

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי

לשנת 2020

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2020

תיאור עסקי החברה	פרק 1
דוח הדירקטוריון	פרק 2
דוחות כספיים	פרק 3
פרטים נוספים על החברה	פרק 4
נספחים	פרק 5

הראל חברה לביטוח בע"מ

חברי הדירקטוריון

יאיר המבורגר - יו"ר הדירקטוריון

יואב מנור

בן המבורגר

ליאורה קבורס הדר

מרים מילה

אלי דפס

פרופ' אודי ניסן (דירקטור בלתי תלוי)

אפרים דרור (דירקטור בלתי תלוי)

מירי לנט שריר (דירקטורית בלתי תלויה)

יוני טל (דירקטור בלתי תלוי)

מישל דהן (דירקטור בלתי תלוי)

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 1

תיאור עסקי החברה

תיאור עסקי החברה

- דוח זה ערוך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח - 1988 ובהתאם לחוזר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הממונה") מיום 20 בינואר 2014 בנושא עדכון הוראות בדוח התקופתי של חברות ביטוח.
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה"; "החברה סבורה"; "צפוי/ה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח זה לגבי מוצרי הביטוח הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאי מוצרי הביטוח המחייבים את המבטחים מקבוצת החברה הם רק אלה המפורטים בחוזי הביטוח (פוליסות) הרלוונטיים שנכרתו על ידיהם. בהתאם לכך, התיאור המובא בדוח זה לא ישמש לצרכי פרשנות חוזי הביטוח ולא יהווה מקור להסתמכות כלשהי לגבי תנאי הביטוח.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הפנסיה והגמל השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו על פיו ובתקנוני קרנות הפנסיה וקופות הגמל.

תוכן עניינים מקוצר לפרק - תיאור עסקי החברה

<u>עמוד</u>	<u>הנושא</u>
1-1	מבוא
1-4	1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה
1-15	2. חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה
1-15	2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1-37	2.2 תחום ביטוח בריאות
1-42	2.3 תחום ביטוח כללי
1-59	3. חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות הקבוצה
1-96	4. חלק ד' - משטר תאגידי

תוכן עניינים מפורט

לפרק - תיאור עסקי החברה

1	מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי	
4	חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	1.
4	פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	1.1
4	תרשים מבנה החזקות	1.1.1
4	השינויים שחלו במבנה ההחזקות בשנת 2020	1.1.2
5	התאגדות החברה וצורת ההתאגדות	1.1.3
5	מבנה השליטה של החברה	1.1.4
5	תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות	1.1.5
6	נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה	1.1.6
6	נקודות עיקריות בהתפתחות הקבוצה בשנת 2020	1.1.7
8	שינויים לאחר תקופת הדוח	1.1.8
9	מבנה פעילות הקבוצה	1.1.9
11	תחומי הפעילות של הקבוצה	1.2
11	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	1.2.1
11	תחום ביטוח בריאות	1.2.2
12	תחום ביטוח כללי	1.2.3
14	השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה	1.3
14	חלוקת דיבידנדים	1.4
15	חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה	2.
15	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	2.1
15	מוצרים ושירותים	2.1.1
33	מוצרים תחליפיים	2.1.2
33	תחרות	2.1.3
35	לקוחות	2.1.4
37	תחום ביטוח בריאות	2.2
37	מוצרים ושירותים	2.2.1
38	מגמות ושינויים בתחום הפעילות	2.2.2
39	תחרות	2.2.3
40	לקוחות	2.2.4
42	תחום ביטוח כללי	2.3
42	מוצרים ושירותים	2.3.1

51	מגמות ושינויים בתחום הפעילות	2.3.2
51	תחרות	2.3.3
55	לקוחות	2.3.4
59	חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות הקבוצה	3.
59	מגבלות ופיקוח החלים על פעילות חברות הקבוצה	3.1
60	בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.1.1
60	בתחום ביטוח בריאות	3.1.2
60	בתחום ביטוח כללי	3.1.3
61	תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין	3.1.4
69	חסמי כניסה ויציאה	3.2
69	חסמי כניסה	3.2.1
70	חסמי היציאה	3.2.2
71	גורמי הצלחה קריטיים	3.3
71	גורמי הצלחה כלליים	3.3.1
71	גורמי הצלחה ספציפיים לזרוע הביטוח והחיסכון ארוך הטווח	3.3.2
72	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוחי בריאות	3.3.3
72	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוח כללי	3.3.4
73	השקעות	3.4
73	מדיניות ניהול ההשקעות	3.4.1
74	ביטוח משנה	3.5
74	הסבר כללי לגבי סוגי הסכמי ביטוח המשנה	3.5.1
75	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.5.2
75	ביטוח בריאות	3.5.3
76	ביטוח כללי	3.5.4
76	שינויים בהסדרי ביטוח משנה	3.5.5
77	מדיניות החשיפה למבטחי משנה	3.5.6
78	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.5.7
78	ביטוח בריאות	3.5.8
79	ביטוח כללי	3.5.9
80	חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה	3.5.10
80	פרטים נוספים	3.5.11
81	תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי במיליוני ש"ח ⁽¹⁾	3.5.12
82	הון אנושי	3.6
83	שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה	3.6.1

83	תנאי ההתקשרות עם העובדים	3.6.2
84	מידע אודות דירקטורים ונושאי משרה	3.6.3
84	הדרכות לעובדים	3.6.4
84	קוד אתי לעובדי הקבוצה	3.6.5
85	שיווק והפצה	3.7
85	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.7.1
86	ביטוח בריאות	3.7.2
86	ביטוח כללי	3.7.3
88	שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה שפורסמו במהלך תקופת הדוח :	3.7.4
88	הסוכנויות העיקריות שבשליטת הקבוצה	3.7.5
88	תלות בגורם שיווק	3.7.6
88	ספקים ונותני שירותים	3.8
88	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.8.1
89	ביטוח בריאות	3.8.2
89	ביטוח כללי	3.8.3
90	שירותי מחשוב ותוכנה	3.8.4
90	תלות בספקים	3.8.5
90	רכוש קבוע	3.9
90	משרדים ונכסי מקרקעין	3.9.1
90	מערכות המיכון וניהול המידע	3.9.2
91	עונתיות	3.10
91	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.10.1
91	ביטוח בריאות	3.10.2
91	ביטוח כללי	3.10.3
93	נכסים בלתי מוחשיים	3.11
94	גורמי סיכון	3.12
94	טבלת גורמי הסיכון	3.12.1
95	יעדים ואסטרטגיה עסקית	3.13
96	חלק ד' - משטר תאגידי	4
96	דירקטורים בלתי תלויים	4.1
96	מבקר פנים	4.2
96	פרטי מבקר הפנים ותאריך תחילת כהונתו	4.2.1
96	תכנית הביקורת	4.2.2
96	התקנים המקצועיים	4.2.3

97	היקף העסקה	4.2.4
97	תגמול	4.2.5
97	גישה למידע	4.2.6
97	דין וחשבון המבקר הפנימי	4.2.7
97	הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי	4.2.8
98	רואה חשבון מבקר	4.3
98	פרטי רואה חשבון מבקר	4.3.1
98	גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר	4.3.2
99	גילוי בדבר שלב היישום וההטמעה של תקן IFRS 17, חוזי ביטוח ("התקן")	4.3.3
99	פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II	4.4
99	בקרה פנימית על דיווח כספי	4.5.2

מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי

פרק 1 זה לדוח התקופתי, כולל את תיאור עסקי החברה ליום 31 בדצמבר 2020 ואת התפתחות עסקיה, כפי שחלו במהלך שנת 2020 ("תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 ("תקנות דוחות תקופתיים ומיידיים") ובהתאם להוראות הממונה על הביטוח על-פי סעיף 42 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

לעניין החזקה במניות של חברות הקבוצה הנזכרות בדוח זה, נתוני החזקות בחברה כלשהי כוללים את כל ההחזקות באותה חברה, לרבות באמצעות חברות בנות בבעלות מלאה של החברה המחזיקה. אחוזי ההחזקה מוצגים במספרים מעוגלים לאחוז השלם הקרוב, אלא אם צוין אחרת.

מהותיות המידע הכלול בפרק זה בדוח התקופתי, ובכלל זה תיאור עסקאות מהותיות, נבחנה מנקודת ראותה של החברה, כאשר במקרים מסוימים הורחב התיאור, על מנת ליתן תמונה מקיפה של הנושא.

הגדרות

לנוחות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצידם, אלא אם כן נאמר אחרת.

בססח	"בססח" - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ.
גוף מוסדי	מבטח או חברה מנהלת.
דמי ביטוח	הסכום הכולל של פרמיה ודמים שמשלם מבוטח למבטח על-פי חוזה ביטוח (פוליסה) שאינו חוזה השקעה.
דמי גמולים	הסכומים שמפקיד עמית (או שמפקידים עבורו) בקרן פנסיה או בקופת גמל.
דמים	סכומים הכלולים בדמי הביטוח המיועדים לכיסוי הוצאות המבטח (לדוגמא: דמי רישום).
דקלה	דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (לשעבר: דקלה חברה לביטוח בע"מ).
הממונה	הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון כמשמעותו בחוק הפיקוח.
הקבוצה	הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות הבת שלה.
הראל ביטוח או החברה	הראל חברה לביטוח בע"מ.
הראל הנפקות	הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.
הראל השקעות	הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
הראל פנסיה וגמל	הראל פנסיה וגמל בע"מ.
חברה מנהלת	חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרנות פנסיה ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.
חוק החברות	חוק החברות, התשנ"ט - 1999.
חוק הפיקוח	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.
חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה - 2005.
חוק ניירות ערך	חוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.	"חוק קופות גמל"
תהליך אישור הצעת הביטוח וקביעת הפרמיה, בהתאם להנחות אקטואריות, לנתונים המפורטים בהצעת הביטוח ולמידע נוסף שברשות המבטח.	"חיתום"
לעיתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.	"לעיתיד"
נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשלהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.	"נכסי החיסכון לטווח ארוך"
כמשמעם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985.	"ענפי ביטוח"
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	"פקודת מס הכנסה"
מבוטחים פרטיים יחידים או לקוחות עסקיים קטנים, עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטני.	"פרט"
דמי ביטוח לרבות דמים.	"פרמיה"
פרמיה המתייחסת לשנת הדוח.	"פרמיה שהורווחה"
הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל, בקרן הפנסיה או בפוליסה לביטוח חיים עם רכיב כלשהו של חיסכון.	"צבירה"
קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל במקום עבודה משותף, או בהשתייכות לארגון כלשהו או ביחסי ספק-לקוח עם תאגיד או ארגון כלשהו), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד על פיו מבוטחים או זכאים להיות מבוטחים, כל המשתייכים לקבוצה (ולא בהתקשרויות פרטניות עם יחידי הקבוצה).	"קולקטיב" או "קבוצה" (על הטיותיהם)
תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.	"קופת ביטוח"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה.	"קופת גמל"
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.	"קחצ"ק"
קרן להשקעות משותפות בנאמנות, כמשמעה בסעיף 3 לחוק השקעות משותפות בנאמנות.	"קרן נאמנות"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה לפני 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה ותיקה"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה החל מיום 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה חדשה"
קופת גמל לקצבה כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח.	"קרן פנסיה"
החלק מתוך עסקת הביטוח שאינו מכוסה בביטוח משנה.	"שייר"
סכומים שיש לשלמם בקרות מקרה ביטוח על פי תנאי הפוליסה.	"תגמולי ביטוח"

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.
תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964.
אי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.

"תקנות ההשקעה"

"תקנות קופות הגמל"

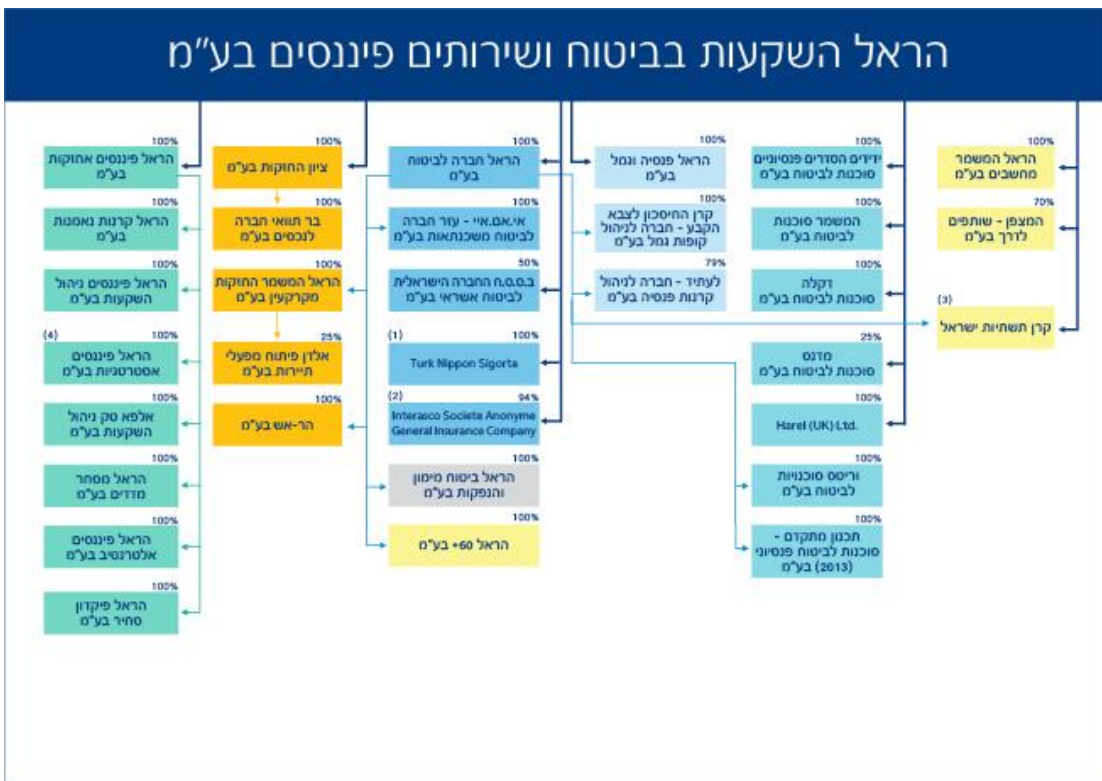
"EMI"

1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 תרשים מבנה החזקות

להלן תרשים סכמטי של ההחזקות העיקריות של הראל השקעות, נכון למועד עריכת הדוח. רשימה מלאה של החברות הבנות והחברות הקשורות של החברה לתאריך הדוח מפורטת בפרק החמישי לדוח התקופתי (פרטים נוספים על החברה), תחת תקנה 11 לתקנות דוחות תקופתיים ומיידים.

הערות:

- (1) חברת ביטוח בטורקיה.
- (2) חברת ביטוח ביוון.
- (3) ארבע קרנות: בקרן תשתיות לישראל I ובקרן תשתיות לישראל II החברה הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי, בקרן תשתיות III החברה הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי ובקרן תשתיות IV החברה הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי.
- (4) בשמה הקודם - הראל פיננסים מסחר מוסדי בע"מ.

1.1.2 השינויים שחלו במבנה ההחזקות בשנת 2020

- 1.1.2.1 נוספה התייחסות להחזקות הראל השקעות בקרן תשתיות ישראל בע"מ.
- 1.1.2.2 הסרת סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד") עקב מיזוגה לחברה ביום 1 באפריל 2020.

1.1.2.3	העברת הראל פנסיה וגמל בע"מ להחזקה ישירה של הראל השקעות.
1.1.2.4	הוספת הראל +60 בע"מ.
1.1.3	התאגדות החברה וצורת ההתאגדות
	החברה התאגדה בישראל בשנת 1933. החברה הינה חברה פרטית בשליטה מלאה של הראל השקעות.
1.1.4	מבנה השליטה של החברה
	החברה הינה בבעלות מלאה (100%) של הראל השקעות, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. נכון למועד הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור, (בסעיף זה להלן: "בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה") מחזיקים בחברה בעיקר באמצעות ג.י.ן. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת ("השותפות ג.י.ן"), שהינה שותפות בשליטתם ובבעלותם המלאה, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן. בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה מחזיקים בכ- 46.49% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ- 46.49% מהון המניות המונפק של החברה.
1.1.5	תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות
	נכון למועד הדוח, עיקר פעילותה של החברה הוא בעסקי הביטוח השונים והחיסכון ארוך הטווח, וזאת בתחומים הבאים: תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, תחום ביטוחי בריאות, תחום הביטוח הכללי (הכולל: ביטוחי רכב רכוש, ביטוחי רכב חובה, ענפי חבויות אחרים, ענפי רכוש אחרים וביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא).
	בתחום החיסכון ארוך הטווח פועלת הקבוצה גם באמצעות החברות הבנות: הראל פנסיה וגמל, שהינה חברה מנהלת של קרנות פנסיה, קופות גמל וקרנות השתלמות שהחל מיום 1 באפריל 2020, הועברו זכויות החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל להראל השקעות ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות (לפרטים נוספים - ראו סעיף 1.1.7.7); קחצ"ק, שהינה חברה המנהלת קרן השתלמות ולעתיד, שהינה חברה המנהלת קרן פנסיה ותיקה.
	החברה פעילה כ- 85 שנים בתחום הביטוח. בהתאם לדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2020, הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה בישראל בהיקף פרמיות, עם נתח שוק של כ- 22.2%. בתחום הבריאות הקבוצה היא הקבוצה הגדולה והמובילה בשוק, עם נתח שוק של כ- 37.4%. בתחום ביטוח כללי הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה, עם נתח שוק של כ- 14.7% ובהיקף הפרמיות בביטוח חיים הקבוצה הינה השנייה בגודלה, עם נתח שוק של כ- 19.7%. בתחום ניהול קרנות פנסיה חדשות, נכון ליום 30 בספטמבר 2020, לקבוצה נתח שוק של כ- 18.2%. בתחום ניהול קופות גמל, נכון ליום 30 בספטמבר 2020, לקבוצה נתח שוק של כ- 7.9%. בתחום ניהול קרנות הנאמנות, נכון ליום 30 בספטמבר 2020, הקבוצה בעלת נתח שוק של כ- 12.6%.

להלן נתונים בדבר היקף הנכסים המנוהלים בחברה ובחברות הבנות שלה (במיליארדי ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
99.8	104.1	ביטוח (כולל נכסים תלויי תשואה)
75.9	1.3	קרנות פנסיה*
44.9	5.8	קופות גמל*
220.6	111.2	סה"כ

* לפרטים נוספים לעניין שינוי מבנה הראל פנסיה וגמל - ראו סעיף 1.1.7.7.

1.1.6 נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה

החברה (בשמה הקודם שלוח חברה לביטוח בע"מ) התאגדה בישראל בשנת 1933, כחברה פרטית לפי פקודת החברות, והחלה את פעילותה כחברת ביטוח בתחום ביטוח הבריאות.

בשנת 1984 רכשה הראל השקעות (שבאותה עת החזיקה במניות הראל חברה לביטוח בע"מ ("הראל הראשונה")) את מלוא השליטה בחברה (בשמה דאז שלוח חברה לביטוח בע"מ ("שלוח")). במועד רכישת השליטה עסקה החברה בביטוח בריאות ובביטוח חיים; בשנת 1985 רכשה שלוח 50% מתיק ביטוח החיים של ירדניה חברה לביטוח בע"מ; בשנת 1989 רכשה הראל השקעות 82% ממניות סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ ("סהר") ובמהלך השנים הראל השקעות רכשה את יתרת מניות סהר; בשנת 1993 רכשה הראל השקעות, באמצעות מור-הר השקעות בע"מ את השליטה בדקלה חברה לביטוח בע"מ ("דקלה") (בשנת 2011 הועברה השליטה בדקלה מהראל השקעות לחברה); בשנת 1999 רכשה הראל השקעות את השליטה בציון החזקות בע"מ, שהחזיקה בכל מניות ציון חברה לביטוח בע"מ ("ציון");

במהלך השנים, בעקבות מיזוגים ושינויים מבניים, עסקי הראל הראשונה, סהר וציון רוכזו בשלוח, שלימים שינתה את שמה להראל ביטוח.

בשנת 2006 רכשה החברה מבנק לאומי פעילות של 5 קופות גמל (שהעיקריות בהן היו עצמה ותעוז); בשנת 2010 רכשה החברה את מלוא הון המניות של EMI; בנוסף, נעשו במהלך השנים רכישות שונות במועדים שונים של קופות גמל; ובשנת 2013 החברה רכשה את פעילות ביטוח החיים וביטוחי הבריאות של אליהו חברה לביטוח בע"מ. ביום 1 בינואר 2016 מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ לתוך החברה, ודקלה קיבלה רישיון סוכנות לביטוח.

1.1.7 נקודות עיקריות בהתפתחות הקבוצה בשנת 2020

1.1.7.1 התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של הקבוצה

לעניין התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של הקבוצה, ראו סעיפים 2.1.1.2, 2.2.2 ו- 2.3.1 להלן.

1.1.7.2 השפעות משבר נגיף הקורונה על פעילות הקבוצה

בתקופת הדוח, החלה מגמה של התפשטות נגיף הקורונה בעולם. לעניין השפעות משבר נגיף הקורונה על פעילותה של החברה, ראו סעיף 2.2 בדוח הדירקטוריון.

1.1.7.3 יישום למפרע של חוזר הממונה בעניין בדיקת נאותות העתודה (LAT)

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 5-2020, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – בדיקת נאותות העתודה (LAT) ("החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד.

הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. יודגש כי כלל השפעות החוזר קיבלו ביטוי בענף ביטוח חיים ולא הייתה לחוזר השפעה על מגזרי הפעילות והענפים האחרים של הקבוצה. ההשפעה של היישום למפרע על תוצאות שנת 2019 הינה גידול ברווח הכולל בסך של כ-329 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-218 מיליוני ש"ח לאחר מס) וקטון ברווח הכולל לשנת 2018 בסך של כ-21 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-14 מיליוני ש"ח לאחר מס). ההשפעה של היישום למפרע על יתרת העודפים ליום 1 בינואר 2020 הינה גידול בסך של כ-464 מיליוני ש"ח לאחר מס. לפירוט נוסף - ראו באור 2ה' בדוחות הכספיים.

1.1.7.4 יישום תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות

ביום 7 ביוני פורסם תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות ("החוזר") אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות, שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 (IAS). בעקבות יישום החוזר הקטינה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט ובמגזר ביטוח כללי בסך של כ-393 מיליוני ש"ח וכ-40 מיליוני ש"ח (כ-14 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וכ-26 מיליוני ש"ח בענף ביטוחי חבויות) בהתאמה, והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכומים האמורים. לפירוט נוסף ראו באור 3ג'ט' בדוחות הכספיים.

1.1.7.5 יישום חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT)

ביום 10 ביוני פורסם חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT) ("החוזר") אשר מטרתו לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות הנוגעות לזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי הוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן, למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה ("UGL"). החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 (IAS). בהתאם להוראות החוזר, אישר דירקטוריון החברה את מדיניות ההקצאה שלה. בעקבות יישום החוזר, נכסים שיוחסו בעבר למגזר ביטוח חיים ושביגים קיים עודף שווי הוגן מעל ערכם בספרים, מיוחסים כעת למגזר בריאות. כתוצאה מכך הקטינה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ-156 מיליוני ש"ח, והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור. לפירוט נוסף ראו באור 3ג'ט' בדוחות הכספיים.

1.1.7.6 פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות

לעניין פרסום תשקיף מדף של הראל הנפקות בחודש פברואר 2020 - ראו באור 24ח'3 בדוחות הכספיים.

1.1.7.7 שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל

לעניין השלמת השינוי המבני אשר במסגרתו הועברו זכויות החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות - ראו באור 1'37 בדוחות הכספיים.

שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד לחברה	1.1.7.8
לעניין השלמת השינוי המבני אשר במסגרתו הועברו מלוא החזקותיה של הראל השקעות בסטנדרד לחברה לצורך מיזוג סטנדרד לחברה - ראו באור 2'37 בדוחות הכספיים.	
התקשרות החברה בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ	1.1.7.9
לעניין התקשרות החברה בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ - ראו באור 4'37 בדוחות הכספיים.	
פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות	1.1.7.10
לעניין פדיון מוקדם מלא לאגרות החוב (סדרה ד') שהונפקו על ידי הראל הנפקות - ראו באור 2'24 בדוחות הכספיים.	
אישור עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה	1.1.7.11
לעניין אישור עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה - ראו באור 2'36 בדוחות הכספיים.	
עדכון תנאי העסקה של קרובו של בעל שליטה	1.1.7.12
לעניין עדכון תנאי העסקתו של קרובו של בעל שליטה - ראו באור 1'36 בדוחות הכספיים.	
אישור תנאי העסקה של בעלי השליטה	1.1.7.13
לעניין אישור תנאי העסקה של בעלי השליטה בחברה - ראו באור 3'36 בדוחות הכספיים.	
דוח יחס כושר פירעון כלכלי של החברה	1.1.7.14
ביום 28 באוקטובר 2020 פרסמה החברה דוח יחס כושר פירעון לנתוני 31 בדצמבר 2019. לפרטים נוספים ראו באור 1'15 בדוחות הכספיים.	
אישור הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה	1.1.7.15
לעניין הארכת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה - ראו באור 4'36 בדוחות הכספיים.	
עדכון התכנית לניהול הון של החברה	1.1.7.16
לעניין עדכון התכנית לניהול ההון של החברה - ראו באור 2'15 בדוחות הכספיים.	
דירוג מעלות	1.1.7.17
לעניין אשרור דירוג מעלות לחברה - ראו באור 2'24 בדוחות הכספיים.	
הנפקה של אגרות חוב (סדרה טו') באמצעות הראל הנפקות	1.1.7.18
לעניין הרחבה של סדרה נסחרת (סדרה טו') באמצעות הראל הנפקות בדרך של דוח הצעת מדף - ראו באור 1'24 בדוחות הכספיים.	
שינויים לאחר תקופת הדוח	1.1.8
דירוג מנפיק ראשוני על ידי מידרוג	1.1.8.1
לעניין דירוג מנפיק ראשוני של החברה על ידי מידרוג - ראו באור 2'24 בדוחות הכספיים.	1.1.8.2

- 1.1.8.3 שינוי מבנה - אישור העברת ההחזקה באי.אם.איי מהחברה להראל השקעות לעניין אישור השינוי המבני על ידי דירקטוריון החברה - העברת מלוא החזקותיה של החברה בחברת החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ, המחזיקה במלוא הון המניות של EMI להראל השקעות - ראו באור 38 בדוחות הכספיים.
- 1.1.8.4 אישור מדיניות חלוקת דיבידנד לעניין אישור מדיניות חלוקת דיבידנד על ידי דירקטוריון החברה - ראו באור 38 בדוחות הכספיים.
- 1.1.9 מבנה פעילות הקבוצה עיקר פעילותה של הקבוצה מתבצע באמצעות שתי זרועות: זרוע עסקי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח וזרוע הפיננסים.
- זרוע עסקי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח מחולקת לחטיבות הבאות:**
- א. חטיבת חיסכון ארוך טווח, הכוללת את הפעילויות הבאות:
1. אגף ביטוח חיים.
  2. הראל פנסיה וגמל.
- ב. חטיבת ביטוחי בריאות, הכוללת את האגפים הבאים:
1. אגף ביטוח בריאות ושיניים קיבוצי.
  2. אגף ביטוח בריאות פרט, חו"ל, עובדים זרים ותיירים.
  3. אגף תביעות בריאות וחו"ל.
- ג. חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות, הכוללת את האגפים הבאים:
1. אגף תביעות סיעוד חיים ותאונות אישיות.
  2. אגף שירות ותפעול.
  3. אגף מכירות.
  4. אגף ניהול שב"ן של הכללית - הפעלת מכירות תפעול ותביעות שב"ן.
- ד. חטיבת ביטוח כללי, הכוללת את הפעילויות הבאות:
1. מטה ופיתוח עסקי.
  2. ביטוח כללי פרט.
  3. ביטוח כללי עסקי.
  4. אקטואריה ביטוח כללי.
  5. תעשייה וסיכונים מיוחדים וביטוח ימי.
  6. ביטוח משנה בתחום הביטוח הכללי.
  7. תביעות רכב חובה ורכוש.
  8. תביעות חבויות ורכוש.
- ה. חטיבת המטה, הכוללת את הפעילויות הבאות:
1. מטה הנהלה.
  2. מחוזות.
  3. מכירות בערוצי ההפצה של החברה.

- ו. חטיבת השירות, הכוללת את הפעילויות הבאות :
1. מוקדי שירות הלקוחות.
  2. שירות לקוחות בכלים דיגיטליים.
  3. פניות הציבור.
- ז. החטיבה לאסטרטגיה דיגיטלית, הכוללת את הפעילויות הבאות :
1. ניהול אגף הדאטה.
  2. פרסום ושיווק.
  3. חווית לקוח דיגיטלית.
  4. תקשורת וקשרי חוץ.
- ח. חטיבת השקעות, הכוללת את ניהול ההשקעות בתחומי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח וניהול השקעות כספי הנוסטרו.
- ט. חטיבת כספים ומשאבים.
- י. חטיבת אקטואריה וניהול סיכונים.
- יא. חטיבת משאבי אנוש.
- יב. החטיבה המשפטית.
- יג. הראל המשמר מחשבים בע"מ ("הה"מ") - אחראית על מתן שירותי המיכון השונים לחטיבות השונות.

פעילויות אחרות נוספות של הקבוצה :

בנוסף, הראל 60 + בע"מ, אשר החלה את פעילותה בספטמבר 2020, עוסקת במתן הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה".

1.2 תחומי הפעילות של הקבוצה

הקבוצה פועלת בתחומי הביטוח, הגמל והפנסיה ובתחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים. לקבוצה חמישה תחומי פעילות, כמפורט להלן:

1.2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בנייהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

פוליסות ביטוח חיים מיועדות בעיקרן לטווח ארוך ומבטיחות תגמולי ביטוח במות המבוטח או בעת הגיעו לגיל הקבוע בפוליסה או במועד מוקדם יותר בהתאם לתנאי הפוליסה, ויכול שיתווספו לפוליסות מרכיבים ("ריידרים") לכיסוי סיכונים נוספים, בעיקר אובדן כושר עבודה ומחלה. פוליסות אלו יכללו, על-פי בחירת המבוטח, שילובים של מרכיבי חיסכון וסיכון ויכול שיכללו מרכיב אחד בלבד. חלק מפוליסות ביטוח החיים מוכרות כקופות ביטוח על פי הוראות הדין וזכאיות להטבות מס הקבועות בדין לקופות גמל.

בנוסף, נכללות בתחום זה פוליסות המוצעות כפוליסות לקולקטיבים, שעיקרן ביטוח סיכון מפני מוות וביטוח מפני אובדן כושר עבודה ללא חיסכון ולתקופה קצרה. כמו כן, מוצעות פוליסות פרט למטרת חיסכון (פוליסות ביטוח הכוללות מרכיב חסכון בלבד) ("חוזי השקעה") וכן פוליסות פרט המכסות סיכונים מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, גילוי מחלות קשות וכו'.

בנוסף לפוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון, כאמור לעיל, מנהלת הקבוצה מוצרי חיסכון לטווח ארוך נוספים, שהינם קרנות פנסיה וקופות גמל. עמיתים בקרנות הפנסיה זכאים לקבל קצבה חודשית בעת פרישתם לגמלאות, קצבה חודשית במקרה של נכות וקצבה חודשית לשאירים במקרה של מות העמית. העמיתים בקופות הגמל זכאים בעת פרישתם מעבודה או קודם לכן, כנקבע בתקנות קופות גמל, לקבל סכום הוני ביחס לכספים שנצברו להם בגין הפקדות עד ליום 31 בדצמבר 2007 ולקבל קצבה לגבי כספים שהופקדו החל מיום 1 בינואר 2008. כמו כן, הקבוצה מנהלת קרנות השתלמות, קופות גמל מרכזיות לפיצויים, קופות מרכזיות לדמי מחלה, קופה מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית וקופות גמל להשקעה.

הפעילות בביטוח חיים, לרבות חיסכון ארוך טווח על פי חוזי ביטוח וחוזי השקעה, מתנהלת בהראל ביטוח. פעילות חיסכון ארוך הטווח בקופות גמל שאינן קופות ביטוח ובקרנות פנסיה מתנהלת בחברות הבנות שהן חברות מנהלות.

1.2.2 תחום ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי מחלות ואשפוז ותאונות אישיות. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שניניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים. במהלך התקופה שעד ליום 31 בדצמבר 2015, פעילות הקבוצה בתחום ביטוחי הבריאות התבצעה בחטיבת ביטוחי הבריאות של החברה וכן בדקלה חברה לביטוח בע"מ.

החל מיום 1 בינואר 2016 דקלה חדלה להיות מבטח ופעילותה הביטוחית של דקלה מוזגה לתוך החברה ומתבצעת במסגרת חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות. דקלה קיבלה רישיון סוכן בביטוח כללי ופנסיוני והיא ממשיכה לנהל את הפעילויות בתחום מתן שירותי תפעול עבור שירותי בריאות כללית לתכנית השב"ן וכן מעניקה בתחומי פעילותה שירותי יישוב תביעות ושירות לקוחות עבור החברה.

1.2.3 תחום ביטוח כללי

תחום זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

1.2.3.1 רכב רכוש

כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי ("רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

בתת-תחום זה נכללות גם פוליסות ביטוח לרכב שמשקלו עד 3.5 טון. פוליסות אלו הינן בהתאם לתנאי פוליסה תקנית שנקבעה בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ("הפוליסה התקנית"). פעילות הקבוצה בתחום רכב רכוש מתבצעת בחברה.

עוד בתת תחום זה נכללות, גם פוליסות ביטוח לכלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא תנאי והיקף כסויי פוליסת ביטוח כלי הרכב כאמור נקבעים על ידי חברות הביטוח בהתאם לכוחות השוק ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

1.2.3.2 רכב חובה

כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל - 1970 ("רכב חובה" ו- "פקודת ביטוח רכב מנועי", בהתאמה), המכסה נזקי גוף של בעל הרכב, כל הנוסעים ברכב והולכי רגל שנפגעו מהרכב, כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975 ("חוק הפלת"ד"). ביטוח זה, כשמו כן הוא, הינו חובה על כל בעל רכב והנוהג בו, וזאת על פי פקודת ביטוח רכב מנועי.

תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח שנקבע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע - 2010. פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה מתבצעת בחברה.

1.2.3.3 ענפי חבויות אחרים

כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמותואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי (שכולל ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה), ביטוח חבות מוצר ואחריות מקצועית של בעלי מקצוע שונים. פעילות הקבוצה בענפי ביטוח חבויות אחרים מתבצעת בחברה.

1.2.3.4 ענפי רכוש ואחרים

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש (למעט רכב רכוש) המפורטים בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985. פעילות הקבוצה בענפי רכוש ואחרים מתבצעת בחברה.

בתת תחום פעילות זה כלולים, בין היתר, ביטוח מקיף לדירות, בתי עסק, אבדן רכוש וגם פעילותה של החברה בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות.

ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא 1.2.3.5

הפעילות בענף זה מבוצעת על ידי EMI, שעוסקת בביטוחי אשראי למגורים המובטח במשכנתא, כענף ביטוח בודד.

ביום 1 בנובמבר 2012 פורסמה הנחיית בנק ישראל לגבי הגבלת שיעור המימון (LTV) בהלוואות לדיור החל מיום 1 בנובמבר 2012 ואילך, באופן שבו תאגיד בנקאי לא יאשר הלוואה לדיור (משכנתא), בשיעור מימון גבוה מ- 70%, למעט הלוואה לדיור לצורך רכישת דירה יחידה של לווה, לגביה יחול שיעור מימון מרבי של 75%.

לאור זאת, בשנת 2013 פעילות EMI הופסקה כמעט כליל בכל הנוגע להפקת פוליסות חדשות לביטוחי אשראי למגורים המובטח במשכנתא. כמו כן, מתכונת הפעילות של EMI הותאמה להיקף הפעילות הקיים בפועל, תוך המשך טיפול שוטף בפוליסות שבתוקף ושימור הידע בתחום זה, דבר שיאפשר חזרה לפעילות מלאה במקרה של שינוי רגולטורי.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח לא בוצעו השקעות בהון החברה.

לפירוט אודות מבנה השליטה של החברה - ראו סעיף 1.1.4 לעיל.

1.4 חלוקת דיבידנדים

• מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה החברה תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה וזאת כל עוד החברה תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי החליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר עפ"י חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שתיטול על עצמה החברה בעתיד, לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים ומידת הזדקקותה של החברה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של החברה לחלק דיבידנד בפועל.

• לפרטים אודות שינוי מבני – הראל פנסיה וגמל, במהלך תקופת הדוח, אשר טופל כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות, מתוך רווחים ראויים לחלוקה - ראו באור 1'137 לדוחות הכספיים.

• לפרטים נוספים אודות החלטת החברה לעניין מדיניות ניהול ההון - ראו באור 2'115 לדוחות הכספיים.

2. חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.1.1 מוצרים ושירותים

2.1.1.1 כללי

תחום זה כולל ביטוח חיים, ניהול קרנות פנסיה וניהול קופות גמל.

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עוסק בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה לגמלאות ובכיסוי לסיכונים שונים. המוצרים השונים במסגרת תחום זה כוללים שילוב מלא או חלקי של חיסכון וכיסויים ביטוחיים לסיכונים שונים כגון מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ומחלות קשות.

המוצרים בתחום פעילות זה מיועדים לשכירים, לעצמאים וללקוחות הרוכשים כסויים באופן פרטי (ללא קשר לעיסוקם). הפקדות שכירים או עצמאים, בחלק מן המוצרים, מזכות אותם בהטבות מיסוי בשלושה מישורים: במועד ההפקדה זיכוי/ניכוי מס, פטור ממס על רווחים בעת צבירת הכספים והטבות מיסוי בקבלת הכספים. קיימות גם הטבות מס במקרים מסוימים בגין הפקדות פרט.

בהתאם להוראות הדין, קיימת הפרדה מלאה בין נכסיה והתחייבויותיה של החברה המנהלת את קרן הפנסיה או את קופת הגמל, לבין נכסי העמיתים הצבורים בהן וכן הפרדה בין נכסי המבטח לבין כספי המבוטחים בביטוח חיים תלוי תשואה. נכסי העמיתים בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה המנהלת וכן לא נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.1.1.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עובר שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר", שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005), וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק החיסכון הפנסיוני, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול החוסכים, גורמי ההפצה והגופים המוסדיים האחרים.

עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות רשות שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל, תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת חובה למשיכת הכספים בדרך של תשלום קצבה, ככל שהקצבה העומדת לחוסך הינה עד סכום הקצבה המזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושאו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום - ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל - נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (סכום קצבה מזערי) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

הגברת התחרות בתחום

בהמשך למגמות שנסקרו לעיל, פורסמו בשנים האחרונות הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניווד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וקופות ביטוח), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול, תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המרביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח.

בנוסף, פורסמו הוראות שתכליתן להקל על המבוטח או העמית להשוות בין מוצרים שונים על ידי יצירת אחידות בין המוצרים המשווקים על ידי הגופים המוסדיים, כגון: הוראות הממונה לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתן נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה וכן קווים מנחים לתכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה. בנוסף נקבעו הוראות הנוגעות לבחירת קרן פנסיה ברירת מחדל אשר נועדו, בין היתר, להגביר את התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני, כפי שיתואר בהרחבה להלן.

בהמשך לתיקון האמור בנושא קווים מנחים לאובדן כושר עבודה, אשר כתוצאה ממנו לא ניתן להבטיח לכל מועמד מצטרף כיסוי של עד 75% מהשכר בקופות ביטוח, ולאור העובדה שחברות הביטוח טרם אישרו לשיווק נספחי ריסק מוות לקופות ביטוח, מתחזקת מגמה בשנים האחרונות של מעבר לחיסכון בקרנות פנסיה מקיפות על חשבון קופות ביטוח.

הפחתת דמי הניהול

בשנים האחרונות נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

במסגרת תיקון מס' 13 לחוק קופות הגמל נקבע, בין היתר, כי בעת הצטרפות לקרן פנסיה חדשה יועברו כספי החיסכון העומדים לרשות חוסך בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה חדשות אחרות לקרן הפנסיה אליה הוא מבקש להצטרף. ככל שהעמית לא יתנגד, קרן הפנסיה אליה הוא יצטרף תפנה בבקשת ניווד לכל הקרנות לאיתור חשבונות לא פעילים של העמית ולביצוע ניווד. לאחר העברת כספי החיסכון בחשבונות הלא פעילים לחשבונות הפעילים, דמי הניהול אשר יחולו על העמיתים יהיו דמי הניהול מהיתרה הצבורה שסוכמו

עמם במסגרת חשבונותיהם הפעילים. תיקון זה הביא מחד לקיטון בהכנסות מדמי ניהול בגין המבוטחים הלא פעילים בקרנות הפנסיה, ומאידך הביא לגידול בהכנסות מדמי הניהול בגין מבוטחים פעילים שיתרות הכספים שלהם הועברו לקרן הפנסיה מקרנות אחרות וכן לצמצום בכמות החשבונות בקרן הפנסיה.

ביום 13 במרץ 2016 פורסם חוזר הממונה הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע, כי צירוף לקופת גמל ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד את קופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהליך תחרותי בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. דמי הניהול שיוצעו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים.

החל מיום 1 בנובמבר 2018, משמשות כקרנות ברירת מחדל קרנות הפנסיה של: (1) אלטשולר שחם גמל ופנסיה בע"מ והלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ - הגובות דמי ניהול בשיעור שנתי שלא יעלה על 0.1% מהצבירה (שיעור שנתי) ו-1.49% מההפקדות; (2) מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ - הגובות דמי ניהול בשיעור שלא יעלה על 0.05% מהצבירה (שיעור שנתי) ו-2.49% מההפקדות; (3) פסגות קופות גמל ופנסיה בע"מ - הגובות דמי ניהול בשיעור שלא יעלה על 0.0905% מהצבירה (שיעור שנתי) ו-1.68% מההפקדות. כמו כן, דמי הניהול למקבלי קצבת זקנה חדשים, לרבות עמיתים קיימים בקרן שיפרשו, לא יעלו על שיעור שנתי של 0.3%.

כתוצאה מהרפורמה, השינוי בתהליך ההצטרפות כמתואר לעיל, חייב את חברות הפנסיה והגמל בקבוצה לערוך התאמה במערך השירות שלהן. במסגרת זו ולצורך צמצום הפגיעה במספר המצטרפים לקרן, הותאמו תהליכי ההצטרפות, בין היתר, על ידי העצמת וחיזוק תהליכי עבודה דיגיטליים מול ארגונים ובאמצעות גורמים מתפעלים באופן שיאפשר מענה שירותי זמין וידידותי לכל עובד חדש שבחר להצטרף לקרן הפנסיה המנוהלת על ידן.

ביום ה-7 בדצמבר 2020 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל) (דמי ניהול) (תיקון) התשפ"א-2020 ("טיטוטת התקנות") המציעה להוריד את תקרת דמי הניהול הקבועה בתקנות למקבלי קצבה מ-0.5% (בקרן פנסיה מקיפה או קרן פנסיה כללית) ו-0.6% (בקופת ביטוח) ל-0.3%, זאת בדומה לשיעור שנקבע בהליך תחרותי לבחירת קרן ברירת מחדל.

בהתאם למצוין בטיטוטת התקנות, הפחתת שיעור דמי הניהול כאמור נדרשת מאחר והרפורמות הרגולטוריות שנעשו בשוק החיסכון הפנסיוני אינן באות לידי ביטוי באופן משמעותי בדמי הניהול המשולמים בפועל על-ידי מקבלי קצבאות, אשר רובם, כך נטען, משלמים כיום את דמי הניהול המקסימאליים.

ביצוע פעולות באופן דיגיטלי

בהמשך להקמת המסלוקה הפנסיונית, בהתאם להוראות הממונה וכחלק ממדיניות החברה, בוצעו בשנים האחרונות שורה של שינויים אשר מאפשרים ביצוע פעולות דיגיטליות מול לקוחות החברה, גורמי ההפצה שלה וכן מול גופים מוסדיים אחרים. במסגרת זו הוסדרו בין היתר תהליכי ההצטרפות למוצרים הפנסיוניים השונים, מוסדו תהליכי גבייה וניוד אוטומטיים, הוסדרו תהליכי משלוח דיווחים באופן דיגיטלי למבוטחים ולעמיתים והוקמה תשתית לנטילת הלוואות באופן דיגיטלי.

להערכת החברה, תהליכים אלה צפויים להתעצם בשנים הקרובות ולהתרחב לביצוע פעולות נוספות במסגרת תחום הפעילות, דבר אשר צפוי להביא לשיפור השירות ללקוח ולהתייעלות תפעולית.

התפתחות מוצרי חסכון בתחום הפעילות

מלבד מוצרים המיועדים לגיל פרישה, כולל תחום הפעילות גם מוצרים המיועדים לחיסכון לטווח בינוני או לחיסכון פרטי. בשנים האחרונות חל גידול בהיקף הכספים המנוהלים במוצרים אלה ובמגוון המוצרים המשמשים למטרה זו במסגרת תחום הפעילות.

בכלל מוצרים אלה ניתן למנות את קרן ההשתלמות אשר מקנה הטבות מס שונות ואשר ניתן למשוך ממנה את היתרה הצבורה לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים ולהנות מהטבות מס במשיכה; חוזי השקעה אשר מהווים מוצר חיסכון הוני המשמש מוצר תחליפי למוצרי החיסכון בבנקים, קרנות נאמנות ותיקי השקעות מנוהלים; הפקדות לקופת גמל לקצבה על ידי יחידים, אשר בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה משנת 2012, רשאים להפקיד כספים בקופת גמל לקצבה במעמד של עמית עצמאי לצורך קבלת קצבה ולמשוך כספים אלה בהתקיים תנאים מסוימים במשיכה הונית; קופות גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל ממנו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס. התשלום שעמית רשאי להפקיד בקופת גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח לשנה, צמוד למדד המחירים לצרכן. קופת הגמל להשקעה משמשת גם כברירת המחדל לצורך הפקדת כספים על ידי ביטוח לאומי עבור הורים לילדים במסגרת תכנית חיסכון לכל ילד.

2.1.1.3 אבחנות עיקריות בין המוצרים השונים :

קופות גמל	קרנות פנסיה חדשות	ביטוח חיים*	
	החוסך הינו עמית בקופה (קופ"ג או קרן פנסיה) שמנוהלת על-ידי החברות המנהלות בהתאם לתקנון. התקנון ניתן לשינוי, בכפוף לקבלת אישור הממונה.	התחייבות חוזית בין המבטח למבוטח. ההתחייבות אינה ניתנת לשינוי, אלא בהתאם להוראות הפוליסה והדין.	סוג התקשורת
ניתן לרכוש כיסוי ביטוחי למקרה מוות או למקרה של נכות, בהתקיים התנאים הקבועים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ב-2012.	כיסוי ביטוחי מובנה למקרה מוות ולמקרה של נכות, בהתאם להוראות התקנון.	כיסוי ביטוחי בהתאם לבחירת המבוטח למקרה מוות או למקרה של אובדן כושר עבודה.	כיסוי ביטוחי

קופות גמל	קרנות פנסיה חדשות	ביטוח חיים*	
אינן משלמות קצבה ולפיכך אין בהן מקדם.	מקדם הקצבה עשוי להשתנות מעת לעת במסגרת שינוי תקנון הקרן.	בפוליסות קצבתיות, בחלק מהמקרים, מקדמי קצבה מבוססים על תוחלת חיים מובטחת שאינה משתנה. בפוליסות מבטיחות תשואה מקדם קצבה מבוסס על תשואה מובטחת שאינה משתנה.	מקדם קצבה
אין.	קרן ביטוח הדדי. זכויות העמיתים מושפעות, בין היתר, מנתונים דמוגרפיים של כלל עמיתי הקרן, כגון: מצב בריאות ותוחלת חיים. ההנחות האקטואריות נבחנות מעת לעת ומשפיעות על זכויות כלל העמיתים בקרן הפנסיה ואלה עשויות להשתנות בהתאם. קיימת אפשרות לרכישת ביטוח משנה לצמצום החשיפה לסיכון ההדדי.	אין.	ביטוח הדדי
אין.	בקרן מקיפה בשיעור 30% מסך הנכסים (בהקצאה של 60% מנכסי הפנסיונרים והיתרה מנכסי העמיתים).	בפוליסות מבטיחות תשואה עד שנת 1991.	אג"ח מיועדות
שיעור מהצבירה ומההפקדות.	שיעור מהצבירה ומההפקדות.	שיעור מהצבירה ו/או מההפקדות, בהתאם לתנאי הפוליסה.	דמי ניהול
תגמולים לפי קביעת העמית. בהעדר קביעה – יורשים לפי צו ירושה או צו קיום צוואה. פיצויים – שאירים לפי חוק פיצויי פיטורין.	שאירים לפי הגדרת התקנון. בהעדר שאירים – המוטבים שקבע העמית. בהעדר שאירים והעדר קביעת מוטבים לפי צו ירושה או צו קיום צוואה.	תגמולים לפי קביעת המבוטח. בהעדר קביעה – יורשים לפי צו ירושה או צו קיום צוואה. פיצויים – שאירים לפי חוק פיצויי פיטורין.	זכאים בפטירת החוסך
אין.	בקרן מקיפה - מגבלה חודשית בסכום שקלי השווה ל- 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק (בחינה מצטברת מתחילת השנה). בקרן כללית - אין.	אין.	מגבלה רגולטורית לגובה הפרמיה

* ההשוואה מתייחסת למוצרי ביטוח חיים המוכרים כקופת גמל.

2.1.1.4

ביטוח חיים

כללי

תחום ביטוח החיים כולל תכניות לסיכונים שונים (כגון, למקרה מוות), תכניות ביטוח לחיסכון לתקופת פרישה ותוכניות המשלבות ריידרים לכיסוי סיכונים נוספים (ריסק למקרה מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, מחלות קשות ועוד). כמו כן, תחום זה כולל פוליסות פרט בעלות מרכיב חיסכון בלבד, המהוות חוזי השקעה (להבדיל מחוזי ביטוח).

מבטוח המגיע לתום תקופת הביטוח זכאי לתגמולי ביטוח, בהתאם לתנאים שנקבעו בפוליסה, בגין סכומים שנצברו ברכיב החיסכון שבפוליסה. בתנאי הפוליסה נקבע האם תגמולי הביטוח ישולמו כתשלום הוני חד פעמי, כתשלומי קצבה למשך כל חי המבוטח, או שילוב של תשלום הוני עם תשלומי קצבה.

באירוע ביטוחי המתרחש לפני תום תקופת הביטוח (מקרה מוות או אירוע ביטוחי אחר המכוסה בפוליסה) משולמים למבוטח, למוטבים או לשאירים (בהתאם לסוג המקרה הביטוחי) תגמולי ביטוח, בהתאם להיקף הכיסוי שנרכש וכן סכום החיסכון שנצבר בפוליסה, ככל שנצבר.

ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים הנכללים בתחום ביטוח חיים

(א) ביטוח חיים מקיף - כל סוגי ביטוח חיים הכוללים חיסכון, עם סיכון או בלעדיו, לרבות תשלום פיצויים וכן ביטוח גימלה.

(ב) ביטוח חיים - סיכון בלבד.

(ג) ביטוח חיים קבוצתי הדדי.

מבנה הרווחיות בתחום

הרווחיות בביטוח חיים נובעת, בעיקר, מהמרכיבים הבאים, בקיזוז ההוצאות המיוחסות לתחום הפעילות: (א) המרווח בין התשואה המתקבלת בתיק השקעות ביטוח חיים מבטיח תשואה לבין התשואה המובטחת למבוטחים; (ב) דמי ניהול מפרמיה ודמי ניהול מצבירה בפוליסות הכוללות חיסכון, לרבות דמי ניהול קבועים ומשתנים (משתנים כשיעור מתשואה ריאלית מצטברת חיובית בלבד בפוליסות תלויות תשואה ששווקו עד לסוף דצמבר 2003) (ג) המרווח בין הפרמיה הנגבית בפוליסות ביטוח חיים המיועדת לכיסוי סיכונים (מוות ואחרים) לבין תשלום תגמולי הביטוח מכח פוליסות אלה. המרווח מושפע, בין היתר, מהתעריפים הנגבים ומשיעורי התמורה (לגבי סיכון מוות), מתוחלת החיים (לגבי תשלומי קצבה), מעלויות ביטוח משנה ומשיעורי תחלואה; (ד) רווחי השקעות בתיק הנוסטרו.

לשימור של הפוליסות הקיימות חשיבות לרמת הרווחיות של חברת הביטוח לאורך זמן.

רווחיות ביטוח החיים המדווחת על ידי חברות הביטוח בדוחות הכספיים, מושפעת גם מכללי חשבונאות לעניין הכרה בהכנסות, דחיית הוצאות ושיערוך נכסים, וכן מקביעת עתודות אקטואריות ומשינויים בהנחות אקטואריות.

מידע אודות המוצרים השונים המנוהלים בקבוצה בתחום ביטוח חיים

פוליסות הביטוח נחלקות לשני סוגים: פוליסות המוכרות כקופת גמל (קופות ביטוח) עפ"י חוק קופות גמל (ביטוחי מנהלים או תגמולים לעצמאים) ופוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל והמכונות פוליסות פרט.

סוג הפוליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א. פוליסות הכוללות רכיב חיסכון (בין אם מוכרות כקופות גמל ובין אם לאו)				
א1. פוליסות מבטיחות תשואה שנמכרו עד דצמבר 1990				
פוליסות "מעורב" מבטיחות תשואה	סכום הביטוח מוגדר מראש בפוליסה, הינו צמוד למדד וישולם במקרה מות המבוטח או בתום תקופת הביטוח. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיסכון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שנרכשו.	ההתחייבות לתשואה מובטחת גובתה בחלקה באגרות חוב מיועדות שהנפיקה מדינת ישראל לחברות הביטוח.	אין דמי ניהול.
פוליסות "גמלא" מבטיחות תשואה	סכום הגמלא החדשי שישולם בתום תקופת הביטוח קבוע מראש בפוליסה וצמוד למדד. בתום תקופת הביטוח סכום החיסכון משולם כקצבה. לפני תום תקופת הביטוח ישולם במקרה פטירה סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בפוליסה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			
פוליסות "עדיף" מבטיחות תשואה	פוליסות מבטיחות תשואה, ששיעורה קבוע בפוליסה. הפוליסות הגדירו את היחס בין חלק החיסכון לחלק שהוקצה לסיכון והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה מוצמדת למדד או בשיעורים מהשכר המבוטח של העובד. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			

סוג הפוליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א2. פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנמכרו בין השנים 1991-2003				
פוליסות "מעורב" משתתפות ברווחים	החיסכון העתידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיסכון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שנרכשו.	אין זכאות לאג"ח מיועדות לגבי פוליסות ששוקו החל משנת 1992. ⁽¹⁾	דמי הניהול נקבעו בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב - 1981. ⁽²⁾
פוליסות "גמלא" משתתפות ברווחים	החיסכון העתידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה. סכום החיסכון מיועד לתשלום כקצבה בתום תקופת הביטוח. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			בתכניות ביטוח שאושרו עד שנת 2003 נגבים דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים מצבירת החיסכון, בהתאם לתשואות הריאליות שהושגו.
פוליסות "עדיף" משתתפות ברווחים	הפוליסות הגדירו את היחס בין חלק החיסכון לחלק שהוקצה לסיכון מפני מקרה מוות והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה צמודה למדד או בשיעורים מהשכר המבוטח של העובד. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			

(1) בשנת 1991 תקרת השיעור המירבי המותר לרכישת אגרות חוב מיועדות עמדה על 40%.

(2) בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991 - 2003 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה הריאליים שנצברו.

סוג הפוליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א3. פוליסות תלויות תשואה הנמכרות החל מינואר 2004				
פוליסות הכוללות מסלולי השקעה	פוליסות בעלות רכיב חיסכון, במסגרתן ניתן לרכוש כסויים ביטוחיים מפני מקרה מוות ו/או אובדן כושר עבודה. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או קצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו משווקות הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל. קיימת חובת הפרדה בין מרכיבי החיסכון, הריסק ודמי הניהול מהפרמיה.	מרכיב ריסק, מרכיב חיסכון ודמי ניהול. בפוליסות המוכרות בקופות גמל, ניתן לרכוש ביטוח ריסק ו/או אובדן כושר עבודה בשיעור של עד 35% מההפקדה לתגמולים.	אין.	פוליסות שהופקו עד שנת 2012 (כולל) - עד 2% מהצבירה או שיעור נמוך יותר (בין 0% ל- 13%). פוליסות שהופקו במהלך שנת 2013 - עד 1.1% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות. החל משנת 2014 - עד 1.05% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות.
ב. פוליסות שאינן כוללות חיסכון				
ריסק טהור למקרה מוות - פרט	פוליסות המשווקות ליחידים או כפוליסות קבוצתיות ומבטיחות כסוי ביטוחי במקרה של מוות מכל סיבה שהיא (כולל פוליסות ריסק להבטחת תשלום משכנתא). פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.	אין דמי ניהול.
ביטוח אובדן כושר עבודה	פוליסה הנמכרת כפוליסה עצמאית או כרכיב ביטוחי נלווה (ריידר) לפוליסת ביטוח חיים או כפוליסות קבוצתיות. הפוליסות מבטיחות תשלום חודשי במקרה של אובדן כושר עבודה חלקי או מלא עקב תאונה או מחלה. פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.	אין דמי ניהול.

ג. פוליסות הכוללות חיסכון בלבד			
חוזי השקעה ("פוליסות מגוון/מור")	פוליסות לחיסכון טהור, המוצעות במספר מסלולי השקעה (מסלול כללי, מסלול מנייתי, מסלול שקלי וכיוצ"ב). ניתן לבצע הפקדה באופן שוטף ו/או חד פעמי. פוליסות אלו משווקות הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיסכון בלבד.	אין.
בפוליסות מגוון פרט - עד 2% לשנה מהצבירה. ביתר הפוליסות - לרבות הפוליסות המוכרות כקופת גמל - בדומה לדמי הניהול הנגבים בפוליסות הכוללות מסלולי השקעה (ראו סעיף א.3 בטבלה זו לעיל).			
ד. פוליסות קבוצתיות			
פוליסות קבוצתיות	פוליסות המשווקות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות בהסכם לתקופה קצובה ומאפשרות ביטוח לכלל חברי הקבוצה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל, למעט אובדן כושר עבודה הנמכר אגב חסכון פנסיוני.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			
ה. אחר			
ביטוח מחלות קשות	נמכר כפוליסות פרט או כרכיב ביטוחי נלווה לפוליסות פרט אחרות המבטיחות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי מחלה קשה המוגדרת בפוליסה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
פוליסות "חוסן"	הפוליסות נמכרות כפוליסות עצמאיות או כרכיב ביטוחי נלווה (ריידר), ומבטחות מפני נכות מוחלטת ממחלה ו/או תאונה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
"ריידרים"	מוצרי ביטוח אחרים, המוצעים כמוצר "נלווה" לפוליסות בתחום ביטוח החיים, כגון: כיסויים בגין "מוות מתאונה" ו"נכות מתאונה" (שהינם כיסויים נוספים למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה). הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בגין הכיסויים הכלולים בה או בריידר הרלוונטי.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			

* כאשר מדובר בדמי ניהול מצבירה, הנתון מתייחס לדמי ניהול שנתיים.

** משמעות ההכרה בפוליסה כקופת גמל הינה, בין היתר, מתן הטבות מס הניתנות לעמיתים בקופות הגמל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בשווקים ובתמהיל המוצרים בתחום ביטוח חיים.

מוצרים חדשים

ביום 5 במרץ 2020 נוסף למגוון מסלולי ההשקעה של פוליסת חיסכון מגוון פרט מסלול הוני ללא אג"ח. המסלול מיועד ללקוחות המעוניינים בהשקעה הכוללת מרכיבי סיכון באמצעות השקעות הוניות מגוונות ללא חשיפה להשקעה לאג"ח.

קרנות פנסיה 2.1.1.5

כללי

תחום קרנות הפנסיה כולל קרנות פנסיה חדשות מקיפות, קרנות פנסיה חדשות כלליות וקרנות פנסיה ותיקות.

קרן פנסיה משלמת לעמיתה קצבת זקנה חודשית בעת פרישתם מעבודה או קצבה במקרה של נכות וכן משלמת קצבה לשארים במקרה של מות העמית או פנסיונר הזקנה, בהתאם לתקנונה.

קרן פנסיה פועלת באמצעות מנגנון של ביטוח הדדי בין העמיתים. ההנחות האקטואריות המהוות בסיס לזכויות העמיתים נבחנות מעת לעת. אם חל בהן שינוי, זכויות העמיתים משתנות והם נושאים במשותף בכל עודף או גרעון אקטוארי של הקרן.

היחסים בין קרן הפנסיה לבין עמיתה מוסדרים בתקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכאות לתשלום, שיעור התשלום וכללים המסדירים את החברות בקרן. כאשר החברה נדרשת או מבקשת לערוך שינויים בתקנון, היא מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות וחובות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. במקרה של אירוע מזכה, הזכויות יקבעו בהתאם להוראות תקנון הקרן שבתוקף במועד האירוע.

קרנות פנסיה חדשות מקיפות

קרנות הפנסיה החדשות המקיפות הפועלות מאז שנת 1995 זכאיות להשקיע באג"ח ממשלתיות מיועדות בשיעור של 30% מסך נכסיהן. יתרת נכסי הקרנות החדשות מושקעת בהשקעות אחרות בהתאם לתקנות ההשקעה. מטרת הנפקת אגרות חוב מיועדות לקרנות פנסיה הינה להוות כרית ביטחון להבטחת זכויות הפנסיה של העמיתים. החל מיולי 2017 שונה אופן ההקצאה של האג"ח המיועדות בתוך קרנות הפנסיה החדשות המקיפות, כך שהחברה מקצה אג"ח מיועדות בשיעור של 60% מנכסי הפנסיונרים לחשבונות הפנסיונרים והיתרה מוקצית לחשבונות העמיתים.

כמו כן, בקרנות אלה קיימת תקרת הפקדה בגובה 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק. בקרנות אלה לא ניתן לותר על כיסוי ביטוחי למקרה נכות או שאירים לפני גיל 60, למעט ויתור על כיסוי לשאירים למי שאין לו בן זוג, בהתאם לתקנון קרן הפנסיה.

כמו כן, קיימת תקרה לשכר הקובע, על פיו מחושבת קצבת הנכות והשארים, בגובה של עד שלוש פעמים השכר הממוצע במשק.

מסלולי הביטוח בקרנות הפנסיה המקיפות

החל מיום 1 בינואר 2016 מנוהלות בקבוצה קרן פנסיה מקיפה חדשה (הראל פנסיה), קרן פנסיה כללית (הראל פנסיה כללית) וקרן פנסיה ותיקה (עתידיית).

עמית בקרן הפנסיה המקיפה רשאי לבחור מסלול ביטוח כאשר השוני בין המסלולים השונים הינו באיזון בין שיעור הזכאות לפנסיה הזקנה, פנסיית הנכות ופנסיית השארים.

מסלול ברירת המחדל בתקנון הקרן, שנכנס לתוקף במהלך חודש פברואר 2018 (המבוסס על התקנון התקני), הינו מסלול ביטוח 75% לנכות ו-100% לשאירים (למעט גברים המצטרפים החל מגיל 41).

עמית פעיל רשאי לעבור ממסלול אחד למשנהו כמפורט בהוראות תקנון הקרן.

קרן פנסיה כללית

קרן הפנסיה הכללית, אשר איננה נהנית מאג"ח מיועדות, איננה מוגבלת מבחינת תקרת ההפקדות או סוגי ההפקדות.

במקרה של נכות, עמיתים מבוטחים זכאים לקבל פנסיית נכות, בהתאם לתקנון הקרן. במקרה של פטירה, שאריהם של עמיתים מבוטחים זכאים לקבלת פנסיית שארים, בהתאם לתקנון הקרן.

כמו כן, בגיל הפרישה עמיתי הקרן מקבלים קצבת זקנה. לאחר פטירת העמית, שאריו זכאים לקבל פנסיית שארי פנסיונר, בהתאם להסדר הפרישה של העמית.

מסלולי הביטוח בקרן פנסיה כללית

בקרן הכללית קיים מסלול פנסיית יסוד שהינו מסלול המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה בלבד, ללא כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות ולפנסיית שארים. כמו כן, בקרן הפנסיה הכללית, עמית זכאי להצטרף למסלולי ביטוח המכילים כיסוי לפנסיית שארים ופנסיית נכות, בדומה למסלולים שבקרן המקיפה כמתואר לעיל וכן מסלול הכולל כיסוי לשארים בלבד.

אבחנות עיקריות בין קרן פנסיה כללית לקרן פנסיה מקיפה :

קרן פנסיה כללית	קרן פנסיה מקיפה	
אינה נהנית מאג"ח מיועדות.	ישנה זכאות להשקיע באג"ח ממשלתיות מיועדות מסוג ערד הנושאות תשואה של 4.86% צמוד למדד, בשיעור של 30% מסך נכסי הקרן. להרחבה אודות הקצאת אג"ח מיועדות בין עמיתים לפנסיונרים ראו סעיף 2.1.1.5 זה לעיל.	אג"ח מיועדות
אין הגבלה על תקרת ההפקדה או על סוג ההפקדה.	קיימת תקרת הפקדה חודשית בגובה סכום השווה ל- 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק.	הפקדות
ניתן להיות עמית בקרן במסגרת מסלול אשר אינו כולל ביטוח כלל או במסלול שאינו כולל ביטוח מפני מקרה מוות.	לכל המבוטחים בקרן כיסוי ביטוחי למקרה נכות ולמקרה מוות (פנסיית שאירים) במסגרת מסלולי הביטוח השונים. בכל המסלולים ניתן לצמצם את הכיסוי לשאירים כך שיוותר כיסוי ביטוחי לנכות בלבד עבור מי שהוא יחיד (היינו: שאין לו שאירים), כך גם בכל הנוגע ליחיד עם ילדים (היינו: שאין לו בן/בת זוג). כמו כן, ניתן שלא לרכוש כיסוי לנכות ושאירים למבוטח מעל גיל 60.	כיסוי ביטוחי

מסלולי השקעה

מסלולי השקעה בקרן הפנסיה המקיפה (הראל פנסיה)

בקרן הפנסיה מנוהלים 10 מסלולי השקעה לעמיתים, לפי הפירוט הבא: 3 מסלולי השקעה מותאמי גיל (מסלולי ברירת המחדל), גילעד כללי ומנוף כללי הסגורים למצטרפים חדשים החל מינואר 2016, אג"ח ללא מניות, מניות, הלכה, שקלי לטווח קצר ומחקה מדד S&P 500 (המסלול נפתח בחודש מרץ 2021).

בנוסף, מנוהלים בקרו הפנסיה 5 מסלולי השקעה לפנסיונרים: מסלול בסיסי למקבלי קצבה, מסלול הלכה למקבלי קצבה, מסלול זכאים קיימים לקצבה המיועד עבור מקבלי קצבה אשר מועד זכאותם לקבלת קצבה מהקרן קודם ליום 1 בינואר 2004, מסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים ומסלול הלכה למקבלי קצבה קיימים, המיועדים עבור מקבלי קצבה אשר מועד זכאותם לקבלת קצבה מהקרן קודם ליום 1 בינואר 2018.

מסלולי השקעה בקרן הפנסיה הכללית (הראל פנסיה כללית)

בקרן הפנסיה מנוהלים 7 מסלולי השקעה לעמיתים לפי הפירוט הבא: 3 מסלולי השקעה מותאמי גיל (מסלולי ברירת המחדל), מסלולי מניות, מסלול שקלי לטווח קצר, מחקה מדד S&P 500 (המסלול נפתח בחודש מרץ 2021) ומסלול כללי הסגור למצטרפים חדשים החל מינואר 2016.

בנוסף, מנוהלים בקרן הפנסיה 2 מסלולי השקעה לפנסיונרים: מסלול בסיסי למקבלי קצבה ומסלול בסיסי למקבלי קצבה קיימים המיועד עבור מקבלי קצבה אשר מועד זכאותם לקבלת קצבה מהקרן קודם ליום 1 בינואר 2018.

קרן פנסיה ותיקה

כאמור לעיל, במסגרת הקבוצה מנוהלת גם קרן פנסיה ותיקה. הקרן אינה רשאית לצרף עמיתים חדשים החל מחודש אפריל 1995. פעילות החברה המנהלת את הקרן הותיקה מתרכזת במתן שרות וטיפול בלקוחות הקיימים.

מסלולי הביטוח בקרן הפנסיה הותיקה

עמית בקרן הפנסיה הוותיקה יכול לבחור במסלול יסוד המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה בלבד, ללא כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות ופנסיית שאירי מבוטח, או במסלול פנסיה מקיפה, שהינו מסלול המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה, נכות ושארים.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות מתחום פעילות קרנות הפנסיה נובעת מהמרווח בין דמי הניהול שהן גובות (מדמי הגמולים ומהצבירה) לבין הוצאות התפעול והשיווק, לרבות עלות רכישת הטבות ביטוחיות לעמיתים של קרנות הפנסיה.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשוקים ובתמהיל המוצרים

לעניין השפעה של האסדרה לעניין בחירת קופת ברירת מחדל, לרבות סיום תקופת הבחירה של הקופה, ראו סעיף 2.1.1.2.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

ביום 1 בינואר 2020, נכנס לתוקפו בקרן הפנסיה המקיפה ובקרן הפנסיה הכללית (במסגרת התקנונים) שינוי מודל מסלולי ההשקעה תלוי גיל של קרנות הפנסיה (מסלולי ברירת המחדל) כך שבמקום מסלולים המיועדים לעמיתים בהתאם לשנת לידתם בטווח של עשר שנים (ילידי שנות ה-50, ילידי שנות ה-60 וכו') יופעלו שלושה מסלולי השקעה בהם מדיניות ההשקעה תיקבע בהתאם לגילם של העמיתים (מסלול לגילאי 50 ומטה, גילאי 50 עד 60 וגילאי 60 ומעלה). עמית שלא יבחר מסלול יצורף למסלול ברירת מחדל המתאים לגילו ויועבר בין המסלולים כאשר יגיע לגיל הרלוונטי. כמו כן, עמית רשאי לעבור למסלול השקעה במסגרת המודל שאינו מתאים לגילו או להישאר במסלול כאמור.

2.1.1.6 קופות גמל

כללי

הכספים שהופקדו עד ליום 31 בדצמבר 2007 ניתנים למשיכה הונית כסכום חד פעמי. הכספים המופקדים בקופות הגמל החל מיום 1 בינואר 2008 מיועדים לתשלומי קצבה. משיכת כספי התגמולים, שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית, תעשה בהתאם להחלטת העמית, בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה לאחר העברה לקרן פנסיה או לקופת ביטוח. בנוסף, במסגרת החברות המנהלות של קופות גמל בקבוצת הראל, מנוהלות קרנות השתלמות וקופות גמל להשקעה, אשר הינן מכשיר חיסכון לטווח הבינוני הנהנה מהטבות מס.

בקופת גמל אין מרכיב של סיכון אקטוארי והעמיתים זכאים לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול.

ניתן להצטרף כעמית לאחת מקופות הגמל שבניהול הקבוצה : קופות לעצמאים, קופות לשכירים, קופות גמל להשקעה וקרנות השתלמות (לעצמאים ושכירים), אשר לכולן מסלולי השקעה שונים.

על פי הוראות חוק קופות הגמל, עמית רשאי לעבור מקופה לקופה, ובקופה מסלולית בין מסלול אחד למשנהו.

בקבוצה מנוהלות מגוון קופות גמל, המשמשות להפקדות של המעביד ו/או העובד או יחיד עצמאי המיועדות לתשלום פיצויים, תגמולים, דמי מחלה, השתלמות וקצבה.

דמי ניהול	תנאי משיכת כספים	תיאור המוצ	
עד 4% מהפקדות ועד 1.05% לשנה מהצבירה.	כספים שהופקדו עד ליום 31 בדצמבר 2007 ניתנים למשיכה כסכום הוני בגיל 60 או במועדים אחרים בהתאם להוראות הדין. כספים שהופקדו החל מיום 1 בינואר 2008 ניתנים למשיכה כקצבה. משיכת הכספים, שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית, תעשה בהתאם להחלטת העמית, בין בדרך של היוון קצבה ובין בדרך של תשלום קצבה לאחר העברה לקרן פנסיה או קופת ביטוח. הזכאות לפדיון כספי הפיצויים במועד סיום יחסי עובד-מעביד, בכפוף להוראות הדין.	כספים המופקדים לחיסכון ארוך טווח עבור עמיתים עצמאיים ועמיתים שכירים.	קופות תגמולים/ קופות גמל לחסכון
עד 2% לשנה מהצבירה.	סכומי החיסכון ניתנים למשיכה, לכל מטרה, לאחר צבירת ותק של 6 שנים.	קופות גמל שנועדו לחיסכון לשם יציאה להשתלמות המיועדת לשמירת רמתו המקצועית של העובד.	קרנות השתלמות
עד 4% מההפקדות ועד 1.05% לשנה מהצבירה.	סכומי החיסכון ניתנים למשיכה הונית בכל עת בתשלום מס בגובה 25% מהרווח הריאלי. קיים פטור ממס רווחי הון במקרה של משיכת הכספים בדרך של קצבה לאחר גיל 60.	קופות גמל שנועדו לחיסכון הוני ליחידים במעמד עצמאי. סכום ההפקדה מוגבל ל- 70,000 ש"ח (צמוד מדד) בשנה.	קופות גמל להשקעה ¹
עד 2% לשנה מהצבירה.	המעסיק יכול לפדות או לתת הוראות תשלום לעובדו, בכפוף להוראות הדין.	קופות גמל המיועדות לצבירת סכומים על-ידי המעביד לשם הבטחת זכויות עובדיו לקבלת פיצויי פרישה. החל מתום שנת 2010 בוטלה אפשרות ההפקדה לקופות אלו.	קופות מרכזיות לפיצויים
עד 2% לשנה מהצבירה.	במקרה של מחלת עובד, בכפוף להוראות הדין.	קופות גמל המיועדות לצבירת סכומים על-ידי המעביד לשם הבטחת זכויות עובדיו לקבלת דמי מחלה.	קופות לדמי מחלה
עד 2% לשנה מהצבירה.	בעת פרישת עובד הזכאי לקבלת פנסיה תקציבית מהמעביד, בכפוף להוראות הדין.	קופה המיועדת לצבירת הסכומים שינוכו ממשכורתו של עובד אצל מעביד שהסדר הפנסיה החל לגביו הוא הסדר פנסיה תקציבית.	קופה מרכזית לפנסיה תקציבית

¹ קופת גמל להשקעה משמשת גם כמוצר אליו מופקדים כספים על ידי הביטוח הלאומי במסגרת תכנית חיסכון לכל ילד, ובמסגרת זו חלים עליה כללים ספציפיים שנקבעו בהוראות.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות בתחום פעילות קופות הגמל נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של קופות הגמל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשוקים ובתמהיל המוצרים

ראו פירוט אודות שינויים מהותיים צפויים בסעיף 2.1.1.2 לעיל.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שווקו מוצרים חדשים.

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה (נכון ליום 31.12.2020) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר	השתלמות	קופת גמל לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		קרנות פנסיה ותיקות	
				משלימות	מקיפות		
7,065	-	5,766	-	-	-	1,299	נכסים מנוהלים
3,401	-	939	235	74	2,135	18	דמי גמולים
983	(9)	(336)	(389)	59	1,661	(3)	צבירה נטו
-	0.64%	0.58%	0.57%	0.33%	0.19%	0.66%	שיעור דמי ניהול מנכסים
-	-	-	0.34%	1.18%	1.91%	-	שיעור דמי ניהול מהפקדות

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה (נכון ליום 31.12.2019) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר	השתלמות	קופת גמל לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		קרנות פנסיה ותיקות	
				משלימות	מקיפות		
120,815	510	19,047	25,390	1,349	73,274	1,245	נכסים מנוהלים
12,411	2	2,172	1,299	258	8,660	20	דמי גמולים
7,051	(236)	713	(271)	209	6,638	(2)	צבירה נטו
-	0.57%	0.59%	0.61%	0.37%	0.20%	0.66%	שיעור דמי ניהול מנכסים
-	-	-	0.25%	1.15%	2.01%	-	שיעור דמי ניהול מהפקדות

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה (נכון ליום 31.12.2018) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר	השתלמות	קופת גמל לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		קרנות פנסיה ותיקות	
				משלימות	מקיפות		
100,799	692	16,610	21,864	1,012	59,578	1,043	נכסים מנוהלים
11,887	2	2,044	1,534	216	8,070	21	דמי גמולים
10,214	48	1,791	1,451	183	6,738	3	צבירה נטו
-	0.55%	0.61%	0.64%	0.45%	0.22%	0.66%	שיעור דמי ניהול מנכסים
-	-	-	0.22%	1.22%	2.20%	-	שיעור דמי ניהול מהפקדות

2.1.2 מוצרים תחליפיים

בין המוצרים השונים בתחום הפעילות קיימת תחליפיות, שכן הם מספקים צרכים דומים עבור אותן קהל יעד. כך למשל, קופות ביטוח, מוצרי קרנות הפנסיה וקופות הגמל עשויים להיות מוצרים תחליפיים, כיוון שהם מספקים פתרונות לחיסכון ארוך טווח המיועד לגיל הפרישה ומזכים בהטבות מס אחידות.

התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות לטווח ארוך, קיימת, אולם ברמה נמוכה יותר, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל שני אלמנטים מהותיים שקיימים במוצרים בתחום הפעילות: הטבות מס ושילוב של ביטוח מפני סיכונים יחד עם חיסכון. על אף האמור, מוצרי חיסכון והשקעה כגון תכניות חיסכון בבנקים והשקעה בקרנות נאמנות עשויים להוות תחליפים לפוליסות חוזי השקעה ולקופות גמל להשקעה ולהפקדת כספים פנויים לקצבה מוכרת מכח תיקון 190 לפקודת מס הכנסה.

2.1.3 תחרות

כללי:

תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח מאופיין בתחרות חריפה בין המוצרים השונים במסגרת תחום הפעילות ובין היצרנים השונים (חברות הביטוח ובתי השקעות).

מאחר שפוליסות חוזי השקעה וקופות גמל להשקעה הינן תחליפיות למוצרים פיננסיים שונים (תכניות חיסכון, פיקדונות בנקאיים, קרנות נאמנות וכיוצ"ב), התחרות הינה גם מול היצרנים והמשווקים של המוצרים הפיננסיים השונים.

רמת התחרות בשוק מושפעת בשנים האחרונות ממדיניות רגולטורית להגדלת התחרות, הפחתת דמי הניהול, הגברת השקיפות, אפשרויות הניוד והעדפת המוצרים הקצבתיים ומהרפורמות שחלו בתחום הפעילות בשנים האחרונות. לעניין זה ראו גם סעיף 2.1.1.2.

התחרות במוצרים השונים באה לידי ביטוי, בין היתר, בשיעור דמי הניהול במוצרים השונים, במגוון מסלולי ההשקעה, בתשואה המושגת ביחס לרמת הסיכון ובאיכות השירות ללקוחות ולסוכנים.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות בתחום הפעילות הינן בעיקר: יצירת סינרגיה בין הפעילויות של הקבוצה, שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח, שימור לקוחות, שכלול מערך השיווק וההפצה, התייעלות תפעולית וטכנולוגית, ניצול יתרונות לגודל וכיוצ"ב.

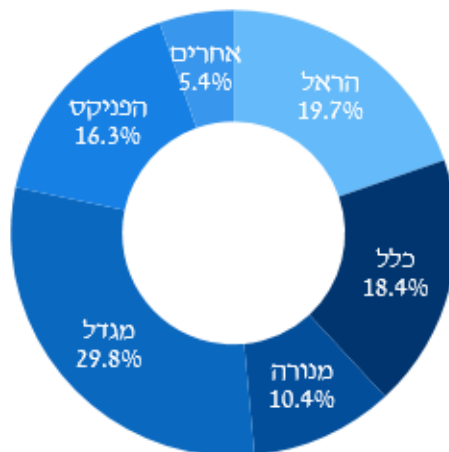
ביטוח חיים:

בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בפוליסות המשתתפות ברווחים בשוק ביטוח חיים ליום 31 בדצמבר 2020 הינו 397 מיליארדי ש"ח, לעומת 371 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, המהווים גידול של כ- 7%.

רוב הפרמיות בענף ביטוח החיים בישראל משולמות בעיקר לחמש קבוצות הביטוח הגדולות (מגדל, הראל, כלל, הפניקס, ומנורה) ועל כן, בתחום זה קבוצת הראל מתחרה מול יתר חברות הביטוח. באשר למוצרי ביטוח החיים המשלבים חיסכון לטווח ארוך, התחרות הינה גם מול קופות הגמל וקרנות הפנסיה, המציעות מוצרים תחליפיים או תחליפיים באופן חלקי למוצרים אלה. בפוליסות חוזי ההשקעה מתחרה הקבוצה מול חברות הביטוח האחרות ובתי השקעות, המציעים מוצרים דומים.

הקבוצה הינה השנייה בגודלה בסך הפרמיות שנגבו בענפי ביטוח חיים בשנת 2020 (בהתאם לנתונים שפורסמו ומתייחסים לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020), כאשר על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח בישראל ליום 30 בספטמבר 2020, עמד חלקה בסך כל הפרמיות בתחום על 19.7%. התגברות התחרות בענפי ביטוח החיים נובעת ממודעות גוברת של הלקוחות, מהגברת המעורבות של יועצי ביטוח וכן מהתחליפיות, בעיקר של מוצרי הפנסיה.

להלן תרשים חלוקת נתחי שוק ביטוח החיים בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי 2020):

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות. לפיכך, החל מיום 1 באפריל 2020, הנתונים המוצגים בסעיף זה מתייחסים רק לפעילות הפנסיה והגמל שנותרה בקבוצה (חברות לעתיד וקחצ"ק). ניהול קרנות פנסיה:

בהתאם לפרסומי משרד האוצר, היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה החדשות ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכם בכ- 465 מיליארדי ש"ח, לעומת כ- 404 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, גידול של כ- 15%. הצבירה נטו בקרנות הפנסיה החדשות בתקופת הדוח הסתכמה בכ- 38 מיליארדי ש"ח.

ניהול קופות גמל:

קופות הגמל המנוהלות בקבוצה מתחרות בקופות הגמל המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובקופות הגמל המנוהלות על ידי השקעות.

בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בקופות הגמל נכון ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכמו בכ- 579 מיליארדי ש"ח (מתוכם כ- 273 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות), בהשוואה לכ- 534 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 (מתוכם כ- 250 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות).

הצבירה נטו בשוק קופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה בכ- 24,311 מיליוני ש"ח, מתוך הסכום האמור הצבירה נטו בקופות הגמל שבבעלות חברות הביטוח הייתה שלילית והסתכמה בכ- 3,863 מיליוני ש"ח.

המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, פסגות, מיטב דש, ילין לפידות, כלל - גמל, אקסלנס (הפניקס), מנורה, ומגדל.

ההתמודדות עם התחרות בתחום פעילות החיסכון ארוך הטווח נעשית במספר אופנים :

- 2.1.3.1 פעילות הפצה ושיווק, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.
- 2.1.3.2 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים ועדכון הלקוחות בדבר מגוון המוצרים המשווקים על-ידי הקבוצה בתחום החיסכון ארוך הטווח.
- 2.1.3.3 סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות, בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- 2.1.3.4 יעילות תפעולית.
- 2.1.3.5 שילוב אמצעים דיגיטליים מתקדמים לצורך מתן שירות מותאם ומיטבי ללקוחות ולסוכנים.
- 2.1.3.6 שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח.
- 2.1.3.7 שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לדרישות השוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו').

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום החיסכון ארוך הטווח הינם בעיקר: המוניטין וגודלה של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, התשואות המושגות בתיקי הלקוחות, החוסן הפיננסי ורמת השירות ללקוחות ולסוכנים.

לקוחות 2.1.4

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות בענפי ביטוח חיים בתקופה המדווחת :

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
49%	46%	48%	2,743	2,877	2,909	מעסיקים
48%	51%	50%	2,691	3,220	3,057	מבוטחים פרטיים ועצמאיים (ביטוח פרט)
3%	3%	2%	180	158	150	קולקטיבים
100%	100%	100%	5,614	6,255	6,116	סה"כ

שיעור הפדיונות מעתודות ביטוח החיים הממוצעת הוא 3.6% בשנת 2020, מול 3% בשנת 2019 ו- 2.8% בשנת 2018.

להלן התפלגות דמי גמולים שנתקבלו בקרנות פנסיה ובקופות גמל (במיליוני ש"ח) :

קופות גמל			קרנות פנסיה			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
2,179	2,494	1,030	8,072	8,695	2,153	תקבולים באמצעות מעבידים
1,401	979	145	235	243	72	תקבולים אחרים
3,580	3,473	1,175	8,307	8,938	2,225	סה"כ

סעיף 2.1 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.2 תחום ביטוח בריאות**2.2.1 מוצרים ושירותים****2.2.1.1 כללי**

הענף המרכזי בתחום הבריאות הינו ענף מחלות ואשפוז ותאונות אישיות. הכיסוי הביטוחי הוא שיפוי או פיצוי למבוטח בגין הוצאות רפואיות במקרים של פגיעה בבריאותו כתוצאה ממחלה או תאונה, לרבות מצב סיעודי וטיפולי שיניים. הפוליסות בתחום כוללות גם פוליסות עבור נסיעות לחו"ל, ביטוח עובדים זרים וביטוח תיירים.

בישראל קיימים מספר רבדים המקנים כיסוי עבור שירותי בריאות. הרובד הראשון הינו סל הבריאות הבסיסי ("סל הבריאות"), אשר נקבע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("חוק הבריאות"). כל תושב במדינת ישראל זכאי לקבלו באמצעות אחת מקופות החולים. הרובד השני הינו שירותי בריאות נוספים שאינם כלולים בסל הבריאות ("שב"ן"). הרובד השלישי הינו שירותי בריאות הנרכשים מחברות הביטוח. כיסויי הרובד השלישי יכולים להיות תחליפיים ו/או משלימים לשירותי הבריאות על פי חוק הבריאות (סל הבריאות או השב"ן) ו/או כיסויים חדשים שאינם נכללים בסל הבריאות או בשב"ן.

תחום ביטוח בריאות מושפע משינויים בהיקף הכיסויים הניתנים על ידי קופות החולים לרבות בתכניות השב"ן שלהן, במדיניות הממשלתית בתחום הבריאות, בהתפתחויות טכנולוגיות וכן שינויים רגולטורים מקיפים.

להלן פרטים על מגוון סוגי הפוליסות בתחום זה, אשר נמכרו במהלך תקופת הדוח, הן כפוליסות פרט והן כפוליסות קבוצתיות.

ביטוח סיעודי:

ביטוח זה מבטיח בעיקרו תשלום חודשי בהיות המבוטח במצב סיעודי, בהתאם להגדרה הקבועה לכך בפוליסה ולאחר תקופת המתנה הקבועה בפוליסה.

בהתייחס לפוליסות סיעוד פרט, בהתאם להחלטת החברה, בשל תנאי פוליסות הסיעוד הקיימות, אשר בפועל מגלמות בתעריף שלהן הבטחת תשואה, שאין ביכולתה להתחייב עליה לתקופות ארוכות בתנאי השוק הקיימים, ועקב העובדה שמבטחי המשנה שפעלו בתחום הודיעו על הפסקת פעילותם בתחום, הוחלט על הפסקת מכירת פוליסות סיעוד פרט חדשות החל מיום 30 באוקטובר 2019. הראל ביטוח פועלת לקבלת אישור מהממונה, לשיווק פוליסות חדשות המתאימות למצב השוק הנוכחי.

בהתייחס לפוליסות הסיעוד הקבוצתיות, בהתאם להסכם שנחתם בין החברה לשירותי בריאות כללית ("כללית"), החל מיום 1 בינואר 2019 החברה מבטחת את חברי הכללית בביטוח סיעודי קבוצתי ("תכנית סיעודי מושלם פלוס"). תוקף ההסכם בין הצדדים הינו עד ליום 31.12.2023.

החברה מבטחת מספר קולקטיבים נוספים בביטוח סיעודי.

ביטוחי בריאות אחרים:

- הוצאות רפואיות

פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, כיסוי לניתוחים (בארץ ובחו"ל), השתלות, טיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות אשר אינן מכוסות במסגרת סל הבריאות ושירותים אמבולטוריים.

- ביטוח שיניים

פוליסות המעניקות כיסוי לטיפולי השיניים הבאים, כולם או חלקם: טיפולים משמרים, טיפולי חניכיים, טיפולים ליישור שיניים, טיפולים לשיקום הפה (כולל שתלים) ועוד.

- נסיעות לחו"ל
פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי בעת נסיעה לחו"ל. פוליסת הביטוח מכסה, בין היתר, הוצאות רפואיות של המבוטח והטסה רפואית לישראל. כמו כן, קיים כיסוי לאיתור וחילוץ וחבות צד ג' - אשר ניתנים להסרה על ידי המבוטח. בנוסף, ניתן לכלול בפוליסה כיסויים נלווים כגון: כבודה, כיסוי לפגיעה בפעילות ספורט אתגרי, כיסוי בגין הוצאות מיוחדות כגון ביטול או קיצור נסיעה בשל נסיבות רפואיות ועוד. כמו כן, לחברה תכנית ביטוח לשיפוי הוצאות לנסיעה או טיסה לחו"ל במקרה של ביטול על ידי הלקוח (מכל סיבה), ששיווקה הופסק עם התפרצות מגיפת הקורונה בעולם.
- עובדים זרים ותיירים
פוליסות שנרכשות על ידי מעבידים של עובדים זרים בישראל (בהתאם לחובה המוטלת על המעבידים על-פי דין) או על ידי תיירים, ומעניקות למבוטח ביטוח בריאות הכולל עלויות אשפוז, טיפולים אמבולטוריים ותרופות.
- ביטוח מחלות קשות
פוליסות המעניקות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי אחת מהמחלות על פי רשימה קבועה מראש.
- תאונות אישיות
פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, פיצוי בגין מקרה מוות מתאונה ונכות מתאונה.

כתבי שירות

מסמך נלווה לפוליסת ביטוח הכולל תנאים למתן שירות למבוטח על ידי ספק שירות.

מוצרים תחליפיים

לחלק מהכיסויים המוצעים בתחום פעילות ביטוחי הבריאות ישנם תחליפים מסוימים המסופקים על-ידי קופות החולים, הן במסגרת סל הבריאות הבסיסי והן במסגרת תכניות השב"ן. שינויים בסל הבריאות הבסיסי או בשב"ן עשויים להשפיע על גודלו של השוק הרלוונטי, כמו גם על הכיסויים המוצעים בתחום הפעילות וכן על ההוצאות לסילוק תביעות.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות 2.2.2

ביטוח סיעודי

בשנים האחרונות הממונה נקט מהלכים שונים לביטול הביטוחים הסיעודיים הקבוצתיים, זאת על רקע עמדת הממונה לפיה קיימת בעיה מובנית בתחום הביטוחים הסיעודיים הקבוצתיים מאחר שביטוחים סיעודיים קבוצתיים הינם ביטוחים לתקופה קצובה בסיומה פוליסת הביטוח עשויה שלא להתחדש ומבוטחים עלולים למצוא את עצמם עם האפשרות לרכוש פוליסות ביטוח פרט, במחירים גבוהים באופן משמעותי מאלו שהיו קיימים להם בביטוח הקבוצתי. לאור האמור, במהלך שנת 2017 ובהתאם לחוזר שפרסם הממונה, החל מיום 31 בדצמבר 2017 לא ניתן להאריך ביטוחים סיעודיים קבוצתיים במתכונת שהיתה קיימת עד לאותו מועד, אלא במתכונת שונה לחלוטין שפורטה בחוזר. בהתאם לכך, מרבית הפוליסות הקבוצתיות בהן היתה קשורה החברה עד תום שנת 2017, הסתיימו. בהתאם לאמור, נכון למועד דוח זה, החברה מבטחת בפוליסות סיעוד קבוצתי את חברי הכללית, כאמור בסעיף 2.2.1.1 וכן מספר קולקטיבים בודדים נוספים בלבד.

תאונות אישיות

בהמשך לתיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין ביטוח תאונות אישיות, שפורסם על ידי הממונה ביום 7 ביוני 2020, במסגרתו נקבעו הוראות שונות, בין היתר, לעניין הכיסויים שיכללו ברובד הבסיסי של הביטוח וכן נקבעה הגדרה אחידה ל"תאונה", כמפורט בסעיף **שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא.** להלן, ערכה החברה במהלך תקופת הדוח שינויים בכיסוי לתאונות אישיות והגישה לאישור האוצר מוצר מותאם להוראות החוזר כאמור.

פיתוח תהליכים דיגיטליים

בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן מואץ לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול המבוטחים והסוכנים, תוך פיתוח ערוצי מכירה, תפעול ושירות דיגיטליים מותקדמים. הטמעת התהליכים הדיגיטליים בתחום הפעילות התעצמה במיוחד במהלך תקופת הדוח לאור אתגרי מגיפת הקורונה.

כמו כן, במהלך תקופת הדוח השיקה החברה את אפליקציית "הראל חו"ל", המהווה פלטפורמה דיגיטלית לביצוע פעולות במסגרת פוליסת נסיעות לחו"ל, במסגרתה ניתן להגיש תביעות, לבצע פעולות בפוליסה ולקבל מידע שימושי על שירותים רפואיים בחו"ל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשוקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשוקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה. יצוין, כי תיתכן השפעה על היקפי המכירות של החברה בהתייחס לשיווק פוליסות לביטוח תאונות אישיות בהתאם לרפורמה בתחום ובהמשך לתיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין ביטוח תאונות אישיות ולמוצר המותאם להוראות החוזר שהגישה החברה לאישור האוצר, כמפורט בסעיף 2.2.2 לעיל.

מוצרים חדשים

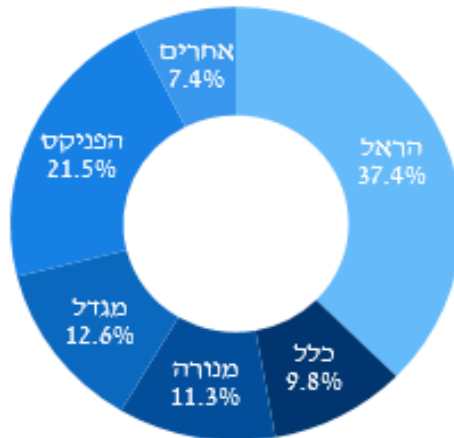
במהלך תקופת הדוח, עודכנה פוליסת נסיעות לחו"ל של החברה באופן בו ההרחבה המעניקה כיסוי במקרה של ביטול או קיצור נסיעה לחו"ל עודכנה כך שהיא מכסה גם מצב בו מבוטח נאלץ לבטל או לקצר את נסיעתו כתוצאה ממגיפה. כמו כן, נוספה האפשרות למבוטח להגדיל, תמורת דמי ביטוח נוספים, את תקרת ההחזר בכיסוי כאמור.

תחרות 2.2.3

הקבוצה היא קבוצת הביטוח הגדולה והמובילה בתחום ביטוח בריאות בישראל וחלקה, לפי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח ליום 30 בספטמבר 2020, הינו כ- 37.4% משוק ביטוח הבריאות בישראל. המתחרים העיקריים של הקבוצה בביטוחי הבריאות הם: הפניקס, כלל, מגדל ומנורה וכן גם תכניות השב"ן של קופות החולים וטיפול שניניים הניתנים על ידי קופות החולים.

הקבוצה עוסקת בתחום ביטוח בריאות כ- 85 שנים, והינה בעלת ידע וניסיון רב בתחום. על מנת לבצע חיתום איכותי, תמחור ופיתוח כיסויים ומוצרים בעלי יתרון יחסי, עושה הקבוצה שימוש מושכל, בין היתר, במאגרי המידע, בהם נצברו נתונים במשך עשרות שנים של ניסיון תביעות. בנוסף, לקבוצה מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם, שמהווה מענה שירותי בעל יתרון יחסי מול המתחרים, במיוחד בטיפולים רפואיים מורכבים הדורשים טיפול רפואי בחו"ל או הבאת ספקי שירות מחו"ל. כתוצאה מכך, מצליחה הקבוצה לשמור לאורך זמן על הובלה בתחום ועל רווחיות נאותה, למרות התחרות ההולכת וגוברת בתחום.

להלן תרשים חלוקת שוק ביטוח הבריאות בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020):

ההתמודדות עם התחרות בתחום הבריאות נעשית במספר אופנים:

2.2.3.1 פיתוח מוצרים ושירותים חדשים ו/או שיפור המוצרים הקיימים, על-ידי זיהוי צרכים מהותיים ללקוח, אשר אינם ניתנים (או ניתנים באופן חלקי) ברובד הציבורי, ויצירת מענה לצרכים אלו.

2.2.3.2 חיזוק המוניטין רב השנים של החברה בתחום.

2.2.3.3 מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם.

2.2.3.4 שיפור מתמיד ושמירה על מקצוענות השירות ללקוח במהלך תקופת הביטוח ובזמן תביעה.

2.2.3.5 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים.

2.2.3.6 יעילות תפעולית.

2.2.3.7 פעילות הפצה ושיווק, הפעלת מבצעי קידום מכירות, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.

הגורמים העיקריים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום הבריאות הינם בעיקר: המוניטין הטוב של החברה וגודלה של הקבוצה, הניסיון המצטבר והרחב בתחום הבריאות ורמת השירות הגבוהה ללקוחות ולסוכנים.

2.2.4 לקוחות

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו בענף ביטוח סיעודי:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
36%	35%	34%	726	755	757	מבוטחים פרטיים
64%	65%	66%	1,266	1,377	1,463	קולקטיבים
100%	100%	100%	1,992	2,132	2,220	סה"כ

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו בענפי ביטוח בריאות אחרים:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
66%	65%	62%	1,797	1,829	1,675	מבוטחים פרטיים
34%	35%	38%	909	970	1,038	קולקטיבים
100%	100%	100%	2,706	2,799	2,713	סה"כ

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מהפוליסות בתוקף לראשית השנה בביטוח סיעודי (פוליסות פרט) הוא 4.2% בשנת 2020, 6.5% בשנת 2019 ו-6.1% בשנת 2018.

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מפוליסות הפרט לטווח ארוך שבתוקף לראשית השנה בענפי ביטוח בריאות אחרים, הוא 15.1% בשנת 2020, 15.4% בשנת 2019 ו-15% בשנת 2018.

לקבוצה אין לקוח בתחום פעילות ביטוח בריאות שהפרמיות הנגבות ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסותיה הכולל בדוחות הכספיים המאוחדים.

סעיף 2.2 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.3 תחום ביטוח כללי**2.3.1 מוצרים ושירותים****כללי**

תחום זה כולל ביטוח רכב רכוש, רכב חובה, ענפי חבויות אחרים, ענפי רכוש ואחרים וענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא.

בנוסף, במסגרת חלק מפוליסות הביטוח בתחום הביטוח הכללי נכלל, במסגרת חריגי הפוליסה, חריג מגיפה, בהתאם להיתר רשות שוק ההון, כאמור בסעיף 3.1.4.2.1.

2.3.1.1 רכב רכוש

המוצרים בתת תחום פעילות זה הם פוליסות המבטיחות כיסוי לנזקים הנגרמים לכלי הרכב המבטוח בעיקר עקב תאונה או גניבה וכן כיסוי לאחריות בעל הרכב לנזקים הנגרמים לרכוש של צדדים שלישיים על-ידי כלי הרכב המבטוח. בנוסף, מתאפשרת הרחבת הפוליסות בכיסויים נלווים משלימים כגון: הגנה משפטית, מתן פיצוי מוגדל לרכב שגילו עד 24 חודשים, כיסוי לנזקי שמשות - ללא השתתפות עצמית, רכב חלופי למקרה של תאונה או גניבה, גרירה ושירותי דרך, ביטול השתתפות עצמית על בסיס סף פיצוי וכן כיסוי לאביזרים לא סטנדרטים נוספים.

את תת תחום ביטוח רכב רכוש ניתן לחלק לשני תתי תחומים: ביטוח לנזקי רכוש לצד ג' (ביטוח המכסה את חבותו של בעל הרכב/ נהג הרכב, במקרה והרכב המבטוח גרם לנזק לרכושו של צד שלישי) וביטוח הידוע כ"ביטוח מקיף" המכסה גם את הנזקים הנגרמים לרכב המבטוח (למשל, עקב תאונה או גניבה) וגם את נזקי הרכוש הנגרמים לצד שלישי.

ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קבוצות עיקריות על פי סוגי הרכב:

(א) ביטוח כלי רכב פרטיים ומסחריים עד 3.5 טון - בהתאם לפוליסה התקנית שנקבעה בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986, והמבטח רשאי לסטות מתנאי הפוליסה התקנית רק אם השינוי מטיב עם המבטוח, או לחילופין אם מדובר בצי רכב. תנאי הפוליסה התקנית מאפשרים למבטוח רכישת חבילות כיסויים באופן מודולארי כמפורט לעיל.

(ב) ביטוח כלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא תנאי והיקף כיסויי פוליסת ביטוח כלי הרכב כאמור נקבעים על ידי חברות הביטוח בהתאם לכוחות השוק ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

דמי הביטוח בגין ביטוחי רכב רכוש נקבעים, בין היתר, בהתחשב בחיתום, על בסיס מאפייני הרכב (דגם ושנת ייצור), מאפייני הרשאים לנהוג בו (גיל, ותק רישיון וניסיון התביעות) ובהתאם למכלול הכיסויים הנרכשים. נוסחת חישוב הפרמיות, המהווה בסיס לקביעת הפרמיה, מבוססת על מודל אקטוארי ומאושרת על ידי הממונה.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

רכב חובה 2.3.1.2

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח שחובה על כל בעל כלי רכב או הנוהג בו לרוכשו לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי כאמור בסעיף 1.2.3.2 לעיל. אי קיום חובה זו מהווה עבירה פלילית. תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח פוליסה תקנית שנקבעה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע-2010. על כן, לא קיים מגוון של מוצרים בתחום זה.

הכיסוי הביטוחי בביטוח רכב חובה מבוסס על הוראות חוק הפל"ד אשר קובע אחריות מוחלטת, דהיינו, הנפגעים בתאונת דרכים זכאים לקבלת פיצויים ממבטח הרכב, בהתאם להיקף הפיצוי הקבוע בחוק הפל"ד, ללא צורך בהוכחת האשם של מי מהמעורבים בתאונת הדרכים. אחריות מוחלטת זו כפופה לחריגים מסוימים הקבועים בחוק הפל"ד, לפיהם תישלל הזכאות לפיצוי על-פי החוק. סכום הפיצוי מוגבל בראשי נזק מסוימים.

הפוליסה התקנית קובעת, כי חבות המבטח היא לפי הוראות סעיף 3 לפקודת ביטוח רכב מנועי, ומכסה כל חבות שהמבטח עשוי לחוב לפי חוק הפל"ד, חבות אחרת שהמבטח עשוי לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על-ידי השימוש ברכב מנועי או עקב השימוש בו ונזקי גוף שנגרמו למבטח בתאונת דרכים.

על פי הוראות צו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), תשס"א - 2001, במקרה של תאונה מעורבת בין רכב המוגדר כרכב "קל" (שמשקלו פחות מ-4 טון) עם רכב המוגדר כרכב "כבד" (שמשקלו מעל 4 טון, למעט אוטובוסים), המבטח של הרכב ה"קל" זכאי להשבה של מחצית מסכום עלות התביעה מהמבטח של הרכב "הכבד" או הרכב האחר. בהתאם לתיקון מס' 20 לחוק הפל"ד, במקרה של תאונת דרכים בה היו מעורבים אופנוע אחד או יותר וכלי רכב אחד או יותר שאינו אופנוע, ישלמו המבטחים של הרכב האחר למבטחים של האופנועים 75% מהפיצויים על נזקי גוף שהמבטחים של האופנוע חייבים בתשלוםם עקב התאונה.

התביעות בתת תחום רכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" (long tail), דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד תשלום התביעה. מכאן, שבנוסף לתוצאה החיתומית של תחום הפעילות, להכנסות מהשקעות או להפסדי השקעות יש השפעה ניכרת על הרווחיות הכוללת בתחום זה.

בהמשך לפרסום המלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978, שנכנסו לתוקף ביום 1 באוקטובר 2017, התקיימו דיונים בקשר לגובה ריבית ההיוון של הפיצויים בנזקי גוף בנזיקין שבעטייה יבוצעו תחשיבים הנוגעים בין היתר לעתודות. על פי בקשת בית המשפט העליון, בחודש אפריל 2018 הוקמה ועדה בין משרדית בראשות מר ארז קמיניץ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי) לבחינת סוגיית ההיוון בפיצוי הנזיקין על כל השלכותיה ("ועדת קמיניץ"). בחודש יוני 2019 פורסמו מסקנותיה הסופיות של ועדת קמיניץ, במסגרתן נקבע, בין היתר, שיעור היוון אחיד של 3% וכן נקבע מנגנון קשיח לעדכון ריבית ההיוון שיעשה, במידת הצורך בידי החשב הכללי. באוגוסט 2019 ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין ביחס לריבית ההיוון של הפיצויים בנזקי גוף בנזיקין לפיו שיעור ההיוון האמור ימשיך לעמוד על 3% וזאת עד להכרעה אחרת של המחוקק ואלא אם יוכח צורך בשינויים בהתאם למנגנון אשר הוצע בדוח ועדת קמיניץ. ביום 18 באוגוסט 2019 הוגשה בקשה על ידי התובע להארכת המועד להגשת עתירה לדיון נוסף בסוגיה.

ביום 17 בספטמבר 2020 התקבלה החלטת בית המשפט העליון, לפיה כוחה של ההוראה לפיה שיעור ריבית ההיוון לפיצויים בשל נזקי גוף בנזיקין ימשיך לעמוד על 3% (אלא אם יוכח צורך בשינוי בהתאם למנגנון שהוצע על ידי ועדת קמיניץ) - חזקה שיהיה תקף גם לתביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי (ע"א 4025/19) המוסד לביטוח לאומי נ' מועצה אזורית מגילות ים המלח). לפרטים נוספים ראו באור ג'2ט' בדוחות הכספיים.

בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב). לעניין זה, ה"פול" פועל כחברת ביטוח לכל דבר ותעריפיו נקבעים על-ידי הממונה. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה.

בהתאם לתקנון הפול, חלקן של חברות הביטוח בפול נקבע בהתאם לדמי הביטוח שנגבו על ידן בכל שנה. חלקה הסופי של החברה בפול לשנת 2019 הינו 12.19%, וחלקה הזמני של החברה לשנת 2020 הינו 12.15%. חישוב סופי לשנת 2020 יערך לאחר פרסום הדוחות הכספיים השנתיים לשנה זו.

החל משנת 2010 הועברה האחריות לטיפול בנפגעי תאונות דרכים לקופות החולים. לצורך מימון אספקת השירותים הרפואיים לנפגעי תאונות דרכים הניתנים בידי קופות החולים, מבטח מעביר לקרן לפיצויי נפגעי תאונות דרכים ("הקרן"), מידי חודש, שיעור של 9.4% מדמי הביטוח שגבה המבטח בחודש הקודם בעד כל פוליסות ביטוח החובה שהוציא. הקרן תעביר למוסד לביטוח לאומי את הסכומים כאמור, שיעבירם לקופות החולים.

במסגרת רפורמה בשנת 2016 בתחום ביטוח רכב חובה, שמטרתה, בהתאם לחוזר הממונה, להגביר את התחרות, נקבע כי ממרץ 2016 השתנו תעריפי הביטוח השירוי (הפול) ועודכנו תעריפי הביטוח לרכבים פרטיים ומסחריים עד 3.5 טון בהתאם למשתנים ומקדמים שונים, וזאת בניגוד למצב הקודם בו היה תעריף אחיד, ללא דיפרנציאציה לפי סוג רכב. לאור העובדה כי בחלק מהמשתנים תעריף הפול נמוך מתעריף חברות הביטוח באותו מועד, משמעות ההוראה היא הכנסת מתחרה נוסף לתחום פעילות זה.

עוד נקבע כי תעריף הסיכון יבוסס לכל מבוטח בהתאם לכל המשתנים שנקבעו על ידי הממונה וזאת בניגוד לעבר, בו חברת הביטוח יכלה לבחור באילו משתנים היא תשתמש. כך למשל, בין יתר המשתנים, יבוסס התעריף על מין הנהג, גיל הנהג בחתך רחב של קטגוריות, מספר שנות רישיון, מערכות הגנה שונות ברכב וכו'.

עוד נקבע כי חברת הביטוח יכולה לכלול תנאי לפיו יעודכנו דמי הביטוח בדעיכה, בדרך של החזר פרמיה, דבר שיהווה הטבה לציבור המבוטחים.

הואיל ובמסגרת הרפורמה, נקבעו תעריפי סיכון טהורים נמוכים מהתעריפים הקיימים נכון למועד פרסום הרפורמה, במסגרת הרפורמה נשחקה הרווחיות בביטוח רכב מנועי.

כמו כן, במסגרת הרפורמה, נקבע כי החל משנת 2017, לא ניתן יהיה לתת מחיר שונה לקולקטיבים, אלא רק בהתאם לסיכון המחושב כאמור לעיל.

ביום 18 בינואר 2018 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019) התשע"ח-2018, במסגרתו ישונה מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח לאומי ("מל"ל) לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים, כך שתבוטל זכות השיבוב הקיימת למל"ל בגין תאונות דרכים, וייקבע הסדר התחשבות כולל במסגרתו יועבר מדי שנה למל"ל סכום קבוע מחברות הביטוח. שר האוצר יקבע בתקנות הוראות לעניין הסכום שיועבר למל"ל. ביחס לתאונות דרכים שהתרחשו בין התאריכים 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה מצד המל"ל עד ליום 1 בינואר 2019, יקבע שר האוצר בתקנות, סכום חד פעמי כולל שישלמו חברות הביטוח למל"ל בגין התביעות או הדרישות כאמור, את אופן פריסתו, ואת הסכום שעל כל חברת ביטוח לשלם מתוך הסכום האמור. לא ידוע בשלב זה מה הסכום שהחברה אמורה להעביר למל"ל וכן מהו המנגנון לביצוע, אך בסעיף תביעות תלויות בענף רכב חובה, מגולמת הפרשה המבוססת על ניסיון העבר.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

לאור העובדה שמדובר בפוליסה תקנית המוכתבת על ידי הפיקוח, ולא ניתן לסטות ממנה, בתת תחום פעילות זה לא קיימים מוצרים חדשים.

ענפי חבויות אחרים

2.3.1.3

במסגרת ביטוח חבויות (הידוע גם כביטוח אחריות), החברה מכסה את חבותו החוקית עקב רשלנותו של המבוטח לנזקים אשר עשויים להיגרם לצד שלישי כלשהו. הפוליסות בתחום זה מכסות את חבות המבוטח לנזקים של צדדים שלישיים, כגון: חבות מעבידים, אחריות דירקטורים ונושאי משרה, אחריות מקצועית של בעלי מקצועות שונים, חבות מוצר, חבות עקב אירוע סייבר ועוד.

ביטוחים בענפי חבויות אחרים (בדומה לביטוח רכב חובה, שגם הוא סוג של ביטוח חבויות) מאופיינים כביטוחים בעלי "זנב תביעות ארוך" (long tail), קרי הודעה על מקרה ביטוח עשויה להיות מוגשת שנים רבות לאחר האירוע והשלמת סילוק תביעה עשוי להימשך מספר שנים לאחר קבלת ההודעה על מקרה הביטוח. לעניין זה קובע סעיף 70 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, כי "בביטוח אחריות, התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח".

לאור העובדה, כי התביעות בתת תחום החבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך", הרי שבנוסף לרווח החיתומי של תחום הפעילות, להכנסות מהשקעות או להפסדי השקעות יש השפעה ניכרת על הרווחיות הכוללת בתחום זה.

הכיסויים הביטוחיים הכלולים בתחום:

ביטוח אחריות מקצועית

פוליסות אחריות מקצועית מעניקות לבעלי מקצועות שונים כדוגמת יועצי השקעות, מנהלי תיקים, עורכי דין, מהנדסים, אדריכלים ורואי חשבון, כיסוי ביטוחי מפני תביעות שיוגשו נגדם בגין נזקים הנגרמים לצד שלישי, כתוצאה מטעות או רשלנות מקצועית.

פוליסות אחריות מקצועית רפואית, מעניקות לבעלי מקצועות הרפואה כיסוי ביטוחי בגין הפרת חובה מקצועית אשר מקורה במעשה רשלנות, טעות או השמטה שעשה המבוטח בתום לב בהיותו עוסק במקצוע הרפואי ואשר גרם לנזק לצד שלישי.

ביטוח ניסויים קליניים

פוליסות ביטוח ניסויים קליניים מעניקות כיסוי עבור ניסוי קליני המאושר על-ידי ועדת הלסינקי (ועדת הלסינקי העליונה לניסויים רפואיים בבני-אדם (מחקר גנטי)), בהתאם לנוהלי משרד הבריאות. הפוליסה מעניקה כיסוי במקרה של תביעת נזיקין של המשתתפים בניסוי או של צד שלישי.

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסות המעניקות כיסוי לנושאי משרה (לרבות דירקטורים) בגין חבותם עקב מעשה או מחדל, שלא כדון, שביצעו בעת היותם נושאי משרה. בדרך כלל הפוליסה מכסה את אחריות נושא המשרה על פי חוק החברות והוראות חוק אחרות הקובעות חובות זהירות וחובות נאמנות שונות של נושאי משרה.

ביטוח אחריות למוצרים פגומים (ביטוח אחריות מוצר)

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי בגין חבותו עקב נזק הנגרם לגוף או לרכוש של צד שלישי כתוצאה ממוצרים שיוצרו, שווקו, הורכבו, תוקנו או טופלו על ידי המבוטח לאחר שהמוצר יצא מחזקתו. האחריות המכוסה בפוליסות ביטוח אחריות מוצר הינה בדרך כלל אחריות מכוח חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980 ומכוח פקודת הנזיקין (נוסח חדש), תשכ"ח-1968 ("פקודת הנזיקין").

ביטוח סייבר

פוליסות המכסות נזק שנגרם למבוטח בגין אירוע סייבר (כהגדרתו בפוליסה), כגון: נזקים פיזיים (חומרה תקולה), הוצאות שחזור נתונים, אבדן הכנסות עקב השבתת פעילות וכד'. כמו כן, הפוליסה מכסה גם את חבות המבוטח עקב תביעות שיוגשו כנגדו על ידי צד שלישי כלשהו. ניתן לרכוש כיסוי זה גם כהרחבה לפוליסה קיימת (כגון: פוליסת בית עסק, פוליסת משרד, פוליסת אש וכד').

ביטוח חבות צד שלישי

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי מפני תביעות שהוגשו נגדו בגין אירוע בלתי צפוי שגרם לנזק לצד שלישי, כגון: נזק גופני, מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי או נזק לרכוש של הצד השלישי. האחריות המכוסה בביטוח אחריות כלפי צד שלישי, הינה בדרך כלל, אחריות מכח פקודת הנזיקין.

ניתן לרכוש פוליסת אלו כמוצר עצמאי או יחד עם כיסויים אחרים (כגון: פוליסת בתי עסק, פוליסת ביטוח דירה, פוליסה לביטוח עבודות קבלניות וכיוצ"ב).

ביטוח חבות מעבידים

פוליסות שנמכרות למעבידים, בנפרד או במשולב עם פוליסה מקיפה המעניקה כיסויים נוספים (כגון פוליסות לבתי עסק, פוליסת ביטוח דירה וכיוצ"ב). פוליסות אלו מעניקות כיסוי למבוטח מפני תביעות נזיקיות כנגד מעביד בגין נזקי גוף (תאונה או מחלה), שנגרמו לעובדו תוך כדי ועקב עבודתו אצל המבוטח (המעביד). בדרך כלל הפוליסה מכסה את אחריות המעביד על פי פקודת הנזיקין מעל לסכום הפיצוי הניתן על ידי המוסד לביטוח לאומי.

מוצרים תחליפיים

המוצרים השונים בתת תחום חבויות אחרים הינם ייעודיים וייחודיים לחברות ביטוח ואינם ניתנים להחלפה באופן מושלם על-ידי מוצרים שאינם ביטוחיים. עם זאת, ניתן להקטין את הצורך בכיסויים ביטוחיים על-ידי נקיטה באמצעים לניהול והקטנת הסיכון. כמו כן, בחלק מענפי הפעילות בתחום זה ניתן לצמצם את הצורך בכיסויים ביטוחיים באמצעות מנגנוני שיפוי ופטור (דוגמת - אחריות נושאי משרה או אחריות מקצועית אחרת) או באמצעות קרנות עצמאיות שמנהלים עסקים שונים.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שווקו מוצרים חדשים.

2.3.1.4

ענפי רכוש ואחרים

ביטוח רכוש כולל מגוון רחב של כיסויים ביטוחיים לגבי נזקים לרכוש (למעט כלי רכב) כגון אובדן ו/או נזק פיזי לרכוש, הפסד כספי תוצאתי הנובע מהנזק לרכוש, ביטוח מקיף לדירות, ביטוח מבנה אגב משכנתא, ביטוח השקעות של רוכשי דירות, ביטוח ציוד הנדסי ועבודות בניה, ביטוח מטענים בהעברה ועוד.

הכיסויים הביטוחיים בתחום זה מיועדים ללקוחות פרטיים וללקוחות עסקיים.

הכיסויים הביטוחיים העיקריים בתת תחום זה הינם בענפי ביטוח אש ורכוש וביטוח מקיף לדירות, כולל ביטוח מבנה אגב משכנתא.

הפוליסות, בהתאם לתנאים הספציפיים המפורטים בפוליסות השונות, מעניקות כיסוי לרכוש המבוטח מפני אובדן או נזק, אשר עלולים להיגרם כתוצאה מסיכונים שונים ובהם: אש, פריצה, שוד, ברק, שיטפון, רעידות אדמה ועוד. הפוליסות נועדו ליתן כיסוי לשיקומו של העסק או הרכוש האחר, באמצעות מתן שיפוי בגין הנזקים הפיזיים ובחלק מהפוליסות גם לשפות בגין אובדן רווחים הנובע מהנזק שנגרם לעסק. נזקי טבע ורעידות אדמה מתאפיינים בשכיחות נמוכה, אולם בקרות מקרה הביטוח היקף הנזק עלול להיות גדול ביותר. לעומת נזקים אלו, נזקי פריצה מתאפיינים בשכיחות גבוהה יותר, אולם באופן יחסי בחומרה נמוכה יותר. הפרמיה עבור פוליסות אלו נקבעת בדרך כלל כשיעור מסכום הביטוח, כאשר השיעור המדויק נקבע בהתאם לסוגי הפעילות של העסק או הרכוש האחר, היקף הכיסוי המוענק, שיעור או סכום ההשתתפות העצמית, ניסיון התביעות של המבוטח, סוג ואיכות המיגונים, אמצעי הבטיחות ועוד.

תת תחום ביטוח רכוש ואחרים מעניק למבוטח כיסוי מפני נזק לרכוש או אובדן של רכוש שבעלותו או שיש לו זיקה אליו (לדוגמא: רכוש בשמירה או רכוש משועבד). ביטוח זה מכסה את הנזקים הישירים לרכוש, אך יכול לכסות גם נזקים תוצאתיים לנזק או לאובדן, כגון הפסד רווחים. הרכוש המבוטח יכול להיות דירה, בית עסק, מפעל, מחסן, סחורה בהעברה (ימית, אווירית, או יבשתית) ועוד. ביטוח רכוש ואחרים עשוי להתאפיין במקרים רבים בסכומי ביטוח גבוהים. בביטוחים כאלה נדרש המבוטח לכסות את החשיפה שלו באמצעות ביטוח משנה שעלותו היא גורם משפיע באופן ניכר על סכום הפרמיות הנגבות מהמבוטחים (על אחת כמה וכמה כשמדובר בכיסוי לנזקים קטסטרופאליים שעלולים לגרום נזק למספר רב של מבוטחים בלתי תלויים, כגון נזקי טבע, כדוגמת רעידת אדמה ושיטפונות).

הכיסויים הביטוחיים הכלולים בתחום:

ביטוח אש

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי במקרה בו נגרם למבוטח נזק כתוצאה מאש או ברק. המבוטח יכול לרכוש כיסויים נלווים לפוליסה כגון ביטוח מפני פריצה, נזקי טבע, רעידת אדמה, התפוצצות וביטוח מפני אובדן רווחים שיגרם לו כתוצאה מהתרחשות אירוע ביטוחי כאמור ועוד.

ביטוח מקיף לדירות

פוליסות שמיועדות ומשווקות בעיקרן למגזר הפרטי ומכסות סיכונים הקשורים בדירתו של המבוטח, כיסוי למבנה הדירה ו/או לתכולתה, כאשר באפשרות המבוטח לרכוש כיסוי לשני הרכיבים יחדיו או לאחד מהם. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986, קובעות תנאי מינימום לגבי פוליסות מבנה ופוליסות תכולה ("הפוליסה התקנית לדירות"). על פי התקנות הנ"ל, הפוליסה התקנית לדירות כוללת, בין השאר, כיסוי לסיכונים הבאים: אש, ברק, שיטפון, התפוצצות, סערה, רעידת אדמה ופריצה (שני הכיסויים האחרונים הינם אופציונליים וניתנים לויתור מצד המבוטח). מעבר לתנאי המינימום יכול המבוטח לרכוש כיסויים נוספים, כגון: כיסוי מפני נזקי מים, חבות כלפי צד ג', חבות מעבידים ותוספת פיצוי שווי מבנה בגין נזק כתוצאה מרעידת אדמה.

ביטוח טרור

פוליסה שמעניקה כיסוי ביטוחי בגין אבדן או נזק פיזי לרכוש המבוטח, עקב אירוע טרור (מעשה שבגינו התקבל אישור משטרת ישראל/ משרד הבטחון/ מנהל מס רכוש, בהתאם לחוק מס רכוש וקרן הפיצויים, ואשר בוצע לצורך קידום יעדים פוליטיים/ לצורך קידום ההתקוממות הידועה כ"אינתיפאדה" או שבוצעו ע"י רשות חוקית לצורך מניעת פעולות כאמור). הפוליסה מעניקה פיצוי מעבר לפיצוי הניתן בהתאם לחוק מס רכוש. כמו כן, ניתן להרחיב את הפוליסה כך שתכלול גם כיסוי לאבדן רווחים עקב נזק פיזי כתוצאה מאירוע טרור (ניתן להרחיב את הכיסוי גם לנזק כתוצאה מאירוע מלחמה).

ביטוח מקיף לבתי עסק/ למשרדים

פוליסות שמעניקות כיסוי ביטוחי רחב לבתי עסק ומשרדים קטנים ובינוניים. פוליסות אלו נמכרות בדרך כלל כמכלול של פרקים שכל פרק מעניק למבוטח כיסוי ביטוחי כנגד סיכון או קבוצת סיכונים מסוימים (ישיר או תוצאתי). למעשה, מדובר בפוליסה מודולארית, בה המבוטח יכול לבחור לעצמו אילו פרקים הוא רוצה לרכוש וזאת בהתאם לאופיו של בית העסק, הסיכונים להם חשוף בית העסק וכן רמת הסיכון לה מוכן בעל העסק להיות חשוף.

ביטוח כספים ונאמנות עובדים

פוליסה המכסה אבדן או נזק פיזי לכספים של העסק המבוטח (מזומנים, שטרות, המחאות וכד'). הכספים מכוסים בעת המצאם בחצרי המבוטח או בעת העברתם ממקום למקום מחוץ לחצרי המבוטח.

פוליסת נאמנות עובדים מכסה נזק כספי אשר נגרם לעסק כתוצאה ממעילה של עובד אשר בוצעה מתוך כוונה לגרום לעסק נזק או להשיג למועל ו/או לאחרים טובות הנאה.

ביטוח מטענים בהובלה וחבות המוביל

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי בגין סיכונים שונים בהעברת רכוש (בדרך היס, האוויר או היבשה). הכיסויים המרכזיים הנרכשים על ידי מבוטחים הרוכשים פוליסות אלו הינם מפני נזקים הנגרמים לרכוש כתוצאה מטביעת כלי שיט, התרסקות המטוס המוביל, אש, התנגשות, התהפכות, פריצה, פריקה וטעינה.

ביטוח ציוד אלקטרוני

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי מפני אובדן או נזק פיזי הנגרם לציוד אלקטרוני לרבות אמצעי אגירת מידע חיצוניים, הכוללות בין היתר גם כיסוי להוצאות שיחזור מידע שאבד וכן להוצאות תפעול נוספות עקב הנזק הפיזי לציוד האלקטרוני שניזוק.

ביטוח עבודות קבלניות

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי מפני נזק פיזי בלתי צפוי לרכוש המבוטח (לרבות נזק תוצאתי) בפרויקטים של בנייה, כגון: הקמת תשתיות, מבנים, גשרים וכדו'. כמו כן, פוליסות אלו כוללות פרקי כיסוי נוספים, לעניין חבות המבוטח בגין נזק פיזי שייגרם לגוף או רכוש צד שלישי כלשהו במסגרת ביצוע העבודות וכן לעניין כיסוי חבות המבוטח כמעביד בגין נזק גוף או מחלת מקצוע שייגרמו לעובדים המועסקים בביצוע העבודות, תוך כדי ועקב העבודות. פוליסות אלו משוקות ליזמים, קבלנים וקבלני משנה.

ביטוח חקלאי וביטוח נזקי טבע בחקלאות

פוליסות המעניקות כיסוי מקיף למשק חקלאי או לאגודה חקלאית מפני נזק פיזי בלתי צפוי מראש לרכוש המבוטח (למעט חלק מגידולים חקלאיים). הפוליסות נמכרות לבעלי משקים חקלאיים או

לאגודות חקלאיות. הפוליסה מודולארית והמבוטח יכול לבחור אילו כיסויים הוא רוצה לרכוש, בהתאם לאופי המשק, הסיכונים להם חשוף המשק ורמת הסיכון אליה מעוניין להיות חשוף.

ביטוח ציוד מכני הנדסי

פוליסות המכסות נזק תאונתי מכל סוג שהוא (למעט חריגים המצוינים בפוליסה) לציוד מכני הנדסי. הכיסויים האפשריים כוללים נזקי טבע, רעידת אדמה ושבר מכני. ניתן להרחיב את הכיסוי לכיסוי נזק לרכוש צד ג' ונזקי גוף מסוימים שאינם מכוסים ב"פלט".

ביטוח שבר מכני

פוליסות המעניקות כיסוי מפני אובדן או נזק פיזי פתאומי הנגרם לציוד ומכונות כתוצאה משבר מכני. המבוטח יכול גם לרכוש כיסוי נלווה מפני אובדן רווחים שיגרם לו כתוצאה מהתרחשות אירוע ביטוחי כאמור וכן כיסוי לקלקול סחורה כתוצאה משבר מכני.

ביטוח השקעות של רוכשי דירות

פוליסות המיועדות לרוכשי דירות כנדרש לפי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974.

מוצרים תחליפיים

המוצרים השונים בתת תחום רכוש ואחרים הינם ייעודיים וייחודיים לחברות ביטוח וברוך כלל אינם ניתנים להחלפה על-ידי מוצרים שאינם ביטוחיים. עם זאת, ניתן להקטין את הצורך בכיסויים ביטוחיים על-ידי נקיטה באמצעים לניהול והקטנת הסיכון. כמו כן, לגבי חלק מהסיכונים בתחום זה ניתן לצמצם את הצורך בכיסויים ביטוחיים באמצעות מנגנונים של קרן עצמית לכיסוי נזקים או קפטיב. כמו כן, במסגרת מס רכוש ניתן לקבל כיסוי עבור נזקי טבע, מלחמה וכדו', בכפוף למגבלות ולתנאים הקבועים בחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א-1961.

עם זאת, בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות, קיימים מוצרים תחליפיים המסופקים על ידי הבנקים.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות, במהלך תקופת הדוח הגדילה החברה את היקף פעילותה בענף זה ובנתח השוק שלה. עם זאת, לא צפוי כי שינוי זה ישפיע באופן משמעותי על היקף ההכנסות של החברה בענף זה.

מוצרים חדשים

בתקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

2.3.1.5

EMI החלה את פעילותה הביטוחית בשנת 1998, כחלוצה בתחום ביטוח המשכנתאות בישראל. כאמור בסעיף 1.2.3.5 לעיל, בשנת 2013 הופסקה פעילות EMI בנוגע להפקת פוליסות חדשות והפעילות כעת הינה טיפול בפוליסות שכבר הופקו.

עד להפסקת פעילות הפקת פוליסות חדשות, EMI הציעה ביטוח להלוואות בשיעור מימון גבוה למטרת מגורים וביטוח להלוואות לכל מטרה - ביטוח שנועד ליתן שיפוי לנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלוואות שניתנו כנגד שיעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

הפרמיות משולמות ל- EMI על-ידי המבוטח מראש כסכום חד פעמי. המבוטח גובה את סכום הפרמיה ישירות מהלווה במעמד קבלת ההלוואה או לחילופין מוסיף את סכום הפרמיה להלוואת הלווה, באופן שסכום ההלוואה בגין הפרמיה ישולם למבוטח לאורך תקופת ההלוואה.

תקופת הכיסוי הביטוחי ביחס לכל הלוואה הינה למשך כל תקופת ההלוואה. המבוטח זכאי לבטל את הכיסוי הביטוחי ביחס להלוואה בכל שלב, ובמקרה כאמור EMI תשיב למבוטח ו/או ללווה (על פי דרישת המבוטח) 75% מיתרת הפרמיה הבלתי מורוחת בגין אותה הלוואה.

תביעה לתשלום תגמולי הביטוח על פי הפוליסה תוגש על ידי המבוטח רק לאחר מימוש הנכס, דהיינו מכירת הנכס וקבלת התמורה בגינו (מימוש על ידי המבוטח או מכירה מרצון על ידי הלווה, אשר ניתנה בגינה הסכמתה המוקדמת של החברה בכתב).

סכום תגמולי הביטוח שישולם למבוטח הינו יתרת קרן ההלוואה במועד מימוש הנכס בתוספת: הצמדה על פי תנאי ההלוואה, ריבית חוזית של עד 36 חודשים (אך ללא ריבית פיגורים ועמלות), הוצאות משפט והוצאות מימוש, כל זאת בהפחתת הסכומים שנתקבלו אצל המבוטח בגין מימוש הנכס. סכום זה יוגבל לגובה הכיסוי הביטוחי המרבי.

מוצרים תחליפיים

לא קיימים בתחום זה מוצרים תחליפיים, שכן EMI הינה חברת הביטוח היחידה בישראל בעלת רישיון לביטוח אשראי למגורים המבוטח במשכנתא.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לאור הנחיית בנק ישראל מיום 1 בנובמבר 2012 לגבי הגבלת שיעור המימון (LTV) בהלוואות לדיר (כאמור בסעיף 1.2.3.5 לעיל), בשנת הדוח פעילות EMI הייתה בטיפול בפוליסות שהופקו על ידי טרום ההוראה כאמור. זאת, בהתאם לתכנית צמצום מתכונת הפעילות של EMI שאישר דירקטוריון החברה, באופן ש- EMI תמשיך להעניק למבוטחיה שירות כבעבר, לצד צמצום ניכר במחלקות שעוסקות בחיתום והפקת פוליסות חדשות.

להפסקת הפעילות כאמור הייתה השפעה לרעה על היקף הפרמיות שהורוחו בתחום הפעילות, כך שבתקופות שלאחר מועד כניסת ההוראה לתוקף החברה רשמה פרמיה חדשה בהיקף לא משמעותי ולא צפויה לרשום פרמיה בתקופה הקרובה, כל זמן שההוראה תעמוד בתוקף.

הכיסוי הביטוחי הינו כיסוי ארוך טווח, כאשר הפרמיה כולה מתקבלת מראש במועד הפקת הפוליסה. בהתאם, ההכרה בהכנסה, כמו גם ברווח, נפרסת לאורך תקופת הסיכון הביטוחי ול- EMI התחייבויות ביטוחיות לעוד שנים רבות קדימה.

הפרמיות שהורוחו בתקופת הדוח נובעות ברובן המכריע מפרמיות מפוליסות שנמכרו לפני כניסת ההוראה הנ"ל לתוקף.

לא צפויים שינויים בשווקים ובתמהיל המוצרים בתחום זה, שכן בשל הוראות רגולטוריות של בנק ישראל, EMI הפסיקה את פעילותה השיווקית.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

שינוי מבני

לעניין אישור השינוי המבני על ידי דירקטוריון החברה - העברת מלוא החזקותיה של החברה בחברת החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ, המחזיקה במלוא הון המניות של EMI להראל השקעות - ראו סעיף 1.1.8.3.

2.3.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

פיתוח תהליכים דיגיטליים

בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול המבוטחים והסוכנים, תוך פיתוח כלים מתקדמים להצטרפות לביטוח, חידוש ביטוח קיים, טיפול בתביעות ושירות שוטף.

במסגרת פוליסת ביטוח המקיף והחובה המאושרת לשיווק, משווקת החברה את פוליסת "הראל סוויץ'". הראל סוויץ' היא פוליסה ייחודית לביטוח מקיף וחובה לרכב פרטי או מסחרי עד 3.5 טון המחייבת שימוש באפליקציה, בה התשלום החודשי לביטוח המקיף נקבע בהתאם לפרמית בסיס בתוספת תמחור בהתאם למספר הקילומטרים שנסע הרכב מדי חודש בחודשו (הקילומטראז' החודשי).

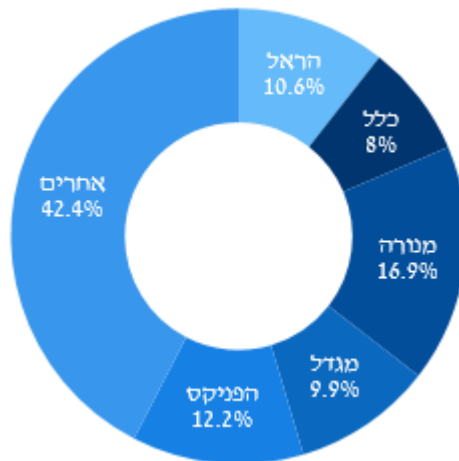
הפוליסה מתאימה לנהגים שהיקף שימושם ברכב מועט ומושנתת על פרמיית בסיס עם תוספת פרמיה בגין כל ק"מ נסועה. מרחק הנסועה נמדד על ידי רכיב GPS המותקן ברכב ובהתאם מתבצע החיוב חודש בחודשו.

2.3.3 תחרות

2.3.3.1 רכב רכוש

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח רכב רכוש. חלקה של החברה בתחום זה מגיע ל- 10.6% (על פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2020), מול נתח שוק של 10.1% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן תרשים חלוקת שוק לתת תחום פעילות רכב רכוש, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020:

פוליסות ביטוח רכב רכוש עד 3.5 טון כפופות לפוליסה התקנית ומאושרות על-ידי הממונה, כך שאין שונות משמעותית בין הפוליסות של החברות השונות. בנוסף לכך, קיימת זמינות גבוהה של מידע השוואתי לגבי תעריפים ותנאים אחרים. לאור זאת, קיימת רגישות גדולה בתחום זה למחיר המוצר (הפרמיות) והתחרות בתחום זה ערה ביותר.

המתחרים העיקריים של הקבוצה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, הפניקס, מגדל, כלל, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG.

האמצעים בהם נוקטת החברה להתמודדות עם התחרות הינם:

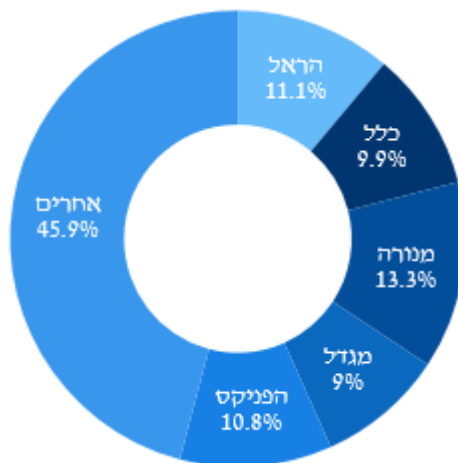
(א) התייעלות תפעולית, שיפור שיטות העבודה ושימוש באמצעים דיגיטליים וטכנולוגיים.

- (ב) רמת שירות גבוהה ללקוחות.
- (ג) שיפור החיתום, התמחור וביצוע החישובים האקטואריים.
- (ד) שיפור שיטות העבודה, כגון: הפקת פוליסות במשרדי הסוכנים וביצוע פעולות התייעלות שונות בסילוק התביעות.
- (ה) איכות וזמינות השירות בשלב רכישת הביטוח והגשת תביעות.
- (ו) פעילות שיטתית לשדרוג השירותים תוך בחינת צרכי הלקוח, בחינת היעילות ובחינת המקצועיות בטיפול בלקוחות.
- (ז) מבצעי שיווק בקרב הסוכנים לעידוד הצטרפותם של מבוטחים חדשים ולהגדלת שיעורי החידושים.
- (ח) מבצעים שיווקיים ללקוחות - מתן הטבות שונות ללקוחות, התואמות את אופי המוצר, ומתן הנחות בפרמיה.

רכב חובה 2.3.3.2

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח רכב חובה. חלקה של החברה בתחום זה מגיע ל- 11.1% (על פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2020).

להלן תרשים אודות שוק תת תחום רכב חובה. הנתונים הינם על-פי הנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020:

הכיסוי הביטוחי בתת תחום הפעילות הינו אחיד. קיימת זמינות גבוהה של מידע אודות התעריפים והתנאים, לרבות פרסום של המידע באתר האינטרנט של הממונה. לאור זאת, קיימת רגישות רבה למחיר ולתנאי התשלום. השוונות בתעריפים בין המבטחים השונים בתחום פעילות זה והמודעות הגוברת בקרב הציבור להפרשי המחירים, מביאה מבוטחים או סוכנים הפועלים מטעמם, להחלטה בדבר פיצול ביטוח הרכב כך שביטוח רכב החובה יעשה בחברה אחת בעוד שביטוח רכב הרכוש יעשה בחברה אחרת.

ההבדלים בין חברות הביטוח באים לידי ביטוי גם ברמת השירות, בעיקר בשלב סילוק התביעות. החברה בעלת מוניטין של חברה עם חוסן פיננסי, ניסיון מוכח, יושר, הוגנות ומקצועיות בסילוק תביעות. לחברה ערוצי שיווק מגוונים ומותאמים לציבור הלקוחות. שילוב של כל הפרמטרים לעיל מאפשר לחברה להתמודד בהצלחה, למרות התחרות החריפה שהתפתחה בשנים האחרונות בישראל בתת תחום פעילות זה.

גורם נוסף המשפיע על בחירת המבטח, הינו סוכן הביטוח.

המתחרים העיקריים של הקבוצה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG ושלמה ביטוח.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות הינן:

- (א) התייעלות תפעולית, שיפור שיטות העבודה ושימוש באמצעים דיגיטליים וטכנולוגיים.
- (ב) שיפור הסכמים עם נותני שירותים בקשר עם סילוק תביעות.
- (ג) שיפור שיטות התמחור והתבססות על מסד נתונים רחב לשם קביעת הפרמיות.
- (ד) שיווק ממוקד למבוטחים בעלי מאפייני סיכון נמוכים מהממוצע.
- (ה) זמינות המערכות התפעוליות של החברה והפקת תעודות ביטוח חובה בזמן אמת לרבות במשרדי הסוכנים.
- (ו) מבצעי שיווק בקרב הסוכנים.

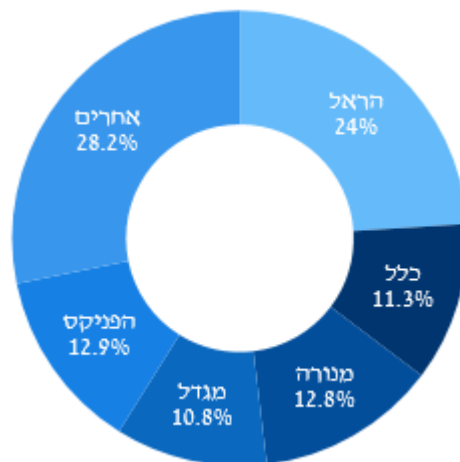
ענפי חבויות אחרים

2.3.3.3

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח חבויות אחרים.

חלקה של החברה בשוק בתת תחום זה הינו כ- 24% (על-פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2020).

להלן תרשים חלוקת שוק תת תחום פעילות ביטוח חבויות, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020:

התחרות בתת תחום פעילות זה מושפעת במידה רבה מהתחרות הכללית במתן כיסוי ביטוחי עבור חבילות הביטוחים העסקיים, שכן חלק ניכר מהכיסויים בתחום פעילות זה נמכרים במסגרת סל כיסויים ביטוחיים ללקוחות עסקיים.

המתחרים העיקריים של הקבוצה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG.

השיטות להתמודדות עם התחרות הינן עמידה בסטנדרטים מקצועיים ושירותיים גבוהים והתאמת חבילות כיסוי ביטוחי, בהתאם לצרכים הייחודיים של לקוחות עסקיים ספציפיים. כמו כן, ליכולת להתקשר בחוזי ביטוח משנה לפוליסות המוצעות, יש השפעה ניכרת על היכולת להתחרות באופן אפקטיבי בתת תחום פעילות זה.

בענף האחריות המקצועית, לחברה ניסיון ייחודי שהעניק לה מובילות בפוליסות אחריות מקצועית רפואית.

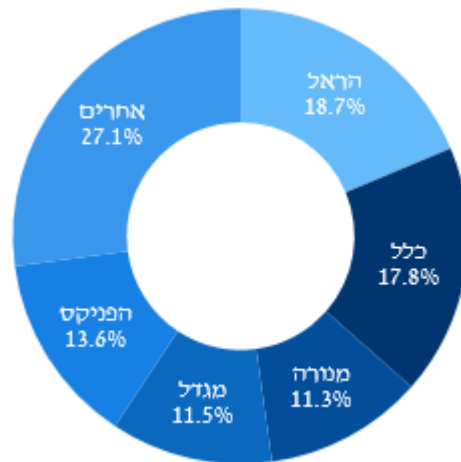
יצוין, כי איגודים מקצועיים שונים (כגון לשכת רו"ח, לשכת עו"ד, איגוד המהנדסים וכדומה) עורכים מעת לעת מכרזים בקרב חברות הביטוח הפעילות בתחום לקבלת הצעות לרכישת ביטוח אחריות מקצועית על-ידי חברי האיגוד המקצועי הרלוונטי. חברי האיגוד אינם מחויבים לרכוש ביטוח מהחברות הזוכות במכרז. אך, למכרזים אלה יש השפעה על התחרות בענף ביטוח האחריות המקצועית.

ענפי רכוש ואחרים

2.3.3.4

מרבית חברות הביטוח עוסקות בביטוח רכוש ואחרים. על-פי נתוני איגוד חברות הביטוח, המבוססים על הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2020, מגיע חלקה של החברה בביטוחים אלה לכדי 18.7% מהשוק. המוצרים העיקריים בתת תחום זה הם ביטוחי אש ומקיף דירות.

להלן תרשים חלוקת שוק בתת תחום פעילות ביטוח רכוש ואחרים, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2020:

הפוליסות בביטוח מקיף דירות כפופות לתנאי הפוליסה התקנית לדירות ומאושרות על-ידי הממונה. לאור זאת, אין שונות גבוהה בין המוצרים בחברות השונות המתחרות בענף. לכן, קיימת רגישות גבוהה למחיר המוצר (פרמיה) ולתנאים המטיבים העודפים על תנאי הפוליסה התקנית לדירות.

המתחרים העיקריים של הקבוצה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות הינן התייעלות תפעולית, שיפור מתמיד של התמחור והאקטואריה, מתן דגש לשיפור איכות השירות ללקוחות והתקשרויות עם סוכנויות הביטוח של בנקים למשכנתאות.

2.3.4 לקוחות

2.3.4.1 רכב רכוש

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
69%	69%	72%	578	588	623	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
31%	31%	28%	256	266	248	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	834	854	871	סה"כ

2.3.4.1.1 אין לקוח בתת תחום זה שהפרמיות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.1.2 שיעור החידושים בתחום פעילות רכב רכוש, במונחי פרמיות, בשנת 2020 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2019 הינו 64.2%, לעומת שיעור חידושים של 61.2% בשנת 2019 ו- 70.6% בשנת 2018 (ביחס לשנת 2018 וביחס לשנת 2017, בהתאמה).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בתחום פעילות רכב רכוש:

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
37.1%	323	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
26.3%	229	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
15.7%	137	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
20.9%	182	למעלה משלוש שנות ותק
100%	871	סה"כ פרמיה בשנת 2020

2.3.4.1.3 שיעור פלח משותף של לקוחות בתת תחום רכב רכוש המבוטחים בחברה גם בתחום רכב חובה היה בשנת 2020 ובשנת 2019 כ- 87% ו- 88% בשנת 2018.

2.3.4.1.4 ותק הלקוחות בתת תחום רכב רכוש במונחי מחזור הפרמיות הינם כלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 37.1%, שנת ותק אחת – 26.3%, שתי שנות ותק – 15.7%, שלוש שנות ותק ויותר – 20.9%.

2.3.4.1.5 ביום 30 בספטמבר 2020 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-35% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2021. לתוצאות המכרז כאמור לא היתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

2.3.4.2 רכב חובה

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
50%	53%	62%	326	340	348	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
50%	47%	38%	324	307	214	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	650	647	562	סה"כ

2.3.4.2.1 אין לקוח בתת תחום ביטוח רכב חובה שהפרמיות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.2.2 שיעור החידושים בתחום פעילות רכב חובה, במונחי פרמיות, בשנת 2020 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2019 הינו 65.8%, לעומת שיעור חידושים של 62.4% בשנת 2019 (ביחס לשנת 2018) ולעומת שיעור חידושים של 75.4% בשנת 2018 (ביחס לשנת 2017).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בתחום פעילות רכב חובה:

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
27.4%	154	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
28.7%	161	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
13.3%	75	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
30.6%	172	למעלה משלוש שנות ותק
100%	562	סה"כ פרמיה בשנת 2020

2.3.4.2.3 שיעור פלח משותף של לקוחות בתת תחום רכב חובה, המבוטחים בחברה גם בתחום רכב רכוש היה בשנת 2020 כ- 71.3%, לעומת כ- 67.5% בשנת 2019 וכ- 59% בשנת 2018.

2.3.4.2.4 ותק הלקוחות בתת תחום רכב חובה במונחי מחזור הפרמיות (למעט חלק החברה ב"פוליס") הינם כדלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 27.4%, שנת ותק אחת – 28.7%, שתי שנות ותק – 13.3%, שלוש שנות ותק ויותר – 30.6%.

2.3.4.3 ענפי חבויות אחרים

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
52%	53%	56%	494	512	487	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
48%	47%	44%	458	456	383	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	952	968	870	סה"כ

2.3.4.4 בתת תחום ביטוח חבויות אחרים קיימים מספר לקוחות גדולים, אולם אין לקוח שהפרמיות הנגבות ממנו או באמצעותו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות הכספיים המאוחדים. חלק מהותי מהפרמיה מקורו במספר מצומצם של לקוחות. אובדן הפרמיות מלקוחות אלו לא ישפיע בצורה מהותית על הרווחיות בתחום הפעילות.

2.3.4.5 ענפי רכוש ואחרים

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2018	2019	2020	2018	2019	2020	
79%	74%	72%	767	729	737	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
21%	26%	28%	204	254	289	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	971	983	1,026	סה"כ

2.3.4.5.1 אין בתת תחום ביטוח רכוש ואחרים תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות.

2.3.4.5.2 אין לקוח שהפרמיות הנגבות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.5.3 שיעור החידושים בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות), במונחי פרמיות, בשנת 2020 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2019 הינו 85.5%, לעומת שיעור חידושים של 87.2% בשנת 2019 (ביחס לשנת 2018) ולעומת שיעור חידושים של 90.2% בשנת 2018 (ביחס לשנת 2017).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות):

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
16.5%	40	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
8.6%	21	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
9.5%	23	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
65.4%	159	למעלה משלוש שנות ותק
100%	243	סה"כ פרמיה בשנת 2020

2.3.4.5.4 ותק הלקוחות בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות) במונחי מחזור פרמיות הינם כלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 16.5%, שנת ותק אחת – 8.6%, שתי שנות ותק – 9.5%, שלוש שנות ותק ויותר – 65.4%.

סעיף 2.3 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

3. חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות הקבוצה

3.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות חברות הקבוצה

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים המשפיעים באופן מהותי על כלל פעילות החברה והחברות הבנות שלה.

פעילות הקבוצה והגופים המוסדיים בקבוצה כפופה למספר חוקים שהעיקריים שבהם הם:

- (א) חוק ניירות ערך - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות רשות ניירות ערך;
- (ב) חוק החברות - לרבות התקנות שהותקנו על פיו;
- (ג) חוק הפיקוח - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והחוזרים שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק הפיקוח;
- (ד) חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;
- (ה) חוק השקעות משותפות בנאמנות;
- (ו) חוק ייעוץ השקעות.

בנוסף, פעילות החברות בקבוצה כפופה לחוקים נוספים שהעיקריים שבהם הם:

- (א) חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 - לרבות הצווים שפורסמו מכוחו (בעיקר צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017);
  - (ב) חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006;
  - (ג) חוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 - המעניק, במקרים המוגדרים בחוק, הגנה לעובד במקרה שהמעביד אינו מעביר את ההפרשות לקופת גמל כמשמעה בפקודת מס הכנסה;
  - (ד) חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981;
  - (ה) חוק החוזים האחדים, תשמ"ג-1982;
  - (ו) תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016, תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019.
- בשנת 2014 נחתם הסכם בין ישראל לבין ארצות הברית לשיפור ציות מס בינלאומי ויישום ה-FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ("הסכם ה-FATCA"). בשנת 2015 פרסם הממונה הוראות להיערכות ליישום הסכם זה.
- ביולי 2016 נכנס לתוקף חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), התשע"ו-2016 ("תיקון 227"), אשר עיגן את ההסדרים העיקריים ליישום של הסכם ה-FATCA במסגרת הדין הישראלי ואשר קבע את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, המבוססים על תקן שפרסם ארגון ה-OECD לצורך חילופי מידע אוטומטיים בין מדינות שלהן חשבונות פיננסיים של תושבי חוץ.
- בהמשך, באוגוסט 2016 נכנסו לתוקף תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016 ("התקנות"). התקנות חלות על חשבונות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, גוף פיננסי מחויב לערוך זיהוי של בעלי החשבונות שבתחולה ולהעביר מידע על חשבונות ברי דיווח לרשות המיסים לצורך העברת המידע לארצות הברית.
- אי-ציות לתקנות עלול להוביל להכרזה על הגוף הפיננסי כגוף שאינו מציית וכן לגרור הטלת סנקציות משמעותיות.

ביולי 2014 פרסם ה-OECD תקן אחיד לאיסוף ולחילופי מידע אוטומטיים על ידי מוסדות פיננסיים לגבי חשבונות פיננסיים של לקוחות שהם תושבים זרים במדינת פעילותם.

בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח לבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), המסדירות את יישום האמנה המולטיטלטרלית לחילופי מידע אוטומטיים CRS (Common Reporting Standard), על פיהן, בין היתר, גוף מוסדי מחויב לערוך זיהוי של בעלי חשבונות שבתחולת התקנות ולהעביר מידע על חשבונות ברי דיווח לרשות המיסים לצורך העברת המידע למדינה הרלוונטית.

ביולי 2019 פורסמה טיוטת תקנות מס הכנסה (סגירת חשבונות מעבר לפי הסכם פטקא), התשע"ט-2019, במסגרתה מוצעות הוראות להליך סגירת חשבון מעבר, כהגדרתו בתקנות, במקרים בהם לא התקבל המידע הנדרש לצורך זיהוי בעל החשבון.

3.1.1 בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

(א) חוק קופות גמל - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו וההנחיות שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק קופות גמל;

(ב) חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני.

(ג) חוק הפיקוח.

3.1.2 בתחום ביטוח בריאות

חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 - החוק קובע כי כל אזרח ישראלי זכאי לקבל מקופת החולים בה הוא רשום, את מלוא שירותי הבריאות שכלולים בסל שירותי הבריאות. שירותי הבריאות הכלולים בסל יינתנו בישראל, למעט מקרים חריגים בהם עשוי המבוטח לקבל מימון לשירותים רפואיים בחו"ל. בתיקון לחוק משנת 1998 נקבע, כי קופות החולים רשאיות להציע למבוטחיהן תכנית שב"ן.

3.1.3 בתחום ביטוח כללי

רכב חובה ורכב רכוש

(א) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 - ראו סעיף 2.3.1.1(א) לעיל.

(ב) חוק הפלת"ד ותקנות מכוחו - ראו סעיף 2.3.1.2 לעיל.

(ג) פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970. תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004.

(ד) תקנות ביטוח רכב מנועי (השתתפות עצמית) (הוראת שעה), התשס"ט-2008.

(ה) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התשע"ע-2010 - ראו סעיף 2.3.1.2 לעיל.

ענפי רכוש ואחרים

(א) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 - ראו סעיף 2.3.1.4 לעיל.

(ב) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדוור), התשע"ב-2012 - ראו סעיף 3.7.3.4.

(ג) ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב משכנתא למקבלי משכנתאות: הממונה והמפקח על הבנקים פרסמו חוזרים שנועדו ליצור הסדר על-פיו הבנקים למשכנתאות לא ימכרו ביטוח חיים ומבנה אגב הלוואה לדירור בעצמם, אלא על-ידי סוכנויות ביטוח שתהיינה בבעלות הבנקים. סוכנויות אלו רשאיות להתקשר עם ספק שירותים לקבלת שירותי מיקור חוץ לצורך ביצוע תפקידיה של הסוכנות. סוכנות ביטוח בבעלות מלאה של הקבוצה מעניקה שירותי מיקור חוץ לסוכנות כאמור.

3.1.4 תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין

להלן תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים שפורסמו בשנת הדוח או אחריה - עד למועד פרסום דוח זה:

כללי

3.1.4.1 הוראות דין

ביום 25 בנובמבר 2020 התקבל בקריאה שניה ושלישית חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 11), התשפ"א-2020 ("התיקון") המאריך את תקופת ההתיישנות לעניין תביעת תגמולי ביטוח, בביטוחי חיים למקרה מוות, מחלות ואשפוז וסיעוד, משלוש שנים לחמש שנים מקרות מקרה הביטוח וקובע הוראות לגבי משלוח הודעות אודות תקופת ההתיישנות למבוטחים בעקבות הודעה על קרות מקרה ביטוח. התיקון יחול על חוזה ביטוח שייכרתו או יחדשו ביום התחילה או לאחרי.

3.1.4.2 חוזרים

3.1.4.2.1 ביום 8 בדצמבר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות חוזר צירוף לביטוח, הקובע כי על סוכן ביטוח לציין בפני המועמד לביטוח את שמות חברות הביטוח שדמי העמילות שהוא מקבל מהן עולים על 40% מסך כל דמי העמילות שהוא מקבל עבור כלל המוצרים מאותו סוג, וכי הוא משווק בעיקר את מוצריהן. בנוסף, גורם משווק או מי מטעמו יציג למועמד את תוצאות הליך התאמת הצרכים, לרבות ההבדלים בין הפוליסות שהוצעו לו.

3.1.4.2.2 ביום 26 בנובמבר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - פרק 3 חלק 4 לשער 5 "דיווח לממונה על שוק ההון" - מודל דירוג פנימי, הקובע את אופן הדיווח לממונה אודות דירוגים שבוצעו באמצעות מודל דירוג פנימי, ברמת הנכס הבודד.

3.1.4.2.3 ביום 26 בנובמבר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" - מודל דירוג פנימי, הקובע, בין היתר, כי גוף מוסדי אשר מקיים את התנאים המפורטים בחוזר, יראו את מודל הדירוג שלו כמודל דירוג פנימי שאושר על-ידי הממונה, למעט סוגי אשראי לגביהם לא יוכר מודל דירוג פנימי.

3.1.4.2.4 ביום 18 באוקטובר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה", הקובעת הוראות שמטרתן לייעל תהליכי השקעות כגון: "שווה מזומנים" ייכלל בסל השקעה; אפשרות הלוואות למבוטחים ועמיתים בסלי השקעה; פטור מאישור ועדת השקעות לרכישה חוזרת של אג"ח ע"י המנפיק; עדכון רשימת חברות הדירוג המאושרות לדירוג חוב מחוץ לישראל; הפיכת הוראת השעה המאפשרת העמדת הלוואה בשיעור גבוה משלושים אחוזים לעמיתים בעלי מקור הכנסה חודשי קבוע, לקבועה וכן הוראות שעה נוספות שתוקפן עד ליום 31 במרץ 2021.

3.1.4.2.5 ביום 1 באוקטובר 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו שימוש בשאלות חיתום הקשורות לנגיף הקורונה, אשר מבהיר כי חברת ביטוח רשאית להוסיף להצהרת הבריאות שאלות הנוגעות לנגיף הקורונה.

3.1.4.2.6 ביום 10 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו עדכון הוראות החוזר המאוחד - הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT) המספק הבהרות באשר לאופן יישום ההוראות העוסקות בזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות

המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן, למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה ("UGL"), וכן מעדכן את הוראות הגילוי אודות ה-UGL בדוחות הכספיים של חברות הביטוח, החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020. בדבר השפעת החוזר ראו סעיף 1.1.7.5 לעיל.

3.1.4.2.7 ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות, לפיו יש להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות, שימש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוחי רכב חובה וביטוחי חבויות. בדבר השפעת החוזר ראו סעיף 1.1.7.4 לעיל.

3.1.4.2.8 החל מחודש מרץ 2020 פרסם הממונה מספר טיוטות, חוזרים ותקנות שמטרתם לאפשר הקלות רגולציה לתקופה זו, של התפשטות נגיף הקורונה, ובכלל זה, התאמת יישום הוראות רגולציה באופן שיקל על החברות והמבוטחים ליישמן בהתאם לנדרש בהתמודדות עם מגבלות התנועה והפחתת הפעילות במשק בתקופה זו. בכלל זה פורסמו, בין היתר, תקנות הקובעות כי על גוף מוסדי להמשיך בניכוי עלות הכיסוי הביטוחי מהסכומים הצבורים לעמית או למבוטח למשך 12 חודשים מהחודש בו נסתיימה תקופת ההפקדות, זאת אלא אם הורה העמית אחרת, ולפי העניין אף ללא התייחסות להפחתה בשכרו, וכן חוזרים הקובעים אפשרות לניכוי עמלת ניהול חיצוני בשל השקעה בקרנות סל המוחזקות למסחר; אפשרות להשבת פוליסות ביטוח כללי, לפי בקשת המבוטח או לחידוש כיסוי ביטוחי כאמור בטרם קבלת הסכמתו של המבוטח; הקלות בהמצאת אישורי חיים על ידי עמיתים; הקלות ביחס להוראות שונות בדבר אופן עבודת הדירקטוריון אפשרות להגדלת שיעור ההלוואות למבוטחים מערך הפדיון של המבוטח; הרחבת טווח הסטייה ממדיניות השקעה שחריגה ממנו תחשב כשינוי במדיניות ההשקעה; גמישות ביחס למתכונת ולהיקף האנליזה הכלכלית הנדרשת טרם רכישה בשוק המשני של אגרת חוב ודחיית המועד בו יש לעדכן אנליזות קיימות; גמישות בקביעת מדיניות חלופית ביחס לרכישת אגרות חוב בשוק המשני; דחיית מועדי יישום חוזרים שונים המצריכים, בין היתר, היערכות מיכונית, דחיית מועדי העברות מידע ודיווחים שונים לממונה, לרבות הארכת פרק הזמן לדיווח אודות חריגה משיעורי השקעה, וכן דחיית מועד פרסום ודיווח דוחות תקופתיים לרבעון הראשון של שנת 2020, של קרן פנסיה, חברה מנהלת וחברת ביטוח.

3.1.4.2.9 ביום 2 באפריל 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון החוזר המאוחד - פרק 4 בחלק 2 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה", הקובע תנאים בהם יהיה רשאי משקיע מוסדי שהפך לשולט בתאגיד לווה או למחזיק של מעל ל-20% מאמצעי השליטה של תאגיד לווה, עקב קבלת אמצעי שליטה בתאגיד לווה במסגרת הסדר חוב, להמשיך ולשלוט או להחזיק בתאגיד הלווה בשיעור כאמור, וכן קובע הוראת שעה לפיה משקיע מוסדי רשאי לנכות עמלת ניהול חיצוני, בתנאים הקבועים בחוזר, בשל השקעה בקרנות סל המוחזקות למסחר שרכוש מיום פרסום החוזר ועד ליום 30 ביוני 2020, אך לא יאוחר מיום 31 בדצמבר 2020.

3.1.4.2.10 ביום 29 במרץ 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT), המעדכן את אופן חלוקת מוצרי הביטוח השונים לצורך חישוב ה-LAT תוך התאמה נקודתית לאופן שבו מתבצעת בדיקת החישוב בישראל, וקובע כי בדיקת ה-LAT תחושב תוך קיבוץ כל מוצרי ביטוח חיים יחד, כאשר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. בדבר השפעת החוזר ראו סעיף 1.1.7.3 לעיל.

3.1.4.2.11 ביום 8 במרץ 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - הנחת ריבית, הקובע כי לצורך חישוב הנחת הריבית והתשוואה בהתבסס על עקום הריבית חסרת הסיכון לתאריך הדיווח, כנדרש, חברת ביטוח תשתמש החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019, בעקום המבוסס על עקומי ריביות מבוססי תשואות לפדיון של אג"ח ממשלת ישראל סחירות, שמפורסמים על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים וזאת עד לשנה ה-25, ומשנה זו ואילך, יקבעו עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת

Smith-Wilson עד לשיעור הריבית העתידית האחרונה Ultimate Forward Rate שתקבע על 60 שנה. מנקודה זו הריבית העתידית תהיה קבועה. לפרטים נוספים ראו באור 13 ג'ט' בדוחות הכספיים לשנת 2019.

3.1.4.2.12 ביום 13 בינואר 2020 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין עסקה בין צדדים קשורים, המעדכן את הוראות פרק 4 בחלק 2 של שער 5 - ניהול נכסי השקעה ומאפשר, בכפוף לתנאים מסוימים, ביצוע עסקאות לרכישה ומכירה של נכס לא סחיר בין משקיעים מוסדיים המנויים על אותה קבוצת משקיעים, ובלבד שהעסקה היא לטובת כל המשקיעים המוסדיים הנמנים על אותה קבוצה.

3.1.4.3 טיטות חוזרים

3.1.4.3.1 ביום 3 בפברואר 2021 פורסמה טיטה שניה לעדכון החוזר המאוחד לעניין מדידה – סוגיות מקצועיות ביישום תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS) ("התקן"), המציעה לקבוע עקרונות ליישום התקן, בין היתר, על ידי הפרדת רכיבים בחווי ביטוח מסוגים מסוימים; אופן צירוף סדרה של פוליסות ביטוח; חלוקת חווי ביטוח לתיקים; התאמת סיכון עבור סיכון לא-פיננסי; אופן חישוב רכיב ההשקעה בפוליסות הכוללות רכיב חיסכון ובפוליסות סיעוד; ואופן חישוב ריבית היוון.

3.1.4.3.2 ביום 31 בינואר 2021 פורסמה טיטה לתיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" לעניין השאלת ניירות ערך, המציעה להתאים את הוראות החוזר לתיקון שבוצע לתקנון הבורסה לניירות ערך בתל אביב, במסגרתו הושקה מערכת מאגר השאלות מרכזי לניירות ערך.

3.1.4.3.3 ביום 18 באוגוסט 2020, פורסמה טיטה לתיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 - ביטוח סיעודי, שעניינה הסדרת השקעה של נכסי קרן המבוטחים בפוליסת ביטוח סיעודי קבוצתית לחברי קופת חולים בנכסים לא סחירים באמצעות "חברה למטרה מיוחדת" (SPC) ובתנאים המצטברים המפורטים בטיטה. זאת, במטרה לאפשר את השקעת נכסי הקרן בנכסים לא סחירים - מחד ואת העברתם של נכסים אלו לחברת ביטוח חדשה בתום תקופת ההתקשרות בין קופת החולים לחברת הביטוח הנוכחית - מאידך.

3.1.4.3.4 ביום 12 באוגוסט 2020 פורסמו טיטות להוראות החוזר המאוחד - פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" ("הטיטות") שעניינן בהקלה בנטל הרגולטורי החל על גופים מוסדיים לעניין הסדרי חוב בגין חובות שאינם בעייתיים, הרחבת תחולת ההוראות לעניין הסדרי חוב גם ביחס לחובות שהונפקו מחוץ לישראל וכן קביעת תנאים להשקעה של גופים כאמור באג"ח היברידי בישראל ומחוצה לה.

3.1.4.4 הנחיות והבהרות

3.1.4.4.1 ביום 14 בינואר 2021 פורסמה עמדת ממונה שעניינה פגיעה באי תלותו של רואה חשבון מבקר עקב מתן שירות נלווה, במסגרתה פורטו מצבים בהם הממונה יראה כפגיעה באי התלות הנדרשת מרואה חשבון מבקר בהוראות החוזר המאוחד, בהם, בין היתר, מתן חוות דעת כגון מתן הערכת שווי או בדיקת הוגנות (fairness opinion) בדבר ערכם הכלכלי של נכסים או התחייבויות והכנת תכנית עסקית המשפיעה על חי העסק; עיצוב ויישום של מערכות מידע ממוחשבות הקשורות לדוחות הכספיים או לדוחות יחס כושר פירעון כלכלי; מתן שירותים אקטואריים; והוראות באשר לשירות הניתן על ידי רואה החשבון המבקר בהיערכות ליישום תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS).

- 3.1.4.4.2 ביום 9 בדצמבר 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו היערכות סייבר בגופים מוסדיים, המבקש לחדד את הצורך בהגברת ההיערכות בהיבטי הגנת הסייבר בגופים המוסדיים, להגביר את הערנות בכל הנוגע לתהליכי זיהוי מקוונים ומפרט את הנושאים למיקוד ההיערכות בהיבטי הגנת הסייבר.
- 3.1.4.4.3 ביום 17 בספטמבר 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי הגופים המוסדיים שעניינו משבר נגיף קורונה- הכרזת הממונה על שוק ההון למעבר הגופים המוסדיים לעבודה במתכונת מצומצמת, לפיו על גוף מוסדי לפעול, החל מיום 18 בספטמבר 2020, לפי הוראות חוזר גופים מוסדיים 2013-9-11 "המשכיות עסקית בגופים מוסדיים", תוך יישום מספר דגשים, ביניהם, הקצאת משאבים מתאימים על מנת להמשיך ולתת שירות ללקוחות בתהליכים חיוניים; חיזוק היכולות למתן שירותים דיגיטליים וטלפוניים; נקיטה באמצעים לצמצום הסיכון להידבקות לקוחות ועובדים והרחבת עבודת עובדים חיוניים מרחוק תוך ניהול הסיכונים הכרוכים בכך. מכתב דומה פורסם על-ידי הממונה גם בחודש מרץ 2020.
- 3.1.4.4.4 ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה מפת דרכים לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 (IFRS) – חווי ביטוח ("התקן"), הקובעת כי מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יחול החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023, וכן קובעת את צעדי ההיערכות ולוחות הזמנים המרכזיים שמטרתם להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן באופן נאות, בין היתר, בנוגע להתאמת מערכות המידע ותפעולן, ניהול הפרויקט ותיעודו, גיבוש מדיניות חשבונאית, ביצוע מבדקים כמותיים ואופן הגילוי הנדרש לציבור. לפרטים נוספים - ראו באור 3 כ'3 לדוחות הכספיים לשנת 2019.
- 3.1.4.4.5 ביום 23 באפריל 2020 פרסם הממונה מסמך בנושא "מתווה דגל" – אספקת נזילות לחברות סולבנטיות עקב השלכות מגיפת הקורונה: עקרונות מנחים מוצעים למתווה החלפה ודחייה זמנית של לוחות סילוקין של הלוואות ואגרות חוב, שהועמדו על ידי גופים מוסדיים בנסיבות אלה, אשר תכליתו להצביע על חשיבות הדיאלוג בין גופים מוסדיים לבין לווים סולבנטיים שנקלעו לקשיי נזילות זמניים, להציג "מסלול ירוק" לביצוע התאמות חוב בהתאם ולהציע עקרונות מנחים לגיבוש מתווה החלפה ודחייה זמנית של לוחות סילוקין של הלוואות ואגרות חוב, פרטיות או רשומות למסחר, אשר הועמדו על ידי תיקי ציבור החוסכים ותיקי הנוסטרו המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים שבפיקוחה של רשות שוק ההון, כל זאת לצד חובות גוף מוסדי המגבש מתווה כאמור.
- 3.1.4.4.6 ביום 6 באפריל 2020 פרסם הממונה עמדה שעניינה מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי לגופים המנהלים כספי לקוחות, המתקנת את המדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט לגופים המנהלים כספי לקוחות (שה. 2019-8386), כך שתחול לגבי החזקה בגוף מוסדי ללא אבחנה אם הינו גוף מוסדי בלא שולט או שהינו גוף מוסדי עם בעל שליטה, בין היתר, כך שהקביעה שרף שיעור החזקה של מקבל היתר החזקה לא יעלה על 7.5% מאמצעי השליטה בגוף מוסדי יחול גם על מקבל היתר החזקה בגוף מוסדי עם בעל שליטה, במישרין ובעקיפין, בכפוף לקבלת היתר החזקה מהממונה על רשות שוק ההון.
- 3.1.4.4.7 ביום 2 באפריל 2020 פרסם הממונה הוראה שעניינה הוראת שעה: הודעת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון על אישור השקעות במקרים מיוחדים, הקובעת כי גוף מוסדי אשר השקיע באגרות חוב סחירות שאינן איגרות חוב של מדינת ישראל או בניירות ערך מסחריים סחירים של מנפיק, עד 25% מערכן הנקוב הכולל של איגרות החוב באותה סדרה או של ניירות ערך מסחריים סחירים באותה סדרה, יהיה רשאי להשקיע 24% נוספים מערכן הנקוב הכולל של איגרות החוב, ובלבד שההשקעה תיעשה מכספי המשקיע המוסדי, והכל עד ליום 30 בספטמבר 2020 או עד למועד פקיעתן של תקנות שעת חירום (הגבלת מספר העובדים במקום עבודה לשם צמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 או כל חיקוק אחר שיבוא במקומו, המוקדם מבניהם.

3.1.4.5 הסדרה בנושא סולבנסי

ביום 14 במרץ 2021 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו דיווח ופרסום תוצאות יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2020 וליום 30 ביוני 2021, הדוחה את מועד פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2020 וכן את קבצי הדיווח לממונה הנלווים לו עד ליום 30 ביוני 2021, וכי חברות הביטוח רשאיות לא לפרסם דוח יחס כושר פירעון כלכלי עד ליום 30 ביוני 2021.

ביום 16 בפברואר 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו טיוטת מתווה ליישום הוראות סולבנסי II במתכונת האירופית, לפיו בכוונת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת "Solvency II" ועדכוניה. המכתב מפרט את הפעולות העיקריות שהרשות מציעה לבצע לצורך כך, לרבות, גיבוש מסגרת ליישום הוראות לעניין פריסה הדרגתית של הגידול בעתודות הביטוח וכן הוראות המוצעות לעניין דיווחי חברות הביטוח בעניין משטר כושר פירעון כלכלי הנדרשים בתקופה הקרובה.

ביום 16 באפריל 2020 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו טיוטת עקרונות לחישוב ניכוי לתקופת הפריסה במשטר כושר פירעון כלכלי מבוסס סולבנסי II המציע עקרונות לחישוב הניכוי בתקופת הפריסה אשר יישקלו על ידי הממונה בבחינת בקשתה האפשרית של חברת ביטוח לאישור הכללת הניכוי בתקופת הפריסה בחישוב עתודות הביטוח, וכן הוראות נלוות להתנהלות חברת ביטוח שבקשתה אושרה על ידי הממונה.

ביום 14 באוקטובר 2020 פרסם הממונה תיקון לחוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II, המטמיע עדכונים בהוראות הפריסה ובהוראות הנוגעות לחישוב יחס כושר פירעון כלכלי, ומתאים ומעדכן את הוראות המעבר ואת הוראות החוזר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה.

ביום 14 באוקטובר 2020 פרסם הממונה עדכון להוראות החוזר המאוחד לעניין "דין וחשבון לציבור" - גילוי אודות יחס כושר פירעון כלכלי, המעדכן את מבנה הגילוי בדוח הדירקטוריון ובדוח יחס כושר פירעון כלכלי.

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

3.1.4.6 הוראות דין

3.1.4.6.1 ביום 1 במרץ 2021 הוגשה לאישור ועדת הכספים טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) (תיקון), התשפ"א-2021 המציעה לתקן את הוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), תשע"ב-2012 ולאפשר, בין היתר, למשקיעים מוסדיים רכישה של 29% נוספים בהנפקה של תאגידים שפעילותם הוגבלה להקמה ופיתוח של פרויקט ייעודי בתחום תשתיות בישראל או שמטרתם גיוס הון לפרויקטים בתחום זה וכן להרחיב את סוגי ההשקעות המותרים לקרנות ותיקות ואת שיעורי ההשקעה המותרים בנכסי הקרן, לקבוע תנאים מצטברים לפיהם משקיע מוסדי יהיה רשאי להשקיע באגרת חוב היברידיית שהונפקה בישראל ולקבוע, כי המגבלה על השקעות גופים מוסדיים בתעודות סל תחול רק על קרנות סל שהן צד קשור לגוף המוסדי, ושאינן קרנות שמשקיעות בהתאם לכללי ההלכה היהודית.

3.1.4.6.2 ביום 4 בפברואר 2021 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (משיכת כספים של עמית-עצמאי במצב אבטלה) (הוראת שעה), התשפ"א-2021, הקובעת תנאים מצטברים, שעמית עצמאי במצב אבטלה שיעמוד בהם, יהיה רשאי למשוך כספים מקופת גמל לקצבה, שלא בדרך של קצבה או היוון חלק מהקצבה לסכום חד פעמי, ומקופת גמל לתגמולים. הוראות משלימות נכללו בטיוטת צו מס הכנסה (קביעת סכומים ששולמו מקופת גמל לקצבה לעמית עצמאי במצב אבטלה כהכנסה לעניין ניכוי במקור), התשפ"א-2021 ובחוזר 1-3-2021 שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמית בתקנון קרן פנסיה חדשה – הוראת שעה.

- 3.1.4.6.3 ביום 10 בדצמבר 2020 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (פטור מחובת רישוי) (הוראת שעה) (תיקון) התשפ"א-2020, המאריכות עד ליום 31 בדצמבר 2021 את הוראת השעה שנקבעה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (פטור מחובת רישוי) (הוראת שעה), התשע"ט-2018, הפוטרת מחובת רישוי גופים מסוימים שפעילותם נכללת בהגדרת "מתן אשראי" או בהגדרת "מתן שירות בנכס פיננסי" בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, אך תכליות החקיקה אינן חלות לכאורה בעניינם.
- 3.1.4.6.4 ביום 7 בדצמבר 2020 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול) (תיקון), התשפ"א-2020, המציעה לקבוע תקרת דמי ניהול בשיעור שלא יעלה על 0.3% לשנה שישולמו על ידי מקבלי קצבה בפוליסות ביטוח שהוצאו על פי קופת ביטוח לאחר יום 1 בינואר 2021 ועל ידי מי שיחלו לקבל קצבה מקרן פנסיה (מקיפה או כללית) החל מהמועד האמור.
- 3.1.4.6.5 ביום 9 בספטמבר 2020 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון), התש"ף-2019, ("התקנות") המאריכות עד ליום 28 בפברואר 2021 את הוראת השעה שנקבעה בסעיף 3א לתקנות המגדירה סוגים נוספים של הוצאות כהוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות בנכסי קופת גמל, מוציאה מהתחולה סוגים אחרים של הוצאות, וקובעת להוצאות ישירות מסוימות תקרה של 0.25% מסך השווי המשוער של נכסי המשקיע המוסדי ("הוראת שעה"). במסגרת התקנות נוספה חובת גילוי באשר לעמלת ההוצאות הישירות כלפי עמיתים או מבוטחים. ביום 10 במרץ 2021 פורסם מכתב למנהלי הגופים המפוקחים במסגרתו מובהר כי בהתאם להוראת סעיף 38 לחוק יסוד: הכנסת, הוראת השעה תעמוד בתוקפה עד תום שלושה חודשים מיום התכנסות הכנסת ה-24.
- 3.1.4.6.6 ביום 2 בספטמבר 2020 פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"פ – 2020, לפיו ניתן להעביר כספים מקופת גמל להשקעה לקופת גמל אחרת וכי באפשרות עמיתים שהגיעו לגיל פרישה לנייד קופת גמל להשקעה לקופת גמל לקצבה.
- 3.1.4.6.7 ביום 29 ביולי 2020 פורסם חוק תכנית סיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש) (הוראת שעה), התש"ף – 2020, במסגרתו תוקנה, בין היתר, פקודת מס הכנסה לעניין משיכת כספים מקרנות השתלמות לא נזילות כך שלמשך חצי שנה (החל מיום 10 באוגוסט 2020 ועד ליום 9 בפברואר 2021) יתאפשר, למי שצברו כספים בקרנות כאמור ונפגעה הכנסתם החל מיום 1 במרץ 2020 על פי הקריטריונים הקבועים בחוק, לפדות כספים אלו בסכומים שלא יעלו על 7,500 ש"ח בחודש מבלי לחוב במס ומבלי לפגוע בוותק של כספי העובד או העצמאי שנותרו בקרן.
- 3.1.4.6.8 ביום 9 ביולי 2020 פורסם תזכיר חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים) (תיקון מס' 11), התש"ף – 2020, במסגרתו מוצע לאפשר לתאגיד בנקאי או מי מטעמו שעוסק בייעוץ פנסיוני, להעניק ייעוץ זה באמצעות הטלפון או אמצעי דיגיטלי אחר. ביום 1 בדצמבר 2020 פרסם הממונה עמדת אי אכיפה שעניינה ייעוץ פנסיוני על ידי תאגיד בנקאי שלא בסניפי הבנק ללקוחות קיימים בתחום הייעוץ הפנסיוני, המבהירה כי הרשות לא תנקוט אמצעי אכיפה נגד תאגידי בנקאיים אשר יעניקו ייעוץ פנסיוני באמצעי דיגיטלי או באמצעות הטלפון ללקוחות קיימים, ערב פרסום עמדת הרשות, כל עוד לא מתאפשר ללקוחות הבנק להגיע לסניפי הבנק, בהתאם לתקנות שיותקנו בנושא.
- 3.1.4.7 חוזרים
- 3.1.4.7.1 ביום 15 בדצמבר 2020 פרסם הממונה תיקון לחוזר דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ומבוטחים בגוף מוסדי, הקובע כי יש להוסיף למבנה הדוח השנתי פירוט של סוגי ההשקעות בגינם נגבו הוצאות ישירות על ידי הגוף המוסדי בשנה החולפת.

- 3.1.4.7.2 ביום 6 בדצמבר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו יישוב תביעות אובדן כושר עבודה, הקובע הוראות שמטרתן להסדיר את הליך יישוב תביעות אובדן כושר עבודה בחברות הביטוח. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, הגבלה על המסמכים שניתן לדרוש ממבוטח; קיצור לוחות הזמנים לטיפול בתביעה; הוראות לעניין מתן חוות דעת על ידי רופא החברה; קביעת שתי ערכאות ערעור חיצוניות למבוטח על החלטת החברה והוראות לעניין רשימת ספקי שירות הייעוץ הרפואי.
- 3.1.4.7.3 ביום 2 בספטמבר 2020 פרסם הממונה תיקון לחוזר דמי ניהול במכשירי החיסכון הפנסיוני המאריך משישה חודשים לשניים עשר חודשים את משך הזמן המינימלי שצריך לחלוף, ממועד הפסקת התשלומים לחיסכון, ועד שגוף מוסדי יהיה רשאי להעלות את שיעור דמי הניהול לפני תום תקופת ההנחה, בעקבות הפסקת תשלומים לחיסכון שלא אירעה בשל המעביד.
- 3.1.4.7.4 ביום 16 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון חוזר משיכת כספים מחשבונות קטנים בקופות גמל המרחיב את המקרים בהם חברה מנהלת של קופת גמל, תשלח לעמיתים בעלי חשבונות קטנים, שיתרת סכומי הצבירה בהם עד סכום של 8,000 ש"ח אשר ניתנים לפדיון, המחאה לפדיון הכספים הרשומים לזכותו בקופת הגמל.
- 3.1.4.8 טיוטת חוזרים
- 3.1.4.8.1 ביום 24 בדצמבר 2020 פרסם הממונה טיוטה שנייה לחוזר שעניינו משיכת כספים מקופת גמל המציעה לקבוע הוראות לעניין הליך הטיפול בבקשה למשיכת כספים ובכלל זה הטפסים והמסמכים הנדרשים מהעמית, משך הטיפול בבקשה ואופן הגשת בקשה למשיכת כספים.
- 3.1.4.8.2 ביום 1 בנובמבר 2020 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל, המציעה לקבוע חובת יידוע של גוף מוסדי לאדם המעוניין להצטרף כעמית או מבוטח לקופת גמל, על כך שבנוסף על דמי הניהול, ייגבו מנכסי הקופה הוצאות ישירות וכן את שיעור ההוצאות הישירות שנגבו בשנה החולפת בכל אחד ממסלולי ההשקעה שנבחרו, כאמור בתקנה 3ב(א) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), תשס"ח-2008.
- 3.1.4.8.3 ביום 18 באוקטובר 2020 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני, במסגרתה מוצע לקבוע, בין היתר, הוראות לשיפור התשתית להעברת כספים ומידע בין הגורמים הפועלים בשוק, ובכלל זה קיצור משמעותי בפרק הזמן לקבלת מידע על נכסי החוסך, צירוף עובד למוצר פנסיוני באופן ממוכן והעברת הנחיות באופן ממוכן מבעל רישיון למעסיק לעניין אופן פיצול קופות הגמל של העובד ביום 19 בינואר 2021 פרסם הממונה עדכון לחוזר מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני, במסגרתו, בין היתר, נדחו מועד כניסתן לתוקף של חלק מההוראות החוזר, נקבעה חובת העברת כספים בין קופות גמל באמצעות המסלקה הפנסיונית ופורסמה גרסה מעודכנת לממשק המידע למעסיק. תחום ביטוח בריאות
- 3.1.4.9 הוראת דין
- ביום 12 ביולי 2020 פורסמו תקנות הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים) (תיקון), התש"פ – 2020 ("התקנות"), במסגרתן נקבעו הוראות לעניין שיווק רבדי ביטוח מורחבים בפוליסת ביטוח סיעודי לחברי קופות החולים הן מבחינת סכומי הביטוח והן מבחינת תקופת הביטוח. שיווקן של הפוליסות כאמור יתאפשר בהתאם לתנאים המפורטים בתקנות, החל מיום 1 בפברואר 2021. בעקבות התקנות, הוראות משלימות נכללו בחוזר מיום 30 בספטמבר 2020 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 - ביטוח סיעודי.

3.1.4.10 חוזר

ביום 7 ביוני 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו-4 – ביטוח תאונות אישיות, הקובע הוראות שמטרתן להסדיר את ענף תאונות אישיות. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, כי למעט חריגים, שיווק כיסוי בגין תאונה יימכר בפוליסה ייעודית לתאונות אישיות בלבד, אשר תכלול רובד בסיסי של כלל הכיסויים (מוות, נכות צמיתה, שברים וכוויות, ימי אשפוז וימי מחלה); הגדרה אחידה ל"תאונה"; תקופת ביטוח שלא תעלה על שנתיים; הוראות מעבר אודות אופן הצירוף לפוליסה, ובהן דרישה לאישור ספציפי נוסף לאחר תום שיחת המכירה; שיווק הפוליסה ישירות על ידי חברת ביטוח או בעל רישיון בלבד, ושלא אגב מכירת ביטוח אחר או פעולה אחרת, למעט שיווקה כהרחבה למכירת פוליסת ביטוח חיים, וכי לצורך יישוב תביעת נכות בפוליסה, חוות דעת מטעם המוסד לביטוח לאומי הקובעת נכות, תהא חוות הדעת הקובעת אלא אם בדיקת רופא מומחה מטעם החברה תסתור את ממצאיה.

תחום ביטוח כללי

3.1.4.11 הוראות דין

3.1.4.11.1 ביום 14 במרץ 2021 פורסמו הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) (תיקון), התשפ"א-2021, במסגרתן נקבעו הוראות בתחום ביטוח רכב חובה. בין היתר, נקבע כי תינתן אפשרות לבעל הפוליסה לקבל עותק של הפוליסה ועותק מתעודת הביטוח באמצעים דיגיטליים; הוראות לעניין שמירת תעודת הביטוח על ידי חברת הביטוח; ביטול גביית הוצאות בעד הפקת תעודת ביטוח חדשה ובגין שינוי התעודה. בנוסף תוקן נוסח הפוליסה לביטוח רכב חובה, ובין היתר, נקבע כי מבטח לא יהיה פטור מחובתו לפי הפוליסה אם הנהג ברכב היה בעל רישיון נהיגה בתוקף במשך 120 החודשים שקדמו למועד קרות תאונת הדרכים כפוף למספר תנאים; נקבע מנגנון לביטול הפוליסה על ידי בעל הפוליסה; הוספת אפשרות להשבתת רכב לתקופה של 30 ימים או יותר; וכן הוספת פוליסה לביטוח מסוג תו סוחר המעניקה כיסוי מותאם ויעודי לשימוש ברכב בעל לוחית זיהוי "במבחן".

3.1.4.11.2 ביום 22 במרץ 2018 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019), התשע"ח-2018 במסגרתו שונה מנגנון ההתחשבנות בין המוסד לביטוח לאומי לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים. חלף תקנות שיותקנו על-ידי שר האוצר, לעניין הסכום שיועבר למוסד לביטוח לאומי בגין העבר, התנהל מו"מ במסגרתו גובש הסדר אשר טרם אושר, לפיו חברות הביטוח ישלמו מקדמה בגין חובות עבר ביחס לתביעות ביטוח שהוגשו בין השנים 2014-2020 בסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, אשר תתחלק בין חברות הביטוח כך שכל חברה תשלם מקדמה בסך השווה ל- 4.0271% מסך פרמיות הביטוח שגבתה בגין פוליסות ביטוח רכב חובה (לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל – 1970) שהופקו בין השנים 2014-2018, אולם הנושא טרם אושר.

3.1.4.12 מכתב הממונה לחברות הביטוח

ביום 8 בדצמבר 2020 פרסם הממונה תיקון למכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו חריגים בביטוחי משנה בעקבות מגפת הקורונה בתחום ביטוח אלמנטרי, המבהיר את העקרונות שעל חברת ביטוח לעמוד בהם כאשר היא מבקשת להנהיג תכנית ביטוח, ולכלול בה חריגים הנוגעים לסיכונים ממגפת הקורונה.

3.2 חסמי כניסה ויציאה

3.2.1 חסמי כניסה

חסמי הכניסה המרכזיים הקיימים: קבלת היתרים או רישיונות על פי חוק הפיקוח ו/או חוק קופות הגמל ו/או חוק השקעות משותפות בנאמנות ו/או חוק ייעוץ השקעות, לפי העניין, ועמידה בדרישות ההון העצמי המינימלי שנקבעו בדין.

3.2.1.1 היתרים ורישיונות

לממונה שיקול דעת רחב לגבי מתן רישיון מבטח, סוכן תאגיד או חברה מנהלת ו/או היתר שליטה במבטח או בחברה מנהלת. בין יתר השיקולים למתן רישיון מבטח, סוכן תאגיד, היתר החזקה והיתר שליטה מביא הממונה בחשבון מגוון רחב של שיקולים ובהם, בין היתר, הצגת תכניות הפעולה של המבקש, התאמת נושאי המשרה לתפקידם, האמצעים הכספיים, הניסיון והרקע העסקי של הגורמים המבקשים את הרישיון או ההיתרים, התחרות בשוק ההון, המדיניות הכלכלית של הממשלה, הסדרים לעניין ביטוח משנה, צוות העובדים וכו'.

בנוסף לאמור, בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק הפיקוח נקבע איסור על החזקה מהותית בתחום החיסכון ארוך הטווח. החזקה מהותית הוגדרה כהחזקת נתח שוק העולה על 15% מסך נכסי החיסכון לטווח הארוך.

לעניין מבנה השליטה בחברה - ראו סעיף 1.1.4.

בעלי השליטה בחברה מחזיקים היתר שליטה מאת הממונה בגין שליטתם בגופים המוסדיים ובסוכני התאגיד השונים בקבוצה. היתר השליטה קובע מגבלות על שעבוד אמצעי שליטה בחברה או בחברות שבשרשרת השליטה, מגבלות על העברת אמצעי שליטה ועל שמירת גרעין השליטה כשהוא נקי וחופשי וכן התחייבות של החברה להשלמת הון של גופים מוסדיים שבשליטת החברה. לפרטים אודות ההתחייבות כאמור - ראו באור 3'15 לדוחות הכספיים.

3.2.1.2 הון עצמי

3.2.1.2.1 דרישות ההון הרגולטוריות מחברות בנות שהינן מבטחות, במיוחד בתחומי הפעילות ארוכי הטווח וכן ההון הרגולטורי הכלכלי הנדרש במשטר סולבנסי, מהווים חסם כניסה משמעותי לפעילות בתחומי הביטוח השונים בהם פועלת החברה. לעניין דרישות ההון מחברות בנות שהינן מבטח - ראו באור 15'1 לדוחות הכספיים.

3.2.1.3 מומחיות וניסיון

הפעילות בתחומי הפעילות של הקבוצה מחייבת ידע מקצועי, ניסיון והיכרות עם השווקים, לרבות שוק ביטוחי המשנה. ידע ספציפי נדרש בעיקר באקטואריה ובניהול סיכונים. לניסיון חשיבות מיוחדת בקביעת תעריפים ובחיתום של עסקים חדשים.

3.2.1.4 נפח פעילות

הפעילות בתחומי העיסוק של הקבוצה כרוכה בהוצאות קבועות מרובות, וזאת בעיקר על מנת לעמוד בדרישות הרגולטוריות הרבות. לפיכך, נדרש היקף פעילות גדול, על מנת שניתן יהיה לכסות את ההוצאות הקבועות המרובות.

3.2.1.5 מגבלה על נתח שוק בתחום החיסכון ארוך הטווח

בהתאם לחוזר שפורסם ביום 29 בדצמבר 2020, אדם לא יהיה רשאי להחזיק (החזקה כמשמעותה בסעיף 32 (ג) לחוק הפיקוח) יותר מ- 206.78 מיליארדי ש"ח מסך שווי כלל נכסי החיסכון לטווח ארוך. סכום זה כולל את סך שווי נכסי החיסכון לטווח ארוך המנוהלים בידי אותו אדם ובידי כל הגופים המוסדיים שבשליטתו. לעניין השולט יחד עם אחרים, ייוחס כל שווי הנכסים כאמור לכל אחד ואחד מהשולטים בנפרד.

3.2.2 חסמי היציאה

3.2.2.1 תחום הביטוח - חסמי היציאה העיקריים הקיימים בתחומי הביטוח הינם סילוק כל ההתחייבויות

הביטוחיות. פירוק או חיסול של עסקי ביטוח של מבטח כפופים לפיקוחו של הממונה אשר רשאי להורות למבטח לפעול בדרך מסוימת בחיסול העסקים או לפנות לבית המשפט בבקשה למתן צו שהפירוק יהיה בפיקוח בית המשפט ולגבי חברות ביטוח בחו"ל - לאישור הרגולטור הרלוונטי בכל אחת מן המדינות בהן פועלות חברות הביטוח בחו"ל. בעסקי ביטוח החיים וכן בעסקי ביטוח כללי בענפים המאופיינים בזנב תביעות ארוך, לרבות בפעילותה של EMI, הפסקת הפעילות כרוכה בהסדר להמשך הטיפול במימוש כל זכויות המבוטחים או העמיתים.

3.2.2.2 קרנות פנסיה וקופות גמל - חסם היציאה העיקרי מניהול קרנות פנסיה וניהול קופות גמל הינו

אישור הממונה להעברת ניהול הקרנות וקופות הגמל לניהול חברות מנהלות אחרות, לרבות מיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון.

3.3 גורמי הצלחה קריטיים

את הגורמים הקריטיים להצלחת פעילות החברה ניתן לחלק לגורמים כלליים המשפיעים על כלל תחומי הפעילות של הקבוצה ולגורמים בעלי השפעה ייחודית על תחומי פעילות ספציפיים של החברה. בשנים האחרונות, אחד מגורמי הצלחה המרכזיים הינו היכולת לפתח כלים דיגיטליים ומבוססי דאטא.

3.3.1 גורמי הצלחה כלליים

- 3.3.1.1 שינויים במצב המשק, שוק ההון ורמת התעסוקה.
- 3.3.1.2 שינויים רגולטוריים, לרבות פיקוח על מחירים - ראו סעיף 3.1.
- 3.3.1.3 רמת התחרות בתחומי הפעילות של הקבוצה - ראו סעיפים 2.1.3, 2.3.3 ו-2.3.3.
- 3.3.1.4 התקשרויות עם מבטחי משנה.
- 3.3.1.5 הצלחה בשימור תיק הלקוחות.
- 3.3.1.6 איכות ניהול ההשקעות.
- 3.3.1.7 איכות ניהול סיכונים פיננסיים.
- 3.3.1.8 איכות המחשוב והטכנולוגיה.
- 3.3.1.9 פיתוח כלים טכנולוגיים שירותיים ללקוחות ולסוכנים.
- 3.3.1.10 שילוב אמצעים דיגיטליים מתקדמים לצורך מתן שירות מותאם ומיטבי ללקוחות ולסוכנים.
- 3.3.1.11 הצלחת ערוצי ההפצה, לרבות הצלחת ערוצי ההפצה בהגברת ביקושים ויצירת שווקים חדשים - ראו סעיף 3.7.
- 3.3.1.12 איכות השירות ללקוחות (מבטחים, עמיתים בקופות הגמל והפנסיה ולקוחות אחרים).
- 3.3.1.13 איכות השירות לסוכנים.
- 3.3.1.14 יצירת פתרונות משולבים והתאמת מוצרים חדשים לביקושים משתנים בשוק.
- 3.3.1.15 שימור ופיתוח רמת ההון האנושי.
- 3.3.1.16 יעילות מערכי התפעול והשיווק.

3.3.2 גורמי הצלחה ספציפיים לזרוע הביטוח והחיסכון ארוך הטווח

- 3.3.2.1 רמת דמי הניהול הנגבים בפועל.
- 3.3.2.2 שיטות החיתום.
- 3.3.2.3 תמחור מוצרים.
- 3.3.2.4 מספר התביעות ואירועי קטסטרופה.
- 3.3.2.5 פרסום ומיתוג.
- 3.3.2.6 יעילות השירות ללקוח.
- 3.3.2.7 הסכמים עם ספקי שירותים.

שינויים בתוחלת החיים.	3.3.2.8
הטבות מס עבור מוצרי החיסכון ארוך הטווח השונים.	3.3.2.9
גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוחי בריאות	3.3.3
איכות השירות ללקוחות ולסוכנים.	3.3.3.1
הסכמים עם ספקי שירותים איכותיים בארץ ובחו"ל.	3.3.3.2
פיתוח מוצרים חדשים המספקים מענה לצרכים משתנים בשוק.	3.3.3.3
מחירי השירותים הרפואיים.	3.3.3.4
מהימנות ויעילות הליכי החיתום.	3.3.3.5
גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוח כללי	3.3.4
תמחור נכון של תעריפים.	3.3.4.1
תמהיל הלקוחות.	3.3.4.2
מהימנות נתוני החיתום.	3.3.4.3
עלות התפעול והשיווק.	3.3.4.4
איכות ניהול ההשקעות.	3.3.4.5
יעילות ניהול התביעות ועלות סילוקן.	3.3.4.6
היקף ההונאות ומניעתן.	3.3.4.7

3.4 השקעות

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניותה הכללית של החברה בנושאים שונים ובכלל זה פועלת ועדת השקעות שמונתה על ידי הדירקטוריון. דירקטוריון של כל חברה בת, שהינה מבטח או חברה מנהלת של קופות גמל, או חברה מנהלת של קרנות פנסיה, מתווה את מדיניות ההשקעה בתחומי פעילותה. ועדות ההשקעה שפועלות בחברות הביטוח שבקבוצה ובחברות המנהלות של קרנות פנסיה ושל קופות גמל, הן שקובעות את מדיניות ההשקעה הספציפית של כל אחד מהגופים בקבוצה.

פעילות ניהול ההשקעות מבוצעת בחטיבת ההשקעות של החברה, המרכזת את פעילות ההשקעה עבור חברות הביטוח, קרנות הפנסיה וקופות הגמל המנוהלות בקבוצה.

היקף הנכסים המנוהלים (במיליוני ש"ח) ליום 31 בדצמבר 2020^(א):

הגוף המוסדי/ החברה הבת	כספי נוסטרו	כספי עמיתים/ לקוחות (התחייבויות תלויות תשואה ונכסי קופות גמל וקרנות פנסיה)	סה"כ נכסים מנוהלים
הראל ביטוח	32,262	71,009	103,271
EMI	789	-	789
קחצ"ק	16	5,766	5,782
לעתיד	20	1,299	1,319
אחר	14	-	14
סה"כ	33,101	78,074	111,175

^(א) הטבלה מתארת חברות מהותיות בלבד, אשר עיקר עיסוקן הוא ניהול כספים.

3.4.1 מדיניות ניהול ההשקעות

ביום 3 בפברואר 2020 אישר דירקטוריון החברה את מדיניות ההשקעה של החברה לתקופת הדוח, וביום 20 בינואר 2021 אושרה מדיניות ההשקעה של החברה לשנת 2021.

בהתאם לחוזר הממונה מיום 26 ביולי 2009 שעניינו הצהרה מראש של גוף מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו, מפרסמת החברה באתר האינטרנט שלה מידע ביחס למדיניות ההשקעה של החברות הבנות המנהלות קופות גמל, קרנות פנסיה והתחייבויות תלויות תשואה (לגבי חברות ביטוח), בכתובות הבאות:

(א) הראל ביטוח:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/investment-policy.aspx>

(ב) ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel-pensia-and-gemel/Pages/investment-policy.aspx>

3.5 ביטוח משנה

ביטוח משנה הינו אמצעי שנועד לגדר את סיכונה של חברת הביטוח. באמצעות ביטוח משנה חולקת חברת הביטוח את סיכונה עם חברות ביטוח משנה, ובכך מקטינה את חשיפתה.

מטרות נוספות לרכישת ביטוח משנה הינן מינוף היקף ההתחייבויות הביטוחיות אשר חברת הביטוח רשאית לקחת על עצמה, לאור המגבלות באשר להונה העצמי וכן רכישת ידע ביטוחי ואקטוארי המבוסס על ניסיון והיקף פעילות נרחב של מבטחי המשנה בכל העולם.

באמצעות החוזים לביטוח משנה, הקבוצה מפזרת את הסיכונים ומעבירה למבטחי המשנה חלק מהסיכון הביטוחי אותו היא נוטלת (באופן שמבטחי המשנה מתחייבים לשלם לה את חלקם בנזק בו היא תחוב כלפי המבוטח), תמורת השתתפות בחלק של הפרמיה אותה היא גובה מהמבוטח, וזאת בכפוף להסכמים שנחתמים מראש.

ההגנות הנרכשות בקבוצה הינן כנגד שני סוגים עיקריים של סיכונים - סיכונים קטסטרופה וסיכונים בודדים. תכנית ביטוח המשנה של החברה מאושרת מדי שנה על-ידי דירקטוריון החברה ומדווחת לממונה.

3.5.1 הסבר כללי לגבי סוגי הסכמי ביטוח המשנה

הסכם ביטוח משנה חוזי Treaty (חוזים) - הסכם שנתי או רב שנתי עם מספר מבטחי משנה, בו מתחייבים מבטחי המשנה להשתתף בסיכונים, בדרך כלל, בענף מסוים. קיימים מספר סוגי הסכמי ביטוח משנה:

חוזים יחסיים מסוג Quota Share (מיכסה) - הסכם ביטוח משנה יחסי, לפיו מבטחי המשנה המשתתפים בחוזה זה מקבלים על עצמם חלק קבוע מהסיכון בכל הביטוחים מסוג מסוים שהמבטח הישיר קיבל על עצמו. מבטחי המשנה מקבלים חלק יחסי מהפרמיה נטו שמקבל המבוטח הישיר, והם מתחלקים בתשלום תגמולי הביטוח וההוצאות בקרות מקרי הביטוח, בהתאם לאותו יחס שנקבע בהסכם ביטוח המשנה.

חוזים יחסיים מסוג Surplus (עודפים) - הסכם ביטוח משנה, לפיו המבטח הישיר נושא בסיכון הביטוחי עד לסכום מסוים שנקבע (ברובד ראשון - שייר), או לחילופין בחוזה Quota Share בו נושא המבטח הישיר בסיכון עד לסכום שנקבע ומבטח המשנה נושא בסיכון מעל רובד זה לפי ידוע (כפולות), עד לקיבולת שנקבעה בהסכם ביטוח המשנה.

חוזים לא יחסיים מסוג Excess of Loss (עודף הפסדים) - הסכם ביטוח משנה בלתי יחסי, שבמסגרתו נקבע הנזק המקסימאלי שהמבטח הישיר יישא בענף מסוים, ומעבר לסכום זה יישא מבטח המשנה בנזק, וזאת תמורת פרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש. בחוזי Excess of Loss המבטח משלם כל תביעה עד לסכום שנקבע בהסכם (שייר) ומבטח המשנה נושא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע. המבטח הישיר יכול לרכוש את ביטוחי ה- Excess of Loss גם עבור המשתתפים בחוזה מיכסה וחוזה עודפים המעוניינים בכך.

הסכם פקולטטיבי Facultative (בררני) - הסכם ביטוח משנה לגבי ביטוחים ועסקים מיוחדים (בדרך כלל של לקוחות עסקיים גדולים או הכרוכים בסיכונים מיוחדים), אשר בהם גבולות האחריות חורגים מהסכומים של ההסכם החוזי, או שמסיבות אחרות אין אפשרות או רצון לערוך אותו במסגרת של ההסכם החוזי, נרכש ביטוח משנה נפרד פרטני לעסק המכונה ביטוח פקולטטיבי.

חוזים יחסיים: חוזים אלו קיימים בתחום ביטוח רכוש אחר (תעשייה, בתי עסק, דירות ועוד), תחום ביטוח חיים (לרבות אובדן כושר עבודה) וכן בתחום ביטוח הבריאות (מחלות ואשפוז, סיעוד ותאונות אישיות). בחוזים אלה משתפת הקבוצה את מבטחי המשנה בחלק יחסי מסיכון הביטוח אותו היא נוטלת, וזאת מכל סכום חבות שהוא באופן יחסי (Quota Share ו/או Surplus) מעבר לשייר.

חוזים בלתי יחסיים: חוזים אלו קיימים בתחום ביטוח חבויות (צד ג', חבות מעבידים, אחריות מקצועית ועוד), בתחום ביטוח רכב חובה וכיסוי רעידת אדמה בתחום ביטוח רכוש אחר. בחוזים אלה החברה מגינה על עצמה בביטוח משנה מעל סכום נזק שקבעה לעצמה (שייר).

הפרמיה המשולמת למבטח המשנה אינה יחסית לסיכון בו הוא נושא אלא מחושבת על פי תעריף שנקבע ומחושב על פי מחזור הפרמיות ו/או מספר כלי הרכב ו/או סכומי הביטוח שמוגנים ע"י החוזה. כמו כן, בנוסף לביטוחי המשנה הרגילים, ישנו ביטוח משנה המהווה הגנה על השייר בפני מקרי קטסטרופות, בעיקר במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת נזקי רעידת אדמה בתחום ביטוח רכוש אחר, נזקי טבע אחרים ותאונות מרובות נפגעים. ביטוחי משנה אלה נעשים, במידת הצורך, בנוסף לביטוחי המשנה היחסיים.

בנוסף, לעיתים מתקשרת הקבוצה בהסכמים פקולטיביים, אשר הינם הסכמים לביטוח משנה לגבי פוליסות קונקרטיות בגין עסקים/אתרים קונקרטיים, או מבוטחים ספציפיים, אשר בשל היקף הכיסוי הביטוחי המבוקש על ידי הלקוח ו/או מורכבותו ו/או סכומי הביטוח לסיכון, לא ניתן או שחברות הביטוח בקבוצה אינן מעוניינות להכלילם במסגרת החוזים היחסיים והבלתי יחסיים של החברה. בהסכמים פקולטיביים, מבטח המשנה מחליט בצורה פרטנית, לגבי כל עסק אם הוא מעוניין להשתתף בסיכון, ובאלו אחוזי השתתפות. במקרים מסוימים ניתנת ללקוח הזכות לדעת מיהם מבטחי המשנה של החברה ואף לפנות ישירות למבטח המשנה בהתקיים תנאים מסוימים (Cut-Through Provision).

לגבי הסכמי ביטוח המשנה שהינם מסוג Quota Share (מיכסה) ו-Surplus (עודפים), שיעור העמלות המתקבלות בקשר עם חוזה הביטוח כאמור, הינן מתוך הפרמיה נטו ורובן על בסיס Flat. לגבי הסכמי ביטוח המשנה שהינם מסוג Excess of Loss, לא משולמות לחברה עמלות. לגבי ההסכמים הפקולטיביים, החברה מקבלת ממבטחי המשנה עמלה, כפי שזו נקבעת במו"מ פרטני המתקיים לגבי כל עסקה, מול כל אחד ממבטחי המשנה.

3.5.2 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

הקבוצה רוכשת ביטוחי משנה בגין מרכיב הסיכון בפוליסות ביטוח חיים (סיכוני מוות, מחלות קשות, נכות, ואובדן כושר עבודה). בתחום פעילות זה, ביטוחי המשנה של החברה הינם מהסוגים הבאים: (א) חוזה מסגרת (treaty) מסוג עודפים יחסיים (Surplus); (ב) חוזים מסוג יחסי (Quota Share); (ג) חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופות (Aggregate Excess of Loss).

הקבוצה מתקשרת בחוזים עם מבטחי משנה לכיסוי מקרי קטסטרופות. חוזים אלה באים להגן על הקבוצה במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת תאונות מרובות נפגעים, וזאת כדי להגן על סה"כ שייר הקבוצה.

בנוסף לחוזים המתוארים לעיל, הקבוצה מתקשרת בהסכמי ביטוח משנה פרטניים - הסכמים פקולטיביים (בדרך כלל של סכומי ביטוח גבוהים או הכרוכים בסיכונים מיוחדים).

בחוזים היחסיים ובחוזי העודפים היחסיים, העמלות להן זכאית הקבוצה הן משני סוגים: עמלות בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat) (ולעיתים עמלה מוגדלת בשנה הראשונה) ועמלות שנקבעות כשיעור מרווחי עסקי ביטוח המשנה.

3.5.3 ביטוח בריאות

הקבוצה רוכשת ביטוחי משנה בגין מרכיב הסיכון בפוליסות ביטוח בריאות (השתלות פרט, השתלות קבוצתיות וסיעוד פרט). בתחום פעילות זה, ביטוחי המשנה של הקבוצה הינם מהסוגים הבאים: (א) חוזים מסוג יחסי (Quota Share); (ב) חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופות (Aggregate Excess of Loss).

הקבוצה מתקשרת בחוזים עם מבטחי משנה לכיסוי מקרי קטסטרופות. חוזים אלה באים להגן על הקבוצה במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת תאונות מרובות נפגעים, וזאת כדי להגן על סה"כ שייר הקבוצה.

בחוזים היחסיים, העמלות להן זכאית הקבוצה הן משני סוגים: עמלות בשיעורים מתוך פרמיות המשנה (flat) (ולעיתים עמלה מוגדלת בשנה הראשונה) ועמלות שנקבעות כשיעור מרווחי עסקי ביטוח המשנה.

	3.5.4	ביטוח כללי
	3.5.4.1	רכב רכוש
<p>חוזי ביטוח המשנה שנערכו בתת תחום זה מעניקים לחברה הגנה בפני אירועי קטסטרופה והם חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בנוסף, יש לחברה הסכם ביטוח משנה יחסי (Quota Share) על-פיו משתתפים מבטחי המשנה בביטוחי רכב רכוש מקיף בעלי ערך גבוה ובכללם מכוניות יוקרה, משאיות ואוטובוסים.</p> <p>בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות לחברה עמלות. בחוזים היחסיים העמלות להן זכאית החברה הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat).</p>		
	3.5.4.2	רכב חובה
<p>הסכמי ביטוח המשנה בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בחוזה מסוג זה נקבע סכום הנזק המרבי שהמבטח הישיר יישא בו בכל תביעה או אירוע אחד (שייר) ומבטח המשנה יישא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע בהסכם וזאת עד לסכום המקסימלי שנקבע ובתמורה לפרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש.</p> <p>בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות לחברה עמלות.</p>		
	3.5.4.3	ענפי חבויות אחרים
<p>מרבית ביטוחי המשנה עבור תחום פעילות זה הינם הסכמים פקולטטיביים לגבי עסקים ספציפיים (לרוב אצל לקוחות גדולים) ובאופן פרטני, וזאת על בסיס יחסי (Quota Share) ו/או בלתי יחסי (Excess of Loss). חוזי ביטוח המשנה של החברה בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בחוזה מסוג זה נקבע סכום הנזק המרבי שהמבטח הישיר יישא בו בכל תביעה או אירוע אחד (שייר) ומבטח המשנה יישא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע בהסכם, וזאת עד לסכום המקסימלי שנקבע ובתמורה לפרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש.</p> <p>בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות לחברה עמלות.</p>		
	3.5.4.4	ענפי רכוש ואחרים
<p>הסכמי ביטוח משנה של החברה בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים יחסיים (Quota Share), וחוזי עודפים יחסיים (Surplus). בנוסף, מתקשרת החברה בתחום זה בהסכמים פקולטטיביים עם מבטחי המשנה. במרבית המקרים ההתקשרויות הפקולטטיביות הינן על בסיס יחסי (Quota Share). עם זאת, קיימים מספר עסקים שההתקשרות הפקולטטיבית הינה על בסיס לא יחסי (Excess of Loss).</p> <p>בחוזים היחסיים רוב העמלות להן זכאית החברה הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat). בהתייחס להסכם ה-Surety Business, העמלות להן זכאית החברה הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat) וכן משולמות לחברה עמלת רווח ממבטחי המשנה, המחושבת בסוף כל שנה קלנדרית.</p>		
	3.5.4.5	ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא
		אין ל- EMI הסדרי ביטוח משנה.
	3.5.5	שינויים בהסדרי ביטוח משנה
<p>בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ובתחום הבריאות.</p>		

שינויים בהסדרי ביטוח משנה לאחר תקופת הדוח

- 3.5.5.1 לאחר תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ובתחום הבריאות.
- 3.5.5.2 לאחר תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ביטוח כללי, למעט דרישת מבטחי המשנה להוספת חריג מגיפה בחוזים השונים (למעט בכיסויים לפוליסות תיקניות).
- 3.5.6 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

כללי

בהתאם לסעיף 8 (א) (7) ובהתאם לסעיף 26(א)(5) בחוזר גופים מוסדיים 31-9-2018 בנושא דירקטוריון גוף מוסדי, דירקטוריון החברה נדרש לקבוע מדיניות ביטוח משנה, לרבות קביעת מסגרת החשיפה המרבית למבטח משנה בודד ולקבוצת מבטחי משנה בעלי זיקה כלכלית. בנוסף, חוזר ביטוח 2003/17 בנושא ניהול החשיפה למבטחי משנה קובע הוראות והנחיות בדבר אופן ניהול החשיפה למבטחי משנה, דרישה לקביעת מדיניות ותקרות חשיפה למבטחי משנה, וכן קביעת הוראות דיווח למפקח. לאור זאת, מדיניות החשיפה למבטחי משנה והיערכות החברה לניהול ולבקרת החשיפות מאושרת מידי שנה על-ידי דירקטוריון החברה.

מדיניות החשיפה של חברות הביטוח בקבוצה למבטחי משנה מבוססת על פיזור הסיכונים בקרב מספר גדול של מבטחי משנה בעלי חוסן כלכלי ודירוג גבוה, באופן ששיעור ההשתתפות של כל מבטח משנה בסיכון המועבר למבטחי משנה לא יהיה גדול. מדיניות זו מיושמת בעיקר לגבי ענפים בהם החשיפה המועברת הינה לסיכונים מהותיים. החברה מבצעת מעקב מתמיד אחר דירוג מבטחי המשנה ואחר נתונים נוספים המצביעים על חוסנם הכלכלי של מבטחי המשנה.

נחיצות ביטוח המשנה, הן לביטוחי פרט והן לביטוחי קולקטיבים, נקבעת על-ידי הנהלת החברה בהתבסס על תיאבון הסיכון הנגזר מהפרמטרים הבאים: הסתברות לתביעה אחת גדולה; הסתברות להצטברות של מספר תביעות לסכום גבוה הנובע ממקרה אחד; מקרים בהם קיים חשש לשינוי במגמת התביעות; מוצרים בהם קיימת תנודתיות אפשרית גבוהה; ענף או מוצר שהניסיון הביטוחי שהצטבר לגביו אינו מספק; ובעת כניסה לתחום פעילות חדש או לסוג כיסויים חדש, בטרם קיים בידי החברה די ניסיון להעריך ברמת מובהקות מספקת את הכיסוי הביטוחי.

על-מנת להקטין את הסיכון הכרוך בחשיפה למבטחי המשנה, פועלת החברה בהתאם לעקרונות הבאים:

א. איתנות פיננסית - החברה בוחנת את רמת איתנותו הפיננסית של מבטח המשנה, כפי שזו באה לידי ביטוי בדירוג האשראי ומיישמת את המדיניות הבאה:

- ככלל, החברה תתקשר עם מבטחי משנה בדירוג (A-) ומעלה בלבד.
- במקרים בהם נדרש ביטוח משנה לתחום פעילות מסוים, בהתאם לתהליך שתואר, אולם לא קיימים מבטחי משנה בדירוג הנדרש להתקשרות בגין פעילות זו, יתאפשר לחברה להתקשר עם מבטח משנה בדירוג נמוך מ (A-), וזאת בכפוף לאישור בכתב מאחראי ביטוח משנה בתחום הרלוונטי.
- החשיפה הכוללת למבטחי משנה בדירוג נמוך מ (A-) מוגבלת ל- 5% מההון המוכר של החברה. כיום, מיעוט של מבטחי המשנה מדורגים בדירוג הנמוך מדירוג (A-), אולם היקף הכיסויים החוזיים הניתנים על ידם הינו נמוך יחסית ולטווח קצר.
- במקרים בהם במהלך ההתקשרות קיימת ירידה בדירוג מבטח המשנה, הגורמת לחריגה פאסיבית מהתנאים שפורטו, מועלה הנושא לדיון בהנהלת החברה לצורך בחינת ההתקשרות.
- מדיניות הפיזור מופעלת גם לגבי חשיפה לסיכויי רעידת אדמה. בהקשר זה נקבעו מגבלות נוספות ברמת סך חשיפה לאירוע נזק על בסיס MPL למבטח משנה בודד. שוקללה התחשבות בדירוג המבטח ומזה נגזרה מגבלה לשיעור החשיפה מולו מסך החשיפה לאירוע רעידת אדמה.

- ב. פיזור החשיפה - פיזור הסיכונים בקרב מספר מבטחי משנה בעלי חוסן כלכלי, באופן ששיעור החשיפה הכוללת לכל מבטח משנה בסיכון המועבר לא יהיה גדול, ככל שניתן. לצורך כך נקבע, כי למעט במקרים מיוחדים, מדיניות החברה תהייה כדלקמן:
- פיזור ברמת פרמיות - סך הפרמיות המשולמות למבטח משנה יחיד במהלך השנה, לא יעלה על 20% מסך הפרמיות המשולמות למבטחי משנה.
  - פיזור ברמת חשיפה למבטח משנה בודד - נקבעו מגבלות בהתחשב באיתנות הפיננסית של המבטח, כפי שזו באה לידי ביטוי בדירוג המפורסם על-ידי חברות דירוג בינ"ל (כדוגמת S&P ו-AM BEST) וכיחס מההון העצמי המוכר של החברה.
  - ברמת חשיפה לקבוצת מבטחי משנה - נקבעה מגבלת חשיפה לקבוצה ברמה שלא תעלה על 15% מההון המוכר של החברה.
- ג. התקשרות לראשונה עם מבטח משנה - מבוססת על הפוטנציאל העסקי הגלום בשיתוף הפעולה, מומחיותו של מבטח המשנה בתחום הביטוח הרלוונטי, היקף פעילותו הרלבנטיים בארץ ובחול ובחינת איתנותו הפיננסית ועמידתו במגבלת הדירוג (A-) כאמור לעיל. בהתקיים תנאים מסוימים שהוגדרו במדיניות החברה, תידרש גם חוות דעת של אגף ניהול סיכונים, טרום ההתקשרות.
- ד. ניהול חשיפת האשראי למבטחי משנה בהתאם לנהלי החברה - החברה מבצעת מעקב אחרי יתרות והתחייבויות מבטח המשנה אל מול החברה, ובמידת הצורך מבוצעת הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק, על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב. במקרה בו סבורה החברה כי קיים חשש לחדלות פירעון מצד מבטח המשנה, חלקו של אותו מבטח משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון.

3.5.7 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

- 3.5.7.1 בשנת 2020, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח חיים של הקבוצה הוא כ- 2.7% מהפרמיה ברוטו.
- 3.5.7.1.1 בחוזים יחסיים מסוג מכסה (Quota Share) לא קיימות מגבלות או תקרות כיסוי לגבי השתתפות של מבטח המשנה בתביעות מהותיות בתקופה המדווחת.
- 3.5.7.1.2 בחוזים מסוג חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופה, הקבוצה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.
- 3.5.7.1.3 לקבוצה מספר מבטחי משנה, שחלקם בפרמיות ביטוח המשנה בביטוח חיים מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	שם מבטח המשנה
53%	87	AA-	Swiss Re
22%	37	AA-	Munich Reinsurance

3.5.8 ביטוח בריאות

- 3.5.8.1 בשנת 2020, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח בריאות של הקבוצה הוא כ- 5.8% מהפרמיה ברוטו.
- 3.5.8.2 בחוזים יחסיים מסוג מכסה (Quota Share) קיימות מגבלות או תקרות כיסוי לגבי השתתפות של מבטח המשנה בתביעות באופן לא מהותי.

3.5.8.3 בחוזים מסוג בלתי יחסי למקרי קטסטרופה, הקבוצה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

3.5.8.4 לקבוצה מספר מבטחי משנה, שחלקם הפרמיות ביטוח המשנה בביטוח בריאות מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה
Scor	AA-	167	58%
Swiss Re	AA-	63	22%

3.5.9 ביטוח כללי

3.5.9.1 בשנת 2020, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח כללי של הקבוצה הוא כ- 35% מהפרמיה ברוטו.

3.5.9.2 לקבוצה מבטח משנה, שחלקו בפרמיות ביטוח המשנה בביטוח כללי מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה
Zurich Insurance Co	AA-	406	35%

3.5.9.3 בתת תחום הפעילות ענפי חבויות אחרים היה לחברה, בגין תקופות קודמות לתקופת הדוח, מבטח משנה שאליו הועברו יותר מ- 10% מכלל הפרמיות של החברה. החשיפה הגבוהה יחסית למבטח המשנה נבעה מסוג ספציפי של פוליסות אחריות מקצועית, בהן החברה התקשרה לגבי עסקאות אלו בחוזים פקולטיביים עם שני מבטחי משנה ייחודיים, אשר מתמחים ומעניקים כיסוי עבור סוג פעילות ייחודי זה. בשנת הדוח הקודמת מכרה מבטחת משנה אחת את חלקה בחוזים הפקולטיביים למבטחת המשנה השנייה.

3.5.9.4 בתת תחומי הפעילות רכב רכוש, רכב חובה וענפי חבויות אחרים: החברה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בהסכמי ביטוח המשנה בתקופה המדווחת וגם אין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

3.5.9.5 ענפי רכוש ואחרים:

(א) בחוזה אש (חוזה יחסי משולב מסוג מסה Quota Share ועודפים יחסי מסוג Surplus) יש מגבלת חשיפה לכיסוי רעידת אדמה לסכום מרבי בסך של 50 מיליארדי דולר ארה"ב ותוספת כיסוי של 10% נוספים לסך הנ"ל וזאת באופן אוטומטי, בכפוף לדיווח למבטחי המשנה בהתאם. כמו כן, יש מגבלה לכיסוי באירוע רעידת אדמה בודד בסכום המהווה 5% מהחשיפה המצוינת לעיל.

(ב) בחוזה לסיכונים טרור הקשורים ברכוש (חוזה יחסי משולב מסוג מסה Quota Share וחווה עודפים יחסי מסוג Surplus) קיימת מגבלת תקרה של 100 מיליוני דולר לאירוע ו- 120 מיליוני דולר לשנה.

3.5.10 חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה

מדיניות החברה לפיזור הסיכונים בין מספר גדול של מבטחי משנה בענפים בהם החשיפה המועברת למבטחי משנה הינה מהותית, כשלכל מבטח משנה שיעור השתתפות נמוך יחסית בסיכון, חלה גם על סיכוני רעידות אדמה. שיעור ה-Maximum Probable Loss (המייצג את ההערכה בדבר מקסימום הנזק העלול להיגרם מאירוע של רעידת אדמה) ("MPL"), הממוצע הינו כ- 2.4% לפני השתתפות עצמית. בהחלטותיה לגבי סכומי הכיסויים בביטוחי המשנה לגבי נזקי קטסטרופה, החברה הסתמכה על תוצאות ניתוח סיכונים שנעשה עבורה מספר פעמים בעבר על-ידי חברת (Risk Management Services Air Worldwide), שהינה חברה בינלאומית בעלת ניסיון בהערכת סיכוני רעידות אדמה וחברת Air Worldwide Corporation, שאף היא חברה בינלאומית בעלת ניסיון בנושא זה. התוכנה של Air Worldwide Corporation נרכשה ע"י החברה והערכות החברה מתבססות גם על תוצאות ניתוח הסיכונים שנעשה באופן עצמאי ע"י המחלקה האקטוארית של החברה לפי מודל זה.

חשיפת מבטחי משנה לסיכוני רעידת אדמה: כאמור לעיל, מדיניות החברה בנושא ביטוח משנה היא פיזור הסיכונים בין כמה שיותר מבטחי משנה עם אחוזי השתתפות נמוכים. מדיניות זו מופעלת גם לגבי חשיפתם של מבטחי משנה לסיכוני רעידת אדמה. מבטחי המשנה משתתפים בסיכוני רעידת אדמה באופן יחסי ולא יחסי כדלקמן: חוזה יחסי לרכוש (חוזה יחסי משולב מסוג מכסה Quota ועודפים יחסי מסוג Surplus הכולל גם במסגרת הרכוש כיסוי לסיכוני רעידת אדמה באותו שיעור) ובנוסף, התקשרויות על בסיס פקולטטיבי לעסקי רכוש (בעיקר התקשרויות על בסיס יחסי), הכוללות גם כיסוי לסיכוני רעידת אדמה באופן יחסי ובאותו שיעור של השתתפות בסיכוני הרכוש. כמו כן, החברה רוכשת חוזה לא יחסי מסוג Excess of Loss לסיכוני רעידת אדמה רכוש בלבד המגן על שיר החברה. דירוגם של הרוב המכריע של מבטחי המשנה בסיכוני רעידת אדמה הם A- ומעלה, לפי דירוג של S&P ו-A.M.BEST. בחישוב ה-MPL שהחברה משתמשת, שהוא כאמור לעיל בממוצע כ- 2.4% לפני השתתפות עצמית, סכומי הביטוח בחשיפה של מבטחי המשנה היחסיים ברעידת אדמה נכון ליום 31 בדצמבר 2020 הוא 12,143 מיליוני ש"ח והלא יחסי הוא 1,248 מיליוני ש"ח. כל מבטח משנה מחשב לעצמו את ה-MPL ומבסס את הערכתו על הכלים המקצועיים שעומדים לרשותו וכן באמצעות חברות המתמחות בהערכת סיכוני רעידות האדמה בעולם. למבטח המשנה Zurich שוויץ, המדרג AA- יש חשיפה לסיכון רעידת אדמה, במונחי MPL, בשיעור של 27.8% מסך החשיפה לרעידת אדמה בחישוב MPL.

3.5.11 פרטים נוספים

לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה - ראו באור 35 ח' לדוחות הכספיים.

3.5.12 תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי במיליוני ש"ח⁽¹⁾:

תתי תחומי פעילות:					בשנת 2020 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,166	343	803	13	7	סה"כ פרמיות ⁽²⁾
177	(7)	170	1	13	רווח (הפסד) ⁽³⁾

תתי תחומי פעילות:					בשנת 2019 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,091	316	755	13	7	סה"כ פרמיות
248	(5)	240	(3)	16	רווח (הפסד) ⁽³⁾

תתי תחומי פעילות:					בשנת 2018 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,071	298	740	26	7	סה"כ פרמיות
207	52	147	(8)	16	רווח (הפסד) ⁽⁴⁾

⁽¹⁾ תוצאות ביטוח משנה מחושבות כאמור בבור 35 לח' לדוחות הכספיים. הנתונים מחושבים בעיקר על-פי פרמיות ביטוח משנה, בניכוי חלק מבטחי המשנה בתביעות (כולל עתודות). בהתאם לכך, לא נלקחו בחישוב תוצאות פעילות מבטחי המשנה הכנסותיהם מהשקעות, המהוות רכיב משמעותי מאוד בתוצאה הסופית של פעילותם ובמיוחד בענפי החבויות, שבהם קיימות רזרבות בסכומים מהותיים והתביעות מתאפיינות בזנב ארוך.

⁽²⁾ הגידול בפרמיות ביטוח משנה בשנת 2020, נובע בעיקר מגידול בפעילות בענפי החבויות ובענפי רכוש ואחרים.

⁽³⁾ הקיטון ברווח מבטחי המשנה בשנת 2020 למול שנת 2019 נובע בעיקר מענף אובדן רכוש דירות ומשכנתאות שהושפעו מנזקי חורף ברבעון הראשון והרביעי.

⁽⁴⁾ הגידול ברווח מבטחי המשנה בשנת 2019 למול שנת 2018 נובע בעיקר מענף אובדן רכוש שהושפע מהתפתחות שלילית במספר תביעות בשנת 2018.

תוצאות פעילות מבטחי המשנה בתחום החבויות נובעות, ברובן, מענף ביטוח אחריות מקצועית ובמיוחד ביטוח אחריות מקצועית רפואית. רווחי מבטחי המשנה נבעו בעיקר מכיסוי רעידת אדמה, הן כביטוח קטסטרופה והן כרכיב בביטוחי רכוש ואחרים.

2018	2019	2020	תת תחום רכוש ואחרים (מיליוני ש"ח)
482	478	507	פרמיה בגין ביטוח משנה יחסי
29	35	24	פרמיה בגין ביטוח משנה לא יחסי
229	243	272	פרמיה בגין רעידת אדמה
740	756	803	סה"כ

3.6 הון אנושי

הנהלת החברה מאמינה, כי עובדיה הינם הנכס האסטרטגי העיקרי שלה. למרות גודלה של החברה, הנהלת החברה עושה כל שביכולתה על מנת להקנות בקרב עובדיה אורה של חברה משפחתית. החברה משקיעה רבות בהון האנושי שלה ודואגת ליצירת בית חם לעובדיה.

לגבי המבנה הארגוני של הקבוצה - ראו סעיף 1.1.9 לעיל.

מצבת עובדי החברה והחברות הבנות שלה:

נכון ליום 31 בדצמבר 2020, בחברה ובחברות הבנות שלה הועסקו 3,375 עובדים בכ - 3,038 משרות. בחברה מועסקים עובדים העוסקים בתחום פעילות ספציפי ועובדים המעניקים שירותים ליותר מאשר תחום פעילות אחד. כך, למשל, עובדי חטיבת הכספים מעניקים שירותים ליותר מאשר תחום פעילות אחד. להשפעת משבר הקורונה על מצבת עובדי החברה בתקופת הדוח, ראו סעיף 2.2 בדוח הדירקטוריון. מצבת עובדי החברה, ליום 31 בדצמבר 2020, הינה כדלקמן:

מספר עובדים	חברה / חטיבה / אגף
	הראל ביטוח
44	הנהלה/מטה/אחרים
272	חטיבת ביטוח כללי
537	חטיבת חיסכון ארוך טווח
368	חטיבת בריאות
974	חטיבת מטה*
82	חטיבת השקעות
368	חטיבת כספים ומשאבים
34	חטיבת אקטואריה וניהול סיכונים
52	חטיבת משאבי אנוש
176	חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות
370	חטיבה משפטית ושירות
30	חטיבה לאסטרטגיה דיגיטלית
3,307	סה"כ הראל ביטוח (כולל הראל פנסיה וגמל)
62	סוכנויות ביטוח בשליטה
6	EMI
3,375	סה"כ

* השינוי במצבת העובדים מול התקופה המקבילה אשתקד נבע, בין היתר, משינוי מבני במסגרתו מוזגה סטנדרד לחברה במהלך תקופת הדוח. לפרטים נוספים - ראו סעיף 1.1.7.8.

מצבת עובדי החברה, ליום 31 בדצמבר 2019, הייתה כדלקמן:

מספר עובדים	חברה / חטיבה / אגף
	הראל ביטוח
63	הנהלה/מטה/אחרים
340	חטיבת ביטוח כללי
752	חטיבת חיסכון ארוך טווח
392	חטיבת בריאות
675	חטיבת מטה
82	חטיבת השקעות
405	חטיבת כספים ומשאבים
38	חטיבת אקטואריה וניהול סיכונים
61	חטיבת משאבי אנוש
193	חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות
22	חטיבה משפטית
3,023	סה"כ הראל ביטוח (כולל הראל פנסיה וגמל)
62	סוכנויות ביטוח בשליטה
6	EMI
3,091	סה"כ

3.6.1 שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה

בינואר 2020 מר אדם פולצ'יק החל את כהונתו כמשנה למנכ"ל החברה וכמנהל חטיבת אסטרטגיה דיגיטלית.

ביום 31 בדצמבר 2020 מר שלמה פוקס סיים את כהונתו כמשנה למנכ"ל החברה וסגן מנהל חטיבת ביטוח כללי.

ביום 12 באוגוסט 2020 מר בן המבורגר החל את כהונתו כדירקטור בחברה.

לפרטים אודות שינויים במצבת הדירקטורים הבלתי תלויים של החברה, ראו סעיף 4.1 להלן.

3.6.2 תנאי ההתקשרות עם העובדים

כל עובדי החברה והחברות הבנות שלה מועסקים בהסדרים או בחוזים אישיים ולא בהסכמי עבודה קיבוציים. משכורתו ותנאי העסקתו של כל עובד נקבעים בהסכם ההעסקה האישי שלו. התגמול על-פי הסכמי ההעסקה הינו, בעיקרו, על בסיס משכורת קבועה ובתפקידי השיווק והשימור קיים, לעיתים, רכיב של תגמול על בסיס הצלחה. בתחום שוק ההון והשירותים הפיננסים שכר חלק מהעובדים נקבע כשכר בסיס בתוספת תגמול הנגזר מפעילות תחום עיסוקם. בהתאם להסכמי ההעסקה, העובדים זכאים לביטוח פנסיוני, במסלול שנבחר על ידם (ביטוח, קרן פנסיה, שילוב של ביטוח ופנסיה וכיוצא"ב). בנוסף, מרבית העובדים זכאים לכך שהחברה תפריש עבורם לקרן השתלמות. תקופת ההודעה המוקדמת בפיטורים או התפטרות אינה עולה בדרך כלל על 30 ימים, אולם ביחס להנהלה הבכירה נקבעה תקופת הודעה מוקדמת ארוכה יותר.

הסכם העבודה האישי קובע, בין היתר, את מספר ימי החופשה להם זכאי כל עובד (בכל מקרה, מספר הימים אינו פחות מהמינימום הקבוע בחוק). העובדים זכאים לתנאים סוציאליים נוספים, בהתאם לחוק הישראלי: דמי הבראה וחופשת מחלה.

עובדים בכירים זכאים לשכר בסיס בתוספת תנאים נלווים כגון רכב צמוד, החזר הוצאות, אש"ל וכד', ובנוסף זכאים לבונוס שנתי, בהתאם למדיניות שאושרה על ידי דירקטוריון החברה. בנוגע לתגמול נושאי משרה בכירה ולנושאי משרה שעוסקים בתחום ניהול ההשקעות - ראו פירוט להלן.

בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, עובדי הקבוצה נהנים ממספר הטבות נוספות: (1) ביטוח בריאות קולקטיבי לעובדי הקבוצה, ללא תשלום פרמיה (העובד משלם רק את המס בגין שווי ההטבה); (2) אפשרות לצרף לביטוח הבריאות הקולקטיבי את בני משפחתו של העובד; (3) ביטוח שיניים קולקטיבי לעובדי הקבוצה (לעובד ובני משפחתו) במימון העובד.

3.6.3 מידע אודות דירקטורים ונושאי משרה

למידע אודות דירקטורים ונושאי משרה ראו תקנות 26 ו-26א בפרק החמישי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

לעניין מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה - ראו תקנה 21 (א)(1) בפרק החמישי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה. בנוסף, החברה מפרסמת באתר האינטרנט שלה מידע בנושא, בכתובת הבאה:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx>

למידע אודות תגמולים לנושאי משרה - ראו תקנה 21 בפרק החמישי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

למידע אודות שיפוי וביטוח - ראו תקנה 22 בפרק החמישי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

למידע אודות תנאי כהונה והעסקה של בעלי שליטה - ראו תקנה 21 בפרק החמישי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

3.6.4 הדרכות לעובדים

החברה מפעילה עבור החברות בקבוצה מערך הדרכה המקיים תכניות הדרכה חוצות ארגון לצד פתרונות למידה מותאמים לצרכי היחידות העסקיות. מדי שנה נקבעת על-ידי החברה תכנית הדרכה שנתית, הנגזרת מתכניות העבודה ומן היעדים העסקיים שהתוותה הנהלת החברה. תכנית זו כוללת פעילויות למידה לפיתוח העובדים בתחומים, כגון: היכרות עם מוצרים חדשים, הוראות רגולטוריות בתחומים השונים, התמצאות בתהליכי עבודה חדשים/משתנים, הדרכות לשימוש במערכות ליבה, סדנאות לשיפור מיומנויות הנדרשות לביצוע התפקיד, סדנאות לפיתוח מנהלים וכד'. בנוסף מבוצע פיתוח כלים להכשרה ולחניכת עובדים חדשים, הכוללים לומדות וקורסים להגברת אוריינטציה עם הארגון.

במקביל לפעילויות ההדרכה הנגזרות מצרכים עסקיים כאמור, מקיימת החברה פעילויות רחב המוצעות לעובדים לטובת העשרה ולפיתוח אישי. כמו כן, החברה מקיימת שיתופי פעולה עם מכללות ועם מוסדות אקדמיים לצורך הכשרת עובדים במסגרת קורסים והשתלמויות בתחום הביטוח וכן לימודי BA בביטוח.

בעקבות משבר הקורונה העולמי, שחל בתקופת הדוח, הותאם מערך הלמידה הארגוני לשם מתן מענה מהיר לאתגרים החדשים. בתוך כך נערכו המרות של הכשרות פרונטליות למרחב הווירטואלי, התקיימו סדנאות להכשרת עובדים ומנהלים ללמידה ולהדרכה און ליין והוגברו פתרונות למידה דיגיטליים המאפשרים למידה מרחוק. כמו כן, נערכה התאמה בתכנים ובשיטות ההדרכה של תכניות ארגוניות לפיתוח אישי.

3.6.5 קוד אתי לעובדי הקבוצה

הנהלת הקבוצה דוגלת בתרבות עסקית נאותה של עובדיה ומנהליה (כולל דירקטורים) במסגרת מילוי תפקידם בחברה. בהתאם לכך אימצה החברה קוד אתי. כל עובד המתקבל לחברה מאשר בחתימתו, כי קרא את הקוד האתי וכי הוא מתחייב לפעול לפיו.

3.7 שיווק והפצה

3.7.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ההפצה והשיווק של מוצרי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח נעשים בעיקר באמצעות סוכנים וסוכנויות ובאמצעות מכירה ישירה ללקוחות, בין היתר, באמצעים דיגיטליים. בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה פעילות ההפצה מתבצעת גם באמצעות מערך הייעוץ הפנסיוני בבנקים השונים עמם חתומות החברות המנהלות על הסכמי הפצה. למעט מספר סוכנויות, החברה אינה מחזיקה בבעלות על הסוכנויות העוסקות בשיווק מוצרי הקבוצה. לקבוצה פריסה ארצית רחבה באמצעות מערך מקצועי ומיומן של כ- 5,864 סוכנים, הפועלים באמצעות המחוזות והסניפים של הקבוצה ומעניקים שירות אישי ברמה הגבוהה ביותר לכל אחד מלקוחותיה. הקבוצה רואה במערך סוכני הביטוח נכס אסטרטגי, אשר מהווה חלק בלתי נפרד מפעילותה.

3.7.1.1 ביטוח חיים

נכון למועד הדוח הקבוצה פועלת באמצעות כ- 3,392 סוכני ביטוח. לחברה הסכמי שיווק עם סוכנויות ביטוח בנקאיות למכירת ביטוח חיים למשכנתא. לחברה אין סוכן ששיעור מכירותיו החדשות בענף ביטוח חיים בשנת 2020 עולה על 10% מסך המכירות בתחום חיסכון ארוך טווח.

שיעור העמלות שמשולמות לסוכנים נקבע בהסכמים הפרטניים שנחתמים עם הסוכנים.

החברה משלמת עמלות שוטפות לאורך חיי הפוליסה. על חשבון עמלות אלו משולמות, במקרים מסוימים, מקדמות לתקופות שונות. מקדמות שאינן עומדות בכללים מסוימים שנקבעו בחוזר הממונה, הינן "נכס לא מוכר", המביא להגדלת סכום ההון העצמי המינימלי הנדרש. בנוסף, החברה משלמת לסוכניה עמלות אשר נקבעות בהתאם להיקף המכירות של פוליסות חדשות.

כמו כן, החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות.

בשנת 2020 שיעור סך העמלות בביטוח חיים הוא 11.5% מסך הפרמיות בתחום, לעומת שיעור של 11.2% בשנת 2019 ושיעור של 12.5% בשנת 2018.

השיעור הממוצע של העמלה מהפרמיה המשוננת החדשה שנמכרה בשנת 2020 הינו כ- 26.4% לעומת שיעור של כ- 30.7% בשנת 2019 ושיעור של כ- 27.9% מהפרמיה המשוננת החדשה שנמכרה בשנת 2018.

3.7.1.2 קרנות פנסיה

הקבוצה משווקת את קרנות הפנסיה בעיקר באמצעות סוכני ביטוח וסוכנויות ביטוח או באופן ישיר, באמצעות יחידות השיווק של החברה. בנוסף, מתבצעת גם הפצה של קרנות פנסיה באמצעות יועצים פנסיונים בבנקים השונים.

לעניין קרנות ברירת מחדל נבחרות בפנסיה ראו סעיף 2.1.1.2.

בענף הפנסיה קיימת תחרות עזה בין החברות המנהלות של קרנות הפנסיה. התחרות מתבטאת, בעיקרה, בשיעור ההנחה בדמי הניהול.

נכון למועד הדוח, הראל פנסיה וגמל קשורה בהסכמי הפצה עם מרבית הבנקים.

עמלות לסוכני ביטוח בגין מכירת מוצרי פנסיה משולמות בדרך כלל בשיעור מדמי הגמולים על-פי הסכם פרטני בין הסוכן לחברה. החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות.

שיעור סך עמלות ההפצה לבנקים ועמלות סוכנים בקרנות הפנסיה, בגין תקופת הדוח, עמד על 0.08% מסך הנכסים המנוהלים בתחום.

3.7.1.3 קופות גמל

קופות הגמל של הקבוצה משווקות באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח, פעילות ישירה מול גופים וחברות שונות במשק, באמצעות יחידות השיווק של החברה ומופצות באמצעות יועצים פנסיוניים בבנקים השונים.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), תשס"ו-2006 קובעות כי חברה מנהלת רשאית לשלם עמלת הפצה בשיעור חודשי שאינו עולה על החלק השנים עשר של 0.25% מסך כל הסכומים העומדים לזכות הלקוח בחשבון בקופת הגמל, ביום העסקים האחרון של כל חודש.

הראל פנסיה וגמל קשורה בהסכמי הפצה עבור קופות הגמל עם מרבית הבנקים.

עמלות לסוכני ביטוח בגין מכירת מוצרי גמל משולמות בשיעור מהצבירה של לקוחות הסוכן. החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף.

שיעור עמלות ההפצה לבנקים ועמלות הסוכנים הממוצע בקופות הגמל, בגין תקופת הדוח, עמד על 0.16% מסך הנכסים המנוהלים בתחום.

3.7.2 ביטוח בריאות

ההפצה והשיווק של פוליסות הפרט של הקבוצה בתחום ביטוח בריאות נעשית ברובה באמצעות סוכני וסוכנויות הביטוח המוכרים את מוצרי הקבוצה, בין היתר, באמצעים דיגיטליים. הביטוחים הקבוצתיים נמכרים באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח ובאופן ישיר מול הארגונים הרלוונטיים.

בביטוח סיעודי, הראל קשורה בהסכם עם שירותי בריאות כללית בדבר שיווק ביטוח סיעודי לחברי שירותי בריאות כללית, במסגרת פוליסה קבוצתית המכונה "סיעודי מושלם פלוס".

דקלה מעניקה לחברה שירותים בתחום שיווק הפוליסות, יישוב התביעות ושירות לקוחות, בקשר עם פוליסת "סיעודי מושלם פלוס".

שיעורי העמלות שמשולמות על-ידי חברות הקבוצה לסוכנים עבור מכירת פוליסות נקבעים בהסכמים הפרטניים שנחתמים עם הסוכנים.

תשלום עמלות בביטוחי בריאות מתפרס לאורך חיי הפוליסה, אלא אם נקבע הסדר אחר. על חשבון עמלות אלו משולמות, במקרים מסוימים, מקדמות לתקופות שונות. כמו כן, החברות בקבוצה עורכות מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים, בכפוף לעמידה ביעדים, תשלום כספי או הטבות בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות.

בשנת 2020 שיעור העמלות הממוצע מהפרמיות בתחום ביטוחי הבריאות עמד על כ- 14.6% מסך הפרמיה, לעומת שיעור של כ- 16.1% בשנת 2019 ושיעור של 17.5% בשנת 2018.

3.7.3 ביטוח כללי

3.7.3.1 רכב רכוש

החברה משווקת את מוצריה בתת תחום זה בעיקר באמצעות סוכני ביטוח וסוכנויות ביטוח וכן באמצעים דיגיטליים. מרבית סוכני הביטוח האלמנטרי של החברה פעילים בתת תחום רכב רכוש. כן פועלת החברה לשיווק בתחום זה תוך שימוש במוטג "UPGRADE".

הפוליסות המוצעות במסלול זה הינן למבוטחים בעלי מאפייני נהיגה מסוימים שעל פי ניסיונה של החברה מוגדרים כבעלי סיכון ביטוחי נמוך מהממוצע ולהם ניתן להציע מחיר אטרקטיבי יותר וכן כסויים רחבים יותר. הפוליסות במסלול זה נמכרות באמצעות מוקד טלפוני שדרכו ניתן לקבל הצעות ביטוח ובמידת הצורך מופקות פוליסות לאחר ביצוע חיתום מקצועי. הפניית הלקוחות למוקד נעשית על ידי סוכני החברה ועל ידי אמצעי הפרסום השונים.

בנוסף, נמכרות פוליסות ביטוח רכב רכוש בעסקאות ישירות מול מספר מצומצם של לקוחות עסקיים המעוניינים בהתקשרות ישירה ללא גורם מתווך, לרבות מכח מכרזים.

בגין תיווך בעסקאות לביטוח רכב רכוש, משולמות לסוכני הביטוח עמלות בכסף ו/או בשווה כסף. העמלה נקבעת, בעיקרה, כאחוז מהפרמיות ובחלקה מותנית בהיקף הפעילות ו/או הרווחיות של הביטוחים שנעשו בתיווך הסוכן.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום רכב רכוש הסתכם בשנת 2020 בכ- 15.3%, לעומת כ- 15.5% בשנת 2019 וכ- 14% בשנת 2018.

אין לחברה סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בתתי תחום ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה עולה על 10% מהיקף פעילותה בתחום.

3.7.3.2 רכב חובה

החברה משווקת את מוצריה בתת תחום זה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח וכן באמצעים דיגיטליים, באופן הזהה לשיווק המוצרים בתחום רכב רכוש (לפרטים לגבי אופן שיווק המוצרים באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח - ראו סעיף 3.7.3.1 לעיל).

שיווק של ביטוחי רכב חובה לקבוצות גדולות נעשה בדרך כלל באמצעות השתתפות במכרז שמפרסמים גופים מאוגדים (למשל: החשכ"ל עבור עובדי המדינה).

העמלות לסוכני הביטוח עבור מכירת פוליסות ביטוח רכב חובה נקבעות, בעיקר, כשיעור מהפרמיה. בשל המורכבות של ביטוח זה, החברה אינה נוהגת לשלם עמלות רווח בתחום זה, אולם במקרים מסוימים משלמת עמלות היקף, בגין נפח פעילות גדול במיוחד.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום רכב חובה הסתכם בשנת 2020 בכ- 4.9% לעומת שיעור של כ- 5.2% בשנת 2019 ושיעור של כ- 3.9% בשנת 2018.

אין סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בחברה בתתי התחומים ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עולה על 10% מהיקף הפעילות בתחום זה.

3.7.3.3 ענפי חבויות אחרים

החברה משווקת את מוצריה בתת תחום ענפי חבויות אחרים באמצעות סוכני הביטוח ובאופן ישיר, בין היתר, בהשתתפות במכרזים שמפרסמים גופים עסקיים וכן באמצעים דיגיטליים. הפעילות הישירה הינה בעיקרה בביטוח אחריות נושאי משרה ודירקטורים וכן פוליסות עבור עסקים גדולים במיוחד. לחברה מחוז נפרד המוגדר כמחוז תעשייה וסיכונים מיוחדים, המתמחה במתן פתרונות ביטוחיים עבור עסקים גדולים ומורכבים במיוחד מבחינת היקף וסוג הכיסויים הנדרשים על ידי הלקוח או יועציו וכן למצבים של מתן פתרונות לעסקים שלהם פריסה רב לאומית וזאת, בין היתר, באמצעות שיתופי פעולה עם מבטחי משנה וכן מבטחים זרים אותם מייצגת הקבוצה בישראל, ובכללם חברת ZURICH השוויצרית.

עמלות הסוכנים משולמות בכסף ו/או בשווה כסף. העמלות לסוכנים מושפעות לעיתים משיעור הדמים המתווסף לפוליסה וכן, לעיתים, מרווחיות התיק של הסוכן.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום חבויות אחרים הסתכם בשנת 2020 בכ- 11.3%, לעומת כ- 11.6% בשנת 2019 וכ- 11.4% בשנת 2018.

כ- 32.5% מסך הפרמיות בתת תחום ענפי חבויות אחרים משווק באמצעות סוכנות אחת, שהינה חברה כלולה של החברה. אובדן הפרמיות המשווקות באמצעות סוכנות זו לא ישפיע מהותית על רווחיות תחום זה.

3.7.3.4 ענפי רכוש ואחרים

החברה משווקת את מוצריה בתת תחום זה באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח ובאופן ישיר, בין היתר, באמצעות השתתפות במכרזים עסקיים וכן באמצעים דיגיטליים. הפעילות הישירה הינה בעיקרה מול לקוחות עסקיים גדולים שבהם מערך הביטוחים הינו בדרך כלל מורכב יותר. לחברה מחוז נפרד המוגדר כמחוז תעשייה וסיכונים מיוחדים המתמחה במתן פתרונות ביטוחיים עבור עסקים גדולים ומורכבים במיוחד, מבחינת היקף וסוג הכיסויים הנדרשים על ידי הלקוח או יועציו

וכן למצבים של מתן פתרונות לעסקים שלהם פריסה רב לאומית, וזאת, בין היתר, באמצעות שיתופי פעולה עם מבטחי משנה וכן מבטחים זרים אותם מייצגת הקבוצה בישראל, ובכללם חברת ZURICH השוויצרית. פוליסות ביטוח מבנה אגב משכנתא נמכרות ברובן אצל הבנקים למשכנתאות, באמצעות סוכנויות ביטוח ייעודיות אשר קשורות בהסכמים עם החברה, ומיעוטן באמצעות סוכני הביטוח. העמלה לסוכנים עבור התיווך בעסקאות ביטוח בתת תחום ענפי ביטוח רכוש ואחרים נקבעת, בעיקרה, כשיעור מהפרמיה נטו ובחלקה מותנית בהיקף המכירות של הסוכן. בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדיר), התשע"ב-2012, החל מיום 1 בינואר 2013 נקבעה מגבלה של 20% (כולל מע"מ) מדמי הביטוח שגבה המבטח מהמבוטח, על דמי העמילות עבור תיווך בפוליסות ביטוח מבנה אגב הלוואה לדיר.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום ענפי רכוש ואחרים הסתכם בשנת 2020 בכ- 14.3%. שיעור העמלות בביטוחי אובדן רכוש אחר עסקי (ללא ענף הדירות לרבות משכנתאות) הוא כ- 12.3% מהפרמיות ושיעור העמלות בענף מקיף דירות, לרבות משכנתאות הוא 18.7% מסך הפרמיות של ענף זה, לעומת שיעור של כ- 19.7% אשתקד וכ- 19.3% בשנת 2018. במהלך תקופת הדוח הוקטן שיעור דמי העמילות כאמור ל-15% (כולל מע"מ).

3.7.3.5 ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

כמפורט בסעיף 1.2.3.5 לעיל, בשל הוראות רגולטוריות של בנק ישראל, בתקופת הדוח לא שוקו פוליסות חדשות בתחום זה.

3.7.4 שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה שפורסמו במהלך תקופת הדוח:

לא חלו שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה במהלך תקופת הדוח.

3.7.5 הסוכנויות העיקריות שבשליטת הקבוצה

הסוכנויות העיקריות שבשליטת הקבוצה הינן: דקלה, הפועלות בעיקר בתחום ביטוחי הבריאות; וריטס סוכנויות לביטוח בע"מ וידידים הסדרים פנסיוניים הפועלות בכל תחומי הפעילות שבהם פועלת החברה; ותכנון מתקדם – סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ, הפועלת בתחומי החסכון ארוך הטווח.

3.7.6 תלות בגורם שיווק

בכל אחד מתחומי פעילותה אין לקבוצה תלות בגורם שיווק כלשהו, באופן שאובדנו עלול להשפיע השפעה מהותית לרעה על אחד מתחומי הפעילות או עלול לגרום לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם.

3.8 ספקים ונותני שירותים

3.8.1 ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

בתחום ביטוח החיים וחסכון ארוך הטווח הקבוצה קשורה במספר רב של הסכמים עם ספקים בקשר עם תחום פעילות זה. ההתקשרויות העיקריות הינן עם ספקים בתחומי תשלומי הקצבאות וספקים בתחום תפעול קופות הגמל המרכזיות.

לחברות בקבוצה אין תלות במי מספקי השירותים. לגבי מרבית השירותים להם זקוקה החברה בתחום הפעילות, החברה קשורה בהסכמים עם מספר ספקים, באופן שמאפשר לה גמישות תפעולית. קיומם של ספקים תחליפיים זמינים עבור מרבית השירותים המנויים לעיל מונעת תלות של החברה בספק זה או אחר.

3.8.2 ביטוח בריאות

בתחום ביטוחי בריאות הקבוצה קשורה במספר רב של הסכמים עם ספקים בקשר עם הכיסויים הנכללים בפוליסות בתחום פעילות זה. ההתקשרויות העיקריות הינן עם בתי חולים פרטיים, רופאים ונותני שירות רפואי וכן עם ספקי כתבי שירות.

לחברות בקבוצה אין תלות במי מספקי השירותים. לגבי מרבית השירותים להם זקוקה החברה בתחום הפעילות, החברה קשורה בהסכמים עם מספר ספקים, באופן שמאפשר לה גמישות תפעולית. קיומם של ספקים תחליפיים זמינים עבור מרבית השירותים המנויים לעיל מונעת תלות של החברה בספק זה או אחר.

3.8.3 ביטוח כללי

3.8.3.1 רכב רכוש

ההתקשרויות העיקריות הינן עם ספקי שירותי תיקון לכלי רכב, ספקי חלקי חילוף וספקים של כתבי שירות.

לא קיימת לחברה תלות בספקי השירות כאמור, שכן קיימים ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר, בהתחשב במהות ההתקשרויות השונות, הגם שהחברה קשורה מראש, במרבית המקרים, עם יותר מספק שירות אחד. לאור התחרות הקיימת בין ספקי השירותים כאמור, לשינוי בזהות ספק זה או אחר לא צפויה להיות השפעה שלילית על תוצאות הפעילות בתת תחום רכב רכוש.

3.8.3.2 רכב חובה

על מנת לייעל את הליך סילוק התביעות בביטוח חובה, תוך ניצול גודלה היחסי ורצונה לתת שירות איכותי ומקצועי, וכן להפחית את ההוצאות הכרוכות בסילוק התביעות ובמקביל לשלם את הפיצויים הנאותים, קשורה החברה בהסכמים עם ספקים הכוללים בין היתר עורכי דין, רופאים וחוקרים פרטיים.

לחברה לא קיימת תלות בספק מסוים וזאת בזכות התקשרותה עם מגוון ספקים בפריסה ארצית רחבה.

3.8.3.3 ענפי חבויות אחרים

על מנת לייעל את הליך סילוק התביעות בתת תחום ביטוחי חבויות, התקשרה החברה בהסכמים עם שורה ארוכה של ספקים, הכוללים, בין היתר, עורכי דין, שמאים, מוסדות רפואיים, חוקרים פרטיים ועוד. טיפול בתביעות ביטוח אחריות מקצועית רפואית מבוצע על-ידי חברה מוחזקת, שרכשה במשך שנים מומחיות וניסיון רב בטיפול בענף ייחודי זה.

לחברה לא קיימת תלות בספק מסוים עבור תת תחום הפעילות, וזאת בזכות התקשרותה עם מגוון רחב של ספקים בפריסה ארצית. כמו כן, לא צפויה להיות השפעה שלילית על תוצאות הפעילות של תת התחום עקב שינוי בהתקשרויות עם ספקי שירות אלה או אחרים, וזאת בשל קיומם של ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר ובעלויות דומות (וזאת לאור התחרות הקיימת בין הספקים השונים בתחומים הרלוונטיים).

הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה בעיקרו באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%), וזאת לאור ידע וניסיון ייחודיים שיש לחברה זו בניהול וטיפול בתביעות בתחום הרשלנות הרפואית. החל מחודש דצמבר 2015, יישוב חלק מתביעות האחריות המקצועית הרפואית בגין שנות חיתום מסוימות, נעשה על ידי חברה משותפת בבעלות הראל (5%) ומבטחי המשנה Munich Re (75%),

Swiss Re (20%). החל מחודש ספטמבר 2019 Swiss Re רכשה את חלקה של Munich Re בחברה כאמור, באופן שבו הראל ממשיכה להחזיק ב-5% מהחברה והיתרה מוחזקת בידי Swiss Re. לחברה תלות מסוימת ב-MCI ובחברה המשותפת כאמור, אולם לחברה ידע וניסיון מספקים לשם נטילת הטיפול בתביעות אלו בעצמה, בלוח זמנים קצר יחסית.

3.8.3.4 ענפי רכוש ואחרים

במסגרת ביטוח דירות, החברה משווקת הרחבות שונות לפוליסה התקנית, באמצעות הסכמי שירותים עם ספקים שונים. החברה חתמה על הסכמים עם ספקים ונותני שירות, בין היתר, בתחומים הבאים: שרברים וחברות מוקד ניהול תביעות בנוזקי מים.

לא קיימת לחברה תלות בספקי השירות בסעיף זה, שכן קיימים ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר בהתחשב במהות ההתקשרויות השונות. לאור התחרות שקיימת בין ספקי השירותים כאמור, לשינוי בזהות ספק זה או אחר לא צפויה להיות השפעה שלילית על תוצאות הפעילות בתת תחום הרכוש האחר, לרבות בענף הדירות והמשכנתאות.

להלן מידע אודות ספקים ונותני שירותים נוספים:

3.8.4 שירותי מחשוב ותוכנה

שירותי מחשוב ותוכנה מסופקים לרוב חברות הקבוצה על ידי הה"מ, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, האחראית על מתן שירותי המיכון השונים, אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שירותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה.

3.8.5 תלות בספקים

למעט תלות מסוימת ב-MCI ובחברה המשותפת בתת תחום ענפי חבויות ואחרים (ראו סעיף 3.8.3.3), אין לחברות הקבוצה תלות במי מספקיהן, ולגבי כל אחד מהם באפשרות הקבוצה למצוא ספקים או פתרונות חלופיים מבלי שתיווצר לה תוספת עלות משמעותית.

3.9 רכוש קבוע

3.9.1 משרדים ונכסי מקרקעין

משרדיה הראשיים של הקבוצה ממוקמים ב"בית הראל" וב"בית המ.א.ה", הנמצאים במתחם הבורסה על גבול רמת-גן תל-אביב. כמו כן לקבוצה משרדים (בנכסי מקרקעין אשר בבעלותה ובבעלות חברות בנות בבעלות מלאה שלה) ב"בית הראל" בירושלים, בתל-אביב, בחיפה, בפתח-תקווה (שם גם ממוקם מרכז לוגיסטי של חברות הביטוח בקבוצה), ובמקומות נוספים ברחבי הארץ. מעבר למשרדים כאמור, לקבוצה נכסי נדל"ן נוספים באזורים שונים בארץ.

יתרת העלות המופחתת של נכסי המקרקעין האמורים, המשמשים את חברות הקבוצה, למועד הדוח הינה כ- 1,188 מיליוני ש"ח לעומת כ- 1,193 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2019. כמו כן שוכרות חברות הקבוצה שטחי משרדים בסביבת בית הראל ובערים שונות בישראל.

3.9.2 מערכות המיכון וניהול המידע

הה"מ, שהינה חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות, אחראית על מתן שירותי המיכון השונים לרוב חברות הקבוצה, והיא אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שירותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה. בשנים האחרונות, עוסקת הה"מ באופן אינטנסיבי ביישום התכנית האסטרטגית של החברה, "חישוב מסלול מחדש". לפרטים אודות היעדים והאסטרטגיה העסקית של הקבוצה - ראו סעיף 6 לפרק השני לדוח התקופתי (דוח הדירקטוריון).

הקבוצה רואה חשיבות רבה ביכולת הטכנולוגית שלה, כך שתוכל לתמוך ביעדי הקבוצה, והיא שמה לעצמה מטרה להוביל את השימוש במערכות מתקדמות בתחומי פעילותה השונים. בהמשך לאמור, הקבוצה השקיעה בתקופת הדוח במוצרים וכלים טכנולוגיים שיאפשרו לקבוצה לפתח יכולות עסקיות חדשות הקשורים לעולמות דיגיטליים וחדשניים (כמו: SALESFORCE, תשתית CLOUD ועוד). כמו כן הקבוצה ממשיכה להשקיע רבות בתשתיות הטכנולוגיה והסייבר, כל זאת, לצד שדרוג מערכות הליבה המהוות את אבני הבסיס ליישום היכולות המתקדמות שלה.

השקעות הקבוצה בציוד מחשוב ותוכנה בשנת 2020 היו כ- 296 מיליוני ש"ח לעומת כ- 245 מיליוני ש"ח בשנת 2019.

3.10 עונתיות

אין השפעה מהותית לעונתיות על הרווחיות באף אחד מתחומי הפעילות של החברה. עם זאת, להשפעות עונתיות לא מהותיות בתחומי הפעילות השונים ראו את הפירוט להלן:

3.10.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לקראת סוף שנה קלנדרית ניכרת עליה בקצב המכירות עקב רכישת מוצרים המקנים הטבות מס והפקדות במוצרים אלו.

3.10.2 ביטוח בריאות

ככלל, בביטוח בריאות קיימת עלייה עונתית בכמות הפוליסות הנמכרות ליוצאים לחו"ל בתקופות הקיץ ובחופשות החגים. עם זאת, במהלך תקופת הדוח לא התאפיין תחום זה בעונתיות בשל מגיפת הקורונה.

3.10.3 ביטוח כללי

3.10.3.1 מחזור הפרמיות בתחומי הביטוח הכללי גדול יותר בתחילת כל שנה קלנדרית, עקב חידוש מספר רב של חוזי ביטוח שנתיים בתחילת השנה. לעונתיות זו אין השפעה על הרווחיות, מאחר שהיא מווסתת על ידי השינויים בעתודה לסיכונים שטרם חלפו.

3.10.3.2 בביטוחי רכב חובה ורכוש ישנה עלייה בהיקף התביעות בחודשי החורף, כתוצאה מריבוי תאונות הדרכים ומנזקי מזג האוויר.

3.10.3.3 בביטוח רכוש אחר ישנה עלייה בהיקף התביעות בחודשי החורף כתוצאה מפגעי מזג האוויר.

להלן התפלגות פרמיה שהורווחה בענפי הביטוח, דמי ניהול מקופות גמל וקרנות פנסיה לפי רבעונים בשלוש השנים האחרונות (במיליוני ש"ח):

שנת 2020 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח				
1,667	1,476	1,259	1,714	ביטוח חיים
-	6	5	144	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,261	1,232	1,213	1,247	בריאות
131	134	137	157	רכב חובה
220	221	210	210	רכב רכוש
254	242	241	242	ענפי חבויות אחרים
257	245	240	241	ענפי רכוש ואחרים
2	3	1	3	ביטוח משכנתאות

שנת 2019 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח				
1,453	1,772	1,482	1,548	ביטוח חיים
152	149	144	143	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,258	1,256	1,213	1,195	בריאות
155	156	159	151	רכב חובה
214	210	205	193	רכב רכוש
248	241	241	237	ענפי חבויות אחרים
256	248	241	241	ענפי רכוש ואחרים
2	3	1	3	ביטוח משכנתאות

שנת 2018 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח				
1,389	1,479	1,292	1,454	ביטוח חיים
144	142	139	137	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,206	1,209	1,160	1,103	בריאות
170	171	169	165	רכב חובה
212	210	207	201	רכב רכוש
245	234	231	227	ענפי חבויות אחרים
254	243	233	233	ענפי רכוש ואחרים
2	3	2	3	ביטוח משכנתאות

3.11 נכסים בלתי מוחשיים

להלן פרטים לגבי הנכסים הבלתי מוחשיים העיקריים בהם עושה החברה שימוש

- כאמור בסעיף 3.7.3.1 לעיל, החברה עושה שימוש במוטג "UPGRADE" החל מסוף שנות ה-90 בשיווק מוצריה בתחום הרכב (רכב רכוש ורכב חובה) ובשנים האחרונות גם בשיווק מוצרים בתחום הבריאות. המוטג "UPGRADE" הינו סימן מסחר רשום אשר בבעלות הקבוצה.
- עד לשנת 2016 החברה עשתה שימוש בשם קרן הפנסיה "גילעד" זכות שנרכשה במסגרת רכישת קרנות הפנסיה החדשות של גילעד על ידי החברה.
- לפרטים אודות נכסים בלתי מוחשיים - ראו באור 5 לדוחות הכספיים.
- EMI - בבעלות EMI 5 סימני מסחר המתייחסים לשמה המסחרי של החברה - "EMI", לוגו החברה - "EMI" ו- שיטת החברה - "שיטת EMI".
- לקבוצה מאגרי מידע שבהם נשמר מידע הנוגע ללקוחותיה, ספקיה, סוכניה ועובדיה של הקבוצה. מאגרים אלה, הקיימים בקבוצה מזה שנים רבות או שהועברו אליה במסגרת רכישת פעילות, מאפשרים לחברות הקבוצה, בין היתר, תמחור נכון יותר של הסיכונים הכרוכים במתן כיסוי ביטוחי ללקוחותיהן.

3.12 גורמי סיכון

3.12.1 טבלת גורמי הסיכון

בטבלה שלהלן מוצגים גורמי הסיכון של החברה על פי טיבם ועל פי השפעתם האפשרית, לדעת הנהלת הקבוצה, על עסקי הקבוצה:

מידת ההשפעה של גורם הסיכון על החברה			גורמי הסיכון	סוג הסיכון
השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה		
		✓	האטה כלכלית בישראל	סיכונים מקרו
		✓	סיכונים שוק	
		✓	• סיכון ריבית	
		✓	• סיכון מרווח אשראי	
	✓		• סיכון אינפלציה	
	✓		• סיכון שערי חליפין	
		✓	• סיכון מחירי מניות	
	✓		• סיכון מחירי נכסים אחרים	
		✓	סיכונים אשראי	
		✓	סיכונים ביטוחיים, לרבות התארכות תוחלת החיים ותחלואה	
		✓	סיכונים אסטרטגיים, כולל שינויים בסביבת התחרות, ברמת שימור תיק, בטעמי הציבור ואיומי חדשנות טכנולוגית	
	✓		שינויים לרעה בשוקי מבטחי משנה בעולם	

			סיכוני קטסטרופות:	
		✓	• מגפה	
	✓		• טרור או מלחמה	
	✓		• רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל	
		✓	שינויים רגולטורים	
		✓	תקדימים משפטיים	
	✓		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה
		✓	סיכוני סייבר ואבטחת מידע	
		✓	סיכוני טכנולוגיות מידע	
	✓		סיכון מיקור חוץ	
✓			סיכוני נזילות	
	✓		אי התאמה בין נכסים והתחייבויות	
		✓	תובענות ייצוגיות והליכים משפטיים מהותיים	
	✓		סיכוני ציות	
	✓		קריסת מבטח משנה של החברה	
	✓		סיכון מוניטין	

ייחוס מידת השפעת גורמי הסיכון לעיל לקבוצה מבוסס על הערכה סובייקטיבית איכותית של הנהלת הקבוצה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך דוח זה. מידת ההשפעה של כל אחד מגורמי הסיכון לעיל עשויה להיות מושפעת משינויים העשויים לחול במאפייני פעילות הקבוצה או בתנאי השוק לאחר תאריך דוח זה.

לפרטים נוספים בדבר ניהול סיכונים ראו באור 36 לדוחות הכספיים.

3.13 יעדים ואסטרטגיה עסקית

לפרטים אודות היעדים והאסטרטגיה העסקית של הקבוצה - ראו סעיף 6 לפרק השני לדוח התקופתי (דוח הדירקטוריון).

4. חלק ד' - משטר תאגידי**4.1 דירקטורים בלתי תלויים**

הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בחברה, נכון למועד פרסום הדוח הינם: פרופ' אודי ניסן, מר אפרים דרור, הגב' מירי לנט שריר, מר יוני טל ומר מישל דיין.

לפרטים אודות הדירקטורים הבלתי תלויים של החברה - ראו תקנה 26 בפרק החמישי לדוח התקופתי (פרטים נוספים על החברה).

שינויים בכהונת הדירקטורים הבלתי תלויים בחברה במהלך שנת 2020 ועד למועד פרסום הדוח

ביום 3 בינואר 2021 מר יוני טל ומר מישל דהן החלו את כהונתם כדירקטורים בלתי תלויים בחברה.

ביום 17 בינואר 2021 מר ישראל גלעד סיים 9 שנות כהונה כדירקטור בלתי תלוי בחברה.

4.2 מבקר פנים**4.2.1 פרטי מבקר הפנים ותאריך תחילת כהונתו**

ביום 24 בדצמבר 2013 מונתה גב' אסנת מנור זיסמן, רו"ח על ידי דירקטוריון החברה וכהונתה החלה ביום 1 בפברואר 2014.

המבקר הפנימי עומד בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב-1992.

המבקר הפנימי הינו עובד החברה אשר מכהן כמבקר פנים גם בהראל השקעות. עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת באמצעות עובדי מערך הביקורת הפנימית של החברה וכן באמצעות שירותים הניתנים במיקור חוץ. הממונה הארגוני על מבקר הפנים הינו יו"ר דירקטוריון החברה.

המבקר הפנימי של החברה משמש גם כמבקר פנימי של EMI, חברת בת בקבוצה, ולפיכך ההתייחסות להלן לפעילותו של מבקר הפנים של החברה הינה (אלא אם כן צוין אחרת) הן לפעילותו בביקורת פנים בענייניה של החברה עצמה והן לביקורת פנים בעניינין של החברה עצמה והן לביקורת פנים בענייניה של חברת הבת כאמור.

בחברות בנות נוספות בקבוצה (הראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ולעתיד) מכהן כמבקר פנים רו"ח שי לוטרבך, כאשר חלק מהביקורת בחברות אלו מבוצעות על-ידי עובדי מערך הביקורת הפנימית בחברה.

בחרות הבנות כהונת המבקרים הפנימיים מתחייבת מהוראות הדין החלות על אותן חברות, והן חויבות במינוי מבקר פנים ובכהונה של ועדת ביקורת, אשר דנה בדוחות של מבקר הפנים. לפיכך, המבקרים הפנימיים שמכהנים במרבית החברות הבנות של החברה, פועלים בהתאם ובכפוף להחלטות של ועדות הביקורת של אותן חברות בנות.

4.2.2 תכנית הביקורת

תכנית הביקורת היא תכנית שנתית, הנגזרת מתוכנית ביקורת רב שנתית. סבב הביקורת נשוא התכנית הרב שנתית נועד ליצור מצב בו במהלך של ארבע שנים מבוקרים כל הנושאים הרלבנטיים לפעילותה של החברה. תוכן תכנית העבודה נקבע, בין היתר, בהתבסס על סקר מוקדם וממצאיו באשר לבחינת הבקורות ובהתבסס על שינויים רגולטוריים.

4.2.3 התקנים המקצועיים

התקנים המקצועיים המקובלים על פיהם עורך המבקר הפנימי את עבודת הביקורת כאמור בסעיף 4(ב) לחוק הביקורת הפנימית הם כפי שנקבעו על ידי הלשכה הבינלאומית של המבקרים הפנימיים (IIA) ואומצו על ידי לשכת המבקרים הפנימיים - IIA ישראל.

4.2.4 היקף העסקה

היקף הביקורת הפנימית נקבע בתחילת השנה במסגרת אישור תכנית הביקורת. בשנת 2020 בוצעו בקבוצה 30,510 שעות ביקורת (בשנת 2019 בוצעו 33,740 שעות ביקורת). היקף שעות הביקורת נקבע על בסיס תכנית ארבע שנתית שבמסגרתה אמורים להיות מבוקרים כל הנושאים הנוגעים לפעילותה של החברה ושל החברות הבנות, כאמור לעיל. בהתאם לתכנית הרב שנתית נקבעת תכנית הביקורת השנתית ובהתאם נקבע היקף השעות הנדרשות לצורך ביצועה.

להלן נתונים אודות היקף שעות הביקורת בחברה ובחברות מוחזקות:

שעות שהושקעו	החברה
24,809	הראל ביטוח
5,401	חברות הפנסיה והגמל*
300	EMI
30,510	סה"כ

* הראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ולעתיד.

4.2.5 תגמול

מבקר הפנים הינו עובד החברה.

שכרו של מבקר הפנים הינו שכר שנקבע בהסכם העסקה של מבקר הפנים, באופן שמונע חשש לפגיעה בשיקול הדעת המקצועי של מבקר הפנים או לפגיעה באי תלותו.

4.2.6 גישה למידע

למבקר הפנימי הוצגו כל המסמכים הרלוונטיים אשר נדרשו, לרבות גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של החברה ולכל מידע אחר ולרבות לנתונים כספיים.

4.2.7 דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקר הפנימי בחברה הוגשו בכתב. כל דוח הוגש לשרשרת המבוקרים עד מנכ"ל ויו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המבוקרת. בגין כל דוח התקיימה ישיבה של ועדת הביקורת עם המבוקרים באשר לממצאים וכן הוגשה תגובת המבוקרים בכתב.

בסך הכל הוגשו לחברה בתקופת הדוח 72 דוחות ביקורת, והדיון בכולם התקיים בוועדת הביקורת שהתכנסה בסמוך למועד הגשתם.

4.2.8 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון היקף עבודת הביקורת הפנימית, רציפות פעילותו ותכנית העבודה של המבקר הינם מספקים בנסיבות העניין ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בחברה.

4.3 רואה חשבון מבקר

4.3.1 פרטי רואה חשבון מבקר

4.3.1.1 שם: משרד סומך חייקין KPMG

תאריך תחילת כהונתו: שנת 1999

4.3.1.2 שם השותפה המטפלת בחברה (מיום 1.9.2019): גב' חגית קרן, רו"ח.

4.3.2 גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר

להלן פירוט שכר רואי החשבון (לא כולל מע"מ), עבור שירותים שניתנו על ידם בשנים 2019 - 2020:

שנת 2020

שכר טרחה (באלפי ש"ח) ללא מע"מ

סה"כ	שירותי מס מיוחדים	אחר	שירותי ביקורת	
5,270	726	111	4,433	הראל ביטוח
126	-	-	126	חברות אחרות
5,396	726	111	4,559	סה"כ

שעות

21,488	1,967	246	19,275	הראל ביטוח
548	-	-	548	חברות אחרות
22,036	1,967	246	19,823	סה"כ

שנת 2019

שכר טרחה (באלפי ש"ח) ללא מע"מ

סה"כ	שירותי מס מיוחדים	אחר	שירותי ביקורת	
6,066	951	402	4,713	הראל ביטוח
132	-	-	132	חברות אחרות
6,198	951	402	4,845	סה"כ

שעות

23,374	2,670	900	19,804	הראל ביטוח
554	-	-	554	חברות אחרות
23,928	2,670	900	20,358	סה"כ

(1) סומך חייקין KPMG - (מרבית הסכום).

(2) קוסט פורר גבאי - Ernst & Young - (מרבית הסכום).

* הסכום כולל ביקורת בגין סולבנסי.

4.3.3 גילוי בדבר שלב היישום וההטמעה של תקן IFRS 17, חוזי ביטוח ("התקן")

במהלך חודש מרץ 2020 התקשרה החברה עם Ernst & Young קנדה כיועץ חיצוני אשר ילווה את החברה במהלך שלב היישום וההטמעה של התקן. שלב זה צפוי להימשך בין 18-30 חודשים. במסגרת שלב זה עתידה החברה, בסיועו של היועץ החיצוני כאמור לעיל, לעבור, בין היתר, באופן פרטני על כל אחד ממוצריה וכן לבחור באופן סופי את המדיניות החשבונאית שלה ביחס לסוגיות מרכזיות בתקן ולהטמיע אותם במערכת.

4.4 פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II

לפרטים אודות התקדמות ההיערכות ליישום דירקטיבת ל-Solvency II - ראו באור לדוחות הכספיים.

4.5 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בקרות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי של גוף מוסדי:

4.5.1 בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

4.5.2 בקרה פנימית על דיווח כספי

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2020 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

מישל סיבוני
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 2

דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

2-3	תיאור החברה	1
2-5	מצב כספי ותוצאות הפעולות, נזילות ומקורות מימון	2
2-19	היבטי אחריות תאגידית	3
2-20	ממשל תאגידי	4
2-20	גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי	5
2-23	יעדים ואסטרטגיה עסקית	6

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2020

דוח הדירקטוריון בפרק זה של הדוח התקופתי כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

דוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2020, מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל חברה לביטוח ("הראל ביטוח" או "החברה") בשנת 2020. דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי, על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל ביטוח הינה חברה פרטית, בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות"). הראל השקעות הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. פעילותה של הראל השקעות, באמצעות חברות שבשליטתה, בשוק הביטוח והחיסכון ארוך הטווח וכן בשירותים פיננסיים ושוק ההון ("הקבוצה"). פעילות הביטוח נעשית ע"י החברה עצמה ובאמצעות אי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI")¹.

הפעילות בתחום חיסכון ארוך הטווח נעשית הן באמצעות החברה והן באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן: קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק"); לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתידי").

עד תום הרבעון הראשון של 2020, החברה פעלה בתחום הפנסיה והגמל גם באמצעות החברה הבת - הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל"), שהינה חברה מנהלת של קרנות פנסיה וקופות גמל. ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו מלוא החזקותיה של החברה בפנסיה וגמל להראל השקעות. לפרטים נוספים אודות השינוי המבני כאמור ראו סעיף 1.3.1 להלן.

פעילות בתחום המשכנתא ההפוכה – בחודש ספטמבר 2020 החלה החברה, באמצעות החברה הבת - הראל +60 בע"מ ("הראל +60"), לפעול בתחום ההלוואות לכל מטרה לבני 60 ומעלה.

1.2 בעלי המניות בחברה

הראל השקעות מחזיקה במלוא הון המניות של החברה. בעלי המניות העיקריים בהראל השקעות הינם משפחת המבורגר - יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") המחזיקים בכ-46.49% מזכויות ההצבעה ומהון המניות המונפק של הראל השקעות.

החזקה של בעלי המניות בהראל השקעות הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה ("השותפות ג.י.ן") וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן.

¹ לפרטים נוספים אודות אישור העברת EMI מהחברה להראל השקעות, לאחר תקופת הדוח, ראו סעיף 1.3.2 להלן.

1.3 שינויים מבניים

1.3.1 שינוי מבני - הראל פנסיה וגמל

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות. העברת החזקות כאמור להראל השקעות במסגרת השינוי המבני, טופלה כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות, מתוך רווחים ראויים לחלוקה. השינוי המבני בוצע בהתאם להוראות סעיף 104א ו-104ג לפקודת מס הכנסה.

1.3.2 שינוי מבני - EMI

ביום 28 בפברואר 2021 אישרו הדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, את העברת מלוא החזקותיה של החברה בחברת החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ ("אי אם איי החזקות") המחזיקה במלוא הון המניות של חברת הביטוח EMI להראל השקעות ("השינוי המבני"). העברת החזקות כאמור באי אם איי החזקות, מהחברה להראל השקעות, במסגרת השינוי המבני, תטופל כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות מתוך רווחים ראויים לחלוקה. השינוי המבני עתיד להתבצע בהתאם להוראות סעיף 104ג לפקודת מס הכנסה, בכפוף לקבלת כל האישורים הנדרשים, לרבות אישור רשות המיסים ואישור פורמלי של רשות שוק ההון ביטוח וחסכון (נכון למועד זה, התקבל אישור עקרוני של רשות שוק ההון). בכפוף לקבלת כל האישורים הנדרשים, כאמור לעיל, השינוי המבני כאמור צפוי להיכנס לתוקף ביום 1 באפריל 2021. משמעות השינוי כאמור הינה הקטנה של ההון החשבוני של החברה בסכום הדיבידנד בעין כאמור, וקיטון של כ-608 מיליוני ש"ח ביחס כושר הפירעון (יחס הסולבנסי) כולל הוראות מעבר ליום 31 בדצמבר 2019 משיעור של כ-170% לשיעור של כ-163%, וכן קיטון ביחס כושר הפירעון (יחס סולבנסי) לצורך דיבידנד ליום 31 בדצמבר 2019, משיעור של כ-113% לשיעור של כ-107%.

1.3.3 שינוי מבני - סטנדרד

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף שינוי מבני בקבוצה אשר במסגרתו עברו מלוא החזקותיה של הראל השקעות בסטנדרד לחברה כנגד הקצאת מניות החברה להראל השקעות ומיד לאחר מכן בוצע מיזוג מלא של סטנדרד אל ולתוך החברה. מיזוג סטנדרד מאפשר ריכוז פעילות השיווק בחברה והינו חלק מהמהלכים האסטרטגיים המיושמים בקבוצה לריכוז פעילויות דומות ולפישוט המבנה הארגוני בקבוצה.

1.4 מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה החברה תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה וזאת כל עוד החברה תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי להחליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר עפ"י חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שתיטול על עצמה החברה בעתיד (ככל שתיטול), לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים ומידת הזדקקותה של החברה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים

המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של החברה לחלק דיבידנד בפועל.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, נזילות ומקורות מימון

2.1 שינויים עיקריים אודות עסקי התאגיד

לעניין עסקאות מהותיות ושינויים נוספים שחלו בתקופת הדוח - ראו סעיף 1.1.7 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

לעניין שינויים שאירעו לאחר תקופת הדוח - ראו סעיף 1.1.8 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

2.2 השפעות משבר נגיף הקורונה על פעילות הקבוצה

בשל התפרצותו של נגיף הקורונה בתחילת שנת 2020 ("משבר הקורונה"), והתפשטותו למדינות רבות בעולם, וביניהן ישראל, חלה ירידה חדה בהיקפי הפעילות הכלכלית והוכרזו מגבלות על תנועה ותעסוקה באזורים רבים בעולם ובאשראלי.

להערכת החברה, משבר הקורונה הינו אירוע מתגלגל ואין ודאות ביחס למועד סיומו ולמידת השפעתו על נכסי הקבוצה ותוצאות הקבוצה.

נוכח הדאגה לבריאות העובדים ולשלומם, הנהלת הקבוצה נוקטת מתחילת המשבר בפעולות על מנת להקטין את הסיכון לעובדי הקבוצה. הקבוצה קיבלה מספר החלטות לגבי צמצום עבודה במשרדי החברה, בהתאם להנחיות ולהמלצות אשר מפורסמות על ידי משרד הבריאות מעת לעת, תוך היערכות והתאמת אופן העבודה לעבודה מהבית ותוך הקפדה על המשך מתן שירות רציף ותקין ללקוחותיה של הקבוצה ולסוכניה.

בהתאם לרגולציה המחייבת את הקבוצה במוכנות לתרחישי המשכיות עסקית, והודות למודעות הגבוהה של הקבוצה לחשיבות מתן השירות ללקוחותיה, וההשקעה שנעשתה על ידי הקבוצה בארבע השנים האחרונות בטכנולוגיה ובדיגיטל, בידי הקבוצה פתרונות למתן שירות תקין ורציף ללקוחותיה גם בעתות חירום והקבוצה הייתה ערוכה להמשך הפעילות העסקית במתכונת מותאמת למשך כל תקופת המשבר.

נכון למועד פרסום הדוח, מרבית עובדי הקבוצה שבו לפעילות מלאה וסדירה ממשרדי החברה תוך הקפדה ושמירה על כללי הזהירות שמטרתם למנוע הדבקה בנגיף הקורונה. חלק מעובדי הקבוצה ממשיכים לעבוד בחלק מימי העבודה, באמצעות חיבור מרחוק מהבית.

הערכות החברה ביחס להשפעות משבר הקורונה על פעילותה של הקבוצה, ומידע זה, ככל שהוא כלול בדוח זה, כוללים גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. הערכות אלה עשויות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה ואף שונה מהותית, בין היתר ככל שיחולו שינויים בהנחיות הגורמים המוסמכים בארץ ובעולם האמונים על ההתמודדות עם התפרצות הנגיף.

להלן ההשפעות העיקריות של משבר הקורונה על הקבוצה:

א. השקעות ותשואות בשוק ההון

בעקבות משבר הקורונה, נרשמו ברבעון הראשון של שנת 2020 ירידות שערים חדות בשוקי ההון בעולם ובאשראלי, תנודות בשערי מטבעות החוץ ועליה בתשואות של אגרות החוב הקונצרניות, בשל עליה ברמות הסיכון ובאי הוודאות. החל מהרבעון השני של שנת 2020, חלו עליות שערים משמעותיות בשוקי ההון בעולם ובאשראלי אשר קיזזו לחלוטין את ירידות השערים של הרבעון הראשון של שנת 2020, ואף מעבר לכך.

כמו כן, בנטרול השינוי המבני כאמור בסעיף 1.3.1, הקיטון שחל במהלך השנה בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה קיזז לחלוטין, ונכון ליום 31 בדצמבר 2020 שווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה גבוה בכ-4.4 מיליארדי ש"ח בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2019.

החברה לא גבתה דמי ניהול משתנים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020, וזאת בשל תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו בין השנים 1991-2003. בעקבות עליות השערים המשמעותיות שחלו בשוקי ההון בעולם ובאשראלי אשר קיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת

המבוטחים, שבה החברה לגבות דמי ניהול משתנים החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020. בהתאם, ההכנסות מדמי ניהול משתנים ברבעון הרביעי של שנת 2020 הסתכמו בסך של כ-156 מיליוני ש"ח. דמי הניהול המשתנים הינם לאחר השלמת גירעון בסך של כ-36 מיליוני ש"ח בגין הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020 בתיקי הפוליסות המשתתפות ברווחים.

ב. השלכות על עסקי הקבוצה

בעקבות משבר הקורונה, חלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עליה בפדיונות בעיקר במוצרי החיסכון, קופות הגמל וההשתלמות וחוזי השקעה. החל מהרבעון השני של שנת 2020 חלה התמתנות בפדיונות כאמור והם שבו לרמתם הנורמטיבית טרום המשבר.

בעקבות משבר הקורונה, החל מחודש מרץ 2020 חל קיטון משמעותי בהפקדות של פוליסות חוזי השקעה. באשר למבטחי המשנה עימם מתקשרת הקבוצה, הרי שלמיטב ידיעת החברה, אין שינוי מהותי לרעה במצבם.

ג. השפעה על המכירות בקבוצה

התפשטות נגיף הקורונה גרמה לצניחה בשווקים במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 ולפגיעה בעובדים רבים במשק, שהוצאו לחל"ת או פוטרו. מצב זה גרם לירידה משמעותית במכירות חדשות בתחילת המשבר, אשר לאחריו החלה התאוששות מרשימה, שבאה לידי ביטוי בתוצאות של שנת 2020.

בשנת 2020 חלה ירידה קלה בלבד במכירות של פוליסות חדשות בענפי חיסכון ארוך טווח וכן של הצטרפויות לפנסיה, לעומת היקפי המכירות האופייניים בענפים אלו בתקופה המקבילה אשתקד, וזאת על אף היציאה לחל"ת של עובדים רבים במשק, ירידה בהיקפי הקליטה של עובדים חדשים במשק וכן למרות קיומן של קרנות ברירת המחדל בענף הפנסיה. מצב זה הינו, בין היתר, הודות לשימוש בכלים דיגיטליים בעבודה בתחום זה.

בענפי סיכוני הבריאות והחיים, ההתאוששות הייתה מהירה ולאחריה חל גידול משמעותי בהיקפי המכירות, ביחס למכירות בתקופה המקבילה אשתקד, וזאת בין היתר כתוצאה משילוב כלים טכנולוגיים למכירה מרחוק.

המכירות בענף ביטוחי הרכב, הדירות והעסקים לא נפגעו במהלך התקופה, ואף חל גידול משמעותי במכירות שלהם, ביחס לתקופה המקבילה אשתקד וכן גידול בנתח השוק של החברה בתחום הרכב. הגידול בתחום הרכב נעשה על אף ירידה בהיקפי המכירות בקולקטיבים (קיטון בהיקפי המכירות בקולקטיביים הפסדיים) וגידול בכל ענפי ביטוח הרכב, כאשר הגידול המשמעותי ביותר נרשם במכירות מוצר הרכב "הראל סוויץ", הכולל רכיב תשלום משתנה בהתאם לרמת הנסיעה ברכב. הגידול במכירות בענפי הרכב נעשה, בין היתר, בזכות שילוב של תמחור וחיתום מדויקים יותר, שאפשרו מתן הצעות מותאמות טובות יותר ללקוחות, וזאת בשילוב עם המוניטין הטוב של הראל.

כתוצאה מעצירה כמעט מוחלטת של הטיסות לחו"ל, בחלק מתקופת הדוח, החברה לא מכרה פוליסות ביטוח נסיעות לחו"ל. במהלך הרבעון השלישי של 2020 החברה שבה למכור פוליסות ביטוח נסיעות לחו"ל. יצוין, כי לירידה בהיקפי מכירת הפוליסות כאמור, אין השפעה מהותית על תוצאות החברה. בשלב זה, אין באפשרות החברה להעריך את היקף השפעת משבר הקורונה על המכירות העתידיות.

ד. התאמות בשכר ובכח האדם בקבוצה

במהלך התקופה בה הוטלו מגבלות התנועה וההתקהלות, מרבית עובדי החברה עבדו באמצעות גישה מרחוק למערכות החברה, כאשר בשל המצב והשפעתו על פעילות הקבוצה הוציאה החברה במהלך חודש מרץ 2020 כ-900 מעובדיה לחל"ת ועובדים נוספים הוצאו לחופשה על חשבון יתרת ימי החופשה הצבורה שלהם, עד לאחר חג הפסח. החברה העניקה לכל עובד שהוצא לחל"ת מענק חד פעמי בסך של 5,000 ש"ח, על מנת להקל עליהם בתקופת חג הפסח.

בהמשך לכך, בחודש באפריל 2020, החליטה החברה, על נקיטת שורה של צעדים בנושאים הקשורים לשכר וכח אדם בקבוצה, כמפורט להלן: כ-700 מתוך כ-900 העובדים שהוצאו לחל"ת במהלך חודש מרץ 2020, שבו לעבודה בתחילת חודש מאי 2020. העסקתם בקבוצה של כ-200 עובדים, המהווים כ-4% מתוך כ-5,000 עובדי הקבוצה, הסתיימה.

על מנת לאפשר את חזרתם לעבודה של עובדי החברה שהוצאו לחל"ת, החליטה החברה על שורה של צעדים, כמפורט להלן: (1) קיצוצי שכר למשך שנה - שכר בעלי השליטה קוצץ ב-20%, שכר המנכ"ל קוצץ ב-10%, שכר

המנהלים הבכירים בחברה קוצץ ב-7%, שכר הדירקטורים בחברה קוצץ ב-7%, וזאת בהמשך לבקשת הדירקטורים להשתתף בתכנית ולתרום את חלקם, ולאחר אישור ועדת התגמול והדירקטוריון; (2) ביטול תוספות שכר - בשנים 2021 ו-2022 לא תהיינה תוספות שכר לכלל מנהלי ועובדי הקבוצה; (3) ניכוי ימי חופשה שנתית בשנה הקרובה - ארבעה ימי חופשה מכל עובד המשתכר מעל השכר הממוצע במשק ושני ימי חופשה מכל עובד המשתכר מתחת לשכר הממוצע במשק; (4) קרן הלוואות לעובדים - החברה הקימה קרן למתן הלוואות לעובדי החברה המצויים בקשיים ואשר סיימו את העסקתם בחברה.

בחודש נובמבר 2020, החליטה החברה על ביטול ניכוי ימי החופשה השנתית מהעובדים, כאמור בסעיף קטן (3) לעיל וכן על סיום קיצוצי השכר האמורים בסעיף קטן (1) לעיל.

ה. השפעות נוספות על תוצאות הקבוצה

בהתאם לכללי החשבוונאות ובהתאם למכתב רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון מיום 19 באפריל 2020, וכן בהתאם לנהלי החברה בעניין חישוב שווי נכסים לא סחירים, בחנה הקבוצה את השווי של הנכסים הלא סחירים, אשר התגבשו בהם סממנים מובהקים לירידת ערך מהותית וזאת תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי נאות. בחינת ירידת הערך כללה, בין היתר, ביצוע בחינה של נכסי הנדל"ן בארץ של הקבוצה לרבות הסתמכות על חוות דעת שהתקבלו ממעריכי שווי חיצוניים לעניין שיעור ההיוון והנחות העבודה שעמדו בבסיס הערכות השווי. כמו כן, נערכה בחינה ביחס להשקעות פיננסיות אחרות, לרבות קרנות השקעה ונדל"ן בחו"ל, בהתבסס על המידע העדכני ביותר שברשות החברה לרבות קבלת התייחסויות ממנהלי הנכסים והקרנות לקיומה של אינדיקציה לירידת ערך. בעקבות הבחינה כאמור רשמה הקבוצה בתקופת הדוח ירידת ערך בגין נכסים לא סחירים בנוסטרו בסך של כ-217 מיליוני ש"ח ובגין פוליסות משתתפות ברווחים בסך של כ-255 מיליוני ש"ח. יצוין כי לירידות הערך בפוליסות משתתפות ברווחים כאמור אין השפעה ישירה על תוצאות החברה.

כמו כן, כמדי שנה ביצעה הקבוצה בחינת ירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין. הבחינה שביצעה הקבוצה העלתה כי הסכום בר השבה של פעילות עסקי ביטוח משכנתאות, גבוה מערכה בספרים ואין צורך בביצוע ירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין בגין פעילות זו.

לגבי יתרות רכוש קבוע והוצאות רכישה נדחות (DAC), הבחינה שערכה הקבוצה העלתה שלא קיימים סממנים לירידת ערך כמפורט לעיל.

ו. סיכונים סייבר

כפי שצוין לעיל, משבר הקורונה הביא להרחבה משמעותית של עבודת עובדים מבתיים ושינוי תרבותי שהביא עמו אתגרי אבטחת מידע. העבודה מהבית נעשתה באמצעות מערכת מאובטחת שחייבה הפעלת מנגנוני בקרה בהיקף רחב. כחלק מההיערכות הכוללת של החברה, ננקטו צעדים משמעותיים למיגון החברה הן בהיבטי תשתית והן בהיבט איומי הסייבר אשר אפיינו את פעילותן של חברות רבות במשק הישראלי בתקופה זו. לאורך כל התקופה, החברה קיבלה עדכונים שוטפים ממקורות מודיעיניים וכן מרשות הסייבר בדגש על מתקפות phishing, ביצוע בדיקות מקיפות של חוסן הסייבר הארגוני, כל זאת בהתחשב באיומים המשתנים אשר הופנו כלפי גופים פיננסיים וחברות ביטוח בישראל, תוך ביצוע פעולות אקטיביות בתשתיות ההגנה של החברה. החברה תגברה את צוותי מערך הסייבר לטובת מתן מענה מהיר לפניית של עובדים, ספקים ולקוחות. בנוסף, תוגבר מערך הבקרה והתחקור לטובת איתור ניסיונות חשודים לביצוע חיבור מרחוק לרשת החברה וניסיונות לדלף מידע. במקביל המשיכה החברה בהגברת מודעות העובדים והסוכנים של החברה לאיומי הסייבר הרלוונטיים לתקופת משבר הקורונה.

ז. תביעות ייצוגיות

על רקע ההגבלות על פעילות המשק שהוטלו בעקבות משבר הקורונה, הוגשו, במהלך תקופת הדוח, ארבע תובענות ובקשות לאישורן כייצוגיות נגד החברה ונגד חברות ביטוח נוספות ("הנתבעות") בתחומי ביטוח רכב (חובה, מקיף וצד ג'), דירות ובתי עסק, וזאת בטענה כי המבוטחים בענפי ביטוח אלו זכאים, כביכול, להשבה של דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה היו חשופות הנתבעות בביטוחים אלו בשל צמצום פעילות המשק. לפרטים נוספים ראו באור 37 לדוחות הכספיים. החברה סבורה כי בניגוד לנטען בתביעות אלו, הוראות הדין ופוליסות הביטוח אינן מחייבות השבה של דמי ביטוח כפי שמתבקש במסגרת תביעות אלו.

ח. נזילות ומקורות מימון

ראו סעיף 2.6 להלן.

2.3 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתשוואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.3.1 כללי

התפרצות נגיף הקורונה במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 והתפשטותו בעולם הביאה לנקיטת צעדים מרחיקי לכת במרבית המדינות בעולם שהגבילו את פעילות הכלכלה וגרמו למיתון מיידי. הכלכלה העולמית הציגה שיפור במהלך המחצית השנייה של שנת 2020, לאור הקלת מדיניות הסגרים והסתגלות מסוימת של החברות ומשקי הבית לכללי הריחוק החברתי. קרן המטבע הבינלאומית צופה שהתוצר העולמי בשנת 2020 יתכווץ ב-3.5%, והתוצר של המדינות המפותחות יתכווץ ב-4.9%, מדובר בנתונים הגרועים ביותר מאז שנות השלושים של המאה הקודמת. על רקע החולשה העולמית, כלכלת סין בולטת לטובה לאור הצלחתה בהתמודדות עם המשבר הבריאותי.

התפשטות המשבר הביאה לתגובת מדיניות מהירה של הבנקים המרכזיים והממשלות, בעיקר במחצית הראשונה של השנה. מרבית הבנקים המרכזיים הפחיתו את הריביות בחדות, נקטו במגוון צעדי הרחבה לא קונבנציונליים והזרמת נזילות לשווקים. הממשלות הכריזו על תכניות רחבות היקף להרחבת ההוצאה הציבורית, פיצוי הנפגעים מהמשבר והעמדת אשראי.

הידיעות על תוצאות טובות בניסויים לפיתוח החיסון לקורונה ברבעון הרביעי של שנת 2020 תרמו לעליות חדות במדדי המניות ובמחירי הסחורות בעולם.

2.3.2 התפתחויות במשק הישראלי

על פי האומדנים הראשוניים, התוצר התכווץ ב-2.4% בשנת 2020, הנתון הגרוע ביותר מאז שהחלו להתפרסם נתונים בשנות השמונים, אך טוב יותר מהערכות המוקדמות ומרבית המדינות המפותחות.

שיעור האבטלה הרחב, הכולל את הבלתי מועסקים, המועסקים שנעדרו זמנית מהעבודה בגלל הקורונה וכן את הלא משתתפים בכוח העבודה שהפסיקו לעבוד בגלל הפיטורים או סגירת מקום העבודה בתקופת הקורונה, עמד על 12.9% בסוף שנת 2020 (17.7% ממוצע שנת 2020).

2.3.3 שוק המניות

ברבעון הראשון של שנת 2020 נרשמו ירידות יוצאות דופן בשווקי המניות העיקריים בעולם בשל המשבר וההגבלות על הפעילות הכלכלית בעולם. אך צעדי ההרחבה המהירים של הבנקים המרכזיים והממשלות תרמו לקיזוז ההפסדים בהמשך השנה. הידיעות במהלך הרבעון האחרון של שנת 2020 על תוצאות טובות בניסויים לפיתוח החיסון לקורונה תרמו לעליות חדות במדדי המניות בעולם.

בסיכום שנת 2020 מדד MSCI העולמי (ברוטו במונחים דולריים) עלה ב-16.5% והמדד המקביל לשווקים המתעוררים עלה ב-19%. בישראל מדד ת"א-125 ירד ב-3% אך מדד ת"א-90 עלה ב-18%.

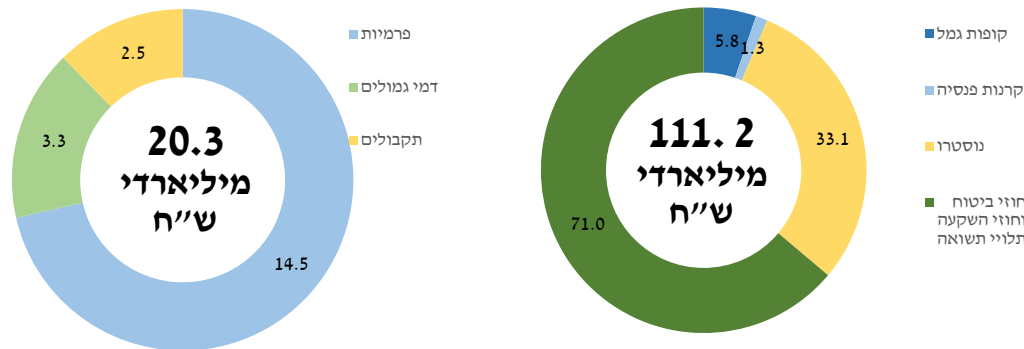
2.3.4 שוק איגרות החוב

עקב המשבר נרשמו ירידות חדות במדדי אג"ח במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, עד להודעת בנק ישראל במרץ 2020 על תחילת רכישת אג"ח ממשלתי בשוק המשני. המדיניות המוניטרית המרחיבה לצד הרכישות תרמה בהמשך השנה למיתון התנודתיות בשוק אג"ח הממשלתי. ההודעה של הבנק במהלך הרבעון השלישי של שנת 2020 על הרחבת הרכישות שיכללו גם של אג"ח קונצרני תרמה לעלייה במדדי אג"ח הקונצרניים וצמצום המרווחים. בסיכום 2020 מדד האג"ח הכללי עלה ב-0.8%, מדד אג"ח הממשלתי עלה ב-1.2% ומדד אג"ח הקונצרני עלה ב-0.6%.

- 2.3.5 קרנות נאמנות
- בסיכום שנת 2020 נרשמו פדיונות נטו של כ-21.3 מיליארדי ש"ח בענף קרנות הנאמנות, בעיקר בשל פדיונות שיא במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020. בלטו לחיוב בשנת 2020, קרנות הנאמנות המתמחות בחו"ל עם גיוסים נטו של כ-5.7 מיליארדי ש"ח לעומת פדיונות נטו של כ-17 מיליארדי ש"ח בקרנות הנאמנות המתמחות באג"ח.
- 2.3.6 קרנות סל
- בסיכום שנת 2020 נרשמו פדיונות נטו של כ-7.4 מיליארדי ש"ח בקרנות הסל, בעיקר בשל פדיונות במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020. בלטו לחיוב בשנת 2020, קרנות הסל המתמחות באג"ח חברות עם גיוסים נטו של כ-1.1 מיליארדי ש"ח, לעומת פדיונות נטו של כ-8.3 מיליארדי ש"ח בקרנות הסל המתמחות במניות חו"ל.
- 2.3.7 שוק המט"ח
- במהלך חודש מרץ 2020 נרשם פיחות חד בשקל בשל לחצים לנזילות דולרית, אך המגמה התהפכה כאשר בנק ישראל הזרים דולרים למערכת הבנקאית דרך עסקאות החלף דולר/שקל. בסיכום שנת 2020 השקל התחזק ב-5.1% מול סל המטבעות עם ייסוף של 7.1% מול הדולר ופיחות של 1.6% מול האירו. עיקר הייסוף התרחש ברבעון האחרון של השנה. העודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים שהתרחב השנה, המשך השקעות זרות ישירות בחברות ישראליות, העליות בשווקי המניות בעולם והיחלשות הדולר בעולם תרמו לייסוף השקל בשנת 2020.
- 2.3.8 אינפלציה
- ב-12 החודשים האחרונים עד נובמבר (המדד האחרון הידוע) האינפלציה עמדה על מינוס 0.6%. סעיפי התחבורה-תקשורת וההלבשה-והנעלה היו התורמים העיקריים לירידה במחירים בעיקר בשל המשבר. הירידות קוֹזְזו חלקית עם עלייה בסעיפי הדיור והירקות-פירות.
- 2.3.9 ריבית בנק ישראל
- בנק ישראל פעל בשנת 2020 כדי לסייע בקשיי הנזילות, להקל על תנאי האשראי במשק ולתמוך בפעילות הכלכלית עקב המשבר. עיקר הפעולות של בנק ישראל במהלך שנת 2020 היו: הפחתת הריבית בחודש אפריל מ-0.25% ל-0.1%, ביצוע עסקאות ריפו עם אג"ח בטוחה למשקיעים מוסדיים על מנת לספק נזילות (5.5 מיליארדי ש"ח), ביצוע עסקאות החלף דולר/שקל כדי להפחית את הריבית הדולרית הקצרה (7.5 מיליארדי דולר), רכישת אג"ח ממשלתיות (46.2 מיליארדי ש"ח), רכישת אג"ח קונצרני (3.5 מיליארדי ש"ח), מתן הלוואות למערכת הבנקאים לטובת אשראי לעסקים (19.6 מיליארדי ש"ח), ותיווך מתווה של דחיית תשלומים למשקי בית ולעסקים בדגש על משכנתאות.

2.4 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל ביטוח

נכסים מנוהלים בקבוצה: נתוני פרמיות שהורווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים בגין חוזי השקעה:

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל, קרנות הפנסיה, קרנות הנאמנות ותיקי הלקוחות, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה. תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף הפרמיות, אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. בתקופת הדוח הסתכמו התקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות חוזי השקעה בכ- 2.5 מיליארדי ש"ח לעומת כ- 3.3 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.4.1 רווח כולל לפי מגזרים (מיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	שינוי ב-%	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	הערות
2018	2019	2020		2019	2020	
מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח						
185*	174*	179	-	395*	396	א
51	7	1	(88)	41	5	ב
40	13	1	(87)	53	7	ב
276	194	181	(17)	489	408	סך הכל מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
מגזר ביטוח כללי						
(57)	8	24	(55)	187	85	ג
89	25	8	(46)	155	84	ד
88	22	29	(18)	109	89	ה
(84)	(31)	8	(25)	24	18	ג
31	18	21	(21)	67	53	
67	42	90	(39)	542	329	סך הכל מגזר ביטוח כללי
269	58	34	-	(284)	56	ו
(60)	156	237	(59)	411	167	
552	450	542	(17)	1,158	960	סך הכל לפני מס
142	151	172	(11)	333	298	
410	299	370	(20)	825	662	סך הכל רווח כולל לאחר מס
9%	22%	29%		16%	12%	תשואה להון עצמי במונחים שנתיים

* לאחר יישום למפרע של חוזר ביטוח בעניין בדיקת נאותות העתודה (LAT), במסגרתו נקבע כי רמת ההקבצה שונתה כך שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל ענף ביטוח חיים ביחד.

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מתשואות שוק ההון שהיו נמוכות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות הרבעון הרביעי הושפעו מתשואות שוק ההון שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון הרביעי אשתקד.

התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו משינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קוזה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון ומיישום הוראות חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) (החוזרים נכנסו לתוקף ברבעון השני, לפירוט נוסף בקשר עם החוזרים שיושמו, ראו סעיף 2.4.2 (ו) ו-(ט)). ההשפעה הכוללת של השינויים כאמור הביאה לגידול בעתודות הביטוחיות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי בסך של כ- 304 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-274 מיליוני ש"ח לפני מס, בהתאמה.

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון הרביעי אשתקד הושפעו מירידה חדה של עקום הריבית ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קוזה בחלקה כתוצאה מיישום של חוזר לעניין אופן קביעת עקום הריבית חסרת הסיכון המשמש בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) (החוזר יושם ברבעון הרביעי אשתקד, לפירוט נוסף ראו באור ג'1)ט' לדוחות הכספיים). ההשפעה הכוללת של השינויים כאמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון הרביעי אשתקד בסך של כ-1,109 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-289 מיליוני ש"ח לפני מס, בהתאמה.

ליתר פירוט בקשר עם השפעות מיוחדות על הרווח הכולל ראו סעיף 2.4.2.

א. ביטוח חיים - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל ומירידה בהכנסות מדמי ניהול בסך של כ-94 מיליוני ש"ח.

ההכנסות מדמי ניהול הסתכמו בתקופת הדוח בסך של כ-599 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-693 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. מתוך הסכום האמור, ההכנסות מדמי ניהול משתנים הסתכמו בתקופת הדוח בכ-156 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות מדמי ניהול משתנים בסך של כ-265 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בדמי הניהול המשתנים בתקופת הדוח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, נובעת מאי גביה של דמי ניהול משתנים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020, וזאת בשל תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו בין השנים 2003-1991. בעקבות עליות השערים המשמעותיות שחלו בשוקי ההון בעולם ובישראל אשר קיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, שבה החברה לגבות דמי ניהול משתנים החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020.

ההכנסות מדמי ניהול ברבעון הרביעי הסתכמו בסך של כ-270 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-228 מיליוני ש"ח ברבעון הרביעי אשתקד. עיקר הגידול בדמי הניהול נובע מגידול בדמי הניהול המשתנים שהסתכמו ברבעון הרביעי בכ-156 מיליוני ש"ח, לעומת דמי ניהול משתנים בסך של כ-115 מיליוני ש"ח ברבעון הרביעי אשתקד. דמי הניהול המשתנים ברבעון הרביעי הינם לאחר השלמת גירעון בסך של כ-36 מיליוני ש"ח בגין הפסדי השקעות שנצברו לחובת המבוטחים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020 בתיקי הפוליסות המשתתפות ברווחים.

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מעדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום ומעדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה המשלימה לגמלה. ההשפעה הכוללת של עדכוני שיעור הריבית האמורים הינה גידול בהתחייבויות הביטוחיות. התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מעדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום, אשר הביא לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.2 (א).

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מעדכון מחקר לגבי גיל פרישה ושיעור המבוטחים שצפוי כי יממשו את זכאותם לקצבה וכן מהרעה חיתומית בכיסוי אובדן כושר עבודה בשל עליה בכמות התביעות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.2 (ב).

ב. פנסיה וגמל - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל. בנוסף, בפעילות הגמל, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מירידה בהכנסות מדמי ניהול בעקבות קיטון בשיעור דמי הניהול הממוצעים.

ג. ענף רכב חובה וענפי חבויות - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל, משינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קוזה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון, אשר נכנס לתוקף ברבעון השני. ההשפעה הכוללת של השינויים כאמור הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות. תוצאות התקופה המקבילה אשתקד הושפעו משינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. ההשפעה הכוללת של השינויים כאמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות.

התוצאות ברבעון הרביעי וברבעון הרביעי אשתקד הושפעו מירידה בעקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, שהביאו לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.2 (ט).

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מהחלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ריבית ההיוון שתחול על המוסד לביטוח לאומי בתביעות שיבוב שהקטינה את ההתחייבויות הביטוחיות. תוצאות התקופה המקבילה אשתקד הושפעו גם מהחלטת בית המשפט העליון ביחס לריבית היוון של פיצויים בשל נזק לגוף בנזיקין שהקטינה את ההתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.2 (י).

ד. ענף רכב רכוש - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו בעיקר מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל ומהרעה חיתומית כתוצאה משחיקת תעריפים ועליה בכמות התביעות בשל נזקי חורף ברבעון הראשון וברבעון הרביעי. תוצאות התקופה המקבילה אשתקד כללו קיטון בהתחייבויות הביטוחיות כתוצאה מהתפתחות חיובית בתביעות בשנות נזק ישנות.

ה. ענפי רכוש ואחרים - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו בעיקר מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל. בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מנזקי חורף ברבעון הראשון וברבעון הרביעי של שנת 2020. התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מהתפתחות חיובית במספר תביעות בענף אובדן רכוש.

ו. מגזר בריאות - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל.

ענף סיעוד פרט - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קוזה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון ומיישום הוראות חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) אשר נכנסו לתוקף ברבעון השני. ההשפעה הכוללת של האמור לעיל הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט. תוצאות הרבעון הרביעי הושפעו מירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. ההשפעה הכוללת של האמור לעיל הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט.

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון הרביעי אשתקד הושפעו מירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קוזה כתוצאה מיישום של חוזר לעניין אופן קביעת עקום הריבית חסרת הסיכון המשמש בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) (החוזר יושם ברבעון הרביעי אשתקד, לפירוט נוסף בקשר עם החוזר שיושם ראו באור 3(1)ט' לדוחות הכספיים). ההשפעה הכוללת של האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.4.2 (ז).

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו משיפור חיתומי בשל שינוי במבנה העלויות וכן מתהליכי התייעלות אשר הביאו, בין היתר, להפחתת רמת ההוצאות המשמשות בחישוב העתודות הביטוחיות. השיפור החיתומי קוזה בחלקו בשל עליה בכמות התביעות.

בריאות - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו משיפור חיתומי בשל שינוי במבנה העלויות וכן מתהליכי התייעלות אשר הביאו, בין היתר, להפחתת רמת ההוצאות המשמשות בחישוב העתודות הביטוחיות. כמו כן, חל שיפור ברווחיות בענף קולקטיבים בבריאות. השיפור החיתומי קוזה בחלקו לאור ירידה בפרמיות בענף נסיעות לחו"ל כתוצאה מעצירה כמעט מוחלטת של הטיסות לחו"ל, בחלק מתקופת הדוח, עקב התפרצות נגיף הקורונה.

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מהרעה בתוצאות החיתומיות בענף בריאות פרט בשל גידול בכמות התביעות בכיסוי תאונות.

לפירוט נוסף ראו סעיפים 2.4.2 (ז) ו-2.4.2 (ח).

2.4.2 השפעות מיוחדות על הרווח הכולל בתקופת הדוח (מיליוני ש"ח):

הערות	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		שינוי	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2020	2019		2020	2019
הרווח הכולל לתקופה כפי שפורסם בדוח הכספי	662	*825	(163)	370	*299
מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח					
השפעות ריבית	(61)	*(120)	59	(31)	*(24)
עדכון הנחות מימוש גמלה	217	-	217	-	-
עדכון הנחות לחישוב התחייבות	-	-	-	-	-
יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמורה	-	(91)	91	-	-
עדכון הנחות ביטולים	-	(27)	27	-	(27)
מגזר ביטוח בריאות					
בחירת נאותות העתודות (LAT) והשפעות ריבית	(349)	(926)	577	(222)	(263)
עדכון הנחות ביטולים בבריאות פרט	(30)	112	(142)	(30)	112
יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמורה	-	70	(70)	-	-
עדכון הנחות ביטולים בסיעוד פרט	19	-	19	19	-
מגזר ביטוח כללי					
השפעות ריבית	45	(183)	228	(52)	(26)
השפעת החלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ההיוון	80	260	(180)	-	-
סה"כ השפעות, לפני מס	(79)	(905)	826	(316)	(228)
השפעת המס	(27)	(309)	282	(108)	(78)
סה"כ השפעות לאחר מס	(52)	(596)	544	(208)	(150)
סה"כ רווח כולל בנטרול ההשפעות המיוחדות					
	714	1,421	(707)	578	449

* לאחר יישום למפרע של חוזר ביטוח בעניין בדיקת נאותות העתודה (LAT), במסגרתו נקבע כי רמת ההקבצה שונתה כך שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל ענף ביטוח חיים ביחד.

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מתשואות שוק ההון שהיו נמוכות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד. תוצאות הרבעון הרביעי הושפעו מתשואות שוק ההון שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון הרביעי אשתקד.

א. ברבעון הראשון נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-92 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום (קיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-134 מיליוני ש"ח לפני מס, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס, וגידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-23 מיליוני ש"ח לפני מס). בנוסף, ברבעון השני נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-122 מיליוני ש"ח לפני מס, בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה המשלימה לגמלה. בנוסף, ברבעון הרביעי נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בגין פוליסות הכוללות רכיב חסכון עד שנת 1990 בסך של כ-31 מיליוני ש"ח לפני מס, בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה המשלימה לגמלה. ההשפעה הכוללת של האמור הינה גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-61 מיליוני ש"ח לפני מס.

בתקופה המקבילה וברבעון הרביעי אשתקד, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-120 מיליוני ש"ח לפני מס ובסך של כ-24 מיליוני ש"ח לפני מס, בהתאמה, בעיקר בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום.

ב. בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-217 מיליוני ש"ח לפני מס, כתוצאה מהשלמת מחקר ברבעון השני לגבי גיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל. לפרוט נוסף ראו באור 3ה' בדוחות הכספיים.

- תוצאות שנת 2018 הושפעו מעדכון מחקר לגבי הנחות שיעור המבוטחים שצפוי כי יממשו את זכאותם לקצבה. בשל עדכון המחקר האמור, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-38 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ג. תוצאות שנת 2018 הושפעו מעדכון שיעור הזכאות העדכני והעתידי לאג"ח ח"ץ ומעדכון שיעור ההוצאות בתשלומי גמלא. בשל העדכונים האמורים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-38 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ד. תוצאות שנת 2019 הושפעו מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" ("החוזר"). בעקבות יישום החוזר, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בסך של כ-91 מיליוני ש"ח לפני מס, וקיטון בהתחייבות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ-70 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ה. תוצאות שנת 2019 והרבעון הרביעי של שנת 2019 הושפעו מעדכון מחקר בקשר עם הנחת שיעור הביטולים לגבי מבוטחים שצפוי כי יממשו את זכאותם לקצבה. בשל העדכון האמור, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-27 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ו. מגזר בריאות, ענף סיעוד פרט - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. השפעת השינויים כאמור קווצה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון (שהביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-393 מיליוני ש"ח לפני מס) ומיישום הוראות חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) (שהביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-156 מיליוני ש"ח) אשר נכנסו לתוקף ברבעון השני. ההשפעה הכוללת של האמור הינה גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-349 מיליוני ש"ח לפני מס. ברבעון הרביעי כתוצאה מירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-222 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ז. בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון הרביעי אשתקד, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-926 מיליוני ש"ח לפני מס ובסך של כ-263 מיליוני ש"ח לפני מס בהתאמה, כתוצאה מירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, שקווצה בחלקה כתוצאה מיישום של חוזר לעניין אופן קביעת עקום הריבית חסרת הסיכון המשמש בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT) (החוזר יושם ברבעון הרביעי אשתקד, לפירוט נוסף בקשר עם החוזר שיושם ראו באור 3'ג(1) ט' לדוחות הכספיים).
- ח. ברבעון הרביעי בוצע מחקר בנוגע לשיעור הביטולים בענף בריאות פרט. בשל המחקר האמור, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-30 מיליוני ש"ח לפני מס.
- ט. ברבעון הרביעי אשתקד הושלמו מספר מחקרים בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט בכיסויי תרופות, אמבולטורי וניתוחים. בשל העדכונים האמורים, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-112 מיליוני ש"ח לפני מס.
- י. בשנת 2018 בוצע עדכון מחקר לגבי הנחות ביטולים ותחלואה בכיסוי ניתוחים והשתלות. בשל העדכון האמור, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-138 מיליוני ש"ח לפני מס.
- יא. ברבעון הרביעי בוצע מחקר בנוגע לשיעור הביטולים בענף סיעוד פרט. בשל המחקר האמור, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס.
- יב. בשנת 2018 בוצע עדכון מחקר לגבי הנחות תחלואה וביטולים וכן בוצע עדכון בנתוני ההוצאות בענף סיעוד פרט. בשל העדכונים האמורים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-18 מיליוני ש"ח לפני מס.
- יג. התוצאות בתקופת הדוח הושפעו משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים השפעת השינויים כאמור קווצה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון (שהביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-40 מיליוני ש"ח לפני מס) אשר נכנס לתוקף ברבעון השני. ההשפעה הכוללת של האמור, הינה קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-45 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-26 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים).
- יד. ברבעון הרביעי כתוצאה מירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-52 מיליוני ש"ח לפני מס.

מס (סך של כ-23 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-29 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים).

בתקופה המקבילה וברבעון הרביעי אשתקד נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-183 מיליוני ש"ח וכ-26 מיליוני ש"ח, בהתאמה (בתקופה המקבילה סך של כ-56 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-127 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים; ברבעון המקביל סך של כ-26 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים) כתוצאה מירידה של עקום הריבית ובהתחשב בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים.

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מהחלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ריבית ההיוון שתחול על המוסד לביטוח לאומי בתביעות שיבוב. בעקבות החלטת בית המשפט, נרשם בתקופת הדוח קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-65 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-15 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים).

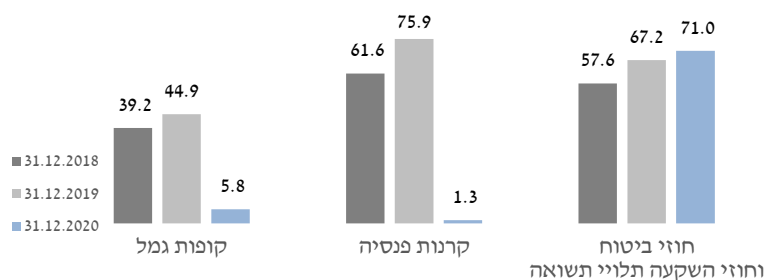
תוצאות שנת 2019 הושפעו מהחלטת בית המשפט העליון ביחס לריבית ההיוון של הפיצויים בשל נזק לגוף בנוזיקין. בעקבות החלטת בית המשפט נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-260 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-158 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-102 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים).

2.5 פרטים עיקריים נוספים והשפעות עיקריות נוספות לפי מגזרים

2.5.1 נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (מיליארדי ש"ח):

קרנות פנסיה - הנכסים המנוהלים ליום 31 בדצמבר 2019 וליום 31 בדצמבר 2018, המתייחסים לפעילות הפנסיה שנתרה בקבוצה מסתכמים בסך של כ-1.2 וכ-1 מיליארדי ש"ח, בהתאמה

קופות גמל* - הנכסים המנוהלים ליום 31 בדצמבר 2019 וליום 31 בדצמבר 2018, המתייחסים לפעילות הגמל שנתרה בקבוצה מסתכמים בסך של כ-5.8 וכ-5.2 מיליארדי ש"ח, בהתאמה

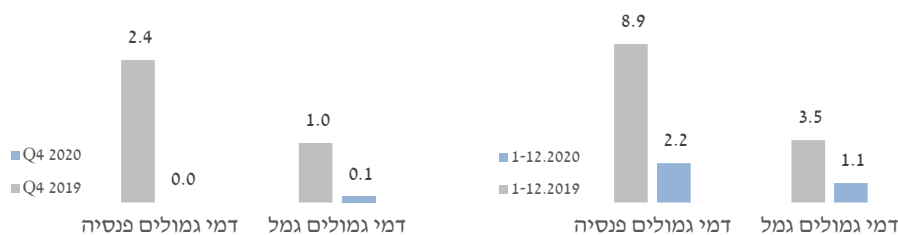

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה

* קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות ואישיות לפיצויים, קופת גמל לדמי מחלה וקופה לפנסיה תקציבית

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות. לפיכך, החל מיום 1 באפריל 2020, הנתונים המוצגים בסעיף זה מתייחסים רק לפעילות הפנסיה והגמל שנתרה בקבוצה (חברות לעתיד וקחצ"ק).

2.5.2 נתוני דמי גמולים (מיליארדי ש"ח):

דמי הגמולים של קופות הגמל וקרנות הפנסיה אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה

* נמוך מ-0.1 מיליארדי ש"ח

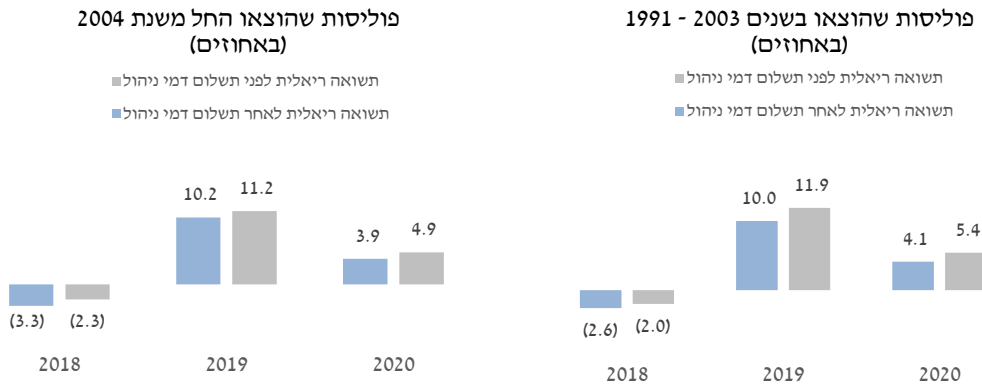
כפי שתואר לעיל, ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו

מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות. לפיכך, החל מיום 1 באפריל 2020, הנתונים המוצגים בסעיף זה מתייחסים רק לפעילות הפנסיה והגמל שנתורה בקבוצה (חברות לעתיד וקחצ"ק).

2.5.3 ביטוח חיים :

שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בתקופת הדוח הינו כ-3.5% לעומת שיעור הפדיונות מהעתודה בתקופה המקבילה אשתקד שהסתכם בכ-3%.

פוליסות תלויות תשואה :

אומדן סכום רווחי ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע הממונה, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הנו כדלקמן (מיליוני ש"ח) :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
(966)	5,292	1,870	רווחים (הפסדים) לאחר דמי ניהול
386	693	599	סך דמי ניהול

2.5.4 קרנות פנסיה :

כפי שתואר לעיל, החל מיום 1 באפריל 2020, הנתונים המוצגים בקשר עם קרנות הפנסיה כוללים רק את פעילות חברת לעתיד.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם בתקופת הדוח בסך של כ-87 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-331 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם ברבעון הרביעי בסך של כ-2 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-86 מיליוני ש"ח ברבעון הרביעי אשתקד.

2.5.5 קופות גמל :

כפי שתואר לעיל, החל מיום 1 באפריל 2020, הנתונים המוצגים בקשר עם קופות הגמל כוללים רק את פעילות חברת קחצ"ק.

הצבירה נטו (ללא רווחי השקעות) בקופות הגמל בתקופת הדוח הייתה שלילית והסתכמה בסך של כ-734 מיליוני ש"ח, לעומת צבירה חיובית בסך של כ-206 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח בסך של כ-74 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-257 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בדמי הניהול נובע בעיקר מקיטון בדמי ניהול ממוצעים ומצבירה שלילית.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו ברבעון הרביעי בסך של כ-4 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-66 מיליוני ש"ח ברבעון הרביעי אשתקד.

2.5.6 ביטוח בריאות :

החברה הינה המבטחת בפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית. בנוסף לפוליסות הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית, החברה מבטחת בביטוח סיעודי מספר קולקטיבים נוספים.

בשנת 2019, פרסמה החברה הודעה לפיה בשל תנאי פוליסות הסיעוד הקיימות, אשר בפועל מגלמות בתעריף שלהן הבטחת תשואה, שאין ביכולתה להתחייב עליה לתקופות ארוכות בתנאי השוק הקיימים, ועקב העובדה שמבטחי המשנה שפעלו בתחום הודיעו על הפסקת פעילותם בתחום, הוחלט על הפסקת מכירת פוליסות סיעוד פרט חדשות. החברה פועלת לקבלת אישור מהממונה על שוק ההון, לשיווק פוליסות חדשות המתאימות למצב השוק הנוכחי.

2.5.7 ביטוח כללי :

לפרטים אודות נתונים כספיים נוספים אודות מגזר ביטוח כללי, בפירוט לענפי ראו באור 4'ב' לדוחות הכספיים.

להלן השינוי בכמות הפוליסות במונחי חשיפה :

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2018	2019	2020	
כמות הפוליסות במונחי חשיפה - פעילות ביטוח כללי מאופיינת בפוליסות לתקופה של עד שנה. לאור אופיין של הפוליסות, הכמות מהווה מכפלה של מספר הפוליסות בתקופת הפוליסה במהלך השנה. משמע, אם בוצע חיתום לפוליסה לתקופה הקצרה משנה, היא מוכפלת בחלק היחסי של התקופה, כך שפוליסה לחצי שנה מהווה חצי יחידה. כמות הפוליסות בתקופת הדוח הושפעה בין היתר מאי חידוש של פוליסת רכב חובה עם 2 קולקטיבים (ציי רכב)	20%	(14%)	4%	רכב חובה
	7%	3%	10%	רכב רכוש
	6%	3%	2%	ענפי רכוש ואחרים
	6%	2%	(4%)	ענפי חבויות אחרים

ביום 30 בספטמבר 2020 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-35% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2021, בדומה למכרז לשנים 2019-2020. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

2.5.7.1 רכב חובה

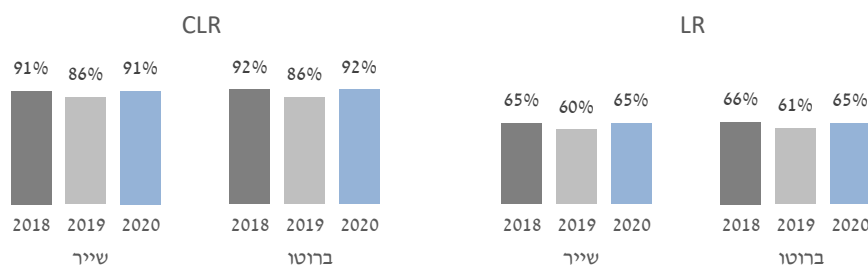
לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות רכב חובה ראו סעיפים 2.4.1 ו-2.4.2 לעיל.

מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פולי" (המאגר הישראלי לביטוח רכב) אשר פועל כחברת ביטוח לכל דבר. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פולי", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פולי", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה. במכתב מאת מנכ"ל ה"פולי" נקבע חלקה הזמני של החברה בדמי הביטוח נטו לשנת 2020, בשיעור של 12.15% (מול 12.19% שמהווה את חלקה הסופי של החברה לשנת 2019).

2.5.7.2 רכב רכוש

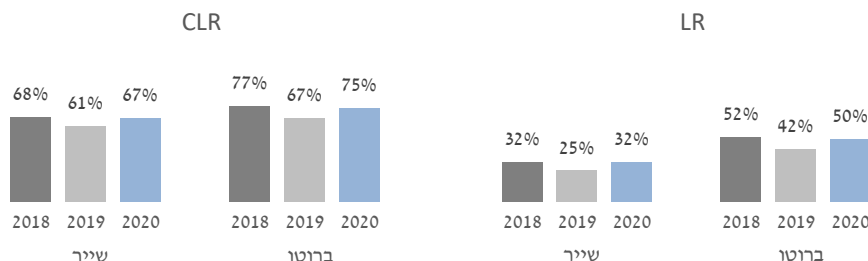
לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות ענף רכב רכוש ראו סעיף 2.4.1 לעיל.

שיעור ה-Loss Ratio ו-Combined Loss Ratio בביטוח רכב רכוש :

2.5.7.3 ענפי רכוש ואחרים

לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות ענף רכב רכוש ראו סעיף 2.4.1 לעיל.
 שיעור ה-Loss Ratio ו-Combined Loss Ratio בענפי רכוש ואחרים:

2.5.7.4 ענפי חבויות אחרים

לפירוט בנוגע לתוצאות ענפי חבויות אחרים ראו סעיפים 2.4.1 ו-2.4.2 לעיל.

2.5.7.5 ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

הפרמיות שהורווחו בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא אינן בגין מכירות חדשות, אלא בגין מכירות שבוצעו בעבר ואשר הפרמיות בגינן מוכרות כפרמיה מורווחת בהתאם לתקופת הכיסוי. בענף ביטוח זה לא קיימים ל-EMI הסכמי ביטוח משנה.

2.6 נזילות ומקורות מימון

2.6.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח בכ-1,083 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ-228 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בכ-117 מיליוני ש"ח. השפעת התנודות בשער החליפין על יתרת המזומנים הסתכמה בסך חיובי של כ-262 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הנ"ל מתבטאת בעליה ביתרות המזומנים בסך של כ-1,234 מיליוני ש"ח.

2.6.2 מימון הפעילות

בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים במצב הנזילות של החברה, איתנותה הפיננסית ומקורות המימון העומדים לרשותה.

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים.

בחודש דצמבר 2020 בוצע גיוס חוב (הון רוברד 2) באמצעות החברה הבת - הראל הנפקות בדרך של הרחבת סדרת אגרות חוב קיימת (סדרה ט'). לפרטים נוספים ראו באור 24 לדוחות הכספיים.

בחודש מאי 2020 בוצע פדיון מוקדם מלא, ביוזמת הראל הנפקות, של אגרות החוב (סדרה ד') שהונפקו על ידה.

2.7 דיבידנד

לפרטים אודות שינוי מבני - הראל פנסייה וגמל, בתקופת הדוח, אשר טופל כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות, מתוך רווחים ראויים לחלוקה ראו סעיף 1.3.1 לעיל.

לפרטים אודות אישור מדיניות חלוקת דיבידנד של החברה ראו סעיף 1.4 לעיל.

3 היבטי אחריות תאגידית

3.1 אחריות תאגידית

דירקטוריון החברה, ההנהלה ועובדי הקבוצה רואים באחריות תאגידית נדבך מרכזי בתפיסת הניהול וערכי הליבה של הקבוצה ומייחסים חשיבות רבה להטמעתה בכל רובד של עשייה, זאת מתוך ההכרה בכוחו של שילוב בין ערכים וניהול תקין ואתי להצלחה ומובילות עסקית תוך יצירת ערך לכל בעלי העניין.

כביטוי לכך, בשנת 2020 דורגה הקבוצה בפעם השישית ברציפות בדירוג "פלטניה פלוס" - הדירוג הגבוה ביותר בדירוג 'מעלה', המדרג 150 מהחברות הגדולות במשק בהיבטים של אחריות תאגידית.

הראל מפרסמת דו"ח אחריות תאגידית דו-שנתי אשר נכתב על-פי תקן GRI הבינלאומי המהווה את התקן המוביל בעולם לדיווחי אחריות תאגידית המתאר את הנושאים המהותיים בתחומי ההשפעה שלנו על הסביבה והחברה. פרסום הדוח מבטא את המחויבות המתמשכת של הדירקטוריון והנהלת הקבוצה לקידום תפיסת עולם הדוגלת בשילוב בין ניהול עסקי לאחריות תאגידית ומאפשר לקבוצה להציג בשקיפות ובאופן מהימן וכוללני את פעילותה (הדו"ח מפורסם באתר האינטרנט של החברה).

3.2 מעורבות בקהילה - חסויות, תרומה לקהילה והתנדבות עובדים

בשנת 2020 המשיכה החברה בהרחבת פעילות התרומה לקהילה ובהעמקת הקשרים עם ארגונים הפועלים למען הקהילה והחברה במגוון תחומים, כאשר 26% מעובדי הקבוצה עסקו במהלך השנה בפעילות התנדבותית, בהתאם למדיניות קבוצת הראל:

3.2.1 משבר הקורונה שפרץ בשנת 2020 הוביל להתאמת הפעילות החברתית של החברה לצרכים ולנסיבות השעה. החברה הייתה קשובה בכל העת לקהילה ולצרכיה המשתנים ופעלה ביתר שאת על מנת לתת מענה למציאות החדשה שנוצרה.

3.2.2 שותפויות אסטרטגיות ארוכות טווח המבוססות על תרומה כספית ומעורבות עובדים. במסגרת זו התקיימו שיתופי פעולה שונים ובהם: שיתופי להצלת חיים עם ארגון "איחוד הצלה", שיתופי לחלוקת מזון ולקידום חינוך ילדים ונוער עם עמותות "לקט ישראל", "נבט" "לשובע", "פתחון לבי", "העמותה לקידום החינוך"; פעילויות בתחום החינוך למען ילדים ונוער בסיכון - במסגרת שיתופי עם העמותות "שיעור אחר", "נובל למצוינות בחינוך" וארגון "אור שלום", פעילות למען חיילים הכוללת אימוץ שני גדודי הובלה של צה"ל במסגרת פרויקט "אמץ לוחם" של יחד למען החייל; פעילות למען ילדים ונוער הסובלים מבעיות נפשיות באמצעות שיתופי עם המרכז לבריאות הנפש גהה וכן תמיכה בבתי ספר ומועדוניות של ילדים ממעמד סוציאקונומי נמוך - שיתופי פעולה אלו מעמיקים משנה לשנה.

3.2.3 תרומות הקבוצה לעמותות ולארגונים לטובת הקהילה בשנת 2020 הסתכמו בכ-9.5 מיליוני ש"ח. זאת מול כ-10 מיליוני ש"ח בשנת 2019 ומול כ-9 מיליוני ש"ח בשנת 2018. מתוך הסכומים כאמור, כ-7.1 מיליוני ש"ח, כ-7 מיליוני ש"ח וכ-6 מיליוני ש"ח, בהתאמה, נתרמו באמצעות "קרן מ.א.ה." (על שם מרגוט וארנסט המבורגר ז"ל), שהינה חברה לתועלת הציבור שקיבלה את אישור רשויות המס לקבל תרומות מגופים שונים ולחלקן בין גופים נזקקים בהתאם לשיקול דעת הנהלת קרן מ.א.ה., שחבריה הינם בעלי עניין בחברה. מדיניות הנהלת קרן מ.א.ה. היא לתרום בעיקר לגופים כדלהלן: עמותות בתחום העזרה הרפואית לנזקקים ולמקרים חריגים; עמותות התומכות באנשים עם צרכים מיוחדים, כגון בית נועם - בית למבוגרים עם מוגבלות קשה; תמיכה במוסדות להשכלה גבוהה בקידום המדע והמחקר בישראל באמצעות מכון ויצמן, אוניברסיטת תל-אביב ואוניברסיטת בר אילן בהן תומכת הראל במסגרת אימוץ מדענים חוזרים; עמותות התומכות באמנות ותרבות כתזמורת הפילהרמונית. עוד תומכת הראל בפעילות מכבי תנועה עולמית למען העמקת זהות ציונית בקרב יהדות התפוצות; תומכת בפעילות חינוך לפסגות למען צמצום פערים בחברה הישראלית על ידי קידום ילדים ונוער מהפריפריה החברתית ותורמת לעידוד רכישת הידע בביטוח בישראל. יתר התרומות שולמו במישרין על ידי חברות הקבוצה, אף זאת בהתאם למדיניות האמורה.

3.2.4 בשנת 2020 הסתכמו התרומות בשווה כסף, המבטאות שעות התנדבות של עובדי החברה על חשבון שעות עבודה, תרומת שימוש באמצעי החברה לטובת פעילות של עמותות שונות ומסירת ציוד לעובדי החברה או לעמותות, לסך של כ-530 אלפי ש"ח, לעומת סך של כ-1.45 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד

וזאת בשל משבר הקורונה שפגע בהיקף כמות העובדים המתנדבים ותרומת חדרי הדרכה.

3.2.5 בשנה זו המשיכה הקבוצה לשלב עמותות אשר מספקות תעסוקה מותאמת לאנשים עם מוגבלות באירועי חברה וברכש (לדוגמה: "אופק לבן", "ציפור הנפש", "אנד&ג'וי").

4 ממשל תאגידי

4.1 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בהתאם להוראות חוזר "דירקטוריון גוף מוסדי" לפחות מחצית מהדירקטורים הבלתי תלויים בחברה יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. לפרטים אודות הדירקטורים המכהנים בחברה שהדירקטוריון הכיר בהם כבעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ראו תקנה 26 בפרק 5 - פרטים נוספים על החברה.

4.2 דירקטורים בלתי תלויים

לפרטים אודות דירקטורים בלתי תלויים בחברה ראו תקנה 26 בפרק הרביעי בדוח התקופתי - "פרטים נוספים על החברה".

4.3 מבקר פנימי

לפרטים אודות מבקר הפנים בחברה ראו סעיף 4.2 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.4 רואה חשבון מבקר

לפרטים אודות רואה חשבון מבקר של החברה ראו סעיף 4.3 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.5 שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה

לפרטים אודות שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה ראו סעיף 3.6.1 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.6 גילוי אודות סיכוני סייבר

לפרטים אודות היערכות החברה לסיכוני סייבר ראו באור 35א' לדוחות הכספיים.

5 גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי

ביום 14 באוקטובר 2020, פורסם על ידי הממונה חוזר ביטוח 15-1-2020 שעניינו "תיקון החוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" ("חוזר סולבנסי החדש"). חוזר סולבנסי החדש כולל התאמות ועדכונים שביצעה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הרשות") במהלך שנת 2020 ביחס לחוזר ביטוח 9-1-2017 ("חוזר סולבנסי"). ההתאמות והעדכונים בחוזר סולבנסי החדש נעשו בהמשך למכתבים וטיוטות רלבנטיים שפורסמו במהלך שנת 2020 ולאור הצהרת הרשות, כי בכוונתה לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת Solvency II ועדכוניה.

בהתאם לחוזר סולבנסי החדש, הותאמו הוראות המעבר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה האירופאית, ותתאפשר פריסה עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. בהתאם להוראות המעבר החדשות, חברת ביטוח רשאית, לאחר שקיבלה אישור הממונה, לכלול בחישוב עתודות הביטוח בתקופת הפריסה ניכוי מעתודת הביטוח ("הניכוי"). הניכוי מחושב, בהתאם להנחיות במכתב עקרונות הניכוי והוא מופחת החל משיעור של 100% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2019 ועד לשיעור של 0% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2032. שיטת חישוב זו לתקופת הפריסה מחליפה שיטה קודמת לתקופת הפריסה שיושמה בתקופות קודמות, לפיה ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני, 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024 יעלה בהדרגה, ב-5% כל שנה, החל מ-60% מה-SCR ועד למלוא ה-SCR. חוזר סולבנסי החדש כולל בנוסף גם עדכונים על בסיס שינויים שנעשו באירופה, הרלוונטיים לשוק המקומי. חוזר סולבנסי החדש והשינויים העיקריים בו יושמו החל ממועד חישוב יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2019.

עודף ההון של החברה ליום 31 בדצמבר 2019, בהתאם להוראות המעבר הינו בסך של כ- 6,309 מיליוני ש"ח. דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2019 פורסם, בהתאם להנחיות, ביום 28 באוקטובר 2020.

עודף ההון של החברה ליום 31 בדצמבר 2019, לפני הוראות המעבר (במונחי SCR 100%) הינו בסך של כ-1,447 מיליוני ש"ח.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות החברה.

חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, אשר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

קביעת האומדן המיטבי התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ- "מידע צופה עתידי" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. יתכן כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהונח בחישוב דוח כושר פירעון, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון (MCR) ליום 31 בדצמבר 2019 בהתאם להנחיות בחוזר סולבנסי החדש. יחס כושר פירעון כלכלי מחושב בהתאם להוראות מעבר, במסגרתן נקבעה תקופת פריסה. במסגרת חוזר סולבנסי החדש, הותאמו הוראות המעבר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה לפיהן תתאפשר פריסה של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. בהתאם, החברה אימצה שיטה חדשה נכון לחישוב ליום 31 בדצמבר 2019 השונה משיטת החישוב שיושמה בחישוב ליום 31 בדצמבר 2018. לפיכך לא ניתן להשוות בין הסעיפים השונים המוצגים בטבלה לעיל (השיטות השונות מפורטות בדוח יחס כושר פירעון בסעיף 1.1 א.ב):

א. יחס כושר פירעון כלכלי

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
(מבוקר)		
11,551	15,370	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (במיליוני ש"ח)
6,663	9,061	הון נדרש לכושר פירעון (במיליוני ש"ח)
4,888	6,309	עודף (במיליוני ש"ח)
173%	170%	יחס כושר פירעון כלכלי
השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי:		
343	-	גיוס מכשירי הון (*)
11,894	15,370	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (במיליוני ש"ח)
5,231	6,309	עודף (במיליוני ש"ח)
179%	170%	יחס כושר פירעון כלכלי

(*) בחודש מאי 2020 נפדתה אג"ח סדרה ד' בסך של 217 מיליוני ש"ח בפדיון מוקדם. לפדיון זה אין השפעה על ההון המשני המוכר, מאחר וקיימת יתרת הון משני לא מנוצלת מעבר למגבלת הון רובד 2

מצב ההון של החברה מושפע מההתפתחות העסקית השוטפת של החברה, שינויים במשתני שוק, עדכון הנחות דמוגרפיות ועדכוני מודל שוטפים וכן עדכון הוראות סולבנסי לעניין תקופת הפריסה.

עקב ראשוניותן של ההערכות ואי הוודאות לגבי היקף ההשפעה בפועל של השינויים האמורים לעיל. בנוסף, אין באמור כדי להוות הערכה לגבי יחס כושר הפירעון ליום פרסום הדוח, התלוי בהתפתחויות שיחולו עד מועד זה וכן במכלול גורמים נוספים שלא ניתן להעריכם בשלב זה, ביניהם השפעת הפעילות העסקית של החברה לאחר 31 בדצמבר 2019, שינויים בתמהיל ובגודל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות וכן שינויים רגולטוריים המשפיעים על הסביבה העסקית.

בשלב זה, החברה אינה יכולה להעריך את עוצמת ההשפעות האמורות על יחס כושר הפירעון, אשר יכול ויהיו מהותיות. עם זאת, נכון למועד הפרסום, החברה מעריכה כי השפעות אלה אינן צפויות לפגוע בעמידתה של החברה בדרישות ההון הרגולטוריות, בהתחשב בהוראות הפריסה.

לפרטים בדבר יחס כושר הפירעון ללא יישום הוראות מעבר לתקופת הפריסה, וללא התאמת תרחיש מניות ובדבר יעד עודף ההון ומגבלות החלות על החברה לעניין חלוקת דיבידנד ראו סעיף ג' להלן.

ב. סף הון (MCR)

ליום 31 בדצמבר	
2018	2019
(מבוקר)	
מיליוני ש"ח	
2,173	2,272
8,654	11,294

סף הון (MCR)

הון עצמי לעניין סף הון

ביום 28 באוקטובר 2020 פרסמה החברה בהתאם להוראות הממונה את דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 31 בדצמבר 2019 באתר האינטרנט שלה (כתובת האתר: [https://www.harel-group.co.il/about/harel-](https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/repayment-ability.aspx)).

בהתאם להוראות סולבנסי, חברת ביטוח נדרשת לפרסם את תוצאות סולבנסי ליום 31 בדצמבר 2020 עד חודשיים מתום הרבעון העוקב למועד החישוב או עד 3 ימי עסקים מיום החתימה על הדוחות הכספיים של הרבעון העוקב למועד החישוב, לפי המוקדם שבהם. ביום 14 במרץ 2021, שלח הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח הדוחה את מועד פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2020 וכן את קבצי הדיווח לממונה הנלווים לו, עד ליום 30 ביוני 2021. החברה נערכת לביצוע החישובים ולדיווח, בהתאם ללוח הזמנים שנקבע.

חוזר סולבנסי החדש חייב בחינה מחודשת של מדיניות ניהול ההון של החברה, אשר תוארה בסעיף 8 בדוח יחס כושר פירעון כלכלי.

מדיניות החברה היא להחזיק בסיס הון איתן להבטחת כושר הפירעון שלה ויכולתה לעמוד בהתחייבויותיה למבוטחים, לשמר את יכולתה להמשיך את פעילותה העסקית וכדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה. בשלב זה, משיקולי זהירות, בשים לב לרגישותו הגבוהה של מודל החישוב החדש לשינויים רגולטוריים ומשתנים נוספים ובהיעדר ניסיון מספק לגבי דפוס ההתפתחות העתידי של ההון הנדרש ומרווח הסיכון, החליט דירקטוריון החברה שלא לקבוע טווח מטרה עבור יחס כושר פירעון כלכלי. דירקטוריון החברה יבחן בעתיד את הצורך לקבוע יעדי הון וטווח מטרה בו החברה שואפת להימצא במהלך תקופת הפריסה ובסיומה.

עם זאת, ביום 30 בנובמבר 2020 אישר דירקטוריון החברה את עדכון התכנית לניהול הון ונקבעו בשלב זה, כללי סף לחלוקת דיבידנד, הכוללים יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי, בהתחשב בהוראות הפריסה, בשיעור של 135% ויחס כושר פירעון מינימאלי, ללא התחשבות בהוראות בתקופת הפריסה, בשיעור של 105%.

כללי הסף נועדו לאפשר לחברה התמודדות עם משברים מבלי לפגוע מהותית בפעילותה ובעמידתה בדרישות ההון החלות עליה. עם זאת, אין באמור כדי להבטיח שהחברה תעמוד בכללי הסף שנקבעו בכל עת.

ג. ללא יישום הוראות המעבר לתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות:

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	
(מבוקר)		
11,852	12,423	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (במיליוני ש"ח)
9,940	10,976	הון נדרש לכושר פירעון (SCR) (במיליוני ש"ח)
1,912	1,447	עודף (במיליוני ש"ח)
119%	113%	יחס כושר פירעון כלכלי
השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי:		
343	-	גיוס מכשירי הון
12,195	12,423	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון (במיליוני ש"ח)
2,256	1,447	עודף (במיליוני ש"ח)
123%	113%	יחס כושר פירעון כלכלי
סטאטוס ההון לאחר פעולות הוניות ביחס ליעד הדירקטוריון:		
10,745	11,839	יעד יחס כושר הפירעון הכלכלי של הדירקטוריון (במיליוני ש"ח) (*)
1,450	584	עודף הון ביחס ליעד (במיליוני ש"ח)

(*) כולל כרית הון בסך 863 מיליוני ש"ח, מעבר להון הנדרש לכושר פירעון (SCR)

6 יעדים ואסטרטגיה עסקית

סעיף 6 זה להלן בדבר יעדים ואסטרטגיה עסקית, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחומי הפעילות בהם פועלת החברה (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

6.1 הסביבה העסקית והרגולטורית המאתגרת, דורשת, להערכת החברה, התאמה של ההתנהלות והאסטרטגיה העסקית של החברה, וזאת על מנת להמשיך לשמור על מעמדה בשוק ועל מגמת הצמיחה המרשימה שהציגה בשנים האחרונות. החברה תעשה כל מאמץ על מנת להמשיך ולהיות בתחומי פעילותה השונים גוף מוביל ודומיננטי, תוך שמירה על ערכי החברה המתבטאים בסיסמא "אש להבה":

אמינות, שרות לקוח, הון אנושי, בית חם והובלה.

6.2 המצב העסקי, הכלכלי והחברתי בארץ כמו גם סביבת הריבית השוררת בשוקי ההון בארץ ובחו"ל, מכתיבים לקבוצה צורך בחשיבה מתמדת ובהתאמת האסטרטגיה העסקית למצבים המשתנים.

6.3 האסטרטגיה של החברה הינה צמיחה בפעילותה הביטוחית של הקבוצה, הן מתוך הרחבת מכירות ללקוחות חדשים והן מתוך מכירות נוספות ללקוחותיה הקיימים של הקבוצה (מעל 3 מיליון לקוחות), וכן הרחבת סל המוצרים של החברה, תוך דגש על פעילויות המותאמות לצורכי הלקוחות - כגון מוצרי חסכון מתקדמים; וכן מוצרים המותאמים לגיל השלישי, כדוגמת מוצר "משכנתא הפוכה", המאפשר לאוכלוסיית הגיל השלישי

שבבעלותה דירת מגורים, ליטול הלוואה המובטחת בדירת המגורים, אשר החזרה לא יידרש במהלך חייו של הלווה.

6.4 כתוצאה מהאמור, הקבוצה גיבשה לפני כארבע שנים אסטרטגיה חדשה, הנקראת "חישוב מסלול מחדש", לפיה על מנת לתמוך בהמשך הצמיחה של החברה, נדרש להשקיע בארבעת הגורמים הבאים:

(1) **מוניטין** - להראל מוניטין מעולים, בתחומי פעילותה השונים, שבזכותם הראל ממותגת בסקרים שונים כחברת הביטוח אשר המודעות אליה היא הגבוהה ביותר מבין חברות הביטוח המתחרות, במרבית התחומים בהם פועלת החברה. גם ברמת התדמית - הראל בולטת משמעותית מעל מתחרותיה, וממוצבת כגורם המקצועי, המומחה והאמין, בענף ביטוחי הבריאות, וכן כחברת ביטוח מתקדמת דיגיטלית.

(2) **הצעות ערך מותאמות ללקוח** - הושקעו ומושקעים משאבים משמעותיים, הן כספיים והן משאבי כח אדם, בפיתוח תשתיות דאטה ודיגיטל, מתוך מטרה להתאים את פעילות החברה ל"עידן הדיגיטלי" ולאפשר לקבוצה יעילות תפעולית טובה יותר, כל זאת באמצעות הגורמים הבאים:

(א) שיפור חיתומי - באמצעות הכרת כל לקוח, מאפייניו וצרכיו, באופן ספציפי, תוך שימוש ב"ביג דאטה". השינוי כאמור יאפשר "שבירת הממוצע" והתאמת השירות, המוצר והמחיר לצרכיו הספציפיים של כל לקוח.

(ב) חסכון בהוצאות תפעוליות, באמצעות התייעלות טכנולוגית, על ידי העברת תהליכים משמעותיים מטיפול ידני לדיגיטלי. השיפור הטכנולוגי מאפשר מתן שירות פשוט ומהיר, ולעתים אף מידי ללקוח, באופן שיאפשר ללקוח ולסוכן לבצע ב"שירות עצמי" פעולות, כגון: רכישת מוצרים, הגשת תביעה, וקבלת מידע און ליין. בנוסף, החברה השקיעה משאבים בפיתוחים, אשר מאפשרים הגשת תביעה דיגיטלית ואף תשלום תביעות באופן מיידי, וכן הגשת תביעות ניתוחים ישירות על ידי הרופא המנתח, באופן שחוסך מהלקוח את העיסוק בפרוצדורת הגשת התביעה.

(ג) פיתוח והנגשה של כלים טכנולוגיים עבור הסוכנים, אשר מאפשרים להם לסייע ללקוחותיהם ברכישת מוצרים מותאמים בפשטות ובמהירות ("מכירות דיגיטליות בקליק"). כלים טכנולוגיים אלה יסייעו להם בחסכון זמן והוצאות, כך שיוכלו להקדיש זמן איכותי יותר בשירות הלקוח ובמתן יעוץ מקצועי ללקוח.

כך, אסטרטגיית החברה הינה ניצול השיפור בחיתום וההתייעלות התפעולית כתוצאה מהדיגיטל, כדי לשפר את הצעת הערך ללקוח ולייצר צמיחה גדולה יותר.

(3) **טירגוט נכון** - החברה פועלת על מנת להגיע ללקוחות עם המוצר המתאים להם, בזמן המתאים להם, באמצעות גורמים שונים ואמצעים שונים. בהמשך לכך, הקבוצה מצויה בהליכי הטמעה מתקדמים של מערכות של חברת Salesforce הבינלאומית, שמטרתן הטמעת מערכות שיווק בערוצי הדיגיטל השונים וכן מערכות ניהול פעילויות מכירה ושירות, המתחילים בערוצים הדיגיטליים והפרונטליים, המשתמשים בדאטה הקיימת בחברה, לצורך למידת צרכי הלקוח ופעולות המשך מולו. בהיותו של הפרויקט הראשון מסוגו ובהיקפו בישראל, אשר Salesforce עושים בו את ההטמעה, Salesforce מתייחסת לפרויקט כפרויקט אסטרטגי ומשקיעה בו משאבים רבים לצורך הצלחתו והפיכתו לפרויקט דגל שלה.

(4) **הגורם האנושי** - הסתייעות בגורם האנושי, ככל שנדרש - (א) בסגירת העסקה - בין אם מדובר בנציגי הקבוצה ובין אם מדובר בסוכניה - הנגשת כלים דיגיטליים מתקדמים, כמו גם פיתוח והנגשה של שלל יכולות דיגיטליות, כגון EasySend ו-Surfly, המאפשרות לסוכנים לבצע "מכירות חכמות", בעיקר בתקופה מאתגרת זו שבה היכולת לקיים מפגשים פיזיים עם הלקוחות הינה מוגבלת; ו-(ב) בשירות הניתן ללקוח לאחר סגירת העסקה.

6.5 הקבוצה מאמינה, כי מעמדה בשוק הביטוח והחיסכון ארוך הטווח כמו גם בשוק השירותים הפיננסיים הושג רבות בשל השירות הייחודי שהיא מעניקה ללקוחותיה וסוכניה. הקבוצה תמשיך להקפיד על שירות ייחודי ללקוחות ולסוכנים, תוך הסתכלות ארוכת טווח על טובת הלקוח ומתוך אמונה ששירות שמבוטח צריך לקבל בעת תביעה בנוסף לתשלום סכום התביעה, גם סיוע וליווי בשעת המשבר. יישום האסטרטגיה החדשה של הקבוצה יעמיק את הקשרים ארוכי הטווח של הקבוצה עם לקוחותיה ויאפשרו לקבוצה להעניק שירות מותאם לכל לקוח. קשרים אלו הם שימשיכו להעניק לקבוצה את היציבות ואת מנועי הצמיחה באמצעות שיווק כלל מוצרי הקבוצה ללקוחות הנאמנים של הקבוצה.

- 6.6 בנוסף, לטובת מתן שירות מתקדם ואיכותי ללקוחותיה, השיקה החברה ערוץ תקשורת נוסף בתחום ביטוח רכב באמצעות אפליקציית ווטסאפ, המשלב בינה מלאכותית של "ווטסון" מבית IBM, דבר המאפשר תקשורת קלה ומהירה, תוך שימוש בטכנולוגיה זמינה מכל מקום בארץ ובעולם. שירות זה מעמיד את הקבוצה ואת החברה בחזית הטכנולוגיה, כחברה הראשונה בארץ ובין הראשונות בעולם שמאפשרת תקשורת באמצעי טכנולוגי זה.
- 6.7 כמו כן, החברה מעניקה ללקוחותיה שירות בכל התחומים באופן כתוב, הן באמצעות בוט ממוחשב והן באמצעות מענה אנושי בווטסאפ. כמו כן, החברה השיקה בשנה האחרונה בוט קולי, המאפשר ניתוב השיחות על ידי מערכת בינה מלאכותית קולית, אשר מנתבת את השיחה על בסיס שפה חופשית ואינטואיטיבית של הלקוח ומתן התאמה מירבית לרצונו בקולו, מבלי שידרש להקיש.
- החברה פועלת להטמעת הפיתוחים הטכנולוגיים העדכניים ביותר, הן לצורך שיפור השירות ללקוחות ולסוכנים והן לצורך הגברת אבטחת המידע אודות לקוחותיה והגנה על זכויותיהם. במסגרת זו החלה החברה להשתמש במערכת זיהוי פנים של חברת Scanovate, המזהה את הלקוח לפני ביצוע פעולות מסוימות.
- 6.8 הקבוצה תמשיך להקפיד על הרחבת היקף העסקים בכל התחומים בהם היא פועלת - בביטוח ובפיננסים - תוך ניצול הזדמנויות עסקיות שיהיו קיימות ותוך בחינה קפדנית של הרווחיות והצמיחה הצפויה מהעסקים החדשים לאורך ציר הזמן.
- 6.9 החברה תמשיך במדיניות ניהול יעיל של ההון הרגולטורי שנדרש מהחברה ומהחברות הבנות של החברה, ובכלל זה בבחינת עסקאות תביא בחשבון את התשואה המצופה על ההון הנדרש בגין העסקאות. הקבוצה תנסה להתרכז בהשקעות אטרקטיביות, שאינן מושפעות משוק ההון, כמו תשתיות נדל"ן בארץ ובחו"ל והשקעות בחברות ריאליות מרוויחות.
- 6.10 הקבוצה תמשיך ותפעל באופן מתמיד לשיפור והגברת הבקורות וניהול הסיכונים השונים, לשם צמצום החשיפות הכרוכות בפעילות הקבוצה. כמו כן, הקבוצה תמשיך להקפיד על עמידה בהוראות הרגולציה, ולשם כך תשקוד על המשך הטמעת תכניות האכיפה שאימצה בתקופת הדוח.
- 6.11 לצד פיתוח הפעילות העסקית, הקבוצה תמשיך בפעילותה העקבית בתחום המעורבות החברתית ועזרה לקהילה. פעילות זו תורחב כך שלצד המשך מתן תרומות כספיות, הקבוצה תפעל לשילוב עובדי הקבוצה בפעילויות חברתיות שבהן הקבוצה תחליט להיות מעורבת, כפי שהיא עושה כבר עתה.
- 6.12 הקבוצה מתאפיינת בהיותה בית חם לציבור עובדיה, ולמרות גודלה היא מצליחה לשמר את האווירה המשפחתית הייחודית ששוררת בה. הנהלת הקבוצה תמשיך ותשקוד באמצעים שונים לשמר את המאפיינים הייחודיים הללו, מתוך הכרה שהמשאב האנושי האיכותי שלה, מהווה את אחד מהיתרונות המובהקים של הקבוצה והינו חיוני להמשך הצלחתה.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי וסוכני החברה עבור הישגי החברה

מישל סיבוני
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

21 במרץ 2021

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 3

דוחות כספיים

תוכן העניינים

עמוד

3-1	דין וחשבון רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות
	דוחות כספיים מאוחדים
3-3	דוחות על המצב הכספי מאוחדים
3-5	דוחות רווח והפסד מאוחדים
3-6	דוחות על הרווח הכולל מאוחדים
3-7	דוחות על השינויים בהון מאוחדים
3-8	דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים
3-11	באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

נספחים לדוחות הכספיים

3-215	נספח א' - תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה
3-240	נספח ב' – מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות
3-242	נספח ג' - אי.אם.איי. עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ, מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של

הראל חברה לביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני אשר ההשקעה בהן הינה כ-164 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019 וחלקה של החברה ברווחיהן הינו כ-12 מיליוני ש"ח וכ-126 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התש"ל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר 2020, ו-2019 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 21 במרץ 2021 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 37 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין

רואי חשבון

21 במרץ 2021

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד: "החברה") ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן: "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981, ושקבלת כספים והוצאות כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2020, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020 והדוח שלנו, מיום 21 במרס 2021, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים בהתבסס על ביקורתנו ועל דוחות רואי חשבון מבקרים אחרים וכן הפניית תשומת לב לאמור בבאור 37 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין

רואי חשבון

תל-אביב

21 במרץ 2021

2019	2020		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
			נכסים
1,213	827	5	נכסים בלתי מוחשיים
1	-	33	נכסי מסים נדחים
2,441	2,208	6	הוצאות רכישה נדחות
1,355	1,341	7	רכוש קבוע
1,285	1,096	8	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,769	1,802	9	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
1,997	1,996	9	נדל"ן להשקעה אחר
4,145	4,216		נכסי ביטוח משנה
*5	1	33	נכסי מסים שוטפים
1,239	1,166	10	חייבים ויתרות חובה
1,310	1,243	11	פרמיה לגבייה
61,562	64,607	12	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
11,157	10,709	ד13	נכסי חוב סחירים
13,023	12,765	ה13	נכסי חוב שאינם סחירים
1,273	1,573	ח13	מניות
2,154	2,597	ט13	אחרות
27,607	27,644		סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
2,897	3,452	א14	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,686	2,365	ב14	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
110,512	113,964		סך כל הנכסים
67,202	71,009	12	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור ה2

2019	2020		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
		15	הון והתחייבויות
			הון
869	869		הון מניות ופרמיה על מניות
1,115	1,244		קרנות הון
*3,505	3,207		עודפים
5,489	5,320		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
3	4		זכויות שאינן מקנות שליטה
5,492	5,324		סך כל ההון
			התחייבויות
*27,971	27,799	16	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
66,551	70,316	17	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
*1,114	1,001	33	התחייבויות מסים נדחים
239	226	22	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
*35	87	33	התחייבויות מסים שוטפים
3,494	3,713	23	זכאים ויתרות זכות
5,616	5,498	24	התחייבויות פיננסיות
105,020	108,640		סך כל ההתחייבויות
110,512	113,964		סך כל ההון וההתחייבויות

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור ה'2

שלומית זק"ש אנגל
מנהלת הכספים

אריק פרץ
משנה למנכ"ל ומנהל
חטיבת כספים ומשאבים

מישל סיבוני
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות: 21 במרץ 2021

2018	2019	2020		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
13,707	14,582	14,460		פרמיות שהורווחו ברוטו
1,412	1,643	1,585		פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
12,295	12,939	12,875	25	פרמיות שהורווחו בשייר
470	7,835	3,644	26	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
958	1,279	765	27	הכנסות מדמי ניהול
299	318	275	28	הכנסות מעמלות
14,022	22,371	17,559		סך כל ההכנסות
**10,550	**19,427	14,533		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
876	1,154	1,253		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
9,674	18,273	13,280	29	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
2,540	2,684	2,468	30	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
1,037	1,043	894	31	הוצאות הנהלה וכלליות
10	8	2	35	הוצאות אחרות
211	161	157	32	הוצאות מימון, נטו
13,472	22,169	16,801		סך כל ההוצאות
129	143	*-	8	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
679	345	758		רווח לפני מסים על ההכנסה
**191	**51	221	33	מסים על ההכנסה
488	294	537		רווח לשנה
				מיוחס ל:
488	294	536		בעלים של החברה
*-	*-	1		זכויות שאינן מקנות שליטה
488	294	537		רווח לשנה
**4.70	**2.83	5.15	34	רווח למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2'ה'

2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
488	294	537	רווח לשנה
			פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(196)	938	358	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(100)	(128)	(294)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
44	31	148	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
73	(48)	(46)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
86	(290)	(79)	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
(20)	13	12	הטבת מס (מסים על ההכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(113)	516	99	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח (ההפסד) הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
44	26	34	קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
8	(6)	2	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
(17)	(5)	(10)	מסים על ההכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
35	15	26	סך רווח כולל אחר לשנה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
(78)	531	125	סך רווח (הפסד) כולל אחר לשנה
410	825	662	סך כל הרווח הכולל לשנה
			מיוחס ל:
410	825	661	בעלים של החברה
-	-	1	זכויות שאינן מקנות שליטה
410	825	662	רווח כולל לשנה

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'

מיוחס לבעלי המניות של החברה***								
סך כל ההון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	הון מניות ופרמיה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,582	3	4,579	**3,047	221	(81)	36	487	869
488	*-	488	**488	-	-	-	-	-
(78)	*-	(78)	5	30	53	-	(166)	-
410	*-	410	493	30	53	-	(166)	-
(200)	-	(200)	(200)	-	-	-	-	-
4,792	3	4,789	3,340	251	(28)	36	321	869
294	*-	294	**294	-	-	-	-	-
531	*-	531	(4)	19	(35)	-	551	-
825	*-	825	290	19	(35)	-	551	-
(125)	-	(125)	(125)	-	-	-	-	-
5,492	3	5,489	3,505	270	(63)	36	872	869
537	*1	536	536	-	-	-	-	-
125	*-	125	1	25	(34)	-	133	-
662	*1	661	537	25	(34)	-	133	-
(835)	-	(835)	(835)	-	-	-	-	-
5	-	5	-	-	-	5	-	-
5,324	4	5,320	3,207	295	(97)	41	1,005	869

יתרה ליום 1 בינואר 2018
סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לתקופה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 דיבידנד שחולק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לתקופה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 דיבידנד שחולק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לתקופה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 חלוקת מניות הראל פנסיה וגמל בע"מ
 כדיבידנד בעין להראל השקעות (ראו באור (137)
 מיזוג חברת סטנדרד לתוך החברה (ראו באור (137)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח
 ** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'
 *** לפרטים נוספים ראו באור 15

2018	2019	2020		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	נספח	
				תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
*186	*(317)	1,307	א	לפני מיסים על הכנסה
(175)	(168)	(224)		מס הכנסה ששולם
11	(485)	1,083		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת
				תזרימי מזומנים בפעילות השקעה
-	-	3		מזומנים שהתקבלו בשל רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה (ראה באור 137)
-	-	(35)	ב	מזומנים שנגרעו בשל הנפת חברה מאוחדת (ראה באור 137)
(70)	(47)	(39)		השקעה ברכוש קבוע
(230)	(245)	(300)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(60)	(130)	(28)		השקעה בחברות מוחזקות
141	134	69		תמורה ממימוש השקעה בחברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני
64	193	102		דיבידנד וריבית מחברות מוחזקות
-	1	-		תמורה ממימוש רכוש קבוע
(155)	(94)	(228)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				תזרימי מזומנים בפעילות מימון
586	1,384	395		תמורת הנפקת כתבי התחייבות, נטו
(79)	(171)	(247)		פירעון כתבי התחייבויות נדחים והלוואות מתאגידים בנקאיים
-	(26)	(31)		פרעון התחייבויות חכירה
(200)	(125)	-		דיבידנדים ששולמו
307	1,062	117		מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון
120	(99)	262		השפעת התנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים עליה נטו במזומנים ושווי מזומנים
283	384	1,234		
3,916	4,199	4,583	ג	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
4,199	4,583	5,817	ד	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על ההכנסה (1), (2), (3)
			<u>רווח לתקופה</u>
*488	*294	537	פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
(129)	(143)	-	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,460	(5,285)	(2,115)	הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
			<u>הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות</u>
(145)	3	(11)	נכסי חוב סחירים
(141)	22	123	נכסי חוב שאינם סחירים
(16)	(41)	(115)	מניות
205	(530)	(405)	השקעות אחרות
542	(419)	(117)	שינוי בהתחייבויות פיננסיות
(48)	(113)	14	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
(57)	(160)	17	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר
			<u>פחת והפחותות</u>
84	106	105	רכוש קבוע
131	134	153	נכסים בלתי מוחשיים
*646	*1,334	(172)	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
4,746	9,797	3,765	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
233	27	(71)	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(126)	(20)	(15)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
*191	*51	221	הוצאות מסים על ההכנסה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
			<u>השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה</u>
(78)	(28)	(47)	רכישת נדל"ן להשקעה
(5,764)	(4,269)	(1,058)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
			<u>השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר</u>
(46)	(39)	(16)	רכישת נדל"ן להשקעה
(1,375)	(1,635)	420	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(61)	(11)	67	פרמיות לגבייה
(553)	155	(333)	חייבים ויתרות חובה
(10)	447	373	זכאים ויתרות זכות
9	6	(13)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
(302)	(611)	770	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
186	(317)	1,307	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה
			פעילות מהותית שאינה במזומן
-	57	-	יישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 16 חכירות (באור 3)

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

- (1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות, הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.
- (2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 1,573 מיליוני ש"ח (לשנת 2019 ולשנת 2018 סכום של 1,560 ו-1,653 מיליוני ש"ח בהתאמה) וריבית ששולמה בסכום של 159 מיליוני ש"ח (לשנת 2019 ולשנת 2018 סכום של 141 ו-124 מיליוני ש"ח בהתאמה).
- (3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 225 מיליוני ש"ח (לשנת 2019 ולשנת 2018 סכום של 325 ו-274 מיליוני ש"ח בהתאמה).

2020	
(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח	
544	נכסים בלתי מוחשיים
249	הוצאות רכישה נדחות
90	חייבים ויתרות חובה
194	השקעות פיננסיות אחרות
2	נכסים אחרים
(128)	התחייבויות בגין מסים נדחים
(151)	זכאים ויתרות זכות
800	נכסים בניכוי התחייבויות של החברה שהונפה
(835)	דיבידנד בעין
(35)	מזומנים שנגרעו בשל הנפת חברה מאוחדת

2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2,758	3,083	2,897
1,158	1,116	1,686
3,916	4,199	4,583
3,083	2,897	3,452
1,116	1,686	2,365
4,199	4,583	5,817

נספח ג - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

נספח ד - מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

באור 1 – כללי

א. הישות המדווחת

הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל וכתובתה הרשמית היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן. הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2020, כוללים את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה") וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות ובישויות בשליטה משותפת. החברה הינה בבעלות מלאה של הראל השקעות וביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה האם"). מניות החברה האם רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ.

החברה עורכת את דוחותיה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) וכן בהתאם לכללי החשבונאות, הדיווח והעריכה, אשר נקבעו על פי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 והתקנות שהותקנו על פיו, ובכללן תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח - 1998 ולפי הוראות הממונה.

ב. הגדרות

דוחות כספיים אלה:

<p>הראל השקעות/ החברה האם</p>	<p>- הראל השקעות וביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.</p>
<p>דקלה</p>	<p>- דקלה חברה לביטוח בע"מ, אשר החל מיום 1 בינואר 2016 בוטל רישיון המבטח שלה, התקבל רישיון לעסוק בתיווך בביטוח ובמקביל שונה שמה החל מיום 1 בינואר 2016 ל"דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ". בחודש ספטמבר 2016 שינתה החברה את שמה ל"דקלה סוכנות לביטוח בע"מ".</p>
<p>דקלה סוכנות</p>	<p>- דקלה סוכנות לביטוח בע"מ.</p>
<p>הראל הנפקות</p>	<p>- הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.</p>
<p>הממונה</p>	<p>- הממונה על הביטוח כמשמעותו בחוק הפיקוח, או הממונה כמשמעותו בחוק קופות הגמל, לפי העניין.</p>
<p>הקבוצה</p>	<p>- החברה והחברות המוחזקות שלה.</p>
<p>החברה</p>	<p>- הראל חברה לביטוח בע"מ.</p>
<p>התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה</p>	<p>- עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים, ביטוח כללי וביטוח בריאות.</p>
<p>הסדרים משותפים</p>	<p>- הסדרים בהם לקבוצה שליטה משותפת אשר הושגה על ידי הסכם חוזי הדורש הסכמה פה אחד לגבי הפעילויות שמשפיעות באופן משמעותי על התשואות של ההסדר.</p>
<p>חברה כלולה</p>	<p>- חברה, למעט חברה מאוחדת ולרבות שותפות או עסקה משותפת, שהשקעת החברה בה כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.</p>
<p>חברה מאוחדת/בת</p>	<p>- חברה, לרבות שותפות, שדוחותיה מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.</p>
<p>חברה מוחזקת</p>	<p>- חברה מאוחדת או חברה כלולה.</p>
<p>חוזי ביטוח</p>	<p>- חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.</p>
<p>חוזי השקעה</p>	<p>- פוליסות ששיעור החיסכון בהן עומד על 100%, החיסכון נמשך כסכום הוני או כקצבה והן אינן חושפות את המבטח לסיכון ביטוחי משמעותי.</p>
<p>חוזים תלויי תשואה</p>	<p>- חוזי ביטוח וחוזי השקעה בהם התחייבויות המבטח, בשל מרכיב החיסכון או הסיכון שבהן, צמודות ברובן לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה) בנכסים עבור חוזי ביטוח.</p>
<p>חוק הפיקוח</p>	<p>- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.</p>

באור 1 - כללי (המשך)

ב. הגדרות (המשך)

נכסי ביטוח משנה	- חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות.
נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	- סך כל הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה.
פרמיות	- פרמיות לרבות דמים.
פרמיות שהורווחו	- פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.
צדדים קשורים	- כמשמעותם בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.
בעלי עניין	- כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת "בעל עניין" בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.
מרווח הוגן	- חברת מרווח הוגן בע"מ, המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית היוון לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
תקנות דין וחשבון	- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח - 1998, כפי שתוקנו.
תקנות דרכי השקעה	- תקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב 2012.
תקנות ההון	- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח - 1998, כפי שתוקנו ותקנות הפיקוח על שירותים פיננסים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה), התשע"ב - 2012.
EMI	- אי.אמ.איי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.

ג. התפשטות נגיף הקורונה

בשל התפרצותו של נגיף הקורונה בתחילת שנת 2020 (להלן: "משבר הקורונה"), והתפשטותו למדינות רבות בעולם, וביניהן ישראל, חלה ירידה חדה בהיקפי הפעילות הכלכלית והוכרזו מגבלות על תנועה ותעסוקה באזורים רבים בעולם ובישראל. להערכת החברה, משבר הקורונה הינו אירוע מתגלגל ואין ודאות ביחס למועד סיומו ולמידת השפעתו על נכסי הקבוצה ותוצאות הקבוצה.

בעקבות משבר הקורונה, נרשמו ברבעון הראשון של שנת 2020 ירידות שערים חדות בשוקי ההון בעולם ובישראל, תנודות בשערי מטבעות החוץ ועליה בתשואות של אגרות החוב הקונצרניות, בשל עליה ברמות הסיכון ובאי הודאות. החל מהרבעון השני של שנת 2020 חלו עליות שערים משמעותיות בשוקי ההון בעולם ובישראל אשר קיזזו לחלוטין את ירידות השערים של הרבעון הראשון של שנת 2020, ואף מעבר לכך.

כמו כן, הקיטון שחל במהלך השנה בשווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה קוזז לחלוטין, ונכון ליום 31 בדצמבר 2020 שווי הנכסים המנוהלים בידי הקבוצה גבוה בכ-4.4 מיליארדי ש"ח בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2019.

בנוסף, החברה לא גבתה דמי ניהול משתנים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020, וזאת בשל תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו בין השנים 2003-1991. בעקבות עליות השערים המשמעותיות שחלו בשוקי ההון בעולם ובישראל אשר קיזזו לחלוטין את הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים, שבה החברה לגבות דמי ניהול משתנים החל מהרבעון הרביעי של שנת 2020. בהתאם, ההכנסות מדמי ניהול משתנים ברבעון הרביעי של שנת 2020 הסתכמו בסך של כ-156 מיליוני ש"ח. דמי הניהול המשתנים הינם לאחר השלמת גירעון בסך של כ-36 מיליוני ש"ח בגין הפסדי ההשקעות שנצברו לחובת המבוטחים בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2020, בתיקי הפוליסות המשתתפות ברווחים.

בעקבות משבר הקורונה, חלה ברבעון הראשון של שנת 2020 עליה בפדיונות בעיקר במוצרי החיסכון, קופות הגמל וההשתלמות וחוזי השקעה. החל מהרבעון השני של שנת 2020 חלה התמתנות בפדיונות והם שבו לרמתם הנורמטיבית טרום המשבר. בעקבות משבר הקורונה, החל מחודש מרץ 2020 חל קיטון משמעותי בהפקדות של פוליסות חוזי השקעה. באשר למבטחי המשנה עימם מתקשרת הקבוצה, הרי שלמיטב ידיעת החברה, אין שינוי מהותי לרעה במצבם.

באור 1 - כללי (המשך)

ג. התפשטות נגיף הקורונה (המשך)

בהתאם לכללי החשבונאות ובהתאם למכתב רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון מיום 19 באפריל 2020, וכן בהתאם לנהלי החברה בעניין חישוב שווי נכסים לא סחירים, בחנה הקבוצה את השווי של נכסים לא סחירים אשר התגבשו בהם סממנים מובהקים לירידת ערך מהותית וזאת תוך הפעלת שיקול דעת מקצועי נאות. בחינת ירידת הערך כללה, בין היתר, ביצוע בחינה של נכסי הנדל"ן בארץ של הקבוצה לרבות הסתמכות על חוות דעת שהתקבלו ממעריכי שווי חיצוניים לעניין שיעור ההיוון והנחות העבודה שעמדו בבסיס הערכות השווי. כמו כן, נערכה בחינה ביחס להשקעות פיננסיות אחרות, לרבות קרנות השקעה ונדל"ן בחו"ל, בהתבסס על המידע העדכני ביותר שברשות החברה לרבות קבלת התייחסויות ממנהלי הנכסים והקרנות לקיומה של אינדיקציה לירידת ערך. בעקבות הבחינה כאמור רשמה הראל ביטוח בתקופת הדוח ירידת ערך בגין נכסים לא סחירים בנוסטרו בסך של כ-217 מיליוני ש"ח ובגין פוליסות משתתפות ברווחים בסך של כ-255 מיליוני ש"ח. יצוין כי לירידות הערך בפוליסות משתתפות ברווחים כאמור אין השפעה ישירה על תוצאות החברה.

כמו כן, כמידי שנה, ביצעה הקבוצה בחינת ירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין. הבחינה שביצעה הקבוצה העלתה כי הסכום בר השבה של פעילות עסקי ביטוח משכנתאות גבוה מערכה בספרים ואין צורך בביצוע ירידת ערך של נכסים בלתי מוחשיים לרבות מוניטין בגין פעילות זו.

לגבי יתרות רכוש קבוע והוצאות רכישה נדחות (DAC), הבחינה שערכה הקבוצה העלתה שלא קיימים סממנים לירידת ערך כמפורט לעיל.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

הדוחות הכספיים המאוחדים נערכו על ידי הקבוצה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן: "IFRS") ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה, בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. הדוחות הכספיים המאוחדים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 21 במרץ 2021.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה. החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2018 מציגה החברה את המידע הכספי במיליוני ש"ח. המידע הכספי עוגל למיליון הקרוב. השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים נערכו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד;
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר;
- נדל"ן להשקעה הנמדד לפי שווי הוגן;
- קבוצת הרכוש הקבוע המתייחסת לקרקע ובנייני משרדים הנמדדים לפי שווי הוגן (מודל הערכה מחדש);
- השקעות בחברות כלולות ועסקאות משותפות הנמדדים לפי שיטת השווי המאזני;
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים;
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים;
- נכסי ביטוח משנה;
- התחייבויות ביטוחיות;
- הפרשות.

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראו באור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת**שימוש באומדנים**

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו, נדרשת הנהלת החברה להשתמש בשיקול דעת בהערכת, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התאמתם והשלכותיהם. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים, בין היתר, על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ואקטואריים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות, לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר האומדנים הקריטיים של החברה ואשר קיים סיכון משמעותי ששינוי מהותי בהם, בפרט נוכח השינויים הרגולטוריים כאמור, עשוי לשנות באופן מהותי את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים במהלך השנה הכספית הבאה:

- התחייבויות בגין חוזי ביטוח - התחייבויות אלה מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הערכות בדבר משתנים דמוגרפיים וכלכליים. ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. שינוי בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח (ראו באור 35).

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

- התחייבויות תלויות - כנגד הקבוצה תלויות ועומדות תביעות משפטיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו כנגד החברה וחברות מוחזקות שלה, הסתמכו החברות על חוות דעת יועציהן המשפטיות. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. יודגש כי, תוצאות התביעות שתקבענה בבתי המשפט עלולות להיות שונות מההערכות האמורות (ראו באור 37).
- אומדני שווי הוגן - השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט (ראו באור 13יא).
- ירידת ערך נכסים לא פיננסים - הקבוצה בוחנת בכל תאריך דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסים. בהתקיים סממנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום שבו מוצגת ההשקעה בנכס ניתן להשבה מתוך תזרימי המזומנים המהוונים הצפויים מאותו נכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השבה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל הערכת הקבוצה לגבי התנאים הכלכליים שישירו במהלך יתרת אורך החיים השימושיים של הנכס. שינויים בהערכת הקבוצה כאמור, עשויים להוביל לשינויים מהותיים בערכים בספרים של הנכסים ובתוצאות הפעילות (ראו באור 5).
- קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות – ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים וסיעוד ובביטוח בריאות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה, תחלואה ומשתנים נוספים (ראו באור 11ג3 ובאור 2ג3יא, בהתאמה). קביעת ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות בפנסיה ובגמל נבחנות אחת לשנה (ראו באור 11ג1 ובאור 11ג3ז, בהתאמה).
- קביעת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה - נדל"ן להשקעה מוצג לפי השווי ההוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות הנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך כאשר מידע זה זמין (ראו באור 9).
- קביעת השווי ההוגן של נדל"ן לשימוש עצמי - נדל"ן לשימוש עצמי מוצג לפי השווי ההוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן מעבר לעלות בניכוי פחת נזקפים לקרן הערכה מחדש. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות שמבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדיווח. הערכות השווי הכלכליות כוללות הנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מנכסים דומים ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך משולבות, לרבות, גישת ההשוואה והיוון דמי שכירות ראויים מנכסים דומים (ראו באור 7).

קביעת שווי הוגן

לצורך עריכת הדוחות הכספיים, נדרשת הקבוצה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים והתחייבויות מסוימים. מידע נוסף אודות ההנחות ששימשו בקביעת שווי הוגן נכלל בבאורים הבאים:

- באור 5, בדבר נכסים בלתי מוחשיים;
- באור 7, בדבר רכוש קבוע;
- באור 9, בדבר נדל"ן להשקעה;
- באור 12, בדבר נכסים עבור חוזים תלויי תשואה;
- באור 13, בדבר השקעות פיננסיות אחרות;
- באור 24, בדבר התחייבויות פיננסיות.

בקביעת השווי ההוגן של נכס או התחייבות, משתמשת הקבוצה בנתונים נצפים מהשוק ככל שניתן. מדידות שווי הוגן מחולקות לשלוש רמות במדרג השווי ההוגן בהתבסס על הנתונים ששימשו בהערכה, כדלקמן:

- רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.
- רמה 2: נתונים נצפים מהשוק, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ה. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 2020-1-5, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. להלן השפעות החוזר על מספרי ההשוואה בדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה. יודגש כי כלל השפעות החוזר קיבלו ביטוי בענף ביטוח חיים ולא הייתה לחוזר השפעה על מגזרי הפעילות והענפים האחרים של הקבוצה.

(1) השפעת החוזר על הדוח על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר 2019:

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
27,971	(720)	28,691	התחייבויות
1,114	49	1,065	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
35	34	1	התחייבויות בגין מסים נדחים
			התחייבויות מסים שוטפים
5	(173)	178	נכסים
			נכסי מסים שוטפים
3,505	464	3,041	הון
			עודפים

(2) השפעת החוזר על ההון:

ליום 1 בינואר 2019			
כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,340	246	3,094	יתרת עודפים

ליום 1 בינואר 2018			
כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,047	260	2,787	יתרת עודפים

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ה. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש

3) השפעת החוזר על דוח רווח והפסד ורווח כולל אחר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
19,427	(329)	19,756	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
51	111	(60)	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
2.83	2.10	0.73	רווח בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,550	21	10,529	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
191	(7)	198	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
4.70	(0.13)	4.83	רווח בסיסי ומדולל למניה (בש"ח)

ו. מיון מחדש

בחלק מהבאורים בוצעו מיונים מחדש של מספרי השוואה בסכומים לא מהותיים. למיונים אלו לא הייתה השפעה על ההון ו/או על הרווח וההפסד ו/או על הרווח הכולל של הקבוצה.

ז. פרטים על השינויים במדד ובשער החליפין היציג של הדולר של ארה"ב

שער חליפין יציג של הדולר בארה"ב	מדד המחירים לצרכן		לשנה שהסתיימה ביום
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
(6.97)	(0.60)	(0.69)	31 בדצמבר 2020
(7.79)	0.30	0.60	31 בדצמבר 2019
8.10	1.20	0.80	31 בדצמבר 2018

ח. תקופת המחזור התפעולי ומבנה הדיווח

פעילות הקבוצה, הכוללת בעיקר פעילות מוסדות כספיים, אינה מאופיינת במחזור תפעולי הניתן לזיהוי בבירור ובעיקרה עולה על שנה, במיוחד בהתייחס לעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ולעסקי ביטוח כללי, לגביהם תקופת הדיווח נמשכת זמן רב לאחר תקופת הכיסוי הביטוחי.

הדוחות המאוחדים על המצב הכספי הוצגו לפי סדר נזילות, ללא חלוקה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, התואמת את תקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 1, מספקת לדעת החברה מידע מהימן ורלוונטי יותר, בשל האמור לעיל, והינה בהתאם להנחיות הממונה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים מאוחדים אלה על ידי ישויות הקבוצה

א. בסיס האיחוד

1. צירופי עסקים

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition method).

מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות לתשואות משתנות ממערבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכות הונית בנרכשת שהחזקה קודם לכן על ידי הקבוצה, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניטלו.

במידה והקבוצה מבצעת רכישה במחיר הזדמנותי (כזאת הכוללת מוניטין שלילי), היא מכירה ברווח שנוצר כתוצאה מכך בדוח רווח והפסד במועד הרכישה.

עלויות הקשורות לרכישה שהתהוו לרוכשת בגין צירוף עסקים, כגון: עמלות למתווכים, עמלות ייעוץ, עמלות משפטיות, הערכת שווי ועמלות אחרות בגין שירותים מקצועיים או שירותי ייעוץ, למעט אלו הקשורות בהנפקת מכשירי חוב או הון בקשר עם צירוף העסקים, מוכרות כהוצאות בתקופה שבה השירותים מתקבלים.

2. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי החברה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום אובדן השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

הדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה וקופות הגמל המנוהלות בקבוצה לא אוחדו מכיוון שלחברה אין חלק בנכסיהן ובהתחייבויותיהן.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**א. בסיס האיחוד (המשך)****3. השקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות**

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה או שליטה משותפת. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיומה של השפעה מהותית, מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות, הניתנות למימוש או להמרה באופן מיידי למניות החברה המוחזקת. עסקאות משותפות הינן הסדרים משותפים בהם לקבוצה יש זכויות לנכסים נטו של ההסדר.

השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרות לראשונה לפי עלותן. עלות ההשקעה כוללת עלויות עסקה.

כאשר החברה משיגה השפעה מהותית או שליטה משותפת בעסקה משותפת לראשונה בהשקעה שטופלה כנכס פיננסי זמין למכירה עד למועד השגת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, רווח כולל אחר שנצבר בגין ההשקעה מועבר לרווח והפסד באותו מועד.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד וברווח כולל אחר של חברות מוחזקות, המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, לאחר תיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הקבוצה מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת. כאשר חלקה של הקבוצה בהפסדים עולה על ערך הזכויות של הקבוצה בישות המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני, הערך בספרים של אותן זכויות, כולל השקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת, מופחת לאפס. במקרים בהם חלקה של הקבוצה בהשקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת שונה מחלקה בהון המוחזקת, הקבוצה ממשיכה להכיר בחלקה בהפסדי המוחזקת, לאחר איפוס ההשקעה ההונית, בהתאם לשיעור זכאותה הכלכלית בהשקעה לזמן ארוך, לאחר איפוס הזכויות כאמור. הקבוצה אינה מכירה בהפסדים נוספים של החברה המוחזקת, אלא אם לקבוצה יש מחויבות לתמיכה בישות המוחזקת או אם שילמה סכומים בעבורה.

4. זכויות שאינן מקנות שליטה

3. זכויות שאינן מקנות שליטה הן ההון בחברה בת שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם.

מדידת זכויות שאינן מקנות שליטה במועד צירוף העסקים

זכויות שאינן מקנות שליטה, שהינן מכשירים המקנים זכות בעלות בהווה והמעניקים למחזיק בהן חלק בנכסים נטו במקרה של פירוק (לדוגמה: מניות רגילות), נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן או לפי חלקן היחסי בנכסים והתחייבויות המזוהים של הנרכשת, על בסיס כל עסקה בנפרד.

הקצאת רווח או הפסד ורווח כולל אחר בין בעלי המניות

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח או ההפסד והרווח הכולל האחר מיוחס לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה, תוך שימור שליטה

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לבין השינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של החברה ישירות לקרן הון.

הסכום שבו מתואמות הזכויות שאינן מקנות שליטה מחושב כלהלן:

בעלייה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי הנרכש מיתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות הכספיים המאוחדים ערב העסקה.

בירידה בשיעור ההחזקה, לפי חלקם היחסי שמומש של הבעלים של החברה הנת בנכסים נטו של החברה הנת, לרבות מוניטין.

כמו כן, בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה נת, תוך שימור שליטה, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**א. בסיס האיחוד (המשך)****5. אובדן השפעה מהותית או שליטה משותפת**

הקבוצה מפסיקה ליישם את שיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית בחברה הכלולה או את השליטה המשותפת בעסקה המשותפת ומטפלת בהשקעה הנותרת ככנס פיננסי או חברה כלולה, לפי העניין.

במועד אובדן ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה מודדת בשווי הוגן השקעה כלשהי שנותרה לה בחברה הכלולה או בעסקה המשותפת לשעבר. החברה מכירה ברווח או הפסד במסגרת סעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון בכל הפרש בין השווי ההוגן של השקעה כלשהי שנותרה ותמורה כלשהי ממימוש של חלק מההשקעה בחברה הכלולה או בעסקה המשותפת לבין הערך בספרים של ההשקעה במועד זה.

הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה או עסקה משותפת מסווגים מחדש לרווח הפסד או לעודפים, באותו אופן שהיה נדרש אילו החברה הכלולה או העסקה המשותפת הייתה מממשת בעצמה את הנכסים או ההתחייבויות המתאימים.

כאשר הקבוצה מאבדת השפעה מהותית ומשיגה שליטה משותפת בעסקה משותפת או להיפך, השינוי מטופל כמתואר בסעיף 7 להלן.

6. צירופי עסקים תחת אותה שליטה

רכישת זכויות בעסקים שבשליטת בעל המניות השולט בקבוצה, טופלה לפי גישת הערכים בספרים כאילו בוצעה הרכישה ביום בו הושגה השליטה לראשונה על ידי בעל השליטה בקבוצה.

הנכסים וההתחייבויות שנרכשו מוצגים לפי הערכים כפי שהוצגו קודם לכן בדוחות הכספיים המאוחדים של בעל השליטה בקבוצה. רכיבי ההון של הקבוצה הוצגו מחדש מיום השגת השליטה לראשונה על ידי בעל השליטה בקבוצה כך שרכיבי ההון של הישות הנרכשת נוספו לאותם רכיבי הון הקיימים בקבוצה, למעט הון המניות של הישות הנרכשת אשר נזקף לפרמיה. כל הפרש בין המזומן ששולם עבור הרכישה לבין ערכי הנכסים וההתחייבויות שנרכשו ביום השגת השליטה מוכר ישירות בהון.

7. שינוי בשיעורי החזקה בחברות המטופלות בשיטת השווי המאזני תוך שימור השפעה מהותית או שליטה משותפת, לרבות מעבר בין השפעה מהותית לשליטה משותפת ולהיפך

בעת עלייה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה מיישמת את שיטת הרכישה רק בגין אחוזי החזקה הנוספים בעוד שהחזקה הקודמת נותרת ללא שינוי.

בעת ירידה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה, במסגרת סעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון בדוח רווח והפסד. עלות הזכויות שנמכרו לצורך חישוב הרווח או ההפסד מהמכירה נקבעת לפי ממוצע משוקלל.

8. פעילות משותפת

כאשר לקבוצה יש זכויות לנכסים ומחויבויות להתחייבויות המיוחסות להסדרים משותפים היא מכירה בנכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות של הפעילות המשותפת בהתאם לזכויותיה בפריטים אלו, כולל חלקה בפריטים המוחזקים או שהתהוו במשותף. רווחים או הפסדים מעסקאות עם פעילויות משותפות מוכרות רק בגובה חלקם של הצדדים האחרים בפעילות המשותפת. כאשר עסקאות אלה מספקות ראיה לירידת ערך, של אותם נכסים, הפסדים אלה מוכרים במלואם על ידי הקבוצה.

9. עסקאות שבוטלו באיחוד

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות שטרם מומשו, הנובעות מעסקאות בינחברתיות, בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים. רווחים שטרם מומשו הנובעים מעסקאות עם חברות כלולות ועם עסקאות משותפות, בוטלו כנגד ההשקעה לפי זכויות הקבוצה בהשקעות אלו. הפסדים שטרם מומשו בוטלו באותו אופן לפיו בוטלו רווחים שטרם מומשו, כל עוד לא הייתה ראיה לירידת ערך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ב. מטבע חוץ****1. עסקאות במטבע חוץ**

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות הרלוונטיים של חברות הקבוצה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הפריטים הכספיים הינם ההפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהיא מתואמת לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין לסוף השנה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. פריטים לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים בדרך כלל ברווח והפסד, פרט להפרשים אשר מוכרים ברווח כולל אחר, הנובעים מתרגום של מכשירים פיננסיים הוניים המסווגים כזמינים למכירה (למעט במקרה של ירידת ערך ואז הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר מסווגים מחדש לרווח והפסד).

2. פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון בקרן תרגום של פעילויות חוץ.

כאשר פעילות חוץ היא חברה בת שאינה בבעלות מלאה של הקבוצה החלק היחסי של הפרשי השער בגין פעילות החוץ מוקצה לזכויות שאינן מקנות שליטה.

דוחותיה הכספיים של פעילות חוץ שאינה מוחזקת במישרין, מתורגמים לש"ח לפי שיטת האיחוד בשלבים, לפיה הדוחות הכספיים של פעילות החוץ מתורגמים תחילה למטבע הפעילות של חברת האם הישירה ולאחר מכן מתורגמים למטבע הפעילות של החברה האם הסופית. לפיכך, בעת מימוש פעילות החוץ שאינה מוחזקת במישרין, הקבוצה מסווגת מחדש לרווח והפסד את הסכום המצטבר בקרן התרגום בגובה הסכום שהיה נוצר, לו פעילות החוץ הייתה מתורגמת ישירות לש"ח.

בעת מימוש של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה, השפעה מהותית או שליטה משותפת הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילויות החוץ מסווג מחדש לדוח רווח והפסד, כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

ככלל, הפרשי שער בגין הלוואות שנתקבלו או הועמדו לפעילויות חוץ, לרבות פעילויות חוץ שהינן חברות בנות, מוכרים ברווח והפסד בדוחות המאוחדים.

כאשר סילוקן של הלוואות שנתקבלו או שהועמדו לפעילות חוץ אינו מתוכנן ואינו צפוי בעתיד הנראה לעין, רווחים והפסדים מהפרשי שער הנובעים מפריטים כספיים אלה נכללים כחלק מההשקעה בפעילות החוץ, נטו, מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון כחלק מקרן תרגום.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח

IFRS 4, הדן בחוזי ביטוח מחרוג מבטח מיישום תקן בינלאומי מספר 8 - מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (להלן: "תקן 8"), בעת קביעת המדיניות החשבונאית שלו בקשר לחוזי ביטוח, למעט חמישה חריגים. תקן 8 קובע, בין היתר, את האופן בו תקבע מדיניות חשבונאית בקשר לעסקה או אירוע אשר לגביהם אין הוראות ספציפיות בתקינה הבינלאומית.

כתוצאה מההחלטה האמורה, עיקרי המדיניות החשבונאית ושיטות החישוב בקשר לפעילות הביטוחית בביטוח חיים, בביטוח כללי ובביטוח בריאות, הערוכים על בסיס התקינה הבינלאומית, זהים בעיקרם לאלו אשר יושמו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים טרם מועד המעבר ל-IFRS שבוצע בשנת 2008, כלהלן:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות

א. לעניין הכרה בהכנסות ראו באור 3יב' להלן.

ב. עתודות ענפי ביטוח חיים:

עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות ובאופן עקבי לשנה קודמת. העתודות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל, מין המבוטח, ותק הכיסויים, תקופת הביטוח, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

עתודות ביטוח חיים, עתודות ביטוח סיעוד, חלקם של מבטחי המשנה בהן והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים על פוליסות שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר 1998, נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח חיים וביטוח בריאות בחברה, מר יונתן ברודי F.I.L.A.A. האקטואר האמור הינו נושא משרה בחברה.

ג. עתודות מגזר ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות המוחזקות כנגד עתודות אלו, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדיווח (המדד בגין חודש נובמבר), לרבות עתודות ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאיהן צמודות בתאריך הדיווח למדד בגין חודש יוני או חודש דצמבר, לפי העניין (הצמדה חצי שנתית).

ד. הנחיות הממונה בדבר עתודות לתשלום קצבה:

בחודש מרץ 2013 פרסם הממונה חוזר בנושא "מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים". בחוזר זה נקבע כי חברת הביטוח תקבע שני ערכי K, אחד בגין התחייבויות בשל מרכיב החיסכון תלוי תשואה ושני בגין התחייבויות בשל מרכיב החיסכון מבטיח התשואה. העתודה המשלימה לגמלה נצברת באופן הדרגתי בגין הכספים שנצברו בפוליסות עד לתום תקופת הדיווח, בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגעת המבוטחים לגיל הפרישה.

ההפרשה ההדרגתית נעשית על ידי שימוש בפקטור K הנגזר משיעור ההכנסות העתידיות. ככל שפקטור K גבוה יותר, ההתחייבות להשלמת עתודה לקצבה שתוכר בדוח הכספי תהיה נמוכה יותר והסכום שידחה וירשם בעתיד יהיה גבוה יותר.

מדיניות החברה הינה שערך ה-K הינו קבוע. יש להפחית ערך זה רק במידה ולא ניתן להצדיקו. נכון לתאריך הדוחות הכספיים, ערך ה-K עבור פוליסות מבטיחות תשואה הינו בשיעור של 0% ועבור פוליסות משתתפות ברווחים הינו בשיעור של 0.935%.

יתרת העתודה להשלמת גמלא הכלולה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכמה לסך של כ-1,050 מיליוני ש"ח וסך של כ-1,087 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

העתודה הצפויה להיזקף לדוחות הכספיים על ידי שימוש בפקטור K ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכמה לסך של כ-806 מיליוני ש"ח וסך של כ-856 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019.

החברה מבצעת אומדנים באשר להתחייבויות לקצבה בהתבסס על נתונים שפורסמו על ידי משרד האוצר וכן בהתבסס על נתונים אקטואריים נוספים, אשר נבחנים אל מול הניסיון בפועל בקבוצה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ה. הוצאות רכישה נדחות:

הוצאות הרכישה הנדחות של פוליסות ביטוח חיים ופוליסות סיעוד (Deferred acquisition costs, להלן - ה-DAC), אשר נמכרו החל מיום 1 בינואר 1999 וכוללות הוצאות ישירות של עמלות לסוכנים, לרבות פרסים ומענקים וכן הוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות, לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, חיתום, שיווק והוצאות הנהלה וכלליות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

ו. הוצאות רכישה ישירות בגין מכירת תכניות פנסיה:

עד ליום 31 בדצמבר 2017:

הוצאות רכישה תוספתיות (כגון: עמלות לסוכנים, מפקחי רכישה ומשווקים) המיוחסות במישרין להשגת חוזים עם עמיתים, נרשמות כהוצאות רכישה נדחות (DAC) אם ניתן לזהותן בנפרד ולמדוד אותן באופן מהימן ואם השבתן צפויה. ה-DAC מייצג את זכותה החוזית של החברה המנהלת לקבל דמי ניהול מקרנות הפנסיה והוא מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול, בהתבסס על הנחות ביטולים ותשואה חזויה על חסכונות העמיתים. תקופה זו מוערכת על ידי אקטואר קרנות הפנסיה. תקופת ההפחתה הצפויה הנה כ-14.9 שנים והיא נבחנת אחת לשנה לפחות. כמו כן, הקבוצה בוחנת מידי שנה את יכולת ההשבה של ה-DAC על בסיס התיק בכללותו. בדיקת ברות ההשבה לשנת הדוח העלתה כי סך התזרים המהוון הצפוי של ההכנסות העתידיות, עולה על יתרת ההוצאות הנדחות למועד הדיווח וזאת באופן עקבי לבחינה שהייתה מבוצעת טרם כניסתו של תקן IFRS 15, הכרה בהכנסות (להלן: "התקן") לתוקף.

מיום 1 בינואר 2018:

הוצאות הרכישה התוספתיות כאמור לעיל, נרשמות ונבחנות, בהתאם להקלה המעשית בתקן, על בסיס תיקי חוזים עם מאפיינים דומים (PORTFOLIO APPROACH) בדרך של קיבוץ. החברה יישמה הקלה מעשית זו על-ידי קיבוץ עסקאות שבוצעו בתיווך סוכנים בנפרד מעסקאות שבוצעו בידי משווקים שכירים של החברה, ביחס לכל שנת עסקים (תפוקה) בנפרד פר עסק וסוכן לתפוקה החל משנת 2018. בהתאם לתקן בחינת ברות ההשבה של כל אחד מתיקי החוזים כאמור נבחנת ביחס לתזרים בערכים נומינליים לא מהוונים של ההכנסות הצפויות מדמי הניהול.

ז. הוצאות רכישה נדחות בגין מכירת תכניות גמל והשתלמות:

עד ליום 31 בדצמבר 2017:

הוצאות רכישה תוספתיות (כגון: עמלות לסוכנים, מפקחי רכישה ומשווקים) המיוחסות במישרין להשגת חוזים עם עמיתים, נרשמות כהוצאות רכישה נדחות (DAC) אם ניתן לזהותן בנפרד ולמדוד אותן באופן מהימן ואם השבתן צפויה. ה-DAC מייצג את זכותה החוזית של החברה המנהלת לקבל דמי ניהול מקופות הגמל וקרנות ההשתלמות והוא מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול, בהתבסס על הנחות ביטולים ותשואה חזויה על חסכונות העמיתים. תקופת ההפחתה הצפויה ביחס לקופות הגמל וההשתלמות הוערכה על ידי מומחה חיצוני והיא עומדת על כ-7.5 שנים. תקופת ההפחתה נבחנת אחת לשנה לפחות. כמו כן, הקבוצה בוחנת מידי שנה את יכולת ההשבה של ה-DAC על בסיס התיק בכללותו. בדיקת ברות ההשבה לשנת הדוח העלתה כי סך התזרים המהוון הצפוי של ההכנסות העתידיות, עולה על יתרת ההוצאות הנדחות למועד הדיווח וזאת באופן עקבי לבחינה שהייתה מבוצעת טרם כניסתו של תקן IFRS 15, הכרה בהכנסות (להלן: "התקן") לתוקף.

מיום 1 בינואר 2018:

הוצאות הרכישה התוספתיות כאמור לעיל, נרשמות ונבחנות, בהתאם להקלה המעשית בתקן, על בסיס תיקי חוזים עם מאפיינים דומים (PORTFOLIO APPROACH) בדרך של קיבוץ. החברה יישמה הקלה מעשית זו על-ידי קיבוץ עסקאות שבוצעו בתיווך סוכנים בנפרד מעסקאות שבוצעו בידי משווקים שכירים של החברה, ביחס לכל שנת עסקים (תפוקה) בנפרד פר סוכן לתפוקה החל משנת 2018. בהתאם לתקן בחינת ברות ההשבה של כל אחד מתיקי החוזים כאמור נבחנת ביחס לתזרים בערכים נומינליים לא מהוונים של ההכנסות הצפויות מדמי הניהול.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ח. בדיקה של ברות השבת ה-DAC בביטוח חיים וסיעוד:

בהתאם להוראות הממונה, האקטואר הממונה בודק מדי שנה את ברות השבת ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שהעתודה בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו החל משנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

הבדיקה נערכת לכל שנות החיתום ביחד. בדיקת ברות ההשבה לשנת הדוח העלתה כי סך ההכנסות העתידיות מפוליסות ביטוח חיים וסיעוד שביגין שולמו הוצאות הרכישה הנדחות, מכסות את יתרת ההוצאות הנדחות למועד הדיווח.

ט. בדיקת נאותות העתודות (Liability Adequacy Test):

הקבוצה עורכת באופן שוטף בדיקה לגבי הלימות העתודות (LAT). במידה שהבדיקה מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי התביעות הצפויות בניכוי העתודות הביטוחיות למועד החישוב, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת תוכנית הביטוח בפוליסה לרבות הנספחים הרלוונטים לאותה פוליסה. במקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד, פרט לפוליסות ביטוח סיעודי בהן הבדיקה מתבצעת עבור כלל הפוליסות הקולקטיביות. הפרמטרים וההנחות המשמשים לבדיקות הנ"ל כוללים הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תוספת הפער לשווי הוגן ביחס לשווי בספרים של נכסים לא סחירים, תמותה ותחלואה הנקבעות על ידי האקטואר מדי שנה על פי ניסיון העבר ומחקרים רלוונטים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות נעשות הבדיקות לגבי הלימות העתודות בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיבים.

ביום 8 במרץ 2020 פורסם חוזר בדבר "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - הנחת ריבית" (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר, עקום הריבית חסרת הסיכון בו יש להשתמש עד לנקודת ה-Last Liquid Point בשנה ה-25 הינו עקום המבוסס על עקומי ריביות מבוססי תשואות לפדיון של אג"ח ממשלת ישראל סחירות, שמפורסמים על ידי החברה הזוכה במכרז לציטוט מחירים. מעבר לנקודה זו, יקבעו עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת Smith-Wilson עד לשיעור הריבית העתידית האחרונה (UFR) Ultimate Forward-Rate שתקבע על 60 שנה, בהתאם להוראות הממונה לעניין יישום משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס סולבנסי 2. מנקודה זו הריבית העתידית תהיה קבועה. החברה יישמה את הוראות החוזר בחישוב ה-LAT בדוחותיה הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019 כשינוי באומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 8.

החל ממועד פרסום חוזר ביטוח 2020-1-5, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"), ביום 29 במרץ 2020, חישוב ה-LAT מתבצע לפי החלוקה הבאה: (א) תיק ביטוח כללי; (ב) תיק ביטוח בריאות; (ג) תיק ביטוח חיים, למעט סיעוד; (ד) תיק ביטוח סיעוד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של שנת 2020 בדרך של יישום למפרע. לפירוט נוסף בדבר השפעות החוזר על מספרי השוואה בדוחות הכספיים של הקבוצה, ראו גם באור 2ה'.

ביום 7 ביוני 2020 פורסם חוזר בדבר "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות" (להלן: "החוזר"), אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות, פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. על פי החוזר ניתן יהיה להוסיף לריבית חסרת סיכון, פרמיית אי נזילות בשיעור של 80% הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 (IAS). בעקבות יישום החוזר, הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט ובענף ביטוח כללי בסך של כ-393 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-40 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-14 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וכ-26 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים), בהתאמה, והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכומים האמורים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ט. בדיקת נאותות העתודות (Liability Adequacy Test) (המשך):

ביום 10 ביוני 2020 פורסם חוזר לעניין "אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקות נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"), אשר מטרתו לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות בנוגע לזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות המופחתת לבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן, למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה. על פי הוראות אלו, אם קיימת מגבלה חיצונית (למשל הוראות רגולציה) או פנימית (למשל מגבלה ניהולית) לגבי חלוקת הנכסים לכיסוי עתודות מסוימות, תבוצע הקצאה של הנכסים להתחייבויות מסוימות על בסיס מגבלות אלו. אחרת, ההקצאה תבוצע בהתאם לנוהל הקצאה מתועד שייקבע בחברה או באופן יחסי לפי גודל העתודה. החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 8 (IAS). בהתאם להוראות החוזר, אישר הדירקטוריון של הראל ביטוח את מדיניות ההקצאה של הראל ביטוח. בעקבות יישום החוזר, נכסים שיוחסו בעבר למגזר ביטוח חיים ושבגינם קיים עודף שווי הוגן מעל ערכם בספרים, מיוחסים כעת לענף סיעוד פרט. כתוצאה מכך הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ-156 מיליוני ש"ח לפני מס, והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

סך הגידול בעתודת ה-LAT בשנת 2020 הסתכם לכ-181 מיליוני ש"ח לפני מס.

י. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות:

ביטוח חיים

בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום הקטינה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-92 מיליוני ש"ח לפני מס (קישון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-134 מיליוני ש"ח לפני מס, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס, וגידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-23 מיליוני ש"ח לפני מס), והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

בנוסף, בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה המשלימה לגמלה הגדילה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 ובגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-122 מיליוני ש"ח וכ-31 מיליוני ש"ח לפני מס, בהתאמה, והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכומים האמורים.

ההשפעה הכוללת של האמור הינה גידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-61 מיליוני ש"ח לפני מס.

בתקופה המקבילה אשתקד, בעיקר בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום, הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-120 מיליוני ש"ח, והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

ביטוח בריאות

בשל שינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, שקוזה חלקית בעקבות יישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון ויישום הוראות חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת בדיקת נאותות העתודות (LAT) (לפירוט באשר להשפעת החוזרים שנכנסו לתוקף ברבעון השני של שנת 2020, ראו באור 1ג(ט)), הגדילה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח בריאות בענף סיעוד פרט, בסך של כ-349 מיליוני ש"ח לפני מס והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות (המשך)

י. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך):

ביטוח בריאות (המשך)

בתקופה המקבילה אשתקד, בשל ירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, שקוזה חלקית בעקבות יישום חוזר לעניין אופן קביעת עקום הריבית חסרת הסיכון המשמש בעת בדיקת נאותות העתודה (LAT), הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח בריאות בענף סיעוד פרט בסך של כ-926 מיליוני ש"ח, והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

ביטוח כללי

בשל שינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, שקוזה חלקית בעקבות יישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון (לפירוט באשר להשפעת החוזר שנכנס לתוקף ברבעון השני של שנת 2020, ראו באור 1ג(ט)), הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-45 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וכ-26 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים) והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

בתקופה המקבילה אשתקד, בשל ירידה של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-183 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-56 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וכ-127 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים) והקטינה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

ההשפעה על התוצאות הכספיות מפורטת להלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-*	*(120)	(61)
-	(926)	** (349)
-	(183)	**45
-	(1,229)	(365)
-	(809)	(240)

גידול בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח חיים
 גידול בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח בריאות
 קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות השפעות הריבית - ביטוח כללי
סך הכל השפעות הריבית על הרווח והרווח הכולל לפני מס
סך הכל השפעות הריבית על הרווח והרווח הכולל לאחר מס

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

** השפעה זו כוללת את: (1) יישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון ויישום הוראות חוזר לעניין אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקות נאותות העתודה (LAT) - ראו באור 1ג(ט); וכן, (2) הקיזוז בעתודת ה-LAT, בגין הפער שבין השווי ההוגן לבין הערך בספרים של הנכסים הלא סחירים הכוללים בעיקר הלוואות ואגרות חוב לא סחירות בסך של כ-853 מיליוני ש"ח וכ-132 מיליוני ש"ח בביטוח בריאות וביטוח כללי, בהתאמה (סך הפער שבין השווי ההוגן לבין הערך בספרים של הנכסים הלא סחירים ליום 31 בדצמבר 2020 הסתכם בכ-3,119 מיליוני ש"ח, מתוכו פער של כ-2,051 הינו בגין אג"ח מיועדות וכ-83 מיליוני ש"ח בגין מגזר ההון).

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ג. חוזי ביטוח (המשך)****1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות (המשך)**

יא. תביעות תלויות כוללות בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות בפוליסות פרט ובעסקי ביטוח חיים קבוצתי, על בסיס ההודעות שנתקבלו בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

יב. ההפרשות לתשלומי גמלאות והפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה ובביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללות במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

יג. הפרשה בגין השתתפות ברווחים שנצברה לזכות בעלי הפוליסה בביטוח חיים קבוצתי ובביטוח סיעודי קבוצתי נכללת בסעיף זכאים ויתרות זכות.

יד. חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. תשלומי פדיונות, מוות ותום תקופה, בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

דוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, דמי ניהול, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

טו. הצגת התחייבויות ביטוחיות בהתאם לחשיפה פיננסית:

בהתאם להנחיית הממונה, ההתחייבויות הביטוחיות המפורטות להלן מוצגות בהתאם לחשיפה הפיננסית הנובעת מהן:

1. תוכנית לביטוח סיעודי קבוצתי שבה מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

2. חלק מההתחייבות בתוכנית מסוג סיעוד שבה מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

3. חלק מההתחייבויות בתוכנית מסוג אובדן כושר עבודה אשר בהן החשיפה הפיננסית אינה מוטלת על המבטח.

טז. להתחייבויות הביטוחיות בגין עסקת רכישת תיק ביטוח החיים והבריאות של חברת הביטוח אליהו יוחס הפרש מקורי בגין רווחיות עתידית הגלומה בנכסים ובהתחייבויות שנרכשו. הפרש מקורי זה מופחת בהתאם לתקופת ההנאה הכלכלית

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד

א. לעניין הכרה בהכנסה - ראו באור 3 יב' להלן.

ב. הסעיפים שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו ובשייר כוללים, בין היתר, תשלומים ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו ותלויות שאירעו בשנת הדוח, תשלומים ועדכון ההפרשה לתביעות התלויות שנרשמה בשנים קודמות וכן מרכיב הוצאות הנהלה וכלליות בגין ישוב התביעות.

ג. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות תלויות:

הפרשות לתביעות תלויות הכלולות בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כוללות הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.

ד. התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

העתודה לסיכונים שטרם חלפו והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, חלקם של מבטחי משנה בהם, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי ובביטוח בריאות, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות הממונה ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

ה. בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח נכללות ההתחייבויות הביטוחיות הבאות:

1. עתודה לסיכונים שטרם חלפו המהווה יתרת פרמיה שטרם הורוחה (Unearned Premium Reserve), לתום תקופת הדוח. עתודה זו אינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה בהנחות כלשהן. עתודה זו משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח ומחושבת על בסיס יומי.

2. עתודה לפרמיה בחסר (ככל שהיא נדרשת), בענפי רכב רכוש, רכב חובה מקיף דירות ובריאות, שהינה הפרשה בגין הפסד צפוי (פרמיה בחסר) המחושבת בשייר, על פי הערכה אקטוארית (Premium Deficiency).

3. עתודת הביטוח בביטוח בריאות המחושבת בעיקרה על פי הערכות אקטואריות.

4. תביעות תלויות, ראו סעיף ו' להלן.

השינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף פרמיות שהורוחו. השינוי ביתר ההתחייבויות הביטוחיות נכלל בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

ו. תביעות תלויות:

התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן:

1. תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 2 להלן.

החישוב האקטוארי בביטוח כללי בחברה, בוצע על-ידי האקטואר הממונה בביטוח כללי, מר ג'פרי כהן, F.I.L.A.A. החישוב האקטוארי בביטוח בריאות, בחברה בוצע על ידי האקטואר הממונה בביטוח בריאות, מר יונתן ברודי F.I.A. האקטוארים האמורים הינם נושאי משרה בחברה. F.I.L.A.A.

2. תביעות תלויות בענפי ביטוח שאינם סטטיסטיים כגון: קבלנים, נזקי טבע ואחרים נכללו על פי הערכה פרטנית של התביעות על ידי מומחי הקבוצה המטפלים בתביעות, בהתבסס בין היתר על חוות דעת שנתקבלו ממומחים חיצוניים. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק התביעות, והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. כמו כן ההערכות כוללות הפרשות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR) על פי ניסיון הקבוצה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

ז. חישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי

בחודש ינואר 2015, פורסמה עמדת ממונה לעניין נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי לצורך דיווח כספי וכן חוזר המתייחס לנושא. עמדת הממונה כאמור מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים:

(א) עקרון הזהירות לפיו "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות, הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, ככל שיש מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות. ריבית ההיוון המתאימה לבחינת הזהירות היא על פי עקום ריביות חסר סיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות. כמו כן, בבחינה זו יש להתחשב באופן שערך הנכסים בדוחות הכספיים העומדים כנגד ההתחייבויות.

(ב) שיעור היוון תזרים התחייבויות.

(ג) קיבוץ – לצורך חישוב מרווחים בגין חוסר הוודאות בענפים סטטיסטיים (כהגדרתם בחוזר), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים שאינם סטטיסטיים, ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת.

(ד) קביעת גובה התחייבויות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים לתאריך הדיווח ולסיכונים לאחר תאריך הדיווח.

ח. שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

ט. יישום המלצות ועדת קמיניץ

בחודש יוני 2014 מונתה ועדה בין משרדית בראשות השופט (בדימוס) ד"ר אליהו וינוגרד לבחינת תיקון טבלאות תוחלת חיים ושיעור הריבית המשמשת לצורך היוון גמלאות על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון) התשל"ח 1978 (להלן: "תקנות ההיוון" ו-"הוועדה"). בחודש יוני 2016 פורסם תיקון לתקנות (להלן: "התיקון") הכולל, בין היתר, עדכון של לוחות התמותה ושל שיעורי ההיוון לצורך חישוב הקצבאות האמורות.

תקנות ההיוון מסדירות, בין היתר, את ריבית ההיוון המשמשת לחישוב תביעות שיבוב אותן מגיש המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") כלפי צדדים שלישיים, בהתאם לזכות המוקנית לו על פי חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995 (להלן: "החוק") במקרים בהם האירוע משמש עילה לחיוב הצד שלישי לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק הפלת"ד. בהתאם לתיקון, יעמוד שיעור הריבית לצורך היוון קיצבה שנתית על 2% במקום 3% שהיו קבועים בתקנות ההיוון ערב תיקון.

על פי בקשת בית המשפט העליון, בחודש אפריל 2018 הוקמה ועדה בין משרדית בראשות מר ארז קמיניץ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט אזרחי) לבחינת סוגיית ההיוון בפיצוי הנזיקין על כל השלכותיה (להלן: "ועדת קמיניץ"). בחודש יוני 2019 פורסמו מסקנותיה הסופיות של ועדת קמיניץ, במסגרתן נקבע, בין היתר, שיעור היוון אחיד של 3% (התשואה הניתנת באפיקי השקעה בסיכון נמוך), וכן נקבע מנגנון קשיח לעדכון ריבית ההיוון שיעשה, במידת הצורך בידי החשב הכללי. לשם כך החליטה ועדת קמיניץ על קביעת "רצועת ניוד" של $\pm 1\%$ עם שיעור ההיוון האחיד 3% באמצעה. חריגה מרצועת הניוד תפעיל עדכון כמעט אוטומטי של ריבית ההיוון. לצורך הבחינה האם התרחשה חריגה מ"רצועת הניוד" יבחן החשב הכללי אחת לשנתיים מהי התשואה המתקבלת מהשקעה באג"ח קונצרני AA לתקופה של 25 שנים, כאשר אם במשך חצי השנה האחרונה שלפני מועד הבחינה תחרוג התשואה ביותר מ-1%+, יופעל העדכון כאמור.

ביום 24 ביוני 2019 התקיים דיון בבית המשפט העליון במסגרתו הציע בית המשפט כי (1) ריבית ההיוון לפי תקנות המל"ל תעמוד על 3%; (2) יותקנו תקנות על-ידי שר האוצר לפיהן המל"ל יקבל מהמבטחים סכום קבוע, אשר מביא בחשבון ריבית היוון של 3%; (3) עד לתיקון תקנות ההיוון של המל"ל, חברות הביטוח החברות באיגוד נכונות לקבל עליהן את הצעת בית המשפט, לפיה גמלאות המל"ל ינוכו מן הפיצויים שהן ישלמו לניזוקים לפי שיעור הריבית המשמש להיוון הפיצויים, קרי - 3%, וזאת לעניין תביעות שטרם ניתן בהן פסק דין וכל עוד ריבית ההיוון לפי תקנות המל"ל עומדת על 2%.

ביום 8 באוגוסט 2019, התקבלה החלטת בית המשפט העליון ביחס לריבית ההיוון של הפיצויים בנזקי גוף בנזיקין לפיה שיעור ההיוון האמור ימשיך לעמוד על 3% וזאת עד להכרעה אחרת של המחוקק ואלא אם יוכח צורך בשינויים בהתאם למנגנון אשר הוצע לשם כך בדוח ועדת קמיניץ כאמור לעיל. בעקבות ההחלטה נרשם ברבעון השני של שנת 2019 קיטון בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-260 מיליוני ש"ח בשייר לפני מס (מתוכן בענף רכב חובה סך של כ-158 מיליוני ש"ח בשייר ובענף חבויות אחרות סך של כ-102 מיליוני ש"ח בשייר).

ביום 18 באוגוסט, 2019 הוגשה בקשה על ידי התובע להארכת המועד להגשת עתירה לדיון נוסף בסוגיה.

בחודש ספטמבר 2020, קבע בית המשפט העליון כי כוחה של ההוראה - לפיה שיעור ריבית ההיוון לפיצויים בשל נזקי גוף בנזיקין ימשיך לעמוד על 3% (אלא אם יוכח צורך בשינוי בהתאם למנגנון שהוצע על ידי ועדת קמיניץ) - חזקה שיהיה תקף גם לתביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי. בהתאם לכך, ובהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים החיצוניים, הקטינה הראל ביטוח ברבעון השלישי של שנת 2020 את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-65 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-15 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים), והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

י. ביום 22 במרץ 2018 פורסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019), התשע"ח-2018, במסגרתו שונה מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח לאומי (להלן: "מל"ל) לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים, כך שתבוטל זכות השיבוב הקיימת למל"ל בגין תאונות דרכים, וייקבע הסדר התחשבות כולל במסגרתו יועבר מדי שנה למל"ל סכום קבוע מחברות הביטוח. שר האוצר יקבע בתקנות הוראות לעניין הסכום שיועבר למל"ל. חלף תקנות שיותקנו על-ידי שר האוצר, לעניין הסכום שיועבר למוסד לביטוח לאומי בגין העבר, מתנהל בימים אלו דין ודברים במסגרתו גובשה טיוטת הסדר לפיה חברות הביטוח ישלמו מקדמה בגין חובות עבר ביחס לתביעות ביטוח שהוגשו בין השנים 2014-2020 בסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, אשר תתחלק בין חברות הביטוח כך שכל חברה תשלם מקדמה בסך השווה ל- 4.0271% מסך פרמיות הביטוח שגבתה בגין פוליסות ביטוח רכב חובה (לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל – 1970) שהופקו בין השנים 2014-2018. לא ידוע בשלב זה מה הסכום שהחברה אמורה להעביר למל"ל וכן מהו המנגנון לביצוע, אך בסעיף תביעות תלויות בענף רכב חובה, מגולמת הפרשה המבוססת על ניסיון העבר.

יא. הוצאות רכישה נדחות:

1. הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחס לדמי ביטוח שטרם הורווחו, בשייר עצמי. הוצאות הרכישה מחושבות לפי הנמוך מבין שיעורי ההוצאות בפועל או שיעורים שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד.
2. הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז כוללות הוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות לזמן ארוך לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, עמלות חיתום ושיווק והוצאות הנהלה וכלליות.
3. הוצאות הרכישה הנדחות מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר משש שנים. הוצאות הרכישה הנדחות המתייחסות לפוליסות שבוטלו נמחקות במועד הביטול.
4. בהתאם להוראות הממונה, האקטואר הממונה בודק מדי שנה את ברות ההשבה של ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שהעתודה בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות לייצר הכנסות עתידיות שתכסנה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. בדיקת ברות ההשבה לשנת הדוח העלתה כי סך ההכנסות העתידיות, מפוליסות ביטוח מפני מחלות ואשפוז שבגינן שולמו הוצאות הרכישה הנדחות, מכסות את יתרת ההוצאות הנדחות למועד הדיווח.
5. חלק מבטחי המשנה בהוצאות הרכישה הנדחות סווג לסעיף זכאים ויתרות זכות.

יב. עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שליד איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן: "הפול"), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות הקבוצה בהם.

יג. בסעיף פרמיות שהורווחו ברוטו כלולים כל הסכומים ששולמו על-ידי הלווים בקשר עם פוליסת ביטוח נכס באמצעות בנק למשכנתאות. הסכומים המשתלמים לבנק למשכנתאות בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות והוצאות מכירה ורכישה אחרות.

יד. הפרשה בגין השתתפות ברווחים שנצברה לזכות בעלי הפוליסה בביטוח בריאות קבוצתי, נרשמת על בסיס ההסכמים שבתוקף ונכללת בסעיף זכאים ויתרות זכות, התנועה בה מנוכה מהפרמיות.

טו. עסקי ביטוח משכנתאות

EMI, אשר רכישתה הושלמה ביום 21 בינואר 2010 על-ידי החברה, הינה חברה הפועלת בישראל כמבטח בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE) וכפופה לתנאי רישיון המבטח שניתן לה על-ידי הממונה, הכולל הגדרת ענף הביטוח בו מורשית לעסוק EMI, תנאים בדבר ההון העצמי המינימאלי, ייחוד עסקי הביטוח, הצורך באישור הממונה לתנאי הפוליסה ולתנאי תוכנית הביטוח, הוראות בדבר עתודה לסיכונים שטרם חלפו (UPR), עתודה לתביעות תלויות (Loss Reserve), עתודה לסיכונים יוצאים מהכלל (Contingency Reserve), ביטוח משנה, הוראות בדבר אפשרות ביטול הפוליסה של EMI על-ידי מבוטח, הוראות בדבר תשלום הפרמיות על ידי מבוטח וכיו"ב.

1. הפרמיות נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. פרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח לאורך חיי ההלוואות. פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח נרשמות כפרמיות מראש בסעיף זכאים ויתרות זכות.
2. פרמיות ברוטו - הפרמיה שהתקבלה עבור כל תקופת הביטוח בניכוי החזר פרמיות למבוטחים בגין פוליסות שבוטלו לפני תום תקופת ההלוואה המקורית.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. מגזר ביטוח כללי ומגזר ביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

טו. עסקי ביטוח משכנתאות (המשך)

3. פרמיות שהורווחו - ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים בסעיף פרמיות שהורווחו הינן לאחר ניכוי ביטולים על בסיס קבלת הודעות מבעלי הפוליסה ובכפוף להוראות כל דין, ולאחר ניכוי או תוספת סך השינויים בעתודה לסיכונים שטרם חלפו, והמתנייחסות לתקופת הדוח.
4. יצוין כי לאור האמור בסעיף קטן 11 להלן, החברה אינה רושמת פרמיות חדשות ובשל כך שסכומי הסילוקים נכללים בפרמיה ברוטו כסכום שלילי, הפרמיה ברוטו עלולה להסתכם לסכום שלילי.
5. סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כולל בין היתר, תשלומים בגין חוזי ביטוח לרבות הוצאות ישירות ליישוב התביעות וכן הוצאות עקיפות (הנהלה וכלליות) ליישובן וכן עדכון ההפרשות לתביעות תלויות ולעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל שנרשמו בשנים קודמות.
6. העתודה לסיכונים שטרם חלפו, העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל והתביעות התלויות (להלן: "ההתחייבויות הביטוחיות") חושבו בהתאם לאמור ברישיון המבטח על תיקוניו, אשר ניתן ל-EMI לפי חוק הפיקוח על הביטוח (להלן: "רישיון המבטח"). בהתאם לרישיון המבטח לא נדרש חישוב אקטוארי בקביעת ההתחייבויות הביטוחיות, ולפיכך הן אינן תלויות בהנחות מיוחדות כלשהן.
7. להתחייבויות הביטוחיות יוחס הפרש מקורי אשר משקף את שווין ההוגן ליום הרכישה. ההפרש המקורי בגין ההתחייבויות הביטוחיות מופחת בהתאם לאורך החיים הכלכלי של ההתחייבויות.
8. העתודה לסיכונים שטרם חלפו משקפת את מרכיב הפרמיות ששולמו לחברה ושהינן בגין תקופות ביטוח שחלות לאחר תאריך הדיווח (להלן: "פרמיה שטרם הורווחה"). בנוסף מועבר שיעור מסכומי הפרמיות בניכוי השינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו (להלן: "הפרמיה המורווחת"), לעתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל לכיסוי נזקים והוצאות העולים על שיעור מהפרמיה המורווחת נטו לאותה שנה.
9. בהתאם לאמור ברישיון המבטח של EMI, EMI אינה יכולה לחזור בתביעות שיבוב למבוטח, למעט אם מקרה הביטוח נגרם על ידו בכוונה.
10. השינוי בעתודה לסיכונים שטרם חלפו נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף פרמיות שהורווחו. השינוי ביתר ההתחייבויות הביטוחיות נכלל בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.
11. ביום 1 בנובמבר 2012 פרסם בנק ישראל הוראה, בנושא הגבלת שיעור המימון (LTV) בהלוואות לדיר, אשר תחול על הלוואות שניתן להן אישור עקרוני מיום 1 בנובמבר 2012 ואילך. ההוראה החדשה הינה המשך לצעדים קודמים שננקטו על ידי הפיקוח על הבנקים בשוק האשראי לדיר. ההוראה קובעת שתאגיד בנקאי לא יאשר הלוואה לדיר (משכנתא), בשיעור מימון גבוה מ-70%, למעט הלוואה לדיר לצורך רכישת דירה יחידה של לווה, לגביה יחול שיעור מימון מרבי של 75%. בנוסף קובעת ההוראה שתאגיד בנקאי לא יאשר הלוואה ללווה לצורך רכישת דירה להשקעה בשיעור מימון הגבוה מ-50%. לאור זאת, במהלך שנת 2013, מתכונת הפעילות של EMI הותאמה להיקף הפעילות הקיים בפועל, תוך המשך מתן מענה לפוליסות שבתוקף ושימור היכולות של החברה לשוב לפעילות של חיתום והפקת פוליסות. הכיסוי הביטוחי שמוכרת EMI הינו כיסוי ארוך טווח, כאשר הפרמיה כולה מתקבלת מראש במועד הפקת הפוליסה. בהתאם, ההכרה בהכנסה, כמו גם ברווח, נפרסת לאורך תקופת הסיכון הביטוחי ול-EMI התחייבויות ביטוחיות לעוד שנים רבות קדימה. EMI רשמה בתקופת הדוח פרמיה חדשה בהיקף לא משמעותי ולא צפויה לרשום פרמיה משמעותית, כל זמן שההוראה תעמוד בתוקף.

ד. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה, הלוואות וחייבים אחרים - ההפרשה נקבעת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.
2. בגין חובות מבטחי משנה שלדעת הנהלת החברה גבייתם מוטלת בספק, נקבעת הפרשה לחובות מסופקים על בסיס הערכות סיכון פרטניות. בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות תלויות ובעתודות הביטוח הנכללים בסעיף נכסי ביטוח משנה, מתחשבת הקבוצה בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. חלקם של מבטחי המשנה שבקשיים (ככל שישנם), מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבת הקבוצה בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" (Cut off). ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי הקבוצה אינה משחררת אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים לפי פוליסות הביטוח.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ה. מכשירים פיננסיים****1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים****הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים**

הקבוצה מכירה לראשונה בהלוואות וחייבים ובפיקדונות במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (Regular way purchase), לרבות נכסים אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, מוכרים לראשונה במועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, פרמיה לגביה וחייבים אחרים ומזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה.

כל זכות בנכסים פיננסיים שהועברו אשר נוצרה או נשמרה על ידי הקבוצה מוכרת בנפרד כנכס או התחייבות.

מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (Regular way sale), מוכרות במועד בו התחייבה הקבוצה למכור את הנכס. לעניין קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות ראו סעיף 2 להלן.

סיווג נכסים פיננסיים לקבוצות והטיפול החשבונאי בכל קבוצה

הקבוצה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הוא מותזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הקבוצה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בהתבסס על שווים הוגן, בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה. אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית, או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ. עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים לפי שווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם סחירים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות וחייבים נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית ובניכוי הפסדים מירידת ערך.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים, פרמיה לגביה, חייבים אחרים והשקעות באגרות חוב לא סחירות.

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר כאשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד שלושה חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינן מוגבלות בשעבוד.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ה. מכשירים פיננסיים (המשך)****1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)****השקעות המוחזקות לפדיון**

כאשר לקבוצה יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק מכשירי חוב עד למועד פדיונם, מכשירי החוב מסווגים כמוחזקים לפדיון. השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי עלות מופחתת בשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים מירידת ערך.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים אשר יועדו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה או אשר לא סווגו לאף אחת מהקטגוריות האחרות.

השקעות הקבוצה במניות וכן במכשירי חוב מסוימים, מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד ההכרה לראשונה נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות נמדדות השקעות אלה לפי שווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך, לרווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית של מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים המסווגים זמינים למכירה. דיבידנד המתקבל בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקף לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או ההפסדים שנצברו בקרן ההון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

בדבר אופן ההכרה בהפסדים מירידת ערך ברווח והפסד בגין קטגוריית נכסים זו, ראו באור 3ט' בדבר ירידת ערך.

2. התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים

לקבוצה התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כדלקמן: הלוואות ואשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים, מכשירי חוב סחירים ושאינם סחירים, ספקים וזכאים אחרים.

הכרה לראשונה בהתחייבויות פיננסיות

הקבוצה מכירה לראשונה במכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר ההתחייבויות הפיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (Trade date) בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

התחייבויות פיננסיות (למעט התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח או הפסד) מוכרות לראשונה בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. התחייבויות פיננסיות מיועדות לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הקבוצה מנהלת התחייבויות אלה וביצועיהן מוערכים בהתבסס על שוויין ההוגן, וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית, או אם מדובר במכשיר משולב הכולל גזר משובץ.

עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

גריעת התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

שינוי תנאים של מכשירי חוב

החלפת מכשירי חוב, בעלי תנאים שונים באופן מהותי, בין לווה לבין מלווה קיימים מטופלת כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה בשווי הוגן. כמו כן, שינוי משמעותי בתנאים של התחייבות פיננסית קיימת או של חלק ממנה, מטופל כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה.

במקרים כאמור כל ההפרש בין העלות המופחתת של ההתחייבות הפיננסית המקורית לבין השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית החדשה מוכר ברווח והפסד בסעיף הכנסות או הוצאות מימון.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. מכשירים פיננסיים (המשך)

2. התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים (המשך)

שינוי תנאים של מכשירי חוב (המשך)

התנאים שונים באופן מהותי אם הערך הנוכחי המהווך של תזרימי המזומנים לפי התנאים החדשים, כולל עמלות כלשהן ששולמו, בניכוי עמלות כלשהן שהתקבלו ומהווך באמצעות שיעור הריבית האפקטיבי המקורי, הינו שונה לפחות בעשרה אחוזים מהערך הנוכחי המהווך של תזרימי המזומנים הנוותרים של ההתחייבות הפיננסית המקורית.

בנוסף למבחן הכמותי כאמור, הקבוצה בוחנת, בין היתר, האם חלו שינויים גם בפרמטרים כלכליים שונים הגלומים במכשירי החוב המוחלפים, לפיכך, ככלל, החלפות של מכשירי חוב צמודים למדד במכשירים שאינם צמודים למדד נחשבות כהחלפות בעלות תנאים שונים באופן מהותי גם אם אינן מקיימות את המבחן הכמותי שבוצע לעיל.

קיוון מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקוויזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לקבוצה קיימת באופן מיידי (Currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

3. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים מוכרים לראשונה בשווי הוגן. עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה לראשונה, נמדדים הנגזרים בשווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים מיידית לרווח והפסד, כהכנסות או הוצאות מימון. בנוסף ראו סעיף 5 להלן.

4. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית או ירידת המדד בפועל.

5. הקבוצה קיבלה החלטות ליעוד נכסים כדלקמן:

נכסים הכלולים בתיקי השקעה של חוזים תלויי תשואה

נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים (כולל השקעות בחברות כלולות), יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי חוסר עקביות חשבונאית של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים, כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטיות) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

נכסים לא סחירים (לא כולל מניות) העומדים כנגד תיק סיעוד קבוצתי תלוי תשואה סווגו לקטגוריית הלוואות וחייבים.

נכסים שאינם סחירים הנכללים בתיקי השקעות כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו)

נכסים אלו, הכוללים אג"ח מיועדות (הסכמי ח"צ), אג"ח לא סחיר אחר, תעודות מסחריות, פיקדונות בבנקים והלוואות ויתרות חובה לקבל, נכללו בדוח על המצב הכספי במסגרת נכסי חוב שאינם סחירים. נכסים אלו סווגו לקטגוריית הלוואות וחייבים.

מניות שאינן סחירות מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. לגבי נגזרים או נגזרים משובצים – ראו להלן.

נכסים סחירים הנכללים בתיקי השקעות כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו) שאינם כוללים נגזרים משובצים או נגזרים (לרבות קרנות השקעה)

הנכסים הסחירים העומדים כנגד התחייבויות מבטיחות תשואה שהופקו משנת 2004 סווגו עד ליום 31 בדצמבר 2013 לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד. בשנת 2014, בהתאם לבחינה שערכה החברה, הוחלט לכלול את נכסי התיק במסגרת תיק הנכסים הכולל העומד כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה. נכסים שסווגו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד ימשיכו להיות מטופלים באותו אופן עד למימושם, נכסים חדשים נכללו במסגרת תיק הנוסטרו הכולל וטופלו כזמינים למכירה. לשינוי כאמור לא הייתה השפעה על התוצאות הכספיות של הקבוצה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)ה. **מכשירים פיננסיים (המשך)**5. **הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד נכסים כדלקמן (המשך):**

נגזרים ונכסים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם
נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד.

מוחזק לפדיון

נכסים אלו כוללים אגרות חוב סחירות צמודות מדד המוחזקות במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה. נכסים אלו סווגו לקטגוריית "מוחזק לפדיון" מהנימוקים הבאים: בכוונת וביכולת החברה להחזיק בנכסים אלו עד למועד פדיונם הסופי. כמו כן, עומדים נכסים אלו כנגד התחייבויות ביטוחיות שבמרביתן הינן צמודות מדד, סיווג הנכסים לקטגוריה זו יוצר התאמה חשבונאית ברגישות לשינויים במדד המחירים לצרכן בין הנכסים להתחייבויות שכנגדן הם עומדים.

6. **הון מניות****מניות רגילות**

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות וכתבי אופציה למניות בניכוי השפעת המס, מוצגות כהפחתה מההון.

1. **רכוש קבוע**1. **הכרה ומדידה**

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מצטברים מירידת ערך, למעט נדל"ן בשימוש עצמי, המוצג לפי שווי הוגן, כאשר השינויים בשווי ההוגן נרשמים בהון במסגרת סעיף קרן הערכה מחדש ונזקפים לרווח כולל אחר.

העלות של הרכוש הקבוע כוללת הוצאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

פריט רכוש קבוע שנרכש תמורת פריט לא כספי אחר במסגרת עסקה בעלת מהות מסחרית, מוכר לראשונה לפי שווי הוגן.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע.

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבע לפי השוואת התמורה נטו מגריעת הנכס לערכו בספרים, ומוכר נטו בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח רווח והפסד.

עלייה בערכו של נכס נדל"ן לשימוש עצמי כתוצאה מהערכה מחדש, מוכרת ברווח או הפסד עד לסכום שבו היא מבטלת ירידה כתוצאה מהערכה מחדש של אותו נכס, שהוכרה קודם לכן ברווח או הפסד. כל עלייה נוספת לאחר מכן נזקפת לקרן הערכה מחדש.

בעת ביצוע הערכה מחדש, פחת שנצבר במועד ההערכה מחדש מבוטל מול הערך בספרים ברוטו של הנכס, והסכום נטו מוצג מחדש לפי הסכום המשוער של הנכס. קרן הערכה מחדש מועברת ישירות לעודפים כאשר הנכס נגרע, אך לא לפני כן.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**1. רכוש קבוע (המשך)****2. סיווג מחדש לסעיף נדל"ן להשקעה**

כאשר קיימות ראיות לשינוי בשימוש בנדל"ן, משימוש על ידי הבעלים לנדל"ן להשקעה, אשר נמדד לפי שווי הוגן, הנכס נמדד מחדש לפי שווי הוגן ומסווג כנדל"ן להשקעה. כל רווח שנוצר מהמדידה מחדש נזקף לרווח כולל אחר ומוצג בקרן שערך בהון, אלא אם הרווח מבטל הפסד קודם מירידת ערך של הנדל"ן, ובמקרה זה הרווח נזקף תחילה לדוח רווח והפסד. כל הפסד נזקף ישירות לרווח והפסד.

3. עלויות עוקבות

עלויות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרות כחלק מהערך בספרים של אותו רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בהן תזרום אל תוך הקבוצה וכי עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

4. פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השיר של הנכס.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד (אלא אם נכלל בערך בספרים של נכס אחר) לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר. קרקעות בבעלות אינן מופחתות.

שיעור ההפחתה, המתבסס על אומדן אורך החיים השימושי לתקופה השוטפת ולתקופות השוואתיות, הינו כדלקמן:

2% - 4%	בניינים	•
6%-20%	רהוט וציוד משרדי	•
14%-33%	מחשבים וציוד היקפי	•
10%-25%	שיפורים במושכר	•
15%	כלי רכב	•

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי הקבוצה שבכוונתה לממשה), או בהתאם לתקופת החיים השימושיים המשוערת של הנכסים, לפי הקצר שבהם.

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השיר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנה ומותאמים בעת הצורך.

ז. נכסים בלתי מוחשיים

1. עודפי עלות, המתייחסים לדמי ניהול עתידיים כפי שהיו צפויים להתקבל מופחתים בהתאם לתקופת החזויה לקבלת דמי ניהול, המשקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס.

2. מותג - מופחת בקו ישר בין 5 ל- 10 שנים.

3. עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי מהוונות לאחר ששלב התכנון המקדמי הושלם וצפוי שהפרייקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימושה המיועד. עלויות כאמור מופחתות בקו ישר על פני תקופת צריכת ההטבות הכלכליות הצפויה.

4. מוניטין שנוצר כתוצאה מרכישה של חברות בנות או מרכישת פעילות, נכלל במסגרת סעיף נכסים בלתי מוחשיים. למידע בדבר מדידת המוניטין בעת ההכרה לראשונה ראו באור 3א' לעיל.

בתקופות עוקבות מוניטין נמדד לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. מוניטין אינו מופחת באופן שיטתי, אלא נבחן לפחות אחת לשנה לירידת ערך. באשר ליתר הנכסים הבלתי מוחשיים, האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השיר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק (על ידי הקבוצה כבעלים או על-ידי חוכר בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות שכירות או לשם עליית ערך הונית או שניהם, ושלא לצורך שימוש או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

הקבוצה מודדת את הנדל"ן להשקעה שלה לפי מודל השווי ההוגן ולפיכך, מודדת את הנדל"ן להשקעה בהקמה שלה כלהלן:

- (1) לפי שווי הוגן, כאשר ניתן לאמוד באופן מהימן את השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה בהקמה; ו-
  - (2) כאשר לא ניתן למדוד את השווי ההוגן באופן מהימן, לפי עלות בתקופת ההקמה עד למועד המוקדם מבין מועד סיום ההקמה והמועד בו ניתן למדוד את שווי ההוגן באופן מהימן.
- במעבר מנדל"ן להשקעה, הנמדד לפי שווי הוגן, לרכוש קבוע (נדל"ן בשימוש הבעלים), מתקבע השווי ההוגן למועד זה כעלות הרכוש הקבוע, לצורך הטיפול החשבונאי העוקב.
- כאשר נדל"ן להשקעה שסווג בעבר כפריט רכוש קבוע נמכר, קרן ההערכה מחדש, הנכללת בהון בהתייחס לנדל"ן להשקעה, מועברת ישירות לעודפים.

ט. ירידת ערך

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

ירידת ערך של נכס פיננסי שאינו מוצג בשווי הוגן דרך רווח והפסד נבחנת כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לכך שאירוע הפסד התרחש לאחר מועד ההכרה לראשונה בנכס אשר השפיע באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים של הנכס הניתן לאמידה מהימנה.

ראייה אובייקטיבית לכך שחלה ירידת ערך של נכסים פיננסיים עשויה לכלול הפרת חוזה על ידי חייב, ארגון מחדש של סכום המגיע לקבוצה בתנאים אשר הקבוצה לא הייתה שוקלת במקרים אחרים, קיום סממנים לכך שחייב או מנפיק חוב יפשוט רגל, שינויים שליליים בסטאטוס התשלומים של לווים, היעלמות שוק פעיל עבור נייר ערך או שינויים בסביבה הכלכלית שמעידים על חדלות פירעון של מנפיקי חוב ומידע נצפה שמצביע על כך שקיימת ירידה הניתנת למדידה בתזרים מזומנים צפוי מקבוצה של נכסים פיננסיים.

ראיות לירידת ערך נכסים פיננסיים זמינים למכירה

בבחינת ירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, נבחן גם הפער שבין השווי ההוגן של הנכס לעלותו המקורית, תוך התייחסות לסטיית התקן של שער המכשיר, למשך הזמן בו השווי ההוגן של הנכס נמוך מעלותו המקורית ולשינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר, בנוסף ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן מתחת לעלות המקורית הינה ראייה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהתאם למדיניות הקבוצה, ירידת ערך של למעלה מ- 20% מתחת לעלות המקורית של המכשיר, או ירידת ערך מתחת לעלות המקורית הנמשכת למעלה מתשעה חודשים, נחשבת ירידה משמעותית או מתמשכת בהתאמה.

ראיות לירידת ערך של מכשיר חוב

הקבוצה בוחנת ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים הן ברמת הנכס הבודד והן ברמה קולקטיבית.

עבור נכסים פיננסיים מהותיים, נבחן הצורך בירידת ערך על בסיס כל נכס בנפרד. בנוסף, עבור נכסים פיננסיים מהותיים אשר בגינם לא זוהתה ירידת ערך ספציפית, נבחן הצורך בירידת ערך באופן קולקטיבי, במטרה לאתר ירידת ערך שהתרחשה וטרם זוהתה. לגבי יתר הנכסים הפיננסיים, נבחן הצורך בירידת ערך באופן קולקטיבי, לפי קבוצות בעלות מאפייני סיכוני אשראי דומים.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי, הנמדד לפי עלות מופחתת, מחושב כהפרש בין ערך הנכס בספרים לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, מהוון בשיעור הריבית האפקטיבית המקורית.

הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת נזקפים לדוח רווח והפסד ומוצגים כהפרשה להפסד כנגד יתרת הנכסים. הכנסת ריבית בגין נכסים שערכם נפגם מוכרת באמצעות שימוש בשיעור הריבית ששימש להיוון תזרימי המזומנים העתידיים לצורך מדידת ההפסד מירידת ערך. הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים על ידי העברת ההפסד המצטבר שנוקף לקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה, לרווח והפסד. ההפסד המצטבר אשר מסווג מהרווח הכולל האחר לרווח והפסד הינו ההפרש בין עלות הרכישה בניכוי החזרי קרן והפחתות, לבין השווי ההוגן הנוכחי בניכוי ירידות ערך אשר הוכרו בעבר דרך רווח והפסד. כל ירידת ערך נוספת מוכרת ברווח והפסד. שינויים בהפרשה לירידת ערך כתוצאה מיישום שיטת הריבית האפקטיבית מוצגים כמרכיב של רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ט. ירידת ערך (המשך)****1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)****ביטול הפסד מירידת ערך**

הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן ליחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך (כגון פירעון על ידי החייב). ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד. בנוסף, בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, במידה ולא קיימת עוד ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד מירידת ערך מבוטל במלואו ונזקף לרווח והפסד וההפרש המצטבר הנוכחי (ההפרש שבין השווי ההוגן והעלות) מוכר בהון ברווח כולל אחר.

ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי הון, נזקף ישירות לרווח הכולל האחר.

2. נכסים שאינם פיננסיים**עיתוי בחינת ירידת הערך**

הערך בספרים של הנכסים הלא פיננסיים של הקבוצה, שאינם הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה ונכסי מס נדחים, נבדק בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. באם קיימים סימנים, כאמור, מחושב אומדן סכום בר ההשבה של הנכס.

אחת לשנה בתאריך קבוע עבור כל יחידה מניבת מזומנים הכוללת מוניטין או נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או שאינם זמינים לשימוש, מבצעת הקבוצה הערכה של הסכום בר ההשבה, או באופן תכוף יותר, אם קיימים סימנים לירידת ערך.

קביעת יחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים אחרים ובקבוצות אחרות ("יחידה מניבת מזומנים").

מדידת סכום בר השבה

הסכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי שימוש לבין שווי הוגן, בניכוי עלויות מימוש. בקביעת שווי השימוש, מהוונת הקבוצה את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון לפני מסים, המשקף את הערכות משתתפי השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס או ליחידה מניבה מזומנים בגינם לא הותאמו תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהנכס או מהיחידה מניבת המזומנים.

הקצאת מוניטין ליחידות מניבות מזומנים

יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין מקובצות כך שהרמה בה נבחנת ירידת ערך של מוניטין משקפת את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי, אך בכל מקרה אינה גדולה ממגזר פעילות (לפני קיבוץ מגזרים דומים).

מוניטין שנרכש במסגרת צירוף עסקים מוקצה למטרת בחינת ירידת ערך ליחידות מניבות מזומנים, לרבות אלו הקיימות בקבוצה גם ערב צירוף העסקים, אשר צפויות להניב הטבות מהסינרגיה של הצירוף.

הכרה בהפסד מירידת ערך

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים עולה על הסכום בר ההשבה, ונוקפים לרווח והפסד. לגבי יחידות מניבות מזומנים הכוללות מוניטין, הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של היחידה מניבת מזומנים, לאחר גילום יתרת המוניטין, עולה על הסכום בר ההשבה שלה. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מוניטין אינו מבוטל. כאשר לנכסים אחרים, הפסדים מירידת ערך שהוכרו בתקופות קודמות נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול הפסד מירידת ערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ט. ירידת ערך (המשך)****3. השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות**

הקבוצה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, באם יש צורך להכיר בהפסד בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברות כלולות או בעסקאות משותפות. הקבוצה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין הסכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין עלותה בספרים. ההפסד מירידת ערך נוקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק החברה ברווחי (הפסדי) החברות המוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

מוניטין המהווה חלק מחשבון השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת אינו מוכר כנכס בנפרד ולכן אינו נבחן בנפרד בבחינת ירידת ערך. במידה וקיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על כך שיתכן שנפגם ערכה של ההשקעה, הקבוצה מבצעת הערכה של סכום בר ההשבה של ההשקעה שהינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו שלה.

בקביעת שווי שימוש של השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת הקבוצה אומדת את חלקה בערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, אשר חזוי שיופקו על ידי החברה הכלולה או העסקה המשותפת, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה הכלולה או העסקה המשותפת והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה, או אומדת את הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים אשר חזוי כי ינבעו מדיבידנדים שיתקבלו ומהמימוש הסופי.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקף לסעיף חלק החברה בריווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני. הפסד מירידת ערך אינו מוקצה לנכס כלשהו, לרבות למוניטין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת.

הפסד מירידת ערך יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך. הערך בספרים של ההשקעה, אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך, לא יעלה על הערך בספרים של ההשקעה שהיה נקבע לפי שיטת השווי המאזני אילולא הוכר הפסד מירידת ערך.

י. הטבות לעובדים**1. הטבות לאחר סיום העסקה**

בקבוצה קיימות מספר תכניות הטבה לאחר העסקה. התכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח וקרנות פנסיה, והן מסווגות כתכניות הפקדה מוגדרת וכן כתכניות הטבה מוגדרת.

תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תוכנית לאחר סיום העסקה שלפיה הקבוצה משלמת תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים. מחויבויות הקבוצה להפקיד בתכנית הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים. התחייבויות להפקיד בתכנית הפקדה מוגדרת אשר עומדות לתשלום תוך יותר מ- 12 חודשים מתום התקופה בה העובדים סיפקו את השירות, מוכרות לפי ערך הנוכחי.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**י. הטבות לעובדים (המשך)****1. הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)****תכניות להטבה מוגדרת**

תוכנית להטבה מוגדרת הינה תוכנית הטבה לאחר סיום העסקה שאינה תוכנית להפקדה מוגדרת. מחויבות נטו של הקבוצה, המתייחסת לתכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר סיום העסקה, מחושבת לגבי כל תכנית בנפרד על ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שתגיע לעובד בתמורה לשירותיו, בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. הקבוצה קובעת את הריבית נטו על ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת על ידי הכפלת ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת בשיעור ההיוון ששימש למדידת המחויבות בגין הטבה מוגדרת, כפי ששניהם נקבעו בתחילת תקופת הדיווח השנתית.

שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעונן דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים מידי שנה על ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה.

כמו כן כאשר קיימת חובה, במסגרת דרישת הפקדה מזערית, לתשלום סכומים נוספים ביחס לשירותים שניתנו בעבר, מכירה הקבוצה במחויבות נוספת (הגדלת התחייבות נטו או הקטנת נכס נטו), במידה בה סכומים כאמור לא יהיו זמינים כהטבה כלכלית בצורה של החזר מהתוכנית או הקטנה בהפקדות עתידיות.

מדידה מחדש של ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת כוללת רווחים והפסדים אקטואריים, תשואה על נכסי תוכנית (למעט ריבית), וכן שינוי כלשהו בהשפעה על תקרת הנכסים (ככל שרלוונטי, למעט ריבית). מדידות מחדש נזקפות מיידית, דרך רווח כולל אחר ישירות לעודפים. עלויות ריבית בגין מחויבויות להטבה מוגדרת והכנסות ריבית בגין נכסי התכנית שנוקפו לרווח והפסד, מוצגות בסעיף שכר עבודה במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

כאשר חל שיפור או צמצום בהטבות שמעניקה הקבוצה לעובדים, אותו חלק מההטבות המוגדלות המתייחס לשירותי עבר של העובדים או הרווח/ההפסד מהצמצום מוכרים מיידית ברווח/הפסד כאשר מתרחש התיקון/הצמצום של התוכנית.

הקבוצה מכירה ברווח או בהפסד מסילוק תוכנית להטבה מוגדרת כאשר הסילוק מתרחש. רווחים או הפסדים כאמור הינם ההפרש בין החלק המסולק מתוך הערך הנוכחי של המחויבות להטבה מוגדרת במועד הסילוק לבין מחיר הסילוק לרבות נכסי התוכנית שהועברו.

לקבוצה קיימות פוליסות ביטוחי מנהלים אשר הוצאו לפני שנת 2004 ולפי תנאי הפוליסות יתרת הרווח הריאלי שהצטבר על רכיב הפיצויים תשולם לעובד במועד פרישתו. בגין פוליסות כאמור, נכסי התוכנית כוללים הן את יתרת רכיב הפיצויים והן את יתרת הרווח הריאלי שהצטבר (במידה שהצטבר) על הפקדות לפיצויים עד למועד הדיווח ומוצגים בשווי הוגן.

נכסי תוכנית אלה משמשים לתוכנית הטבה מוגדרת הכוללת שני רכיבי התחייבות: רכיב תוכנית הטבה מוגדרת בגין הפיצויים, המחושבת באופן אקטוארי כאמור לעיל, ורכיב נוסף שהינו המחויבות לתשלום של יתרת הרווח הריאלי שהצטבר (במידה שהצטבר) במועד פרישת העובד. רכיב זה נמדד בגובה יתרת הרווח הריאלי שהצטבר בפועל למועד הדיווח.

הקבוצה מקזזת נכס המתייחס לתכנית הטבה אחת מול התחייבות המתייחסת לתכנית אחרת רק כאשר יש זכות הניתנת לאכיפה משפטית להשתמש בעודף התכנית האחת כדי לסלק מחויבות בגין התוכנית האחרת, וכן יש כוונה לסלק את המחויבות על בסיס נטו או לממש את העודף בתכנית אחת ולסלק את המחויבות שלה בגין התוכנית האחרת בו זמנית.

פוליסות ביטוח בגין סיום יחסי עובד-מעביד, שהונפקו על ידי צד קשור, אינן מהוות נכסי תוכנית ומקוזזות מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

2. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתכניות הטבה לאחר סיום העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהוון לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעונן דומה לתנאי המחויבויות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים ישירות לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. הטבות לעובדים (המשך)

3. הטבות בגין פיטורין

פיצויי פיטורין לעובדים מוכרים כהוצאה כאשר הקבוצה התחייבה באופן מובהק, ללא אפשרות ממשית לביטול, לפיטורי עובדים, לפני הגיעם למועד הפרישה המקובל על פי תכנית פורמאלית מפורטת. הטבות הניתנות לעובדים בפרישה מרצון נזקפות כהוצאה כאשר הקבוצה הציעה לעובדים תכנית המעודדת פרישה מרצון, צפוי שההצעה תתקבל וניתן לאמוד באופן מהימן את מספר הנענים להצעה. אם ההטבות עומדות לתשלום לאחר יותר מ- 12 חודשים מסוף תקופת הדיווח, הן מהוונות לערכן הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ושימועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה.

4. הטבות עובדים לטווח קצר

מחויבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר נמדדות על בסיס לא מהוון, וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס או במקרה של היעדרויות שאינן נצברות (כמו חופשת לידה) – בעת ההיעדרות בפועל.

הפרשה בגין הטבות לעובדים לטווח קצר בגין בונוס במזומן או תכנית השתתפות ברווחים, מוכרת בסכום הצפוי להיות משולם כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את המחויבות.

הטבות לעובדים בגין מענק אי תחרות מוכרות לאורך תקופת אי התחרות.

סיווג הטבות לעובדים לצרכי מדידה, כהטבות לטווח קצר או כהטבות אחרות לטווח ארוך נקבע בהתאם לתחזית החברה לסילוק המלא של ההטבות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**יא. הפרשות**

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחוייבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. ההפרשות נקבעות על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות וללא שקלול סיכון האשראי של החברה. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן וסכום התיאום מוכר כהוצאות מימון.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

יב. הכרה בהכנסות**1. פרמיות**

א. פרמיות בביטוח חיים וסיעוד, לרבות פרמיות חיסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה מוכרות בעיקרן כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים מוכרים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי הקבוצה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות ברווחים למבוטחים מנוכה מהפרמיות.

ב. פרמיות בביטוח כללי מוכרות בעיקרן כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. דמי הביטוח מתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה.

חלק מדמי הביטוח בענפי ביטוח מחלות ואשפוז ונסיעות לחו"ל מוכר כהכנסה על בסיס חודשי או יומי.

דמי הביטוח בענף רכב חובה מוכרים כהכנסה בעת פירעון דמי הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

דמי ביטוח מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח או דמי ביטוח המתייחסים לתקופה העולה על שנה מהפקת הפוליסה וכן פרמיות ביטוח חיים שנתקבלו בטרם הגיע מועד גבייתן, מוצגים בדוח על המצב הכספי בסעיף זכאים ויתרות זכות.

ההכנסות מדמי ביטוח לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות ובניכוי הפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ולאחר ניכוי או תוספת סך השינויים בפרמיה שטרם הורווחה, נרשמים בדוח רווח והפסד בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

השתתפות ברווחים בביטוח קבוצתי, מנוכה מדמי הביטוח.

2. דמי ניהול, עמלות ושירותים פיננסיים אחרים**א. דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:**

דמי הניהול מחושבים על פי תנאי החוזים ובהתאם להנחיות הממונה על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של בעלי הפוליסות.

דמי ניהול בשל חוזי ביטוח וחוזי השקעה שנמכרים החל מ-1 בינואר 2004, הינם דמי ניהול קבועים בלבד.

דמי ניהול בשל חוזי ביטוח שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 2003 כוללים דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה-1 בינואר ועד ה-31 בדצמבר) שנוקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה פוליסה. ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק מתשואה ריאלית חיובית ובניכוי הפסדים ריאליים שנצברו בשנים הקודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול מתשואה חיובית בשנה העוקבת (ראו גם באור 27).

דמי ניהול בגין תביעות והפעלת תוכניות ביטוח עבור שירותי בריאות כללית, מחושבים בהתאם להסכמים שנחתמו ונקבעו כשיעור מסך הנכסים והרווחיות הנובעת מהנכסים העומדים כנגד התחייבות התוכנית.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. הכרה בהכנסות (המשך)

2. דמי ניהול, עמלות ושירותים פיננסיים אחרים (המשך)

- ב. הכנסות מדמי ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל מחושבות בשיעור מערך נכסיהן לתום כל חודש ואו מסך דמי הגמולים שנגבו על ידם מדי חודש ומוכרות כהכנסה על בסיס צבירה.
- ג. דמי ניהול מחברות כלולות הינם בגין שירותים שניתנו.
- ד. הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח נזקפות בעת התהוותן.
- ה. הכנסות מעמלות ביטוח חיים נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.
- ו. הכנסות מעמלות מביטוח משנה בביטוח כללי, חיים ובריאות נזקפות בעת התהוותן.

יג. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, שערך נדל"ן להשקעה, שינויים בשווי ההון של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הון דרך רווח או הפסד, רווחים (הפסדים) מהפרשי שער בגין נכסים ורווחים (הפסדים) ממימוש השקעות הנמדדות בעלות מופחתת המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בקרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית על הלוואות שנתקבלו, רווחים והפסדים מהפרשי שער בגין התחייבויות ושינויים בגין ערך הזמן בגין הפרשות. עלויות האשראי נזקפות לדוח רווח והפסד.

בדוחות על תזרימי מזומנים, ריבית שהתקבלה ושולמה ודיבידנדים שהתקבלו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת. דיבידנדים ששולמו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון.

יד. עלויות והוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות מסווגות לסעיף תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לעלויות רכישה מסווגות לסעיף "עמלות והוצאות רכישה אחרות". הסווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה המבוססים על הוצאות ישירות שנקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**טו. הוצאת מסים על הכנסה**

הוצאת מסים על הכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או ברווח כולל אחר או ישירות בהון במידה והמס נובע מפריטים אשר מוכרים ברווח כולל אחר או ישירות בהון, אלא אם המס נובע מצירוף עסקים.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, וכולל שינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

קיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

עמדות מס לא וודאיות

הפרשה בגין עמדות מס לא וודאיות, לרבות הוצאות מס וריבית נוספות, מוכרת כאשר יותר צפוי מאשר לא כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. הקבוצה לא מכירה במסים נדחים לגבי הפרשים הזמניים הבאים: ההכרה לראשונה במוניטין, ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס, וכן הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות, בהסדרים משותפים ובחברות כלולות, במידה והקבוצה שולטת במועד היפוך הפרש וכן, צפוי שהם לא יתהפכו בעתיד הנראה לעין בין אם בדרך של מימוש השקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין השקעה.

המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות. עבור נדל"ן להשקעה הנמדד תוך שימוש במודל השווי ההוגן, קיימת הנחה הניתנת להפרכה שהערך בספרים של הנדל"ן להשקעה יושב באמצעות מכירה.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי, כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל תאריך דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתחייבות תתממשנה, הם מופחתים.

קיצוץ נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית הניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או בחברות שונות, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית. מס נדחה בגין עסקאות בינחברתיות בדוח המאוחד מוכר לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

טז. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה.

בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

זי. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח בסיסי ומדולל למניה לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של החברה במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך השנה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. חכירות

המדיניות החשבונאית שיושמה עד ליום 31 בדצמבר 2018, בגין חכירות:

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים ונבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו בתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 17, חכירות.

בהתאם, כאשר הקבוצה משמשת כחוכר וכאשר כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס החכור הועברו לקבוצה, החכירה מסווגת כמימונית. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים. הנכס בחכירה מופחת לאורך תקופת החיים השימושיים שלו או תקופת החכירה, כנמוך שבהם. כאשר לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לבעלות על הנכס החכור, החכירה מסווגת כתפעולית ותשלומי החכירה מוכרים כהוצאה ברווח או הפסד בקו ישר על פני תקופת החכירה.

המדיניות החשבונאית שמיושמת החל מיום 1 בינואר 2019, בגין חכירות (IFRS 16):

הקבוצה מטפלת בחוזה כחוזה חכירה כאשר בהתאם לתנאי החוזה מועברת זכות לשלוט בשימוש בנכס מזוהה לתקופת זמן בתמורה לתשלום. בעת ההערכה האם הסדר מעביר את הזכות לשלוט בשימוש בנכס מזוהה, הקבוצה מעריכה האם לאורך תקופת החכירה יש לה את הזכות להשיג למעשה את כל ההטבות הכלכליות משימוש בנכס המזוהה, וכן אם יש לה את הזכות לכוון את השימוש בנכס המזוהה. עבור חוזי חכירה הכוללים רכיבים שאינם רכיבי חכירה, כגון שירותים או תחזוקה, הקשורים לרכיב חכירה, הקבוצה בחרה לטפל בחוזה כרכיב חכירה אחד ללא הפרדת הרכיבים.

בעת ההכרה לראשונה הקבוצה מכירה בהתחייבות בסכום הערך הנוכחי של תשלומי החכירה העתידיים (תשלומים אלו אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים מסוימים), ובמקביל מכירה הקבוצה בנכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין חכירה, מותאם בגין תשלומי חכירה ששולמו מראש או שנצברו, ובתוספת עלויות ישירות שהתהוו בחכירה. מכיוון ששיעור הריבית הגלום בחכירה לא ניתן לקביעה בנקל, נעשה שימוש בשיעור הריבית התוספתי של החוכר.

לאחר ההכרה לראשונה, מטופל נכס זכות השימוש בהתאם למודל העלות ומופחת על פני אורך חייו השימושיים או תקופת החכירה, כמוקדם מבניהם. הפחת מחושב על בסיס קו ישר כדלקמן:

- כלי רכב: 2-3 שנים
- מבנים: 2-8 שנים.

כאשר מתקיימים סימנים לירידת ערך, בוחנת הקבוצה ירידת ערך, לנכס זכות השימוש בהתאם להוראות IAS 36.

הקבוצה בחרה ליישם את ההקלה הפרקטית לפיה חכירות לטווח קצר של עד שנה ו/או חכירות בהן נכס הבסיס הוא בעל ערך נמוך, מטופלות באופן בו דמי החכירה נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה, ללא הכרה בנכס ו/או התחייבות בדוח על המצב הכספי.

נכסים המוכרים לאחרים על ידי הקבוצה:

חכירות שבהן הקבוצה מחכירה נכסים לאחרים, אשר אינן מעבירות למעשה את כל הסיכונים וההטבות הנלווים לבעלות על נכס הבסיס, מסווגות כחכירות תפעוליות. הקבוצה מכירה בתשלומי חכירה מחכירות תפעוליות בהכנסה על בסיס קו ישר לאורך תקופת החכירה.

עלויות ישירות ראשוניות שהתהוו בהשגת חכירות תפעוליות מתווספות לערך בספרים של נכס הבסיס, ומוכרות כהוצאה לאורך תקופת החכירה לפי אותו בסיס כמו ההכנסה מחכירה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

1. תקן דיווח כספי בינלאומי (IFRS 9 (2014), מכשירים פיננסיים (להלן: "התקן")

התקן מחליף את ההוראות הקיימות היום ב-IAS 39 מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. התקן כולל הוראות מעודכנות לסינון ומדידה של מכשירים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39. התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים ימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החזויים הנובעים מהם (להלן: "מבחן הקרן והחבות בלבד");
- על פי התנאים החזויים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסוימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת קרן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן. התקן קובע הבחנה בין מכשירי חוב אשר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ומכשירי חוב שימדדו בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר. נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים ימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

כמו כן, התקן כולל מודל חדש להכרה בהפסדי אשראי צפויים ('expected credit loss model') עבור מרבית נכסי החוב הפיננסיים, וכן הוראות ודרישות חדשות בנושא חשבונאות גידור.

התקן ייושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2018, עם אפשרות לאימוץ מוקדם.

לאור החלטת הקבוצה לאמץ את התיקון ל-IFRS 4 חוזי ביטוח ולדחות את יישום IFRS 9 עד למועד היישום לראשונה הצפוי של תקן IFRS 17 בדבר חוזי ביטוח כאמור בבאורים 3 ו-3יט' להלן, הקבוצה החלה, אך טרם סיימה, את בחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

2. תיקון ל-IFRS 4 חוזי ביטוח, יישום של IFRS 9, מכשירים פיננסיים יחד עם IFRS 17 (להלן: "התיקון")

התיקון מציג שתי הקלות אופציונליות לגבי היישום הצפוי של IFRS 9 על ידי מבטחים:

- דחיית מועד התחילה של IFRS 9 עד ליום ה-1 בינואר 2021 (או למועד מוקדם יותר אם מועד התחילה של IFRS 17, חוזי ביטוח (ראו באור 3יט' להלן) יהיה מוקדם יותר) עבור חברות אשר פעילותן השלטת הינה הנפקת חוזי ביטוח שבתחולת IFRS 4 ואשר טרם אימצו גרסה מוקדמת יותר של IFRS 9. בתקופת הדחייה, החברה תמשיך ליישם את הוראות IAS 39, מכשירים פיננסיים הכרה ומדידה. כמו כן, חברה המיישמת את אופציית הדחיה תידרש לכלול בדוחותיה הכספיים גילויים שונים. גילויים אלו כוללים בין היתר גילוי לשווי הוגן ולשינוי בשווי ההוגן של קבוצות שונות של נכסים פיננסיים בהתאם לאופן הסינון תחת IFRS 9 וכן גילוי בדבר חשיפה לסיכונים אשראי.

- התאמת התוצאות ביישום של IFRS 9 בגין נכסים פיננסיים אשר מתייחסים לחוזי ביטוח והנמדדים לפי שווי הוגן דרך רווח או הפסד בהתאם ל-IFRS 9.

יישום ההקלות שבתיקון הינו למועד התחילה של IFRS 9 והוא וולונטרי עבור חברות העומדות בקריטריונים שהוגדרו בתיקון. לאור העובדה שהקבוצה עומדת בקריטריונים המאפשרים לדחות את מועד התחילה של IFRS 9 כאמור, החליטה הקבוצה לדחות את מועד היישום של IFRS 9 עד למועד היישום לראשונה הצפוי של תקן IFRS 17 בדבר חוזי ביטוח.

המוסד הבינלאומי לתקינה בחשבונאות החליט בחודש מרץ 2020, לדחות את מועד היישום לראשונה של IFRS 17 ליום 1 בינואר 2023 (ראו גם באור 3יט' להלן) וכן לדחות במקביל את ההקלה האופציונלית שניתנה למבטחים לאמץ את הוראות IFRS 9 החל מיום 1 בינואר 2023.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. **תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו (המשך)**

3. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח (להלן: "התקן")

התקן קובע עקרונות להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח (כולל חוזי ביטוח משנה) ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש עשוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח.

בהתאם לתקן ישות תכיר ותמדוד קבוצות של חוזי ביטוח בהתאם לערך נוכחי מותאם לסיכון של תזרימי המזומנים העתידיים מהחוזים אשר מתייחס לכל המידע הזמין על תזרימי המזומנים באופן עקבי עם נתונים נצפים בשוק; בתוספת (במקרה של התחייבות) או בניכוי (במקרה של נכס) הסכום המייצג את הרווח שטרם מומש מקבוצת החוזים (מרווח השירות החוזי). הכנסות בגין חוזי ביטוח, לכל תקופת דיווח, נגזרות משינויים בהתחייבות בגין כיסוי עתידי המתייחסים לרכיבים השונים של התמורה לה זכאי המבטח בגין החוזה, כגון: עלויות רכישת חוזי ביטוח, התאמת הסיכון, ייחוס מרווח השירות החוזי לתקופה, צפי תביעות והוצאות לתקופה.

יחד עם זאת, ישות תוכל ליישם מודל מדידה פשוט יותר לגבי חוזים מסוימים (לדוגמא: חוזים עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) לפיו הסכום המיוחס לשירותים שטרם סופקו יימדד על ידי הקצאת הפרמיה על פני תקופת הכיסוי (the premium allocation approach).

יש ליישם את התקן למפרע, כאשר במקרים בהם יישום למפרע אינו מעשי, ניתן לבחור באחת משתי הגישות הבאות: יישום למפרע עם הקלות מסוימות או יישום גישת השווי ההוגן.

המוסד הבינלאומי לתקינה בחשבונאות החליט בחודש מרץ 2020, לדחות את מועד היישום לראשונה של התקן ליום 1 בינואר 2023. התקן המעודכן התפרסם בחודש יוני 2020 וכולל שורה של תיקונים בנושאים שונים, לרבות, הוספה של הקלות להוראות המעבר, אופן הטיפול בחוזי ביטוח משנה, השבה צפויה של הוצאות רכישה נדחות (DAC) מחידושים של חוזי ביטוח, מרווח שירות חוזי המתייחס לפעילויות השקעה ועוד. התיקונים לעיל יחולו במועד היישום לראשונה של התקן שנקבע, כאמור, ליום 1 בינואר 2023.

ביום 7 ביוני 2020, פרסם הממונה "מפת דרכים לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17" (להלן: "מפת הדרכים"), במסגרתה נקבע כי מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יחול החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023. כמו כן, מפרטת מפת הדרכים את צעדי ההיערכות ולוחות הזמנים המרכזיים שלדעת הממונה נדרש לנקוט במטרה להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן באופן נאות, בין היתר, בנוגע להתאמת מערכות מידע ותפעולן, ניהול הפרויקט ותיעודו, גיבוש מדיניות חשבונאית, ביצוע מבדקים כמותיים ואופן הגילוי הנדרש לציבור.

הקבוצה החלה אך טרם סיימה את בחינת ההשלכות של אימוץ התקן על הדוחות הכספיים.

4. תיקון ל- IAS 37, הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים – עלויות לקיום חוזה (להלן: "התיקון")

על פי התיקון, בבחינה האם חוזה הינו מכביד, העלויות לקיום חוזה אותן יש לקחת בחשבון הן עלויות המתייחסות במישרין לחוזה, כגון: עלויות תוספתיות, וכן הקצאה של עלויות אחרות הקשורות במישרין לקיום החוזה. יישום התיקון הינו באופן רטרוספקטיבי החל מיום 1 בינואר 2022, עבור חוזים שטרם הסתיימה המחויבות בגינם. יישום מוקדם אפשרי. בעת יישום התיקון, לא יוצגו מחדש מספרי השוואה, אלא תתואם יתרת הפתיחה של העודפים במועד היישום לראשונה, בגובה השפעה המצטברת של התיקון.

להערכת הקבוצה, ליישום התיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת הדוחות הכספיים המאוחדים. הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: ערבויות, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלואות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח וכן את פעילות ההון בחברות הביטוח המאוחדות.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח

ליום 31 בדצמבר 2020				
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר*	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
827	805	20	-	2
2,208	-	251	881	1,076
1,096	258	463	-	375
1,802	-	-	74	1,728
1,996	405	414	-	1,177
64,607	-	-	5,720	58,887
10,709	2,626	3,235	1,779	3,069
12,765	1,576	2,533	2,990	5,666
1,573	970	245	115	243
2,597	960	449	460	728
27,644	6,132	6,462	5,344	9,706
4,216	-	2,847	1,139	230
1,243	-	637	430	176
3,452	-	-	358	3,094
2,365	812	836	-	717
2,508	1,180	502	50	776
113,964	9,592	12,432	13,996	77,944
71,009	-	-	5,762	65,247
27,799	-	9,453	6,600	11,746
70,316	-	-	5,720	64,596
5,498	5,241	111	5	141
5,027	1,654	1,623	750	1,000
108,640	6,895	11,187	13,075	77,483

נכסים
 נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
 נדליין להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
 נדליין להשקעה אחר
 השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
השקעות פיננסיות אחרות
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות
סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
 נכסי ביטוח משנה
 פרמיה לגבייה
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסים אחרים
סך כל הנכסים
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
 התחייבויות פיננסיות
 התחייבויות אחרות
סך כל ההתחייבויות

* מרבית הנכסים המוצגים מוחזקים כנגד ההון העצמי של הגופים המוסדיים בקבוצה. סך הנכסים וההתחייבויות של פעילות סוכנויות הביטוח הינו זניח

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,460	-	-	3,391	4,953	6,116
1,585	-	-	1,104	315	166
12,875	-	-	2,287	4,638	5,950
3,644	-	*157	203	364	2,920
765	-	3	-	2	760
275	(19)	29	215	16	34
17,559	(19)	189	2,705	5,020	9,664
14,533	-	-	2,305	4,191	8,037
1,253	-	-	712	434	107
13,280	-	-	1,593	3,757	7,930
2,468	(19)	***4	708	904	871
894	-	***80	53	296	465
2	-	***-	-	-	2
157	-	160	(23)	14	6
16,801	(19)	244	2,331	4,971	9,274
-	-	32	(22)	(7)	(3)
758	-	(23)	352	42	387
202	-	190	(23)	14	21
960	-	****167	329	56	408

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-19 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-22 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-2 מיליוני ש"ח

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019				
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר*	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טוח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,213	645	20	-	548
2,441	-	251	891	1,299
1,285	279	561	-	445
1,769	-	-	70	1,699
1,997	406	418	-	1,173
61,562	-	-	5,402	56,160
11,157	2,161	3,201	1,830	3,965
13,023	1,414	2,689	2,806	6,114
1,273	682	267	118	206
2,154	712	344	340	758
27,607	4,969	6,501	5,094	11,043
4,145	-	2,987	945	213
1,310	-	669	466	175
2,897	-	-	293	2,604
1,686	300	640	-	746
2,600	**1,196	537	56	811
110,512	7,795	12,584	13,217	76,916
67,202	-	-	5,439	61,763
27,971	-	9,810	6,175	**11,986
66,551	-	-	5,402	61,149
5,616	5,104	217	7	288
4,882	**1,571	1,589	742	980
105,020	6,675	11,616	12,326	74,403

נכסים

נכסים בלתי מוחשיים
הוצאות רכישה נדחות
השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
נדל"ן להשקעה אחר
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

השקעות פיננסיות אחרות

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך כל השקעות הפיננסיות האחרות

נכסי ביטוח משנה
פרמיה לגבייה
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
מזומנים ושווי מזומנים אחרים

נכסים אחרים

סך כל הנכסים

סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

התחייבויות פיננסיות

התחייבויות אחרות

סך כל ההתחייבויות

* מרבית הנכסים המוצגים מוחזקים כנגד ההון העצמי של הגופים המוסדיים בקבוצה. סך הנכסים וההתחייבויות של פעילות סוכנויות הביטוח הינו זניח.
** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,582	-	-	3,405	4,922	6,255
1,643	-	-	1,091	392	160
12,939	-	-	2,314	4,530	6,095
7,835	-	*325	235	624	6,651
1,279	(10)	4	-	4	1,281
318	(18)	**26	205	68	37
22,371	(28)	355	2,754	5,226	14,064
19,427	-	-	2,367	4,779	¹ 12,281
1,154	-	-	638	404	112
18,273	-	-	1,729	4,375	12,169
2,684	(18)	***4	698	962	1,038
1,043	-	***70	51	297	625
8	-	***-	-	-	8
161	-	166	(27)	16	6
22,169	(18)	240	2,451	5,650	13,846
143	-	28	74	24	17
345	(10)	143	377	(400)	235
813	-	278	165	116	254
1,158	(10)	****421	542	(284)	489

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

¹ יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2'ה'.
 * סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-18 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-21 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-1 מיליוני ₪.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
13,707	-	-	3,415	4,678	5,614
1,412	-	-	1,053	215	144
12,295	-	-	2,362	4,463	5,470
470	-	*165	191	160	(46)
958	-	6	-	4	948
299	(19)	**26	195	65	32
14,022	(19)	197	2,748	4,692	6,404
10,550	-	-	2,558	3,335	¹ 4,657
876	-	-	651	143	82
9,674	-	-	1,907	3,192	4,575
2,540	(19)	***4	679	917	959
1,037	-	****61	52	301	623
10	-	***-	-	-	10
211	-	157	26	17	11
13,472	(19)	222	2,664	4,427	6,178
129	-	52	37	17	23
679	-	27	121	282	249
(127)	-	(87)	(54)	(13)	27
552	-	****(60)	67	269	276

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

1 ישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.
 * סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה.
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-19 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה.
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה.
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-20 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה.
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-2 מיליוני ש"ח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
562	871	1,026	870	(3)	3,326
7	13	803	343	-	1,166
555	858	223	527	(3)	2,160
3	10	(1)	(128)	(11)	(127)
552	848	224	655	8	2,287
72	13	17	93	8	203
-	4	166	45	-	215
624	865	407	793	16	2,705
411	560	496	876	(38)	2,305
(7)	8	424	287	-	712
418	552	72	589	(38)	1,593
100	214	232	162	-	708
11	13	14	12	3	53
(9)	(2)	(1)	(11)	-	(23)
520	777	317	752	(35)	2,331
(9)	(2)	(1)	(10)	-	(22)
95	86	89	31	51	352
(10)	(2)	-	(13)	2	(23)
85	84	89	18	53	329
2,524	500	935	5,255	239	9,453
2,447	490	155	3,275	239	6,606

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק החברה בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2020
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2020

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 73% מסך הפרמיות בענפים אלו

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	ביטוח משכנתאות	ענפי חבויות אחרים**	ענפי רכוש ואחרים*	רכב רכוש	רכב חובה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,448	(4)	968	983	854	647
1,091	-	316	755	13	7
2,357	(4)	652	228	841	640
43	(13)	(5)	(1)	36	26
2,314	9	657	229	805	614
235	18	101	15	18	83
205	-	40	160	5	-
2,754	27	798	404	828	697
2,367	(33)	997	413	498	492
638	-	275	357	15	(9)
1,729	(33)	722	56	483	501
698	-	165	234	198	101
51	4	11	12	13	11
(27)	-	(13)	(1)	(2)	(11)
2,451	(29)	885	301	692	602
74	-	36	2	6	30
377	56	(51)	105	142	125
165	11	75	4	13	62
542	67	24	109	155	187
9,810	288	5,437	884	539	2,662
6,823	288	3,306	158	526	2,545

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2019
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2019

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חביות**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
650	834	971	952	(6)	3,401
7	26	740	298	-	1,071
643	808	231	654	(6)	2,330
(25)	4	(2)	7	(16)	(32)
668	804	233	647	10	2,362
68	15	14	84	10	191
-	8	156	31	-	195
736	827	403	762	20	2,748
665	550	502	865	(24)	2,558
(9)	26	427	207	-	651
674	524	75	658	(24)	1,907
95	198	226	160	-	679
11	13	13	11	4	52
10	2	1	13	-	26
790	737	315	842	(20)	2,664
15	3	1	18	-	37
(39)	93	89	(62)	40	121
(18)	(4)	(1)	(22)	(9)	(54)
(57)	89	88	(84)	31	67
2,637	581	892	5,369	335	9,814
2,475	554	171	3,038	335	6,573

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2018
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2018

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חביות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	6,255	6,255	-	-	6,116	6,116	פרמיות שהורווחו ברוטו
-	-	160	160	-	-	166	166	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
-	-	6,095	6,095	-	-	5,950	5,950	פרמיות בשייר
-	-	6,651	6,649	-	-	2,920	2,920	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
74	87	693	1,281	760	599	74	599	הכנסות מדמי ניהול
-	-	37	37	-	-	34	34	הכנסות מעמלות
74	87	13,474	14,064	9,664	9,503	74	9,664	סך כל ההכנסות
1	3	*12,266	12,281	8,037	8,033	1	8,037	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
-	-	112	112	-	-	107	107	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1	3	12,154	12,169	7,930	7,926	1	7,930	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
25	32	811	1,038	871	814	25	871	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
37	43	372	625	465	385	37	465	הוצאות הנהלה וכלליות
2	-	-	8	2	-	2	2	הוצאות אחרות
-	-	6	6	6	6	-	6	הוצאות מימון, נטו
65	78	13,343	13,846	9,274	9,131	65	9,274	סך כל ההוצאות
-	-	17	17	(3)	(3)	-	(3)	חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
9	9	148	235	387	369	9	387	רווח לפני מסים על ההכנסה
(2)	(4)	247	254	21	27	(2)	21	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
7	5	395	489	408	396	7	408	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור ה'.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	5,614	5,614
-	-	144	144
-	-	5,470	5,470
-	2	(48)	(46)
243	319	386	948
-	-	32	32
243	321	5,840	6,404
2	11	*4,644	4,657
-	-	82	82
2	11	4,562	4,575
93	123	743	959
98	133	392	623
9	1	-	10
-	-	11	11
202	268	5,708	6,178
-	-	23	23
41	53	155	249
(1)	(2)	30	27
40	51	185	276

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
556	17	1,648	10	259	15	2,505	23
-	4	296	-	-	-	300	-
(534)	(8)	(64)	(5)	(251)	-	(862)	(534)
1	-	20	-	3	1	25	1
23	13	1,900	5	11	16	1,968	23
25	13	988	10	241	15	1,292	25
-	-	151	-	2	-	153	-
(25)	(8)	(45)	(5)	(235)	-	(318)	(25)
-	-	10	-	3	1	14	-
-	5	1,104	5	11	16	1,141	-
23	8	796	-	-	-	827	23

עלות
יתרה ליום 1 בינואר 2020
 תוספות
 השפעת שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל (ראו באור 137)
 השפעת שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד לחברה (ראו באור 137)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

הפחתות
יתרה ליום 1 בינואר 2020
 הפחתה שהוכרה במהלך השנה
 השפעת שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל (ראו באור 137)
 השפעת שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד לחברה (ראו באור 137)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
ערך בספרים נטו ליום 31 בדצמבר 2020

* תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי בשנת 2020 בסך של כ-263 מיליוני ש"ח.

באור 5 - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

א. ההרכב והתנועה (המשך)

מוניטין	הפרשים מקוריים המיוחסים לשווי תיקי ביטוח	דמי ניהול עתידיים	מותג	תוכנות מחשב *	אחר	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
556	15	259	10	1,403	17	2,260	עלות
-	-	-	-	245	-	245	יתרה ליום 1 בינואר 2019
556	15	259	10	1,648	17	2,505	תוספות
							יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
25	15	232	10	863	13	1,158	הפחתות
-	-	9	-	125	-	134	יתרה ליום 1 בינואר 2019
25	15	241	10	988	13	1,292	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
531	-	18	-	660	4	1,213	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
							ערך בספרים, נטו, ליום 31 בדצמבר 2019

* תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי בשנת 2019 בסך של כ-237 מיליוני ש"ח.

באור 5 - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. הפחתת נכסים בלתי מוחשיים

בדבר אופן הפחתת הנכסים הבלתי מוחשיים ראו באור 3ז. סך ההפחתה השנתית נכללת בסעיף הוצאות אחרות.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
9	7	2
1	1	-
10	8	2

יחידה מניבת מזומנים :

פעילות גמל

פעילות פנסיה

ג. ירידת ערך מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים

לצורך בחינת ירידת ערך של המוניטין והנכסים הבלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר הוקצו הנכסים ליחידות מניבות מזומנים הבאות אשר מהוות את קבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך שהינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים ובקבוצות אחרות : פעילות הגמל ; פעילות הפנסיה ; פעילות עסקי ביטוח משכנתאות ואחר.

להלן הערך בספרים של המוניטין, דמי ניהול עתידיים ומותג שהוקצו לכל אחת מיחידות מניבות המזומנים שלעיל :

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

פעילות הגמל :

מוניטין

נכסים בלתי מוחשיים גמל

פעילות פנסיה :

מוניטין

נכסים בלתי מוחשיים פנסיה

פעילות עסקי ביטוח משכנתאות (1) :

מוניטין

אחר :

מוניטין

* לעניין שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל ראו באור 3ז.

1. פעילות עסקי ביטוח משכנתאות

סכום בר ההשבה של פעילות עסקי ביטוח משכנתאות נקבע על בסיס אומדן תזרים המזומנים העתידי של פעילות הביטוח בתיק הקיים בלבד. שיעור הניכיון בתיק הקיים הינו עקום הריבית חסרת הסיכון צמודה למדד בתוספת פרמיית אי נזילות. תחזיות תזרימי המזומנים נאמדו תוך שימוש בהנחות לפרמטרים העיקריים : שיעור סילוקים, אומדן לתביעות עתידיות, שיעור ההוצאות ותשואה עתידית.

באור 6 - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,299	1,076
891	881
251	251
2,441	2,208

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 ביטוח בריאות
 ביטוח כללי

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ובביטוח בריאות

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח					
סה"כ	ביטוח בריאות	סה"כ	פנסיה וגמל	ביטוח חיים	
מיליוני ש"ח					
2,186	916	1,270	242	1,028	יתרה ליום 1 בינואר 2019
					תוספות:
					עמלות רכישה
501	265	236	46	190	הוצאות רכישה אחרות
196	83	113	-	113	סך כל התוספות
697	348	349	46	303	הפחתה שוטפת
(371)	(222)	(149)	(32)	(117)	הפחתה בגין ביטולים
(322)	(151)	(171)	-	(171)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
2,190	891	1,299	256	1,043	תוספות:
					עמלות רכישה
427	215	212	14	198	הוצאות רכישה אחרות
256	120	136	-	136	סך כל התוספות
683	335	348	14	334	הפחתה שוטפת
(359)	(224)	(135)	(9)	(126)	הפחתה בגין ביטולים
(296)	(121)	(175)	-	(175)	שינוי מבני פנסיה וגמל
(261)	-	(261)	(261)	-	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
1,957	881	1,076	-	1,076	

באור 7 - רכוש קבוע

א. קביעת השווי ההוגן

נדל"ן בשימוש עצמי מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדיווח.

השווי ההוגן מסווג לרמה 3 במדרג השווי ההוגן. השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך משולבות, לרבות, גישת ההשוואה והיוון דמי שכירות ראויים מנכסים דומים. התקבולים הראויים המתקבלים מנכסים דומים הונו בשיעורי היוון הנעים בין 6.75% - 7.8% וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

הערכת השווי לנדל"ן בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן לשימוש עצמי לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם לסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

בתקופת הדוח שיערכה החברה נדל"ן בשימוש עצמי בסך של כ-34 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-25 מיליוני ש"ח לאחר מס (בשנת 2019 – כ-26 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-19 מיליוני ש"ח לאחר מס). בהתאם למדיניות החשבונאית של החברה המפורטת בבאור 3, השינוי בשווי ההוגן כאמור נרשם בהון במסגרת סעיף קרן הערכה מחדש ונזקף לרווח כולל אחר בתקופה.

באור 7 - רכוש קבוע (המשך)

ב. תנועה ברכוש קבוע

קרקע ובנייני משרדים* מיליוני ש"ח	מחשבים ותוכנה מיליוני ש"ח	כלי רכב מיליוני ש"ח	ריהוט וציוד מיליוני ש"ח	שיפורים במושבר מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח
1,216	437	52	147	130	1,982
1	35	1	2	-	39
-	-	22	-	-	22
1	-	-	-	-	1
-	(1)	-	-	-	(1)
-	-	(19)	-	-	(19)
-	(2)	-	(1)	(2)	(5)
-	9	-	2	3	14
1,218	478	56	150	131	2,033
23	387	19	102	96	627
33	36	1	6	3	79
7	-	19	-	-	26
(33)	-	-	-	-	(33)
-	(1)	-	-	-	(1)
-	-	(13)	-	-	(13)
-	(1)	-	(1)	(2)	(4)
-	8	-	1	2	11
30	429	26	108	99	692
15	-	28	-	-	43
1,188	49	30	42	32	1,341

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2020

תוספות במשך השנה

תוספות לנכסי זכות שימוש

הערכה מחדש

גריעות במשך השנה

גריעות עלות נכסי זכות שימוש

השפעת שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל (ראו באור 137)

השפעת שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד לחברה (ראו באור 137)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

פחת נצבר

יתרה ליום 1 בינואר 2020

תוספות במשך השנה

פחת בגין נכסי זכות שימוש

הערכה מחדש

גריעות במשך השנה

גריעות פחת נכסי זכות שימוש

השפעת שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל (ראו באור 137)

השפעת שינוי מבנה - מיזוג סטנדרד לחברה (ראו באור 137)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

יתרת עלות מופחתת של נכסי זכות שימוש ליום 31 בדצמבר 2020

יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2020

* הקרקעות נמצאות בבעלות מלאה של הקבוצה. חלק מזכויות הבעלות טרם נרשמו על שם החברה או החברות הבנות במסגרת רישום המקרקעין, לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

באור 7 - רכוש קבוע (המשך)

ב. תנועה ברכוש קבוע (המשך)

קרקע ובנייני משרדים*	מחשבים ותוכנה	כלי רכב	ריהוט וציוד	שיפורים במושכר	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,183	408	3	143	128	1,865
25	-	30	-	-	55
1,208	408	33	143	128	1,920
11	29	1	4	2	47
3	-	20	-	-	23
(6)	-	-	-	-	(6)
-	-	(1)	-	-	(1)
-	-	(1)	-	-	(1)
1,216	437	52	147	130	1,982
17	348	-	96	92	553
32	39	1	6	4	82
6	-	18	-	-	24
(32)	-	-	-	-	(32)
23	387	19	102	96	627
22	-	31	-	-	53
1,193	50	33	45	34	1,355

עלות
יתרה ליום 1 בינואר 2019
 הכרה בנכסי זכות שימוש ביישום לראשונה של IFRS
 ** 16
 יתרה ליום 1 בינואר 2019 לאחר היישום לראשונה
 תוספות במשך השנה
 תוספות לנכסי זכות שימוש
 הערכה מחדש
 גריעות במשך השנה
 גריעות עלות נכסי זכות שימוש
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
פחת נצבר
יתרה ליום 1 בינואר 2019
 תוספות במשך השנה
 פחת בגין נכסי זכות שימוש
 הערכה מחדש
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
יתרת עלות מופחתת של נכסי זכות שימוש ליום 31 בדצמבר 2019
יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2019

* הקרקעות נמצאות בבעלות מלאה של הקבוצה. חלק מזכויות הבעלות טרם נרשמו על שם החברה או החברות הבנות במסגרת רישום המקרקעין, לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות
 ** מוין מחדש

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות

א. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

חברות כלולות	
ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
*438	412
*553	438
(51)	(83)
940	767
345	329
1,285	1,096

עלות המניות

חלק החברה ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו

חלק החברה בקרנות הון שנצברו ממועד הרכישה, נטו

הלוואות ויתרות חובה לזמן ארוך**

* מוין מחדש

** באשר לתנאי הצמדה וריבית של הלוואות לחברות מוחזקות, ראו באור 13ז'.

לקבוצה זכויות נוספות בישויות אלו במסגרת תיק המשתתף, הנכללות תחת סעיף השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה. ההשקעה בגין הזכויות הנוספות כאמור הסתכמה לסך של כ-1,948 מיליוני ש"ח וכ-2,132 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה. הכנסות (הוצאות) החברה מהשקעות אלו הסתכמו לסך של כ-(61) מיליוני ש"ח, כ-(13) מיליוני ש"ח וכ-294 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2020, 2019 ו-2018, בהתאמה. לחברה השקעה נוספת בסכום של כ-170 מיליוני ש"ח וכ-1,512 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 בהתאמה, המוחזקת על-ידי קרנות הפנסיה והגמל של החברה ואשר אינה נכללת בדוח על המצב הכספי של החברה.

ב. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לפי פילוח גיאוגרפי ולפי סוגי ההשקעה העיקריים

1. פילוח לפי סוגי השקעה עיקריים:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
94%	94%
6%	6%
100%	100%

תחום נדל"ן

תחומים אחרים

סה"כ

תחום נדל"ן:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
79%	78%
14%	14%
7%	8%
100%	100%

נדל"ן למשקיעים

נדל"ן למגורים

נדל"ן מסחרי

סה"כ

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לפי פילוח גיאוגרפי ולפי סוגי ההשקעה עיקריים (המשך)

2. פילוח לפי מיקום גיאוגרפי:

ליום 31 בדצמבר					
2018	2019		2020		
רווח	רווח		רווח (הפסד)		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באחוזים	מיליוני ש"ח	באחוזים	
27	107	56	(20)	54	ארה"ב
25	12	29	20	31	מערב אירופה
10	24	15	(1)	15	ישראל
62	143	100	(1)	100	סה"כ

3. שיעור המס החל על הרווח בגין חברות מוחזקות הינו בדומה לשיעור המס הסטטוטורי בישראל.

ג. תמצית נתונים מהדוחות הכספיים לגבי חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני שאינן מהותיות כל אחת בפני עצמה, בהתאמה לשיעורי ההחזקה בהן לתאריך הדיווח

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,516	2,226	2,163	נכסים *
1,234	985	1,082	התחייבויות
1,282	1,241	1,081	ערך בספרים של ההשקעה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
131	159	7
71	(64)	(46)
202	95	(39)
281	208	199

חלק הקבוצה ברווח הנקי מפעילות נמשכת
 חלק הקבוצה ברווח (בהפסד) כולל אחר
 חלק הקבוצה בסך הרווח (ההפסד) הכולל
 חלק הקבוצה בהכנסות החברות הכלולות

* כולל יתרת עודפי עלות ומוניטין

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ד. תמצית נתונים מהדוחות הכספיים לגבי עסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני שאינן מהותיות כל אחת בפני עצמה, בהתאמה לשיעורי החזקה בהן לתאריך הדיווח

ליום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
106	44	15
1	-	-
105	44	15

נכסים *
התחייבויות
ערך בספרים של ההשקעה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(2)	(16)	(7)
2	16	-
-	-	(7)
3	45	(7)

חלק הקבוצה בהפסד מפעילות נמשכת
חלק הקבוצה ברווח כולל אחר
חלק הקבוצה בסך ההפסד הכולל
חלק הקבוצה בהכנסות (בהוצאות) העסקאות המשותפות
* כולל יתרת עודפי עלות ומוניטין

ה. רשימת חברות מאוחדות, עסקאות משותפות וכוללות מהותיות

להלן רשימה של החברות הבנות המהותיות של הקבוצה:

זכויות בעלות של הקבוצה בחברה הבת לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		מיקום עיקרי של פעילות החברה	שם החברה
2019	2020		
100%	-	ישראל	הראל פנסיה וגמל בע"מ*
100%	100%	ישראל	אי.אם.איי עזר למשכנתאות בע"מ

* לעניין שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל - ראו באור 137.

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה)

א. הרכב ותנועה

נדל"ן להשקעה				
אחר		עבור חוזים תלויי תשואה		
2019	2020	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,798	1,997	1,628	1,769	יתרה ליום 1 בינואר
39	16	28	45	תוספות במהלך השנה
-	-	-	2	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
39	16	28	47	עלויות והוצאות שהונו
160	(17)	113	(14)	סך כל התוספות
1,997	1,996	1,769	1,802	התאמה לשווי הוגן
				יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. קביעת השווי ההוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצונים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות לפחות אחת לשנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכות כאמור מסווגות לרמה 3 בהיררכית השווי ההוגן.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שוויים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאומדן תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעורי היוון הנעים בין 3.5% - 6.5% לנדל"ן בחו"ל ובין 6.5% - 8% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי הנדל"ן להשקעה בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה) (המשך)

ג. תנועה בנדל"ן להשקעה הנמדד ברמה 3

ליום 31 בדצמבר 2020								
עבור חוזים שאינם תלויי תשואה				עבור חוזים תלויי תשואה				
נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן להשקעה בהקמה	סה"כ	נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן להשקעה בהקמה	סה"כ	
מיליוני ש"ח				מיליוני ש"ח				
856	1,134	7	1,997	970	791	8	1,769	יתרה ליום 1 בינואר 2020
4	9	3	16	4	36	5	45	רכישות
-	-	-	-	-	2	-	2	עלויות והוצאות שהונו
(28)	11	-	(17)	(11)	(3)	-	(14)	סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו ברווח והפסד*:
832	1,154	10	1,996	963	826	13	1,802	שינויים בשווי הוגן
								יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

ליום 31 בדצמבר 2019								
עבור חוזים שאינם תלויי תשואה				עבור חוזים תלויי תשואה				
נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן להשקעה בהקמה	סה"כ	נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן להשקעה בהקמה	סה"כ	
מיליוני ש"ח				מיליוני ש"ח				
824	969	5	1,798	910	711	7	1,628	יתרה ליום 1 בינואר 2019
11	26	2	39	21	5	2	28	רכישות
21	139	-	160	39	75	(1)	113	סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו ברווח והפסד*:
856	1,134	7	1,997	970	791	8	1,769	שינויים בשווי הוגן
								יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

* בסעיף רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון

ד. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראו באור 137'.

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה) (המשך)

ה. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה

חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה או החברות הבנות בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

- (1) מקרקעין ברחוב המרד תל אביב שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 19 מיליוני ש"ח ובסך של 17 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה- בלתי מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2032.
- (2) מקרקעין ברחוב התקוה באר שבע שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 278 מיליוני ש"ח ובסך של 275 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2050, לקבוצה אופציה לתקופת חכירה נוספת ל-49 שנה החל מתום תקופת החכירה.
- (3) מקרקעין ברחוב חיים בר לב נווה סביון שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 57 מיליוני ש"ח ובסך של 57 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2041.
- (4) מקרקעין במרכז מסחרי בישוב שוהם שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 92 מיליוני ש"ח ובסך של 92 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2042.
- (5) מקרקעין ברחוב עם ועולמו ירושלים שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 13 מיליוני ש"ח ובסך של 13 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2039.
- (6) מקרקעין ברחוב יגאל אלון תל אביב שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 377 מיליוני ש"ח ובסך של 376 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל ומעיריית תל-אביב עד שנת 2060 ועד שנת 2059 בהתאמה.
- (7) מקרקעין ברחוב ויצמן פינת הסדנא ופינת המנופים כפר סבא שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 133 מיליוני ש"ח ובסך של 136 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2058.
- (8) מקרקעין בקריית נורדאו נתניה שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 182 מיליוני ש"ח ובסך של 183 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2064.
- (9) מקרקעין ברחוב תובל רמת גן שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 24 מיליוני ש"ח ובסך של 25 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת לדורות.
- (10) מקרקעין ברחוב גלגלי פלדה פינת יהלום בנימין כפר סבא שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 הנו בסך של 16 מיליוני ש"ח ובסך של 10 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2067.
- (11) מקרקעין ברחוב זלמן שז"ר נתניה שערכם בספרים, לרבות המבנה, ליום 31 דצמבר 2020 וליום 31 דצמבר 2019 הנו בסך של 623 מיליוני ש"ח ובסך של 617 מיליוני ש"ח בהתאמה, חכורה בחכירה-מהוונת ממנהל מקרקעי ישראל עד שנת 2064.

באור 10 - חייבים ויתרות חובה

א. הרכב

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4	4	חייבים בקשר לרכישת מקרקעין
24	70	הכנסות לקבל
114	126	דמי חכירה והוצאות מראש
9	56	צדדים קשורים
7	6	מקדמות לספקים
23	90	מקדמות על חשבון עמלות לסוכני ביטוח *
181	352	
חברות ביטוח ותוכני ביטוח:		
1	1	פיקדונות
146	202	חשבונות אחרים
147	203	סך כל חברות ביטוח ותוכני ביטוח
16	-	הכנסות לקבל מדמי ניהול
3	2	השתתפות עצמית
17	20	שיבובים ושרידים
13	13	פקדונות לתשלום תביעות
788	506	חייבים בגין ניירות ערך **
50	52	הפקדות לקופת דמי מחלה
27	21	אחרים
914	614	
(3)	(3)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
1,239	1,166	סך כל חייבים ויתרות חובה

* מופחת על פני 5 שנים וכפוף לבחינת ברות השבה מדי תקופה בהתאם לעקרונות שקבע הממונה בקשר למבחן ברות השבה של נכסי DAC בביטוח חיים וסיעוד (ראו גם באור 3ג(1)ח').
 ** כולל בעיקר בטחונות לנגזרים פיננסיים

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2	3	יתרה ליום 1 בינואר
1	-	שינוי בהפרשה בתקופה
3	3	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 11 - פרמיה לגביה

א. הרכב

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,326	1,261
(16)	(18)
1,310	1,243
415	408

פרמיות לגביה*
 בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
 סה"כ פרמיה לגביה
 * כולל המחאות לגביה והוראות קבע

ב. גיול

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,079	984
108	109
69	77
34	36
1,290	1,206
20	37
1,310	1,243

פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 ללא פיגור
 בפיגור * :
 מתחת ל- 90 ימים
 בין 90 ל- 180 ימים
 מעל 180 ימים
 סה"כ פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 פרמיה לגביה שערכה נפגם
 סה"כ פרמיה לגביה

* כולל בעיקר חובות בפיגור במגזר ביטוח חיים. חובות אלו מגובים בעיקרם בערך הפדיון של הפוליסות. בדבר תנאי ההצמדה של הפרמיה לגביה ראו באור 35 ט'.

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגביה

מיליוני ש"ח
17
(1)
16
-
16
2
18

יתרה ליום 1 בינואר 2018
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2018
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. פירוט הנכסים המוצגים בשווי הוגן

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,769	1,802	נדליין להשקעה
		השקעות פיננסיות
22,614	21,331	נכסי חוב סחירים
14,876	14,745	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
11,298	13,322	מניות
12,774	15,209	השקעות פיננסיות אחרות
61,562	64,607	סך הכל השקעות פיננסיות
2,897	3,452	מזומנים ושווי מזומנים
974	1,148	אחר
67,202	71,009	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**
485	726	זכאים
149	106	התחייבויות פיננסיות***
634	832	התחייבויות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה
518	451	(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת
581	513	שווי הוגן של נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת

** כולל נכסים בסך 4,695 מיליוני ש"ח ובסך 4,602 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה, בגין התחייבות הנובעת מתיק סיעוד קבוצתי, בו מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח

*** בעיקר נגזרים וחוזים עתידיים

לעניין החשיפה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה ראו באור 35.

לעניין שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסים פיננסיים שאינם סחירים ראו באור 13א.

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן לצורכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2020			
רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
473	32	505	נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים
8	-	8	פקדונות בבנקים
481	32	513	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019			
רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
539	33	572	נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים
9	-	9	פקדונות בבנקים
548	33	581	סך הכל

ג. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

ליום 31 בדצמבר 2020				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
18,409	2,922	-	21,331	נכסי חוב סחירים
-	13,247	1,047	14,294	נכסי חוב שאינם סחירים
10,872	8	2,442	13,322	מניות
9,931	285	4,993	15,209	אחרות
39,212	16,462	8,482	64,156	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
19,436	3,178	-	22,614	נכסי חוב סחירים
-	13,344	1,014	14,358	נכסי חוב שאינם סחירים
8,783	7	2,508	11,298	מניות
8,454	262	4,058	12,774	אחרות
36,673	16,791	7,580	61,044	סך הכל

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ד. נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,580	4,058	2,508	1,014
130	101	7	22
(329)	(227)	(53)	(49)
2,295	1,426	191	678
(517)	(306)	(211)	-
(763)	(59)	-	(704)
87	-	-	87
(1)	-	-	(1)
8,482	4,993	2,442	1,047
91	83	(6)	14

יתרה ליום 1 בינואר 2020

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3*

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין

נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,827	3,790	2,531	506
16	(23)	18	21
(457)	(214)	(212)	(31)
2,279	991	455	833
(705)	(421)	(284)	-
(271)	(65)	-	(206)
(109)	-	-	(109)
7,580	4,058	2,508	1,014
37	(20)	38	19

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין

נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר 2020					
סך הכל	הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,709	-	39	10,550	120	נכסי חוב סחירים
12,765	12,765	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,573	-	-	1,573	-	מניות
2,597	-	-	2,329	268	אחרות
27,644	12,765	39	14,452	388	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019					
סך הכל	הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11,157	-	79	10,892	186	נכסי חוב סחירים
13,023	13,023	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,273	-	-	1,273	-	מניות
2,154	-	-	1,998	156	אחרות
27,607	13,023	79	14,163	342	סך הכל

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על-פי שווים ההוגן.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, פרמיות לגביה, חייבים ויתרות חובה ונכסי מסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר 2020				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,670	-	762	9,908	נכסי חוב סחירים
1,573	292	-	1,281	מניות
2,597	1,762	191	644	אחרות
14,840	2,054	953	11,833	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11,078	-	1,060	10,018	נכסי חוב סחירים
1,273	374	-	899	מניות
2,154	1,602	109	443	אחרות
14,505	1,976	1,169	11,360	סך הכל

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
374	1,602	1,976
8	57	65
(25)	(23)	(48)
(6)	(71)	(77)
108	447	555
(167)	(222)	(389)
-	(28)	(28)
292	1,762	2,054
6	33	39

יתרה ליום 1 בינואר 2020

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
266	1,538	1,804
(5)	76	71
39	(26)	13
(2)	(69)	(71)
77	260	337
(1)	(147)	(148)
-	(30)	(30)
374	1,602	1,976
(5)	76	71

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14	3
5,880	5,901
5,894	5,904
172	117
79	39
5,012	4,649
5,263	4,805
11,157	10,709
-	1
רמה 1	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
83	40

אגרות חוב ממשלתיות
מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
מוחזקים לפדיון (*)

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שהוכרו ברווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

(*) השווי ההוגן של נכסי החוב הסחירים המוחזקים לפדיון

נכסי חוב אחרים :

שאינם ניתנים להמרה

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. נכסי חוב שאינם סחירים

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2019	2020	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,344	7,197	5,214	5,147
7,344	7,197	5,214	5,147
8,339	8,266	7,329	7,259
544	410	480	359
8,883	8,676	7,809	7,618
16,227	15,873	13,023	12,765
		21	55

אגרות חוב ממשלתיות

מטופלות כהלוואות וחייבים :

אגרות חוב מיועדות

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים

פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

יתרות ירידות ערך שזקפו לרווח והפסד

ו. נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן לצורכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2020		
סך הכל	רמה 3	רמה 2	סך הכל	רמה 3	רמה 2
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,344	-	7,344	7,197	-	7,197
8,339	1,461	6,878	8,266	1,375	6,891
544	-	544	410	-	410
16,227	1,461	14,766	15,873	1,375	14,498

אגרות חוב מיועדות*

נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות

וחייבים, למעט פקדונות בבנקים

פקדונות בבנקים

סך הכל

* השווי ההוגן של אגרות חוב מיועדות חושב על פי מועד הפירעון החוזי שלהן

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ריבית אפקטיבית		בסיס הצמדה
ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
%	%	
-	0.1	צמוד מדד
0.9	1.1	שקלי
2.6	2.5	צמוד למטבע חוץ
4.5	4.5	צמוד מדד
2.8	2.7	שקלי
6.3	5.1	צמוד למטבע חוץ

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

ח. מניות

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
899	1,281
374	292
1,273	1,573
89	67

מניות סחירות זמינות למכירה

מניות שאינן סחירות זמינות למכירה

סך הכל

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	39
440	602
4	3
444	644
43	34
1,558	1,727
109	192
1,710	1,953
2,154	2,597
127	142
364	163

סחירות
מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
מכשירים נגזרים (ראו סעיף י' להלן)
סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
שאינן סחירות
מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
מכשירים נגזרים (ראו סעיף י' להלן)
סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
יתרות ירידת ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, חוויים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים. השווי ההוגן של השקעות שאינן סחירות בקרנות השקעה וקרנות גידור מבוסס בעיקרו על השווי ההוגן של נכסי הבסיס או על הערכות שווי.

לעניין התחייבות הקבוצה להשקעה בקרנות השקעה ראו באור 37ד'.

י. מכשירים נגזרים

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות ליום הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
253	89
3,998	3,274
(4,733)	(4,440)

מניות
מדד
מטבע זר

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יא. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

עקום התשואה המוצג להלן והריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגים בטבלה הינם בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
% ריבית	% ריבית	
(0.3)	(0.3)	AA ומעלה
2.1	1.7	A
2.6	2.6	BBB
17.1	7.4	נמוך מ - BBB
3.0	2.6	לא מדורג

המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזו של חו"ל. המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה, S&P, Moody's ו-Fitch.

לעניין דירוג פנימי ראו [באור 35](#).

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יב. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים**

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח		
5,214	5,147	אגרות חוב ממשלתיות
		נכסי חוב שערכם לא נפגם
7,800	7,598	ללא פיגור
		בפיגור * :
-	2	מעל 180 ימים
7,800	7,600	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם
		נכסי חוב שערכם נפגם
19	32	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
10	14	הפרשה להפסד
9	18	נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
13,023	12,765	סך הכל נכסי חוב לא סחירים

* בעיקר הלוואות על פוליסות שכנגדן קיימים ערכי פדיון מלאים ו/או משכנתאות
 ** הסכומים לעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור

יג. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9, מכשירים פיננסיים (ראו באור 3 יט')

הטבלה להלן מציגה את השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים לפי חלוקה לשתי קבוצות:

- נכסים שעומדים במבחן הקרן והריבית בלבד (לא כולל נכסים שמוחזקים למסחר או מנוהלים על בסיס שווי הוגן) (להלן: "קבוצה א'");
  - כל יתר הנכסים הפיננסיים (להלן: "קבוצה ב'").
- החלוקה של הנכסים הפיננסיים לקבוצה א' וקבוצה ב' כמפורט להלן מבוססת על הערכה ראשונית שביצעה החברה.

ליום 31 בדצמבר 2020		
קבוצה א'	קבוצה ב'	
מיליוני ש"ח		
451	64,156	השקעות עבור חוזים תלויי תשואה
-	1,573	השקעות פיננסיות אחרות - מניות
-	2,597	השקעות פיננסיות אחרות - אחרות
39	10,670	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים
12,765	-	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים
3,452	-	מזומנים ושווה מזומנים תלוי תשואה
2,365	-	מזומנים ושווה מזומנים אחרים
19,072	78,996	סך כל השקעות פיננסיות אחרות

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יג. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9, מכשירים פיננסיים (ראו באור 31ט')

ליום 31 בדצמבר 2019		
קבוצה א'	קבוצה ב'	
מיליוני ש"ח		
518	61,044	השקעות עבור חוזים תלויי תשואה
-	1,273	השקעות פיננסיות אחרות - מניות
-	2,154	השקעות פיננסיות אחרות - אחרות
79	11,078	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים
13,023	-	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים
2,897	-	מזומנים ושווה מזומנים תלוי תשואה
1,686	-	מזומנים ושווה מזומנים אחרים
<u>18,203</u>	<u>75,549</u>	סך כל השקעות פיננסיות אחרות

באור 14 - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר		
2020	2019	
מיליוני ש"ח		
3,452	2,897	מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית בתאגידים בנקאיים

המזומנים בתאגידים בנקאיים לימים 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2019 נושאים ריבית יומית בשיעור שנתי של 0.06% ו-0.2% בהתאמה, במונחים שנתיים.

ב. אחרים

ליום 31 בדצמבר		
2020	2019	
מיליוני ש"ח		
2,026	1,331	מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית
339	355	פקדונות לזמן קצר
<u>2,365</u>	<u>1,686</u>	מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים לימים 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2019 נושאים ריבית יומית בשיעור שנתי של 0.06% ו-0.2% בהתאמה, במונחים שנתיים.

פיקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפיקדונות נושאים ריבית בשיעור של 0.06% ו-0.22% במונחים שנתיים לימים 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2019, בהתאמה.

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופיקדונות לזמן קצר, ראו באור 35ט'.

באור 15 - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

ליום 31 בדצמבר 2019		ליום 31 בדצמבר 2020		
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום	
103,865,856	150,000,000	104,290,785	150,000,000	מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

במסגרת מיזוג חברת סטנדרד אל ולתוך החברה, הקצתה החברה להראל השקעות 424,929 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב מהונה הרשום. לפרטים נוספים, ראו באור 137(3).

ב. זכויות הנלוות למניות

זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

ג. דיבידנד

הדיבידנדים הבאים הוכרזו על ידי החברה:

ליום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
200	125	-	סך הדיבידנד
1.93	1.20	-	דיבידנד למניה רגילה (בש"ח)

(1) לעניין מדיניות חלוקת דיבידנד שאושרה על ידי דירקטוריון החברה לאחר תאריך הדוח, ראו באור 38.

ד. זכויות שאינן מקנות שליטה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3	4	החלק בשווי המאזני *

* כולל החלק ביתרת עודפי עלות מיוחסים

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

ה. רווח כולל אחר

קרו הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	שינויים אקטואריים	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	34	-	-	34
358	-	-	-	*-	358
(294)	-	-	-	*-	(294)
148	-	-	-	-	148
-	(46)	-	-	-	(46)
-	-	-	2	-	2
(79)	12	(9)	(1)	*-	(77)
133	(34)	25	1	*-	125
-	-	26	-	-	26
938	-	-	-	*-	938
(128)	-	-	-	*-	(128)
31	-	-	-	-	31
-	(48)	-	-	-	(48)
-	-	-	(6)	-	(6)
(290)	13	(7)	2	*-	(282)
551	(35)	19	(4)	*-	531

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020
 קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
 שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
 מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
 הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019
 קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
 שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
 מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
 הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממש

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

ה. רווח כולל אחר (המשך)

קדן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קדן תרגום של פעילויות חוץ	קדן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	שינויים אקטואריים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	44	-	44	-	44
(196)	-	-	-	(196)	*-	(196)
(100)	-	-	-	(100)	*-	(100)
44	-	-	-	44	-	44
-	73	-	-	73	-	73
-	-	-	8	8	-	8
86	(20)	(14)	(3)	49	*-	49
(166)	53	30	5	(78)	*-	(78)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

קדן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
 שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
 שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
 הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
 מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
 הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממס

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישת הון

1.1 משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II

ביום 14 באוקטובר 2020, פורסם על ידי הממונה חוזר ביטוח 2020-1-15 בנושא "תיקון החוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II" (להלן: "חוזר סולבנסי החדש"). חוזר סולבנסי החדש כולל התאמות ועדכונים שביצעה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הרשות") במהלך שנת 2020 ביחס לחוזר ביטוח 9-1-2017 (להלן: "חוזר סולבנסי"). ההתאמות והעדכונים בחוזר סולבנסי החדש נעשו בהמשך למכתבים וטיוטות רלבנטים שפורסמו במהלך שנת 2020 ולאור הצהרת הרשות, כי בכוונתה לפעול להתאמת משטר כושר הפירעון הכלכלי בישראל לדירקטיבת Solvency II ועדכוניה. בהתאם לחוזר סולבנסי החדש, הותאמו הוראות המעבר למתכונת שנקבעה בדירקטיבה האירופאית, ותתאפשר פריסה עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. בהתאם להוראות המעבר החדשות, חברת ביטוח רשאית, לאחר שקיבלה אישור הממונה, לכלול בחישוב עתודות הביטוח בתקופת הפריסה ניכוי מעתודת הביטוח (להלן: "הניכוי"). הניכוי מחושב, בהתאם להנחיות במכתב עקרונות הניכוי והוא מופחת החל משיעור של 100% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2019 ועד לשיעור של 0% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2032. שיטת חישוב זו לתקופת הפריסה מחליפה שיטה קודמת לתקופת הפריסה שיושמה בתקופות קודמות, לפיה הון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח בתקופה שתחילתה ביום 30 ביוני, 2017 וסיומה ביום 31 בדצמבר 2024 יעלה בהדרגה, ב-5% כל שנה, החל מ-60% מה-SCR ועד למלוא ה-SCR. חוזר סולבנסי החדש כולל בנוסף גם עדכונים על בסיס שינויים שנעשו באירופה, הרלבנטים לשוק המקומי. החוזר והשינויים העיקריים בו יושמו החל ממועד חישוב יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2019.

ביום 14 באוקטובר 2020 פרסם הממונה חוזר שעניינו עדכון מבנה הגילוי הנדרש בדוח התקופתי ובאתר האינטרנט של חברות הביטוח בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II (להלן: "חוזר הגילוי החדש"). חוזר הגילוי החדש כולל התאמות ועדכונים שביצעה הרשות במבנה הגילוי הנדרש בנושא משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II בפרק 1 שבחלק 4 לשער 5 בחוזר המאוחד (להלן: "חוזר הגילוי"). חוזר הגילוי החדש כולל הרחבה של היקף הגילוי בדוח יחס כושר פירעון כלכלי בהתייחס להיבטים של תנועה בעודף, מבחני רגישות, ניהול ההון ומגבלות על חלוקת דיבידנד. תחילת חוזר זה תהיה החל מדוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2019, למעט התוספות הנוגעות לתנועה בעודף ההון ומבחני רגישות, אשר יחולו מדוחות יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2021.

ביום 28 באוקטובר 2020 פרסמה החברה בהתאם להוראות הממונה את דוח יחס כושר פירעון כלכלי (להלן: "דוח יחס ההון") בגין נתוני 31 בדצמבר 2019 באתר האינטרנט שלה (כתובת האתר: [https://www.harel-group.co.il/about/harel-](https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/repayment-ability.aspx)). לחברה יש עודף הון גם ללא התחשבות בהוראות המעבר.

החישוב שערכה החברה בגין נתוני 31 בדצמבר 2019, נבדק בהתאם לתקן בינלאומי ISAE 3400 - בדיקה של מידע כספי עתידי. תקן זה רלבנטי לביקורת חישוב הסולבנסי ואינו מהווה חלק מתקני הביקורת החלים על דוחות כספיים. בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים, הודגש כי התחזיות וההנחות מבוססות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. המידע מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים ופעולות ההנהלה שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס למידע. כמו כן, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מהמידע, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מהותית מההנחות במידע.

בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים צוין כי הם לא בדקו את נאותות סכום הניכוי בתקופת הפריסה ליום 31 בדצמבר 2019, פרט לבדיקה כי סכום הניכוי אינו עולה על הסכום המהוון הצפוי של מרווח הסיכון וההון הנדרש לכושר פירעון בגין סיכונים חיים ובראות בשל עסקים קיימים במשך תקופת הפריסה בהתאם לדפוס ההתפתחות העתידי של ההון הנדרש המשפיע הן על חישוב שחרור ההון הצפוי והן על שחרור מרווח הסיכון הצפוי כמפורט בהוראות לעניין חישוב מרווח הסיכון. כמו כן, מופנית תשומת לב לאמור בדוח יחס כושר פירעון בדבר אי הודאות הנגזרת משינויים רגולטוריים וחשיפה לתלויות שלא ניתן להעריך את השפעתן על יחס כושר הפירעון.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות החברה.

בהתאם להוראות סולבנסי, חברת ביטוח נדרשת לפרסם את תוצאות סולבנסי ליום 31 בדצמבר 2020 עד חודשיים מתום הרבעון העוקב למועד החישוב או עד 3 ימי עסקים מיום החתימה על הדוחות הכספיים של הרבעון העוקב למועד החישוב, לפי המוקדם שבהם. ביום 14 במרץ 2021, שלח הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח הדוחה את מועד פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 31 בדצמבר 2020 וכן את קבצי הדיווח לממונה הנלווים לו עד ליום 30 ביוני 2021. החברה נערכת לביצוע החישובים ולדיווח, בהתאם ללוח הזמנים שנקבע.

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישת הון (המשך)

2. מדיניות ניהול ההון של החברה

חוזר סולבנסי החדש חייב בחינה מחודשת של מדיניות ניהול ההון של החברה, אשר תוארה בסעיף 8 בדוח יחס כושר פירעון כלכלי.

מדיניות החברה היא להחזיק בסיס הון איתן להבטחת כושר הפירעון שלה ויכולתה לעמוד בהתחייבויותיה למבוטחים, לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה העסקית וכדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה. בשלב זה, משיקולי זהירות, בשים לב לרגישותו הגבוהה של מודל החישוב החדש לשינויים רגולטוריים ומשתנים נוספים ובהיעדר ניסיון מספק לגבי דפוס ההתפתחות העתידי של ההון הנדרש ומרווח הסיכון, החליט דירקטוריון החברה שלא לקבוע טווח מטרה עבור יחס כושר פירעון כלכלי. דירקטוריון החברה יבחן בעתיד את הצורך לקבוע יעדי הון וטווח מטרה בו החברה שואפת להימצא במהלך תקופת הפריסה ובסיומה.

עם זאת, ביום 30 בנובמבר 2020 אישר דירקטוריון החברה את עדכון התכנית לניהול הון ונקבעו בשלב זה, כללי סף לחלוקת דיבידנד, הכוללים יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי, בהתחשב בהוראות הפריסה, בשיעור של 135% ויחס כושר פירעון מינימאלי, ללא התחשבות בהוראות בתקופת הפריסה, בשיעור של 105%.

כללי הסף נועדו לאפשר לחברה התמודדות עם משברים מבלי לפגוע מהותית בפעילותה ובעמידתה בדרישות ההון החלות עליה. עם זאת, אין באמור כדי להבטיח שהחברה תעמוד בכללי הסף שנקבעו בכל עת.

3. במסגרת היתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים, התחייבה הראל השקעות לבצע הזרמה של 120 מיליוני ש"ח לחברה ככל שהחברה לא תעמוד בדרישות ההון הרגולטורי החלות עליה לפי מודל הסולבנסי (SCR כולל הוראות מעבר). התחייבות זו הינה בלתי הדירה ותקפה עד לחודש מרץ 2022.

באור 16 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר							
2019		2020		2019		2020	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
*11,805	11,498	109	114	*11,914	11,612		
139	198	-	-	139	198		
11,944	11,696	109	114	12,053	11,810		
(67)	(64)	-	-	(67)	(64)		
11,877	11,632	109	114	11,986	11,746		
5,436	5,822	739	778	6,175	6,600		
6,823	6,606	2,987	2,847	9,810	9,453		
24,136	24,060	3,835	3,739	27,971	27,799		

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

חוזי ביטוח

חוזי השקעה

בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה

סך הכל ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות

חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

החלוקה בין התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלוי תשואה להתחייבויות שאינן תלוי תשואה הינה בהתאם לאופן ההצמדה של זכויות המבוטחים בפוליסה.

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 17 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר							
2019		2020		2019		2020	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
44,931	48,402	104	116	45,035	48,518		
16,237	16,194	-	-	16,237	16,194		
61,168	64,596	104	116	61,272	64,712		
(123)	(116)	-	-	(123)	(116)		
61,045	64,480	104	116	61,149	64,596		
5,196	5,359	206	361	5,402	5,720		
66,241	69,839	310	477	66,551	70,316		

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

חוזי ביטוח

חוזי השקעה

בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה

סך הכל ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות

סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

החלוקה בין התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה להתחייבויות שאינן תלויי תשואה הינה בהתאם לאופן ההצמדה של זכויות המבוטחים בפוליסה.

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א. הרכב ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

1. לפי סוגים

ליום 31 בדצמבר							
2019		2020		2019		2020	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
499	375	109	127	608	502		
5,352	5,347	2,139	1,930	7,491	7,277		
5,851	5,722	2,248	2,057	8,099	7,779		
2,545	2,447	117	77	2,662	2,524		
470	468	286	329	756	797		
502	416	453	461	955	877		
972	884	739	790	1,711	1,674		
6,823	6,606	2,987	2,847	9,810	9,453		
73	60	13	17	86	77		
107	109	58	65	165	174		
180	169	71	82	251	251		
2,524	2,426	117	77	2,641	2,503		
*3,254	3,236	*2,118	1,963	5,372	5,199		
865	775	681	725	1,546	1,500		
6,643	6,437	2,916	2,765	9,559	9,202		

ענפי רכב חובה וחבויות
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
 תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
סך ענפי רכב חובה וחבויות (ראו סעיף ב'1 להלן)
מתוך זה - סך ההתחייבויות בגין ענף רכב חובה (ראו סעיף ג'3 להלן)
 ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
 תביעות תלויות ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
סך ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש) (ראו סעיף ב'2 להלן)
סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי
הוצאות רכישה נדחות
 ענפי רכב חובה וחבויות
 ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
סך כל הוצאות הרכישה הנדחות
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות
 רכב חובה
 ענפי חבויות אחרים
 ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
סה"כ ההתחייבויות בחוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות

* מוין מחדש

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א. הרכב ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

5. 2. לפי שיטת חישוב

ליום 31 בדצמבר							
2019		2020		2019		2020	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
5,602	5,549	2,370	2,156	7,972	7,705		
43	43	219	235	262	278		
1	-	3	-	4	-		
208	171	-	-	208	171		
969	843	395	456	1,364	1,299		
6,823	6,606	2,987	2,847	9,810	9,453		

הערכות אקטואריות

מר ג'פרי כהן

הפרשות על בסיס הערכות אחרות:

הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות
 תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב. התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות

1. ענפי רכב חובה וחבויות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2020		2019		2020	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,443	5,778	2,481	2,235	7,924	8,013
1,214	973	216	230	1,430	1,203
44	(38)	24	(14)	68	(52)
(16)	(39)	30	78	14	39
1,242	896	270	294	1,512	1,190
13	20	1	1	14	21
894	992	515	488	1,409	1,480
907	1,012	516	489	1,423	1,501
5,778	5,662	2,235	2,040	8,013	7,702

יתרה לתחילת השנה

עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד ושינוי בשער החליפין ורווח השקעתי לפי הנחת ההיוון הגלומה בהתחייבויות

שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות (א)

סך השינוי בעלות התביעות המצטברת

תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה :

בגין שנת חיתום שוטפת

בגין שנות חיתום קודמות

סך תשלומים לתקופה

יתרה לסוף השנה

(א) שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות, בשנת הדוח כולל סך של כ-55 מיליוני ש"ח בברוטו (כ-20 מיליוני ש"ח, בשייר) בגין תפוקה המשויכת לשנת חיתום קודמת אשר נרשמה בשנת הדוח.

שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות, בשנת 2019 כולל סך של כ-63 מיליוני ש"ח בברוטו (כ-30 מיליוני ש"ח, בשייר) בגין תפוקה המשויכת לשנות חיתום קודמות אשר נרשמה בשנת 2019.

* יתרות הפתיחה והסגירה כוללות : תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.

** עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.

*** התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב. התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

2. ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2020		2019		2020		2019	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
965	865	690	681	1,655	1,546		
629	663	372	443	1,001	1,106		
(96)	(39)	(1)	(11)	(97)	(50)		
533	624	371	432	904	1,056		
483	524	176	256	659	780		
133	149	198	168	331	317		
616	673	374	424	990	1,097		
(17)	(41)	(6)	36	(23)	(5)		
-	-						
865	775	681	725	1,546	1,500		

יתרה לתחילת השנה

עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח

שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח (א)

סך השינוי בעלות התביעות המצטברת

תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה :

בגין אירועים של שנת הדוח

בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח

סך תשלומים לתקופה

שינוי בעתודה לסיכונים יוצאים מהכלל ובהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות

שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר

יתרה לסוף השנה

(א) שינוי בעלות התביעות המצטברת בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח – הקיטון בשנת הדוח הנוכחית ובשנת הדוח הקודמת נובעת בעיקר מהתפתחות חיובית בתביעות בגין שנות נזק ישנות בענף רכב רכוש.

* יתרות הפתיחה והסגירה כוללות : תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.

** עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.

*** התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות

1. ברוטו בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות

ליום 31 בדצמבר 2020										
שנת חיתום										
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	21	14	16	14	16	9	9	10	8	11
		90		83	80	69	65	59	57	65
			238	218	213	199	161	169	147	162
				385	393	339	312	324	277	288
					563	499	473	470	417	443
						670	632	613	545	607
							760	741	652	733
								870	746	834
									851	921
										1,022
										אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**
	1,203	1,421	1,430	1,326	1,213	1,132	1,112	1,108	1,097	1,171
		1,349	1,424	1,334	1,255	1,201	1,053	1,145	1,095	1,183
			1,400	1,331	1,272	1,250	1,119	1,100	1,132	1,173
				1,327	1,276	1,229	1,133	1,139	1,033	1,113
					1,283	1,244	1,151	1,146	1,056	1,166
						1,267	1,171	1,151	1,049	1,197
							1,175	1,152	1,045	1,184
								1,176	1,050	1,183
									1,084	1,205
										1,208
	(448)	72	30	(1)	(70)	(135)	(122)	(76)	(51)	(95)
	4.14%	(5.07%)	(2.10%)	0.08%	5.77%	11.93%	11.59%	6.91%	4.94%	8.54%
	12,472	1,203	1,349	1,400	1,327	1,283	1,175	1,176	1,084	1,208
	5,470	21	90	238	385	670	760	870	851	1,022
	7,002	1,182	1,259	1,162	942	720	415	306	233	186
	700									
	7,702									
	7,779									
	77									
	7,702									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים
עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2020
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020
יתרת התביעות התלויות
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים
** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
*** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

2. בשייר עצמי בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות

ליום 31 בדצמבר 2020										
שנת חיתום										
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	20	13	13	12	14	7	6	7	6	8
		74	78	71	68	50	41	38	38	45
			211	192	182	150	106	115	98	114
				340	332	259	204	213	187	197
					477	377	303	308	282	306
						502	406	404	369	411
							487	487	441	497
								566	503	565
									565	620
										684
										אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**
	973	1,207	1,210	1,137	1,014	785	672	694	687	742
		1,133	1,197	1,143	1,048	835	666	715	700	757
			1,184	1,145	1,076	876	706	706	727	785
				1,150	1,072	876	720	735	682	739
					1,073	887	723	742	694	766
						896	725	736	686	791
							728	730	683	780
								743	684	776
									704	784
										792
										עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
	(257)	74	26	(13)	(59)	(111)	(62)	(37)	(22)	(53)
	3.15%	(6.13%)	(2.15%)	1.14%	5.82%	14.14%	9.31%	5.24%	3.23%	7.17%
	9,376	973	1,133	1,184	1,150	896	728	743	704	792
	3,926	20	74	211	340	477	487	566	565	684
	5,450	953	1,059	973	810	394	241	177	139	108
	212									
	5,662									
	5,722									
	60									
	5,662									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה
 לאחר שנה ראשונה
 לאחר שנתיים
 לאחר שלוש שנים
 לאחר ארבע שנים
 לאחר חמש שנים
 לאחר שש שנים
 לאחר שבע שנים
 לאחר שמונה שנים
 לאחר תשע שנים
 לאחר עשר שנים
 אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**
 לאחר שנה ראשונה
 לאחר שנתיים
 לאחר שלוש שנים
 לאחר ארבע שנים
 לאחר חמש שנים
 לאחר שש שנים
 לאחר שבע שנים
 לאחר שמונה שנים
 לאחר תשע שנים
 לאחר עשר שנים
 עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
 שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה,
 באחוזים
 עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2020
 תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020
 יתרת התביעות התלויות
 תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים
 ** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
 *** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

3. ברטו בענפי ביטוח רכב חובה

ליום 31 בדצמבר 2020										
שנת חיתום										
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	7	11	10	8	9	6	5	6	6	7
		58	63	54	49	43	36	35	36	41
			169	147	132	133	97	101	91	107
				250	225	219	174	186	163	169
					299	286	236	249	226	244
						354	280	297	275	314
							322	335	319	365
								365	343	394
									371	411
										430
										אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**
	523	612	642	561	487	448	424	452	485	534
		553	602	548	498	479	396	452	488	540
			610	542	526	509	436	437	500	551
				568	529	525	463	472	448	484
					539	523	453	482	449	502
						522	430	463	429	504
							406	443	420	487
								427	407	475
									412	470
										463
										עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
15		59	32	(7)	(52)	(74)	(10)	10	36	21
(0.33%)		(9.64%)	(4.98%)	1.25%	10.68%	16.52%	2.53%	(2.29%)	(8.04%)	(4.34%)
5,023	523	553	610	568	539	522	406	427	412	463
2,625	7	58	169	250	299	354	322	365	371	430
2,398	516	495	441	318	240	168	84	62	41	33
105										
2,503										
2,524										
21										
2,503										

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה,
באחוזים

עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2020

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה

בניכוי הוצאות רכישה נדחות

סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים

** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות

*** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

4. בשייר עצמי בענפי ביטוח רכב חובה

ליום 31 בדצמבר 2020										
שנת חיתום										
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	7	11	10	8	9	5	5	5	5	6
		58	63	54	49	39	29	29	30	34
			169	147	132	121	79	82	74	87
				250	225	198	141	151	132	137
					299	259	191	201	183	198
						320	227	240	222	254
							261	271	258	295
								295	277	318
									300	332
										348
										אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**
	523	612	642	561	487	405	342	365	391	430
		553	602	548	498	433	320	370	398	438
			607	542	524	460	352	352	410	450
				568	524	474	374	380	361	391
					530	472	365	389	362	405
						471	347	374	346	407
							329	358	339	393
								344	329	384
									333	380
										375
										16
	21	59	35	(7)	(43)	(66)	(9)	8	28	16
	(0.51%)	(9.64%)	(5.45%)	1.25%	8.83%	16.30%	2.81%	(2.27%)	(7.76%)	(4.09%)
	4,633	523	553	607	530	471	329	344	333	375
	2,307	7	58	169	250	320	261	295	300	348
	2,326	516	495	438	318	151	68	49	33	27
	100									
	2,426									
	2,447									
	21									
	2,426									

תביעות ששלמו (מצטבר) בסוף השנה

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה**

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

עודף (חסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה,
באחוזים

עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2020

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה

בניכוי הוצאות רכישה נדחות

סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים
** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
*** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

5. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח רכב חובה

שנת חיתום						
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
מיליוני ש"ח						
459	482	475	561	654	632	579
5	(48)	(73)	(37)	4	3	(48)
61	71	76	68	64	35	6

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר :
 פרמיות ברוטו
 רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר
 השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין
 שנת החיתום

6. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענפי ביטוח חבויות אחרות

שנת חיתום						
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
מיליוני ש"ח						
783	844	854	910	955	953	797
(55)	(18)	29	16	10	(23)	(61)
74	81	97	83	63	35	5

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר :
 פרמיות ברוטו
 רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר
 השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין
 שנת החיתום

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

7. הרכב הרווח (הפסד) כולל בענף ביטוח רכב חובה

הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנת חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנת חיתום קודמות
ברוטו		שייר	
מיליוני ש"ח			

2020	(44)	142	(48)
2019	(55)	258	(58)
2018	(78)	37	(83)
		26	133

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

8. הרכב הרווח (הפסד) כולל בענפי ביטוח חבויות אחרות

הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנת חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח כולל בגין שנת חיתום קודמות (הפסד)
ברוטו		שייר	
מיליוני ש"ח			

2020	(26)	37	(61)
2019	(54)	73	(81)
2018	(47)	15	(62)
		105	79
		(22)	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ד. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח
 1. ברוטו בענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

ליום 31 בדצמבר											
שנת נזק											
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	
במיליוני שקלים מותאמים למדד נובמבר 2020*											
	780	655	663	603	651	730	739	832	726	737	תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:
		905	927	776	880	1,024	987	1,231	975	953	לאחר שנה ראשונה
			963	828	932	1,074	1,035	1,334	1,010	1,016	לאחר שנתיים
				851	943	1,096	1,062	1,413	1,023	1,041	לאחר שלוש שנים
					948	1,098	1,067	1,420	1,032	1,052	לאחר ארבע שנים
						1,098	1,072	1,422	1,033	1,068	לאחר חמש שנים
							1,072	1,423	1,035	1,078	לאחר שש שנים
								1,425	1,034	1,077	לאחר שבע שנים
									1,035	1,073	לאחר שמונה שנים
										1,070	לאחר תשע שנים
											לאחר עשר שנים
	1,106	995	1,036	915	999	1,116	1,120	1,435	1,110	1,064	תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף שנה:
		1,021	1,073	908	1,011	1,164	1,117	1,481	1,112	1,081	לאחר שנה ראשונה
			1,045	900	1,011	1,185	1,101	1,441	1,100	1,091	לאחר שנתיים
				885	990	1,189	1,098	1,449	1,080	1,087	לאחר שלוש שנים
					984	1,163	1,093	1,450	1,077	1,089	לאחר ארבע שנים
						1,155	1,087	1,445	1,071	1,090	לאחר חמש שנים
							1,083	1,440	1,073	1,091	לאחר שש שנים
								1,432	1,054	1,084	לאחר שבע שנים
									1,053	1,076	לאחר שמונה שנים
										1,073	לאחר תשע שנים
											לאחר עשר שנים
10,837	1,106	1,021	1,045	885	984	1,155	1,083	1,432	1,053	1,073	אומדן עלויות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2020
10,147	780	905	963	851	948	1,098	1,072	1,425	1,035	1,070	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020
690	326	116	82	34	36	57	11	7	18	3	יתרת התביעות התלויות
16											תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010
706											סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* אומדן התביעות לכל אחת מהשנים חושב על פי שנות נזק. הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ד. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח (המשך)

2. בשייר עצמי בענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

ליום 31 בדצמבר											
שנת נזק											
סה"כ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	
במיליוני שקלים מותאמים למודד נובמבר 2020*											
	524	480	450	443	440	501	493	498	480	508	תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:
		611	569	541	550	635	621	636	613	636	לאחר שנה ראשונה
			582	551	565	637	645	653	632	649	לאחר שנתיים
				554	570	639	655	664	639	657	לאחר שלוש שנים
					572	639	657	665	642	658	לאחר ארבע שנים
						638	658	665	642	661	לאחר חמש שנים
							658	665	642	662	לאחר שש שנים
								665	642	661	לאחר שבע שנים
									642	660	לאחר שמונה שנים
										660	לאחר תשע שנים
										660	לאחר עשר שנים
	663	625	626	611	604	677	690	708	679	689	תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:
		631	619	602	605	683	687	705	678	685	לאחר שנה ראשונה
			603	582	598	670	677	689	672	679	לאחר שנתיים
				569	584	663	674	679	665	677	לאחר שלוש שנים
					584	649	672	681	662	676	לאחר ארבע שנים
						647	666	680	658	674	לאחר חמש שנים
							665	674	660	672	לאחר שש שנים
								667	646	666	לאחר שבע שנים
									647	663	לאחר שמונה שנים
										662	לאחר תשע שנים
										662	לאחר עשר שנים
6,338	663	631	603	569	584	647	665	667	647	662	אומדן עלויות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2020
6,106	524	611	582	554	572	638	658	665	642	660	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2020
232	139	20	21	15	12	9	7	2	5	2	יתרת התביעות התלויות
13											תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2010
245											סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020

* אומדן התביעות לכל אחת מהשנים חושב על פי שנות נזק. הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

1. נתונים ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת *1990
			מיליוני ש"ח			
4,883	-	-	4,708	1	152	22
19,451	-	-	-	-	14,799	4,652
15,412	-	-	12,309	11	3,092	-
7,506	-	-	2,441	1,357	1,672	2,036
8,811	-	-	3,541	-	4,014	1,256
1,050	-	-	-	-	441	609
2,837	270	1,365	688	-	451	63
59,950	270	1,365	23,687	1,369	24,621	8,638
16,392	-	-	16,194	198	-	-
76,342	270	1,365	39,881	1,567	24,621	8,638
64,596	37	410	39,513	-	24,453	183
11,746	233	955	368	1,567	168	8,455
76,342	270	1,365	39,881	1,567	24,621	8,638

לפי חשיפה ביטוחית
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים קצבה עם מקדמים מובטחים :
 עד חודש מאי 2001
 מחודש יוני 2001
 קצבה בתשלום
 הוני (ללא אופציה לקצבה)
 עתודה משלימה לגמלאות **
 מרכיבי סיכון אחרים
 סך הכל בגין חוזי ביטוח התחייבויות בגין חוזי השקעה
 סך הכל
 לפי חשיפה פיננסית
 תלוי תשואה
 אינו תלוי תשואה ***
 סך הכל

* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 ** בנוסף לעתודה משלימה לגמלאות הכלולה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, קיימת התחייבות עתידית בגובה 806 מיליוני ש"ח אשר תיזקף לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראו באור 35ה'.
 *** התחייבויות אשר מהוות חשיפה לחברה בגין הבטחת תשואה מינימאלית.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

2. נתונים ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת *1990
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
4,006	-	-	3,831	1	160	14
19,029	-	-	-	-	14,305	***4,724
14,639	-	-	11,652	11	2,976	-
6,311	-	-	1,646	1,587	1,293	1,785
9,002	-	-	3,385	1	4,209	1,407
1,087	-	-	1	-	412	674
2,685	297	1,265	616	-	444	63
56,759	297	1,265	21,131	1,600	23,799	8,667
16,376	-	-	16,237	139	-	-
73,135	297	1,265	37,368	1,739	23,799	8,667
61,149	35	320	36,978	-	23,628	188
11,986	262	945	390	1,739	171	***8,479
73,135	297	1,265	37,368	1,739	23,799	8,667

לפי חשיפה ביטוחית

התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים קצבה עם מקדמים מובטחים : עד חודש מאי 2001 מחודש יוני 2001 קצבה בתשלום הוני (ללא אופציה לקצבה) עתודה משלימה לגמלאות ** מרכיבי סיכון אחרים סך הכל בגין חוזי ביטוח התחייבויות בגין חוזי השקעה סך הכל

לפי חשיפה פיננסית

תלוי תשואה אינו תלוי תשואה *** סך הכל

* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 ** בנוסף לעתודה משלימה לגמלאות הכלולה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, קיימת התחייבות עתידית בגובה 856 מיליוני ש"ח אשר תיזקף לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים. עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראו באור 35ה'.
 *** התחייבויות אשר מהוות חשיפה לחברה בגין הבטחת תשואה מינימאלית.
 **** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

1. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
36	-	-	-	-	22	14
4,251	-	-	3,552	-	647	52
1,836	150	1,192	266	-	208	20
6,123	150	1,192	3,818	-	877	86
(7)						
6,116						
704	-	-	312	20	287	85
7,634	108	581	4,675	(129)	2,028	371
399	-	-	387	12	-	-
369	25	23	-	160	104	57
27	1	6	2	(8)	1	25
396	26	29	2	152	105	82
18						
(6)						
408	-	-	-	-	-	-
2,463	-	-	2,397	66	-	-
317	-	194	123	-	-	-
2,077	-	-	2,075	-	2	-
39	-	-	39	-	-	-
2,245	-	-	2,179	66	-	-
709	-	-	709	-	-	-
1,247	-	-	896	-	338	13

פרמיות ברוטו :
 מסורת/מעורב
 מרכיב החיסכון
 אחר
 סך הכל
 פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
 סך הכל
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
 רווח מעסקי ביטוח חיים
 רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
 סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים
 רווח מפנסיה וגמל
 הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל
 סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
 2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשננים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
 3. השרה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.
 4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 5. לא כולל נידוד פנימי.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

2. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
42	-	-	-	-	25	17
4,376	-	-	3,640	-	677	59
1,846	158	1,161	285	-	219	23
6,264	158	1,161	3,925	-	921	99
(9)						
6,255						
1,058	-	-	305	**107	388	258
10,864	147	629	5,741	257	3,554	*536
1,402	-	-	1,402	-	-	-
148	1	33	42	(204)	185	*91
247	5	22	8	91	3	118
395	6	55	50	(113)	188	209
87						
7						
489	-	-	-	-	-	-
3,329	-	-	3,311	18	-	-
282	-	147	135	-	-	-
2,057	-	-	2,053	-	3	1
50	-	-	50	-	-	-
3,085	-	-	3,067	18	-	-
671	-	-	671	-	-	-
844	-	-	594	-	238	12

פרמיות ברוטו :
 מסורתי/מעורב
 מרכיב החיסכון
 אחר
 סך הכל
 פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
 סך הכל
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
 רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
 רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
 רווח מפנסיה וגמל
 רווח כולל אחר מפנסיה וגמל
 סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 * יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.
 ** הוצג מחדש.

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיעודות.
 2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלוי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
 3. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.
 4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 5. לא כולל ניווד פנימי.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

3. נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
50	-	-	-	-	30	20
3,761	-	-	3,016	-	683	62
1,812	180	1,121	261	-	224	26
5,623	180	1,121	3,277	-	937	108
(9)						
5,614						
396	-	-	257	(13)**	129	23
4,845	156	503	2,958	(46)	717	*557
(201)	-	-	(202)	1	-	-
155	4	97	(36)	116	23	*(49)
30	3	11	6	(45)	3	52
185	7	108	(30)	71	26	3
94						
(3)						
276						
4,918	-	-	4,788	130	-	-
452	-	162	290	-	-	-
1,468	-	-	1,466	-	2	-
59	-	-	59	-	-	-
4,686	-	-	4,556	130	-	-
518	-	-	518	-	-	-
529	-	-	335	-	182	12

פרמיות ברוטו :
 מסורתי/מעורב
 מרכיב החיסכון
 אחר
 סך הכל
 פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
 סך הכל
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
 רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
 רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
 רווח מפנסיה וגמל
 הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל
 סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 * יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.
 ** הוצג מחדש.

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
 2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לזוה על הרווח הכולל. בחוזים תלוי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
 3. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.
 4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 5. לא כולל ניוד פנימי.

באור 20 - פירוט ההתחייבויות הביטוחיות הכלולות במגזר ביטוח בריאות

א. פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי חשיפה פיננסית

נתונים ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,720	-	-	5,188	532	תלוי תשואה
6,600	161	1,770	226	4,443	אחר
12,320	161	1,770	5,414	4,975	סך הכל

נתונים ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,402	-	-	4,881	521	תלוי תשואה
6,175	204	1,699	355	3,917	אחר
11,577	204	1,699	5,236	4,438	סך הכל

ב. פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי חשיפה ביטוחית

נתונים ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,354	-	-	3,490	864	קצבה בתשלום
7,966	161	1,770	1,924	4,111	מרכיבי סיכון אחרים
12,320	161	1,770	5,414	4,975	סך הכל

נתונים ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,010	-	-	3,275	735	קצבה בתשלום
7,567	204	1,699	1,961	3,703	מרכיבי סיכון אחרים
11,577	204	1,699	5,236	4,438	סך הכל

הכיסויים העיקריים הכלולים בביטוח בריאות אחר זמן קצר הינם עובדים זרים, נסיעות לחו"ל, בלי"מ (ביטוח לימי מחלה), תאונות אישיות עד 12 חודשים וכד'.

הכיסויים העיקריים הכלולים בביטוח בריאות אחר זמן ארוך הינם הוצאות רפואיות, תאונות אישיות מעל 12 חודשים, מחלות קשות, שיניים וכד'.

באור 20 - פירוט ההתחייבויות הביטוחיות הכלולות במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות
נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2020

סה"כ	אחר		סיעודי	
	ז"ק***	ז"א***	קבוצתי*	פרט
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,933	298	2,415	1,463	757
4,191	282	1,455	1,680	774
42	(43)	180	(101)	6
14	-	(7)	-	21
56	(43)	173	(101)	27
219	-	219	-	-

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
ביטוח ברוטו
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח
בריאות
פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

** מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-1,675 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-1,038 מיליוני ש"ח

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2019

סה"כ	אחר		סיעודי	
	ז"ק***	ז"א***	קבוצתי*	פרט
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,931	472	2,327	1,377	755
4,779	307	1,289	1,754	1,429
(400)	11	279	(54)	(636)
116	1	42	13	60
(284)	12	321	(41)	(576)
226	-	180	-	46

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
ביטוח ברוטו
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח
בריאות
פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

* ביום 31 בדצמבר 2017, באו לסיומן מרבית פוליסות הסיעוד הקבוצתי. המבוטחים עבורם הסתיים הביטוח הסיעודי הקבוצתי, היו זכאים להתקשר עם החברה בפוליסות סיעוד פרט, ללא חיתום (בתנאי המשכיות), תוך פרק הזמן שצוין בתנאי הביטוח. למימוש זכות המשכיות כאמור לא הייתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של החברה בתקופת הדוח. להערכת החברה, לאור סיומו של הביטוח הסיעודי הקבוצתי, הפסדים הנובעים מתקופות קודמות צפויים להתמתן באופן משמעותי

** מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-1,829 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-970 מיליוני ש"ח
*** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל

באור 20 - פירוט ההתחייבויות הביטוחיות הכלולות במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

סה"כ	אחר		סיעודי		פרט
	ז"ק***	ז"א***	קבוצתי	פרט	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,698	486	2,220	1,266	726	פרמיות ברוטו
3,335	324	1,223	1,200	588	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
282	****(1)	****260	(59)	****82	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
(13)	-	(14)	1	-	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
269	(1)	246	(58)	82	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
386	-	247	-	139	פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

* ביום 31 בדצמבר 2017, באו לסימון מרבית פוליסות הסיעוד הקבוצתי. המבטחים עבורם הסתיים הביטוח הסיעודי הקבוצתי, היו זכאים להתקשר עם החברה בפוליסות סיעוד פרט, ללא חיתום (בתנאי המשכיות), תוך פרק הזמן שצוין בתנאי הביטוח. למימוש זכות ההמשכיות כאמור לא הייתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של החברה בתקופת הדוח. להערכת החברה, לאור סיומו של הביטוח הסיעודי הקבוצתי, הפסדים הנובעים מתקופות קודמות צפויים להתמתן באופן משמעותי.

** מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-1,797 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-909 מיליוני ש"ח.

*** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

**** מוין מחדש.

באור 21 - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים תלויי תשואה ושאנים תלויי תשואה, חוזי השקעה וביטוח בריאות

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח				
ביטוח בריאות	סה"כ	חוזי השקעה	חוזי ביטוח	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,924	63,843	13,690	*50,153	יתרה ליום 1 בינואר 2019
**1,532	6,716	1,411	*5,305	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
285	7,965	3,329	4,636	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)
-	(694)	(124)	(570)	קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
-	(3,900)	(1,930)	(1,970)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
** (210)	118	-	118	שינויים בגין שינוי בהנחות (4) (5)
46	(723)	-	(723)	שינויים אחרים (3)
11,577	73,325	16,376	56,949	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
581	2,911	389	2,522	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
108	7,649	2,463	5,186	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות (2)
-	(599)	(126)	(473)	קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
-	(5,757)	(2,710)	(3,047)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
11	(217)	-	(217)	שינויים בגין שינוי בהנחות (4) (5)
43	(790)	-	(790)	שינויים אחרים (3)
12,320	76,522	16,392	60,130	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2'ה'.

** סווג מחדש

(1) ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין הפרמיות לחיסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.

(2) גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה בקבוצה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחיסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה, בניכוי דמי ניהול הנגבים כשיעור מהפרמיה.

(3) שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עתידיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חיסכון, וכן הפחתת רווחיות עתידית שיוחסה להתחייבויות הביטוחיות בגין רכישת תיק ביטוח של אליהו.

(4) מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח - השינויים בשנת 2020 נובעים מהשלמת מחקר בקשר לגיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל שהביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-217 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראו באור 35'ה'2 השינויים בשנת 2019 נובעים מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" שהביא לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-91 מיליוני ש"ח. בנוסף, בוצע עדכון מחקר בקשר עם הנחת שיעור הביטולים לגבי מבוטחים שצפוי כי יממשו את זכאותם לקצבה שהביא לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-27 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראו באור 35'ה'2.

(5) מגזר בריאות - השינויים בשנת 2020 הושפעו ממחקר ביטולים בענף בריאות פרט אשר הביא לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-30 מיליוני ש"ח ובענף סיעוד פרט אשר הביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-19 מיליוני ש"ח. השינויים בשנת 2019 נובעים מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" שהביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-98 מיליוני ש"ח (קיטון בסך של כ-70 מיליוני ש"ח בשייר) ומביצוע של מספר מחקרים בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט בכיסויי תרופות, אמבולטורי וניתוחים שהביאו לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-112 מיליוני ש"ח (קיטון בסך של כ-112 מיליוני ש"ח בשייר). לפרטים נוספים ראו באור 35'ה'2.

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך וכן, הטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה.

חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד אשר, לדעת ההנהלה, יוצרת את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על ידי הפקדות המסווגות כתוכנית הטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

תוכניות הפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת. ההוצאות בגין תוכניות ההפקדה המוגדרת הסתכמו בשנים 2019 ו-2018 לסך של כ-38 מיליוני ש"ח, 33 מיליוני ש"ח ו-31 מיליוני ש"ח, בהתאמה ונכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

תוכנית הטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על ידי הפקדות בתוכניות הפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי הקבוצה כתוכנית הטבה מוגדרת לפיה נרשמת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה הקבוצה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

נכסי התוכנית

נכסי התוכנית כוללים נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות לעובד לזמן ארוך (קופ"ג לשכירים וקרנות פנסיה) וכן פוליסות ביטוח מתאימות.

א. הרכב ההתחייבות בשל הטבות לעובדים נטו

<u>ליום 31 בדצמבר</u>	
<u>2019</u>	<u>2020</u>
<u>מיליוני ש"ח</u>	<u>מיליוני ש"ח</u>
294	281
31	29
86	84
<u>239</u>	<u>226</u>

התחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת ממומנת
 התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאיננה ממומנת - ראו סעיף ג' להלן
 בניכוי שווי הוגן של נכסי התוכנית
 סך כל ההתחייבות, נטו בגין תוכניות הטבה מוגדרות

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות

1. התנועה בערך הנוכחי של ההתחייבות ובשווי ההוגן של הנכסים בגין תוכנית הטבה מוגדרת

סך ההתחייבות (הנכס), נטו שהוכרו בגין תכנית הטבה מוגדרת		שווי הוגן של נכסי תוכניות		מחויבות בגין תכנית הטבה מוגדרת	
2019	2020	2019	2020	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
215	239	93	86	308	325
9	8	2	1	11	9
18	14	-	-	18	14
3	*-	-	-	3	*-
18	(3)	*-	-	18	(3)
(10)	(7)	-	-	(10)	(7)
(2)	(3)	2	(1)	*-	(4)
(24)	(27)	(3)	(4)	(27)	(31)
(1)	(2)	1	2	-	-
2	7	2	*-	4	7
11	-	(11)	-	*-	-
239	226	86	84	325	310

יתרה ליום 1 בינואר

הוצאות שנזקפו לרווח והפסד

עלות הריבית

עלות שירות שוטף

תנועה במס שכר

הוצאות (הכנסות) שנזקפו לרווח כולל אחר

הפסד (רווח) אקטוארי, שנבע משינויים בהנחות פיננסיות

רווח אקטוארי אחר

תשואה בפועל בניכוי הכנסות ריבית

תנועות נוספות

הטבות ששולמו

הפקדות לתוכנית על ידי המעביד

העברות

אחר

יתרה ליום 31 בדצמבר

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

2. שינויים אפשריים באופן סביר בתאריך הדיווח לאחת מההנחות האקטואריות בהנחה שיתר ההנחות נותרות ללא שינוי, משפיעים על המחויבות להטבה מוגדרת כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר 2020	
קיטון באחוז אחד	גידול באחוז אחד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(10)	15
5	(4)
13	(11)

שיעור עליות שכר עתידיות

שיעורי עזיבה

שיעור היוון

ליום 31 בדצמבר 2019	
קיטון באחוז אחד	גידול באחוז אחד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(10)	15
5	(4)
13	(11)

שיעור עליות שכר עתידיות

שיעורי עזיבה

שיעור היוון

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות (המשך)

3. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

2018	2019	2020
%	%	%
1.03-1.87	0.22-0.58	0.49-0.78
2.3	2.3	2.3

שיעור ההיוון
שיעור עליית שכר צפויה (ממוצע משוקלל)

4. נתונים נוספים

א. תשואה בפועל על נכסי התוכנית בשנת 2020 הינה (0.1%) (בשנת 2019 - 4.4% ובשנת 2018 - 2.8%).

ב. אומדן הקבוצה להפקדות הצפויות בשנת 2021 בתוכנית הטבה מוגדרת ממומנת הינו בסך כ-2 מיליוני ש"ח.

ג. אומדן הקבוצה לאורך חיי התוכנית לסוף תקופת הדיווח לשנים 2020 ו-2019 הינו 5.95 שנים.

ג. התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאינה ממומנת

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
10	9
18	17
3	3
31	29

התחייבות בגין פרישה מוקדמת
התחייבות בגין הודעה מוקדמת
התחייבות בגין הסתגלות

באור 23 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
74	86	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
131	130	הוצאות לשלם
161	184	ספקים ונותני שירותים
60	63	מוסדות ורשויות ממשלתיות
6	14	חברה האם
15	15	צדדים קשורים
71	82	חלקם של מבטחי משנה בהוצאות רכישה נדחות
54	46	התחייבויות בגין חכירה
572	620	
		חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
1,316	1,481	פקדונות של מבטחי משנה
288	330	חשבונות אחרים
1,604	1,811	סך כל חברות הביטוח ותוכני הביטוח
		סוכני ביטוח
408	381	מבוטחים ועמיתים
292	204	השתתפות ברווחים למבוטחים
47	40	פרמיה מראש
258	193	ריבית וקרן לשלם - כתבי התחייבויות נדחים
5	4	התחייבויות בגין השקעה בניירות ערך
239	372	אחרים
69	88	
1,318	1,282	
3,494	3,713	סך כל הזכאים ויתרות הזכות

לפירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה ראו באור 35 טי.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 35, בדבר ניהול סיכונים.

א. פירוט ההתחייבויות הפיננסיות

שוי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2019	2020	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
406	392	352	351
12	-	12	-
5,311	5,399	4,739	4,878
5,729	5,791	5,103	5,229
513	269	513	269
513	269	513	269
6,242	6,060	5,616	5,498
		4,739	4,878

התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים *
 הלוואות מצדדים קשורים
 אגרות חוב *

התחייבויות פיננסיות המוצגות בשוי הוגן דרך רווח והפסד

נגזרים (1)

סך כל ההתחייבויות הפיננסיות
 כתבי התחייבות נדחים שהונפקו לצורך עמידה בדרישות
 ההון

* לרבות כתבי התחייבויות נדחים

(1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ-163 מיליוני ש"ח וכ-364 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ-469 מיליוני ש"ח וכ-755 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה, כבטוחות לכיסוי התחייבויותיה הנובעות מפעילות זו.

ב. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השוי ההוגן

ליום 31 בדצמבר		באוחזים
2019	2020	
0.77%	0.87%	הלוואות
1.08%	1.22%	אגרות חוב

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת – פרטים נוספים

זכות לפדיון מוקדם	מועד פרעון סופי	מועדי תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2020 (מש"ח)	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2020 (מש"ח)	אחוז ריבית	סוג ריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דירוג	חברה מדרגת	גורם מנפיק	ערך נקוב במועד ההנפקה (מש"ח)	מועד הנפקה	סוג הון	סוג ההתחייבות	
																הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים	
																שטר הון ראשוני מורכב	
31/03/2024	31/03/2063	רבעוני	במועד הפירעון	56	50	4.21%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	AA-	פינמי	הראל חברה לביטוח	50	31/03/2014	ראשוני מורכב		
15/12/2024	15/12/2063	רבעוני	במועד הפירעון	336	301	3.93%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	AA-	פינמי	הראל חברה לביטוח	300	15/12/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב	
				392	351												
																סך הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים	
																אג"ח	
-	31/12/2021	שנתי	שנתי	32	31	4.7%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	650	28/11/2006	משני נחות	אג"ח סדרה א'	
31/05/2021	31/05/2024	חצי שנתי	במועד הפירעון	438	432	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	399	25/05/2010 31/08/2011	משני מורכב	אג"ח סדרה ח'	
31/05/2023	31/05/2025	חצי שנתי	במועד הפירעון	271	250	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	04/04/2012 08/05/2012 01/01/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ו'	
31/05/2024	31/05/2026	חצי שנתי	במועד הפירעון	293	263	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	250	04/04/2012 01/01/2013 20/07/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ז'	
31/05/2022	31/05/2024	חצי שנתי	במועד הפירעון	235	227	2.8%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	225	25/06/2013 29/01/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ח'	
30/06/2021 31/12/2025	31/12/2028	חצי שנתי	במועד הפירעון	331	280	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה ט'	
30/06/2021 31/12/2026	31/12/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	336	278	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה י'	
30/06/2021 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	359	297	4.4%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	300	02/09/2015 21/09/2015	משני מורכב	אג"ח סדרה יא'	
31/03/2021 31/12/2028	31/12/2031	חצי שנתי	במועד הפירעון	283	235	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יב'	
31/03/2021 31/12/2029	31/12/2032	חצי שנתי	במועד הפירעון	283	234	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יג'	
31/12/2022 31/12/2030	31/12/2033	חצי שנתי	במועד הפירעון	795	728	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	729	25/01/2018 05/12/2018 02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יד'	
31/12/2022 31/12/2031	31/12/2034	חצי שנתי	במועד הפירעון	736	681	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	683	25/01/2018 05/12/2018 13/12/2020	רובד 2	אג"ח סדרה טו'	
30/06/2024 30/06/2026	30/06/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	653	595	2.9%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	600	18/04/2019	רובד 2	אג"ח סדרה טז'	
31/12/2025 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	354	347	1.8%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	S&P מעלות	הראל הנפקות	350	02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יז'	
				5,399	4,878											סך אג"ח	
				5,791	5,229												סה"כ

אגרות החוב כוללות תנאי לפיו רשאית הראל הנפקות לפרוע בפירעון מוקדם את אגרות החוב או חלק מהן. הפעלת זכות זו כפופה, להתקיימות אחד מהתנאים, כדלקמן: (א) קבלת אישור הממונה; או (ב) בידי החברה יהיו עודפי הון כך שההון המוכר יעמוד לאחר הפירעון על 120% מההון הנדרש; או (ג) במקביל לפירעון המוקדם תנפיק הראל הנפקות מכשיר הוני בעל איכות זהה או עדיפה.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת – פרטים נוספים (המשך)

זכות לפדיון מוקדם	מועד פירעון סופי	מועדי תשלום תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019 (מ"ש"ח)	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2019 (מ"ש"ח)	אחוז ריבית	סוג ריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דירוג	חברה מדרגת	גורם מנפיק	ערך נקוב במועד ההנפקה (מ"ש"ח)	מועד הנפקה	סוג הון	סוג ההתחייבות
הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים																
31/03/2024	31/03/2063	רבעוני	במועד הפירעון	58	51	4.21%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	AA-	פנימי	הראל חברה לביטוח	50	31/03/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
15/12/2024	15/12/2063	רבעוני	במועד הפירעון	348	301	3.90%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	AA-	פנימי	הראל חברה לביטוח	300	15/12/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
				406	352											
סך הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים																
הלוואות מצדדים קשורים																
	18/05/2020	במועד הפירעון	במועד הפירעון	12	12	3.05%	משתנה	לא סחיר	שקלי	-		בעל עניין	10	18/05/2015		הלוואה
אנ"ח																
-	31/12/2021	שנתי	שנתי	66	61	4.7%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA	מעלות	הראל הנפקות	650	28/11/2006	משני נחות	אג"ח סדרה א'
31/05/2020	31/05/2023	חצי שנתי	במועד הפירעון	220	217	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	199	25/05/2010	משני מורכב	אג"ח סדרה ד'
31/05/2021	31/05/2024	חצי שנתי	במועד הפירעון	460	434	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	399	25/05/2010 31/08/2011	משני מורכב	אג"ח סדרה ה'
31/05/2023	31/05/2025	חצי שנתי	במועד הפירעון	286	253	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	240	04/04/2012 08/05/2012 01/01/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ו'
31/05/2024	31/05/2026	חצי שנתי	במועד הפירעון	306	266	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	250	04/04/2012 01/01/2013 20/07/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ז'
31/05/2022	31/05/2024	חצי שנתי	במועד הפירעון	245	228	2.8%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	225	25/06/2013 29/01/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ח'
30/06/2020 31/12/2025	31/12/2028	חצי שנתי	במועד הפירעון	337	278	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה ט'
30/06/2020 31/12/2026	31/12/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	340	277	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	AA-	מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה י'

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)
ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת – פרטים נוספים (המשך)

זכות לפדיון מוקדם	מועד מרעון סופי	מועדי תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2019 (מ"ש"ח)	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2019 (מ"ש"ח)	אחוז ריבית	סוג ריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דיווג	חברה מדרגת	גורם מנפיק	ערך נקיב במועד ההנפקה (מ"ש"ח)	מועד הנפקה	סוג הון	סוג ההתחייבות
02/09/2020 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	359	297	4.4%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	300	02/09/2015 21/09/2015	משני מורכב	אג"ח סדרה יא'
31/03/2021 31/12/2028	31/12/2031	חצי שנתי	במועד הפירעון	281	234	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יב'
31/03/2021 31/12/2029	31/12/2032	חצי שנתי	במועד הפירעון	282	234	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יג'
31/12/2022 31/12/2030	31/12/2033	חצי שנתי	במועד הפירעון	789	730	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	*729	25/01/2018 05/12/2018 02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יד'
31/12/2022 31/12/2031	31/12/2034	חצי שנתי	במועד הפירעון	342	290	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	316	25/01/2018 05/12/2018	רובד 2	אג"ח סדרה טו'
30/06/2024 30/06/2026	30/06/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	649	594	2.9%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	600	18/04/2019	רובד 2	אג"ח סדרה טז'
31/12/2025 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	349	346	1.8%	קבועה	סחיר	שקלי	AA-	מעלות	הראל הנפקות	350	02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יז'
				5,311	4,739											סך אג"ח
				5,729	5,103											סה"כ

אגרות החוב כוללות תנאי לפיו רשאית הראל הנפקות לפרוע בפירעון מוקדם את אגרות החוב או חלק מהן. הפעלת זכות זו כפופה, להתקיימות אחד מהתנאים, כדלקמן: (א) קבלת אישור הממונה; או (ב) בידי החברה יהיו עודפי הון כך שההון המוכר יעמוד לאחר הפירעון על 120% מההון הנדרש; או (ג) במקביל לפירעון המוקדם תנפיק הראל הנפקות מכשיר הוני בעל איכות זהה או עדיפה.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. התחייבויות פיננסיות שנמדדות בשווי הוגן לצרכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2020

סך הכל	רמה 2	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,399	-	5,399
392	392	-
5,791	392	5,399

אגרות חוב
הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים
סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019

סך הכל	רמה 2	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,311	-	5,311
12	12	-
406	406	-
5,729	418	5,311

אגרות חוב
הלוואות מצדדים קשורים
הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים
סך הכל

ה. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

ריבית אפקטיבית

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
%	%
3.6	3.6
3.4	3.3

בסיסי הצמדה

צמוד מדד

שקלי

ו. שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן.

ליום 31 בדצמבר 2020

סך הכל	רמה 2	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
269	266	3
269	266	3

נגזרים

ליום 31 בדצמבר 2019

סך הכל	רמה 2	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
513	464	49
513	464	49

נגזרים

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ז. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן - שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של הנגזרים נמדד באמצעות טכניקת הערכה הכוללת את שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים אשר נקבעת ע"י חברה המספרת ציטוטים של שיעורי ריבית.

ח. פרטים נוספים

1. הרחבת אגרות חוב (סדרה טו') באמצעות הראל הנפקות

ביום 13 בדצמבר 2020 פרסמה הראל הנפקות דוח הצעת מדף על פי תשקיף מדף מיום 27 בפברואר 2020. בסך הכל, הקצתה הראל הנפקות על פי תוצאות המכרז 366,636,000 ש"ח ע.ג אגרות חוב (סדרה טו'), ובתמורה כוללת (ברוטו) של כ-400 מיליוני ש"ח.

בהתאם לתנאים שפורטו בתשקיף המדף ובדוח הצעת המדף - סכום הגיוס הופקד בחברה, לשימושה על פי שיקוליה ובאחריותה, והחברה התחייבה כלפי הנאמן לאגרות החוב (סדרה טו') למלא אחר תנאי התשלום של אגרות החוב כאמור.

2. פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות

ביום 11 במאי 2020, דירקטוריון הראל הנפקות, שהינה חברה נכדה של החברה, החליט על ביצוע פדיון מוקדם מלא ביוזמת הראל הנפקות של אגרות החוב (סדרה ד') שהונפקו על ידה, אשר בוצע ביום 31 במאי 2020.

3. תשקיף מדף – הראל הנפקות

ביום 24 בפברואר 2020 פורסם על ידי הראל הנפקות, תשקיף מדף, הנושא את התאריך 25 בפברואר 2020. מכח תשקיף מדף זה הראל הנפקות תוכל להנפיק סוגי ניירות ערך שונים, בהתאם להוראות הדין. תשקיף מדף זה החליף תשקיף מדף קודם של הראל הנפקות מחודש פברואר 2017 שהיה בתוקף עד לחודש פברואר 2020.

ט. הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת כתבי ההתחייבות ליום 31 בדצמבר 2020 ו-2019, הנה בניכוי הוצאות הנפקה וניכיון נטו שיתרתם מסתכמת לסך של כ-49 וכ-80 מיליוני ש"ח לשנים 2020 ו-2019 בהתאמה (הוצאות ההנפקה והניכיון מופחתים לפי שיטת הריבית האפקטיבית).

י. דירוג מעלות

ביום 6 בדצמבר 2020 הודיעה מעלות על אשרור דירוג 'ilAA+' לחברה. במסגרת הודעת מעלות אושרר דירוג 'ilAA' לכתב התחייבות סדרה א' של הראל הנפקות, חברה בת בבעלות מלאה של החברה. כמו כן, אושרר דירוג 'ilAA-' להון משני ושלישוני שהונפק על ידי הראל הנפקות במסגרת אג"ח סדרות ה'-יז'. תחזית הדירוג נותרה יציבה.

ביום 1 במרץ 2021 הודיעה מעלות כי הערכת ההון והדירוג של החברה ('ilAA+/ stable') נותרו ללא שינוי לאחר הודעת החברה על השינוי המבני ועל מדיניות דיבידנד כמפורט בבאור 38 ובאור 38ב, בהתאמה.

יא. דירוג מדרוג

ביום 24 בפברואר 2021 הודיעה חברת מידרוג על דירוג איתנות פיננסית של החברה 'Aa1.il' באופן דירוג יציב ועל דירוגים של 'Aa2.il(hyb)' לכתב התחייבות המהווים הון משני נחות (סדרה א') ולכתבי התחייבות נדחים (הון שלישוני מורכב) אג"ח סדרות ו'-ח' שהונפקו על ידי הראל הנפקות, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, ודירוגים של 'Aa3.il(hyb)' לכתבי התחייבות נדחים (הון משני והון רובד2) שהונפקו על ידי הראל הנפקות במסגרת אג"ח סדרות ה', ט'-י"ז. אופן דירוג יציב.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

יב. דירוגים להנפקות של החברה הבת - הראל הנפקות

ביום 8 בדצמבר 2020 קבעה מעלות דירוג 'ilAA' להנפקת מכשירי הון רובד 2 בדרך של הרחבת סדרה של אגרות חוב (סדרה טו'), בהיקף של עד 400 מיליוני ש"ח.

יג. מועדי פירעון

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח		
260	432	שנה ראשונה
464	258	שנה שנייה
228	250	שנה שלישית
253	613	שנה רביעית
3,898	3,676	שנה חמישית ואילך
5,103	5,229	סה"כ

לעניין מועדי פירעון של התחייבויות פיננסיות בלתי מהוונות ראו באור 35ד'.

באור 25 - פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,116	166	5,950
4,933	286	4,647
3,326	1,166	2,160
14,375	1,618	12,757
85	(33)	118
14,460	1,585	12,875

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,255	125	6,130
4,931	376	4,555
3,448	1,091	2,357
14,634	1,592	13,042
(52)	51	(103)
14,582	1,643	12,939

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,614	143	5,471
4,698	221	4,477
3,401	1,071	2,330
13,713	1,435	12,278
(6)	(23)	17
13,707	1,412	12,295

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
141	218	63
(81)	1,054	192
99	969	262
81	1,492	504
(904)	2,722	1,729
96	(83)	(96)
(568)	6,372	2,654
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה		
נדליין להשקעה		
השקעות פיננסיות:		
נכסי חוב סחירים		
נכסי חוב שאינם סחירים		
מניות		
אחר		
מזומנים ושווי מזומנים		
סך כל הרווחים (ההפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו		
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים		
הכנסות מנדליין להשקעה		
שערוך נדליין להשקעה		
הכנסות שוטפות בגין נדליין להשקעה		
סך כל ההכנסות מנדליין להשקעה		
רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית והפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד בגין:		
נכסים זמינים למכירה (א)		
נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (ב)		
נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)		
סך כל הרווחים מהשקעות פיננסיות למעט ריבית והפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד		
57	160	(17)
116	117	95
173	277	78
128	187	281
(54)	137	(26)
3	(4)	(35)
77	320	220
868	754	616
(5)	(84)	(60)
(101)	167	110
26	29	26
470	7,835	3,644
סך כל הרווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון		
הכנסות ריבית ¹ והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד		
הוצאות ריבית הפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד		
רווח (הפסד) מהפרשי שער*		
הכנסות מדיבידנד		
סך כל הרווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון		
1	1	1

¹בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם

*לעניין הפרשי שער בגין התחייבויות פיננסיות ראו באור 32.

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
139	174	276
(11)	13	5
<u>128</u>	<u>187</u>	<u>281</u>

רווחים נטו מניירות ערך שמומשו
עליות (ירידות) ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך כל הרווחים מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(17)	66	16
(37)	71	(42)
<u>(54)</u>	<u>137</u>	<u>(26)</u>

שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח מממוש :
בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה הראשונית
בגין נכסים מוחזקים למסחר
סך כל הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך
רווח או הפסד

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3	(4)	(35)
<u>3</u>	<u>(4)</u>	<u>(35)</u>

עליות (ירידות) ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך כל הרווחים (ההפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות
ויתרות חובה

ד. תנועה בקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
487	321	872
(196)	938	358
(100)	(128)	(294)
44	31	148
86	(290)	(79)
<u>321</u>	<u>872</u>	<u>1,005</u>

יתרת פתיחה
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו
הפסדים, נטו מממוש ניירות ערך
הפסד מירידת ערך שנזקפה לרווח והפסד
השפעת המס
יתרת סגירה

באור 27 - הכנסות דמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
243	257	74
319	331	87
281	305	317
-	265	156
105	123	126
10	8	5
-	(10)	-
958	1,279	765

דמי ניהול בענף הגמל
 דמי ניהול בענף הפנסיה
 דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
 דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים *
 דמי ניהול בגין חוזי השקעה
 דמי ניהול אחרים
 החזר דמי ניהול בגין שנים קודמות
סך הכל הכנסות מדמי ניהול
 * לפרטים נוספים ראו באור 3יב'2.

באור 28 - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
293	311	268
6	7	7
299	318	275

עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
 עמלת סוכנויות ביטוח
סך הכל הכנסות מעמלות

באור 29 - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,032	1,106	1,046	בגין חוזי ביטוח חיים
81	102	88	תביעות ששולמו ותלויות, מקרי מוות, נכות ואחרים
951	1,004	958	בניכוי ביטוח משנה
1,360	1,763	2,218	פוליסות שנפדו
259	224	220	פוליסות שמועדן תם
351	404	492	גמלאות
2,921	3,395	3,888	סך כל התביעות והתשלומים האחרים
*1,954	*7,491	3,768	גידול בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
(300)	1,283	274	גידול (קיסון) בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה והוצאות נלוות
4,575	12,169	7,930	סך כל השינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
2,558	2,367	2,305	ברוטו
651	638	712	משנה
1,907	1,729	1,593	בשייר
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:
3,335	4,779	4,191	ברוטו
143	404	434	משנה
3,192	4,375	3,757	בשייר
9,674	18,273	13,280	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 30 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
955	928	833	עמלות רכישה
491	501	564	הוצאות רכישה אחרות
(126)	(20)	(28)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
1,320	1,409	1,369	סך כל הוצאות הרכישה
1,086	1,120	1,021	עמלות שוטפות אחרות
134	155	78	הוצאות שיווק אחרות
2,540	2,684	2,468	סך כל העמלות, הוצאות השיווק והוצאות הרכישה האחרות

באור 31 - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,042	1,035	973
115	123	126
96	96	85
205	231	256
37	36	19
36	48	48
56	64	80
130	136	68
41	39	39
50	50	50
69	72	15
13	2	-
1,890	1,932	1,759
228	233	223
625	656	642
1,037	1,043	894
335	330	361

שכר עבודה ונלוות
הוצאות מחשוב
אחזקת מבנים וציוד
פחת והפחתות
הוצאות תפעול משרד
שיווק ופרסום
ייעוץ משפטי ומקצועי
דמי ניהול
הוצאות בנק
הוצאות תפעול בגין פוליסה קבוצתית
אחרות
הוצאות תפעול

סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות

בניכוי:

סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

סך כל הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך

באור 32 - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
141	151	148
28	23	20
26	(28)	(24)
15	**15	12
-	**1	2
1	(1)	(1)
211	161	157

הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין כתבי התחייבויות נדחים והתחייבויות לבנקים

הוצאות ריבית והפרשי הצמדה למבטחי משנה

הפרשי שער, נטו בגין התחייבויות*

הוצאות ריבית בגין התחייבות לבעלי עניין

הוצאות ריבית בגין התחייבויות חכירה

עמלות והוצאות מימון אחרות

סך כל הוצאות המימון, נטו

* לעניין הפרשי שער בגין השקעות פיננסיות ראו באור 26.

** מוין מחדש.

באור 33 - מסים על הכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

החברה, EMI, החברות המנהלות של קופות גמל, החברות המנהלות של קרנות פנסיה וחברות אחרות בקבוצה הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף התשל"ו 1975 (להלן: "חוק מס ערך מוסף").

המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח, כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף.

על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות חל מס חברות, כהגדרתו בפקודת מס הכנסה.

ב. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח

2. הסכם עם שלטונות המס

ביום 5 בנובמבר 2020, נחתמו ההסכמים הענפיים לשנים 2017-2019 בין התאחדות חברות הביטוח לבין רשות המסים (להלן: "ההסכמים הענפיים"). ההסכמים הענפיים הינם ללא שינוי ביחס להסכמים משנים קודמות, פרט לאמור להלן:

א. הפרשות בגין יישום המלצות ועדת וינוגרד -

במסגרת ההסכמים הענפיים נקבע כי ההפרשות שביצעו חברות הביטוח בדוחות הכספיים בשנים 2016-2018 בגין יישום המלצות ועדת וינוגרד אשר פורסמו בשנת 2015 לבחינת שיעור הריבית להיוון על-פי תקנות הביטוח הלאומי, ואשר בוטלו ברובן בשנת 2019, יוכרו לצורכי מס באופן הבא: בשנת 2016 יתואם סך של 10% מהקיטון בהפרשה שנרשם בשנת 2019 (להלן: "סכום התיאום"). במידה וסכום התיאום עולה על 10% מהגידול בהפרשה בשנת 2016, יתואם בשנת 2016 10% מהגידול בהפרשה בשנת 2016 והיתרה בין סכום התיאום לסכום זה תתואם בשנת 2017 (וביחד עם סכום התיאום להלן: "סכום התיאום המצטבר"). סכום התיאום המצטבר יוכר כהוצאה בשנת 2019.

ב. שינוי המדיניות החשבונאית בנושא חישוב ה-LAT -

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח מס' 5-1-2020 של רשות שוק ההון בנושא: תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות עתודת ה-LAT. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של שנת 2020 בדרך של יישום למפרע (ראו גם באור ה' בה' במסגרת ההסכמים הענפיים נקבע כי השפעות החוזר שמקורן בשנת 2019, יתואמו לצורכי מס בשנת 2019, ואילו יתרת ההשפעות יתואמו לצורכי מס בשנת 2020.

לאמור לא הייתה ולא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הקבוצה. הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם.

ג. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017 ו-2018) התשע"ז-2016, אשר קבע, בין היתר, את הורדת שיעור מס חברות משיעור של 25% ל-23% בשתי פעימות. הפעימה הראשונה לשיעור של 24%, החל מינואר 2017 והפעימה השנייה לשיעור של 23% החל מינואר 2018 ואילך.

המסים השוטפים לתקופה המדווחת מחושבים בהתאם לשיעורי המס להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים, החל משנת 2018 ואילך הינם כדלקמן: מס חברות בשיעור 23%, מס רווח בשיעור 17% דהיינו מס בשיעור משוקלל של 34.19%.

באור 33 - מסים על הכנסה (המשך)

ד. לעניין שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל - ראו באור 137.

ה. לעניין שינוי מבנה – העברת מלוא הון המניות של סטנדרד לחברה לצורך מיזוג סטנדרד לחברה – ראו באור 137.

ו. לעניין שינוי מבני בקבוצה - EMI - ראו באור 138.

ז. שומות מס סופיות

לחברה ולחברות מאוחדות נוספות הוצאו שומות מס סופיות עד סוף שנת המס 2018, פרט לחברות מסוימות להן הוצאה שומה סופית עד סוף שנת המס 2015, 2016 ו-2017.

ח. הפסדים מועברים לצרכי מס

לחברות מאוחדות הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 לסך של כ-8 מיליוני ש"ח. בגין יתרות אלה לא נרשמו בדוחות הכספיים לשנים 2020 ו-2019 נכסי מסים נדחים בשל כך שאין צפי לניצולם כתוצאה מקיומה של הכנסה חייבת בעתיד.

ט. מרכיבי הוצאות (הכנסות) מסים על הכנסה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
*206	*26	291
(15)	*27	(67)
-	(2)	(3)
191	51	221

מסים שוטפים

מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים (ראו גם סעיף י' להלן)

מסים בגין שנים קודמות

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 33 - מסים על הכנסה (המשך)

י. מסים נדחים

1. ההרכב והתנועה במסים הנדחים

הוצאות רכישה נדחות	הטבות לעובדים	מכשירים פיננסיים	נכסים בלתי מוחשיים	הפסדים לצרכי מס	נדל"ן ואחרים	סה"כ
מיליוני ש"ח						
(164)	17	(111)	(87)	-	(459)	(804)
17	5	(1)	(20)	*1	(29)	(27)
-	2	(290)	-	-	6	(282)
(147)	24	(402)	(107)	1	(482)	(1,113)
9	4	21	-	(2)	35	67
-	(1)	(78)	-	-	2	(77)
4	-	(2)	121	-	(1)	122
(134)	27	(461)	14	(1)	(446)	(1,001)

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2019
 שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
 שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2019
 שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
 שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
 השפעת שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל (ראו באור 137)
יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2020

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 33 - מסים על הכנסה (המשך)

י. מסים נדחים (המשך)

2. המסים הנדחים מוצגים בדוח על המצב הכספי כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	-	נכסי מסים נדחים
*1,114	1,001	התחייבות בגין מסים נדחים
(1,113)	(1,001)	

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

יא. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, לבין סכום מסים על ההכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
*679	*345	758	רווח לפני מסים על ההכנסה
34.19%	34.19%	34.19%	שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים
232	117	259	מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
(3)	-	-	הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות שאינן מוסד כספי
229	117	259	
4	7	4	<u>עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:</u>
-	(6)	-	הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
(44)	(49)	-	הכנסות פטורות והכנסות החייבות בשיעור מס מיוחד
33	46	(3)	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות
(32)	(60)	(22)	מסים בגין שותפויות וחברות זרות
-	(2)	(4)	הפרשים בבסיס המדידה
-	-	(12)	מסים שנים קודמות
1	** (2)	(1)	קיטון בהפסדים לצרכי מס בגינם לא נזקפו מסים נדחים בעבר
191	51	221	אחרים
28.13%	14.78%	29.16%	מסים על ההכנסה
			שיעור מס אפקטיבי ממוצע

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

** מוין מחדש.

באור 34 - רווח למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2020, 2019 ו-2018 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 536 מיליוני ש"ח, 294 מיליוני ש"ח ו-488 מיליוני ש"ח, בהתאמה, מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור - 104,066 אלפי מניות בשנת 2020 ו- 103,866 אלפי מניות בכל אחת מהשנים 2019 ו-2018. לעניין השפעת יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 35 - ניהול סיכונים

כללי

פעילויות הקבוצה חושפות אותה למגוון סיכונים שהעיקריים בהם הינם: סיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק וסיכוני אשראי. לסיכונים אלה נלווים סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכוני מוניטין וסיכונים עסקיים. לאירועי קטסטרופה שונים השלכות רוחביות על הסיכונים השונים.

באור זה כולל בין היתר תיאור תמציתי של מדיניות ניהול הסיכונים, תהליכי העבודה לזיהוי הסיכונים, למדידתם ולניהולם והבקורת הקיימות בקשר לסיכונים אליהם חשופה הקבוצה.

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים

מדיניות הקבוצה בתחום ניהול הסיכונים מבטיחה קיומם של תהליכים לזיהוי, הערכה, מדידה, ניהול וניטור של הסיכונים באופן יזום ומתוכנן מבעוד מועד על מנת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של הקבוצה, על המוניטין שלה ועל איתנותה הפיננסית.

מדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה מושתתת על:

- ממשל תאגידי הבנוי על שלושה קווי הגנה: הנהלות התחומים העסקיים, גורמי בקרה וניהול סיכונים וביקורת פנימית.
- הגדרה ברורה של חלוקת אחריות והאצלת סמכויות בנוגע לפעולות הכרוכות בנטילת סיכונים על הגורמים העסקיים בקבוצה.
- קביעת מגבלות ותקרות חשיפה לסיכונים.
- קביעת תכנית לניהול ההון, כולל כרית בטחון מעבר לדרישות ההון.
- יישום מסגרת ניהול סיכונים הכוללת פעולות לזיהוי, מדידה, הערכה וניטור סיכונים ומוקדי סיכון חדשים.
- קיום סביבת בקרה פנימית נאותה המעוגנת בנהלים ברורים והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה על הסיכונים, המאפשרים פיזור, קיזוז ו/או העברת הסיכונים לגורם אחר והגבלתם לרמה שנקבעה מראש.
- תמיכה בתהליכי קבלת החלטות באמצעות דיווח בנוגע לפרופיל הסיכונים לגורמים הרלוונטיים.

ניהול הסיכונים בהראל נעשה בראייה קבוצתית ומנהלת הסיכונים אחראית על ניהול הסיכונים של החברה והגופים המוסדיים שבשליטתה ועל ניהול הסיכונים בהראל פיננסים. מנהלת הסיכונים פועלת באופן עצמאי מהיחידות העסקיות, תוך ראייה אובייקטיבית של הסיכונים, ועובדת בשיתוף עם יחידות תומכות אחרות. תפקידי מנהלת הסיכונים כוללים, בין היתר, אחריות לוודא קיומם של תהליכי עבודה לזיהוי, הערכה, מדידה ודיווח של סיכונים, והתייחסות לסיכונים הגלומים בתחומי פעילות ומוצרים חדשים ובעסקאות משמעותיות.

דירקטוריון החברה והדירקטוריונים של החברות הבנות מפקחים על פעולות עסקיות המערבות נטילת סיכונים וכן על תהליכי ניהול הסיכונים באמצעות הגדרת מדיניות ואסטרטגיות בתחום ניהול הסיכונים, כולל, בין היתר, נהלים בעניין ניהול סיכונים ומגבלות חשיפה לסיכונים, וכן אופן הציות לנהלים ולגבולות החשיפה שנקבעו.

הדירקטוריון מקבל דיווחים ובוחר באופן תקופתי מידע ביחס לניהול הסיכונים בתחומים השונים. מידע זה כולל, בין היתר, סקרי סיכונים ובקורות, מצב החשיפות לסיכונים השונים מול מגבלות ושינויים מהותיים בפרופיל הסיכון של החברה. כמו כן, מקבל הדירקטוריון דיווח לגבי מדדים כמותיים של הסיכונים והערכת השפעתן הפוטנציאלית של החשיפות לסיכונים המהותיים על המצב הכספי העתידי של החברה וההון העצמי הנדרש כנגד סיכונים אלו. השפעות אלה עבור סיכונים שונים מחושבות באמצעות מודלים פנימיים, מבחני קיצון וניתוחי רגישות.

בסוף שנת 2012 הוקמה ועדת דירקטוריון קבוצתית לניהול סיכונים. במסגרת תפקידיה דנה הועדה בנושאים הקשורים לניהול סיכונים ומגבשת המלצות לדירקטוריון. החל מ-2019, בהתאם להנחיות רגולטוריות אשר אסרו קיום ישיבות משותפות בוועדת ניהול סיכונים, הוקמו ועדות ניהול סיכונים נפרדות לביטוח ולפנסיה וגמל. הועדות פועלות בהתאמה לדרישות סעיפי סימן י"א בחוזר גופים מוסדיים 2018-9-31 בנושא "דירקטוריון גוף מוסדי"

גופים המוסדיים בקבוצה קיים תהליך דיווח רבעוני מבעלי תפקידים בתחומי הפעילות השונים בדבר שינויים מהותיים בפרופיל הסיכונים של הקבוצה למנהלת הסיכונים, להנהלה ולדירקטוריונים. השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות במדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם ובהנחיות ודרישות הרגולציה.

על חברות הביטוח בקבוצה חלות דרישות הון מתוקף משטר סולבנסי 2. במסגרת כללי סף לחלוקת דיבידנד, הדירקטוריון קבע כרית הון מעבר לדרישות ההון הרגולטוריות, על מנת לספוג הפסדים בלתי צפויים שעשויים לחול בהון ובדרישת ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון המרכזיים אליהם חשופה החברה. כרית ההון נקבעה, בהתחשב במאפייני הפעילות של החברה, הניסיון שנצבר בתקופות משבר וכן בהתחשב בתרחישים שונים של הפסד.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

הקבוצה משקיעה באמצעים לשיפור כלי הבקרה בתחומי הסיכון השונים ותהליכי עבודה רבים בקבוצה הוסדרו באמצעות נהלים מפורטים. כמו כן, הקבוצה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה שפורסמה והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות הקבוצה בתחום ניהול הסיכונים. להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה הקבוצה.

סיכוני שוק ונזילות

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים באמצעות פיזור בין אפיקי השקעה, ענפים, מנפיקים ובין נכסים בארץ לנכסים בחו"ל, בחינה וניתוח של הנכסים טרום קבלת החלטת ההשקעה ובמהלך חיי ההשקעה ועמידה במגבלות חשיפה.

מגבלות שונות לחשיפות לסיכוני שוק, אשר נועדו לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בשווקים, מתייחסות, בין היתר, לתקררות השקעה במניות, קרנות ונדל"ן, לחשיפה מרבית לאגרות חוב קונצרניות בהתאם לדירוג, לחשיפה מרבית להשקעה בודדת, לחשיפה למגזרי הצמדה ולחשיפה לריבית. מדיניות ניהול סיכוני השוק כפופה גם לתקנות ההשקעה.

כימות ובחינת סיכוני שוק נעשים באמצעות מערכת ממוכנת באגף ניהול סיכונים. החישובים מתייחסים לסיכוני שוק בתיקי עמיתים ובתיקי השקעות הנוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצה בראייה כלכלית וחשבונאית, ככל שרלבנטי. הכלי המרכזי למדידת סיכוני השוק נעשה בעיקר באמצעות תרחישי קיצון שונים, המהווים אינדיקציה להפסד אפשרי בנוסטרו ובתיקי עמיתים. תרחישים אלה מבוססים על אירועים היסטוריים או היפותטיים וההנחות בבסיסם מתעדכנות תקופתית בהתאמה לשינויים בסביבה הכלכלית, בגורמי הסיכון ובמאפייני התיקים.

בתיקי עמיתים, נבחנים תיקי ההשקעות השונים ביחס לתיקי סמן, באמצעות מדדי סיכון שונים. סיכון הנזילות מנוהל ברמת תיק השקעות באמצעות מגבלות מותאמות לסוג וגודל התיק ומדדי נזילות הכוללים ספי התראה. בתיקי הנוסטרו קיימת התייחסות נפרדת לחשיפות הנובעות ממאפייני הנכסים לעומת ההתחייבויות (ALM). הבחינה והניהול של המתאם בין הנכסים וההתחייבויות כוללים ניתוח רגישות לתרחישי שוק שונים.

דיווחים בדבר מדדי הסיכון והחשיפות אל מול המגבלות שנקבעו מוצגים בפני ועדות ההשקעה ותומכים בתהליכי קבלת ההחלטות וניהול ההשקעות.

בנוסף, נערכות בקרות שוטפות ביחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות, בהתייחס לעמידה בתקנות ההשקעה ובמדיניות ההשקעות של תיקי ההשקעות השונים.

מדיניות ההשקעה ומגבלות ביחס להשקעות הנוסטרו של חברות בזרוע שוק ההון והשירותים הפיננסיים המנהלים תיקי נוסטרו, נקבעת על ידי הדירקטוריונים הרלוונטיים ומפוקחת על ידי גורמי הבקרה השונים. כמו כן ביחס לחברות בזרוע שוק ההון והשירותים הפיננסיים, מדיניות ההשקעה נקבעת בהתחשב, בין היתר בזיהוי צרכי הלקוחות, רגולציה והתחייבויות תשקיפיות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק ראו סעיף ג' להלן. לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות ראו סעיף ד' להלן.

סיכונים ביטוחיים

פיזור, הקטנה או הגבלה של הסיכונים הביטוחיים מיושמים הן באמצעות נהלי חיתום, תמחור וכללים לקבלת עסקים והן באמצעות הסדרי ביטוח משנה.

תהליכי ניהול הסיכונים השונים בתחום הביטוח כוללים, בין היתר: תמחור אקטוארי והערכת התחייבויות ביטוחיות, תמחור מוצרים חדשים והסכמים קולקטיביים, נהלים ומגבלות חיתום ביחידות העסקיות השונות, נהלים לטיפול בתביעות, קביעת וניהול ביטוח משנה ומעקב אחרי רווחיות הכיסויים בפוליסות. תהליכי זיהוי ובקרה של סיכונים אקטואריים חדשים וקיימים, מבוצעים באמצעות סקרי סיכונים ודיווחים תקופתיים מהאקטוארים הממונים.

בנוסף, מתבצעים מחקרים ובדיקות תקופתיות מקיפות לבחינת חשיפת הקבוצה לסיכונים שונים כגון, רעידת אדמה בתחום ביטוח כללי, ומחקרי ניסיון לגבי סיכונים כמו תמותה, תחלואה, ביטולים וכיו"ב בתחום ביטוח חיים ובריאות.

הערכה כמותית של הסיכונים הביטוחיים מתבצעת באמצעות בחינת תרחישים לגורמי הסיכון המרכזיים להם חשופה החברה.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכונים ביטוחיים ראו סעיף ה' להלן.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי

מדיניות ניהול סיכוני האשראי של החברה מתבססת על פיזור וגיוון תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל, בהתאם למגבלות שהוגדרו, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של החברה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי. המסגרת למתן וניהול אשראי כוללת גם נהלים ומתודולוגיות, על פיהם יש לפעול.

פעילות האשראי של חטיבת ההשקעות נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצת לוויים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא"ב. חוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מתוויים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשוף הגוף המוסדי.

הערכה ספציפית של סיכון האשראי לגבי חוב לא סחיר מבוצעת במערך האשראי בחטיבת ההשקעות באמצעות מודל דירוג שהינו מודל מונחה מומחה המבוסס על מתודולוגיה דומה לזאת הנמצאת בשימוש חברות הדירוג. המודל אושר על ידי משרד האוצר.

בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד פרק-4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" מיום 26 בנובמבר 2020, גוף מוסדי אשר מקיים את התנאים המפורטים בהוראה, יראו את מודל הדירוג שלו כמודל דירוג פנימי שאושר ע"י הממונה, למעט סוגי אשראי לגביהם לא יוכר מודל דירוג פנימי. ההוראה מחייבת את הדירקטוריון או ועדה ייעודית שהוסמכה על ידי הדירקטוריון, לאשר את מודל הדירוג הפנימי ולפקח עליו. תוקפו של אישור למודל דירוג פנימי שניתן ע"י הממונה לפני פרסום החוזר יפקע ביום 31 בדצמבר 2022, אולם גוף מוסדי יהיה רשאי להמשיך ולדרג אשראי גם לאחר מועד זה ועד לפירעונו הסופי של אותו אשראי, ובלבד שלא שונו תנאי האשראי באופן המגדיל את סכום האשראי או מאריך את התקופה לפירעון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Unexpected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת ניהול סיכונים לתחומי פעילות חדשים ולעסקאות משמעותיות, גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

קיימת הפרדה בחטיבת ההשקעות בין יחידת ניהול האשראי הלא סחיר אשר נוטלת את הסיכון ובין יחידה עצמאית המנהלת בקרה על הפעילות. תהליכי מעקב אחר יכולת הפירעון של לוויים ואיכות הבטוחות מבוצעים במסגרת נהלי עבודה למתן אשראי שאושרו בדירקטוריון. לגבי אשראי סחיר, מתנהל מעקב אחר יכולת הפירעון, איכות הבטוחות וחובות בעייתיים.

בהתייחס לסיכוני אשראי בחשיפה למבטחי משנה, מדיניות החשיפה למבטחי משנה מאושרת מדי שנה על-ידי הדירקטוריונים של חברות הביטוח בקבוצה, וזאת בהתאם לחוזר הממונה בעניין זה.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני אשראי ראו סעיף ו' להלן.

סיכונים תפעוליים

הסיכון התפעולי שלוב בכלל הפעילויות, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בחברה. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל הרמות.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלים בדרגות הניהול השונות בחברה, בתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים המופקד על הכוונה מתודולוגית ויישום המדיניות בראיית על. חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על-ידי גורמי בקרה נוספים, כגון מנהל אגף SOX, אכיפה וציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי המשכיות עסקית.

החברה בוחנת באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ונוקטת באמצעים להפחתת רמתם. אגף ניהול סיכונים מבצע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכונים מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיות מידע וסייבר וסיכונים המשכיות עסקית.

מערכת מידע לניהול הסיכון התפעולי תומכת בכל תהליכי ניהול הסיכון: ניהול תהליך דיווח אירועים ותחקורם, ביצוע סקרי סיכונים בהתאם למתודולוגית הערכת סיכונים, עדכון שוטף של מפות סיכונים, ניהול תכניות הפחתה ובקרה באמצעות דוחות.

מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלות בקבוצה יחידות בקרה ייעודיות, אשר בודקות עמידת הגורמים השונים בנהלים, במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי הפעילויות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים.

קיימות גם בקרות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון תפעולי.

אופי הפעילות, המבנה הארגוני ומדרג הסמכויות המייחדים את החברה וכן היקף הכספים המנוהלים על ידה, חושפים אותה גם לאפשרות של הונאות ומעילות מצד גורמים בתוך החברה וגורמים מחוץ לחברה. בנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות שער 5 חלק 3 פרק 1 בחוזר המאוחד בעניין הונאות ומעילות. החברה הגדירה מדיניות הכוללת מסגרת עבודה שיטתית למניעה, איתור, דיווח ותגובה מצמצמת נזקים לאירועי מעילות והונאות. עיקרי המדיניות באים לידי ביטוי בנהלי העבודה של החברה, בתהליכי העבודה בפועל ובקוד האתי, שמטרתו להנחות את עובדי החברה בנושאי התנהגות, משמעת ואתיקה בעבודה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים תפעוליים (המשך)

בהתייחס לסיכונים משפטיים, כולל סיכוני ציות, היועצת המשפטית של החברה אחראית לניהול הסיכון המשפטי, מסתייעת במידת הצורך ביעוץ משפטי חיצוני ומעניקה תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהול השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשרות ופוליסות ביטוח, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכונים שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא את דרישות החוק פועלת בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייעת לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. החברה הגדירה תכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוחו על ביצועה.

בהתאם להוראות צו איסור הלבנת הון שנכנס לתוקפו במרץ 2018 וחוזר גופים מוסדיים 2018-9-2 בנושא ניהול סיכוני הלבנת הון מפברואר 2018, החברה קבעה מדיניות ניהול סיכונים בנושא ומינתה אחראי למילוי חובות, בהתאם לדרישות הרגולציה, באופן שיבטיח קיומה של תשתית ארגונית מתאימה ואמצעים להפחתת הסיכון. כמו כן, החברה גיבשה נהלים ליישום מדיניות ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, ועדכנה נהלים רלבנטיים, כך שיתייחסו, בין היתר, להליך של זיהוי והכרת הלקוח, לסיווג של חשבון בסיכון גבוה להלבנת הון ומימון טרור, לקיום בקרה שוטפת, לניהול רישומים ולדיווח. בנוסף, החברה אימצה גישה מבוססת סיכון, על מנת לזהות, להעריך ולהתמודד באפקטיביות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, במסגרתה בוצע סקר לזיהוי והערכה של סיכוני הלבנת הון ומימון הטרור בפעילויותיה השונות.

מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של החברה. דירקטוריון החברה אישר מסמך מדיניות בנושא ניהול טכנולוגיות המידע.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בחברה והן ברמת מערכות המידע והתשתיות. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בהראל המשמר מחשבים, בהתאם לחוזר גופים מוסדיים 2010-9-4 בנושא "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים". בשנת 2020 אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים ביצעו סקר תקופתי להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני טכנולוגיות המידע על תהליכי הליבה בחברה.

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של החברה בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על שלוש שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כיסוי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר. ביום 31 באוגוסט 2016 פורסם חוזר גופים מוסדיים 2016-9-14 בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים". החוזר מגדיר עקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשב בענן, אבטחה פיסית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים.

בהתייחס לסיכוני אבטחת מידע וסייבר, ובהתאמה לחוזר בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה אימצו ואישרו מדיניות בנושא ניהול סיכוני סייבר. אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר תקופתי על חשיפות החברה לסיכוני סייבר.

בהתאמה לחוזר גופים מוסדיים 2018-9-19 בנושא מיקור חוץ מיוני 2018, החברה קבעה מדיניות וגיבשה נהלי עבודה, הכוללים בין היתר קווים מנחים וקריטריונים לקביעתה של פעילות כמהותית, עקרונות להתקשרות בהסכם למיקור חוץ ומנגנוני פיקוח, מעקב ובקרה אפקטיביים על פעילויות מהותיות שהוצאו למיקור חוץ.

היערכות הקבוצה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשוב, הערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים והיערכות למצב של אי זמינות עובדים. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

במשבר הקורונה החברה נערכה מבחינה מיכונית ותפעולית לאפשר המשכיות עסקית ועבודה מהבית בהיקף נרחב במצב של מגפה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. דרישות חוקיות

- ניהול הסיכונים בקבוצה מונחה על-ידי דרישות רגולטוריות אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות, הכוללות, בין היתר:
- הוראות החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים
  - הוראות חוזר גופים מוסדיים בנושא דירקטוריון גוף מוסדי הכוללות דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידת ולבקרת הסיכונים
  - הוראות החוזר המאוחד בנושא ניהול סיכוני אשראי ונושא ניהול החשיפה למבטחי משנה
  - הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II בישראל
  - הוראות לעניין טיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, ניהול סיכוני סייבר וסיכוני טכנולוגיות מידע, ניהול המשכיות עסקית, סיכוני ציות, הלבנת הון, מיקור חוץ ובקרה על דיווח כספי (SOX)
  - הוראות שונות בתקנון הבורסה

ג. סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במרווחי אשראי, במחירי נדל"ן, במדד מחירים לצרכן ובמטבע חוץ.

1. חוזים תלויי תשואה

- התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:
- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.
  - בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים.
- לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לחברות הביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית, בשווי ההוגן של ההשקעות או במדד, למעט השפעה אפשרית על פקטור K בפוליסות משתנות ברווחים. השפעה כאמור נכללה בטבלה בסעיף 2 שלהלן. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהוצאו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.
- לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.
- כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר 2020 הינו כ-24.4 מיליארדי ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ-33 מיליוני ש"ח. השפעת שינוי כאמור על פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך איננה מהותית.

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לתקופה ועל ההון. ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על השווי הכלכלי.

ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. ניתוח הרגישות אינו כולל כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה כמפורט לעיל. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך משמעותית או מתמשכת של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בניתוח הרגישות לעיל, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2020

שיעור השינוי בש"ח של המט"ח (6)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן (8)		השקעות במכשירים הוניים (4,7)		שיעורי הריבית (1,2)	
-10%	+10%	-1%	+1%	-10%	+10%	-1%	+1%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
98	(98)	36	(36)	(7)	7	(1,291)	547
(56)	56	36	(36)	(267)	267	(836)	157

רווח והפסד
הכנסה כוללת (הון) (3)

ליום 31 בדצמבר 2019

שיעור השינוי בש"ח של המט"ח (6)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן (8)		השקעות במכשירים הוניים (4,7)		שיעורי הריבית (1,2) *	
-10%	+10%	-1%	+1%	-10%	+10%	-1%	+1%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
73	(73)	33	(33)	(17)	17	(1,257)	555
(53)	53	33	(33)	(237)	237	(858)	206

רווח והפסד
הכנסה כוללת (הון) (3)

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

בנוסף ליישום למפרע לעיל, עודכנה גם ההשפעה של שינוי ריבית על מקדם ה-K במבחני הרגישות ליום 31 בדצמבר 2019. ההשפעה הכוללת של העדכונים במקרה של קיטון של 1% בריבית, הינה גידול בהכנסה הכוללת לאחר מס בסך של כ-298 מיליוני ש"ח, ובמקרה של גידול של 1% בריבית, הינה קיטון בהכנסה הכוללת לאחר מס בסך של כ-157 מיליוני ש"ח.

(1) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה ניתוחי הרגישות הינם ביחס לערך בספרים של המכשירים וביחס למכשירים עם ריבית משתנה ניתוחי הרגישות הינם ביחס להשפעה על התוצאות הכספיות במהלך השנה השוטפת.

(2) לפי הנחיית חוזר בדיקת נאותות העתודה (LAT), עקומי הריבית ששימשו בחישוב הרגישות, מתבססים על עקום ריבית חסרת סיכון לתאריך הדיווח. עקום זה מבוסס תשואות לפדיון של אג"ח ממשלתיות סחירות, המפורסמות ע"י חברת מרווח הוגן, אשר זכתה במכרז לציטוט מחירים. עקומי הריבית הינם זהים למפורסם ע"י חברה זו, עד לנקודת ה-LLP של 25. מעבר לנקודה זו, נקבעים עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת Smith Wilson עד לשיעור הריבית האחרונה, UFR, שנקבעה על 60 שנה. מנקודה זו, הריבית העתידית הינה קבועה.

(3) בניתוח הרגישות לשיעור ריבית נכללה גם השפעה אפשרית על ההתחייבויות הביטוחיות. ההשפעה של ירידה של 1% בשיעור הריבית על הרווח והרווח הכולל בגין התחייבויות ביטוחיות הכוללה בניתוח הרגישות מוערכת ב-1,343 מיליוני ש"ח (1,305 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019). השפעת עלייה של 1% בשיעור הריבית על הרווח והרווח הכולל בגין התחייבויות ביטוחיות הכוללה בניתוח הרגישות מוערכת ב-588 מיליוני ש"ח (593 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019).

במסגרת חישוב ההתחייבויות הביטוחיות בוחנת החברה מעת לעת, את שיעורי הריבית המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות וזאת ביחס למאפייני ההתחייבות, המח"מ הרלוונטי, והריבית המתאימה לכל אחת מסוגי ההתחייבויות. כמו כן, קיימת חשיפה לשינוי בשיעורי הריבית להיוון בשל בחינת נאותות העתודות הנכללת בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים ובריאות ויישום נוהג מיטבי בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי.

בניתוח הרגישות לשינוי בשיעור הריבית נכללו השפעות השינוי בשיעורי הריבית להיוון כאמור. בניתוח הרגישות נכללו גם אגרות חוב סחירות בריבית קבועה ומשתנה, נכסי חוב לא סחירים והתחייבויות פיננסיות בריבית משתנה, מכשירים נגזרים ומוצרים מובנים. בבאור סיכון ישיר שלהלן נכללו מזומנים, נכסי חוב, התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אחרים והתחייבויות פיננסיות.

שיעור הנכסים מתוך סך הנכסים עבור חוזים שאינם תלויי תשואה שהופעל עליהם ניתוח הרגישות הינו כ-32%.

(4) השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה (בהתאם להגדרות ב-IFRS7 אינן כוללות השקעות בחברות כלולות).

(5) ניתוחי הרגישות ביחס להון מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על רווח והפסד לתקופה.

(6) מטבע זר עיקרי הינו דולר ארה"ב, כמפורט במאזן הצמדה בסעיף י' להלן.

(7) לאור הנחיות האוצר בחוזר ביטוח 1-1-2011, קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב, נכללו ברגישות להשקעות במכשירים הוניים.

(8) בהתאם להנחיות האוצר בחוזר ביטוח 1-1-2011, מבחן הרגישות למדד המחירים לצרכן אינו כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורוחה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

3. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוון או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

להלן יוצג פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית:

ליום 31 בדצמבר 2020			
		שאינו תלוי	
סך הכל	תלוי תשואה	תשואה (1)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
32,040	21,331	10,709	נכסים עם סיכון ריבית ישיר
			נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
5,287	140	5,147	אג"ח ח"ץ
22,223	14,605	7,618	אחר
647	453	194	השקעות פיננסיות אחרות
5,817	3,452	2,365	מזומנים ושווי מזומנים
4,216	477	3,739	נכסי ביטוח משנה
70,230	40,458	29,772	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
43,734	30,551	13,183	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (2)
113,964	71,009	42,955	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
5,498	106	5,392	התחייבויות פיננסיות
98,115	70,316	27,799	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (3)
226	-	226	אחרים
103,839	70,422	33,417	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
4,801	726	4,075	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (4)
5,324	-	5,324	הון
113,964	71,148	42,816	סך הכל הון והתחייבויות
-	(139)	139	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות והון
3,984	2,459	1,525	סיכון חוץ מאזני

- (1) בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה מרבית ההתחייבות הינה בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות חלקית באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על חלק מההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר 2020 כיסו אגרות החוב המיועדות כ- 61.2% מכלל ההתחייבויות שאינן תלויות תשואה בביטוח חיים שהונפקו עד שנת 1990.
- (2) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר כוללים מניות, קרנות, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שסיכון הריבית בגינם הינו נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח וחייבים ויתרות חובה).
- (3) אופן קביעת ריביות ההיוון המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות הן בביטוח חיים והן בביטוח כללי מפורטות בסעיף ה' בבאור זה בחלק המתייחס להנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית.
- (4) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות עתודות למס, יתרות חובה וזכות למיניהן וכו'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

3. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019

שאינו תלוי		תשואה (1)
סך הכל	תלוי תשואה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
33,771	22,614	11,157
5,354	140	5,214
22,545	14,736	7,809
502	389	113
4,583	2,897	1,686
4,145	310	3,835
70,900	41,086	29,814
39,612	26,116	*13,496
110,512	67,202	43,310
5,616	149	5,467
94,522	66,551	*27,971
239	-	239
100,377	66,700	33,677
4,643	485	*4,158
5,492	-	*5,492
110,512	67,185	43,327
-	17	(17)
3,176	2,328	848

נכסים עם סיכון ריבית ישיר

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים :

אג"ח ח"ץ

אחר

השקעות פיננסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים

נכסי ביטוח משנה

סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר

נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (2)

סך הכל נכסים

התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר

התחייבויות פיננסיות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (3)

אחרים

סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר

התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (4)

הון

סך הכל הון והתחייבויות

סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות והון

סיכון חוץ מאזני

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

(1) בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה מרבית ההתחייבות הינה בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות חלקית באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על חלק מההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר 2019 ולאחר יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש כאמור בבאור 2ה', כיסו אגרות החוב המיועדות כ-61.8% מכלל ההתחייבויות שאינן תלויות תשואה בביטוח חיים שהונפקו עד שנת 1990.

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות. בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור ריבית תעריפית.

(2) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר כוללים מניות, קרנות, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שסיכון הריבית בגינם הינו נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח וחייבים ויתרות חובה).

(3) אופן קביעת ריביות ההיוון המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות הן בביטוח חיים והן בביטוח כללי מפורטות בסעיף ה' בבאור זה בחלק המתייחס להנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית.

(4) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות עתודות למס, יתרות חובה וזכות למיניהן וכו'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש הקבוצה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. אולם, חלק ניכר מהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בשל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן. יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים – על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך, אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא, תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות החברה. לאור האמור, הקבוצה אינה חשופה לסיכון נזילות בהקשר זה.

חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים – 13.6% מתיק ביטוח החיים הינו בגין חוזים שאינם תלויי תשואה אך מבטיחים תשואה מוסכמת. חוזים אלו מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל. החברה זכאית לממש אג"ח אלו, בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות.

סיכון הנזילות של הקבוצה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. נכסים אלו מהווים לתאריך הדוח כ- 22% (25 מיליארדי ש"ח) מכלל נכסי הקבוצה. מתוך יתרת נכסים אלו, סך של כ-5.3 מיליארדי ש"ח הינם נכסים סחירים, הניתנים למימוש מיידי.

1. ניהול נכסים והתחייבויות

הקבוצה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של הקבוצה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

מועדי הפירעון של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

- כספי חיסכון בהתאם למועדי הפירעון החוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החיסכון יימשך כסכום הוני ולא כקצבה.
- התחייבויות בגין גמלאות בתשלום, אובדן כושר עבודה בתשלום, סיעודי בתשלום ובריאות בהתאם למועדי התשלום החוזיים על בסיס אומדן אקטוארי.
- התחייבויות בגין תביעות תלויות ועתודות הסיכון בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות מדווחות בעמודה "ללא מועד פירעון מוגדר".
- מועדי הפירעון של ההתחייבויות בביטוח כללי נכללו בטבלאות בהתאם למועדי התשלום החוזיים ע"פ האומדנים האקטואריים של הקבוצה.
- התחייבויות ביטוחיות בענפי רכוש המקובצים ובענפים בהם האקטואר לא חותם, נכללו בעמודה של זמן פירעון "עד 3 שנים".
- מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהן הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום, ההתחייבות נכללת על בסיס של המועד המוקדם ביותר שבו הקבוצה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות (המשך)

2. התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים* ובריאות

	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה	
סה"כ מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
	6,744	1,076	1,610	3,146	4,274	3,477	ליום 31 בדצמבר 2020
	**6,301	1,112	1,774	3,250	4,373	3,297	ליום 31 בדצמבר 2019

* לא כולל תזרים בגין חוזים תלויי תשואה.
** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

3. התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 5 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	עד 3 שנים	
סה"כ מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
	238	2,334	1,585	4,920	ליום 31 בדצמבר 2020
	288	2,962	1,572	4,594	ליום 31 בדצמבר 2019

4. התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה	
סה"כ מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
	9	712	3,143	2,061	760	ליום 31 בדצמבר 2020
	-	-	-	-	16,393	התחייבויות פיננסיות
						התחייבויות בגין חוזי השקעה *
	10	1,093	2,742	2,282	776	ליום 31 בדצמבר 2019
	-	-	-	-	16,377	התחייבויות פיננסיות
						התחייבויות בגין חוזי השקעה *

* התחייבויות עד שנה כוללות התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה. יתרת ההתחייבויות האמורות נכון לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 הסתכמה לסך של כ-16,194 מיליוני ש"ח וכ-16,237 מיליוני ש"ח, בהתאמה, העומדות לפירעון לפי דרישה. התחייבויות אלו סווגו כעומדות לפירעון עד שנה למרות שמועדי פירעון בפועל עשויים להיות בשנים מאוחרות יותר

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות (המשך)

5. התחייבויות בגין חוזי חכירה

סה"כ מיליוני ש"ח	מעל 5 שנים מיליוני ש"ח	1-5 שנים מיליוני ש"ח	עד שנה מיליוני ש"ח	שיעור ריבית אפקטיבית ממוצע		
				%		
49	-	24	25	1.4% - 1.6%		ליום 31 בדצמבר 2020 התחייבויות חכירה
54	1	28	25	1.4% - 1.6%		ליום 31 בדצמבר 2019 התחייבויות חכירה

ה. סיכונים ביטוחיים

סיכון הביטוח כולל, בין היתר:

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של התחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספקות לכיסוי כל ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטואריים על פיהם בין היתר מעריכה הקבוצה את התחייבויות הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת החברה מורכבת מהסיכונים הבאים:

1. סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.
2. סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים ובניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של החברה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירוע הקטסטרופה המהותי אליו חשופה הקבוצה בארץ הינו רעידת אדמה.

לתאריך הדוח ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי (MPL) של כ-2.4% הינה כ-13,537 מיליוני ש"ח ברוטו וכ-145 מיליוני ש"ח בשייר עצמי. בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים של החברה, החברה רוכשת כיסוי ביטוח משנה רחב יותר לכיסוי נזק גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי ובהתאם, הכיסוי בפועל עולה על הנזק המירבי המפורט לעיל.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצר למבטח חשיפה לסיכון ביטוחי, ראו פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בבאור ג' - נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות

א. כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

באופן כללי, בהתאם להוראות הממונה, ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות ובאופן עקבי לשנה קודמת. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח, פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

ב. השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה":

בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

– קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).

– קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לתוכניות ביטוח אלו (קצבה, אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.

2. תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה (תוכניות מסוג "מסורתית"):

תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חיסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית, עם מרכיב של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורה או התחלואה, (ראו גם סעיף ה' 2 להלן). החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם " Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול.

3. התחייבויות לגמלאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר נבנו לאחר בחינת ניסיון הקבוצה ובסיוע נתונים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר בחוזר הממונה. לפרטים נוספים ראו באור 3ג' לעיל.

4. התחייבויות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. בעת עדכון לוחות התמותה נעשית הגדלה הדרגתית של ההתחייבויות לגמלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה בהתאם לחוזרי הממונה. ככל שמקדמי הקצבה המובטחים בפוליסות נמוכים יותר, ההגדלה הנדרשת גבוהה יותר. לפרטים נוספים ראו באור 3ג' לעיל.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. **סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)**
- ב. **השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)**
5. תוכניות ביטוח חיים אחרות ותוכניות בריאות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורתי". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. בגין חלק מהתוכניות האלה החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Gross Premium Reserve" אשר כוללת בזרם התקבולים הצפוי את כל מרכיבי הפרמיות ומנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור ריבית תעריפית.
- ההתחייבויות הביטוחיות בתוכנית הביטוח הסיעודי שנרכשו במסגרת עסקת רכישת פעילות אליהו מחושבת בשיטת " Net Premium Reserve" לאור המאפיינים השונים של תוכנית זו, ביחס לתוכניות הקיימות בהראל.
6. התחייבויות בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבות על בסיס הערכה פרטנית לכל תביעה המבוססת על הפרמטרים הבאים: סכום הפיצוי החודשי, תקופה המכסימלית לתשלום התביעה, ותק התביעה וסטטוס התביעה. לסכום זה מתווספת עתודה בגין IBNR המחושבת באופן סטטיסטי על בסיס ניסיון העבר.
7. ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מעתודה ל-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.
8. התחייבויות בגין תביעות תלויות בביטוח בריאות מחושבות בהתאם לניסיון החברה.
9. ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים כוללות בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות.
10. ההתחייבויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR) בביטוח חיים ובביטוח בריאות מחושבות בדרך כלל בהתאם לניסיון החברה.
11. הפרשה מיוחדת נרשמת במידה ובדיקת נאותות העתודה (Liability Adequacy Test) המתוארת בבאור 3 ג' מעלה שיש צורך בכך.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ג. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתית") (ראו ב' לעיל) ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- בתוכניות ביטוח המגובות בחלקן באגרות חוב מיועדות ריבית תעריפית בשיעורים של בין 3% ל-5% צמודה;
- בגין מוצרים תלויי תשואה, שהונפקו בשנים 1991 ואילך ריבית תעריפית בשיעור 2.5%, צמודה. בהתאם לתנאי התוכנית שינויים בריבית יזקפו למבוטחים. שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים מהותיים בשיעור ריבית השוק לטווח ארוך.

בדבר עדכון שיעורי ההיוון ראו באור ג3.

2. שיעורי תמותה ותחלואה

א. שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (כלומר לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי אי כושר עבודה או סיעוד) זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף.

ב. ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים למבוטחים המקבלים קצבה, מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים שפורסמו על ידי אקטואר האוצר. לוחות אלה משמשים גם בחישובי התמותה למבוטחים שטרם החלו לקבל קצבה החל מהמועד הצפוי לקבלת הקצבה. עד המועד הצפוי לקבלת הקצבה מבוצע שימוש בלוח תמותה עדכני המחושב על בסיס ניסיון החברה.

לוחות התמותה שפורסמו על ידי אקטואר האוצר, משמשים גם בעת ביצוע בדיקת נאותות העתודה (Liability Adequacy Test) המתוארת בבאור ג3.

עליה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עליה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה ולקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים. יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

ג. שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה נקבעו על בסיס ניסיון החברה.

ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.

3. שיעורי לקיחת גמלא

חוזי ביטוח חיים, הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו עד שנת 2008 בשני מסלולים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. החל משנת 2008 כל התוכניות הן לקצבה. בחלק מהחוזים המבוטח רשאי לבחור את המסלול במועד הפרישה. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני מסלולים אלו, מוטל על החברה לקבוע את שיעור תוכניות הביטוח בהן יבחרו המבוטחים במסלול הגמלא. שיעור זה נקבע על פי הנחיות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון תוך התאמה לניסיון החברה. לפרטים נוספים ראו סעיף ה'2 להלן.

4. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות, בגין חלק מביטוחי הבריאות וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה והן מבוססות על סוג המוצר, משך החיים של המוצר ומגמות מכירה.

5. שיעורי המשכיות

ישנם ביטוחים בהם זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים גם אם החוזה הקולקטיבי לא יחודש. בגין אופציה זו של המבוטחים קיימת לחברה התחייבות המבוססת על הנחות לגבי שיעורי המשכיות של הביטוחים הקולקטיביים ושיעורי המשכיות של החוזים עם המבוטחים לאחר סיום החוזה הקולקטיבי. ככל ששיעור ההסתברות שהחוזה הקולקטיבי לא יחודש (שיעור המשכיות גבוה יותר) כך גדלה ההתחייבות הביטוחית עקב המשך ביטוח בתנאים קודמים, ללא התאמת החיתום לשינוי במצבו הבריאותי של המבוטח.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ג. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

6. ניתוחי רגישות בביטוח חיים ובריאות

ניתוחי הרגישות מתייחסים להנחות העומדות בבסיס חישוב ההתחייבויות הביטוחיות בספרים.

ליום 31 בדצמבר 2020

שיעור לקיחת גמלא*		שיעור תמורה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידינות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-5%	+5%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
מיליוני ש"ח								
68	(68)	(1,517)	1,045	517	(581)	(102)	80	

ליום 31 בדצמבר 2019 **

שיעור לקיחת גמלא*		שיעור תמורה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידינות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-5%	+5%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
מיליוני ש"ח								
71	(71)	(1,160)	893	517	(566)	(93)	75	

* לסכום העתודה המשלימה לגמלאות ראו באור 19א'.

** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

2. שינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בגין חוזי ביטוח חיים וביטוח בריאות

במהלך שנת הדוח, עודכנו חלק מההנחות המשמשות לבדיקת העתודות, בהתאם לניסיון המצטבר שרכשה החברה. להלן השפעת השינויים העיקריים על התוצאות הכספיות במגזרי החיים והבריאות:

2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			מגזר ביטוח חיים
(38)	-	217	עדכון הנחות בקשר עם מממשי גמלא (א)
-	(91)	-	יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמותה
-	(27)	-	עדכון הנחות ביטולים
33	-	-	עדכון שיעור הוצאות בגין תביעות גמלא
(71)	-	-	עדכון שיעור הזכאות לאג"ח חץ עדכני ועתידי
(76)	(118)	217	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזר ביטוח חיים
			מגזר ביטוח בריאות
			בריאות פרט
(107)	-	(30)	עדכון הנחות בקשר עם שיעור ביטולים
245	112	-	עדכון הנחות בקשר עם שיעור תחלואה
138	112	(30)	
			סיעוד פרט
-	70	-	יישום חוזר בעניין עדכון לוחות התמותה
(42)	-	19	עדכון הנחות בקשר עם שיעור ביטולים
12	-	-	עדכון הנחות בקשר עם שיעור תחלואה
12	-	-	עדכון שיעור הוצאות
(18)	70	19	
120	182	(11)	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזר ביטוח בריאות
44	64	206	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזרים חיים ובריאות לפני מס
29	42	136	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזרים חיים ובריאות לאחר מס

א. עדכון מחקר לגבי גיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל

ברבעון השני של שנת 2020 השלימה הראל ביטוח עדכון מחקר לגבי גיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל. בעקבות עדכון המחקר ולאור ניסיון שנצבר בנושא, נמצא כי שיעורי לקיחת הקצבה משתנים בהתאם לגיל היציאה לפרישה של המבוטח. לאור זאת, נקבעו שיעורי פרישה ושיעורי מימוש קצבה שונים לכל קבוצת גיל, וזאת חלף שימוש בשיעורים קבועים. בעקבות העדכון כאמור, הקטינה החברה בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-217 מיליוני ש"ח לפני מס, והגדילה את הרווח לפני מס ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים, השיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

לקבוצה חוזי ביטוח בתחומי הביטוח הכללי בעיקר בענפי רכב חובה, חבויות, רכב קסקו וביטוח רכוש.

פוליסת ביטוח רכב חובה מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב "זנב ארוך" דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרות כגון אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה. עיתוי הגשת תביעות וסילוקן מושפע ממספר גורמים כגון סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה, חקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב "זנב ארוך".

פוליסה לביטוח נזקי רכב ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקים למבוטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי הממונה והינו תעריף אקטוארי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו', ומשולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות.

במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו.

הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכוני אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

א. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי

כללי

(א) ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
- פרמיה בחסר
- תביעות תלויות
- ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבים בדרך שאינה תלויה בהנחות כל שהן ולכן אינן חשופות לסיכון הרזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראו באור 3 מדיניות חשבונאית.

(ב) בהתאם להוראות הממונה, בענפים המקובצים ובענפים שאינם מקובצים התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר ממונה בביטוח כללי, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע/חיתום, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות ושכיחות התביעות. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשערי הריבית, ובעיתוי ביצוע התשלומים. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

(ג) השימוש בשיטות אקטואריות המבוססות על התפתחות התביעות מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף) כגון L/R לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון. ככל שהזמן עובר מצטבר מידע נוסף על התביעות.

(ד) כן נכללות הערכות איכותיות ושיקול דעת באשר לאפשרות שמגמות העבר לא ימשכו בעתיד. לדוגמה: עקב אירוע חד פעמי, שינויים פנימיים, כגון שינוי בתמהיל התיק, במדיניות החיתום ונוהלי הטיפול בתביעות וכן בגין השפעת גורמים חיצוניים כגון פסיקה משפטית, חקיקה וכו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

(ה) בענפים אחרים שבהם לא יושם מודל אקטוארי העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

(ו) חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה.

(ז) הערכת התביעות התלויות עבור חלק החברה בפול, בעסקים נכנסים וביטוחים משותפים המתקבלים מחברות ביטוח אחרות (מבטחים מובילים) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול או על ידי המבטחים האחרים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ב. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים

הערכות האקטואריות מבוססות בעיקרן על מסדי הנתונים בגין התביעות המשולמות וההערכות הפרטניות הכוללות גם הוצאות ישירות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפות עצמית. יצויין כי בהתאם להוראות הממונה תיכללנה בהפרשות גם עלויות עקיפות ליישוב תביעות בגין כל שנות החיתום.

(א) ענף אובדן רכוש (למעט ביטוח עבודות קבלניות ונזקי טבע וטרור) ומקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות)

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד שנתיים וחצי בתוספת זנב לתקופת התפתחות מעבר לזה. בגין תביעות פתוחות ישנות (עם שנת נזק קודמת לשנתיים וחצי), לוקחת הקבוצה את התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. קיימת התייחסות נפרדת לאירועים חריגים.

בענף בנקים למשכנתאות בביטוחים שהחברה אינה ה"לידר" ההפרשה נלקחה כפי שדווחה על ידי המבטח המוביל. החישוב נעשה בברוטו לפני חלק מבטחי משנה. חלק מבטחי משנה בחוזים היחסיים מחושב בהתאם להסכמים.

בענף מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות) מתבצע שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ב) ענף רכב רכוש

(1) תאונות

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד שנתיים וחצי בתוספת זנב לתקופת התפתחות מעבר לזה. בגין תביעות פתוחות ישנות (עם שנת נזק קודמת לשנתיים וחצי), לוקחת הקבוצה את התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. קיימת התייחסות נפרדת לאירועים חריגים.

(2) נזק טוטלי/גניבות

לגבי תביעות ידועות, התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי.

לגבי תביעות שטרם דווחו, כמות התביעות שטרם דווחה נקבעת לפי שיטות Link Ratios, Chain Ladder. עלות התביעות נקבעת לפי שיטת הממוצעים. החישוב נעשה בברוטו לפני חלק מבטחי משנה. חלק מבטחי משנה בחוזים היחסיים מחושב בהתאם להסכמים.

בענף רכב רכוש מתבצע שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ג) ענף רכב חובה

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות של עד 17 שנה בתוספת זנב לתקופת התפתחות מעבר לזה. עבור שנות החיתום המאוחרות משתמשת החברה בשיטת (BF) Bornhuetter - Ferguson. כמו כן מחושבות סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

בגין תביעות פתוחות ישנות, לוקחת החברה את סכום התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. העתודה עבור חלק החברה בגין הסדר ביטוח שיורי (הפול) מבוססת על החישוב שבוצע ע"י הפול.

שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ב. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

(ד) ענפי חבויות - אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג' (כולל תביעות פקולטיביות), אחריות מקצועית (כולל אחריות רופאים ואחריות מנהלים) ואחריות למוצרים פגומים.

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד 17 שנה בתוספת זנב לתקופות התפתחות מעבר לזה. עבור שנות החיתום המאוחרות משתמשת החברה בשיטת (BF) - Bornhuetter - Ferguson. כמו כן מחושבות סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

בגין תביעות פתוחות ישנות, נלקח סכום התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. בענפי החבויות, למעט אחריות כלפי צד ג', ההפרשה בגין תביעות פקולטיביות הינה המקסימום מבין סכום התביעות התלויות שהוערכו פרטנית באגף התביעות בביטוח כללי ובין סכום התביעות התלויות לפי המודל האקטוארי הני"ל. בענף צד ג' מתבצעת ההפרשה בגין תביעות פקולטיביות בהתאם למודל אקטוארי נפרד.

החישוב נעשה בברוטו לפני חלק מבטחי משנה. חלק מבטחי משנה מחושב בהתאם להסכמים. בביטוח משנה מסוג XOL מתחשבת החברה בהערכות של התביעות הגדולות הידועות וכן בפרמיה ששולמה למבטחי משנה בשנים האחרונות.

שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ה) הפרשות על בסיס הערכות אחרות (לא אקטואריות)

בהתאם להנחיות הממונה בחנה החברה חישוב הפרשות אקטואריות גם בענפים הבאים: עבודות קבלניות, נזקי טבע, נזקי טרור וערבויות מכר, עקב העדר מובהקות סטטיסטית לא יושם מודל אקטוארי בענפים אלו. התביעות התלויות בענפים אלו נכללו על בסיס הערכות הכוללות את המרכיבים הבאים:

(1) תביעות תלויות ידועות הכוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול עד לסוף התקופה ואשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. הפרשה זו מתבססת בעיקרה על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי החברה שמטפלים בתביעות.

(2) הפרשה בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה (IBNR) והפרשות בגין תביעות שדווחו בחסר (IBNER) על פי ניסיון בפועל של החברה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ג. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

(1) המודלים האקטואריים מבוססים על נתונים מותאמים ליום הדוח תחת ההנחה הבסיסית של גידול עתידי בעלות התביעות בגובה העלייה במדד והיוון הפרשות בהתאם להוראות הנוהג המיטבי ולפי עקום הריבית חסרת הסיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות, ובהתחשב בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים.

(2) נכללת תוספת בגין מרווח לסיכון בענפי החבויות המבוססת על חישוב סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

(3) זנב התפתחות התביעות - שימוש בזנב כפי שתואר לעיל.

4. שינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בגין חוזי ביטוח כללי

לעניין עדכון שיעורי הריבית המשמשת להיוון, ראו באור 3ג.

בשנה האחרונה לא נעשו שינויים אחרים מהותיים במודל ובהנחות האקטואריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות.

1. מידע בדבר סיכוני אשראי

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	שאינם סחירים	סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
22,180	12,232	9,948
1,294	533	761
23,474	12,765	10,709

בארץ

בחו"ל

סך כל נכסי החוב

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	שאינם סחירים	סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
22,498	12,400	10,098
1,682	623	1,059
24,180	13,023	11,157

בארץ

בחו"ל

סך כל נכסי החוב

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים

1. נכסי חוב בארץ

דירוג מקומי*				
ליום 31 בדצמבר 2020				
ס"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	A+ עד BBB	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,736	-	-	-	5,736
4,212	27	13	504	3,668
9,948	27	13	504	9,404
5,147	-	-	-	5,147
1,025	-	9	15	1,001
359	-	-	-	359
746	746	-	-	-
14	14	-	-	-
261	-	-	136	125
4,679	1,263	-	1,811	1,605
1	1	-	-	-
12,232	2,024	9	1,962	8,237
22,180	2,051	22	2,466	17,641
1,592	-	9	1,039	544

נכסי חוב בארץ
נכסי חוב סחירים
 אגרות חוב ממשלתיות
 אגרות חוב קונצרניות
סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
נכסי חוב שאינם סחירים
 אגרות חוב ממשלתיות
 אגרות חוב קונצרניות
 פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים
 נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
 הלוואות מובטחות במשכנתא
 הלוואות על פוליסות
 הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה
 בטחונות אחרים
 ללא בטחונות
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
סך הכל נכסי חוב בארץ
מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי**

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן.

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)
2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)
  1. נכסי חוב בארץ (המשך)

דירוג מקומי*					
ליום 31 בדצמבר 2019					
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
5,808	-	-	-	5,808	אגרות חוב ממשלתיות
4,290	16	14	681	3,579	אגרות חוב קונצרניות
10,098	16	14	681	9,387	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
					נכסי חוב שאינם סחירים
5,214	-	-	-	5,214	אגרות חוב ממשלתיות
1,146	1	14	18	1,113	אגרות חוב קונצרניות
480	-	-	-	480	פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
810	810	-	-	-	הלוואות מובטחות במשכנתא
16	16	-	-	-	הלוואות על פוליסות
192	-	-	70	122	הלוואות בשיעבוד מניות המקנות שליטה
4,540	1,086	-	1,881	1,573	בבטחונות אחרים
2	2	-	-	-	ללא בטחונות
12,400	1,915	14	1,969	8,502	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
22,498	1,931	28	2,650	17,889	סך הכל נכסי חוב בארץ
1,367	-	14	850	503	מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי**

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן.

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)
2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

2. נכסי חוב בחו"ל

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2020				
A- ומעלה	BBB עד BBB+	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
168	-	-	-	168
69	521	3	-	593
237	521	3	-	761
209	51	20	253	533
209	51	20	253	533
446	572	23	253	1,294
209	51	20	-	280

נכסי חוב בחו"ל
 נכסי חוב סחירים
 אגרות חוב ממשלתיות
 אגרות חוב קונצרניות
 סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים
 נכסי חוב אחרים
 סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
 סך הכל נכסי חוב בחו"ל
 מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי**

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2019				
A- ומעלה	BBB עד BBB+	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
86	-	-	-	86
59	854	33	27	973
145	854	33	27	1,059
225	12	-	386	623
225	12	-	386	623
370	866	33	413	1,682
225	12	-	-	237

נכסי חוב בחו"ל
 נכסי חוב סחירים
 אגרות חוב ממשלתיות
 אגרות חוב קונצרניות
 סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים
 נכסי חוב אחרים
 סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
 סך הכל נכסי חוב בחו"ל
 מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי**

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן.

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

3. סיכון אשראי בגין נכסים אחרים בארץ

דירוג מקומי*					הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזוני** חייבים ויתרות חובה (1) נכסי מסים שוטפים השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים
ליום 31 בדצמבר 2020					
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	26	26	-
331	-	-	635	966	331
1	-	-	-	1	1
251	-	-	737	988	251
2,224	93	-	-	2,317	2,224
2,807	93	-	1,398	4,298	2,807

דירוג מקומי*					הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזוני** חייבים ויתרות חובה (1) נכסי מסים נדחים נכסי מסים שוטפים השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים
ליום 31 בדצמבר 2019					
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	21	21	-
431	-	-	450	881	431
1	-	-	-	1	1
***5	-	-	-	5	***5
118	20	-	642	780	118
1,483	136	-	-	1,619	1,483
2,038	156	-	1,113	3,307	2,038

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+
** כלול בסעיף השקעה בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזוני.
*** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

(1) מתוך הסכום האמור, סך של כ-426 מיליוני ש"ח וסך של כ-436 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה הינו בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

4. סיכון אשראי בגין נכסים אחרים בחו"ל

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
303	303	-	-	-
200	62	-	136	2
1,609	1,604	-	-	5
48	-	-	1	47
2,160	1,969	-	137	54

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני **
חייבים ויתרות חובה (1)
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
324	324	-	-	-
358	33	-	325	-
1,374	1,370	-	-	4
67	-	-	-	67
2,123	1,727	-	325	71

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני **
חייבים ויתרות חובה
השקעות פיננסיות אחרות
מזומנים ושווי מזומנים

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

** כלול בסעיף השקעה בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

(1) מתוך הסכום האמור, סך של כ-19 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2020 הינו בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

5. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים בארץ

דירוג מקומי*				
ליום 31 בדצמבר 2020				
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
358	232	-	821	1,411
-	41	-	-	41
358	273	-	821	1,452

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות***
 ערבויות שניתנו שלא מטופלות כחוזי ביטוח**
 סך הכל חשיפת אשראי בגין ערבויות
 ומסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג מקומי*				
ליום 31 בדצמבר 2019				
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
199	276	-	181	656
-	48	-	-	48
199	324	-	181	704

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות***
 ערבויות שניתנו שלא מטופלות כחוזי ביטוח**
 סך הכל חשיפת אשראי בגין ערבויות
 ומסגרות אשראי בלתי מנוצלות

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

בקשר עם חשיפת אשראי חוץ מאזני יצוין כי הטבלה לעיל אינה כוללת ערבויות אשר הנפיקו תאגידיים בנקאיים, לבקשת חברות הקבוצה, לטובת צד ג', לשם קיום מחויבויותיה במסגרת מכרזים בהם השתתפו החברות ובמסגרת פעילותן השוטפת.

** ליום 31 בדצמבר 2020 אין ערבויות שהועמדו לחברות בחו"ל (ליום 31 בדצמבר 2019 אין ערבויות שהועמדו לחברות בחו"ל)

*** עיקר הניירות הינם בדירוג פנימי

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

6. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים בחו"ל

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2020				
A- ומעלה	BBB+ עד BBB	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	11	9	94	114
-	11	9	94	114

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2019				
AA- ומעלה	A+ עד BBB-	נמוך מ- BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1	48	-	143	192
1	48	-	143	192

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה Moody's, S&P ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

1. בהמשך לאישור הממונה מיום 11 בנובמבר 2015 תוכל החברה להקצות הון בשל נכסי חוב בלתי סחירים אשר דורגו על פי המודל הפנימי לדירוג אשראי לפי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינמאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח 1998, וזאת החל מהרבעון הרביעי לשנת 2015.

עוד נקבע באישור הממונה מיום 11 בנובמבר 2015 כי הדירוג הפנימי של החברה אינו תקף להערכת אשראי לא סחיר למוסדות פיננסיים רבות בנקים וחברות ביטוח; אשראי לחברות העוסקות בנדל"ן יזמי ואשראי לא סחיר למימון פרויקטים וכי בגין כל הנ"ל לא תהא רשאית החברה להפחית את הקצאת ההון העודפת. עוד נקבע באישור כי אם קיים להלוואה דירוג חיצוני, יש להקצות הון לפי הנמוך מבין הדירוגים.

2. ביום 26 בנובמבר 2020 פורסם חוזר גופים מוסדיים 2020-9-19 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" – מודל דירוג פנימי ("החוזר") שעיקר תיקונו מטרם לקדם התמקצעות והתמחות בתחום דירוגי האשראי בגופים המוסדיים. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, כדלקמן:

א. כי גוף מוסדי אשר מקיים את התנאים המפורטים בנספח ג' לחוזר, יראו את מודל הדירוג שלו כמודל דירוג פנימי שאושר ע"י הממונה, למעט סוגי אשראי לגביהם לא יוכר מודל דירוג פנימי, כגון: אשראי לבנק, גוף מוסדי אחר והלוואה לעמית או למבוטח.

ב. להוציא את הנושאים הנוגעים למודל דירוג פנימי מתוך מדיניות ההשקעה הכוללת אותה נדרש הדירקטוריון לאשר.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי (המשך)

ג. בהתאם, לאפשר לדירקטוריון להסמיך ועדה ייעודית למודל דירוג אשראי פנימי שתפקידה יהא לאשר את מודל הדירוג הפנימי ולפקח עליו. כן לקבוע את מספר העסקאות אשר ידורגו ע"י חברה מדרגת במקביל לדירוג באמצעות מודל פנימי. הדירקטוריון או הוועדה כאמור תקבע את תדירות הדיווח לעניין תהליכי התיקוף, השינויים במודל ובלבד שמועד הדיווח יהיה בסמוך לסיום הליך תיקוף המודל (זאת חלף הדיווח הקיים היום, לפחות אחת לשנה).

הוראות החוזר יחולו על כל הגופים המוסדיים ותחילתן ביום פרסומן.

תוקפו של אישור למודל דירוג פנימי שניתן ע"י הממונה לפני פרסום החוזר יפקע ביום 31 בדצמבר 2022, אולם גוף מוסדי יהיה רשאי להמשיך ולדרג אשראי גם לאחר מועד זה ועד לפירעונו הסופי של אותו אשראי, ובלבד שלא שונו תנאי האשראי באופן המגדיל את סכום האשראי או מאריך את התקופה לפירעון. בנוסף לכך, בחינה ודירוג מחדש של דירוגי אשראי המושפעים משינויי מודל שאושרו יבוצעו בתוך 12 חודשים, במקום 6 חודשים, וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2022.

3. קיים שוני בסולמות דירוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. במהלך שנת 2009 פורסם סולם המרה בין הדירוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי על-ידי חברות הדירוג.

4. מידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בבאור נפרד.

5. לעניין יתרות מבטחי משנה ראו סעיף ח' נכסי ביטוח משנה.

6. לעניין יתרות פרמיה לגבייה ראו באור 11.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2019			ליום 31 בדצמבר 2020			
חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני		חוץ מאזני	סיכון אשראי מאזני		
מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	% מסה"כ	מיליוני ש"ח	
-	1.0%	247	-	1.5%	353	ענף משק
488	21.3%	5,141	1,310	22.1%	5,226	תעשייה
83	3.8%	930	127	3.8%	882	בינוי ונדל"ן
-	0.6%	141	16	0.6%	133	חשמל ומים
4	0.2%	54	6	0.5%	107	מסחר
28	1.1%	257	8	0.8%	186	מלונאות ותיירות
4	1.9%	461	1	1.3%	308	תחבורה ואחסנה
-	13.3%	3,215	-	11.8%	2,760	תקשורת ושרותי מחשב
200	2.2%	540	24	2.7%	632	בנקים
7	3.6%	870	20	3.7%	867	שירותים פיננסיים
34	0.6%	147	13	0.6%	140	שירותים עסקיים אחרים
-	4.3%	1,037	-	3.5%	829	שירותים ציבוריים
-	0.2%	32	-	-	-	אנשים פרטיים
848	54.1%	13,072	1,525	52.9%	12,423	אחר
-	45.9%	11,108	-	47.1%	11,051	אג"ח מדינה
848	100%	24,180	1,525	100%	23,474	

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

5. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הוניים

ליום 31 בדצמבר 2020

נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד המניות היתר	מיליוני ש"ח		% מסה"כ
		לא סחיר	בחו"ל	
				סך הכל
114	10	42	166	21.1%
187	6	61	70	20.6%
-	6	-	36	2.7%
62	6	-	7	4.8%
-	-	-	6	0.4%
-	-	-	7	0.4%
117	137	36	75	23.2%
198	-	-	11	13.3%
17	5	-	78	6.4%
42	19	52	-	7.2%
737	189	191	456	100%

ענף משק
 תעשייה
 בינוי ונדל"ן
 חשמל ומים
 מסחר
 מלונאות ותיירות
 תחבורה ואחסנה
 תקשורת ושרותי מחשב
 בנקים
 שירותים פיננסיים
 שירותים עסקיים אחרים
 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019

נסחרות במדד ת"א 125	נסחרות במדד המניות היתר	מיליוני ש"ח		% מסה"כ
		לא סחיר	בחו"ל	
				סך הכל
115	-	21	121	20.2%
152	9	56	39	20.1%
45	11	-	13	5.4%
53	17	-	2	5.7%
-	-	-	2	0.2%
-	-	-	6	0.5%
82	-	59	79	17.3%
232	-	-	-	18.2%
19	6	-	14	3.1%
35	21	64	-	9.4%
733	64	200	276	100%

ענף משק
 תעשייה
 בינוי ונדל"ן
 חשמל ומים
 מסחר
 מלונאות ותיירות
 תחבורה ואחסנה
 תקשורת ושרותי מחשב
 בנקים
 שירותים פיננסיים
 שירותים עסקיים אחרים
 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות (*)	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	קרנות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
מיליוני ש"ח									
430	5	425	279	106	2	2	2	34	-
1,562	1	1,561	1,490	-	3	2	66	-	-
3,651	90	3,561	2,301	48	392	80	456	284	-
28,113	(15)	28,128	9,034	1,842	19	-	929	5,253	11,051
3,487	8	3,479	3,000	-	83	17	120	259	-
37,243	89	37,154	16,104	1,996	499	101	1,573	5,830	11,051

פירוט מדינות/ אזורים שהחשיפה להם עולה על 1% מסך
ההשקעות:

בריטניה

גרמניה

ארה"ב

ישראל

אחר

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ חשיפה מאזנית	השקעות אחרות (*)	נדל"ן להשקעה	קרנות נאמנות	קרנות סל	מניות	אגרות חוב קונצרניות	אגרות חוב ממשלתיות
מיליוני ש"ח									
599	12	587	342	126	2	6	1	110	-
1,347	5	1,342	1,293	-	4	6	38	1	-
3,696	200	3,496	2,552	68	-	126	303	447	-
27,179	2	27,177	8,041	1,803	10	-	784	5,431	11,108
3,683	30	3,653	2,801	-	235	50	147	420	-
36,504	249	36,255	15,029	1,997	251	188	1,273	6,409	11,108

פירוט מדינות/ אזורים שהחשיפה להם עולה על 1% מסך
ההשקעות:

בריטניה

גרמניה

ארה"ב

ישראל

אחר

סך הכל

* השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, השקעות בחברות כלולות, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה

6. כללי

החברה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את המבטחים הישירים מחובתם כלפי מבוטחיהם על פי פוליסות הביטוח.

החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו. חשיפה זו מנוהלת על ידי מעקב שוטף אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבויותיו הכספיות.

החברה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית הממונה קובע דירקטוריון החברה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר החברה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות בחברה על ידי הערכה פרטנית של כל אחד ממבטחי המשנה באופן נפרד.

כמו כן, חשיפות החברה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינלאומיים גבוהים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה (המשך)

7. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר 2020

חובות בפיגור	סה"כ חשיפה	פקדונות מבטחי	נכסי ביטוח משנה				יתרות בחובה (זכות)	סך פרמיות למבטחי משנה	דירוג
			בביטוח	בביטוח	בביטוח	בביטוח			
בין חצי	(א) (ג)	משנה	חבויות	רכוש	בריאות	חיים	נטו (ב)	לשנת 2020	
מיליוני ש"ח									
-	941	24	752	228	3	-	(18)	407	AA-
-	451	217	413	39	129	120	(33)	197	AA-
-	190	89	256	9	1	-	13	7	AA+
-	231	655	48	20	699	15	104	192	AA-
-	202	365	125	163	284	87	(92)	336	
-	2,015	1,350	1,594	459	1,116	222	(26)	1,139	
-	142	-	142	-	-	-	-	-	A+
-	79	27	29	79	2	-	(4)	92	A
-	76	-	74	-	-	-	2	1	A-
-	48	1	49	13	-	-	(13)	36	A+
-	230	83	148	195	18	8	(56)	289	
-	575	111	442	287	20	8	(71)	418	
-	38	20	21	44	3	-	(10)	61	
-	2,628	1,481	2,057	790	1,139	230	(107)	1,618	

קבוצת דירוג (ד)

AA- ומעלה

Zurich Insurance Company

Swiss Re

National Indemnity

Scor

אחרים

A

Lexington

Korean Re

Watford Re

LLOYDS UNDERWRITER

אחרים

נמוך מ- BBB או לא מדורג

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי הפיקדונות ובניכוי סכום כתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף

(ב) לאחר הפחתת הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ-4.2 מיליוני ש"ח.

(ג) סך-כל ההפרשות לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות ובעתודות מסתכם בסך של כ-4.2 מיליוני ש"ח המהווים 0.16% מסך החשיפה

(ד) הדירוגים נקבעו בהתאם לדירוג שניתן על ידי חברות דירוג מוכרות, כגון, S&P, Moody's וכו', הדירוגים השונים הומרו לסולם הדירוג של S&P לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה

(ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של כ-2.4% (MPL) הינה כ-13,392 מיליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 27.8%

(ו) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר חשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2020

(ז) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הנה כ-47 אלפי ש"ח

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019

חובות בפיגור	סה"כ חשיפה (א) (ג)	פקדונות מבטחי משנה	נכסי ביטוח משנה				יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2019	דירוג
			בביטוח חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים			
מיליוני ש"ח									
-	904	24	720	218	4	-	(14)	379	AA-
-	522	164	500	35	80	112	(41)	171	AA-
-	251	126	350	12	-	-	15	8	AA+
-	170	508	67	24	538	15	34	201	AA-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	AA-
1	215	323	118	139	248	78	(45)	295	אחרים
1	2,062	1,145	1,755	428	870	205	(51)	1,054	
-	185	-	185	-	-	-	-	-	A+
-	77	-	80	-	-	-	(3)	15	A-
-	76	26	27	76	2	-	(3)	86	A
-	46	1	29	14	-	-	4	34	A+
-	246	138	163	207	72	7	(65)	388	אחרים
-	630	165	484	297	74	7	(67)	523	
-	12	6	9	14	1	1	(7)	15	
1	2,704	1,316	2,248	739	945	213	(125)	1,592	

קבוצת דירוג (ד)

AA- ומעלה
Zurich Insurance Company

Swiss Re

National Indemnity

Scor

Scor

אחרים

A

Lexington

Watford Re

Korean Re

EVEREST

אחרים

נמוך מ- BBB או לא מדורג

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי הפיקדונות ובניכוי סכום כתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף

(ב) לאחר הפחתת הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ-4.1 מיליוני ש"ח

(ג) סך-כל הפרשות לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בתביעות התלויות ובעתודות מסתכם בסך של כ-4.1 מיליוני ש"ח המהווים 0.15% מסך החשיפה

(ד) הדירוגים נקבעו בהתאם לדירוג שניתן על ידי חברות דירוג מוכרות, כגון S&P, Moody's וכו', הדירוגים השונים הומרו לסולם הדירוג של S&P לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה

(ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של כ-2% (MPL) הינה כ-12,378 מיליוני ש"ח, ממנה חלקן של מבטחי המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 27.3%

(ו) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2019

(ז) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הנה כ-47 אלפי ש"ח

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2020

התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	827	827	-	-	-
2	2,208	2,206	-	-	-
-	1,341	1,341	-	-	-
-	1,096	1,096	-	-	-
1,802	1,802	-	-	-	-
-	1,996	1,996	-	-	-
477	4,216	-	47	3,235	457
421	1,166	-	359	3	383
-	1	-	-	1	-
248	1,243	-	204	771	20
64,607	64,607	-	-	-	-
-	10,709	-	906	7,513	2,290
-	12,765	-	619	8,774	3,372
-	1,573	1,573	-	-	-
-	2,597	2,406	1	15	175
-	27,644	3,979	1,526	16,302	5,837
3,452	3,452	-	-	-	-
-	2,365	-	372	-	1,993
71,009	113,964	11,445	2,508	20,312	8,690

נכסים

נכסים בלתי מוחשיים
הוצאות רכישה נדחות
רכוש קבוע
השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
נדל"ן להשקעה אחר
נכסי ביטוח משנה
חייבים ויתרות חובה
נכסי מסים שוטפים
פרמיות לגבייה
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

השקעות פיננסיות אחרות:

נכסי חוב סחירים
נכסי חוב שאינם סחירים
מניות
אחרות

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
מזומנים ושווי מזומנים אחרים

סך כל הנכסים

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2020						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,324	-	5,324	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
27,799	-	-	96	26,451	1,252	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
70,316	70,316	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,001	-	1,001	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
226	-	-	-	-	226	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
3,713	726	-	527	4	2,456	זכאים ויתרות זכות
87	-	-	-	87	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
5,498	106	3	22	2,111	3,256	התחייבויות פיננסיות
108,640	71,148	1,004	645	28,653	7,190	סך כל ההתחייבויות
113,964	71,148	6,328	645	28,653	7,190	סך כל ההון וההתחייבויות
-	(139)	5,117	1,863	(8,341)	1,500	סך כל חשיפה מאזנית, נטו
-	-	89	(4,523)	3,259	1,175	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	(139)	5,206	(2,660)	(5,082)	2,675	סה"כ חשיפה

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019					
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,213	-	1,213	-	-	-
1	-	1	-	-	-
2,441	3	2,438	-	-	-
1,355	-	1,355	-	-	-
1,285	-	1,285	-	-	-
1,769	1,769	-	-	-	-
1,997	-	1,997	-	-	-
4,145	310	-	77	3,362	396
1,239	436	-	480	4	319
5	-	-	-	**5	-
1,310	225	-	156	785	144
61,562	61,562	-	-	-	-
11,157	-	-	1,200	7,276	2,681
13,023	-	-	802	9,145	3,076
1,273	-	1,273	-	-	-
2,154	-	2,045	2	4	103
27,607	-	3,318	2,004	16,425	5,860
2,897	2,897	-	-	-	-
1,686	-	-	229	-	1,457
110,512	67,202	11,607	2,946	20,581	8,176

נכסים

נכסים בלתי מוחשיים

נכסי מסים נדחים

הוצאות רכישה נדחות

רכוש קבוע

השקעות בחברות כלולות

נדלין להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

נדלין להשקעה אחר

נכסי ביטוח משנה

חייבים ויתרות חובה

נכסי מסים שוטפים

פרמיות לגבייה

השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

השקעות פיננסיות אחרות:

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

סך כל הנכסים

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו
** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לביסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019						
ה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,492	-	**5,492	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
27,971	-	-	180	**26,483	1,308	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
66,551	66,551	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,114	-	**1,114	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
239	-	-	-	-	239	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
3,494	485	-	402	8	2,599	זכאים ויתרות זכות
35	-	-	-	**35	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
5,616	149	-	5	2,367	3,095	התחייבויות פיננסיות
105,020	67,185	1,114	587	28,893	7,241	סך כל ההתחייבויות
110,512	67,185	6,606	587	28,893	7,241	סך כל ההון וההתחייבויות
-	17	5,001	2,359	(8,312)	935	סך כל חשיפה מאזנית, נטו
-	-	249	(4,977)	3,994	734	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	17	5,250	(2,618)	(4,318)	1,669	סה"כ חשיפה

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו
 ** יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו באור 2ה'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

י. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,802	1,802	-	-	-	נדל"ן להשקעה
3,452	-	873	-	2,579	מזומנים ושווי מזומנים
21,331	-	3,067	11,327	6,937	נכסי חוב סחירים
14,745	-	2,035	5,421	7,289	נכסי חוב בלתי סחירים
13,322	13,322	-	-	-	מניות
15,209	14,929	4	-	276	השקעות פיננסיות אחרות
1,148	2	-	477	669	אחר
71,009	30,055	5,979	17,225	17,750	סך כל הנכסים
-	5,868	(15,990)	59	10,063	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,769	1,769	-	-	-	נדל"ן להשקעה
2,897	-	857	-	2,040	מזומנים ושווי מזומנים
22,614	-	3,276	10,038	9,300	נכסי חוב סחירים
14,876	-	2,186	5,188	7,502	נכסי חוב בלתי סחירים
11,298	11,298	-	-	-	מניות
12,774	12,511	5	-	258	השקעות פיננסיות אחרות
974	3	-	311	660	אחר
67,202	25,581	6,324	15,537	19,760	סך כל הנכסים
-	6,254	(15,214)	(55)	9,015	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ מיליוני ש"ח	לא מדורג מיליוני ש"ח	נמוך מ- BBB מיליוני ש"ח	A+ עד BBB- מיליוני ש"ח	AA- ומעלה מיליוני ש"ח
12,731	-	-	-	12,731
5,828	115	86	1,141	4,486
13,120	4,249	20	4,280	4,571
31,679	4,364	106	5,421	21,788
3,417	-	20	2,088	1,309

נכסי חוב בארץ:
אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים – סחירים
נכסי חוב אחרים – בלתי סחירים
סך הכל נכסי חוב בארץ
מזה – נכסי חוב בדירוג פנימי

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ מיליוני ש"ח	לא מדורג מיליוני ש"ח	נמוך מ- BBB מיליוני ש"ח	A+ עד BBB- מיליוני ש"ח	AA- ומעלה מיליוני ש"ח
14,837	-	-	-	14,837
4,748	109	36	1,277	3,326
13,306	4,175	24	4,469	4,638
32,891	4,284	60	5,746	22,801
3,404	-	24	2,166	1,214

נכסי חוב בארץ:
אגרות חוב ממשלתיות
נכסי חוב אחרים – סחירים
נכסי חוב אחרים – בלתי סחירים
סך הכל נכסי חוב בארץ
מזה – נכסי חוב בדירוג פנימי

הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

י. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דירוג בינלאומי *

ליום 31 בדצמבר 2020

סה"כ מיליוני ש"ח	לא מדורג מיליוני ש"ח	נמוך מ- BBB- מיליוני ש"ח	BBB+ עד BBB- מיליוני ש"ח	A- ומעלה מיליוני ש"ח
4,397	569	526	2,402	900
920	-	95	201	624

נכסי חוב בחו"ל:
סך כל נכסי החוב בחו"ל
מזה- נכסים מדורגים בדירוג פנימי

דירוג בינלאומי *

ליום 31 בדצמבר 2019

סה"כ מיליוני ש"ח	לא מדורג מיליוני ש"ח	נמוך מ- BBB- מיליוני ש"ח	BBB+ עד BBB- מיליוני ש"ח	A- ומעלה מיליוני ש"ח
4,599	781	329	2,388	1,101
705	-	-	35	670

נכסי חוב בחו"ל:
סך כל נכסי החוב בחו"ל
מזה- נכסים מדורגים בדירוג פנימי

הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. בעלי שליטה וחברות בנות

בעלת השליטה המלאה בחברה הינה הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "הראל השקעות"). במהלך העסקים הרגיל נערכות, בתנאים מסחריים רגילים, עסקאות בין החברה לבין הראל השקעות וחברות בנות שלה, ובכלל זה רכישת פוליסות ביטוח, מתן שירותי ניהול, שירותי ברוקר עבור ביטוחי משנה (באמצעות הראל UK), רכישת מוצרים פיננסיים ועוד. החברה רוכשת שירותים וטובין מאת הראל השקעות וחברות בשליטתה, ובכלל זה שכירות של משרדים, שירותי מחשוב וכיוצא ב. ככל שעסקאות אלו מהוות עסקאות זניחות בהתאם לנוהל שאימצה החברה, כקבוע בתקנה (41 א 6 א) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים) התש"ע 2010, הרי שאינן מתוארות בדוחות אלה.

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 17 במרץ 2021 וביום 21 במרץ 2021, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

- א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות).
  - ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסיים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ע"י דירקטוריון החברה.
  - ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מיליוני ש"ח, וסכום הביטוח ברוטו בכל פוליסה אינו עולה על 50 מיליוני ש"ח. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.
  - ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח.
- מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת.
- עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים)

נושאי המשרה הבכירים בקבוצה זכאים בנוסף לשכר, להטבות שלא במזומן (רכב וכדומה). הקבוצה מפקידה עבורם כספים במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת ותוכנית הפקדה מוגדרת לצורך תשלומים אחר סיום העסקה.

במסגרת אישור מדיניות התגמול של החברה נקבע כי המדיניות חלה על דירקטורים המכהנים בחברה ו/או בחברות בנות שלה, כך שהם זכאים לתגמול עבור כהונתם בדירקטוריון ובוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס – 2000 (להלן: "תקנות גמול דח"צים") והם אינם זכאים למענקים או לתגמול נוסף. בנוסף להוצאות הקבועות בתקנות גמול דח"צים, התגמול לדירקטורים חיצוניים המכהנים בחברה ובחברות בנות שלה, כפוף גם להוצאות הקבועות בתקנה 2 לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), תשס"ז-2006 (להלן: "תקנות הזיקה"). לגבי דירקטורים שמכהנים בחברה ובחברות הבנות שלה ושאינם דירקטורים חיצוניים, לא חלה המגבלה הקבועה בתקנה 2 לתקנות הזיקה. במקרה שבו דירקטור ימונה לתפקיד נוסף שאינו חברות בדירקטוריון ו/או בוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, ייקבע התגמול בהתאם לאופי התפקיד ויובא לאישור האסיפה הכללית.

שכרם של הדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, לא יעלה על שכרם של הדירקטורים החיצוניים בחברה, למעט דירקטורים אשר הינם מבעלי השליטה בחברה ותנאי העסקתם מאושרים באסיפה הכללית של הראל השקעות, כמפורט בסעיף 3 להלן.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

1. מדיניות תגמול לנושאי משרה – הראל השקעות

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הראל השקעות והשינויים הרגולטוריים שחלו בנושא התגמול, ביום 12 באוקטובר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות, לאחר שאישרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון של הראל השקעות, את מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות (להלן: "מדיניות תגמול"). מדיניות התגמול עומדת במגבלות שנקבעו בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק הגבלת השכר").

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותגמול מקובלות בתאגידי ביטוח ופיננסיים בישראל ובחברות גדולות אחרות במשק הישראלי, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים נוספים.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בהראל השקעות ובחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל הראל השקעות לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"ל; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם הראל השקעות; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה בהראל השקעות. (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של הראל השקעות. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

במסגרת המענק השנתי תלוי הביצועים, קיים רכיב של שיקול דעת, המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק. סכומו של רכיב זה לא יעלה על 3 משכורות חודשיות וניתן יהיה לשלמו גם במקרה שבו לא יתקיימו תנאי הסף לתשלום המענק מותנה הביצועים.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל, הראל השקעות תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע, כי היא תשמש כמדיניות מנחה (אך לא מחייבת) גם בחברות הבנות העיקריות בקבוצה. לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאומצה בגופים המוסדיים בקבוצה, ראו סעיף 2 להלן.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

2. מדיניות תגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה

החברה והחברות הבנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת בסעיף 1 לעיל. מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה עודכנה מספר פעמים לאורך השנים בהתאם להוראות רגולטוריות מעודכנות אשר פורסמו לרבות פרסומו של חוזר הממונה שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" (להלן: "החוזר"), המעדכן ומבטל את חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" וחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים- תיקון" (להלן: "חוזר מדיניות תגמול"), ומשלבים בחוזר המאוחד, בהתאם לאסדרה רלוונטית שהתגבשה בתחום ובכלל זה בהתאם להוראות חוק הגבלת השכר ובתקנות לפיו, והוראות המפקח על הבנקים שעודכנו על רקע זה.

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים והשינויים המוצעים במדיניות התגמול של הראל השקעות, במהלך חודש אוגוסט 2020 אישרו ועדת התגמול של הגופים המוסדיים והדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים.

להלן עיקרי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים:

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה ובעלי תפקיד מרכזי ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה ובעל תפקיד מרכזי יהיה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של החברה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) התגמול יכול שיהיה מורכב ממספר רכיבים עיקריים: שכר קבוע, מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק מובטח, מענק הוני, מענקים מיוחדים וכן עלויות שיפוי וביטוח; (ג) נקבעו יחסים מיינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבעו הוראות לעניין הרכב המענק השנתי אשר מורכב מרכיב מבוסס מדידה וכן מרכיב של שיקול דעת המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק; (ה) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ו) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם החברה; (ז) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ח) המדיניות כוללת הוראות לעניין אופן הפריסה והדחיה של המענק השנתי וכן הוראות לעניין השבה לחברה של סכומים ששולמו כמענקים שנתיים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה; (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (1) פיצויים- שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים (2) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים (3) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות ו- (4) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של החברה. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

בנוסף, המדיניות כוללת הוראות גם לעניין תגמול הדירקטורים בחברה וכן תגמול עובדים בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים ותנאי העסקה קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)**ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)****3. תנאי העסקה - בעלי השליטה**

במסגרת האסיפה הכללית של הראל השקעות אשר התקיימה ביום 12 באוקטובר 2020, אושרו מחדש תנאי העסקתם של בעלי השליטה בהראל השקעות. לאישורה של האסיפה קדמו אישורים בועדת התגמול ובדירקטוריון הראל השקעות ביום 13 באוגוסט 2020 וביום 31 באוגוסט 2020, בהתאמה. במסגרת האישור מחדש, לא בוצע כל שינוי בתנאי העסקתם של בעלי השליטה. תנאי העסקה שאושרו תואמים את מדיניות התגמול של הראל השקעות. הוראות הסכמי העסקה החדשים של בעלי השליטה יחולו החל מיום 1 בדצמבר 2020, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, הצדדים רשאים לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 30 יום מראש.

בהתאם לדין הקיים במועד דוח זה, יהא צורך באישור מחדש של ההתקשרות עם מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור בחלוף שלוש שנים ממועד תחילת ההתקשרות (1 בדצמבר 2020), וזאת בשל היותם בעלי שליטה בחברה, למעט ככל וישונה הדין ו/או מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור לא ימנו על בעלי השליטה בחברה.

א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר :

מר יאיר המבורגר עומד בראש קבוצת הראל ביטוח ופיננסים, מאז היווסדה. מר יאיר המבורגר מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות. בנוסף, מכהן מר יאיר המבורגר בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: חבר בדירקטוריון A.Turk Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר בדירקטוריון Nippon Sigorta S בטורקיה; יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל קרנות נאמנות בע"מ; חבר בוועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו) של הגופים המוסדיים בקבוצה ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יאיר המבורגר מכהן בחברה ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יאיר המבורגר: בגין כהונתו של מר יאיר המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ- 160,000 ש"ח (סך של 161,112 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר יאיר המבורגר קוצץ למשך שנה ב-20% במסגרת שורת הצעדים הרוחבית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר יאיר המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יאיר המבורגר ביתרת העלות. מר יאיר המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יאיר המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר יאיר המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יאיר המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יאיר המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר זכאי ל 30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יאיר המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. מר יאיר המבורגר זכאי לכתב שיפוי, אשר הוענק לו לראשונה במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 וכפי יתר נושאי המשרה בחברה, והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)**ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)****3. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)****א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר: (המשך)**

מענק שנתי: מר יאיר המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יאיר המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יאיר המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יאיר המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו הפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יאיר המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בגין תקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון

שביעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. אם לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יאיר המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יאיר המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר:

מר גדעון המבורגר מכהן בקבוצת הראל בתפקידים בכירים מאז היווסדה. מר גדעון המבורגר מכהן כיום בקבוצת הראל בתפקידים העיקריים הבאים: חבר בדירקטוריון הראל השקעות ונשיא הראל; חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות. בנוסף, מר גדעון המבורגר עוסק בנושאי ביטוח משנה, וזאת הן עבור החברה והן עבור חברות הביטוח האחרות בקבוצה. מר גדעון המבורגר מכהן בהראל השקעות ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר גדעון המבורגר: בגין כהונתו של מר גדעון המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של 127,000 ש"ח (סך של 127,779 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר גדעון המבורגר קוצץ למשך שנה ב-20% במסגרת שורת הצעדים הרחבתית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר גדעון המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר גדעון המבורגר ביתרת העלות. מר גדעון המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי הפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר גדעון המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר גדעון המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר גדעון המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר גדעון המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר גדעון המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר גדעון המבורגר הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

4. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר: (המשך)

המענק השנתי: מר גדעון המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר גדעון המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר גדעון המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר גדעון המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר גדעון המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר גדעון המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר גדעון המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור:

מר יואב מנור מכהן בתפקידים בכירים בקבוצת הראל מאז היווסדה. מר יואב מנור מכהן בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: יו"ר פעיל של דירקטוריון הראל המשמר מחשבים בע"מ; חבר בדירקטוריון החברה; חבר בדירקטוריון הראל השקעות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יואב מנור מכהן בחברות קבוצת הראל במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יואב מנור: בגין כהונתו של מר יואב מנור בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות מיום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ- 127,000 ש"ח (סך של 127,779 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר יואב מנור קוצץ למשך שנה ב-20% במסגרת שורת הצעדים הרחבתית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר יואב מנור זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יואב מנור ביתרת העלות. מר יואב מנור אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי הפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יואב מנור זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד). מר יואב מנור זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יואב מנור זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יואב מנור החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יואב מנור זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יואב מנור לא יהיה זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יואב מנור לא יהא זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר יואב מנור הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשורה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשורה של החברה.

המענק השנתי: מר יואב מנור אינו זכאי למענק השנתי.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור: (המשך)

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יואב מנור זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יואב מנור בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יואב מנור הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יואב מנור זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המועדכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יואב מנור לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יואב מנור התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

4. תנאי העסקה מנכ"ל החברה ומנכ"ל הראל השקעות - מר מישל סיבוני

מר סיבוני מכהן כמנכ"ל החברה החל משנת 2009, וכן כיהן כמנכ"ל משותף של הראל השקעות (בנוסף לתפקידו כמנכ"ל הראל ביטוח) משנת 2011 ועד תום שנת 2015, מועד בו הוחלט כי מר סיבוני יתרכז בתפקידו המרכזי כמנכ"ל החברה, וזאת על מנת להוביל מהלך של שינוי אסטרטגי בקבוצה, ועקב כך הפסיק לכהן כמנכ"ל הראל השקעות ומונה מנכ"ל הראל השקעות במקומו. בינואר 2017, הסכים מר סיבוני לקחת על עצמו שוב גם את תפקיד מנכ"ל הראל השקעות, וזאת ללא כל תמורה נוספת בגין כהונה נוספת זו¹.

בעקבות עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עודכן הסכם ההעסקה של מנכ"ל החברה מיום 25 באוגוסט 2013, באופן התואם את מדיניות התגמול המועדכנת של הגופים המוסדיים ואת הוראות חוק תגמול נושאי משרה. עדכון הסכם ההעסקה חל החל מיום 12 באוקטובר 2016 (להלן: "מועד העדכון"). ככלל תנאי ההעסקה המועדכנים תואמים את מדיניות התגמול של החברה, תוך שמירה על רכיבים שקיימים בתנאי ההעסקה הקודמים.

להלן פירוט תנאי ההעסקה הנוכחיים של מר מישל סיבוני:

תקופת ההעסקה:

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 180 יום מראש.

שכר שוטף:

משכורתו החודשית של מר סיבוני החל מינואר 2018 עומדת על סך של כ-248 אלפי ש"ח.

¹ בהתאם, לא ישתנה תגמולו של מר סיבוני אם מסיבה כלשהי, יחדל מר סיבוני מלכהן כמנכ"ל הראל השקעות וימשיך בכהונתו כמנכ"ל החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

4. תנאי העסקה מנכ"ל החברה ומנכ"ל הראל השקעות - מר מישל סיבוני

תנאים נלווים:

מר מישל סיבוני זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מנוי לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת ריסק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצ"ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר מישל סיבוני יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר מישל סיבוני זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד).

מר מישל סיבוני זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים (ללא שינוי מהסכם ההעסקה הקיים).

מר מישל סיבוני זכאי לחופשה בת 35 ימי עבודה בשנה. מר מישל סיבוני זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר מישל סיבוני הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית של החברה בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה:

מר סיבוני יהיה זכאי לשכר עבור 8 חודשי הסתגלות.

מר מישל סיבוני יהיה זכאי לפיצויים בגובה 200% (100% מעל הפיצויים ע"פ דין) בגין התקופה שחלה ביום 1 באוגוסט 2009 ועד למועד עדכון הסכם ההעסקה (אוקטובר 2016). בגין התקופה מתחילת העסקתו בחברה ועד ליום 31 ביולי 2009 (מועד מינויו לתפקיד מנכ"ל הראל ביטוח) יהיה מר סיבוני זכאי לפיצויי פיטורים בגובה 150% (בהסכם ההעסקה הנוכחי הזכאות היא ל-100% בגין תקופה זו).

מר מישל סיבוני התחייב לאי תחרות בתום העסקתו, וזאת לתקופה של 7 שנים מתום העסקתו בחברה, תמורת מענק אי תחרות בסכום של 5,000,000 ש"ח. בהתאם להתחייבות לאי תחרות מר סיבוני התחייב, כי במהלך תקופת אי התחרות הוא לא ישמש כמנכ"ל של חברת ביטוח בישראל, בין כשכיר ובין כנותן שירותים וכן התחייב שלא לעשות שימוש בידע שנצבר ושייצבר לו בחברה בתחום ביטוחי הבריאות ובהתאם לכך הוא התחייב שלא לשמש כיועץ לחברות ביטוח בתחום ביטוחי בריאות.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר סיבוני יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

זכויות העבר של מנכ"ל הראל ביטוח, שנצברו והופרשו בעבר בדוחות הכספיים של הראל ביטוח, בגין סכום הפיצויים המוגדלים שיגיעו למנכ"ל הראל ביטוח עד למועד העדכון וכן דמי ההסתגלות, הופקדו בנאמנות לטובת מנכ"ל הראל ביטוח בפוליסות חסכון, והם ישוחררו למנכ"ל הראל ביטוח בהתקיים הזכאות לקבלת הכספים כאמור בסיום העסקתו בהראל ביטוח. הראל ביטוח הופטרה במועד ההפקדה מכל התחייבויותיה כלפי מנכ"ל הראל ביטוח בקשר עם סכומים אלו, בהגיע מועד סיום העסקתו של מנכ"ל הראל ביטוח.

לפרטים אודות התקשרות הראל השקעות עם מר סיבוני בעסקת "המצפן" – שותפים לדרך בע"מ" ראו באור 36.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

5. תגמולים והטבות בגין העסקת אנשי מפתח ניהוליים (לרבות יושב ראש הדירקטוריון) כוללות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018		2019		2020		
מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	
43	22	43	23	44	23	הטבות לעובדים לטווח קצר *
4	22	**4	23	8	23	הטבות לאחר סיום העסקה
47		47		52		סה"כ עלות שכר
1	3	3	5	3	4	יתרות לסוף השנה של הלוואות לאנשי מפתח ניהוליים

* הנתונים לעיל, כוללים אומדן שערכה החברה למענק שישולם לאנשי מפתח עליהם חלה מדיניות התגמול עבור שנת הדוח. החישוב הסופי של סכום המענקים, עבור שנת הדוח, ייערך בחודש אפריל, לאחר שיהיו בידי החברה הנתונים ההשוואתיים של חברות אחרות (תשואה על ההון, תשואת נוסטרו וכו'). לפיכך עשוי להיות פער בין האומדן לבין החישוב הסופי של סכום המענקים.

** הצגה מחדש לא מהותית של מספרי השוואה.

6. תגמולים והטבות בגין אנשי מפתח ניהוליים אשר הינם דירקטורים שלא מועסקים בחברה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018		2019		2020		
מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	
1	6	1	6	2	8	שכר דירקטורים*

* מתייחס לשכר דירקטורים המתקבל ישירות מהחברה בלבד.

7. החברה משתתפת (עבורה ועבור חברות הקבוצה) בביטוח דירקטורים ונושאי משרה הנרכש מהחברה

הסכום ששולם עבור החברה ועבור חברות הקבוצה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	2	3	עבור ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר 2020		
בעל עניין* וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
56	-	חייבים ויתרות חובה
555	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות
310	-	נכסי חוב שאינם סחירים
		התחייבויות
5	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
24	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
65	14	זכאים ויתרות זכות
		נכסים
		חייבים ויתרות חובה
9	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
712	-	השקעות פיננסיות אחרות
162	-	נכסי חוב שאינם סחירים
		התחייבויות
5	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
23	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
53	6	זכאים ויתרות זכות

* יתרת נכסי חוב הגבוהה ביותר במשך השנה של בעלי עניין הסתכמה לסך של כ-865 מיליוני ש"ח (בשנת 2019 סך של כ-956 מיליוני ש"ח)

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ד. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	החברה האם
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

25 6

3 -

10 -

- -

3 -

137 -

58 85

- 12

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

פרמיות שהורווחו ברוטו

הכנסות מדמי ניהול

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	החברה האם
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

14 6

4 -

40 -

- -

6 -

234 -

**54 116

- 15

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

פרמיות שהורווחו ברוטו

הכנסות מדמי ניהול

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	החברה האם
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

12 5

6 -

65 -

- -

7 -

243 -

57 110

- 15

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

פרמיות שהורווחו ברוטו

הכנסות מדמי ניהול

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

*נושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על ידי הקבוצה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל. ככל שעסקאות אלו נכללות בגדר "עסקאות זניחות" לא מובא לגביהן פירוט בדוחות הכספיים

** הצגה מחדש לא מהותית של מספרי השוואה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. התקשרויות עם בעלי שליטה ונושאי משרה

1. התקשרות עם אדריכל

החברה התקשרה בחודש ינואר 2011 בהסכם (אשר תוקן בינואר 2016, בדצמבר 2017, בדצמבר 2018 ובדצמבר 2019) לקבלת שירותי אדריכלות מאת מר מיקי קורנהויזר, שהינו אחיה של אשתו של מר יאיר המבורגר, בעל השליטה ויו"ר דירקטוריון החברה ("ההסכם" /או "ההתקשרות"). במסגרת ההסכם, מעניק מר קורנהויזר שירותי אדריכלות שוטפים לחברה ולחברות בנות שלה בפרויקטים שונים של החברה. ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה אישרו תיקון להסכם, לפיו תקופת ההתקשרות בהסכם תוארך עד ליום 31 בדצמבר 2021, והתמורה החודשית בגין שירותי האדריכלות תישאר בסך של 28,000 ש"ח

2. מענק בגין שנת 2020 לנושאי משרה

בחודש אפריל 2021, יובאו לאישור ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים, מענקים לנושאי המשרה בחברה ובחברות הבנות שלה אשר נכללים בתוכנית התגמול. המענקים הכלולים בדוח זה, חושבו על בסיס נתונים בפועל וכן על בסיס אומדנים, המתייחסים בעיקר לנתונים השוואתיים לתוצאות הפעילות של חברות ביטוח אחרות הנכללות בקבוצת ההשוואה. התחשיב הסופי למענקים וכן אישורם, יבוצע עד תום אפריל 2021.

3. מענק בגין שנת 2019 לנושאי משרה

בחודש אפריל 2020, אישר דירקטוריון החברה, לאחר שנתקבל אישור ועדת התגמול של החברה, מענקים לנושאי המשרה בחברה ולבעלי התפקיד הנכללים בתוכנית התגמול. המענקים חושבו על בסיס נתונים בפועל וכן על בסיס אומדנים, המתייחסים בעיקר לנתונים השוואתיים לתוצאות הפעילות של חברות ביטוח אחרות הנכללות בקבוצת ההשוואה.

4. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בהראל השקעות וביתר חברות בקבוצת הראל המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברות האמורות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בקבוצת הראל הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 בנובמבר 2020, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 176 מיליוני דולר ארה"ב. עלות הפרמיה השנתית בגין הכיסוי כאמור וגובה ההשתתפות העצמית הינם בהתאם לתנאי השוק, ונקבעו בהתאם להצעות שקיבלה החברה ממבטחי משנה. העלות כאמור אינה מהותית לחברה.

5. התחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים

ביום 29 בינואר 2012 וביום 30 בינואר 2012 אישרו ועדת הביקורת של החברה וכן דירקטוריון החברה, בהתאמה, מתן כתבי שיפוי מתוקנים לנושאי משרה ודירקטורים בחברה, לרבות דירקטורים שהינם בעלי השליטה בחברה. ביום 5 במרץ 2012 אישרה האסיפה הכללית מתן כתבי השיפוי המתוקנים לדירקטורים ונושאי משרה בחברה, לרבות לבעלי השליטה. כתבי השיפוי המתוקנים, הינם ללא שינוי בגבול האחריות של החברה, אך כוללים אפשרות שיפוי בהתאם לשיפוי המותר, לפי חוק סמכויות אכיפה מנהלית. כתבי השיפוי יינתנו לנושאי משרה בחברה המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברה מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם). יובהר, כי ההחלטה לאישור כתבי השיפוי המתוקנים, אינה מבטלת את כתבי השיפוי הקיימים, אלא רק באה להוסיף להם.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. התקשרויות עם בעלי שליטה ונושאי משרה (המשך)

6. התקשרות בהסכם עם נכדו של בעל השליטה בחברה

בהתאם לאישורים של ועדת התגמול ודירקטוריון הראל השקעות מחודש מאי 2019, הועסק מר עידן טמיר, נכדו של מר יאיר המבורגר, שהינו מבעלי השליטה בחברה ומכהן כיו"ר דירקטוריון החברה, כאנליסט בהראל פיננסים, בשכר חודשי של 8,500 ש"ח.

בהתאם להוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות ההקלות"), בחודש אוגוסט 2020, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, התקשרות בין החברה לבין מר עידן טמיר, לפיה מועסק מר טמיר בתפקיד מנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל של החברה החל מיום 1 בספטמבר 2020.

במסגרת מעבר לתפקידו החדש כמנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל, מר טמיר זכאי למשכורת חודשית בסך של 10,250 ש"ח בתוספת החזר עבור נסיעות ותנאים סוציאליים נוספים כמקובל לעובדים בדרג זה בקבוצת הראל (יודגש כי ביתר תנאי ההעסקה לא חל כל שינוי).

במסגרת אישור ההתקשרות, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון כי ההתקשרות עומדת בהוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות ההקלות שכן השכר החודשי המשולם למר טמיר, אינו עולה על השכר החודשי הממוצע במשק, והוא סביר בהתחשב בהיקף ההעסקה, באופי התפקיד ובכישורי מר טמיר לביצוע התפקיד.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ו. עסקאות נוספות

1. הסכמים למתן שירותים

א. על-פי הסכם בין החברה האם לחלק מהחברות המוחזקות שלה, זכאית החברה האם לקבל דמי ניהול בשיעור של 0.5% מהפרמיה שגובות חברות הביטוח, דמי ניהול בשיעור של 3% מדמי הניהול שגובות החברות המנהלות של קופות הגמל ודמי ניהול בשיעור של 0.5% מדמי הגמולים שמתקבלים אצל החברות המנהלות של קרנות הפנסיה בקרנות הפנסיה המקיפות שבניהולן, וזאת בתמורה לשירותי ניהול וייעוץ שמעניקה החברה האם לחברות כאמור בתחומי שיווק, פיננסים, תכנון עסקי, השתתפות בדירקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית. בהתאם לתנאי ההסכם, דמי הניהול בשיעור שנתי של 0.5% מדמי הגמולים השנתיים לא משולמים בגין דמי גמולים שיתקבלו מצה"ל. במסגרת אישור ההתקשרות כאמור, נקבעה לדמי הניהול שמשלמת הראל פנסיה להראל השקעות, תקרה בסך של 50 מיליוני ש"ח לשנה.

ב. בחודש אפריל 2013 התקשרה החברה בהסכם עם בססח, לפיו מעניקה החברה לבססח שירותים שונים ובכללם ייעוץ משפטי, שירותי back office, ניהול סיכונים, קשרי לקוחות ועוד. עבור שירותים אלו התחייבה בססח לשלם לחברה סך של 80,000 ש"ח לחודש. ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים, כאשר לכל צד יש זכות לבטל את ההסכם בהודעה מראש בת 90 יום. בחודש אוגוסט 2016 אושרה תוספת להסכם זה כך שיכלול גם שירותי לוגיסטיקה, הכוללים בעיקר שירותים כגון: דואר, טיפול ברכבים, ליסינג וטלפוניה בגינם ישולמו לחברה 8,000 ש"ח נוספים לחודש. בחודש ינואר 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם במסגרתה הוארך תוקפו של ההסכם לחמש שנים נוספות ונקבע כי: (1) החל מחודש נובמבר 2018 השירותים שיוענקו לבססח ע"י החברה לא יכללו עריכת פרוטוקולים, תיאום ישיבות דירקטוריון וועדותיו והפצת חומרי רקע לישיבות אלו; (2) התמורה החודשית הכוללת שתשולם על ידי בססח להראל עבור כלל השירותים המוענקים על ידה במסגרת ההסכם תהיה 80,000 ש"ח. בחודש מרץ 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם, במסגרתה הוקצו לבססח על ידי החברה 75% משרה לניהול סיכונים. בהמשך לאמור, התמורה החודשית שתשולם על ידי בססח לחברה עבור כלל השירותים שיוענקו לה עודכנה לסך של 91,000 ש"ח

ג. ביום 23 במרץ 2016 אישר דירקטוריון החברה התקשרות עם הראל פיננסים ובססח שהן חברות אחיות של החברה, לפיה תתקשר החברה עם בססח והראל פיננסים בהסכמי שכר דירה להשכרת שטחי משרד וחניית בבית המ.א.ה, נכס הנמצא בבעלות החברה.

ד. התקשרות למתן שירות סילוק תביעות

הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%), וזאת לאור ידע וניסיון ייחודיים שיש לחברה זו בניהול וטיפול בתביעות בתחום הרשלנות הרפואית. החל מחודש דצמבר 2015, יישוב חלק מתביעות האחריות המקצועית הרפואית בגין שנות חיתום מסוימות, נעשה על ידי חברה משותפת בבעלות הראל (5%) ומבטחי המשנה Munich Re (75%) ו-Swiss Re (20%).

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ו. עסקאות נוספות (המשך)

1. הסכמים למתן שירותים (המשך)

ה. התקשרות בין החברה לדקלה סוכנות לביטוח למתן שירותים

החל מיום 1 בינואר 2016, מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה לתוך החברה. החל מאותו מועד, חדלה דקלה מלהיות מבטח, שינתה את שמה לשם דקלה סוכנות לביטוח בע"מ והיא פועלת בהתאם לרשיון סוכנות ביטוח.

החברה התקשרה עם דקלה, בהסכם לפיו מעניקה דקלה שירותים לחברה. בהתאם להסכם ונכון למועד הדוח דקלה מעניקה לחברה את השירותים הבאים: (א) שירותי יישוב תביעות קולקטיב עובדי וגימלאי קופת חולים; (ב) שירותי צירוף מבוטחים לתוכנית סיעודי מושלם. ההתקשרות אושרה על-ידי ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה. בגין שירותים אלה משלמת החברה לדקלה את עלות השירות לדקלה בתוספת מרווח. הסכם זה מוארך מאליו לתקופות נוספות בנות 24 חודשים בכל פעם, אלא אם הודיע מי מהצדדים על אי חידוש או הפסקת ההסכם בהודעה מראש ובכתב.

2. הסכם ביטוח משנה עם Interasco

החברה התקשרה בהסכם למתן ביטוח משנה יחסי לחברה האחות Interasco לשנים 2009 עד 2012, לגבי פעילותה של Interasco בתחום ביטוח בריאות פרט. שיעור ביטוח המשנה היחסי הינו 50%. פרמיות ביטוח המשנה שקיבלה החברה מ-Interasco מכח ההסכם האמור בשנת 2020 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-3.7 מיליוני ש"ח, בשנת 2019 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-4.1 מיליוני ש"ח ובשנת 2018 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-4.4 מיליוני ש"ח.

3. השקעה והתקשרות עם מנכ"ל החברה ב"המצפן- שותפים לדרך בע"מ" (להלן: "המצפן")

בחודש פברואר 2021 החליט דירקטוריון המצפן, חברה בת של הראל השקעות, על הגדלת ההון העצמי של המצפן בסך כולל של 36 מיליוני ש"ח על מנת לשמור על דרישות הלימות ההון נוכח תיק האשראי הצפוי של המצפן עד לסוף שנת 2021. לפיכך, ובהתאם להוראות הסכם המייסדים של המצפן, הזרימה הראל השקעות להמצפן את חלקה בסכום זה העומד על סך של 25.2 מיליוני ש"ח. בנוסף, ובהתאם להוראות הסכם המייסדים על הראל השקעות להעמיד לבעלי המניות האחרים של המצפן, שותפות אלון ומר מישל סיבוני את חלקם היחסי בסכום הנדרש לצורך הגדלת ההון, כהלוואות Non-recourse בסך של 7.2 מיליוני ש"ח ו-3.6 מיליוני ש"ח, בהתאמה. זאת, בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם המייסדים ביחס להלוואות אלו. על פי חוות דעת כלכלית חיצונית שקיבלה הראל השקעות, הלוואת ה-Non-recourse שיקבל מר מישל סיבוני מהווה הטבה אל מול הלוואה רגילה בתנאים דומים ללא מרכיב ה-Non-recourse. שוויה של ההטבה למר מישל סיבוני מצוי בטווח שבין 42,301 ש"ח לבין 129,969 ש"ח. הראל השקעות העריכה את שווי ההטבה בכ-85 אלפי ש"ח. מר מישל סיבוני יישא בעלותה של הטבה זו, באופן שמלוא עלותה יופחת מעלות שכרו הכוללת של מר מישל סיבוני. יובהר, כי ההלוואה למר מישל סיבוני, המכהן כמנכ"ל החברה ומנכ"ל הראל השקעות, אושרה ע"י ועדות התגמול, ועדות הביקורת והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות.

בחודש דצמבר 2019 התקשרה המצפן החברה בהסכם לקבלת מסגרת אשראי בסך 150 מיליוני ש"ח לצורך העמדת אשראי ללקוחותיה, בחודש ספטמבר 2020 הוגדלה מסגרת האשראי ב-100 מיליוני ש"ח נוספים. נכון ליום החתימה על דוחות כספיים אלו, מסגרת האשראי בסך 250 מיליוני ש"ח נוצלה במלואה ע"י המצפן. כבטוחה להעמדת מסגרת אשראי זו חתמה הראל השקעות על כתב התחייבות להשקיע בהון המצפן את הסכומים הנדרשים מעת לעת על מנת שההון העצמי של המצפן לא יפחת בכל עת מ-15% מסך המאזן של המצפן. נכון ליום 31 בדצמבר 2020 יתרת האשראי שהעמידה החברה להמצפן הסתכמה לסך של כ-189 מיליוני ש"ח ונכון ליום החתימה על דוחות כספיים אלו, מסגרת האשראי בסך 250 מיליוני ש"ח נוצלה במלואה ע"י המצפן.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, בין היתר, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחוזה הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים ובכלל זה טענות ביחס לאופן השקעת כספי מבוטחים ועמיתים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות, במסגרת הליכים משפטיים שונים, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיוטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהן, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדיון, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו. לחברה תכנית אכיפה במסגרתה היא פועלת לבדיקת עמידה בהוראות רגולטוריות ותיקון ליקויים ככל שמתגלים כאלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם הממונה חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב. סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרוייקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר הטיפול בהם נמשך וימשך באופן שוטף גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרוייקט. בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיוב שבוצעו במסגרת הפרוייקט.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לרשות שוק ההון, ביטוח וחסכון ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדיון. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון בתלונות אלה, אם וככל שתינתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רוחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. בנוסף, לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישמת רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון מקיימת מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלולה רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים באופן שעלול להטיל חבויות כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת הביקורות שעורכת רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בתחומי ביטוח בריאות ותאונות אישיות, ביטוח סיעודי, ביטוח כללי, שירות לקוחות, יישוב תביעות ואקטואריה.

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושט עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור לא תשולם על ידי החברה שבבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב מצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

בקשר עם מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הנה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תכנית השב"ן ושל התכנית הסיעודית לחברי הקופה, חתמה הראל ביטוח על כתב שיפוי, במסגרתו התחייבה לשפות את שירותי בריאות כללית בגין נזקים שיגרמו לכללית, אם וככל שייגרמו, כתוצאה מפיצול הפעילות, בתנאים המפורטים בכתב השיפוי.

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות בקבוצה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחנה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלות חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 34, 35, 36, 39, 44, 45, 46 ו-47 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכוי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאויות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריך הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ- 2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ- 307 מיליוני ש"ח כנגד החברה הראל ביטוח. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דיוני בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי הראל ביטוח גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראות בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש הממונה את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד. בחודש דצמבר 2016 הוגשה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בעקבות החלטת בית המשפט העליון מחודש ינואר 2017 השיבו המשיבים לבקשה למתן רשות ערעור על ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית והבקשה נשמעה בפני הרכב. בחודש אפריל 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשה לעיכוב ביצוע שהגישו הנתבעות וקבע כי הדיון בערכאה הדיונית יעוכב עד להכרעה בבקשת רשות ערעור ובערעור. ביום 31 במאי 2018 קיבל בית המשפט העליון את בקשת רשות הערעור, דן בה כבערעור וקיבל אותו תוך ביטול פסק דינו של בית המשפט המחוזי ודחיית בקשת אישור התובענה כייצוגית. ביום 26 ביוני 2018 הומצאה לחברה בקשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין, אשר הגישו התובעים לבית המשפט העליון. בהחלטתו מיום 2 ביולי 2019 הורה בית המשפט העליון על קיום דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב של שבעה שופטים. בחודש נובמבר 2019 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בהליך ובחודש פברואר 2020 הגיש את עמדתו לפיה, הוא תומך בקביעות פסק הדין ובמגמה המשתקפת בו לחיזוק המשקל שיש ליתן לעמדתו המקצועית של המאסדר בפרשנות הנחיותיו וכי אין לשיטתו מקום להתערב בהכרעה שנקבעה בפסק הדין נשוא ההליך באשר לאימוץ עמדתה הפרשנית של רשות שוק ההון. בחודש יולי 2020 התקיים דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב של שבעה שופטים.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

2. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. הנזק הכולל לכלל חברי הקבוצה, הנתבע במצטבר מכל הנתבעות, מסתכם להערכת המבקשים בסכום של כ- 225 מיליוני ש"ח לתקופה של 10 שנים (התובעים לא ייחסו סכום ספציפי לכל אחת מהנתבעות בנפרד). סכום התביעה האישית של התובעים מהחברה הינו בסך של 80 ש"ח. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכלל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיות הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד החברה אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי החברה תתרום 60% מסכום ההחזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו- 80% מסכום ההחזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש מרץ 2017 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו וכי הוא מבקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק ובחינתה. בחודש יוני 2017 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסכם הפשרה. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ביחס לחברה ולפיה הסכם הפשרה הוא ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. בחודש דצמבר 2020 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדה ראשונית בנוגע לדו"ח הבודק, הכוללת מספר הערות, ובהן, בין היתר, התייחסות למנגנון הפיצוי הפרטני וסוגיית איתור מבוטחים וכן בקשה להגיש את עמדתו הסופית לאחר שיתקבלו דוחות הבודק ביחס לכל המשיבות בהליך.

3. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקרוי "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות הממונה הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור הממונה כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנזק הנוטען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד החברה, בהתאם לחלקה בשוק בכ- 386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה שהוצע, התחייבו הנתבעות להשיב לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של החברה בסכום האמור שווה לארבעה-עשר מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות התחייבה להפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. כן הסכימו הנתבעות לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואישר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חסכון שנערכו בין השנים 2003-1992, אשר החסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה. בחודש מאי 2017, הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה במסגרתה נדחה הסדר הפשרה ואושרה באופן חלקי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש ספטמבר 2018 הוגשה תשובת היועץ המשפטי לממשלה לבקשת רשות הערעור, לפיה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה הינה כי צדק בית המשפט המחוזי מרכז בהחלטתו שלא לאשר את הסדר הפשרה ולאשר באופן חלקי את הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש פברואר 2019 נמחקה בקשת רשות הערעור, לאחר שהנתבעות קיבלו את המלצת בית המשפט העליון למשיכת בקשת רשות הערעור תוך שמירת מלוא טענותיהן וזכויותיהן. הצדדים מנהלים הליך גישור.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

4. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה ונגד ארגון נכי צה"ל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסה קבוצתית לביטוח חיים לחברי ארגון נכי צה"ל קיים, כביכול, כיסוי ביטוחי כאשר מקרה הביטוח מתרחש במהלך השנה שבין הגיע המבוטח לגיל 75 ועד הגיעו לגיל 76, בעוד שהחברה מעניקה כיסוי למקרי ביטוח שמתרחשים עד הגיע המבוטח לגיל 75 בלבד. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה, מסתכם להערכת התובעת בסכום של כ- 46 מיליוני ש"ח. ביום 5 ביוני 2014 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה הינה כל המוטבים של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2006 ועד 2012, לאחר שמלאו להם 75 שנים ובטרם מלאו להם 76 שנים, אשר אירע להם מקרה ביטוח לאחר הגיעם לגיל 75 ובטרם מלאו להם 76 שנים ואשר לא קיבלו את תגמולי הביטוח מהראל ביטוח. ביום 6 ביולי 2014 הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. בחודש נובמבר 2014 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בבית המשפט המחוזי בתל אביב עד למתן החלטה אחרת. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש דצמבר 2015 את בקשת הערעור. לפיכך, הופסק עיכובם של ההליכים בבית המשפט המחוזי. בהחלטתו מיום 20 במרץ 2016 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על הרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מוטביהם של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2013 עד 2016. בית המשפט הורה על קבלת עמדת הממונה במחלוקת נשוא התובענה. בחודש ספטמבר 2018 התקבלה עמדת הממונה, לפיה מאחר ומדובר במחלוקת הנוגעת לפרשנות מסמכי הפוליסה, רשות שוק ההון לא רואה לנכון להביע עמדתה בעניין. בפסק דינו מיום 13 בדצמבר 2020 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על דחיית התביעה (להלן: "פסק הדין"). בחודש ינואר 2021 הגישה המבקשת בבקשת האישור ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון.

5. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, את גמלת הביטוח הסייעודי החודשית, למבוטחים בפוליסה הקבוצתית של הסתדרות המורים בישראל (להלן: "הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בנוסף נטען, כי החברה משלמת, כביכול, את גמלת הסייעוד ללא הצמדה למדד הבסיס המופיע בפוליסה אלא על פי מדד הבסיס שפורסם חודשיים מאוחר יותר, וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מציינת בבקשה את סכום הנזק הכולל הנטען על ידה לגבי כלל חברי הקבוצה. בחודש דצמבר 2018 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי ישולמו למבוטחים בפוליסה הפרשי מדד בגין תגמולי סיעוד שחושבו שלא על פי מדד הבסיס הקבוע בפוליסה, וכן כי ישולמו הפרשי מדד בגין תגמולי סיעוד שחושבו שלא על פי המדד הידוע במועד התשלום בפוליסות שנקבע בהן, כי התשלום יהיה צמוד למדד הידוע במועד התשלום. כמו כן נקבעו הוראות לעניין אופן ביצוע תשלומים בעתיד לחברי הקבוצה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש יולי 2019 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו, וכן הערות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה וכן ביקש להגיש עמדה נוספת לאחר קבלת חוות דעת הבודק וביחינתה. בחודש אוגוסט 2020 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש אוקטובר 2020 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה אין לו הערות להסכם הפשרה המתוקן וכי הוא מותיר את ההכרעה לשיקול דעת בית המשפט.

6. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה כי החברה נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרישה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ- 168 מיליוני ש"ח לכ- 807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהולה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח ("החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי החברה אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ- 120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת רשות הערעור. ביום 28 בפברואר 2021 ניתן פסק דין חלקי בתובענה ("פסק הדין החלקי"), המאמץ את הקביעה בהחלטת האישור לפיה התובענה הייצוגית מתקבלת. הגדרת הקבוצה על פי פסק הדין החלקי הינה כל זכאי (מבוטח, מוטב או צד שלישי) אשר במהלך התקופה שתחילתה שלוש שנים קודם להגשת התובענה וסיומה ביום מתן פסק הדין החלקי, קיבל מהחברה, שלא על פי פסק דין בעניינו, תגמולי ביטוח מבלי שצורפה להם ריבית כדין. כמו כן, קבע בית המשפט כי לצורך מימוש פסק הדין, קביעת אופן ההשבה לחברי הקבוצה וחישוב ההשבה ימונה מומחה וכן קבע, כי תשולמנה הוצאות לתובעים המייצגים ושכר טרחה לבאי כוחם.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

7. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם (להלן: "הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין (להלן: "העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין (להלן: "העילה השנייה"). הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם לסכום של כ- 21.5 מיליוני ש"ח (סך של כ- 19 מיליוני ש"ח ביחס לעילה הראשונה וסך של כ- 2.5 מיליוני ש"ח ביחס לעילה השנייה).
8. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי החברה משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חיונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי החברה אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם לסכום של כ- 381 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית (להלן: "ההחלטה"). הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל המבוטחים בפוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים המנוהלות בחברה, אשר במסגרתן תגמולי הביטוח משולמים על יסוד נוסחת Rm. ביום 17 ביולי 2019 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. ביום 22 ביולי 2019 הומצא לחברה ערעור לבית המשפט העליון, אשר הוגש על-ידי המבקש בבקשת האישור, על חלקה של ההחלטה במסגרתה החליט בית המשפט המחוזי שלא לאשר את ניהול התביעה כייצוגית בעילת הטעיה וכן על כך שלא כלל במסגרת הגדרת הקבוצה בתובענה הייצוגית גם מבוטחי עבר לרבות מוטבים ויורשים של מבוטחים בפוליסות הביטוח לגביהן אושרה התביעה כייצוגית. בחודש אוקטובר 2019 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בפני בית המשפט המחוזי עד להודעה אחרת.
9. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בהתאם להוראות פוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סיעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה") דקלה אינה משלמת למבוטחים, המצויים במצב סיעודי, תגמולי ביטוח בגין הימים בהם היו מאושפזים בבית חולים כללי או שיקומי וכי ימים אלו אינם נכללים במניין הימים לחישוב תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הממונה ולהוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת התובעת, לסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקות נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש ינואר 2016 הוגשה עמדת הממונה במסגרתה הובהר כי אין בהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה משום הפרה של הוראות רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון וכי הפוליסה מושהה הבקשה אושרה באופן פרטני על ידי רשות שוק ההון, הביטוח והחסכון. בחודש דצמבר 2018 דחה בית המשפט את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית בטענה כי אי תשלום תגמולי הביטוח בגין תקופת האשפוז עומדת בניגוד להוראות הממונה, אך אישר את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת חוזר ביטוח שעניינו גילוי נאות למבוטח בעת ההצטרפות לפוליסות לביטוח בריאות. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל מבוטחי דקלה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי לאחר יום 1 באוקטובר 2001, אשר קמה להם זכות תביעה לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 29 במאי 2011 ועד ליום 29 במאי 2014 ואשר בטופס הגילוי הנאות שצורף לפוליסה שרכשו אין ציון/הפניה לסעיף הקובע כי מועד קרות מקרה הביטוח הוא המועד שבו נכנס המבוטח לראשונה למצב מזכה, או המועד שבו שוחרר המבוטח מאשפוז בבית חולים כללי או שיקומי, לפי המאוחר מבניהם. בחודש מאי 2019 הגישה דקלה לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש יוני 2019 הוגש על-ידי המבקשת בבקשת האישור ערעור לבית המשפט העליון על החלטתו של בית המשפט המחוזי שלא לאשר את ניהול התביעה כייצוגית בעילת תביעה לפיה אי תשלום תגמולי הביטוח בגין תקופת האשפוז עומד בניגוד להוראות הממונה וכן על כך שלא הכריע, לטענת המבקשת, בעילת תביעה נטענת נוספת של הפרת חוזה.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

10. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה וסטנדרד ביטוחים בע"מ וכן נגד חברת ביטוח נוספת וסוכנות ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם מחזיקי כרטיסי אשראי של ישראלכרט וכאל מתקשרים למוקד המכירות של חברות הביטוח הנתבעות, על מנת להפעיל פוליסה לביטוח נסיעות לחו"ל, אותה הם זכאים לקבל ללא עלות (להלן: "הפוליסה הבסיסית"), הנתבעות משווקות להן, כביכול, "הרחבות" או "תוספות" לפוליסה הבסיסית, כאשר למעשה, נמכרות להם, כביכול, פוליסות מדף מלאות המקנות כיסוי מן השקל הראשון וכוללות כיסויים חופפים לכיסויים הכלולים בפוליסה הבסיסית. זאת, בעלות מלאה וללא הפחתת שוויה של הפוליסה הבסיסית. בכך, לטענת התובעים, בין היתר, מטעות הנתבעות, לכאורה, את המבוטחים, מפרות את חובות הגילוי, פועלות בניגוד להוראות הדין ועושות עושר ולא במשפט. בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג מסתכם, להערכת התובעים, לסכום כולל של כ- 270 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2018 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי החברה תעמיד לרשות חברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, כמות מוגדרת של ימי ביטוח נסיעות לחו"ל ללא תשלום, אשר יהיו ניתנים לניצול בהתאם להוראות הסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש נובמבר 2019 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית וכי יש להורות על תיקונו בהתאם להערותיו. בחודש אפריל 2020 ניתנה על ידי בית המשפט החלטה בבקשה לאישור הסכם הפשרה, לפיה, בעת הזו, לאור חוסר הודאות הקיים וסגירת שמי רוב מדינות העולם, לא ניתן לומר, כי זו הדרך ההוגנת להכרעה במחלוקת, בשלב זה, מבחינתם של חברי הקבוצה. זאת, מבלי לשלול את ההסדר כשלעצמו כראוי, הוגן וסביר מבחינת חברי הקבוצה.

11. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת בירור תביעת סיעודי כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטרואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. בחודש אפריל 2020 אישר בית המשפט המחוזי במחוז מרכז את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה, נגד דקלה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות, בעילה של הפרת חוזה הביטוח הסיעודי שהביאה לאי תשלום תגמולי ביטוח סיעודי או לתשלום תגמולי ביטוח סיעודי בחסר, עקב אי הכרה במבוטחים כזכאים לניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים". הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל מי שהיה מבוטח בביטוח סיעודי, שנמכר על ידי אחת מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית, וסבל מאובדן יכולתו העצמאית לשלוט על פעולת המעיים או פעולת השתן, כתוצאה משילוב של פגם בשליטה בסוגריי שאינו עולה לכדי אובדן שליטה אורגני עם מצב תפקודי ירוד, ועל אף האמור לא קיבל מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית (לפי העניין) ניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים" במסגרת בחינת תביעתו לקבלת תגמולי ביטוח סיעודי, באופן שהביא לפגיעה בזכויותיו לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 8 בספטמבר 2012 לבין מועד אישור ניהול התובענה כייצוגית. הצדדים מנהלים הליך גישור.

12. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי עמדתה של החברה הינה שפוליסת ביטוח מקיף לכלי רכב מסוג מונית אינה מכסה ירידת ערך, לרבות ירידת ערך הנגרמת כתוצאה ממקרה ביטוח, זאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי בכך מפרה החברה את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, ומפרה את החובות המוגברות החלות עליה כחברת ביטוח ובכלל זה מטעה את לקוחותיה. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 10 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובע לתיקון הגדרת הקבוצה כך שתכלול מבוטחים שרכשו פוליסה לכלי רכב כבד או מסחרי מעל 3.5 טון (לרבות מוניות) ולא רק מבוטחים שרכשו פוליסת ביטוח לרכב מסוג מונית. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור הסכם פשרה בבקשה ובתובענה. במסגרת הסכם הפשרה, הוסכם, בין היתר, כי החברה תשלם למבוטחים הזכאים לתשלום, כהגדרתם בהסכם הפשרה, פיצוי המחושב על פי המנגנון הקבוע בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

13. בחודש מרץ 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, למוטבים של מבוטחים בביטוח חיים, כספים מכוח פוליסות ביטוח החיים, כשהם צמודים, החל מן המועד בו נודע לה על פטירתו של המבוטח, למדד המחירים לצרכן ולא למדד ההשקעות הרלבנטי למסלול ההשקעה שבחר המבוטח. בכך, טוענת התובעת, מפרה החברה את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, מפרה חובה חקוקה ומפרה את חובת הגילוי היזום. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של 33,729 ש"ח. התובעת אינה מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו בעשרות מיליוני שקלים. בחודש פברואר 2017 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש מאי 2017 הגיש הממונה את עמדתו, לפיה כספי חסכון פנסיוני המשולמים למוטבים בעקבות מוות בתקופת העבודה אינם תגמולי ביטוח ולא חל עליהם סעיף 28 לחוק חוזה הביטוח ועל החברה להצמיד מעתה ואילך את כספי החסכון הפנסיוני למדד ההשקעות גם בתקופה שלאחר מות מבוטח ועד להעברת הכספים למוטבים. עוד ציין הממונה כי לשיטתו לא מתקיימת במקרה דנן עילת עשיית עושר ולא במשפט. בחודש נובמבר 2019 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי החברה תשלם לחברי הקבוצה שהוגדרו בהסכם הפשרה פיצוי בשיעור שנקבע בהסכם הפשרה בגין נזק נטען שעניינו ההפרש בין סך כספי החסכון אילו היו צמודים למדד ההשקעה אליו הוצמדו הכספים טרם פטירת המבוטח בניכוי דמי ניהול, לבין הסך ששולם בפועל, וכן כי החל מהמועד שנקבע בהסכם הפשרה תנהל החברה את כספי החסכון בפוליסות של חברי הקבוצה שהוגדרו בהסכם הפשרה, גם לאחר פטירת המבוטח, במסגרת מסלול ההשקעה שבו נוהלו טרם פטירתו. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. בחודש ינואר 2021 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה, אך העיר בנוגע למספר נושאים ובהם, בין היתר, כי יש למנות לדידו בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו.

14. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, מבעלי פוליסת החסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבות. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבוטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 27.8 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה שלא כדין של הוצאות ניהול השקעות. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל בעלי פוליסת הראל מגוון השקעות אישי של הראל ביטוח בהווה ובשבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה. בחודש ספטמבר 2019 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש נובמבר 2019 קבע בית המשפט העליון כי הבקשה למתן רשות ערעור מצריכה תשובה וכן הורה ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בכתב בבקשה. בחודש אוגוסט 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בבקשת רשות הערעור והגיש את עמדתו בבקשת רשות הערעור, לפיה יש לתת למבקשות רשות ערעור, לקבל את בקשת רשות הערעור והערעור גופו, לבטל את ההחלטה המאשרת את ניהולה של התביעה כייצוגית ולהורות על דחיית בקשת האישור.

15. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים, ואו מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כיסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופת החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוחי. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבוטחיהן ועושות עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד החברה, מסתכם לסכום של כ- 2.2 מיליארד ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות לסכום של כ- 4.45 מיליארד ש"ח. בחודש אוקטובר 2020 דחה בית המשפט המחוזי בתל אביב את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש נובמבר 2020 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגישו המבקשים בבקשת האישור לבית המשפט העליון. בחודש דצמבר 2020 הוגש ערעור שכנגד על ידי החברה ביחס לאי פסיקת הוצאות לטובתה בפסק הדין שניתן על ידי בית המשפט המחוזי.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

16. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה, שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, החברה מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד החברה, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים. בחודש יולי 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובעת לתקן את בקשת האישור כך שתתייחס גם לטענה לפיה החברה לא הציגה, לכאורה, בפני מבוטחיה טרם מועד הצטרפותם את הפרמיה שתשולם על ידם החל מגיל 65 על אף שהיא מחויבת לעשות כן על פי חוזר הממונה. בחודש אוגוסט 2017 הוגשה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית. עניינה של הבקשה המתוקנת בטענה כי החברה לא הציגה, לכאורה, למבוטחיה בפוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה את הפרמיה שתשולם על ידם מגיל 65 ואילך טרם הצטרפותם לביטוח במסגרת טופס ההצטרפות ו/או במסמך התנאים הכלליים. בחודש מרץ 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקת מושא בקשת האישור. בחודש נובמבר 2019 התקבלה עמדת הממונה לפיה, הוראות חוזר 2001/9 'גילוי נאות למבוטח בעת ההצטרפות לפוליסות לביטוח בריאות (להלן: "החוזר") של הרשות כמו גם הוראות הדין, מחייבות מבטח להציג למועמד לביטוח את אופן השתנות הפרמיה במעמד רכישת הביטוח, אך אין בנוסח החוזר התייחסות לשאלה איך יש למלא חובה זו טרם ההצטרפות והאם הדרך היחידה למלא אותה היא דווקא בכתב. בחודש דצמבר 2020 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.
17. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 30.1 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2018 הוחלט לאחד את הדיון יחד עם בקשות נוספות לאישור תובענה ייצוגית תלויות ועומדות שעניינן הוצאות ישירות בקופות גמל וקרנות השתלמות. בחודש פברואר 2018 קבע בית הדין כי יש לקבל את עמדת הממונה ביחס להליך. בחודש מאי 2018 הוגשה לבית הדין עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות ולפיה גופים מוסדיים רשאים לגבות הוצאות ישירות מאת העמיתים או המבוטחים, גם אם הדבר אינו מצוין באופן מפורש בתקנון הגוף המוסדי, ובלבד שהדבר נעשה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 ("התקנות"). הממונה העיר במסגרת העמדה כי היא רלבנטית, בשינויים המחייבים, גם לחברות ביטוח המנהלות ביטוחים תלויי תשואה.
18. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה (לא בעצמה ולא באמצעות סוכני הביטוח מטעמה) למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או וותק נהיגה במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את ותק הנהיגה ולקבל החזר פרמיה, וכי כתוצאה מכך משלמים מבוטחיה הנ"ל פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג לכל הפחות בכ- 12.25 מיליוני ש"ח.
19. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 12 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם הנתבעות משלמות סכומים שנפסקו נגדן על ידי רשויות שיפוטיות לאחר המועד שנקבע לפרעונם, הן אינן מוסיפות להם הפרשי הצמדה, ריבית, וריבית צמודה כנדרש, כביכול, על פי הוראות סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אולם הם מעריכים אותו בעשרות מיליוני שקלים. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש מרץ 2021 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות תתקנה את נוסח שטרי הסילוק בהם הן עושות שימוש, ככל שיש בכך צורך, כך שהמועד לתשלום יעמוד על 30 יום ממועד התקיימות התנאים לתשלום, וכן תקבלנה שטרי סילוק בהתאם למנגנון להמצאת שטר סילוק שנקבע בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט. ככל שיאושר הסכם הפשרה, תשלם החברה גמול לתובע הייצוגי ושכר טרחה לבאי כוחו, בסכומים לא מהותיים.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

20. בחודש דצמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שתי חברות ביטוח נוספות, נגד שירותי בריאות כללית ("הכללית"), ונגד מכבי שירותי בריאות ("מכבי") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, לבטח בביטוח סיעודי אנשים המצויים על הספקטרום האוטיסטי, או שקובעות תנאים בלתי סבירים לקבלתם לביטוח, מבלי שהחלטותיהן אלו נסמכות על נתונים סטטיסטיים אקטואריים או רפואיים רלבנטיים לסיכון הביטוחי ומבלי לנמק את החלטותן, כנדרש בחוק. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אולם הם מעריכים אותו בעשרות עד מאות מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש ינואר 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי עמדתו זהה לעמדה אשר הגיש בתיק מקביל ואשר תומכת בטענות החברה.

21. בחודש ינואר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, שלא כדין, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחים, לצדדי ג' ולמוטבים בגין רכיב המע"מ החל על עלות הנזקים במקרים בהם הנזקים לא תוקנו בפועל. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג נגד הראל ביטוח בסך של כ-19 מיליוני ש"ח בגין כל שנה והתקופה בגינה היא מבקשת לתבוע הינה מיום 4 ביוני 2001 ולחילופין החל מ-7 שנים לפני מועד הגשת התביעה הקודמת ו/או 7 שנים לפני מועד הגשתה של בקשה זו. התובענה והבקשה לאישור הינן באותה עילה בגינה הוגשה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמות כנגד הנתבעות, אשר ביום 3 בינואר 2018 נדחה על ידי בית המשפט העליון ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20 בפברואר 2017, במסגרתו נמחקה הבקשה.

22. בחודש אפריל 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, למבוטחים בפוליסות ניתוחים שאינן מקנות פיצוי בשיעור מחצית מההוצאות הנחסכות במקרה שהניתוח מבוצע במימון קופת חולים, אך ניתנה להם על-ידיה התחייבות לתשלום פיצוי כאמור, סכומים הנמוכים בפועל ממחצית ההוצאות שנחסכו לה עקב כך ובכך היא מפרה, כביכול, את התחייבותה כלפיהם. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בלמעלה מ-7 מיליוני ש"ח.

23. בחודש יוני 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות להכיר בניתוח שקיים צורך רפואי לבצעו, כמקרה ביטוח על פי תנאי פוליסות ביטוח הבריאות שלהן, בטענה שמדובר בניתוח מניעתי. התובעת אינה מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג. בחודש ספטמבר 2020 הורה בית המשפט על קבלת עמדת הממונה בסוגיות העולות מבקשת האישור. בחודש פברואר 2021 התקבלה עמדת הממונה, לפיה בהתאם לפרשנות הראויה והמתבקשת של הגדרת המונח "ניתוח" על פי חוזר ביטוח 2004/20 שענינו הגדרות של פרוצדורות רפואיות בביטוח בריאות (להלן "חוזר הניתוחים"), אשר יצא תחת ידו של המפקח על הביטוח, פוליסת ביטוח בריאות פרטית מקנה למבוטח רשת הגנה מפני המחלות הכלולות בפוליסה, הכוללת גם כיסוי ניתוחים אשר ימנעו התפתחותן או התפרצותן של אותן מחלות.

24. בחודש דצמבר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "חברות הביטוח הנתבעות") ונגד ארבעה בנקים (להלן ביחד: "הבנקים הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי חברות הביטוח הנתבעות מפיקות, כביכול, לבעלי מבנים, המשועבדים לצורך הבטחת משכנתא, פוליסות ביטוח מבנה, למרות שבעת הפקתן של הפוליסות, כבר קיימת, בין אם אצל אותה חברת ביטוח ובין אם אצל חברת ביטוח אחרת, פוליסה המבטחת את אותו המבנה ביחס לאותה תקופה. זאת, כביכול, תוך הפרה של הוראות דין מפורשות ותוך הטעייתם של מבוטחים. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, בסך נומינלי כולל של 280 מיליוני ש"ח.

25. בחודש פברואר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דרשה ממבוטחים בפוליסת ביטוח קבוצתית לעובדי חברת חשמל, אשר קיבלו תגמולי ביטוח שלא נוכח מהם מסים במקור, להשיב לה את סכומי הכסף ששולמו על ידיה בגין תשלומי מס אלו. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח. בחודש יולי 2020 הגישה החברה לבית המשפט בקשה לסילוק על הסף של הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית. בחודש ספטמבר 2020 נעתר בית המשפט לבקשת החברה לסלק על הסף את הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית והורה על מחיקת בקשת האישור על הסף. ביום 8 בנובמבר 2020 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגיש התובע לבית המשפט העליון.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

26. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחים בפוליסות ביטוחי חיים המשלבות רכיב ביטוח למקרה מוות ורכיב של חסכון ("ביטוחי מנהלים") תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבותו. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 365.3 מיליוני ש"ח.
27. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם ריבית בגין תגמולי ביטוח למבוטחיהן, החל מתום 30 יום ממועד מסירת התביעה. תובענה ובקשה זו עוסקות באותה עילה בה עוסקת תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמת (להלן: "התביעה הראשונה") אשר אושרה לניהול כתביעה ייצוגית באופן חלקי ביום 30 באוגוסט 2015 (להלן: "החלטת האישור") על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב ואשר מתבררת כעת לגופה (ראו סעיף 7(א)(7) לעיל), אך הן מתייחסות לתקופה שונה מזו שלגביה אושרה התביעה הראשונה והיא הוגשה לטענת המבקשים למען הזהירות ובמקביל לבקשתם להרחיב את הקבוצה המיוצגת במסגרת התביעה הראשונה גם לתקופה שממתן החלטת האישור ועד מועד מתן פסק דין. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד החברה בסכום של כ- 90 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 264.4 מיליוני ש"ח. בחודש יולי 2020 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב הליכים עד למתן פסק דין בתביעה הראשונה.
28. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח רכוש לצידוד מכני הנדסי ("הצידוד"), הנתבעות קובעות, לכאורה, את שווי הצידוד לצורך חישוב פרמיית הביטוח ללא התחשבות בגיל הצידוד ואילו במקרה של אובדן גמור לצידוד הן קובעות, לכאורה, את גובה תגמולי הביטוח לפי השווי האמיתי של הצידוד במועד קרות האירוע הביטוחי, תוך התחשבות בגיל הצידוד. התובעות אינן מכמותות את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הן מבקשות לייצג אולם הן מעריכות אותו במיליוני שקלים.
29. בחודש אוקטובר 2019 הוגשה לבית משפט השלום בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, שעניינה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, תביעות ביטוח בביטוח נסיעות לחו"ל, שעניינן ביטול נסיעה לחו"ל או קיצורה עקב מוות או אשפוז של בן משפחה קרוב, בהתבסס על חריגים בפוליסה שאינם עונים, על פי הנטען, על הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 ואינם נכללים, על פי הנטען, ברשימת הביטוח המועברת על-ידי החברה למבוטחים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכמיליון וחצי שקלים.
30. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה שעניינה בטענה, כי החברה גילתה, כביכול, למבוטחיה אשר רכשו פוליסת ביטוח חיים בפרמיה משתנה מסוג "מגן 1" ו/או פוליסת אובדן כושר עבודה מסוג "הראל לעתיד", במעמד רכישת הביטוח, את הפרמיה אותה ישלמו רק עבור שנים ספורות ולא עבור כל תקופת הביטוח. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אולם הוא מעריך אותה במאות מיליוני שקלים. בחודש אוקטובר 2020 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדין בתובענה שב להתנהל בבית המשפט.
31. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בבאר שבע תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד קרנות השוטרים בישראל בע"מ. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה לא המציאה, כביכול, למבוטחיה בפוליסת ביטוח חיים קבוצתי את פוליסות הביטוח וכי לא גילתה להם, כביכול, אודות שינויים שבוצעו בפוליסה אגב חידושה. התובעים לא מכמתים את הנזק הממוני הנטען לכלל חברי הקבוצות אותן הם מבקשים לייצג אולם מעריכים את הנזק הלא ממוני הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצות בכ- 400 מיליוני ש"ח. בחודש דצמבר 2020 נמחקה על הסף בקשת האישור בהתייחס לקרנות השוטרים והתובענה והבקשה מתנהלות כעת כנגד החברה בלבד.
32. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות וחברת שרותי דרך ("הנתבעות") בטענה, כי הנתבעות מספקות, כביכול, ללקוחותיהן שמשות חלופיות שאינן מקוריות ואינן נושאות תו תקן, וזאת, כביכול, בניגוד להתחייבויותיהן כלפי לקוחותיהן בהסכמים עימם. התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל הנטען עבור כלל חברי הקבוצות אותן הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים כי הוא עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

33. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מסרבת, כביכול, לשפות מבטוחות בפוליסות ביטוח בריאות המקנות למבטוחות זכות לשיפוי עבור הוצאות לבדיקות היריון יותר מפעם אחת בכל היריון. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנתבע עבור כלל חברות הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בסכום של 5.75 מיליוני ש"ח לפחות.
34. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתיים עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי על הנתבעות להשיב למבטוחיהן בביטוחי רכב ודירה חלק מדמי הביטוח אשר, לכאורה, שולמו על ידיהם ביתר, נוכח הפחתה משמעותית, נטענת, בסיכון אותו נטלו על עצמן הנתבעות עת נקבעו על ידיהן דמי הביטוח בפוליסות אלו. זאת, עקב התפרצות מגפת הקורונה והגבלות התנועה והפעילות, אשר הוטלו בעקבותיה, אשר הובילו, על פי הנטען, להפחתת היקף הנסועה ולירידה משמעותית בנזקי גוף ורכוש כתוצאה מכך. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד החברה בסכום של כ- 95 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 886 מיליוני ש"ח. בחודש פברואר 2021 הורה בית המשפט על סילוק הבקשה בעניין ביטוחי הרכב ביחס לחברה ויתר המשיבות (פרט לחברת ביטוח אחת), וכי הבקשה תמשיך להתברר בעניין פוליסות ביטוח דירות. בית המשפט הורה כי על התובעים לשקול המשך צעדיהם ביחס לאופן ניהול בקשת האישור, לאור ההחלטה.
35. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד אחת עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן משיבות למבטוחיהן בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליו חשופות הנתבעות החל מחודש מרץ 2020, לאור צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתת היקף הנסועה בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד החברה בסכום של כ- 130 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 1.2 מיליארד ש"ח. בחודש יוני 2020 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב.
36. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שש חברות ביטוח נוספות ונגד התאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפול") (להלן ביחד: "הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעים אינם משיבים למבטוחיהם בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה קיצונית, נטענת, ברמת הסיכון אליה חשופים הנתבעים לאור ירידה דרמטית, לכאורה, במספר התביעות המוגשות לנתבעים בשל צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתה נטענת של היקף התנועה בכבישים ושיעור תאונות הדרכים בישראל בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד החברה בסכום של כ- 110 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעים בסכום של כ- 720 מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2020 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב.
37. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן משיבות למבטוחיהן בפוליסות ביטוח בתי עסק, דמי ביטוח בגין ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג', אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות בביטוחים אלו החל מחודש מרץ 2020, לאור הפחתה מהותית בפעילות בתי עסק עקב התפרצות וירוס הקורונה והגבלות על פעילות המשק בעקבותיה. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד החברה בסכום של כ- 19 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום של כ- 81 מיליוני ש"ח.
38. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, להאריך את תוקף הכיסוי הביטוחי למבטוחים בביטוחי אובדן כושר עבודה, שנרכשו לפני שנת 2017, ואשר תום תקופת הביטוח בהם הינו גיל 65, ולשלם להם תגמולי ביטוח עד לגיל הפרישה שעלה בשנת 2004 לגיל 67 לשכירים ולגיל 70 לעצמאים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנתבע לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג נגד הנתבעות בסכום של כ- 540 מיליוני ש"ח.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

39. בחודש יוני 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האחות, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") (להלן ביחד: "הנתבעות"), שעניינה בטענה, כי במסגרת הסכמי הלוואה של הנתבעות עם לקוחותיהן, בהלוואות הצמודות למדד המחירים לצרכן ("המדד"), נקבע, על פי הנטען, כי במקרה של ירידה במדד, תשלומי הקרן והריבית לא יירדו מערכם הנקוב בלוח הסילוקין של הלוואה. זאת, כביכול, בניגוד לדין ותוך שהדבר מהווה, לטענת התובע, תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח.
40. בחודש פברואר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דרשה ממבוטחים בפוליסת ביטוח קבוצתית לעובדי חברת חשמל, אשר קיבלו תגמולי ביטוח בחודש יולי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), שעניינה בטענה, כי הנתבעות אינן מפחיתות, לכאורה, את פרמיות הביטוח למבוטחים שנקבעו להם החרגות בגין מצב רפואי קיים, על אף שההחרגות מפחיתות, על פי הנטען, את הסיכון הביטוחי ביחס לסיכון בפוליסת ביטוח של מבוטחים שלא נקבעו להם החרגות דומות. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד הראל ביטוח בסכום של כ- 760 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום כולל של 1.9 מיליארד ש"ח.
41. בחודש אוגוסט 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מתנה, כביכול, בירור תביעות בגין נכות במסגרת פוליסת ביטוח תאונות אישיות בהגשת חוות דעת רפואית מטעם המבוטחים וכי היא מסרבת להשיב למבוטחים את עלות חוות הדעת, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה וכן בטענה, כי החברה בוחנת, כביכול, כל אחד מרכיבי התביעה בנפרד, בניגוד להוראות הדין. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח.
42. בחודש אוגוסט 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה משלמת, כביכול, למבוטחים ו/או למוטבים בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית משלים לגמלאי לגמלאים החברים בהסתדרות הגמלאים בישראל את סכומי הביטוח המרביים הנקובים בפוליסה בגין מצב סיעודי. התובעת אינה מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
43. בחודש ספטמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה, כביכול, למבוטחיה בביטוח תאונות אישיות את היקף הכיסוי הביטוחי המדויק בגין ניתוח עקב פגיעה אורתופדית מתאונה בכתף, בקרסול ובברך וכי היא אינה משפה את מבוטחיה, אשר תביעתם אושרה רק לאחר פניה באמצעות עורך דין בגין ההוצאות המשפטיות, אשר נגרמו להם בגין פניה זו. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
44. בחודש ספטמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה, כביכול, למבוטחיה בביטוח נסיעות לחו"ל, כי המגבלה, במסגרת ביטוח הכבודה, ביחס לסכום הפיצוי המקסימלי בגין אובדן או גניבה של פריט, חלה גם ביחס לאובדן או גניבה של דבר ערך. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום כולל של כ- 447 מיליוני ש"ח.
45. בחודש נובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מאפשרת, כביכול, לבטל כתבי שירות בפוליסה בנפרד מיתר רכיבי תכנית הביטוח וכי אינה מבצעת, כביכול, גילוי נאות טרם ההתקשרות לעניין ביטול כתבי השירות. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בסכום כולל של כ- 3 מיליוני ש"ח.
46. בחודש דצמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מצמידה, כביכול, את דמי הביטוח ואת תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתי לחברי שרותי בריאות כללית - סיעודי מושלם פלוס, למדד שגוי וזאת כביכול, בניגוד להוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו – 2015. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום כולל של כ- 21.2 מיליוני ש"ח.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

47. בחודש מרץ 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, שלא כדין, תביעות של מבוטחים בפוליסות ביטוח תאונות אישיות לתשלום פיצוי בגין ימי אשפוז במרכז רפואי שאינו בית חולים כללי, בטענה ש"בית חולים" על פי הגדרתו בפוליסה הינו בית חולים כללי בלבד, וכי הפוליסה נוסחה, כביכול, באופן מטעה ובניגוד לדין, תוך הפרת חוזר המפקח על הביטוח 2001/9 שעניינו "גילוי נאות למבוטח בעת הצטרפות לפוליסה לביטוח בריאות". התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.

טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או החברות המאוחדות, כפי שצויינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע במיליוני ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	5	950
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	1	225
לא צוין סכום התביעה	1	
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	22	5,421
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	3	1,090
לא צוין סכום התביעה	15	

סכום ההפרשה הכולל עבור התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל ליום 31 בדצמבר 2020 ו-31 בדצמבר 2019 מסתכם בכ-136 מיליוני ש"ח וכ-134 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות אחרות שהגיעו לסימון בתקופת הדוח

1. בחודש יוני 2004 הוגשה תביעה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת כנגד החברה המאוחדת, ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ (להלן: "ידידים"), יושב הראש לשעבר ומנכ"ל ידידים לשעבר וכנגד חברה מאוחדת נוספת, הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה (1987) בע"מ, שהיתה במועד הגשת התביעה בעלת שליטה בידידים (להלן ביחד: "הנתבעים"), על ידי בעלי מניות המיעוט בלעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, שהיתה במועד הגשת התביעה חברת בת של ידידים (להלן: "לעתיד") בסכום של 15,605 אלפי ש"ח. עניינה של התביעה הינו פיצוי עתידית קופת פנסיה בע"מ (להלן: "עתידית"), קרן פנסיה בניהול לעתיד, בגין שימוש במשאבים שונים של עתידית, כגון: שימוש בתשתית התפעול ובמוניטין, שימוש בקניינה של עתידית, בגין נטילת קרן פנסיה ממשיכה ואובדן רווחים. בנוסף תובעים התובעים תמלוגים בסך של 3,177 אלפי ש"ח במסגרת התביעה האישית שלהם. בחודש יולי 2010 לאחר שנערכו חקירות והוגשו סיכומים בכתב במסגרת הבקשה לאישור התביעה הנגזרת, נתקבלה על-ידי בית המשפט וניתנה לתובעים האפשרות לתבוע את הנתבעים בשם לעתיד בגין זכויות שלטענתם זכאית להן לעתיד. בחודש אוגוסט 2015 דחה בית המשפט את טענות התובעים בעניין התביעה הנגזרת וקבע כי הם מנועים מלטעון לעניין הזכויות הנובעות מהקמת קרן הפנסיה החדשה וכי לעתיד איננה זכאית לפיצוי בגין שימוש במשאביה של עתידית לצורך הקמת הקרן החדשה. בית המשפט קיבל את תביעתם האישית של התובעים לקבלת תמלוגים. בחודש אוקטובר 2015 הגישו התובעים לבית המשפט העליון הודעת ערעור על פסק הדין בתביעה הנגזרת, במסגרתה ביקשו התובעים לבטל את פסק הדין ולקבל את התביעה הנגזרת ולחילופין להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי על מנת שידון בשאלת גובה הנזק. במהלך החודשים ספטמבר-דצמבר 2015 העבירה לעתיד לתובעים את הסכומים המשקפים להערכתה את מלוא הסכום אותו היא חייבת לתובעים בהתאם להוראות פסק הדין, אולם התובעים טענו כי הסכום שהועבר אינו מהווה את הסך הסופי לו הם זכאים בהתאם לפסק הדין. בהתאם לכך, מונה מומחה מטעם בית המשפט לצורך הכרעה בסוגיות הכספיות שבמחלוקת. עיקר המחלוקת שבין הצדדים נגעה לעניין הריביות שיש להוסיף על סכום הקרן. במסגרת פגישה שהתקיימה עם המומחה שמונה נתגלעו מחלוקות נוספות בין הצדדים. בהתאם לכך הוגשה בקשה לבית המשפט מטעם התובעים במסגרתה ביקשו כי המומחה יתייחס גם לסוגיית העמלות בגינה קיימת מחלוקת. לאחר שהתקיים דיון בעניין הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המומחה יבדוק גם את עניין העמלות ובעניין הריבית התבקש בית המשפט ליתן החלטה במחלוקת שבין הצדדים. בחודש אוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט, המקבלת את עמדת הנתבעים, כי הריבית לפיה יבצע המומחה את הבדיקה ויערוך את תחשיב התמלוגים היא הריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית. בכל הנוגע לתביעה האישית, בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת חלקית של המומחה מטעם בית המשפט, בנושא התמלוגים ובנושא שכר הדירקטורים. בעקבות הכרעת המומחה בנושאים האמורים שולם סכום העומד על כ- 322 אלפי ש"ח לתובעים. המומחה טרם השלים את חוות דעתו בנושא העמלות אשר הצדדים הגיעו להסכמה כי הוא ידון בעניין זה גם כן. בחודש מאי 2017 התקיים דיון בבית המשפט המחוזי בעניין מתווה הבדיקה של המומחה בסוגיית העמלות ובסיומו הוסכם בין הצדדים על מתווה להשלמת חוות דעתו. בחודש פברואר 2018 הגיש המומחה את חוות דעתו הסופית לבית המשפט לפיה דחה את טענות התובעים בנוגע לנושא העמלות. בחודש מרץ 2018 הוגש על ידי התובעים ערעור על חוות דעת המומחה מטעם בית המשפט, המתייחס לתשלום העמלות להם זכאים התובעים. בחודש מאי 2018 הגישו הנתבעים תגובה לערעור. הפער בין עמדות הצדדים עמד נכון לאותו מועד על כ- 171 אלפי ש"ח (כולל ריבית). בחודש יולי 2018 נערך דיון בערעור אשר בסופו הגיעו הצדדים להסכמות לפיהן החברה תשלם לתובעים סך של 110 אלפי ש"ח והתובעים יוותרו על כל טענותיהם במסגרת הערעור. בחודש אוקטובר 2018 הגישה החברה ערעור לבית המשפט העליון על החלק הנוגע לתביעה האישית. הערעור נסב על שני רכיבים, דחיית הטענות ביחס להפחתת שיעורי הריבית ודחיית הטענות לעניין הקיזוז. בחודש פברואר 2020 התקיים דיון בערעורי הצדדים, במסגרתו קיבלו שני הצדדים את המלצת בית המשפט וחזרו בהם מערעוריהם. בהתאם לכך, שני הערעורים נדחו.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה אינה מגלה, לכאורה, באתר האינטרנט שלה מידע מלא ומדויק אודות תקרות סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה בביטוחי בריאות בגין הוצאות ניתוחים המכוסים בפוליסות ביטוח הבריאות המשווקות על ידה. זאת, טוענת התובעת, במטרה להפחית את סכומי השיפוי המגיעים למבוטחיה. בכך, טוענת התובעת, החברה מפרה חוזה, מפרה את הוראות הממונה, נמנעת מלתת גילוי נאות של סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים ופועלת בתרמית. בחודש יוני 2017 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם אופן חישוב סכום תגמולי הביטוח לחברי הקבוצה שיגישו, לאחר מועד אישור ההסדר, תביעת ביטוח לחברה לשיפוי בגין הוצאות ניתוח שיעברו וכן מנגנון השלמת סכומי תגמולי ביטוח לחברי קבוצה, אשר קיבלו שיפוי כאמור בעבר. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה הוא אינו מתנגד להסכם הפשרה. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע להסכם, הביע את תמיכתו בבקשת הצדדים למינוי בודק להסכם וכן ביקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק. בחודש נובמבר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון השיפוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מאי 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש נובמבר 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, לפיה הגורמים המקצועיים במדינה לא מצאו לנכון להביע עמדה ביחס לבקשה לאישור הסדר הפשרה, לחיוב או לשלילה. ביום 15 במרץ 2020 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם הפשרה המעודכן.
2. בחודש מאי 2019 הוגשה לבית משפט השלום בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה מסרבת, לכאורה, ליתן למבוטחים, אשר ניתן להם כיסוי ביטוחי לבדיקה באמצעות מעבדת אונקוטסט בהקשר למחלת הסרטן פעם אחת, כיסוי ביטוחי בגין בדיקה נוספת במעבדות אונקוטסט. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית משפט השלום בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשת מבקשת האישור נגד החברה, במסגרתה התבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשת מבקשת האישור ומהתובענה ולהורות על מחיקת בקשת האישור ועל דחיית תביעתה האישית של המבקשת. בחודש אפריל 2020 אישר בית המשפט את בקשת המבקשת להסתלק מבקשת האישור ומהתובענה והורה על דחיית תביעתה האישית של המבקשת וכן על מחיקת בקשת האישור. כמו כן נפסקו על-ידי בית המשפט למבקשת ולבא כוחה גמול ושכר טרחה בסכומים שאינם מהותיים.
3. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה משלמת למבוטחיה גמלאות חודשיות במועד מאוחר מהמועד שנקבע לכך בפוליסת הביטוח ללא תוספת ריבית בגין הפיגור בתשלום. בחודש פברואר 2019 הורה בית המשפט על העברת הדיון לבית הדין האזורי לעבודה. בחודש מאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד החברה, במסגרתה התבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקש מבקשת האישור ולהורות על מחיקת בקשת האישור וכן על דחיית תביעתו האישית של המבקש. במסגרת בקשת ההסתלקות הסכימה החברה להקדים את מועד תשלום הגמלאות החודשי לחברי הקבוצה כהגדרתם בהסכם הפשרה וכן לשלם גמול למבקש ושכר טרחה לבאי כוחו, בסכומים לא מהותיים, בכפוף לאישורו של בית המשפט. בחודש יוני 2020 אישר בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב את בקשת המבקש להסתלק מבקשת האישור ומהתובענה והורה על דחיית תביעתו האישית של המבקש וכן על מחיקת בקשת האישור. כמו כן נפסקו על-ידי בית המשפט למבקש ולבאי כוחו גמול ושכר טרחה בסכומים שאינם מהותיים.
4. בחודש אוקטובר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחיה דמי ביטוח בגין תקופת אכשרה, על אף שלא ניתן למבוטח כיסוי ביטוחי במהלכה. בחודש מאי 2020 הגיש המבקש לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאשר את הסתלקותו מבקשת האישור נגד החברה. בחודש אוגוסט 2020 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את בקשת המבקש להסתלק מבקשת האישור ומהתובענה והורה על דחיית תביעתו האישית של המבקש וכן על מחיקת בקשת האישור.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיימן בתקופת הדוח (המשך)

5. בחודש יולי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה נמנעה, כביכול, מלפרסם באתר האינטרנט שלה מידע מלא בקשר לסכומי הביטוח שישולמו למבוטחים כפיצוי כאשר הניתוח מומן על ידי גורם אחר שאינו המבטח, וזאת כביכול בניגוד להוראות חוזר הממונה "פירוט תגמולי ביטוח בתוכניות לביטוח בריאות" ובמטרה, לכאורה, להפחית את סכומי תגמולי הביטוח המגיעים למבוטחים על פי הפוליסות. בחודש מרץ 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה סביר והוגן. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבקשת בית המשפט חוות דעת משלימה של הבודק בנושאים שונים ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מרץ 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה במסגרתה חזר על חלק מההערות אשר ציין בעמדתו מחודש ספטמבר 2016 וכן כלל הערות נוספות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה. בחודש מרץ 2020 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוקטובר 2020 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם פשרה מתוקן, במסגרתו הוסכם, בין היתר, אופן חישובו של הפיצוי המיוחד שתשלם החברה לחברי הקבוצה שיהיו זכאים, לאחר אישור הסדר הפשרה, לקבלת פיצוי בגין ניתוח בבית חולים פרטי, במימון מלא או חלקי של קופת החולים וכן כי החברה תשלם לחברי הקבוצה, אשר קיבלו פיצוי מיוחד בין יום 30 ביולי 2010 למועד אישור הסדר הפשרה, השלמה לפיצוי המיוחד שקיבלו, בהתאם לתחשיבים שנקבעו בהסכם הפשרה. כפי שהוסכם בהסכם הפשרה, החברה תשלם גמול לתובעים הייצוגיים ושכר טרחה לבאי כוחם, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט.

6. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלשלם למבוטחים שביצעו ניתוחים במימון מלא או חלקי של קופת החולים שלהם פיצוי בשיעור מחצית מהסכום שנחסך לה מעלות המלאה של הניתוח בשל השתתפות קופת החולים. בחודש מרץ 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר. בחודש ינואר 2017 מינה בית המשפט בודק להסדר הפשרה. בחודש נובמבר 2017 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה סביר והוגן. בחודש אוגוסט 2018 הוגשה לבקשת בית המשפט חוות דעת משלימה של הבודק בנושאים שונים ולפיה מנגנון הפיצוי שנקבע בהסדר הפשרה הינו סביר והוגן. בחודש מרץ 2019 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה במסגרתה חזר על חלק מההערות אשר ציין בעמדתו מחודש ספטמבר 2016 וכן כלל הערות נוספות ביחס לאופן ביצוע ההשבה לחברי הקבוצה. בחודש מרץ 2020 הוגש הסדר פשרה מעודכן לאישורו של בית המשפט. בחודש אוקטובר 2020 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם פשרה מתוקן, במסגרתו הוסכם, בין היתר, אופן חישובו של הפיצוי המיוחד שתשלם החברה לחברי הקבוצה שיהיו זכאים, לאחר אישור הסדר הפשרה, לקבלת פיצוי בגין ניתוח בבית חולים פרטי, במימון מלא או חלקי של קופת החולים וכן כי החברה תשלם לחברי הקבוצה, אשר קיבלו פיצוי מיוחד בין יום 30 ביולי 2010 למועד אישור הסדר הפשרה, השלמה לפיצוי המיוחד שקיבלו, בהתאם לתחשיבים שנקבעו בהסכם הפשרה. כפי שהוסכם בהסכם הפשרה, החברה תשלם גמול לתובעים הייצוגיים ושכר טרחה לבאי כוחם, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט.

7. בחודש אפריל 2008 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות נוהגות לזכות מבוטחות נשים, בהגיען לגיל פרישה, בגין פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שנמכרו עד שנת 2000, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בנתונים זהים, וזאת בשל הנימוק, כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, הנתבעות גובות מהנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהן גובות מגברים על אף ששיעור התמותה של נשים, בתקופת כיסוי "הריסק", לכאורה, נמוך יותר. התובעות טענו, כי התנהלות זו של הנתבעות יוצרת אפליה של מבוטחות שהינן נשים, בניגוד להוראות הדין. ביום 17 באוגוסט 2014 אישר בית הדין האזורי לעבודה בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה לעניין התובענה הייצוגית כללה נשים שיש להן או שהיה להן פוליסות ביטוח אצל ארבע המשיבות, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. בחודש דצמבר 2014 הנתבעות הגישו לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. במקביל, בית הדין האזורי לעבודה קיבל את בקשת הנתבעות לעכב את ההליך בפניו עד להחלטה בבקשת רשות ערעור. בחודש אפריל 2015 החליט בית הדין הארצי לעבודה ליתן לנתבעות רשות ערעור על החלטה. במסגרת הדיון שהתקיים בערעור הורה בית הדין על העברת החומר לממונה לצורך קבלת עמדתו.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיימן בתקופת הדוח (המשך)

7. (המשך)

בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה התומכת בעמדת חברות הביטוח ולפיה אין מקום לדון בתובענה כתביעה ייצוגית משאין מדובר באפליה פסולה. ביום 3 בדצמבר 2019 קיבל בית הדין הארצי לעבודה את ערעור הנתבעות וביטל את החלטת בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב מיום 17 באוגוסט 2014 לאשר את ניהולה של התביעה כייצוגית. ביום 30 בדצמבר 2019 הורה בית הדין על דחיית התביעות האישיות של המבקשות. בחודש מאי 2020 הגישו המבקשות בבקשה לאישור תובענה ייצוגית, לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק ("בג"ץ"), עתירה למתן צו על תנאי, במסגרתו התבקש בג"ץ להורות למשיבים, בהם הנתבעות, בית הדין הארצי לעבודה, בית הדין האזורי לעבודה בירושלים ורשות שוק ההון ביטוח וחסכון, לנמק מדוע לא יורה בג"ץ על ביטול פסק הדין וישיב על כנה את החלטת בית הדין האזורי לעבודה, במסגרתה אושר ניהולה של התובענה כתביעה ייצוגית. ביום 10 ביוני 2020 דחה בג"ץ את העתירה למתן צו על תנאי בקובעו שלא קמה הצדקה להתערבותו. בחודש יולי 2020 הגישו המבקשות בבקשה לאישור תובענה כייצוגית בקשה לקיום דיון נוסף על החלטת בג"ץ. בחודש נובמבר 2020 דחה בית המשפט העליון את הבקשה לקיום דיון נוסף.

8. בחודש פברואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האחוזת, הראל פנסיה וגמל בע"מ (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות גובות תשלומים שונים בגין הקמת הלוואות ו/או הטיפול בהן וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין, בהיעדר הרשאה חוקית ובניגוד לעמדת הממונה. בחודש ינואר 2020 הגישו הצדדים לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור הסכם פשרה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות יעבירו סך השווה לשיעור של 75% מדמי הטיפול שנגבו על-ידיהן, כהגדרתם בהסכם הפשרה, בתקופה הרלבנטית, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, לקופות הגמל הרלבנטיות מהן ניתנו הלוואות לגביהן נגבו דמי טיפול או למסלול הרלוונטי, המוגדר בהסכם הפשרה, כאשר מדובר בהלוואה מכספי מבוטחים. בחודש אוקטובר 2020 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית נוכח מתכונת ההשבה לכספי קופת הגמל חלף מתן פיצוי פרטני. ביום 3 בדצמבר 2020 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם הפשרה. כמו כן כפי שהוסכם בהסכם הפשרה, הנתבעות תשלמנה גמול לתובעים הייצוגיים ושכר טרחה לבאי כוחם, בסכומים שאינם מהותיים.

9. בחודש דצמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה מפחיתה, לכאורה, שלא כדין, את תשלום דמי הביטוח למבוטחים בפוליסת נכות מתאונה בגין מקרי ביטוח שעניינם נכות בגפיים, עיניים ואוזניים על יסוד טבלת שיעורי נכויות הקבועה בפוליסת הביטוח, השונה מטבלת שיעורי הנכויות שבתקנות הביטוח הלאומי ועל יסוד נוסחת התאמה הקבועה בפוליסה הביטוח. בחודש מאי 2020 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית על בסיס הטענה, כי מנגנון חישוב תגמולי הביטוח ונוסחת החישוב אינם מוזכרים בפוליסה ואינם ידועים למבוטחים במועד החתימה על פוליסת הביטוח. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל מי שרכש את הפוליסה הסטנדרטית של החברה לביטוח נכות מתאונה בשלוש השנים שקדמו להגשת בקשת האישור ועד היום, וקיבל תגמולי ביטוח בסכום מופחת או לא קיבל כל תשלום, ב-12 מקרי נכות, מוחלטת ושאינה מוחלטת. בחודש יוני 2020 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש יולי 2020 קבע בית המשפט העליון כי הבקשה למתן רשות ערעור מצריכה תשובה. בחודש נובמבר 2020 קבע בית המשפט העליון כי בקשת רשות הערעור תידון בפני הרכב. בפסק דינו מיום 9 בדצמבר 2020 קיבל בית המשפט העליון את בקשת רשות הערעור, ביטל את ההחלטה והורה על דחיית בקשת האישור.

תביעות שהגיעו לסיימן לאחר תקופת הדוח

10. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היומיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי הממונה, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת הממונה בנושא זה מחודש ינואר 2015.. בפסק דינו מיום 21 בינואר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על מחיקת הבקשה לאישור התביעה כייצוגית.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. התקשרויות

1. פוליסת סיעוד קבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית החברה הינה המבטחת בפוליסת הסיעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית. בחודש מאי 2018 שירותי בריאות כללית פרסמה מכרז לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי הקופה. החברה הגישה מועמדותה למכרז. בחודש ספטמבר 2018 החברה קיבלה הודעה על זכייתה במכרז.

2. זכייה במכרז חשכ"ל

ביום 30 בספטמבר 2020 נמסר לחברה על זכייתה במכרז שפרסם החשכ"ל בכ-35% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2021. לתוצאות המכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של החברה.

3. התחייבות להשקעה בקרנות השקעה

לחברה ולחברות בנות של החברה התחייבות להשקעה בקרנות השקעה בסך של כ-5,800 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של כ-4,569 מיליוני ש"ח מכספי פוליסות משתתפות ברווחים, פנסיה וגמל.

4. התקשרות בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ

ביום 18 במאי 2020 הראל ביטוח התקשרה בהסכם עם הכשרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "הכשרה") במסגרתו תעניק הראל ביטוח שירותי תפעול עבור התיק הפנסיוני של הכשרה (להלן: "תיק העבר"), וכן תעניק שירותי בית תוכנה ושירותי לשכת שירות עבור תיק העבר ועבור תיק הביטוח של הכשרה בתחומי בריאות, סיעוד, ריסק, משכנתא, מחלות קשות, בסט אינווסט פרט ותיקון 190, כפי שהוא במועד חתימת ההסכם כאמור וכפי שיהיה במהלך תקופת ההסכם, וכן מכירות חדשות בתחום הפנסיוני ובתחום אובדן כושר עבודה (ככל והכשרה תחליט לחזור ולמכור פוליסות אלו) (להלן: "התיק החדש") (להלן ביחד: "השירותים"). לשם מתן השירותים האמורים, תעניק הראל ביטוח להכשרה רישיון שימוש במערכות המחשוב שלה המפורטות בהסכם, וזאת בנוסף לפיתוח ממשקי נתונים למערכותיה הקיימות של הכשרה (להלן: "מערכות המחשוב"). ביום 18 באוקטובר 2020 התקבלה אי התנגדותו של הממונה להתקשרות בהסכם זה. תפעול תיק העבר במערכות המחשוב יבצע עבור הכשרה על ידי הראל ביטוח, וזאת למעט תהליכים הדורשים החלטות עסקיות אשר קשורים לתיק העבר אשר ימשיכו להתבצע על ידי הכשרה. ניהול נתוני תיק העבר והתיק החדש של הכשרה במערכות המחשוב, ייעשה בסביבת הרשאות נפרדת מיתר פעולותיה של הראל ביטוח.

הכשרה תיוותר הבעלים של תיק העבר והתיק החדש ותהיה האחראית הבלעדית והמלאה כלפי צדדים שלישיים כלשהם בכל הנוגע לקבלת החלטות כמבטחת בקשר עם השירותים, לרבות אחריות כלפי רשויות, אחריות לדוחות הכספיים ותוכנם, ניהול ההשקעות, הלבנת הון, ניהול הסולבנסי, אקטואריה, ביקורות פנים וביקורות של הממונה וכד'. כמו כן, הכשרה תהא האחראית הבלעדית והמלאה לדרישות, תביעות, קנסות או הליכים מנהליים ומשפטיים כלשהם, ככל שיהיו, בקשר עם התיקים האמורים, והראל ביטוח לא תישא באחריות כלשהי בגינם.

בכל הנוגע למתן השירותים, הראל ביטוח תשמש כספק מיקור חוץ מהותי, ובמסגרת זו תאפשר להכשרה לבקר את מתן השירותים, בכלל זה, תאפשר גישה של מספר בעלי תפקיד בהכשרה (היועץ המשפטי, מנהל הכספים, המבקר הפנימי, מנהל הסיכונים ורואה החשבון המבקר) למידע הנוגע לשירותים המצויים אצל הראל ביטוח תוך שיתוף פעולה סביר וזמינות מתאימה לצורך כך.

בהתאם להוראות ההסכם, תקופת ההתקשרות אינה מוגבלת בזמן, עם זאת, החל משנת 2029 הצדדים יוכלו להביא את ההתקשרות לסיומה ו/או להפסיק חלק מן השירותים במתן הודעה מראש ובכתב ובכפוף להוראות ההסכם.

התמורה השנתית שתקבל הראל ביטוח עבור השירותים, תסתכם לסך של כ-28.5 מיליוני ש"ח בשמונה השנים הראשונות להתקשרות, כאשר לאחריהן התמורה תפחת לסך של כ-14 מיליוני ש"ח תוך התאמה מדי שנה להיקף השירותים הניתנים.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ה. הכירות שבהן הקבוצה היא המחכירה

דמי החכירה המינימאליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה מסחריים שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר 2019 ו-2018 הינם:

2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
206	194
577	527
410	320
<u>1,193</u>	<u>1,041</u>

שנה ראשונה

שנה שנייה עד חמש שנים

יותר מחמש שנים

1. נושאים נוספים

1. שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף השינוי המבני בקבוצה אשר במסגרתו הועברו הזכויות של החברה בתיקי הלקוחות והמוניטין של פעילות הגמל, להראל פנסיה וגמל, ומיד לאחר מכן הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות. העברת החזקות כאמור להראל השקעות במסגרת השינוי המבני, טופלה כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות, מתוך רווחים ראויים לחלוקה. השינוי המבני בוצע בהתאם להוראות סעיף 104א ו-104ג לפקודת מס הכנסה. החל ממועד העברת החזקות כאמור לעיל, הנכסים וההתחייבויות וכן תוצאות הפעילות של הראל פנסיה וגמל אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה.

2. שינוי מבנה – העברת מלוא הון המניות של סטנדרד לחברה לצורך מיזוג סטנדרד לחברה

ביום 1 באפריל 2020 נכנס לתוקף שינוי מבני בקבוצה אשר במסגרתו עברו מלוא החזקותיה של הראל השקעות בסטנדרד לחברה כנגד הקצאת מניות החברה להראל השקעות ומיד לאחר מכן בוצע מיזוג מלא של סטנדרד אל ולתוך החברה. מיזוג סטנדרד מאפשר ריכוז פעילות השיווק בחברה והינו חלק מהמהלכים האסטרטגיים המיושמים בקבוצה לריכוז פעילויות דומות ולפישוט המבנה הארגוני בקבוצה.

3. פעילות בתחום המשכנתא ההפוכה באמצעות הקמת חברת הראל +60

בחודש אוגוסט 2020 החלה החברה, באמצעות חברה בת בבעלות מלאה, הראל +60 בע"מ (להלן: "הראל +60"), לפעול בתחום הלוואות לכל מטרה לבני 60 ומעלה.

באור 38 - אירועים מהותיים לאחר תאריך הדוחות הכספיים

א. דירוג ע"י "מידרוג"

לפרטים אודות דירוג ראשוני של "מידרוג" שניתן לחברה ולאגרות חוב של הראל הנפקות- ראו באור 24 לעיל.

ב. מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה החברה תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה וזאת כל עוד החברה תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי החליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר עפ"י חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שתוטל על עצמה החברה בעתיד, לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים ומידת הזדקקותה של החברה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של החברה לחלק דיבידנד בפועל.

ג. שינוי מבני בקבוצה EMI-

ביום 28 בפברואר 2021 אישרו הדירקטוריונים של ושל הראל השקעות, את העברת מלוא החזקותיה של החברה בחברת החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ ("איי אם אי החזקות") המחזיקה במלוא הון המניות של חברת הביטוח EMI ("השינוי המבני"). העברת החזקות כאמור באי אם אי החזקות, מהחברה להראל השקעות, במסגרת השינוי המבני, תטופל כדיבידנד בעין מאת החברה להראל השקעות, בסך של כ-465 מיליוני ש"ח, מתוך רווחים ראויים לחלוקה. השינוי המבני עתיד להתבצע בהתאם להוראות סעיף 104ג לפקודת מס הכנסה, בכפוף לקבלת כל האישורים הנדרשים, לרבות אישור רשות המסים ואישור פורמלי של רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון (נכון למועד זה, התקבל אישור עקרוני של רשות שוק ההון). בכפוף לקבלת כל האישורים הנדרשים, כאמור לעיל, השינוי המבני כאמור צפוי להיכנס לתוקף ביום 1 באפריל 2021. משמעות השינוי כאמור הינה הקטנה של ההון החשבונאי של החברה בסכום הדיבידנד בעין כאמור, וקיטון של כ-608 מיליוני ש"ח ביחס כושר הפירעון (יחס הסולבנסי) כולל הוראות מעבר ליום 31 בדצמבר 2019 משיעור של כ-170% לשיעור של כ-163%, וכן קיטון ביחס כושר הפירעון (יחס סולבנסי) לצורך דיבידנד ליום 31 בדצמבר 2019, משיעור של כ-113% לשיעור של כ-107%.

ד. לעניין השקעה והתקשרות עם מנכ"ל החברה ב"המצפן- שותפים לדרך בע"מ" לאחר תאריך הדוח, ראו באור 36.

ה. לעניין אישור מענק בגין שנת 2020 לבכירים, לאחר תאריך הדוח, ראו באור 36.

הראל חברה לביטוח בע"מ

נספחים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

לכבוד

בעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

רח' אבא הלל 3

רמת-גן

א.ג.נ.,

הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי נפרד לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020 ואשר נכלל בנספח א' לדוחות הכספיים של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני אשר ההשקעה בהן הינה כ-164 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2019, וחלקה של החברה ברווחיהן הינו כ-12 מיליוני ש"ח וכ-126 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2019 ו-2018, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישמו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בחוזר ביטוח 4-2010-1, על עדכוניו.

סומך חייקין

רואי חשבון

21 במרץ 2021

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח

להלן נתונים כספיים על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן: "דוחות סולו"), הערוכים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 3 לעיל בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית, יושמה בהכנת נספח זה, למעט המפורט להלן:

א. מדידת ההשקעות בחברות מוחזקות המחושבת על בסיס שיטת השווי המאזני (אקוויטי).

ב. זכויות במקרקעין כוללות גם זכויות במקרקעין המוחזקות באמצעות חברה מוחזקת שהחזקת זכויות אלה הוא עיסוקה היחיד.

ג. פעילות בתחום הלוואות לכל מטרה לבני 60 ומעלה באמצעות חברה מוחזקת שזוהי פעילותה היחידה.

1. דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
1,014	799	נכסים בלתי מוחשיים
2,197	2,208	הוצאות רכישה נדחות
1,354	1,341	רכוש קבוע
2,420	1,693	השקעות בחברות בנות וכלולות
1,769	1,802	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
1,971	1,971	נדל"ן להשקעה אחר
4,145	4,216	נכסי ביטוח משנה
-	1	נכסי מסים שוטפים
1,270	1,160	חייבים ויתרות חובה
1,310	1,243	פרמיה לגבייה
61,562	64,607	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות:
10,417	10,179	נכסי חוב סחירים
12,923	12,696	נכסי חוב שאינם סחירים
1,229	1,520	מניות
2,089	2,518	אחרות
26,658	26,913	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
2,897	3,452	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,599	2,288	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
110,166	113,694	סך כל הנכסים
67,202	71,009	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א' (9).

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

1. דוחות על המצב הכספי (המשך)

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
869	869	הון מניות ופרמיה על מניות
1,115	1,244	קרנות הון
*3,505	3,207	עודפים
5,489	5,320	סך כל ההון
		התחייבויות
*27,683	27,561	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
66,551	70,316	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
*1,091	987	התחייבויות בגין מסים נדחים
238	224	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
*34	85	התחייבויות מסים שוטפים
3,464	3,703	זכאים ויתרות זכות
5,616	5,498	התחייבויות פיננסיות
104,677	108,374	סך כל ההתחייבויות
110,166	113,694	סך כל ההון וההתחייבויות

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א' (9).

שלומית זק"ש אנגל
מנהלת הכספים

אריק פרץ
משנה למנכ"ל ומנהל
חטיבת כספים ומשאבים

מישל סיבוני
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות: 21 במרץ 2021

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

2. דוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2018	2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
13,697	14,573	14,452	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,412	1,643	1,585	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
12,285	12,930	12,867	פרמיות שהורווחו בשייר
449	7,797	3,626	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
518	808	632	הכנסות מדמי ניהול
292	310	265	הכנסות מעמלות
13,544	21,845	17,390	סך כל ההכנסות
*10,561	*19,445	14,568	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
876	1,154	1,253	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
9,685	18,291	13,315	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,362	2,497	2,432	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
847	820	801	הוצאות הנהלה וכלליות
9	7	2	הוצאות אחרות
211	162	158	הוצאות מימון, נטו
13,114	21,777	16,708	סך כל ההוצאות
206	232	52	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
636	300	734	רווח לפני מסים על ההכנסה
*148	*6	198	מסים על הכנסה
488	294	536	רווח לשנה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א'(9).

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

3. דוחות על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2018	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
488*	294*	536
רווח לשנה		
פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
(174)	889	352
שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה		
(94)	(113)	(279)
שהועבר לדוח רווח והפסד		
40	30	143
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד		
(15)	23	(3)
חלק הקבוצה ברווח (בהפסד) כולל של חברות מוחזקות מטופלות לפי שיטת השווי המאזני		
73	(49)	(46)
הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ		
78	(278)	(80)
הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים אחרים של רווח כולל אחר		
(21)	14	12
שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד		
(113)	516	99
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס		
פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
44	26	34
קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע		
8	(6)	2
מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת		
(17)	(5)	(10)
מסים על הכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד		
35	15	26
רווח כולל אחר לשנה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס		
(78)	531	125
סך רווח (הפסד) כולל אחר לשנה		
410	825	661
סך כל הרווח הכולל לשנה		

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א'(9).

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

4. דוחות על השינויים בהון העצמי

סה"כ	יתרת עודפים	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	הון מניות ופרמיה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,789	*3,340	251	(28)	36	321	869
294	*294	-	-	-	-	-
531	(4)	19	(35)	-	551	-
825	290	19	(35)	-	551	-
(125)	(125)	-	-	-	-	-
<u>5,489</u>	<u>3,505</u>	<u>270</u>	<u>(63)</u>	<u>36</u>	<u>872</u>	<u>869</u>
536	536	-	-	-	-	-
125	1	25	(34)	-	133	-
661	537	25	(34)	-	133	-
(835)	(835)	-	-	-	-	-
5	-	-	-	5	-	-
<u>5,320</u>	<u>3,207</u>	<u>295</u>	<u>(97)</u>	<u>41</u>	<u>1,005</u>	<u>869</u>

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה

רווח לתקופה

סך רווח (הפסד) כולל אחר

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה

דיבידנד שחולק

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה

רווח לתקופה

סך רווח (הפסד) כולל אחר

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה

חלוקת מניות הראל פנסיה וגמל בע"מ כדיבידנד בעין להראל השקעות

מיזוג חברת סטנדרד לתוך החברה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א'(9).

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	לא מיוחס למגזרי פעילות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,116	4,953	3,383	-	14,452
166	315	1,104	-	1,585
5,950	4,638	2,279	-	12,867
2,920	364	195	147	3,626
627	2	-	3	632
34	16	215	-	265
9,531	5,020	2,689	150	17,390
8,034	4,191	2,343	-	14,568
107	434	712	-	1,253
7,927	3,757	1,631	-	13,315
820	904	708	-	2,432
400	296	50	55	801
2	-	-	-	2
6	14	(23)	161	158
9,155	4,971	2,366	216	16,708
(3)	(7)	(22)	84	52
373	42	301	18	734
27	14	(25)	187	203
400	56	276	205	937

פרמיות שהורווחו ברוטו
פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הוצאות אחרות
הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

סה"כ	לא מיוחס		ביטוח חיים		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
	למגזרי פעילות	סה"כ	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,573	-	3,396	4,922	6,255	
1,643	-	1,091	392	160	
12,930	-	2,305	4,530	6,095	
7,797	306	217	624	6,650	
808	(6)	-	4	810	
310	-	205	68	37	
21,845	300	2,727	5,226	13,592	
19,445	-	2,400	4,779	*12,266	
1,154	-	638	404	112	
18,291	-	1,762	4,375	12,154	
2,497	-	698	962	837	
820	48	47	297	428	
7	-	-	-	7	
162	167	(27)	16	6	
21,777	215	2,480	5,650	13,432	
232	117	74	24	17	
300	202	321	(400)	177	
800	283	154	116	247	
1,100	485	475	(284)	424	

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א'(9).

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

לא מיוחס		ביטוח כולל		ביטוח חיים
סה"כ	למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
13,697	-	3,405	4,678	5,614
1,412	-	1,053	215	144
12,285	-	2,352	4,463	5,470
449	157	181	160	(49)
518	6	-	4	508
292	-	195	65	32
13,544	163	2,728	4,692	5,961
10,561	-	2,582	3,335	*4,644
876	-	651	143	82
9,685	-	1,931	3,192	4,562
2,362	-	679	917	766
847	42	48	301	456
9	-	-	-	9
211	157	26	17	11
13,114	199	2,684	4,427	5,804
206	129	37	17	23
636	93	81	282	180
(118)	(90)	(45)	(13)	30
518	3	36	269	210

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש - ראו נספח א' (9).

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות ואחרים **	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
562	871	1,026	870	3,329
7	13	803	343	1,166
555	858	223	527	2,163
3	10	(1)	(128)	(116)
552	848	224	655	2,279
72	13	17	93	195
-	4	166	45	215
624	865	407	793	2,689
411	560	496	876	2,343
(7)	8	424	287	712
418	552	72	589	1,631
100	214	232	162	708
11	13	14	12	50
(9)	(2)	(1)	(11)	(23)
520	777	317	752	2,366
(9)	(2)	(1)	(10)	(22)
95	86	89	31	301
(10)	(2)	-	(13)	(25)
85	84	89	18	276
2,524	500	935	5,255	9,214
2,447	490	155	3,275	6,367

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2020
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2020

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 73% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
647	854	983	968	3,452
7	13	755	316	1,091
640	841	228	652	2,361
26	36	(1)	(5)	56
614	805	229	657	2,305
83	18	15	101	217
-	5	160	40	205
697	828	404	798	2,727
492	498	413	997	2,400
(9)	15	357	275	638
501	483	56	722	1,762
101	198	234	165	698
11	13	12	11	47
(11)	(2)	(1)	(13)	(27)
602	692	301	885	2,480
30	6	2	36	74
125	142	105	(51)	321
62	13	4	75	154
187	155	109	24	475
2,662	539	884	5,437	9,522
2,545	526	158	3,306	6,535

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2019
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2019

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
650	834	971	952	3,407
7	26	740	298	1,071
643	808	231	654	2,336
(25)	4	(2)	7	(16)
668	804	233	647	2,352
68	15	14	84	181
-	8	156	31	195
736	827	403	762	2,728
665	550	502	865	2,582
(9)	26	427	207	651
674	524	75	658	1,931
95	198	226	160	679
11	13	13	11	48
10	2	1	13	26
790	737	315	842	2,684
15	3	1	18	37
(39)	93	89	(62)	81
(18)	(4)	(1)	(22)	(45)
(57)	89	88	(84)	36
2,637	581	892	5,369	9,479
2,475	554	171	3,038	6,238

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2018
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2018

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2020

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מס' כתיבה
סך הכל	הלוואות וחיובים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
10,179	-	39	10,020	120	נכסי חוב סחירים
12,696	12,696	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,520	-	-	1,520	-	מניות
2,518	-	-	2,262	256	אחרות
26,913	12,696	39	13,802	376	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2019

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מס' כתיבה
סך הכל	הלוואות וחיובים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
10,417	-	79	10,152	186	נכסי חוב סחירים
12,923	12,923	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,229	-	-	1,229	-	מניות
2,089	-	-	1,935	154	אחרות
26,658	12,923	79	13,316	340	סה"כ

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

א. נכסי חוב סחירים, ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14	3
5,487	5,661
5,501	5,664
172	117
79	39
4,665	4,359
4,916	4,515
10,417	10,179
-	1

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

מוחזקים לפדיון

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
83	40
83	40

השווי ההוגן של נכסי החוב הסחירים המוחזקים לפדיון:

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

סה"כ

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים, ההרכב:

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2019	2020	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,344	7,197	5,214	5,147
7,344	7,197	5,214	5,147
8,263	8,213	7,261	7,212
508	385	448	337
8,771	8,598	7,709	7,549
16,115	15,795	12,923	12,696
		21	55

אגרות חוב ממשלתיות

מטופלות כהלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פקדונות בבנקים

פקדונות בבנקים

סך כל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך כל נכסי חוב שאינם סחירים

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד

ג. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב:

ריבית אפקטיבית			
נכסי חוב שאינם סחירים		נכסי חוב סחירים	
2019	2020	2019	2020
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
4.5	4.5	-	0.1
2.8	2.6	0.9	1.0
6.3	5.1	2.6	2.6

צמוד למדד המחירים לצרכן

שקלי

צמוד מט"ח

ד. מניות, ההרכב:

ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר	
2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
855	1,228
374	292
1,229	1,520
87	65

סחירות

אינן סחירות

סך הכל

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין מניות המוצגות כזמינות למכירה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. השקעות פיננסיות אחרות, ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	29	סחירות
407	568	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
4	3	זמינות למכירה
411	600	מכשירים נגזרים
		סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
		שאינן סחירות
43	34	מסווגות כמוחזקות למסחר
1,528	1,694	זמינות למכירה
107	190	מכשירים נגזרים *
1,678	1,918	סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
2,089	2,518	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
126	142	יתרות ירידת ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
364	163	מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

* להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי :

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
238	81	מניות
3,947	3,274	מדד
(4,671)	(4,389)	מטבע זר

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

1. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן:

ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אחוזים	אחוזים	
(0.3)	(0.3)	AA ומעלה
2.1	1.7	A
2.6	2.6	BBB
17.1	7.4	נמוך מ-BBB
3.0	2.5	לא מדורג

המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדורג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

השווי ההוגן של נכסי החוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד, נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

עקום התשואה המוצג להלן והריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגים בטבלה הינם בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

2. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות:

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על פי שווים ההוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה, נכסי מסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר 2020				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,399	741	-	10,140	נכסי חוב סחירים
1,228	-	292	1,520	מניות
600	190	1,728	2,518	אחרות
11,227	931	2,020	14,178	סך הכל

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות: (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2019				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,316	1,022	-	10,338	נכסי חוב סחירים
855	-	374	1,229	מניות
411	107	1,571	2,089	אחרות
<u>10,582</u>	<u>1,129</u>	<u>1,945</u>	<u>13,656</u>	סך הכל

נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3:

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
מניות	אחרות	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
374	1,571	1,945	יתרה ליום 1 בינואר 2020
8	55	63	סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
(25)	(26)	(51)	ברווח והפסד
(6)	(70)	(76)	ברווח כולל אחר
108	447	555	תקבולי ריבית ודיבידנד
(167)	(221)	(388)	רכישות
-	(28)	(28)	מכירות
292	1,728	2,020	פדיונות
			יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
6	32	38	סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות: (המשך)

נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך):

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
סך הכל	אחרות	מניות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,775	1,508	267
70	75	(5)
11	(28)	39
(70)	(68)	(2)
336	259	77
(147)	(145)	(2)
(30)	(30)	-
1,945	1,571	374
70	75	(5)

יתרה ליום 1 בינואר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2019

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

8. התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 35, בדבר מכשירים פיננסיים בדוחות המאוחדים.

א. פירוט התחייבויות פיננסיות

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2019	2020	2019	2020
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
406	392	352	351
12	-	12	-
5,311	5,399	4,739	4,878
5,729	5,791	5,103	5,229
513	269	513	269
513	269	513	269
6,242	6,060	5,616	5,498
		4,739	4,878

התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים

הלוואות מבעלי עניין

אגרות חוב

התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נגזרים (1)

סך כל ההתחייבויות הפיננסיות

כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני ושלישוני

(1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ-163 מיליוני ש"ח וכ-364 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ-468 מיליוני ש"ח וכ-755 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2020 ו-2019, בהתאמה, כבטוחות לכיסוי התחייבויותיה הנובעות מפעילות זו.

ב. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר		באחוזים
2019	2020	
0.77%	0.87%	הלוואות
1.08%	1.22%	אגרות חוב

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

ריבית אפקטיבית		בסיסי הצמדה
ליום 31 בדצמבר		
2019	2020	צמוד מדד
3.6%	3.6%	שקלי
3.4%	3.3%	

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

8. התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של זכאים ויתרות זכות תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלה.

ליום 31 בדצמבר 2020

רמה 1	רמה 2	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3	266	269
3	266	269

נגזרים

ליום 31 בדצמבר 2019

רמה 1	רמה 2	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
49	464	513
49	464	513

נגזרים

ה. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן - שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

הריבית על נגזרים פיננסיים הינה ריבית חסרת סיכון לתקופות של עד שנה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

9. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש

ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 2020-1-5, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקבצה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע. להלן השפעות החוזר על מספרי ההשוואה בנתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים. יודגש כי כלל השפעות החוזר קיבלו ביטוי בענף ביטוח חיים ולא הייתה לחוזר השפעה על מגזרי הפעילות והענפים האחרים של החברה.

(1) השפעת החוזר על הדוח על המצב הכספי ליום 31 בדצמבר 2019:

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
27,683	(720)	28,403	התחייבויות
1,091	49	1,042	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
34	34	-	התחייבויות בגין מסים נדחים
-	(173)	173	התחייבויות מסים שוטפים
3,505	464	3,041	נכסים
			נכסי מסים שוטפים
			הון
			עודפים

(2) השפעת החוזר על ההון:

ליום 1 בינואר 2019			
כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,340	246	3,094	יתרת עודפים

ליום 1 בינואר 2018			
כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (מבוקר)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,047	260	2,787	יתרת עודפים

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

9. יישום למפרע של חוזר ביטוח חדש (המשך)

3) השפעת החוזר על דוח רווח והפסד ורווח כולל אחר:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
19,445	(329)	19,774
6	111	(105)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו מסים על ההכנסה (הטבת מס)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2018

כמדווח בדוחות כספיים אלה	השינוי	כפי שדווח בעבר (בלתי מבוקר)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
10,561	21	10,540
148	(7)	155

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו מסים על ההכנסה (הטבת מס)

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

10. קשרים התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות
 1. הלוואות עיקריות שניתנו על ידי החברה לחברות המוחזקות

יתרה ליום 31 בדצמבר		ערך נקוב מיליוני ש"ח	מועד ההענקה	החברה הלווה
2019 מיליוני ש"ח	2020 מיליוני ש"ח			
63	63	63	21/01/2010	החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ (1) הראל תדהר מניבים בע"מ (3)
-	5	5	04/06/2020	
			08/07/2020	
			30/09/2020	
			15/10/2020	
			17/11/2020	
			16/12/2020	
5	5	5	21/03/2013	וריטס בע"מ (1)
-	6	6	16/08/2020	וריטס בע"מ (4)
			27/12/2020	
74	64	64	08/12/2009	(2)Harel Surry Street Company Limited הראל +60 בע"מ (1)
-	50	50	09/08/2020	
			25/10/2020	
			25/11/2020	
			16/12/2020	

- (1) שטרי ההון אינם צמודים ואינם נושאים ריבית.
 (2) הלוואה נקובה במט"ח ונושאת ריבית קבועה.
 (3) הלוואה נושאת ריבית בנק ישראל בתוספת מרווח.
 (4) הלוואה נושאת ריבית 3 לפקודת מס הכנסה.

2. הסכמי דמי ניהול

א. ביום 23 במרץ 2016 וביום 22 במרץ 2016 אישרו הדירקטוריונים של החברה ושל הראל פנסיה, בהתאמה, את עדכון הסכם ההתקשרות שבין החברה להראל פנסיה לשירותי הניהול והתפעול שמעניקה החברה להראל פנסיה. בהתאם לעדכון ההתקשרות כאמור, דמי הניהול והתפעול יקבעו בהתבסס על הוצאות בפועל בהן עמדה החברה בגין השירותים כאמור. הסכם הניהול החדש כולל הקצאה של הוצאות ישירות והעמסה של הוצאות עקיפות בהתאם לשיעור מסוים מהיקף הנכסים המנוהלים. ההסכם יושם באופן רטרואקטיבי מחודש ינואר 2016.
 שינוי ההסכם כאמור מביא להקצאת הוצאות סבירה יותר עבור כל שנת התקשרות. יחד עם זאת, אין לשינוי ההסכם השפעה מהותית בטווח הארוך.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

10. קשרים התקשוריות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

2. הסכמי דמי ניהול (המשך)

ב. בחודש אפריל 2013 התקשרה החברה בהסכם עם בססח, לפיו מעניקה החברה לבססח שירותים שונים ובכללם ייעוץ משפטי, שירותי back office, ניהול סיכונים, קשרי לקוחות ועוד. עבור שירותים אלו התחייבה בססח לשלם לחברה סך של 80,000 ש"ח לחודש. ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים, כאשר לכל צד יש זכות לבטל את ההסכם בהודעה מראש בת 90 יום. בחודש אוגוסט 2016 אושרה תוספת להסכם זה כך שיכלול גם שירותי לוגיסטיקה, הכוללים בעיקר שירותים כגון: דואר, טיפול ברכבים, ליסינג וטלפוניה בגינם ישולמו לחברה 8,000 ש"ח נוספים לחודש. בחודש ינואר 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם במסגרתה הוארך תוקפו של ההסכם לחמש שנים נוספות ונקבע כי: (1) החל מחודש נובמבר 2018 השירותים שיוענקו לבססח ע"י החברה לא יכללו עריכת פרוטוקולים, תיאום ישיבות דירקטוריון וועדותיו והפצת חומרי רקע לישיבות אלו; (2) התמורה החודשית הכוללת שתשולם על ידי בססח להראל עבור כלל השירותים המוענקים על ידה במסגרת ההסכם תהיה 80,000 ש"ח. בחודש מרץ 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם, במסגרתה הוקצו לבססח על ידי החברה 75% משרה לניהול סיכונים. בהמשך לאמור, התמורה החודשית שתשולם על ידי בססח לחברה עבור כלל השירותים שיוענקו לה עודכנה לסך של 91,000 ש"ח.

ג. ביום 23 במרץ 2016 אישר דירקטוריון החברה התקשרות עם הראל פיננסים ובססח שהנן חברות אחיות של החברה, לפיה תתקשר החברה עם בססח והראל פיננסים בהסכמי שכר דירה להשכרת שטחי משרד וחניות בבית המ.א.ה, נכס הנמצא בבעלות החברה.

ד. התקשרות למתן שירות סילוק תביעות

הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%), וזאת לאור ידע וניסיון ייחודיים שיש לחברה זו בניהול וטיפול בתביעות בתחום הרשלנות הרפואית. החל מחודש דצמבר 2015, יישוב חלק מתביעות האחריות המקצועית הרפואית בגין שנות חיתום מסוימות, נעשה על ידי חברה משותפת בבעלות הראל (5%) ומבטח המשנה Swiss Re (95%).

3. נושאים נוספים

- א. לעניין התפשטות נגיף הקורונה, ראו באור 1ג' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ב. לעניין שינוי מבנה - הראל פנסיה וגמל, ראו באור 137ו' (1) בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ג. לעניין שינוי מבנה - העברת מלוא הון המניות של סטנדרד לחברה לצורך מיזוג סטנדרד לחברה, ראו באור 137ו' (2) בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ד. לעניין תשקיף מדף - הראל הנפקות, ראו באור 24ח' (3) בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ה. לעניין דירוג מעלות לחברה ודירוג מעלות להנפקת מכשירי הון רוברד 2 בדרך של הרחבת סדרה של אגרות חוב באמצעות הראל הנפקות בתקופת הדוח, ראו באור 24ו' ובאור 24יב' לדוחות הכספיים המאוחדים, בהתאמה.
- ו. לעניין הרחבת אגרות חוב (סדרה טו') באמצעות הראל הנפקות בתקופת הדוח, ראו באור 24ח' (1) לדוחות הכספיים המאוחדים.
- ז. לעניין פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ד') של הראל הנפקות בתקופת הדוח, ראו באור 24ח' (2) לדוחות הכספיים המאוחדים.
- ח. לעניין חוזר בעניין עדכון לוחות התמורה שפורסם ע"י רשות שוק ההון ביטוח וחסכון, ראו באור 35ה' לדוחות הכספיים המאוחדים.
- ט. לעניין עדכון בגין יישום המלצות ועדת וינוגרד, ראו באור 3ג' (2) לדוחות הכספיים המאוחדים.
- י. לעניין עדכון מדיניות תגמול של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים, ראו באור 36ב' לדוחות הכספיים המאוחדים.
- יא. לעניין ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה, ראו באור 36ה' לדוחות הכספיים המאוחדים.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

10. קשרים התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

3. נושאים נוספים (המשך)

- יב. לעניין התקשרות עם אדריכל, ראו באור 36ה' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יג. לעניין ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה, ראו באור 36ה' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יד. לעניין התחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים, ראו באור 36ה' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- טו. לעניין הסכם ביטוח משנה עם Interasco, ראו באור 36ו' ובדוחות הכספיים המאוחדים.

4. אירועים לאחר תאריך הדוח

- א. לעניין דירוג מדרוג לחברה, ראו באור 24יא' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ב. לעניין שינוי מבני-EMI, ראו באור 38ג' בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ג. לעניין מדיניות חלוקת דיבידנד שאושרה ע"י דירקטוריון החברה, ראו באור 38ב' בדוחות הכספיים המאוחדים.

נספח ב - מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות*

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות מופחתת	ערך בספרים	עלות מופחתת	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
11	14	2	3
5,458	5,759	5,413	5,785
5,469	5,773	5,415	5,788
143	172	103	117
79	79	39	39
4,593	4,888	4,272	4,528
4,815	5,139	4,414	4,684
10,284	10,912	9,829	10,472
	-		1

אגרות חוב ממשלתיות
מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים

שאינם ניתנים להמרה
מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
מוחזקים לפידיון
זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שהוכרו ברווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות	ערך בספרים	עלות	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
636	855	780	1,228
272	374	215	292
908	1,229	995	1,520
	87		65

סחירות

שאינן סחירות

סך כל המניות

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין מניות שהוצגו כזמינות למכירה

* הנספח מתייחס להראל ביטוח סולו ולחברות מוחזקות שאינן חברות ביטוח.

נספח ב - מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות* (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות	ערך בספרים	עלות	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
			סחירות
			מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
-	-	35	34
391	419	553	580
-	4	-	3
			זמינות למכירה
			מכשירים נגזרים
391	423	588	617
			סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
			שאינן סחירות
			מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
47	43	39	33
1,181	1,527	1,373	1,693
-	107	-	191
			זמינות למכירה
			מכשירים נגזרים
1,228	1,677	1,412	1,917
			סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
1,619	2,100	2,000	2,534
			סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
			יתרות ירידת ערך בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
	126		142
	364		163
			מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

* הנספח מתייחס להראל ביטוח סולו ולחברות מוחזקות שאינן חברות ביטוח.

נספח ג - אי.אם.איי. עזר לביטוח משכנתאות בע"מ, מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות מופחתת	הערך בספרים	עלות מופחתת	הערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
118	121	114	116
118	121	114	116
116	124	114	121
116	124	114	121
234	245	228	237
	-		-

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים

שאינם ניתנים להמרה

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שהוכרו ברווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות	הערך בספרים	עלות	הערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
36	44	43	53
36	44	43	53
	2		2

סחירות

סך כל המניות

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין מניות שהוצגו כזמינות למכירה

נספח ג - אי.אם.איי. עזר לביטוח משכנתאות בע"מ, מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר			
2019	2019	2020	2020
עלות	הערך בספרים	עלות	הערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	5	5
19	21	21	22
19	21	26	27
-	-	1	1
15	31	14	34
-	2	-	1
15	33	15	36
34	54	41	63
	1		-
	-		-

סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

סך הכל השקעות פיננסיות סחירות

שאינן סחירות

מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה

זמינות למכירה

מכשירים נגזרים

סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

יתרות ירידת ערך בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה

מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 4

פרטים נוספים על החברה

תוכן עניינים

4-4	תקנה 10 א - דוחות תוצאתיים רבעוניים
4-6	תקנה 11 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות
4-7	תקנה 12 - שינויים בהשקעות בחברות בנות ובחברות קשורות
4-7	תקנה 13 - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות החברה מהן
4-8	תקנה 20 - מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי סיבות הפסקת המסחר
4-9	תקנה 21 (א) - תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה
4-16	תקנה 21א - השליטה בתאגיד
4-16	תקנה 22 עסקאות עם בעל שליטה
4-20	תקנה 24 - מניות המוחזקות ע"י בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד
4-20	תקנה 24א - הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים
4-20	תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד
4-24	תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (מלבד דירקטורים)
4-29	תקנה 26ב - מורשה חתימה של התאגיד
4-29	תקנה 27 - רואה חשבון של התאגיד
4-29	תקנה 28 - שינויים בתזכיר ובתקנון
4-29	תקנה 29 - המלצות והחלטות דירקטוריון ואסיפה כללית מיוחדת
4-29	תקנה 29א - החלטות התאגיד

פרטים נוספים על החברה

שם החברה	:	הראל חברה לביטוח בע"מ
מספר חברה ברשם	:	52-000407-8
כתובת	:	אבא הלל 3 רמת גן
טלפון	:	03-7547575
פקס	:	03-7547100
תאריך המאזן	:	31 בדצמבר 2020
תאריך הדוח	:	21 במרץ 2021

תקנה 10 א - דוחות תוצאתיים רבעוניים
תמצית דוחות רווח והפסד רבעוניים מאוחדים לשנת 2020 (במיליוני ש"ח)

רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סה"כ 2020	
3,814	3,302	3,552	3,792	14,460	פרמיות שהורווחו ברוטו
388	385	409	403	1,585	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
3,426	2,917	3,143	3,389	12,875	פרמיות שהורווחו בשייר
(6,443)	3,402	2,431	4,254	3,644	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
253	116	118	278	765	הכנסות מדמי ניהול
74	61	72	68	275	הכנסות מעמלות
(2,690)	6,496	5,764	7,989	17,559	סך הכל הכנסות
(3,117)	5,670	4,828	7,152	14,533	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
294	312	317	330	1,253	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(3,411)	5,358	4,511	6,822	13,280	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
672	590	585	621	2,468	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
269	171	214	240	894	הוצאות הנהלה וכלליות
2	-	-	-	2	הוצאות אחרות
49	33	51	24	157	הוצאות מימון, נטו
(2,419)	6,152	5,361	7,707	16,801	סך הכל הוצאות
-	(2)	2	-	-	חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(271)	342	405	282	758	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
(98)	106	139	74	221	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(173)	236	266	208	537	רווח (הפסד) לתקופה

תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל מאוחדים לשנת 2020 (במיליוני ש"ח)

רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סה"כ 2020	
(173)	236	266	208	537	רווח (הפסד) לתקופה
					פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(694)	426	172	454	358	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(42)	(46)	(66)	(140)	(294)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
88	26	34	-	148	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
22	(24)	9	(53)	(46)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
224	(139)	(52)	(112)	(79)	הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
					הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים אחרים של רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(6)	7	(3)	14	12	
					סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
(408)	250	94	163	99	
					פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
9	28	(1)	(2)	34	קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
1	8	(8)	1	2	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
(2)	(11)	3	-	(10)	הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
8	25	(6)	(1)	26	
(400)	275	88	162	125	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
(573)	511	354	370	662	סך רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה
					סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה

תקנה 11 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות

להלן יפורטו השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות שערכן בדוח הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2020 הינו מעל 1 מיליוני ש"ח:

ש"ח (באחוזים)	ערך בדוח הכספי הנפרד (במיליוני ש"ח)	ע.ג. (באלפים)	מספר המניות (באלפים)	סוג מניה	שם החברה
100	14	450	4,500	רג'י	יהודה חברה לביטוח בע"מ
100	1	1	1	רג'י	ורטס סוכנויות לביטוח בע"מ
50	18	1	0.5	רג'י	אי. בי. סי. אוטומוטיב בע"מ
-	2	-	-	-	מניות הלוואה
-	7	-	-	-	שטר הון
100	2	1	100	רג'י	תכנון מתקדם- סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ
100	15	0.4	44	רג'י	קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ
25	20	825	825	רג'י	אלדן פיתוח מפעלי תיירות בע"מ
79	15	8	8	רג'י	לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ
-	326	1	13	רג'י	החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ
-	226	1	10	רג'י	אי.אם.איי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ
50	14	50	500	רג'י	בית אייבקס בע"מ
100	25	0.01	0.1	רג	HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)1 LMT
100	10	0.01	0.1	רג	HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)2 LMT
100	100	324	18	רג	Harel Leipzig BV
28	11	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 3990 ESSEX LP
36	61	-	-	שותפות-אין מניות	Harel IDS Minneapolis
17	21	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 200 West monroe LP
17	11	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 230 West Monroe, LP
100	223	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 50 Beale Street SF, LP
100	34	-	-	שותפות-אין מניות	Harel Westwood NJ, LP
7	23	8	8	רג	.Songbird 1 ApS
7	22	8	8	רג	.Songbird 2 ApS
7	4	0.1	0.1	רג	Joysun 1 BV
21	14	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 1515 Market, LP
41	66	6	6	רג	HGHQK 2 Sarl
21	8	-	-	שותפות-אין מניות	Harel Deasil LP
21	37	-	-	שותפות-אין מניות	Harel Mercury I LP
10	23	-	-	שותפות-אין מניות	Harel 7700 Parmer LP
10	11	276	276	רג	AXA logistics
9	16	-	-	שותפות-אין מניות	ACC SABAN
9	4	1	1	רג	Leonardo Haymarket
9	21	-	-	שותפות-אין מניות	LPKC
9	18	-	-	שותפות-אין מניות	One Cal
8	18	-	-	שותפות-אין מניות	Harel Turtle Creek LP
100	47	-	-	שותפות-אין מניות	Harel Fuse 9 LP
8	15	1	100	רג	TCB co-invest Sarl

ש"ח	ש"ח	ע.ג. (באלפים)	מספר המניות (באלפים)	סוג מניה	שם החברה
9	11	-	-	שותפות-אין מניות	Europa UK Debt LP
5	37	23	2,271	רג'י	ויתניה
8	48	0.001	1	רג'י	אזוריט בילו סנטר
5	19	-	-	שותפות - אין מניות	אורסט
17	25	-	-	שותפות-אין מניות	HAREL 55 2ND LP RH
7	9	-	-	שותפות-אין מניות	Market Center RH
3	21	-	-	שותפות-אין מניות	River Ouest Paris
8	14	-	-	שותפות-אין מניות	Europa UK Debt II

תקנה 12 - שינויים בהשקעות בחברות בנות ובחברות קשורות

ראה באור 8 לדוחות הכספיים.

תקנה 13 - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות החברה מהן

להלן יפורטו (במיליוני ש"ח) רווח (הפסד), לפני ואחרי מס, דיבידנד, דמי ניהול ורביית והצמדה שקיבלה החברה או שהיא זכאית לקבל מחברות בנות וחברות קשורות שערך בדוח הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2020 הינו מעל 1 מיליוני ש"ח:

שם החברה	רווח (הפסד) לשנה (א) לפני מס	רווח (הפסד) כולל אחר (א) לפני מס	רווח (הפסד) כולל (א) אחרי מס	דיבידנד (ב)	דמי ניהול	רביית והצמדה
יהודה חברה לביטוח בע"מ	13	-	9	-	-	-
וריסט סוכנויות לביטוח בע"מ	(0.5)	-	(1)	-	-	-
אי. בי. סי. אוטומוטיב בע"מ	10	-	8	-	-	-
תכנון מתקדם- סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ	1	-	1	-	-	-
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ	1	(0.2)	0.5	-	1	-
אלדן פיתוח מפעלי תיירות בע"מ	18	-	18	-	-	-
לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ	3	(0.1)	2	-	-	-
החזקות במשכנתאות ישראל בע"מ	59	3	42	-	-	-
אי.אם.איי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ	65	2	45	-	1	-
בית אייבסק בע"מ	(12)	-	(12)	(6)	-	1
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)1 LMT	(1)	-	(1)	-	-	2
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)2 LMT	(0.2)	-	(0.2)	-	-	1
Harel Leipzig BV	11	-	11	75	-	-
Harel 3990 ESSEX LP	(7)	-	(7)	-	-	-
Harel IDS Minneapolis	(29)	-	(29)	-	-	6
Harel 200 West monroe LP	(12)	-	(12)	-	-	-
Harel 230 West Monroe, LP	(21)	-	(21)	-	-	-
Harel 50 Beale Street SF, LP	(49)	-	(49)	-	-	25
Harel Westwood NJ, LP	(1)	-	(1)	-	-	0.002

רביית והצמדה	דמי ניהול	דיבידנד (ב)	רווח (הפסד) כולל (א) אחרי מס	רווח (הפסד) כולל אחר (א) לפני מס	רווח (הפסד) לשנה (א) (א) לפני מס	שם החברה
0.3	-	-	35	-	35	Songbird 1 ApS
0.3	-	-	35	-	35	Songbird 2 ApS
0.1	-	-	3	-	3	Joysun 1 BV
1	-	-	(7)	-	(7)	Harel 1515 Market, LP
2	-	-	24	-	24	HGHQK 2 Sarl
45	-	-	(0.03)	-	(0.03)	Harel Deasil LP
0.1	-	-	10	-	10	Harel Mercury I LP
1	-	-	12	-	12	Harel 7700 Parmer LP
0.3	-	-	(2)	-	(2)	AXA logistics
-	-	-	(16)	-	(16)	ACC SABAN
0.2	-	-	(2)	-	(2)	Leonardo Haymarket
1	-	-	14	-	14	LPKC
0.01	-	-	(62)	-	(62)	One Cal
1	-	-	(16)	-	(16)	Harel Turtle Creek LP
-	-	-	13	-	13	Harel Fuse 9 LP
-	-	-	14	-	14	TCB co-invest Sarl
-	-	-	8	-	8	Europa UK Debt LP
-	-	1	117	-	117	ויתניה
-	-	1	1	-	1	אזוריט בילו סנטר
-	-	-	(250)	-	(250)	אורסט
-	-	-	(3)	-	(3)	Harel 55 2nd LP RH
-	-	-	(1)	-	(1)	Market Center RH השקעה נוסטר
-	-	-	(2)	-	(2)	River Ouest Paris נוסטר
-	-	-	(1)	-	(1)	Europa UK Debt II

(א) משקף את רווחי (הפסדי) החברה המוחזקת במלואם.
(ב) דיבידנד שחולק על ידי החברה המוחזקת ישירות לחברה.

תקנה 20 - מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי סיבות הפסקת המסחר

אין.

תקנה 21 (א) - תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

(1) גמול לנושאי משרה בכירים

תגמולים אחרים		תגמולים בעבור שירותים ^{1,2}				פרטי מקבל התגמולים	
סה"כ	דמי ריבית שכירות אחר	תשלום			שיעור החזקה בהון התאגיד היקף השולט משרה בחברה(3)	תפקיד	שם
		מבוסס דמי מניות	דמי ניהול ייעוץ עמלה (5)	אחר			
3,499			248	3,251	100%	מנכ"ל החברה ומנכ"ל הראל השקעות	מישל סיבוני (6)
3,137			879	405 1,853	100%	משנה למנכ"ל הראל ביטוח ומנהל חטיבת הבריאות	אלון אלירז
3,136			505	641 1,990	100%	משנה למנכ"ל הראל ביטוח ומנהל חטיבת מטה	ניר כהן
3,014			648	326 2,040	100%	משנה למנכ"ל הראל ביטוח ומנהל חטיבת חסכון ארוך טווח	דורון גינת
2,978			701	607 1,670	100%	משנה למנכ"ל הראל ביטוח ומנהל חטיבת ביטוח כללי	שגיא יוגב

(2) גמול לבעלי עניין נוספים

תגמולים אחרים		תגמולים בעבור שירותים ^{1,2}				פרטי מקבל התגמולים	
סה"כ	דמי ריבית שכירות אחר	תשלום			שיעור החזקה בהון התאגיד היקף השולט משרה בחברה(3)	תפקיד	שם
		מבוסס דמי מניות	דמי ניהול ייעוץ עמלה (5)	אחר			
2,592			322	2,270	18.80% 100%	יו"ר דירקטוריון החברה ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות	יאיר המבורגר (7)
2,073			256	1,817	13.84% 100%	דירקטור בחברה, בהראל השקעות ויו"ר הראל המשמר מחשבים	יואב מנור (8)
2,069			256	1,813	13.84% 100%	דירקטור בהראל השקעות ונשיא קבוצת הראל	גדעון המבורגר (9)

הערות לטבלאות

- (1) מענקים מובטחים ורכיבי תגמול קבועים אחרים נכללים במסגרת השכר.
- (2) התגמול המפורט בטבלה הינו עבור הכהונה בכלל החברות בקבוצת הראל. חלק מנושאי המשרה מקבלים שכר מחברות בנות שהינן "מוסד כספיים". הנתונים דלעיל אינם כוללים מס שכר שמשולם על-ידי המוסדות הכספיים.
- (3) ההחזקה במרביתה הינה באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת. לפרטים נוספים ראו תקנה 21א להלן.
- (4) בהתאם לתכנית התגמול של החברה, המענק השנתי מחושב, בין היתר, על בסיס פרמטרים השוואתיים לתוצאות קבוצות הביטוח הגדולות האחרות, ובכלל זה לתשואה על ההון ולנתונים נוספים הנכללים בדוחות הכספיים. מאחר שנתונים אלו ניתנים לחישוב רק לאחר פרסום הדוחות הכספיים על ידי כל קבוצות הביטוח הגדולות ובהתבסס על כך שלגבי שנת הדוח בידי החברה נתונים המצביעים על כך שתנאי הסף שנקבעו בתכנית התגמול לתשלום מענקים התקיימו, וכן על כך שלגבי שנת הדוח חלק מהנתונים המשמשים לחישוב הינם סופיים, ערכה החברה אומדן של סכומי המענקים שישולמו בגין שנת הדוח, והנתונים המופיעים בעמודת המענק מהווים אומדן. לפיכך, סכום המענק בגין שנת הדוח, בהתאם לחישוב שיערך על בסיס הנתונים שיפורסמו על ידי חברות ההשוואה, עשוי להיות שונה מהאומדן שנערך.
- (5) הסכום כולל הפרשות בגין פיצויי פטורים וכולל את עלות הגדלת פקטור פיצויים שאושר למשנים למנכ"ל בהראל ביטוח בהתאם למדיניות התגמול של החברה. לפרטים נוספים אודות הפיצויים המוגדלים ראו סעיף 6 להלן.
- (6) מכהן גם כיו"ר דירקטוריון הראל פנסיה וגמל, יו"ר דירקטוריון קחצ"ק, יו"ר דירקטוריון המצפן וכדירקטור בחברות בנות נוספות בקבוצה. לפרטים בדבר תנאי העסקתו, ראו סעיף 4 להלן.
- (7) מכהן כדירקטור במספר חברות נוספות בקבוצת הראל, מכהן בוועדת השקעות נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצת הראל.
- (8) הינו בעלה של נורית מנור וגיסם של יאיר המבורגר וגדעון המבורגר, בעלי השליטה בחברה.
- (9) מכהן גם כדירקטור במספר חברות נוספות בקבוצת הראל.

תנאי העסקה כלליים**1. מדיניות תגמול לנושאי משרה - הראל השקעות**

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הראל השקעות והשינויים הרגולטוריים שחלו בנושא התגמול, ביום 12 באוקטובר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות, לאחר שאישרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון של הראל השקעות, את מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות ("מדיניות תגמול"). מדיניות התגמול עומדת במגבלות שנקבעו בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק הגבלת השכר").

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותגמול מקובלות בתאגידי ביטוח ופיננסיים בישראל ובחברות גדולות אחרות במשק הישראלי, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים נוספים.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בהראל השקעות ובחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל הראל השקעות לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"ל; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם הראל השקעות; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה בהראל השקעות. (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של הראל השקעות. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

במסגרת המענק השנתי תלוי הביצועים, קיים רכיב של שיקול דעת, המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק. סכומו של רכיב זה לא יעלה על 3 משכורות חודשיות וניתן יהיה לשלמו גם במקרה שבו לא יתקיימו תנאי הסף לתשלום המענק מותנה הביצועים. במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל, הראל השקעות תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול. במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע, כי היא תשמש כמדיניות מנחה (אך לא מחייבת) גם בחברות הבנות העיקריות בקבוצה. לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאומצה בגופים המוסדיים בקבוצה, ראו סעיף 2 להלן.

2. מדיניות תגמול בגופים המוסדיים בקבוצה

החברה והחברות הבנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת בסעיף 1 לעיל. מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה עודכנה מספר פעמים לאורך השנים בהתאם להוראות רגולטוריות מעודכנות אשר פורסמו לרבות פרסומו של חוזר הממונה שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" (להלן "החוזר"), המעדכן ומבטל את חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" וחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים- תיקון" (להלן "חוזר מדיניות תגמול"), ומשלבם בחוזר המאוחד, בהתאם להסדרה רלוונטית שהתגבשה בתחום ובכלל זה בהתאם להוראות חוק הגבלת השכר ובתקנות לפיו, והוראות המפקח על הבנקים שעודכנו על רקע זה.

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים והשינויים המוצעים במדיניות התגמול של הראל השקעות, במהלך חודש אוגוסט 2020 אישרו ועדת התגמול של הגופים המוסדיים והדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים.

להלן עיקרי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים:

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי העסקה של נושאי המשרה ובעלי תפקיד מרכזי ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה ובעל תפקיד מרכזי יהיה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של החברה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) התגמול יכול שיהיה מורכב ממספר רכיבים עיקריים: שכר קבוע, מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק מובטח, מענק הוני, מענקים מיוחדים וכן עלויות שיפוי וביטוח; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי העסקה לבין סך תנאי העסקה; (ד) נקבעו הוראות לעניין הרכב המענק השנתי אשר מורכב מרכיב מבוטח מדידה וכן מרכיב של שיקול דעת המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק; (ה) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ו) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם החברה; (ז) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ח) המדיניות כוללת הוראות לעניין אופן הפריסה והדחיה של המענק השנתי וכן הוראות לעניין השבה לחברה של סכומים ששולמו כמענקים שנתיים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה; (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (1) פיזיים- שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים (2) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים (3) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות ו- (4) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של החברה. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

בנוסף, המדיניות כוללת הוראות גם לעניין תגמול הדירקטורים בחברה וכן תגמול עובדים בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים ותנאי העסקה קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה:

במסגרת האסיפה הכללית של הראל השקעות אשר התקיימה ביום 12 באוקטובר 2020, אושרו מחדש תנאי העסקתם של בעלי השליטה בהראל השקעות. לאישורה של האסיפה קדמו אישורים בוועדת התגמול ובדירקטוריון הראל השקעות ביום 13 באוגוסט 2020 וביום 31 באוגוסט 2020, בהתאמה. במסגרת האישור מחדש, לא בוצע כל שינוי בתנאי העסקתם של בעלי השליטה. תנאי העסקה שאושרו תואמים את מדיניות התגמול של הראל השקעות. הוראות הסכמי העסקה החדשים של בעלי השליטה יחולו החל מיום 1 בדצמבר 2020, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, הצדדים רשאים לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 30 יום מראש.

בהתאם לדין הקיים במועד דוח זה, היא צורך באישור מחדש של ההתקשרות עם מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור בחלוף שלוש שנים ממועד תחילת ההתקשרות (1 בדצמבר 2020), וזאת בשל היותם בעלי שליטה בחברה, למעט ככל וישונה הדין ו/או מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור לא ימנו על בעלי השליטה בחברה.

א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר :

מר יאיר המבורגר עומד בראש קבוצת הראל ביטוח ופיננסים, מאז היווסדה. מר יאיר המבורגר מכהן כיו"ר דירקטוריון החברה ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות. בנוסף, מכהן מר יאיר המבורגר בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר בדירקטוריון A.Turk Nippon Sigorta S בטורקיה; יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל קרנות נאמנות בע"מ; חבר בוועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטר) של הגופים המוסדיים בקבוצה ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יאיר המבורגר מכהן בחברה ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יאיר המבורגר: בגין כהונתו של מר יאיר המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ- 160,000 ש"ח (סך של 161,112 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר יאיר המבורגר קוצץ למשך שנה ב- 20% במסגרת שורת הצעדים הרוחבית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר יאיר המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יאיר המבורגר ביתרת העלות. מר יאיר המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יאיר המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד). מר יאיר המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יאיר המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יאיר המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר זכאי ל 30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יאיר המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. מר יאיר המבורגר זכאי לכתב שיפוי, אשר הוענק לו לראשונה במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 וכפי יתר נושאי המשרה בחברה, והוא כולל בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

מענק שנתי: מר יאיר המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יאיר המבורגר זכאי לפיצויים גבוהה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יאיר המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יאיר המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יאיר המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכלל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בגין תקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. אם לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יאיר המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יאיר המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר :

מר גדעון המבורגר מכהן בקבוצת הראל בתפקידים בכירים מאז היווסדה. מר גדעון המבורגר מכהן כיום בקבוצת הראל בתפקידים העיקריים הבאים: חבר בדירקטוריון הראל השקעות ונשיא הראל; חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות. בנוסף, מר גדעון המבורגר עוסק בנושאי ביטוח משנה, וזאת הן עבור החברה והן עבור חברות הביטוח האחרות בקבוצה. מר גדעון המבורגר מכהן בהראל השקעות ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר גדעון המבורגר: בגין כהונתו של מר גדעון המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של 127,000 ש"ח (סך של 127,779 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר גדעון המבורגר קוצץ למשך שנה ב- 20% במסגרת שורת הצעדים הרוחבית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר גדעון המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר גדעון המבורגר ביתרת העלות. מר גדעון המבורגר

אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר גדעון המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר גדעון המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר גדעון המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר גדעון המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר גדעון המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר גדעון המבורגר הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשורה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשורה של החברה.

המענק השנתי: מר גדעון המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר גדעון המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר גדעון המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר גדעון המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר גדעון המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, ידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר גדעון המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר גדעון המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור:

מר יואב מנור מכהן בתפקידים בכירים בקבוצת הראל מאז היווסדה. מר יואב מנור מכהן בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: יו"ר פעיל של דירקטוריון הראל המשמר מחשבים בע"מ; חבר בדירקטוריון החברה; חבר בדירקטוריון הראל השקעות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יואב מנור מכהן בחברות קבוצת הראל במשורה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יואב מנור: בגין כהונתו של מר יואב מנור בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות מיום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ-127,000 ש"ח (סך של 127,779 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות מחודש אפריל 2020, שכרו של מר יואב מנור קוצץ למשך שנה ב-20% במסגרת שורת הצעדים הרחבתית עליה הוחלט כחלק מהתמודדות החברה עם משבר הקורונה. ביום 30 בנובמבר 2020, הוחלט על סיום הקיצוץ כאמור.

תנאים נלווים: מר יואב מנור זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 670,575 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2020). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יואב מנור ביתרת העלות. מר יואב מנור אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יואב מנור זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר יואב מנור זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יואב מנור זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יואב מנור החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יואב מנור זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יואב מנור לא יהיה זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יואב מנור לא יהא זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר יואב מנור הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשורה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשורה של החברה.

המענק השנתי: מר יואב מנור אינו זכאי למענק השנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יואב מנור זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יואב מנור בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יואב מנור הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יואב מנור זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו

טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציג רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יואב מנור לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יואב מנור התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

4. תנאי העסקה מנכ"ל החברה ומנכ"ל הראל השקעות - מר מישל סיבוני

מישל סיבוני מכהן כמנכ"ל הראל ביטוח החל משנת 2009, וכן כיהן כמנכ"ל משותף של הראל השקעות (בנוסף לתפקידו כמנכ"ל הראל ביטוח) משנת 2011 ועד תום שנת 2015, מועד בו הוחלט כי מר סיבוני יתרכז בתפקידו המרכזי כמנכ"ל הראל ביטוח, וזאת על מנת להוביל מהלך של שינוי אסטרטגי בקבוצה, ועקב כך הפסיק לכהן כמנכ"ל הראל השקעות ומונה מנכ"ל לחברה במקומו. בינואר 2017, הסכים מר סיבוני לקחת על עצמו שוב גם את תפקיד מנכ"ל הראל השקעות, וזאת ללא כל תמורה נוספת בגין כהונה נוספת זו¹.

בעקבות עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עודכן הסכם ההעסקה של מנכ"ל הראל ביטוח מיום 25 באוגוסט 2013, באופן התואם את מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים ואת הוראות חוק תגמול נושאי משרה. עדכון הסכם ההעסקה חל החל מיום 12 באוקטובר 2016 ("מועד העדכון"). ככלל תנאי ההעסקה המעודכנים תואמים את מדיניות התגמול של החברה, תוך שמירה על רכיבים שקיימים בתנאי ההעסקה הקודמים.

להלן פירוט תנאי ההעסקה הנוכחיים של מר מישל סיבוני:

תקופת ההעסקה

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 180 יום מראש.

שכר שוטף

משכורתו החודשית של מר סיבוני החל מינואר 2018 עומדת על סך של כ- 248 אלפי ש"ח.

תנאים נלווים

מר מישל סיבוני זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מני לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת רישק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצא ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר מישל סיבוני יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייוקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר מישל סיבוני זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד).

מר מישל סיבוני זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים (ללא שינוי מהסכם ההעסקה הקיים).

מר מישל סיבוני זכאי לחופשה בת 35 ימי עבודה בשנה. מר מישל סיבוני זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר מישל סיבוני הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית של החברה בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה

מר סיבוני יהיה זכאי לשכר עבור 8 חודשי הסתגלות.

מר מישל סיבוני יהיה זכאי לפיצויים בגובה 200% (100% מעל הפיצויים ע"פ דין) בגין התקופה שחלה ביום 1 באוגוסט 2009 ועד למועד עדכון הסכם ההעסקה (אוקטובר 2016). בגין התקופה מתחילת העסקתו בחברה ועד ליום 31 ביולי 2009 (מועד מינויו לתפקיד מנכ"ל הראל ביטוח) יהיה מר סיבוני זכאי לפיצויי פיטורים בגובה 150% (בהסכם ההעסקה הנוכחי הזכאות היא ל-100% בגין תקופה זו). מר מישל סיבוני התחייב לאי תחרות בתום העסקתו, וזאת לתקופה של 7 שנים מתום העסקתו בחברה, תמורת מענק אי תחרות בסכום של 5,000,000 ש"ח. בהתאם להתחייבות לאי תחרות מר סיבוני התחייב, כי במהלך תקופת אי התחרות הוא לא ישמש כמנכ"ל של חברת ביטוח בישראל, בין כשכיר ובין כנותן שירותים וכן התחייב שלא לעשות שימוש בידע שנצבר ושייצבר לו בחברה בתחום ביטוחי הבריאות ובהתאם לכך הוא התחייב שלא לשמש כיועץ לחברות ביטוח בתחום ביטוחי בריאות.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר סיבוני יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

¹ בהתאם, לא ישתנה תגמולו של מר סיבוני אם מסיבה כלשהי, יחדל מר סיבוני מלכהן כמנכ"ל הראל השקעות וימשיך ככהונתו כמנכ"ל הראל ביטוח.

זכויות העבר של מנכ"ל הראל ביטוח, שנצברו והופרשו בעבר בדוחות הכספיים של הראל ביטוח, בגין סכום הפיצויים המוגדלים שיגיעו למנכ"ל הראל ביטוח עד למועד העדכון וכן דמי ההסתגלות, הופקדו בנאמנות לטובת מנכ"ל הראל ביטוח בפוליסות חסכון, והם ישוחררו למנכ"ל הראל ביטוח בהתקיים הזכאות לקבלת הכספים כאמור בסיום העסקתו בהראל ביטוח. הראל ביטוח הופטרה במועד ההפקדה מכל התחייבויותיה כלפי מנכ"ל הראל ביטוח בקשר עם סכומים אלו, בהגיע מועד סיום העסקתו של מנכ"ל הראל ביטוח.

לפרטים נוספים אודות התקשרות הראל השקעות עם מר מישל סיבוני, בהסכם, לפיו מכרה הראל השקעות למר מישל סיבוני מניות בחברה המצפן- שותפים לדרך בע"מ- ראו באור 136 לדוחות הכספיים.

5. נושאי משרה אחרים:

5.1. אלון אלירז

מר אלון אלירז מכהן כמשנה למנכ"ל החברה וכמנהל חטיבת בריאות בחברה. המענק השנתי של מר אלירז, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול. נתוני התגמול של מר אלירז, כוללים אומדן לגבי המענק השנתי שישולם לו. האומדן כאמור עשוי להשתנות לאחר שיפורסמו הנתונים ההשוואתיים של החברות האחרות, שעל בסיסם מחושבים הפרמטרים הכמותיים הכלולים בנוסחת חישוב המענק השנתי של מר אלירז.

5.2. שגיא יוגב

מר שגיא יוגב מכהן כמשנה למנכ"ל הראל ביטוח וכמנהל חטיבת ביטוח כללי בהראל ביטוח. המענק השנתי של מר יוגב, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול. נתוני התגמול של מר יוגב, כוללים אומדן לגבי המענק השנתי שישולם לו. האומדן כאמור עשוי להשתנות לאחר שיפורסמו הנתונים ההשוואתיים של החברות האחרות, שעל בסיסם מחושבים הפרמטרים הכמותיים הכלולים בנוסחת חישוב המענק השנתי של מר יוגב.

5.3. דורון גינת

מר דורון גינת מכהן כמשנה למנכ"ל הראל ביטוח וכמנהל חטיבת חיסכון ארוך טווח בהראל ביטוח. המענק השנתי של מר גינת, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול. נתוני התגמול של מר גינת, כוללים אומדן לגבי המענק השנתי שישולם לו. האומדן כאמור עשוי להשתנות לאחר שיפורסמו הנתונים ההשוואתיים של החברות האחרות, שעל בסיסם מחושבים הפרמטרים הכמותיים הכלולים בנוסחת חישוב המענק השנתי של מר גינת.

5.4. ניר כהן

מר ניר כהן מכהן כמשנה למנכ"ל החברה וכמנהל חטיבת מטה בחברה. בנוסף מכהן מר כהן כיו"ר דירקטוריון לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ. המענק השנתי של מר כהן, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול. נתוני התגמול של מר כהן, כוללים אומדן לגבי המענק השנתי שישולם לו. האומדן כאמור עשוי להשתנות לאחר שיפורסמו הנתונים ההשוואתיים של החברות האחרות, שעל בסיסם מחושבים הפרמטרים הכמותיים הכלולים בנוסחת חישוב המענק השנתי של מר כהן.

6. פיצויים מוגדלים

בהתאם לקבוע במדיניות התגמול, בכפוף לאישור פרטני של ועדת התגמול והדירקטוריון, ניתן להעניק לנושאי משרה בכירים בתפקידים המפורטים במדיניות התגמול (להלן: "תפקיד מזהה"), בעלי וותק של 5 שנים ומעלה בחברה, מתוכן וותק של 3 שנים לפחות בתפקיד מזהה, במקרה של פיטורין ו/או פרישה ו/או התפטרות מרצון (למעט פיטורין בניסיונות המאפשרות אי תשלום פיצויי פיטורין), פיצויים בשיעורים מוגדלים עד השיעורים המקסימאליים, כדלקמן: ותק מעל חמש שנים - 125%; ותק מעל עשר שנים - 150%; ותק מעל חמש עשרה שנים - 175%; ותק מעל עשרים שנים - 200%.

בחודש מרץ 2021, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, הענקה של פיצויים מוגדלים לנושאי משרה בתפקיד משנה למנכ"ל של הראל ביטוח, המכהנים כיום בחברה, בשיעורים האמורים במדיניות התגמול והאמורים לעיל, ובכפוף להשלמת ותק כאמור.

הזכאות לפיצויים המוגדלים בשיעור של 175% ובשיעור של 200% לנושאי המשרה האמורים אשר השלימו נכון למועד הדוח, תקופות ותק של 15 שנים ו-20 שנים (בהתאמה), תוענק ביוני 2021 ובמרץ 2022 (בהתאמה), ובכפוף לקיומם של יחסי עובד-מעביד עם הקבוצה במועדים כאמור.

7. שכר דירקטורים שאינם מכהנים גם כנושאי משרה

השכר הכולל ששולם לדירקטורים המכהנים בחברה בתקופת הדוח, עבור כהונתם בדירקטוריון החברה ובוועדות הדירקטוריון השונות, הסתכם לסך של כ-1,831 אלפי ש"ח. הסכום האמור אינו כולל את התשלומים ששולמו לבעלי עניין (ה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ויואב מנור), המכהנים גם כנושאי משרה בחברה ובחברות נוספות בקבוצת הראל.

במסגרת אישור מדיניות התגמול של החברה נקבע כי המדיניות חלה על דירקטורים המכהנים בחברה ו/או בחברות בנות שלה, כך שהם זכאים לתגמול עבור כהונתם בדירקטוריון ובוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס – 2000 ("תקנות גמול דח"צ"ם") והם אינם זכאים למענקים או לתגמול נוסף. בנוסף להוראות הקבועות בתקנות גמול דח"צ"ם, התגמול לדירקטורים חיצוניים המכהנים בחברה ובחברות בנות שלה, כפוף גם להוראות הקבועות בתקנה 2 לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), תש"ס-ז 2006 ("תקנות הזיקה"). לגבי דירקטורים שמכהנים בחברה ובחברות הבנות שלה ושאינם דירקטורים חיצוניים, לא חלה המגבלה הקבועה בתקנה 2 לתקנות הזיקה. במקרה שבו דירקטור ימונה לתפקיד נוסף שאינו חברות

בדירקטוריון ו/או בוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, ייקבע התגמול בהתאם לאופי התפקיד ויובא לאישור האסיפה הכללית. שכרם של הדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, לא יעלה על שכרם של הדירקטורים החיצוניים בחברה, למעט דירקטורים אשר הינם בעלי השליטה בחברה ותנאי העסקתם מאושרים באסיפה הכללית של הראל השקעות, כמפורט בסעיף 3 לעיל.

תקנה 21 - השליטה בתאגיד

נכון למועד פרסום הדוח, בעלת השליטה המלאה בחברה הינה הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, חברה ציבורית אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

בעלי השליטה בהראל השקעות הינם ה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור ("בעלי השליטה"), מחזיקים בכ- 46.49% מזכויות ההצבעה ומהווים המניות המונפק של הראל השקעות. בעלי השליטה מחזיקים בהראל השקעות באמצעות "ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת" אשר נמצאת בשליטתם ובעלותם המלאה, בה הם מחזיקים, כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות ובעלותם המלאה של כל אחד מבעלי השליטה ("השותפות ג.י.ן") וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן.

תקנה 22 עסקאות עם בעל שליטה

להלן פרטים, למיטב ידיעת החברה, אודות עסקאות עם בעלי השליטה בחברה או שלבעלי השליטה יש עניין אישי באישורן, אשר החברה ו/או חברות הקבוצה התקשרו בהן בשנת הדוח או במועד מאוחר לסוף שנת הדוח ועד למועד פרסום דוח זה או שאושרו קודם לתקופת הדוח והינן בתוקף בתקופת הדוח.

1. התקשרות עם אדריכל

החברה התקשרה בחודש ינואר 2011 בהסכם (אשר תוקן בינואר 2016, בדצמבר 2017, בדצמבר 2018 ובדצמבר 2019) לקבלת שירותי אדריכלות מאת מר מיקי קורנהויזר, שהינו אחיה של אשתו של מר יאיר המבורגר, בעל השליטה ויו"ר דירקטוריון החברה (להלן "ההסכם" ו/או "ההתקשרות"). במסגרת ההסכם, מעניק מר קורנהויזר שירותי אדריכלות שוטפים לחברה ולחברות בנות שלה בפרויקטים שונים של החברה.

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה אישרו תיקון להסכם, לפיו תקופת ההתקשרות בהסכם תוארך עד ליום 31 בדצמבר 2021, והתמורה החודשית בגין שירותי האדריכלות תישאר בסך של 28,000 ש"ח.

2. התקשרות בהסכם העסקה עם נכדו של בעל השליטה

בהתאם לאישורים של ועדת התגמול ודירקטוריון הראל השקעות מחודש מאי 2019, הועסק מר עידן טמיר, נכדו של מר יאיר המבורגר, שהינו מבעלי השליטה בחברה ומכהן כיו"ר דירקטוריון החברה, כאנליסט בהראל פיננסיים, בשכר חודשי של 8,500 ש"ח. בהתאם להוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי ענין), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות הקלות"), בחודש אוגוסט 2020, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, התקשרות בין החברה לבין מר עידן טמיר, לפיה מועסק מר טמיר בתפקיד מנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל של החברה החל מיום 1 בספטמבר 2020. במסגרת מעבר לתפקידו החדש כמנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל, מר טמיר זכאי למשכורת חודשית בסך של 10,250 ש"ח בתוספת החזר עבור נסיעות ותנאים סוציאליים נוספים כמקובל לעובדים בדרג זה בקבוצת הראל (יודגש כי ביתר תנאי העסקה לא חל כל שינוי). במסגרת אישור ההתקשרות אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון כי ההתקשרות עומדת בהוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות הקלות שכן השכר החודשי המשולם למר טמיר, אינו עולה על השכר החודשי הממוצע במשק, והוא סביר בהתחשב בהיקף העסקה, באופי התפקיד ובכישורי מר טמיר לביצוע התפקיד.

3. עסקאות המנויות בסעיף 270 (4) לחוק החברות

לפירוט אודות תנאי העסקה של בעלי השליטה ראו תקנה 21 לעיל.

3.1 ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בהראל השקעות וביתר חברות בקבוצת הראל המכהנים כיום וכן שיכנהו בחברות האמורות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בקבוצת הראל הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 1 בנובמבר 2020, למשך שנה, כך ששכום הביטוח יעמוד על 176 מיליוני דולר ארה"ב. עלות הפרמיה השנתית בגין הכיסוי כאמור וגובה ההשתתפות העצמית הינם בהתאם לתנאי השוק, ונקבעו בהתאם להצעות שקיבלה החברה ממבטחי משנה. העלות כאמור אינה מהותית לחברה.

הנימוקים העיקריים של ועדת התגמול והדירקטוריון היו: (א) הפרמיה נקבעה לפי עלות ביטוח המשנה של הראל ביטוח, אליה מועבר הסיכון הביטוחי, ולכן בהגדרה היא משקפת תנאי שוק; (ב) רכישת הפוליסה כאמור הינה לטובת החברה, שכן היא מצמצמת את החשיפה של החברה בשל כתבי השיפוי שניתנו לדירקטורים ולנושאי המשרה והיא מאפשרת לנושאי המשרה למלא את תפקידם כראוי ולטובת החברה, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בכך ובאחריות המוטלת עליהם על פי דין; (ג) הפוליסה, מעניקה כיסוי סביר בנסיבות העניין, בהתחשב בגודלה של החברה, היקפי ותחומי פעילותה ותכניותיה העסקיות; (ד) כיסוי ביטוחי כאמור נעשה במהלך העסקים הרגיל של החברה והינו מקובל בחברות ציבוריות בישראל בכלל ובחברות שעיסוקן בתחומי הביטוח והפיננסיים בפרט; (ה) רכישת הפוליסה כאמור תואמת את מדיניות התגמול של החברה; (ו) הכיסוי ינתן לכל הדירקטורים ונושאי המשרה המכהנים בחברות הקבוצה בתנאים זהים, לרבות ביחס לבעלי השליטה וקרוביהם (ז) ההתקשרות הינה בתנאי שוק ובהתאם לשינויים שחלו בשוק הביטוח ואינה עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכוש או התחייבויותיה.

3.2. שיפוי

ביום 31 במאי 2006 החליטה האסיפה הכללית של החברה לאשר מתן כתבי שיפוי, לרבות התחייבות לשיפוי מראש, לדירקטורים ולנושאי משרה בחברה בשל כל חבות או הוצאה שתוטל עליו עקב פעולותיו בתוקף היותו נושא משרה, בהיקף, בנסיבות ובסייגים שפורטו בכתב השיפוי. ההתחייבות לשיפוי הינה רק לאחר מיצוי הזכויות על פי פוליסת הביטוח. סכום השיפוי מוגבל ל- 20% מההון העצמי לפי הדוחות הכספיים האחרונים שיפורסמו לפני מועד תשלום השיפוי.

ביום 23 במאי 2012 אישר דירקטוריון החברה והאסיפה הכללית של החברה מתן כתבי שיפוי מתוקנים לנושאי משרה ודירקטורים בחברה. כתבי השיפוי המתוקנים, הינם ללא שינוי בגבול האחריות של החברה, אך כוללים אפשרות שיפוי בהתאם לשיפוי המותר, לפי חוק סמכויות אכיפה מנהלית. כתבי השיפוי יינתנו לנושאי משרה בחברה המכהנים כיום וכן שיכהנו בחברה מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

יובהר, כי ההחלטה לאישור כתבי השיפוי המתוקנים, אינה מבטלת את כתבי השיפוי הקודמים, אלא רק באה להוסיף להם. בהמשך להחלטות כאמור הוצאו לדירקטורים ונושאי משרה בחברה כתבי שיפוי, בנוסח שאושר בהתאם למפורט לעיל.

4. נהלים לאישור עסקאות עם בעלי שליטה

חוק החברות, קובע הליכי אישור של עסקאות חריגות עם בעל השליטה בחברה וכן אישור של עסקאות של נושא משרה (ובכלל דירקטור) יש בהן עניין אישי. בהתאם לכך, אושרו בהראל השקעות, בחברה ובחברות הבנות נהלי עבודה אשר מקלים על זיהוי העסקאות עם בעלי העניין כאמור וקובעים את תהליך אישורן, כמפורט להלן.

4.1. קביעת עסקאות זניחות

במהלך העסקים הרגיל שלה, החברה וחברות המוחזקות על ידה, מבצעות עסקאות עם בעלי השליטה, במסגרת אספקת שירותי החברה לבעלי השליטה ולחברות המוחזקות על ידם (כגון: ביטוחים, מוצרי חסכון ארוך טווח ושירותים פיננסיים שונים). ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 17 במרץ 2021 וביום 21 במרץ 2021, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

- א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות וכמפורט בסעיף 4.2 להלן).
- ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסיים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ע"י דירקטוריון החברה.
- ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מלש"ח, וסכום הביטוח בכל פוליסה אינו עולה על 50 מלש"ח. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.
- ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח. מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת. עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

4.2. עסקאות שאינן חריגות

בהתאם להוראות סעיף 117 לחוק החברות, ועדת הביקורת של חברה ציבורית היא הגוף המוסמך להחליט בדבר סיווג של עסקאות לפי סעיף 270 לחוק החברות, כעסקאות חריגות או כעסקאות שאינן חריגות.

ככל שוועדת הביקורת קבעה כי מדובר בעסקה שאינה חריגה, ועדת הביקורת תהיה הגורם המוסמך לאשר את ההתקשרות בעסקה כאמור.

בהתאם להוראת סעיף 117(א) לחוק החברות, רשאית ועדת הביקורת להחליט לגבי סוג של עסקאות אם הן עסקאות חריגות או עסקאות שאינן חריגות, לפי אמות מידה שתקבע אחת לשנה מראש.

בהתאם לכך קבעו ועדת הביקורת של הראל השקעות ושל החברה ביום 17 במרץ 2021 שהעסקאות המפורטות להלן עם בעל השליטה בחברה או עם תאגידים בשליטתו או עסקאות עם נושאי משרה בחברה או עם חברות שבהן נושאי משרה בחברה מכהנים כדירקטורים או נושאי משרה ("בעלי העניין"), לרבות קרוביהם של כל אחד מאלה, לא יחשבו כ"עסקה חריגה" כמשמעותו של מונח זה בחוק החברות, וזאת בכפוף לתנאים המצטברים המפורטים להלן:

4.2.1. מדובר בעסקה מבין העסקאות הבאות: (1) התקשרויות עם בעלי העניין להפקת פוליסות ביטוח, מכל סוגי הפוליסות המוצעות על ידי החברה, באמצעות חברות בנות של החברה (לרבות פוליסות ביטוח קולקטיב); (2) התקשרויות עם בעלי העניין לרכישת מוצרי חסכון ארוך טווח, לרבות קרנות פנסיה וקופות גמל ולרבות שירות ייעוץ פנסיוני המבוצע על ידי סוכנויות בבעלותה של הקבוצה; (3) פתיחת חשבונות לבעלי העניין בחברת ניהול התיקים, שהינה חלק מחברות הקבוצה; (4) השקעה בקרנות השקעה המנוהלות על ידי חברות הקבוצה; (5) התקשרות בהסכם סוכן; (6) התקשרות בהסכם ספק (ויובהר, כי לעניין ספק שהינו בעל השליטה בחברה או קרובו יידרש אישור ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, על אף האמור בסעיף זה); (7) העמדת הלוואות לנושאי משרה (לרבות הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה"); (8) השכרת נכסי נדל"ן שבעלות הקבוצה. עסקאות אלו מבוצעות במהלך עסקיה הרגיל והשוטף של החברה.

4.2.2. היקף כל עסקה כאמור לעיל אינו מהותי לחברה, וכן היקף העסקאות הכולל כאמור לעיל (למעט העסקאות הקולקטיביות) במצטבר אף הוא אינו מהותי לחברה. מובהר, כי בחישוב היקף העסקאות כאמור לעיל יובאו בחשבון כל התמורות, הפרמיות, העמלות ודמי הניהול, שישולמו לחברה בקשר עם העסקאות כאמור בשנה רלוונטית. לאור היקף עסקי החברה, אין בעסקאות כאמור לעיל כדי להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושה או התחייבויותיה.

מובהר, כי "סכום מהותי לחברה" ייחשב עלות התקשרות שנתית בסכום של 5% מהרווח השנתי (לאחר מסים) של החברה, דהיינו סכום של 27 מלש"ח או יותר.

בנוסף, כאשר מדובר בהתקשרויות האמורות בסעיף 4.2.1(6) לעיל (הסכם ספק) - מדובר בהתקשרות שעלותה לחברה אינה עולה על 1 מיליון ש"ח כאשר מדובר בהתקשרות חד פעמית או בהתקשרות שעלותה לחברה אינה עולה על 5 מיליון ש"ח בשנה, כאשר מדובר בהתקשרות שוטפת. מגבלת הסכומים האמורה של 1 מיליון ש"ח או 5 מיליון ש"ח לא תחול כאשר מדובר בהתקשרות עם משרדי עורכי דין, משרדי שמאים ומשרדי חקירות.

4.2.3. העסקה תבוצע בתנאי שוק. לעניין זה תנאי שוק ייקבעו כדלקמן:

4.2.3.1. לעניין התקשרויות כאמור בסעיפים 4.2.1(1), (2) ו-3) לעיל (הפקת פוליסות ביטוח, מכירת מוצרי חסכון ארוך טווח, לרבות קרנות פנסיה וקופות גמל; פתיחת חשבונות לבעלי העניין בחברת ניהול התיקים וייעוץ פנסיוני) - עסקה בתנאי שוק תיחשב כעסקה שתנאיה עונים על הפרמטרים הבאים: (1) תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה בבואם לרכוש את אותו המוצר ("תנאי עובדי הקבוצה"), או שאינם מטיבים יותר עם בעל העניין מאשר התנאים האמורים. יובהר, כי תנאי עובדי הקבוצה הינם זהים לכלל העובדים בקבוצה, וכן קיימות לקבוצה התקשרויות עם לקוחות עסקיים, אשר ההטבות הניתנות להם עולות על תנאי עובדי הקבוצה. על כן, החברה רואה את תנאי עובדי הקבוצה כתנאי שוק. התנאים מהם נהנים כל עובדי הקבוצה נקבעו בהחלטה של ועדת הביקורת, שאושרה על ידי דירקטוריון החברה; או (2) בתעריפי הספר של החברה. מובהר, כי למנהל האגף העסקי הרלוונטי סמכות לאשר סטייה של 10% מתעריפי הספר שנקבעו עבור העובדים, וזאת כמקובל במשא ומתן, ולאשר סטייה כוללת של עד 25% מתעריפי הספר, במקרה שבו קיימת הצעה נגדית של חברת ביטוח/נציג פנסיוני אחר, ובלבד שלא יינתן תעריף נמוך מההצעה הנגדית או (3) לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(1) לעיל שעניינן ביטוח עסקי או ביטוח רכבי יוקרה, עסקה בתנאי שוק תיחשב כעסקה, שאחד מהבאים: ראש חטיבת ביטוח כללי, סגן ראש חטיבת ביטוח כללי, מנהל מחוז או אגף בחטיבת ביטוח כללי או החתם הראשי, יאשר בכתב כי מדובר בתנאי שוק, דהיינו מתקיים אחד מהתנאים הבאים לפחות: (1) קיימות אצלו לפחות שתי דוגמאות לעסקאות דומות עם צדדים שאינם קשורים, באותם תנאים; או (2) קיימת הצעה מתחרה מגורם אחר, בתנאים שאינם טובים יותר עבור המבטח, לעומת הצעת החברה; או (3) קיים ביטוח משנה פקולטטיבי לעסקה, בתנאים סבירים; או (4) לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(1) לעיל, שעניינן ביטוח קולקטיבי, עסקה בתנאי שוק תיחשב עסקה שמנהל החטיבה יאשר בכתב כי מדובר בתנאי שוק, דהיינו קיימות אצלו לפחות שתי דוגמאות לעסקאות דומות עם צדדים שאינם קשורים, באותם תנאים.

4.2.3.2. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(4) לעיל (השקעה בקרנות השקעה המנוהלות על ידי חברות הקבוצה) - העסקאות כאמור, הן כאשר הן נעשות מול החברה המנהלת והן כאשר הן נעשות מול חברת הבת כעסקאות מתואמות במהלך המסחר בבורסה, נעשות במחירים זהים עבור בעלי העניין ועבור כל משקיע אחר. על כן, כל העסקאות כאמור תיחשבה כעסקאות בתנאי שוק.

4.2.3.3. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(5) לעיל (התקשרות בהסכם סוכן) - ההתקשרויות כאמור נעשות בתנאים דומים לתנאים בהם קשורים סוכנים שאינם בעלי עניין עם החברה, ומנהל החטיבה הרלוונטית אישר כי מדובר בתנאי שוק.

4.2.3.4. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(6) לעיל (התקשרות בהסכם ספק) - ההתקשרויות כאמור נעשות בתנאים דומים לתנאים בהם קשורה החברה עם ספקים לשירותים דומים אחרים, שאינם בעלי עניין בחברה, קיימת הצעה אחת לפחות או חוות דעת מאת צד ג', למתן השירות האמור, בתנאים שאינם טובים יותר לחברה. לעניין התקשרויות עם משרדי עורכי דין, משרדי שמאים ומשרדי חקירות לא יידרש לקבל הצעה מתחרה או חוות דעת כאמור, ויספיק לעניין זה אישור בכתב מאת מנהל החטיבה הרלוונטית כי מדובר בתנאי שוק.

4.2.3.5. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(7) לעיל (העמדת הלוואות לנושאי משרה (לרבות הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה")) - העמדת הלוואות כאמור נעשית באותם תנאים בהם מועמדות הלוואות לעובדי החברה ובכפוף לשיקול הדעת המקסימלי שמוקנה למנכ"ל לעניין זה.

4.2.3.6. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1(8) לעיל (השכרת נכסי נדל"ן) - העמדת הלוואות כאמור נעשית באותם תנאים בהם מוזכרים נכסי נדל"ן של הקבוצה לצדדים שלישיים בלתי קשורים, בהתאם לאישור מנהל אגף הנכסים בחטיבת ההשקעות.

עסקאות אשר תבוצענה בטווח המתואר לעיל, וכן בהתאם לנוהלי החברה לעניין התקשרויות עם צד קשור, לא תהיינה טעונות אישורים פרטניים של האורגנים המוסמכים של החברה, וזאת לטווח זמן מוגבל של עד תום שנה ממועד אישור זה. יתר העסקאות שאינן חריגות ואינן זניחות, ידרשו אישורים פרטניים, כאמור בסעיף 4.3 להלן.

יובהר, כי כאמור בנוהל התקשרויות עם בעלי עניין של החברה: (1) תשלום מענקים בהתאם לתכנית התגמול שאושרה על ידי דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות, וכן עדכוני שכר שוטפים בשיעורים שלפי מדיניות התגמול של החברה אינם מצריכים אישורים מיוחדים לא יהיו עסקה חריגה ולא יצריכו אישורים מיוחדים מעבר לאישורים הנדרשים על פי מדיניות התגמול של החברה; (2) תשלום תביעה לבעל עניין מכח פוליסה קיימת בחברה שאינו חורג מתנאי הפוליסה לא ייחשב כהתקשרות עם בעל עניין ולא יצריך אישור מיוחד. תשלום תביעה לפנים משרת הדין בהתאם למקובל בעת סילוק תביעות, אינו מחייב אישור פרטני, כל עוד האישור הינו בסכום של עד 5,000 ש"ח. כל תשלום תביעה לבעל עניין שאינו בהתאם לתנאי הפוליסה והעולה על 5,000 ש"ח יובא לאישור, טרם התשלום, לוועדת ביקורת.

4.3. עסקה שאינה זניחה ואינה חריגה

בסעיף 117(א2) לחוק החברות נקבע, בין היתר, כי על ועדת הביקורת לקבוע את אופן האישור של עסקאות שאינן זניחות, ובכלל זה לקבוע סוגי עסקאות כאמור שיהיו טעונות את אישורה. לעניין זה "עסקה שאינה זניחה" היא עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל שליטה בה או אדם אחר שלבעל השליטה בה יש בה עניין אישי שוועדת הביקורת החליטה לגביה, כי היא עסקה שאינה חריגה וכן סיווגה אותה כעסקה שאינה זניחה.

ועדת הביקורת של החברה קבעה ביום 17 במרץ 2021 כי התקשרויות בעסקאות בעלי שליטה, שאינן חריגות ואינן זניחות, תאושרנה על ידי ועדת הביקורת של החברה בלבד לעניין אופן האישור וההליך התחרותי שיתקיים - ראו סעיף 4.4 להלן.

מובהר, כי אין באמור כדי לגרוע מהאמור בסעיף 4.2 לעיל, לעניין עסקאות המאושרות מראש על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון, ושלגביהן אין צורך לקבל אישורים נוספים, מעבר לאישורי המסגרת השנתיים.

4.4. קיום הליך תחרותי בעסקאות עם בעל השליטה

בסעיף 117(ב1) לחוק החברות, הוטל על ועדת הביקורת לקבוע לגבי עסקאות עם בעל השליטה או שלבעל השליטה עניין אישי בהן, אף אם אינן חריגות, חובה לקיים הליך תחרותי, בפיקוח הוועדה או מי שתקבע לעניין זה ולפי אמות מידע שתקבע, או לקבוע כי יקוימו "הליכים אחרים" שתקבע ועדת הביקורת בטרם ההתקשרות בעסקה, והכל בהתאם לסוג העסקה. לעניין זה, ועדת הביקורת רשאית לקבוע אמות מידה אחת לשנה מראש.

התיקון לחוק אינו כולל הגדרת מהותו של ההליך התחרותי, ומשאיר שיקול דעת לוועדת הביקורת. גם אם הוחלט בוועדת הביקורת על קיומם של "הליכים אחרים", חובתה של ועדת הביקורת הינה לצקת אל "ההליכים האחרים" תוכן ההולם את מטרתה של החובה החדשה, שהיא קביעת מנגנון שיבטיח התקשרות בעסקה המשרתת באופן האופטימלי את טובת החברה, ובכלל זה ההכרח בבחינת האפשרויות האחרות העומדות לחברה לצד זו המוצעת על ידי בעל השליטה.

הליכי האישור שנקבעו ע"י ועדת הביקורת והדירקטוריון:

נקבע כי עסקאות של החברה עם בעלי שליטה או עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, למעט עסקאות שהוגדרו כעסקאות זניחות (כאמור בסעיף 4.1 לעיל), ולמעט עסקאות שאושרו מראש כעסקאות שאינן חריגות ושאין טעונות אישורים נוספים (כאמור בסעיף 4.2 לעיל), יאושרו בהתאם למפורט להלן:

כאשר מדובר בהתקשרות שעלותה הכוללת לחברה, כולל העלות בגין תקופות אופציה או הארכה, אינה עולה על 10 מלש"ח, יחולו ההוראות הבאות:

- כאשר מדובר בשירותים או טובין בהם קיימים מספר ספקים שיכולים לספק את השירות באותה רמת שירות, זמינות ופרמטרים נוספים, ככלל, ההליך התחרותי יהיה באמצעות פניה של המחלקה הרלוונטית של הראל לשני ספקים נוספים לפחות לשם קבלת הצעות בכתב. יצוין כי הפניה תבוצע במקביל (ככל שניתן) ובאופן שיאפשר הליך נאות ויעיל לקביעת ההצעה להתקשרות הרלוונטית.

- כאשר מדובר בשירותים או טובין אשר בשל אופיים או טיבם או בשל שיקולי איכות קיימת בעייתיות לעריכת הליך של פניה לקבלת הצעות בכתב, תיבחר אחת מבין האפשרויות הבאות:

- קבלת חוות דעת משני גורמים בלתי תלויים מומחים בתחום הרלוונטי לגבי תנאי השוק (שלא ראו קודם לכן את הצעת המחיר של בעל השליטה או קרובו).

- פניה לספקים בתחום תוך מתן משקל מראש לפרמטרים איכותיים שייקבעו לפני תחילת ההליך על ידי מנהל הכספים של החברה.

לאחר קיום ההליך כאמור יידרש אישור ועדת הביקורת לעסקה. הדיון בוועדת הביקורת יתקיים לאחר קיום ההליך התחרותי כאמור על ידי הגורם בחברה או בחברה הבת שיזם את ההתקשרות.

בכל מקרה בו מדובר בהתקשרות מעל לסכום של 10 מלש"ח, יחולו ההוראות הבאות:

- יתקיים דיון מקדמי בוועדת הביקורת לשם קביעת ההליך התחרותי או ההליך האחר שייבחר על ידי ועדת הביקורת מראש, לצורך בחינת ההתקשרות.

- יבוצע ההליך התחרותי או ההליך האחר שייקבע על ידי ועדת הביקורת, והוא ינוהל על ידי מי שיוסמך לכך בהחלטת ועדת הביקורת.

- תוצאות ההליך התחרותי יובאו בפני ועדת הביקורת אשר תקיים דיון בהתקשרות על בסיס תוצאות ההליך שהתקיים.

- לאחר אישור ועדת הביקורת תובא ההתקשרות לאישור הדירקטוריון.

תקנה 24 - מניות המוחזקות ע"י בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד

שם בעל העניין	מ.ס. חברה	שם הנייר	מס' הנייר בבורסה	ע"נ מוחזק בתאריך 21.3.2021	שיעור אחזקה
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ	52-003398-6	מניה רגילה בת 1 ש"ח	-	104,290,785	100%

תקנה 24 - הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים

ההון הרשום של החברה הינו 150,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח. ההון המונפק של החברה הינו 104,290,785 מניות רגילות בנות 1 ש"ח. אין לחברה ניירות ערך המירים.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד

לעניין תקנה זו:

1. חברות הקבוצה - החברה וחברות מוחזקות שלה.
2. "כשירות מקצועית" ו"מומחיות חשבונאית ופיננסית", כמשמעותם בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו – 2005 ("תקנות הכשירות").

שם:	יאיר המבורגר
ת.ז.:	7048671
תאריך לידה:	27.6.1946
מען להמצאת כתבי בי-דין:	דרך הגנים 29, כפר שמריהו.
נתינות:	ישראלית.
חברות בוועדת דירקטוריון:	ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו).
דירקטור בלתי תלוי:	לא.
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן.
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	כן. יו"ר הדירקטוריון בחברה, יו"ר דירקטוריון הראל השקעות, יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות, דירקטור בהראל פיננסיים, דירקטור בהראל קרנות נאמנות, דירקטור ב- INTERASCO, דירקטור ב- TURK NIPPON ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	03.06.1984
השכלה:	BA בכלכלה ומדעי המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	חבר בחבר נאמנים במכללה האקדמית נתניה (עד 2017), יו"ר מכבי העולמי (עד 2019) וכהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.
תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור:	קאדיד בע"מ, קיידו בע"מ, יו"ר המועצה הציבורית אלן-בית נועם, דירקטור בקרן התזמורת הפילהרמונית, חבר נאמנים באוניברסיטת תל-אביב, חבר ועד מנהל חינוך לפסגות, יו"ר אגודת הידידים הישראלית של הספרייה הלאומית, סגן יו"ר קרן פורום העתיד ישראל-גרמניה, חבר נאמנים האגודה לסכרת נעורים (סוג 1), יו"ר איגוד חברות הביטוח, יו"ר התאחדות חברות לביטוח חיים ונשיא כבוד במכבי התנועה העולמית.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	אחיהם של גדעון המבורגר ונורית מנור, גיסו של יואב מנור.
דירקטוריון החברה קבע, כי יאיר המבורגר הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.	

שם:	יואב מנור
ת.ז.:	00551168
תאריך לידה:	4.1.1950
מען להמצאת כתבי בי-דין:	פנקס 62, תל אביב.
נתינות:	ישראלית.
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא.
דירקטור בלתי תלוי:	לא.
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	לא.
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	כן. דירקטור בחברה, דירקטור בהראל השקעות, יו"ר דירקטוריון הראל המשמר מחשבים, דירקטור בהראל פיננסיים, דירקטור בהראל הנפקות, דירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	03.06.1984

הנדסת אלקטרוניקה ומחשבים. תואר BSC באוניברסיטת תל אביב. כהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל. מנורים בע"מ.	השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
בעלה של נורית מנור, גיסם של יאיר המבורגר וגדעון המבורגר.	
בן המבורגר 032254625 14.3.1975 התקווה 13, רמת השרון. ישראלית. ועדה לניהול סיכונים וועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו). לא. כן. לא. 17.1.2017 בוגר כלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל אביב. מוסמך MBA התמחות במימון, Columbia Business School, N.Y. דירקטור בחברה, דירקטור בהראל השקעות, מנכ"ל חברת נדל"ן משפחתית באנגליה HLO Advisory Limited. שותף ודירקטור בחברות נדל"ן משפחתיות נוספות באנגליה. בן המבורגר הוא בנו של מר גדעון המבורגר ואחיינם של יאיר המבורגר ונורית מנור. יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור הינם בעלי השליטה בחברה. דירקטוריון החברה קבע, כי בן המבורגר הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו ונסיונו המקצועיים.	שם: מספר ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: דירקטוריון החברה קבע, כי בן המבורגר הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו ונסיונו המקצועיים.
מרים מילה 3419488 17.2.1942 רחוב כרמל 31, ראש העין. ישראלית. לא. לא. לא. לא. 25.10.2011 ניהול בביטוח, אוניברסיטת תל אביב. דירקטורית בחברה, דירקטורית בהראל פנסיה וגמל, דירקטורית בקחצ"ק, דירקטורית בלעתיד, דירקטורית ב-EMI. אין. לא.	שם: ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטורית בלתי תלויה: בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית: האם עובדת של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמשת כדירקטורית: האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
ליאורה קבורס הדר 55600159 18.12.1958 האשל 88, הרצליה. ישראלית. ועדה לניהול סיכונים (עד פברואר 2021). לא. לא. לא.	שם: ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטורית בלתי תלויה: בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:

מועד תחילת כהונה : 31.10.2005
 השכלה :
 עיסוקים בחמש שנים אחרונות :
 תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור :
 האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :

שם :
 ת.ז. :
 תאריך לידה :
 מען להמצאת כתבי בי-דין :
 נתינות :
 חברות בוועדת דירקטוריון :
 דירקטור בלתי תלוי :
 בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית :
 האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין :
 מועד תחילת כהונה :
 השכלה :
 עיסוקים בחמש שנים אחרונות :
 תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור :
 האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :

אפרים דרור
 071443444
 24.6.1946
 קדושי השואה 18, תל אביב.
 ישראלית.
 ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור.
 כן.
 כן.
 לא.

1.4.2013
 בוגר לימודי תעודה בראיית חשבון מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
 דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור בלתי תלוי בקחצ"ק, דירקטור בלתי תלוי בהראל פנסיה וגמל, יו"ר ועדת ביקורת מכבי העולמי.
 אין.
 לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי אפרים דרור הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.

שם :
 מספר ת.ז. :
 תאריך לידה :
 מען להמצאת כתבי בי-דין :
 נתינות :
 חברות בוועדת דירקטוריון :
 דירקטור בלתי תלוי :
 בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית :
 האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין :
 מועד תחילת כהונה :
 השכלה :
 עיסוקים בחמש שנים אחרונות :
 תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור :
 האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :

פרופ' אודי ניסן
 012141594
 28.9.1967
 משה קול 23, ירושלים.
 ישראלית.
 ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור.
 כן.
 כן.
 לא.

1.4.2017
 תואר ראשון ושני בכלכלה ומנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוקטורט בכלכלה ציבורית מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
 דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור חיצוני בהראל השקעות (עד ליום 31.3.2020), חבר ועדת המשנה לאשראי של קבוצת הראל, פרופסור מרצה בביה"ס "פדרמן" למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית.
 דירקטור ברקח תעשייה פרמצבטיית בע"מ, דירקטור באלביט מערכות בע"מ, חבר ועד מנהל ויושב ראש בהתנדבות של ועדת הכספים באקדמיית "בצלאל", דירקטור בהתנדבות בגן החיות התנכ"י בירושלים ודירקטור בטלניס בע"מ.
 לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי אודי ניסן הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.

<p>מירי לנט שריר 54075239 28.8.1956 אפרים קציר 6, הוד השרון. ישראלית. ועדת ביקורת, ועדת תגמול. כן. כן. לא.</p> <p>1.1.2018 תואר ראשון בכלכלה בהצטיינות, אוניברסיטת תל אביב ותואר שני במנהל עסקים עם התמחות במימון וחשבונאות, אוניברסיטת תל אביב. דירקטורית בלתי תלויה בחברה, דירקטורית חיצונית בהראל השקעות (עד ליום 31.12.2020), דירקטורית בלתי תלויה בלעתיד ודירקטורית באינטרגאמא חברה להשקעות בע"מ (עד 10/2020). דירקטורית במגה אור החזקות בע"מ, דירקטורית בגולד בונד בע"מ, דירקטורית במ.א שריר ניהול בע"מ ודירקטורית במירי לנט שריר בע"מ. לא.</p> <p>דירקטוריון החברה קבע, כי מירי לנט שריר הינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתה ונסיונה המקצועיים.</p>	<p>שם: מספר ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטור בלתי תלוי: בעלת מיומנות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: האם בת משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: דירקטוריון החברה קבע, כי מירי לנט שריר הינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתה ונסיונה המקצועיים.</p>
--	--

<p>אלי דפס 52016631 31.7.1956 הזית 24, מזכרת בתיה. ישראלית. ועדת ביקורת, ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור. לא. כן. לא.</p> <p>1.1.2018 תואר ראשון במעדי המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן ברמת גן, תואר שני במדע המדינה/בטחון לאומי מאוניברסיטת חיפה והמכללה לבטחון לאומי צה"ל. דירקטור בחברה, דירקטור בהראל השקעות, יו"ר דירקטוריון אל-על נתיבי ישראל בע"מ (עד 2020), מנכ"ל שירותי בריאות כללית (עד 2017), יו"ר דירקטוריון בחברות בנות של שירותי בריאות כללית (עד 2017). יו"ר דירקטוריון רפאל בתי חולים בע"מ.</p> <p>דירקטוריון החברה קבע, כי אלי דפס הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.</p>	<p>שם: מספר ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: דירקטוריון החברה קבע, כי אלי דפס הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.</p>
---	---

<p>מישל דהן 069961894 23.5.1958 זייד אלכסנדר 13, אשדוד. ישראלית. ועדת ביקורת וועדת תגמול. כן. כן. לא.</p> <p>3.1.2021 תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב. דירקטור ב- ENCORE PROPERTIES LTD. דירקטור ב- Cornerstone properties ltd.</p>	<p>שם: מספר ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור:</p>
--	--

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד : לא.
 דירקטוריון החברה קבע, כי מישל דהן הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.

<p>יוני טל 053343331 18.6.1955 תרצה 30, רמת-גן. ישראלית. ועדת תגמול וועדה לניהול סיכונים. כן. כן. לא.</p> <p>3.1.2021 תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בר-אילן.</p> <p>דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור בלתי תלוי ב- EMI, יו"ר קרן Arion fund management LLC, מנהל השקעות ראשי בקבוצת מנורה מבטחים החזקות בע"מ (עד 2019), מנהל אגף השקעות, משנה למנכ"ל וחבר הנהלה במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (עד 2019), יו"ר ועדת אשראי פנימית במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (עד 2020), דירקטור בשומרה חברה לביטוח בע"מ (עד 2016), דירקטור באמפא קפיטל בע"מ (עד 2019), דירקטור במנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (עד 2019) ודירקטור במנורה מבטחים פיננסים בע"מ (עד 2019).</p> <p>דירקטור ב- ע.י נופר אנרג'י ח.צ.</p>	<p>שם: מספר ת.ז. תאריך לידה: מען להמצאת כתבי בי-דין: נתינות: חברות בוועדת דירקטוריון: דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: מועד תחילת כהונה: השכלה: עיסוקים בחמש שנים אחרונות:</p> <p>תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד : לא. דירקטוריון החברה קבע, כי יוני טל הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.</p>
--	--

דירקטור אשר סיים את כהונתו לאחר תקופת הדוח:

<p>פרופ' ישראל גלעד 050629005</p> <p>דירקטור בלתי תלוי, יו"ר ועדת ביקורת, יו"ר ועדת תגמול, יו"ר ועדה לניהול סיכונים וחבר ועדת איתור.</p> <p>18.1.2012</p> <p>17.1.2021</p>	<p>שם: מספר ת.ז. התפקיד שהוא מילא בתאגיד, חברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו: מועד תחילת כהונה: מועד סיום כהונה:</p>
--	--

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (מלבד דירקטורים)

<p>מישל סיבוני 027065697 9.4.1959 2009 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 1993). מנכ"ל החברה, מנכ"ל הראל השקעות, יו"ר דירקטוריון הראל פנסיה וגמל, יו"ר דירקטוריון קחצ"ק, יו"ר דירקטוריון ובעל מניות בהמצפן-שותפים לדרך בע"מ ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. לא.</p> <p>תואר ראשון במדעי הטבע- פיסיקה ואטמוספירה, האוניברסיטה העברית בירושלים ולימודי תעודה בתחום עסקים למהנדסים, מל"ן. כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.</p>	<p>שם: ת.ז. תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
--	--

שם:
 ת.ז.: 27969484
 תאריך לידה: 17.3.1971
 מועד תחילת כהונה: 30.12.2010
 התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת המטה, יו"ר דירקטוריון לעתיד, דירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. לא.
 האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: לא.
 השכלה: תואר ראשון כלכלה וניהול- המכללה למינהל, תואר שני בכלכלה - האוניברסיטה העברית.
 עיסוקים בחמש השנים האחרונות: כהונה בחברות הקבוצת הראל כמפורט לעיל.

שם:
 ת.ז.: 022757231
 תאריך לידה: 8.5.1967
 מועד תחילת כהונה: 12.7.2009 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 2006).
 התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חסכון ארוך טווח, דירקטור בהראל פנסיה וגמל, דירקטור בקחצ"ק, דירקטור בהראל קרנות נאמנות ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. לא.
 האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: לא.
 השכלה: תואר ראשון ותואר שני בכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב.
 עיסוקים בחמש השנים האחרונות: כהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.

שם:
 ת.ז.: 1843267
 תאריך לידה: 15.7.1947
 מועד תחילת כהונה: 3.7.2011
 התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: משנה למנכ"ל ומנהל פיתוח עסקי חו"ל, דירקטור ב- Interasco, דירקטור ב-Turk Nippon, דירקטור ב- Harel UK Ltd ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. לא.
 האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: לא.
 השכלה: תואר ראשון ושני בכלכלה ומנהל עסקים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
 עיסוקים בחמש השנים האחרונות: כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

שם:
 ת.ז.: 58613027
 תאריך לידה: 14.1.1964
 מועד תחילת כהונה: 31.12.2012
 התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: משנה למנכ"ל ואקטואר ראשי.
 האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: לא.
 השכלה: תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב מאוניברסיטת בר אילן.
 עיסוקים בחמש השנים האחרונות: כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

שם:
 ת.ז.: 028904480
 תאריך לידה: 27.10.1971
 מועד תחילת כהונה: 31.3.2013 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 2008).
 התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת בריאות. לא.
 האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: לא.
 השכלה: תואר ראשון במנהל עסקים מהמרכז הבינתחומי הרצליה, תואר שני במנהל עסקים מהמרכז האקדמי קריית אונו.
 עיסוקים בחמש השנים האחרונות: כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

שם:
ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

נטלי משען-זכאי
31781180
8.9.1974
20.8.2014
משנה למנכ"ל, היועצת המשפטית, מנהלת חטיבת השירות וחברת ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו). לא.
תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב, בהצטיינות.
תואר שני במשפט מסחרי מאוניברסיטת תל אביב, תכנית תל אביב - ברקלי, בהצטיינות.
כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

שם:
ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

שגיא יוגב
25301557
16.3.1973
2011
משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת ביטוח כללי. לא.
תואר ראשון כלכלה וביטוח - מכללת נתניה, Executive MBA, האוניברסיטה העברית בירושלים.
דירקטור בתאגיד המנהל של המאגר לביטוחי רכב חובה בע"מ ומנהל חטיבת מימוש זכויות וניהול תביעות בחברה (עד ליום 8.6.2017).

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

שם:
ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

אריק פרץ
031761257
22.7.1974
15.4.2017
משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים, דירקטור בחברות בקבוצת הראל ודירקטור בהמצפן- שותפים לדרך בע"מ. לא.
תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה (B.A), האוניברסיטה העברית בירושלים, תואר שני במנהל עסקים (M.B.A), האוניברסיטה העברית בירושלים, תואר ראשון במשפטים (L.L.B), האוניברסיטה העברית בירושלים ותואר שני במשפטים (L.L.M), האוניברסיטה העברית בירושלים.
סמנכ"ל כספים ומטה במיטב דש בע"מ (עד 2017), דירקטור בחברות קשורות למיטב ד"ש בע"מ כגון: מיטב ד"ש נכסים בע"מ, מיטב דש ברוקראז, מיטב דש בנפיט, מיטב דש שווקים גלובלים, גלובל בע"מ ותכלית מדדים בע"מ (עד 2017).

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

שם:
ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

סמי בבקוב
58378985
10.9.1963
2007
מנהל תחום השקעות בקבוצת הראל, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות. דירקטור בחברות בקבוצת הראל. לא.
מוסמך מנהל עסקים אוניברסיטת בר אילן.
בוגר כלכלה אוניברסיטת תל אביב.
מנכ"ל הראל פיננסים (עד 30.11.2016), מנכ"ל הראל פיא (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל פיננסים ניהול השקעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל סל מטבעות (עד 30.11.2016), יו"ר דירקטוריון הראל מוצרים פיננסים (עד 30.11.2016) וכהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

<p>אסנת מנור זיסמן 23096233 19.11.1967 1.2.2014 סמנכ"לית בכירה ומבקרת הפנים בקבוצת הראל. לא.</p> <p>בוגרת כלכלה ומנהל עסקים אוניברסיטת תל אביב, מוסמכת כרואת חשבון. כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.</p>	<p>שם: ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>יורם אברהם 53495040 16.3.1955 3.1.2010 משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת משאבי אנוש בקבוצת הראל. לא.</p> <p>תואר ראשון במדעי החברה, אוניברסיטת בר אילן. כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.</p>	<p>שם: ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>שלומית זק"ש אנגל 027433382 26.7.1974 2.8.2017 סמנכ"לית בכירה, מנהלת כספים בחברה, סמנכ"לית כספים בהראל הנפקות ודירקטורית בחברות בקבוצת הראל. לא.</p> <p>תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה (B.A), האוניברסיטה העברית בירושלים. רו"ח ושותפה במשרד רואי חשבון סומך חייקין ושות' (KPMG) (עד 2017).</p>	<p>שם: ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>אדוה ענבר 22167530 23.2.1966 30.5.2012 סמנכ"לית בכירה ומנהלת סיכונים בקבוצת הראל. לא.</p> <p>תואר ראשון ושני בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב. כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.</p>	<p>שם: ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>
<p>ג'פרי כהן 015851405 17.4.1957 2003 סמנכ"ל בכיר, מנהל אגף אקטואריה ביטוח כללי, דירקטור ב - Interasco, דירקטור ב-Turk Nippon. לא.</p> <p>תואר B.Sc במתמטיקה מאוניברסיטת לונדון. כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.</p>	<p>שם: ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:</p>

שם:	יונתן ברודי
ת.ז.:	308798230
תאריך לידה:	9.1.1964
מועד תחילת כהונה:	7.4.2013
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	סמנכ"ל, אקטואר בריאות ואקטואר ביטוח חיים.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	BSc במתמטיקה מאוניברסיטת SUNY Albany.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם:	אייל אפרת
ת.ז.:	054226584
תאריך לידה:	7.3.1976
מועד תחילת כהונה:	15.1.2018
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל מערכות מידע ומנכ"ל הראל המשמר מחשבים בע"מ.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים והתמחות במערכות מידע/מימון מהקריה האקדמית (אוניברסיטת מנצ'סטר), תואר שני (M.A) במנהל עסקים התמחות במימון מהמכללה למנהל וברוך קולג' NYC.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהל אגף מיכון ומידע עסקי בחברה.
שם:	רוני שקד
ת.ז.:	25279159
תאריך לידה:	9.6.1973
מועד תחילת כהונה:	1.11.2018 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 1995).
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות, מנכ"ל ודירקטור בדקלה סוכנות לביטוח בע"מ.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון בביטוח מהמכללה לביטוח, תואר שני במנהל עסקים הקריה האקדמית קרית אונו.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהל אגף תביעות בדקלה חברה לביטוח בע"מ (עד 7/2017), מנהל תחום תביעות ותפעול בהראל ביטוח (עד 10/2018).
שם:	אדם פולצ'ק
ת.ז.:	043368299
תאריך לידה:	11.9.1981
מועד תחילת כהונה:	1.1.2020
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת אסטרטגיה דיגיטלית.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים מהמכללה למינהל.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנכ"ל ליאו ברנט (עד 12/2019) וחבר ועד מנהל אלן בית נעם.
שם:	נושא משרה אשר סיים את כהונתו:
ת.ז.:	שלמה פוקס
תאריך לידה:	051574705
מועד תחילת כהונה:	משנה למנכ"ל וסגן מנהל חטיבת ביטוח כללי.
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	1.1.2003
מועד סיום כהונה:	31.12.2020

תקנה 26 - מורשה חתימה של התאגיד

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

תקנה 27 - רואה חשבון של התאגיד

סומך חייקין
מגדל המילניום רחוב הארבעה 17, תל אביב 64739.

תקנה 28 - שינויים בתזכיר ובתקנון

בשנת הדוח לא בוצע שינוי בתזכיר או בתקנון ההתאגדות של החברה.

תקנה 29 - המלצות והחלטות דירקטוריון ואסיפה כללית מיוחדת**א. החלטות דירקטוריון שאינן טעונות אישור אסיפה כללית**

לעניין החלטות דירקטוריון בדבר העברת ההחזקה בהראל פנסיה וגמל מהחברה להראל השקעות - ראו באור 137' לדוח הכספי.
לעניין החלטות דירקטוריון בדבר העברת ההחזקה ב-EMI מהחברה להראל השקעות - ראו באור 138' לדוח הכספי.

ב. החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטורים

אין.

ג. החלטות אסיפות כלליות מיוחדות

ביום 3 בפברואר 2020 התקיימה אסיפה כללית מיוחדת של החברה אשר אישרה את מינויו של אודי ניסן לתקופת כהונה נוספת כדירקטור בלתי תלוי בחברה (החל מיום 1.4.2020) וכן אישרה את המיזוג של סטנדרד ביטוחים בע"מ לתוך החברה.

ביום 5 באוגוסט 2020 התקיימה אסיפה כללית מיוחדת של החברה אשר אישרה את מינויו של בן המבורגר כדירקטור בחברה (המינוי נכנס לתוקף ביום 12.8.2021).

ביום 1 בדצמבר 2020 התקיימה אסיפה כללית אשר אישרה את מינויה של מירי לנט שריר לתקופת כהונה נוספת כדירקטורית בלתי תלויה בחברה (החל מיום 1.1.2021) וכן אישרה את מינויים של מר מישל דהן ומר יוני טל כדירקטורים בלתי תלויים בחברה (המינויים נכנסו לתוקף ביום 3.1.2021).

תקנה 29א - החלטות התאגיד

החברה התקשרה בחוזים לביטוח, לפיהם מבוטחים נושאי המשרה בקבוצת הראל בביטוח דירקטורים ונושאי משרה. סכום הביטוח הוא עד ל- 176 מיליון דולר למקרה או במצטבר לתקופת ביטוח. נכון למועד אישור הדוח, פוליסת הביטוח בתוקף עד ליום 31 באוקטובר 2021.

רמת-גן, 21 במרץ 2021

הראל חברה לביטוח בע"מ

על ידי:

יאיר המבורגר, יו"ר הדירקטוריון

מישל סיבוני, מנכ"ל

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 5

נספחים

---

1. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי
2. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענף ביטוח בריאות
3. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר ביטוח חיים

נספח 1

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן-ההפרשות) הראל חברה לביטוח בע"מ ליום 31 בדצמבר 2020, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין במבטח, בחברת בת שלו או בחברה קשורה ואין לי קשרים עסקיים עם המבטח, עם בעל עניין בו או עם בן משפחה של בעל עניין בו או עם חברת בת שלו או חברה קשורה אליו. כמו כן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברת בת של המבטח או של חברה קשורה למבטח או של גורם אחר המספק למבטח שירותים שונים.

התמניתי לתפקיד ביום 1 באוגוסט 2003.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים.

בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכת ג' על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף ו' להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח משנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

1. ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי (הפול) התבססה על החישוב שבוצע על ידי הפול.

2. ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי.

3. לא נלקח בחשבון העדר מתאם בין הענפים השונים לצורך הפחתת סך ההפרשה הכוללת בגין תביעות תלויות עבור כל הענפים הכלולים בהערכת.

1. להלן הערכת סכום ההפרשות ליום 31 בדצמבר 2020 :

ההפרשה ברוטו (מיליוני ₪)	ההפרשה בשייר (מיליוני ₪)	
		תביעות תלויות
		1.א) ענפים שאינם מקובצים:
14	100	מקיף דירות כולל בנקים למשכנתאות
154	160	רכב רכוש
2,374	2,451	רכב חובה
658	691	אחריות מעבידים
386	1,118	אחריות כלפי צד ג'
2,087	3,228	אחריות מקצועית (כולל אחריות רופאים ואחריות מנהלים)
42	98	אחריות למוצרים פגומים
5,714	7,847	סה"כ ענפים שאינם מקובצים
5,733	7,999	1.ב) סה"כ ענפים שאינם מקובצים וענפים מקובצים*
131	131	2. ו) הוצאות עקיפות בגין כל הענפים בהם עוסקת החברה בביטוח כללי
314	425	פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות**
		3. ו) פרמיה בחסר
***	לא נדרש להצהיר	רכב חובה
אין	לא נדרש להצהיר	רכב רכוש
אין	לא נדרש להצהיר	מקיף דירות
5,549	7,705	סה"כ התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי הערכה אקטוארית

*ענפים מקובצים כוללים: אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, הנדסי, חקלאי, מטענים והובלות כלי טייס וכלי שיט.

**בענף רכב חובה ובענפי חבויות חישוב העתודה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן כולל בתוכו את מלוא החשיפה בגין כל שנות החיתום, ולכן כולל את ההפרשה בגין סיכונים שטרם חלפו, בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

*** בענף רכב חובה, פרמיה בחסר בשייר בסך כ- 2 מיליוני ₪ כבר כלולה בתביעות התלויות.

פרק ג' - חוות הדעת

חוות דעת חיובית

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים: מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות), רכב רכוש, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג', אחריות מקצועית (כולל אחריות מנהלים ואחריות רופאים) אחריות למוצרים פגומים, אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, הנדסי, חקלאי, מטענים והובלות, כלי טייס וכלי שיט:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
  - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981;
  - ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון;
  - ג. עמדת הממונה בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
  - ד. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות לתביעות תלויות המפורטות בפרק ב', בגין הענפים שאינם מקובצים, מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות), רכב רכוש, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג', אחריות מקצועית (כולל אחריות מנהלים ואחריות רופאים) ואחריות למוצרים פגומים, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות לתביעות תלויות המפורט בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאינם מקובצים בכללותם, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה להוצאות עקיפות המפורטת בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות לפרמיה בחסר המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הורווחה ברמת השייר (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות, הבהרות

אי-וודאות סטטיסטית

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנית בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת על אף שבהערכה האקטוארית נלקחו בחשבון התנודתיות והשונויות של החישוב עצמו.

חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

יתרה מזאת, בעתיד יתכנו שינויים שונים, בסיכונים, בהתנהגות המבוטחים, בגורמים חברתיים וסביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי-המשפט ושינויים כלכליים אשר לא ניתן לחזות אותם מראש, ואינם בשליטתו של המבטח. כל אלו עשויים להשפיע על ההערכה האקטוארית ועל העלות הסופית של התביעות.

אחריות מקצועית רופאים

תת-ענף זה מאופיין על ידי טיפול ממושך בתביעה והדבר מגדיל את אי-הוודאות והסטייה האפשרית הקיימים בניתוח אקטוארי. בקביעת ההפרשה להוצאות עקיפות נלקחה בחשבון גם העובדה שהטיפול בתביעות נעשה ע"י גורמים חיצוניים.

ענפים שלא נכללו בהערכה אקטוארית

הערכה אקטוארית היא תהליך סטטיסטי בו התאמת המודל הסטטיסטי כפופה לרף מסוים של נתונים היסטוריים מספקים לפי קבוצות הומוגניות. בענפי הביטוח הבאים, לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית עקב הסיבות המפורטות:

בענף קבלנים השונות הגדולה בכסויים, בסוג ובגובה התביעות ביחס לגודל הענף לא מאפשרת חלוקה לקבוצות הומוגניות מספיק גדולות.

בענפים נזקי טבע, טרור, ערבויות מכר ועסקים נכנסים התיק קטן ואין מספיק נתונים היסטוריים לביסוס מודל אקטוארי

ריבית ההיוון בתביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי

ביום 17 בספטמבר 2020 קבע בית המשפט העליון כי שיעור ריבית ההיוון שיחול על המוסד לביטוח לאומי בתביעות שיבוב יעמוד על 3%. בעקבות החלטת בית המשפט, נרשם ברבעון השלישי של 2020 קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-80 מיליוני ₪ לפני מס (סך של כ-65 מיליוני ₪ לפני מס בענף רכב חובה וסך של כ-15 מיליוני ₪ לפני מס בענפי חבויות).

שינוי מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח לאומי לחברות ביטוח

ביום 18 בינואר 2019 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019) התשע"ח-2019, במסגרתו שינוי מנגנון התחשבות בין המוסד לביטוח לאומי לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים, כך שתבוטל זכות השיבוב הקיימת למוסד בגין תאונות דרכים, וייקבע הסדר התחשבות כולל במסגרתו יועבר מדי שנה למוסד סכום קבוע מחברות הביטוח. שר האוצר יקבע בתקנות הוראות לעניין הסכום שיועבר למוסד לביטוח לאומי.

ביחס לתאונות דרכים שהתרחשו בין התאריכים 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה מצד המוסד עד ליום 1 בינואר 2019, יקבע שר האוצר בתקנות, סכום חד פעמי כולל שישלמו חברות הביטוח למוסד בגין התביעות או הדרישות כאמור, פריסתו, ואת הסכום שעל כל חברת ביטוח לשלם מתוך הסכום האמור. לא ידוע בשלב זה מה הסכום שהחברה אמורה להעביר למוסד לביטוח לאומי אך בסעיף תביעות התלויות (בענף רכב החובה) מגולמת הפרשה המבוססת על ניסיון העבר.

עמדת המפקח - נוהג המיטבי

עמדת הממונה בנושא הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי קובעת, בין היתר, כי "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" כפי שנדרש בפרק ג' לעיל, פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. בענפי ביטוח חובה ובענפי החבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של לפחות 75%. ריבית ההיוון המתאימה היא על פי עקום ריבית חסרת סיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות. כמו כן, יש להתחשב באופן שערך הנכסים בדוחות הכספיים העומדים כנגד ההתחייבויות.

הממונה ציין כי ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי של גורמי הסיכון והמרווח הנדרש, יפעיל האקטואר שיקול דעת וייתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות. הממונה אף ציין כי במועד פרסום העמדה קיימת מגבלה לנתח את הסיכון הסיסטמי באופן סטטיסטי.

בהיעדר מודלים סטטיסטיים מתאימים, חישוב הסיכון הסיסטמי דורש רמה גבוהה של שיקול דעת בהתייחס לרמת ההשפעה הפוטנציאלית של גורמים העלולים להתרחש ולהשפיע בעתיד על גובה ההתחייבות מזוויות שונות. ככל שיכולתי, הפעלתי שיקול דעת בקבלת ההחלטות עבור האומדן לסיכון זה. מובן שקיימת דרגה גבוהה של סובייקטיביות בהערכת ולפיכך, אקטואר אחר הפועל תחת אותן הנסיבות, עשוי להגיע לאומדן שונה ואף שונה מהותית עבור אותה רמת בטחון של 75%.

ביום 7 ביוני 2020 פורסם חוזר, אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות בהתאם לנוהג המיטבי פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. על פי החוזר יהיה ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון, פרמיית אי נזילות בשיעור של 80% להנחת ריבית היוון, עבור פוליסות ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 והחברה הקטינה ברבעון השני את ההתחייבויות הביטוחיות בענף ביטוח כללי בכ - 40 מיליוני ש"ח לפני מס (כ - 14 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה וכ - 26 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים).

השפעת הנוהג המיטבי בהתחשב בעקום הריבית חסרת הסיכון בתוספת פרמיית אי-נזילות, ובפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים, הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2020 בענפי החבויות ובענף רכב החובה בסך של כ- 90 מיליון ש"ח בשייר לפני מס.

21 במרץ 2021

תאריך

ג'פרי כהן F.I.A., F.H.A.A

נספח 2

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענף ביטוח בריאות

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח בריאות

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן - ההפרשות) הראל חברה לביטוח בע"מ ליום 31 בדצמבר 2020, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אין לי קשרים עסקיים עם בעל עניין במבטח או עם בן משפחה של בעל עניין במבטח או חברה בת של המבטח או עם חברה קשורה למבטח. כמו כן, למעט האמור להלן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברה בת של החברה או של חברה הקשורה לחברה או של גורם אחר המספק לחברה שירותים שונים.

את המינוי לאקטואר ממונה קיבלתי ביום 7 באפריל 2013.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוואתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים מחברת Interasco לא בוצעה על ידי ואיננה מהותית. ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים מחברת כלל חברה לביטוח בע"מ התבססה על חישוב שנתקבל מאקטואר חברת כלל.

לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה – 1984.

2. נתוני הערכה של חוות הדעת האקטוארית

א. להלן הערכת סכום ההפרשות (באלפי ₪), הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר :

הפרשות ברוטו

ענף	סוג	פרט **	קבוצתי **	סה"כ
חיים (ללא סיעוד)	תנאי חוזה הביטוח *	33,459	-	33,459
	הוצאות עקיפות	-	-	-
	תביעות תלויות כולל IBNR	80,667	-	80,667
סה"כ חיים				
בריאות	תנאי חוזה הביטוח *	898,701	102,475	1,001,176
	הוצאות עקיפות	10,794	6,213	17,007
	תביעות תלויות כולל IBNR	440,786	352,904	793,690
	סה"כ בריאות			
סה"כ				1,925,999

הפרשות בשייר

ענף	סוג	פרט **	קבוצתי **	סה"כ
חיים (ללא סיעוד)	תנאי חוזה הביטוח *	33,459	0	33,459
	הוצאות עקיפות	0	0	0
	תביעות תלויות כולל IBNR	67,333	0	67,333
סה"כ חיים				
בריאות	תנאי חוזה הביטוח *	895,726	102,475	998,201
	הוצאות עקיפות	10,794	6,213	17,007
	תביעות תלויות כולל IBNR	431,032	345,165	776,197
	סה"כ בריאות			
סה"כ				1,892,197

* כולל רווחיות עתידית אשר יוחסה להתחייבויות בעקבות רכישת תיק אליהו בשנת 2013.
** הנתונים אינם כוללים פרמיה לא מרווחת בסך כ-120 מיליון ₪ בברוטו וכ-117 מיליון ₪ בשייר.

ב. השפעת שינויים על ההפרשות

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס העתודות אינו מהותי עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח בריאות.

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס העתודות אינו מהותי עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח חיים (ללא סיעוד).

2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח בריאות: גידול של כ- 30 מיליוני ₪ כמפורט בהמשך בפרק ד'.

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח חיים (ללא סיעוד), אינו מהותי.

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי ביטוח הבריאות הבאים, הוצאות רפואיות, עובדים זרים, מחלות קשות, שיניים, נסיעות לחו"ל ותאונות אישיות:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:

א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;

ג. כללים אקטוארים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחווי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות, הבהרות

מגבלות סטטיסטיות

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מההערכה האקטוארית, וזאת על אף שבהערכה האקטוארית נלקחו בחשבון התנודתיות והשונות של החישוב עצמו.

חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בביטוח בריאות ישנה אי-וודאות בתחזית עלות התביעות המושפעת ממספר פרמטרים שלא ניתנים לחיזוי מראש, כגון: שינוי בתמותה, שינוי בתחלואה, ביטולים, שינויים בסל הבריאות, אינפלציה רפואית, מדיניות האוצר, מדיניות מבטחי משנה וגורמים חברתיים וסביבתיים.

הרווחיות העתידית בתיק ביטוח החיים שנרכש מאליהו חברה לביטוח בע"מ הופחתה מסכום העתודה שחושבה על ידי. לא בוצעו התאמות נוספות בהתחייבויות הביטוחיות שחושבו על ידי.

השינויים המהותיים

החברה עדכנה את הנחת הביטולים בענף הוצאות רפואיות, בעקבות ביצוע מחקר בשנת 2020. כתוצאה מכך, חל גידול ביתרת העתודות ברוטו בסך של כ- 30 מיליוני ₪.

21 במרץ 2021

תאריך

יונתן ברודי F.I.L.A.A.

נספח 3

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר ביטוח חיים

הצהרת האקטואר ביטוח חיים

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 בדצמבר 2020, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין במבטח, בחברה בת שלו או בחברה קשורה ואין לי קשרים עסקיים עם המבטח, עם בעל עניין בו או עם בן משפחה של בעל עניין בו או עם חברת בת שלו או חברה קשורה אליה. כמו כן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברה בת של המבטח או של חברה הקשורה למבטח או של גורם אחר המספק למבטח שירותים שונים.

מוניתי לתפקיד על ידי המבטח ביום 22 ביוני 2017.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

אין למבטח עסקים נכנסים. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה – 1984.

עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל, חישוב העתודה התבסס על החישוב שבוצע על ידי האקטוארים של המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בטפסים 12 א' ו-12 ב' המצורפים מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר, כדלהלן:

(1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה) וללא ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח).

(2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות:

(א) עתודה לתכנית עם צבירה;

(ב) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

(3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה.

(4) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה - לאחר בדיקה הגעתי למסקנה שקיים צורך בהשלמה של כ-607 מיליון ₪ בביטוח סיעוד ושלא קיים צורך בהשלמה בביטוח חיים.

(5) הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: חישוב העתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים על פי חוזר ביטוח 2013-1-2, מיום 6 במרץ 2013.

ב. השפעת השינויים המפורטים להלן על ההפרשות, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

(1) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה: לא נדרשת התאמה כזאת.

(2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות: קיטון בסך של כ-236 מיליון ₪ בעתודות ברוטו.

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א – 1981 התקנות לפיו ;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. הערות והבהרות

א. הרווחיות העתידית בתיק ביטוח החיים שנרכש מאליהו חברה לביטוח בע"מ הופחתה מסכום העתודה שחושבה על ידי. לא בוצעו התאמות נוספות בהתחייבויות הביטוחיות שחושבו על ידי.

ב. פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו' נכללים בביאורים לדוחות הכספיים.

ג. הרכב הנתונים, שמופיע בטפסים 12 א' ו-12 ב', מבוסס על הפרדת מרכיבי הפוליסות (כיסויים הנמכרים בפוליסה). הרכב זה אינו בהכרח מתאים להרכב המופיע בדוחות הכספיים של החברה ובביאורים, הואיל והרכב זה מבוסס על נתונים ברמת הפוליסה.

ד. בטפסים מוצגות סה"כ ההתחייבויות, ללא חברות בת, בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ולפני הורדת ההתחייבויות בגין ביטוח לעובדי החברה, הורדה הנדרשת בהתאם לסעיף 4 (ב), IFRS 4.

ה. מגבלות סטטיסטיות

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת על אף שנלקחו בחשבון התנודתיות והשונויות של החישוב עצמו.

ו. חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בעתיד יתכנו התפתחויות ושינויים בכל הקשור לשוק הביטוח בישראל, עקב שינוי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים חברתיים או סביבתיים, שלא ניתנים לחיזוי ועשויים להשפיע על ההערכה האקטוארית של ההפרשות. ישנה אי-וודאות בתחזית עלות התביעות שמושפעות

מכמה פרמטרים שלא ניתן לחזות מראש כמו: שינוי בתמותה ו/או תחלואה, ביטולים, שינויים בסל הבריאות ואינפלציה רפואית, מדיניות האוצר, מדיניות מבטחי משנה, גורמים חברתיים וסביבתיים.

2. השינויים המהותיים

בתקופת הדוח התרחשו השינויים הבאים:

- א. החברה עדכנה את שיעור הריבית בחלק מהתחייבויות ענף חיים, בעקבות ירידת הריבית במשך בשנת 2020. כתוצאה מכך, חל גידול בעתודות ברוטו בסך של כ- 61 מיליוני ₪.
- ב. החברה עדכנה את שיעורי מימוש לקיחת קצבה וכן גיל פרישה בענף חיים. כתוצאה מכך, חל קיטון בעתודות ברוטו בסך של כ- 217 מיליוני ₪.
- ג. החברה עדכנה את הנחת הביטולים בענף סיעוד, בעקבות ביצוע מחקר בשנת 2020. כתוצאה מכך, חל קיטון בעתודות ברוטו בסך של כ- 19 מיליוני ₪.
- ד. ביום 29 במרץ 2020 פורסם חוזר ביטוח 5-2020-1, שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"). בהתאם לחוזר שונתה רמת ההקצבה באופן שניתן לחשב את ה-LAT ברמת כל מגזר ביטוח חיים ביחד. בהתאם לחוזר, תחום הסיעוד ימשיך ויחושב בנפרד. הוראות החוזר נכנסו לתוקף ברבעון הראשון של 2020 בדרך של יישום למפרע ואופסה יתרת ה-LAT לסוף שנת 2019 בסך 720 מיליוני ₪. נכון ל-31/12/20, אין צורך בהפרשה נוספת עבור LAT במגזר חיים.
- ה. ביום 7 ביוני 2020 פורסם חוזר בדבר "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – פרמיית אי נזילות" (להלן: "החוזר"), אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות, פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. על פי החוזר ניתן יהיה להוסיף לריבית חסרת סיכון, פרמיית אי נזילות בשיעור של 80% הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויות. בעקבות יישום החוזר, הקטינה הראל ביטוח בתקופת הדוח את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט בסך של כ- 393 מיליוני ₪ לפני מס.

חתימה

יונתן ברודי .F.I.L.A.A.
שם האקטואר הממונה

21/03/2021
תאריך

מצ"ב:

טופס 12 א': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו
טופס 12 ב': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

טופס 12א'

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

שם החברה: הראל חברה לביטוח בע"מ

תזנים ביטו

31/12/20

באלפי ₪

כסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות במליסה		חסכון טהור או מרכיב חיסכון במליסות (עדיף, מסלול)		חסכון סיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה			
78,949	0	0	0	82,118	118,575	100,581	6,981	6,846	24,002	418,053	1	תביעות תלויות
149,446	5,413,702	4,975,123	1,906,580	64,843	257,764	62,658,410	7,949,552	1,037,462	2,080,237	86,493,119	2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1,011	0	0	5,691	0	2,602	171,461	4,526,574	7,887	1,290,514	6,005,739	1א2	מליסות שהונפקו עד שנת 1990
8,511	0	0	67,531	0	4,654	21,257,000	0	945,212	0	22,282,907	2א2	מליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 (לרבות סכומים)
2,324	0	0	99,413	0	13,636	36,758,923	28,502	73	0	36,902,870	3א2	מליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
11,846	0	0	172,635	0	20,891	58,187,383	4,555,075	953,172	1,290,514	65,191,516	4א2	סה"כ (1א2 עד 3א2)
137,600	1,923,896	3,503,595	125,093	64,843	236,192	0	0	0	0	5,991,219	2ב	מליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	3,489,806	864,486	1,608,853	0	680	4,045,487	2,893,259	68,375	681,898	13,652,845	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	607,042	0	0	0	0	0	0	0	607,042	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	425,540	501,218	15,916	107,825	1,050,498	6	אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכונות, כפל תאנה וכד'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8א	השפעת התאמת המרשות בגין עסקים חדשים
0	0	(18,895)	0	0	0	(141,081)	(76,042)	0	0	-236,019	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת המרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	הבדלים בגובה המרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	שינויים אחרים

טופס 12

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה: הראל חברה לביטוח בע"מ

תזנים בשייר

31.12.2020

באלפי ₪

כסויים אחרים (1)	סיעודי		אבי"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות במליסה		חסכון טהור או מרכיב חיסכון במליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה			
62,525	0	0	0	82,118	113,674	100,110	6,981	6,846	22,197	394,451	1	תביעות תלויות
135,991	5,081,471	4,192,144	1,717,165	64,843	254,388	62,657,860	7,949,387	1,037,446	2,080,074	85,170,770	2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1,011	0	0	5,691	0	2,602	171,461	4,526,574	7,887	1,290,514	6,005,739	1א2	מליסות שהנפקו עד שנת 1990
8,511	0	0	67,531	0	4,654	21,257,000	0	945,212	0	22,282,907	2א2	מליסות שהנפקו בין השנים 1991-2003 (לרבות סכומים) מרכיב חסכון
2,324	0	0	99,413	0	13,636	36,758,923	28,502	73	0	36,902,870	3א2	מליסות שהנפקו לאחר שנת 2004 לפי מועד הנפקת המליסה:
11,846	0	0	172,635	0	20,891	58,187,383	4,555,075	953,172	1,290,514	65,191,516	4א2	סה"כ (1א2 עד 3א2)
137,600	1,920,238	3,050,565	125,093	64,843	236,192	0	0	0	0	5,534,531	ב2	מליסות שאינן כלולות מרכיב חסכון
-13,455	3,161,233	534,538	1,419,438	0	-2,695	4,044,937	2,893,094	68,359	681,735	12,787,183	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	607,042	0	0	0	0	0	0	0	607,042	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	425,540	501,218	15,916	107,825	1,050,498	6	אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכונות, כפל תאנה וכו'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים חדשים
0	0	(23,437)	0	0	0	(141,081)	(76,042)	0	0	-240,560	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת הפרשות בגין
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	שינויים בשיטות הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	עסקים קיימים שינויים אחרים